

Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevik) Tarihi

AYDINLIK
YAYINLARI

SOVYETLER BİRLİĞİ
KOMÜNİST PARTİSİ (BOLŞEVİK) TARİHİ

Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevik) Tarihi

Kısa Ders

SBKP (B) Merkez Komitesinin
bir komisyonu tarafından hazırlanmıştır.

SBKP (B) Merkez Komitesi tarafından
1938'de onaylanmıştır.

AYDINLIK
YAYINLARI

İlk yayın tarihl : 1939
(Değiştirilmemiş basım)

Bu çeviri, İngilizce çeviri **(History of the Communist Party of the Soviet Union (Bolsheviks),** Foreign Languages Publishing House, Moskova, 1948) esas alınarak ve eserin Almanca çevirisi ile karşılaştırılarak yapılmıştır.

AYDINLIK
YAYINLARI

No: 17

Sorumlu Yönetmen
Mehmet Akif Genç

Yönetim Yeri
Bestekar Osman Sok. 8/18
Cağaloğlu - İstanbul

Yazışma ve İsteme Adresi
P.K. 242 Aksaray - İstanbul

Dizgi - Tertip
Kardeş Matbaası

Baskı
Ertu Matbaası

Baskı Tarihi : Eylül 1975

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ 17

BİRİNCİ BÖLÜM

RUSYA'DA SOSYAL-DEMOKRAT İŞÇİ PARTİSİNİN MEYDANA GETİRİLMESİ İÇİN MÜCADELE

(1883-1901)

1. Rusya'da serfliğin kaldırılması ve sanayi kapitalizminin gelişmesi. Modern sanayi proletaryasının ortaya çıkışı. İşçi sınıfı hareketinin ilk adımları 19
2. Rusya'da Narodizm (Popülizm) ve Marksizm. Plehanov ve «Emeğin Kurtuluşu grubu. Plehanov'un Narodizme karşı mücadelesi. Rusya'da Marksizmin yayılması 25
3. Lenin'in devrimci faaliyetlerinin başlangıcı. İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Petersburg Mücadele Birliği . . . 34
4. Lenin'in Narodizm ve «Legal Marksizm»e karşı mücadelesi. Lenin'in işçi-köylü ittifakı düşüncesi. Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisinin Birinci Kongresi 37
5. Lenin'in «Ekonomizm»e karşı mücadelesi, Lenin'in gazetesi Iskra'nın çıkışı 42

Kısa Özet 45

İKİNCİ BÖLÜM

RUS SOSYAL DEMOKRAT İŞÇİ PARTİSİNİN KURULUŞU PARTİ İÇERİSİNDE BOLŞEVİK VE MENŞEVİK GURUPLARININ ORTAYA ÇIKIŞI

(1901 - 1904)

1. 1901 - 1904 yıllarında Rusya'da devrimci hareketin yükselişi 47

2. Lenin'in bir Marksist parti kurma tasarısı. «Ekonomistler»in oportünizmi. Iskra'nın Lenin'in tasarısı yolunda mücadelesi. Lenin'in Ne Yapmalı adlı kitabı. Marksist partinin ideolojik temelleri 51

3. Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi İkinci Kongresi. Program ve Tüzüğün kabulü ve tek bir partinin kurulması. Kongredeki ayrılıklar ve parti içerisinde iki eğilimin (Bolşevik ve Menşevik) belirmesi 61

4. Menşevik önderlerin bölücü faaliyetleri ve İkinci Kongreden sonra parti içinde mücadelenin keskinleşmesi. Menşeviklerin oportünizmi. Lenin'in **Bir Adım İleri, İki Adım Geri** adlı kitabı. Marksist partinin örgütlenme ilkeleri 67

Kısa Özet 76

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

RUS - JAPON SAVAŞI VE BİRİNCİ RUS DEVRİMİ DÖNEMİNDE MENŞEVİKLER VE BOLŞEVİKLER

(1904 - 1907)

1. Rus - Japon Savaşı. Rusya'da devrimci hareketin daha da yükselmesi. Petersburg'da grevler. 9 Ocak 1905'te Kışlık Saray önünde işçi gösterisi. Göstericilere ateş açılması. Devrimin patlak vermesi 78

2. İşçilerin siyasi grevleri ve gösterileri. Köylüler arasında devrimci hareketin gelişmesi. **Potemkin** zırhlısında ayaklanma 83

3. Bolşeviklerle Menşevikler arasında taktik farkları. Üçüncü Parti Kongresi. Lenin'in **Demokratik Devrimde Sosyal Demokrasinin İki Taktiği** adlı kitabı. Marksist partinin taktik esasları 87

4. Devrimin daha da yükselmesi. Ekim 1905'teki bütün Rusya siyasi grevi. Çarlığın gerilemesi. Çarın Manifestosu. İşçi Delegeleri Sovyetlerinin doğması 104

5. Aralık silahlı ayaklanması. Ayaklanmanın yenilgisi. Devrimin geri çekilişi. İlk Devlet Duması. Parti Dördüncü (Birlik) Kongresi 107

6. Birinci Devlet Dumasının dağıtılması. İkinci Devlet Dumasının toplantıya çağrılması. Beşinci Parti Kongresi. İkinci Devlet Dumasının dağıtılması. Birinci Rus Devriminin yenilgisinin nedenleri 116

Kısa Özet 123

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

STOLİPİN GERİCİLİĞİ DÖNEMİNDE MENŞEVİKLER VE BOLŞEVİKLER, BOLŞEVİKLER BAĞIMSIZ BİR MARKSİST PARTİ MEYDANA GETİRİYORLAR

(1908 - 1912)

1. Stolipin gericiliği. Muhalefetçi aydınlar arasında çözülme. Çöküş. Partili aydınların bir kesiminin Marksizm düşmanlarının safına geçişi ve Marksist teoriyi gözden geçirme teşebbüsleri. Lenin'in **Materyalizm ve Empirio - Kritisizm** adlı kitabında revizyonistlerle hesaplaşması ve Marksist partinin teorik temellerini savunması 126

2. Diyalektik ve Tarihî Materyalizm 135

3. Stopilin gericiliği döneminde Bolşevikler ve Menşevikler. Bolşeviklerin Tasfiyecilere ve Otzovistlere karşı mücadelesi 167

4. Bolşeviklerin Troçkizme karşı mücadelesi. Parti aleyhtarı Ağustos Bloku 171

5. 1912 Prag Parti Konferansı, Bolşeviklerin bağımsız bir Marksist parti kurması 175

Kısa Özet 180

BEŞİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ EMPERYALİST SAVAŞTAN ÖNCE İŞÇİ SINIFI HAREKETİNİN YENİDEN YÜKSELİŞİ SIRASINDA BOLŞEVİK PARTİSİ

(1912 - 1914)

1. 1912 - 1914 döneminde devrimci hareketin yükselişi . . 183

2. Bolşevik gazetesi Pravda. Dördüncü Devlet Dumasındaki Bolşevik grubu 187

3. Varolan legal örgütlerde Bolşeviklerin zaferi. Devrimci hareketin yükselmeye devam etmesi. Emperyalist savaşın arifesi 195

Kısa Özet 198

ALTINCI BÖLÜM

EMPERYALİST SAVAŞ DÖNEMİNDE BOLŞEVİK PARTİSİ RUSYA'DA İKİNCİ DEVRİM

(1914 - Mart 1917)

1. Emperyalist savaşın patlak vermesi ve nedenleri . . . 200

2. İkinci Enternasyonal Partilerinin kendi emperyalist hükümetlerinden yana çıkması. İkinci Enternasyonal'in sosyal-şoven partilere bölünmesi 204

3. Bolşevik Partisinin savaş, barış ve devrim meselesindeki teori ve taktikleri 208

4. Çarlık ordusunun yenilgisi. İktisadi bozukluk. Çarlığın buhranı 215

5. Şubat Devrimi. Çarlığın yıkılışı. İşçi ve Asker Delegeleri Sovyetlerinin kurulması. Geçici Hükümetin kurulması. İkili İktidar 217

Kısa Özet 223

YEDİNCİ BÖLÜM

EKİM SOSYALİST DEVRİMİNİ HAZIRLAMA VE GERÇEKLEŞTİRME DÖNEMİNDE BOLŞEVİK PARTİSİ

(Nisan 1917 - 1918)

1. Şubat Devriminden sonra ülkede durum. Parti, yeraltından çıkarak açık siyasi çalışmaya yöneliyor. Lenin Petersburg'a varıyor. Lenin'in Nisan Tezleri. Partinin sosyalist devrime geçiş politikası 225

2. Geçici Hükümetin buhranının başlangıcı. Bolşevik Partisinin Nisan Konferansı 232

3. Bolşevik Partisinin başkentteki başarıları. Geçici Hükümet ordularının başarısız saldırısı. İşçi ve askerlerin Temmuz gösterisinin bastırılması 237

4. Bolşevik Partisinin silahlı ayaklanma için hazırlık yolunu benimsemesi. Altıncı Parti Kongresi 241

5. General Kornilov'un devrime karşı komplosu. Komplonun bastırılması. Petersburg ve Moskova Sovyetleri Bolşeviklere geçiyor 246

6. Petersburg'da Ekim Ayaklanması ve Geçici Hükümetin tutuklanması. Sovyetlerin İkinci Kongresi ve Sovyet Hükümetinin kurulması. Sovyetlerin İkinci Kongresinin barış ve toprak konusundaki kararları. Sosyalist devrimin zaferi. Sosyalist devrimin zafere ulaşmasının nedenleri 252

7. Bolşevik Partisinin Sovyet iktidarını sağlamlaştırma mücadelesi. Brest-Litovsk barışı. Yedinci Parti Kongresi 263

8. Sosyalizmin kuruluşunun ilk adımları üzerine Lenin'in planı. Yoksul Köylü Komiteleri ve kulakların dizginlenmesi. «Sol» Sosyalist Devrimcilerin ayaklanması ve ayaklanmanın bastırılması. Sovyetlerin Beşinci Kongresi ve RFSSC Anayasasının kabulü 270

Kısa Özet 274

SEKİZİNCİ BÖLÜM

YABANCI ASKERİ MÜDAHALE VE İÇ SAVAŞ DÖNEMİNDE BOLŞEVİK PARTİSİ

(1918 - 1920)

1. Yabancı askeri müdahalenin başlangıcı. İç Savaşın ilk dönemi 278

2. Almanya'nın savaşta yenilmesi. Almanya'da devrim. Üçüncü Enternasyonalin kurulması. Sekizinci Parti Kongresi 282

3. Müdahalenin gelişmesi. Sovyet ülkesinin ablukaya alınması. Kolçak'ın harekatı ve yenilgisi. Denikin'in harekatı ve yenilgisi. Üç aylık bir ara. Dokuzuncu Parti Kongresi 289

4. Polonya soylularının Sovyet Rusya'ya saldırısı. General Vrangel'in harekatı. Polonya planının başarısızlığı. Vrangel'in bozgunu. Müdahalenin sonu 294

5. Sovyet Cumhuriyeti, İngiliz - Fransız - Japon - Polonya müdahalesi ile Rusya'da burjuva-toprak ağası-Beyaz Muhafız karşı devriminin birleşik kuvvetlerini niçin ve nasıl yendi? 298

Kısa Özet 302

DOKUZUNCU BÖLÜM

EKONOMİNİN BARIŞ İÇİNDE YENİDEN İNŞASINA GEÇİŞ DÖNEMİNDE BOLŞEVİK PARTİSİ

(1921 - 1925)

1. Dış müdahalenin bozguna uğratılmasından ve İç Savaşın bitmesinden sonra Sovyet Cumhuriyeti. Yeniden inşa döneminin güçlükleri 303

2. Partide sendikalar üzerine tartışma. Onuncu Parti Kongresi. Muhalefetin yenilgisi. Yeni İktisadi Politikanın (NEP) kabul edilmesi 306

3. NEP'in ilk sonuçları. Onbirinci Parti Kongresi. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin kuruluşu. Lenin'in hastalığı. Lenin'in kooperatif planı. Onikinci Parti Kongresi 316

4. Ekonominin Yeniden Kuruluşunda karşılaşılan güçlüklere karşı mücadele. Troçkistler Lenin'in hastalığından yararlanarak faaliyetlerini arttırıyorlar. Yeni Parti tartışması. Troçkistlerin yenilgisi. Lenin'in ölümü. Lenin'in ölümü üzerine Partiye alınanlar. Onüçüncü Parti Kongresi 323

5. Yeniden inşa döneminin sonuna doğru Sovyetler Birliği. Sosyalist inşa meselesi ve ülkemizde sosyalizmin zaferi. Zinoviev - Kamenev «Yeni Muhalefet»i. Ondördüncü Parti Kongresi. Ülkenin sosyalist sanayileşme politikası . . 330

Kısa Özet 340

ONUNCU BÖLÜM

ÜLKENİN SOSYALİST SANAYİLEŞMESİ MÜCADELESİNDE BOLŞEVİK PARTİSİ

(1926 - 1929)

1. Sosyalist sanayileşme döneminin güçlükleri ve bu güçlükleri altetmek için verilen mücadele. Troçkistler ve Zinovievciler Parti aleyhtarı blokunun kuruluşu. Blokun Sovyet aleyhtarı faaliyetleri. Blokun yenilgiye uğratılması 341

2. Sosyalist sanayileşmenin ilerlemesi. Tarım geri kalıyor. Onbeşinci Parti Kongresi. Tarımda kollektifleştirme politikası. Troçkistler ve Zinovievciler Blokunun bozgunu. Siyasi ikiyüzlülük 348

3. Kulaklara karşı saldırı. Parti aleyhtarı Buharin-Rikov Grubu. Birinci Beş Yıllık Planın kabul edilmesi. Sosyalist yarışma. Kollektif tarıma yönelmiş kitle hareketinin başlaması 354

Kısa Özet 363

ONBİRİNCİ BÖLÜM

TARIMIN KOLLEKTİFLEŞTİRİLMESİ MÜCADELESİNDE BOLŞEVİK PARTİSİ

(1930 - 1934)

1. 1930 - 1934 arasında uluslararası durum. Kapitalist ülkelerde iktisadi buhran. Japonya'nın Mançurya'yı ilhakı. Almanya'da faşizmin iktidara gelmesi. İki savaş mihrakı 365

2. Kulakları sınırlama politikasından kulakları sınıf olarak ortadan kaldırma politikasına geçiş. Kollektif çiftlik hareketi konusundaki Parti politikasının saptırılmasına karşı mücadele. Kapitalist unsurlara karşı cephe boyunca taarruz. Onaltıncı Parti Kongresi 368

3. Milli ekonominin bütün kollarının yeniden inşası politikası. Tekniğin önemi. Kollektif çiftlik hareketinin daha da yayılması. Makina ve Traktör İstasyonlarının siyasi şubeleri. Beş Yıllık Planın dört yılda tamamlanmasının sonuçları. Sosyalizmin bütün cephede zaferi. Onyedinci Parti Kongresi 379

4. Buharincilerin yozlaşarak siyasi sahtekarlar haline gelmeleri. Troçkist sahtekarların yozlaşarak katiller ve casuslardan meydana gelen bir Beyaz Muhafız çetesi halini almaları. S. M. Kirov'un alçakça öldürülmesi. Bolşevik uyanıklığının arttırılması için Partinin aldığı tedbirler 393

Kısa Özet 398

ONİKİNCİ BÖLÜM

SOSYALİST TOPLUMUN İNŞASININ TAMAMLANMASI MÜCADELESİNDE BOLŞEVİK PARTİSİ. YENİ ANAYASANIN KABULÜ

(1935 - 1937)

1. 1935 - 1937 yıllarında uluslararası durum. İktisadi buhranın geçici olarak hafiflemesi. Yeni bir iktisadi buhranın başlaması. İtalya'nın Habeşistan'ı ele geçirmesi. İspanya'ya Alman ve İtalyan müdahalesi. Merkezi Çin'in Japonya tarafından istila edilmesi. İkinci Emperyalist Savaşın başlaması 400

2. SSCB'nde sanayinin ve tarımın daha da gelişmesi. İkinci Beş Yıllık Planın zamanından önce gerçekleştirilmesi. Tarımın yeniden inşası ve kollektifleştirmenin tamamlanması. Kadroların önemi. Stahanov hareketi. Yükselen refah düzeyi. Yükselen kültür düzeyi. Sovyet Devriminin gücü 405

3. Sovyetlerin Sekizinci Kongresi. Yeni SSCB Anayasasının kabulü 413

4. Buharin - Troçki casuslar, yıkıcılar ve vatan hainleri şebekesinin kalıntılarının tasfiyesi. SSCB Yüce Sovyet seçimi için hazırlıklar. Partinin izleyeceği yol olarak geniş Parti - içi demokrasi. SSCB Yüce Sovyetinin seçilmesi 418

SONUÇ 426

GİRİŞ

Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevik), 1880'lerde Rusya'da ortaya çıkan ilk küçük Marksist çevre ve gruplardan başlayarak, bugün işçilerin ve köylülerin dünyadaki ilk Sosyalist Devletini yöneten büyük Bolşevik Partisi olana kadar uzun ve şanlı bir yol katetmiştir.

SBKP (B), devrim öncesi Rusya'sındaki işçi sınıfı hareketi temeli üzerinde gelişti; işçi sınıfı hareketi ile bağ kurmuş olan Marksist çevre ve gruplardan doğdu ve bu harekete sosyalist bilinç götürdü. SBKP (B)'ne daima Marksizm - Leninizmin devrimci öğretileri yol gösterdi. Partinin önderleri, emperyalizm, emperyalist savaşlar ve proletarya devrimleri çağının yeni şartlarında, Marx ve Engels'in öğretilerini daha da geliştirdiler ve yeni bir düzeye yükselttiler.

SBKP (B), işçi sınıfı hareketi içinde küçük burjuva partilerine —Sosyalist Devrimcilere (hatta daha önce onların ataları olan Narodniklere), Menşeviklere, Anarşistlere ve her türden burjuva milliyetçilerine— karşı ve bizzat parti içinde Menşevik, oportünist akımlara —Troçkistlere, Buharincilere, milliyetçi sapma temsilcilerine ve diğer gruplara— anti-Leninist karşı temel ilkeler üzerinde verilen mücadele içinde gelişti ve güçlendi.

SBKP (B), işçi sınıfının ve bütün emekçilerin bütün düşmanlarına karşı, yani toprak ağalarına, kapitalistlere, kulaklara, yıkıcılara, casuslara ve bizi kuşatan kapitalist devletlerin bütün kiralık adamlarına karşı devrimci mücadele içinde güçlendi ve çelikleşti.

SBKP (B)'nin tarihi, üç devrimin: 1905 burjuva demokratik devriminin, 1917 Şubat burjuva demokratik devriminin ve 1917 Ekim sosyalist devriminin tarihidir.

SBKP (B)'nin tarihi, çarlığın yıkılmasının, toprakağaları ile kapitalistlerin iktidarının yıkılmasının tarihidir; İş Savaş sırasında silahlı dış müdahalenin uğradığı bozgunun tarihidir; Sovyet Devletinin ve ülkemizde sosyalist toplumun kuruluşunun tarihidir.

SBKP (B) tarihinin incelenmesi, bizi, ülkemiz işçilerinin ve köylülerinin Sosyalizm uğruna verdikleri mücadelelerin tecrübesi ile zenginleştirir.

SBKP (B) tarihinin, yani Partimizin bütün Marksizm - Leninizm düşmanlarına karşı, emekçilerin bütün düşmanlarına karşı mücadelesi tarihinin incelenmesi, Bolşevizmde ustalaşmamıza yardımcı olur ve siyasi uyanıklığımızı biler.

Bolşevik Partisinin şanlı tarihinin incelenmesi, bizi toplumların gelişmesi kanunları ve siyasi mücadele bilgisiyle, devrimin itici güçlerinin bilgisiyle silahlandırır.

SBKP (B) tarihinin incelenmesi, Lenin ve Stalin'in Partisinin yüce davasının nihaî zaferine, Komünizmin bütün dünyadaki zaferine olan inancımızı sağlamlaştırır.

Bu kitap, Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevik) tarihini kısaca anlatmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

RUSYA'DA SOSYAL DEMOKRAT İŞÇİ PARTİSİNİN MEYDANA GETİRİLMESİ İÇİN MÜCADELE

(1883 - 1901)

1. RUSYA'DA SERFLİĞİN KALDIRILMASI VE SANAYİ KAPİTALİZMİNİN GELİŞMESİ. MODERN SANAYİ PROLETARYASININ ORTAYA ÇIKIŞI. İŞÇİ SINIFI HAREKETİNİN İLK ADIMLARI.

Çarlık Rusya'sı kapitalist gelişme yoluna diğer ülkelerden daha sonra girdi. 1860'lara kadar Rusya'da çok az sayıda imalathane ve fabrika vardı. Serfliğe dayanan derebeylik malikâneleri hâkim ekonomi biçimini meydana getiriyordu. Serflik devam ederken, sanayinin gerçekten gelişmesi imkânsızdı. Tarımda zorla çalıştırılan serflerin üretkenliği düşüktü. İktisadi gelişme sürecinin tümü, serfliğin kaldırılmasını zorunlu bir hale getirdi. Kırım Savaşı'ndaki yenilgisiyle zayıflayan ve köylülerin toprakağalarına karşı giriştiği ayaklanmalardan korkan çarlık hükümeti, 1861'de serfliği kaldırmak zorunda kaldı.

Ne var ki, serflik kaldırıldıktan sonra bile toprakağaları köylüleri baskı altında tutmaya devam ettiler. «Azat etme» süreci içerisinde, daha önce köylülerin işlediği toprakların büyük bir kısmına el koyarak, gaspederek köylüleri soydular. Toprakağalarının bölüp el koyduğu bu topraklara köylüler **otrezki** (dilimler) adını vermişti. Köylüler «azat edilmenin» bedeli olarak toprakağalarına aşağı yukarı iki milyar ruble ödemek zorunda bırakılmışlardı.

Serfliğin kaldırılmasından sonra köylüler toprakağalarından en ağır şartlarla toprak kiralamak zorunda kalıyordu. Köylüler para - rant ödemelerinin yanısıra, toprakağalarının topraklarının belli bir kısmını hiçbir ücret almaksızın, kendi araç ve atlarıyla işlemeye zorlanıyorlardı. Buna **otrabotki** ya da **barşçina** (emek - rant, corvée - angarya) adı veriliyordu. Köylüler, çoğu zaman, toprakağalarına ürünlerinin yarısını aynî rant şeklinde vermek zorunda bırakılıyordu. Buna **ispolu** (yarıcılık) adı veriliyordu.

Böylece durum serflik zamanındakinden pek farklı bir hale gelmiş değildi; tek fark, köylülerin artık kişisel olarak özgür olmaları ve eşya gibi alınıp satılamamalarıydı.

Toprakağaları çeşitli zorbaca sömürü metodları kullanarak (rant, para cezası) geri kalmış köylü çiftliklerinin kanını emiyorlardı. Toprakağalarının baskısı yüzünden köylülerin büyük çoğunluğu çiftliklerini geliştiremiyorlardı. Devrim - öncesi Rusya'sında tarımın sık sık iyi mahsül alınamamasına ve kıtlıklara yol açan aşırı geri kalmışlığı bundandı.

Serfliğin kalıntıları, ezici vergiler ve çoğu zaman köylü ailesinin gelirini bir hayli aşan kefaret bedelleri köylülerin belini büküyor, yoksullaştırıyor ve bir geçim yolu bulmak için köylerini terketmek zorunda bırakıyordu. Köylüler imalathanelerde ve fabrikalarda çalışmaya gidiyorlardı. Bu, fabrikatörler için bir ucuz işgücü kaynağıydı.

İşçi ve köylülerin tepesinde, çarı, kapitalistleri ve toprakağalarını çalışan ve sömürülen halka karşı koruyan polis, jandarma, muhafız ve kır polislerinden kurulu bütün bir ordu vardı. Dayak cezası 1903'e kadar varlığını sürdürdü. Serfliğin kaldırılmış olmasına rağmen, en ufak bir suç işleyen ya da vergisini ödemeyen köylüler dayak cezasına çarptırılıyordu. İşçiler, özellikle hayatları fabrikatörler tarafından çekilmez bir hale getirildiği için grev yaptıklarında, polis ve Kazaklar tarafından bir hayli hırpalanıyorlardı. Çarların yönetimi altında işçi ve köylülerin hiçbir siyasî hakkı yoktu. Çarlık istibdadı halkın en büyük düşmanıydı.

Çarlık Rusya'sı bir milletler hapisanesiydi. Rus olmayan çeşitli milliyetler bütün haklardan yoksun bırakılmışlardı, durma-

dan her türlü hakaret ve aşağılanmalara maruz bırakılıyorlardı. Çarlık hükümeti Ruslara millî bölgelerin yerli halklarını aşağı bir ırk olarak görmeyi öğretmiş, bu halklara resmen **inorodtsi** (yabancılar) adını vermiş ve onlara karşı kin ve nefreti körüklemişti. Çarlık hükümeti milliyetler arasında kasten uyuşmazlık çıkartıyor, bir milleti diğerinin üstüne saldırtıyor, yahudi katliamları düzenliyor ve Kafkasya'da Tatarlarla Ermeni'leri birbirine kırdırıyordu.

Milli bölgelerdeki hükümet dairelerinin hepsinin değilse bile, çoğunun başında Rus memurlar bulunuyordu. Hükümet kurumları ve mahkemelerdeki bütün işler Rus diliyle yürütülüyordu. Rus olmayan milliyetlerin kendi dillerinde gazete ve kitap yayınlamaları ve okullarında kendi dilleriyle öğrenim görmeleri yasaktı. Çarlık hükümeti bütün milli kültür kıvılcımlarını söndürmeye çalışıyor ve Rus olmayan milliyetleri zorla «Ruslaştırma» politikası güdüyordu. Çarlık, Rus olmayan halkların cellâdı ve işkencecisiydi.

Serfliğin kaldırılmasından sonra, Rusya'da sanayi kapitalizminin gelişmesi, hâlâ serfliğin kalıntıları tarafından kösteklenmesine rağmen, hızla ilerledi. 1865 ile 1890 arasındaki yirmi beş yıl içerisinde, büyük imalâthane, fabrika ve demiryollarında çalışan işçilerin sayısı 706 000'den 1 433 000'e, yani iki mislinden daha fazlaya yükseldi.

Rusya'da kapitalist büyük sanayi 1890'larda daha da hızlı gelişmeye başladı. Bu on yılın sonunda, büyük imalâthane ve fabrikalarda, madencilikte ve demiryollarında çalışan işçilerin sayısı Rusya'nın Avrupa'daki elli ilinde 2 207 000'e, Rusya'nın tümünde ise 2 792 000'e yükseldi.

Bu, serflik dönemindeki fabrikalarda çalışan işçilerden ve küçük çapta sanayide ve el sanatlarında çalışan işçilerden, hem büyük kapitalist iş yerlerinde işçiler arasında hakim olan dayanışma ruhu ve hem de işçilerin militan devrimci nitelikleri açısından, temelden farklı olan bir modern sanayi proletaryasıydı.

1890'larda sanayi alanında görülen atılım, esas olarak, yoğun demiryolu yapımından ileri geliyordu. 1890 ile 1900 arasındaki on yıl içerisinde 21 000 verst'lik (Rusya'da 1,07 kilometre

tutan bir uzunluk ölçüsü) yeni demiryolu hattı döşenmişti. Demiryolları, maden (raylar, lokomotifler ve vagonlar için) ve artan miktarlarda yakıt (kömür ve mazot) için büyük bir talep yarattı. Bu, maden ve yakıt sanayilerinin gelişmesine yol açtı.

Bütün kapitalist ülkelerde olduğu gibi, devrim - öncesi Rusyasında da, sanayi alanındaki atılım dönemleri ile işçi sınıfını derinden etkileyen ve yüz binlerce işçiyi işsiz ve yoksul bırakan buhranlar ve durgunluklar birbirlerini izliyordu.

Rusya'da kapitalizmin gelişmesi serfliğin kaldırılmasından sonra bir hayli hızlanmasına rağmen, gene de, Rusya'nın iktisadî gelişmesi diğer kapitalist ülkelerin epey gerisinde kalıyordu. Nüfusun büyük çoğunluğu hâlâ tarım kesiminde çalışmaktaydı. Lenin, **Rusyada Kapitalizmin Gelişmesi** adlı ünlü eserinde, 1897 nüfus sayımına göre toplam nüfusun altıda beşinin tarım kesiminde ve sadece altıda birinin büyük ve küçük çapta sanayide, ticarette, demiryollarında, suyollarında, inşaatlarda, kerestecilikte, vb. çalıştığını gösteren önemli rakamlar veriyordu.

Bütün **bunlar,** kapitalizmin gelişmekte olmasına rağmen, Rusya'nın hâlâ iktisaden geri kalmış bir tarım ülkesi, bir küçük burjuva ülkesi olduğunu, yani küçük mülkiyete dayanan, üretkenliği düşük ferdî köylü çiftliğinin hâlâ hâkim olduğunu göstermekteydi.

Kapitalizm sadece şehirlerde değil, kırlık bölgelerde de gelişmekteydi. Devrim - öncesi Rusyasında sayıca en büyük sınıf olan köylüler bir parçalanma, bölünme süreci içerisine girmekteydi. Hali vakti yerinde köylüler arasından kulaklar, yani köy burjuvazisi diyebileceğimiz bir yukarı tabaka doğarken, öte yandan, birçok köylü mahvoluyor, yoksul köylülerin, köy proleterlerinin ve yarı - proleterlerin sayısı gittikçe artıyordu. Orta köylülerin sayısı ise her geçen yıl azalıyordu.

1903 yılında Rusya'da hemen hemen on milyon köylü ailesi vardı. Lenin, **Kır Yoksullarına** adlı broşüründe, bu on milyon köylü ailesinin en azından üç buçuk milyonunu tek bir atı olmayan köylü ailelerinin meydana getirdiğini hesaplamıştı. Bunlar topraklarının ancak küçük bir kısmını ekebilen, geri kalanını kulaklara kiralayan ve kendilerine başka geçim kaynakları

aramaya giden en yoksul köylülerdi. Bu köylüler proletaryaya en yakın durumda olanlardı. Lenin onlara köy proleterleri ya da yarı - proleterler adını veriyordu.

Öte yandan, on milyon köylü ailesinin bir buçuk milyonunu meydana getiren zengin kulak aileleri, köylülerin tüm ekilmiş topraklarının yarısını ellerinde bulunduruyorlardı. Bu köyburjuvazisi, yoksul ve orta köylüleri ezerek ve tarım işçilerinin emeğinden kâr elde ederek zenginleşiyor ve köy kapitalistlerine dönüşüyordu.

Rusya'daki işçi sınıfı daha 1870'lerde ve özellikle 1880'lerde uyanmaya başlamış, kapitalistlere karşı mücadeleye girişmişti. Çarlık Rusyasında işçilerin durumu fazlasıyla kötüydü. 1880'lerde imalâthane ve fabrikalarda işgünü on iki buçuk saatten aşağı değildi; dokuma sanayiinde ise on dört, on beş saate varıyordu. Kadınların ve çocukların emeğinin sömürülmesine geniş ölçüde başvuruluyordu. Çocuklar da büyükler kadar çalışıyor, ama kadınlar gibi, çok daha az bir ücret alıyordu. Ücretler haddinden fazla düşüktü. İşçilerin büyük bir çoğunluğuna ayda yedi ya da sekiz ruble ödeniyordu. Maden işleme fabrikalarında ve dökümhanelerde en yüksek ücreti alan işçilerin eline ayda otuz beş rubleden fazla geçmiyordu. Emeğin korunmasını sağlayan hiçbir tedbir olmadığı için, birçok işçi sakat kalıyor ya da ölüyordu. İşçiler sigortalı değildiler ve bütün sağlık hizmetlerinin karşılığını ödemek zorundaydılar. Konutların durumu feciydi. İşçiler fabrikaya ait barakalarda, küçük bir «hücre» ye on, on iki kişi yığılıyorlardı. Fabrikatörler ücretleri öderken işçileri sık sık aldatıyor, alışverişlerini, fahiş fiyatla satış yapan fabrikaya ait dükkânlardan yaptırmaya zorluyor ve onları para cezasına çarptırarak soyuyorlardı.

İşçiler, içinde yaşadıkları feci şartları düzeltmek için, kendi aralarında bir dayanışma kurmaya ve fabrika sahiplerine ortak istekler sunmaya başladılar. Ellerindeki araçları bırakıp, grev yapıyorlardı. 1870 ve 1880'lerdeki ilk grevlerin başlıca nedenleri aşırı para cezaları, ücretlerin ödenmesi sırasında işçilerin aldatılması ve dolandırılması ve ücret hadlerinde yapılan indirimlerdi.

İlk grevlerde, umutsuzluğa kapılan işçiler bazan makinaları parçalıyor, fabrikanın pencerelerini kırıyor, fabrikaya ait dükkânları ve büroları yıkıyorlardı.

Daha ileri olan işçiler, kapitalistlere karşı mücadelelerinde başarıya ulaşmak için örgütlenmek zorunda olduklarını farketmeye başladılar. İşçi sendikaları kurulmaya başladı.

1875 yılında, Odesa'da, Güney Rusya İşçileri Sendikası kuruldu. Bu ilk işçi örgütünün ömrü sekiz dokuz ay sürdü ve sonra çarlık hükümeti tarafından dağıtıldı.

1878 yılında, St. Petersburg'da, Halturin adlı bir marangoz ile Obnorski adlı bir tesviyecinin önderliğinde Rusya İşçileri Kuzey Sendikası kuruldu. Programında, hedef ve amaçlarının, batıdaki Sosyal - Demokrat işçi partilerinin hedef ve amaçlarıyla aynı olduğu açıklanıyordu. Sendikanın nihaî hedefi, bir sosyalist devrim yapmak, «fazlasıyla haksız bir düzen olan mevcut siyasî ve iktisadî düzeni yıkmak»tı. Sendikanın kurucularından biri olan Obnorski bir süre dışarda yaşamış ve Marksist Sosyal - Demokrat partilerin ve Marks'ın yönettiği Birinci Enternasyonal'in faaliyetlerini yakından izlemişti. Rusya İşçileri Kuzey Sendikasının programı, Obnorski'nin bu izlenimlerinden bir hayli etkilendi. Sendikanın yakın hedefi, halka siyasî özgürlüğünü ve siyasî haklarını (söz, basın ve toplantı özgürlüğü gibi) kazandırmaktı. Acil istekler, işgününün kısaltılmasını da kapsıyordu.

Sendikanın üye sayısı iki yüze ulaşıyordu, bir o kadar da sempatizanı vardı. İşçi grevlerine katılmaya, grevlere önderlik etmeye başladı.

Çarlık hükümeti bu işçi sendikasını da dağıttı.

Ama işçi sınıfı hareketi bölgeden bölgeye yayılarak gelişmeye devam etti. 1880'lerde çok sayıda grev yapıldı. 1881 ile 1886 arasındaki beş yıl içerisinde 80.000 işçiyi içine alan 48 kadar grev oldu.

1885 yılında, Orekhovo - Zuyevo'daki Morozov imalâthanesinde meydana gelen büyük grevin devrimci hareketin tarihinde ayrı ve çok önemli bir yeri vardır.

Bu imalathanede aşağı yukarı 8 000 işçi çalışıyordu. Çalışma şartları her geçen gün kötüleşiyordu; 1882 ile 1884 yılları

arasında ücretlerde beş defa kesinti yapılmış ve son yılda ücretler bir defada yüzde yirmi beş indirilmişti. Fabrikatör Morozov bununla da kalmamış, işçileri birtakım para cezalarına çarptırmıştı. Grevi izleyen duruşmada, işçilerin kazandığı her rublenin 30 ilâ 50 kopekinin para cezası şeklinde fabrikatörün cebine girdiği ortaya çıkmıştı. İşçiler bu soyguna daha fazla dayanamadılar ve 1885 yılının Ocak ayında greve gittiler. Grev daha önceden örgütlenmişti. Daha önce Rusya İşçileri Kuzey Sendikasının bir üyesi olan ve belli bir devrimci tecrübesi bulunan Pyotr Moiseyenko adlı siyasî bakımdan ileri bir işçi greve önderlik ediyordu. Grevden önceki akşam Moiseyenko ve sınıf bilinci daha ileri olan dokumacılardan bir grup fabrika sahiplerine sunmak üzere isteklerini hazırladılar; işçilerin gizli bir toplantısında bu istekler bütün işçiler tarafından tasdik edildi. Başlıca istek ardı arkası gelmeyen para cezalarının kaldırılmasıydı.

Grev silâh zoruyla bastırıldı. Altı yüzden fazla işçi tutuklandı, düzinelerle işçi mahkemeye verildi.

Gene 1885 yılında, Ivanovo - Voznesensk'deki fabrikalarda da buna benzer grevler meydana geldi.

Ertesi yıl çarlık hükûmeti, işçi sınıfı hareketinin büyümesinden korktuğu için, işçilere verilen para cezalarından elde edilen hasılatın fabrikatörlerin cebine değil, işçilerin ihtiyaçlarına gitmesini sağlayacak bir kanun çıkarmak zorunda kaldı.

Morozov grevi ve diğer grevler, işçilere, örgütlü bir mücadeleyle çok şey elde edilebileceğini öğretti. İşçi sınıfı hareketi, işçi sınıfının çıkarlarını bıkmadan, usanmadan savunan yetenekli önderler ve örgütleyiciler yaratmaya başladı.

Bu arada, işçi sınıfı hareketinin yaygınlaşması temeline dayanarak ve batı Avrupadaki işçi sınıfı hareketinin etkisi altında, Rusya'da ilk Marksist örgütler ortaya çıkmaya başladı.

2. RUSYA'DA NARODİZM (POPÜLİZM) VE MARKSİZM. PLEHANOV VE «EMEĞİN KURTULUŞU» GRUBU. PLEHANOV'UN NARODİZM'E KARŞI MÜCADELESİ. RUSYA'DA MARKSİZMİN YAYILMASI.

Marksist grupların ortaya çıkışından önce, Rusya'da dev-

rimci çalışma Marksizme karşı olan Narodnik'ler (Popülist'ler) tarafından yürütülmekteydi.

İlk Rus Marksist grubu 1883'de ortaya çıktı. Bu, G. V. Plehanov'un dışarıda, devrimci faaliyetleri yüzünden çarlık hükümetinin yaptığı baskı üzerine kaçıp sığındığı Cenevre'de kurduğu «Emeğin Kurtuluşu» grubuydu.

Önceleri Plehanov'un kendisi de bir Narodnik'ti. Ama dışarıda Marksizmi inceledikten sonra, Narodizm'den kopmuş ve Marksizmin önde gelen bir propagandacısı olmuştu.

«Emeğin Kurtuluşu» gurubu, Rusya'da Marksizmin yayılması için çok çalıştı. Marks ve Engels'in eserlerini -**Komünist Manifesto, Ücretli Emek ve Sermaye, Ütopik ve Bilimsel Sosyalizm,** v.b.- Rusçaya çevirdiler, dışarda bastırdılar ve Rusya'da gizlice dağıttılar. Plehanov, Zasuliç, Akselrod ve bu gurubun diğer üyeleri, Marks ve Engels'in öğretilerini ve **bilimsel sosyalizmin** düşüncelerini açıklayan birçok eser de yazdılar.

Proletaryanın büyük öğretmenleri Marks ve Engels, ütopyacı sosyalistlerin düşüncelerinin tersine, sosyalizmin hayalcilerin (ütopyacıların) bir icadı olmayıp, modern kapitalist toplumun gelişmesinin kaçınılmaz sonucu olduğunu ilk açıklayanlardı. Tıpkı serflik gibi kapitalist sistemin de mutlaka yıkılacağını ve kapitalizmin, proletaryanın kişiliğinde, kendi mezar kazıcılarını yarattığını gösterdiler. İnsanlığı kapitalizm ve sömürüden ancak proletaryanın sınıf mücadelesinin, ancak proletaryanın burjuvazi üzerindeki zaferinin kurtaracağını kanıtladılar.

Marks ve Engels proletaryaya kendi gücünün ve kendi sınıf çıkarlarının bilincinde olmayı ve burjuvaziye karşı kararlı bir mücadele vermek üzere birleşmeyi öğrettiler. Marks ve Engels, kapitalist toplumun gelişme kanunlarını buldular ve kapitalist toplumun gelişmesinin ve onun içerisinde sürüp giden sınıf mücadelesinin kaçınılmaz olarak kapitalizmin yıkılmasına, proletaryanın zaferine, **proletaryanın diktatörlüğüne** varacağını bilimsel bir şekilde kanıtladılar.

Marks ve Engels sermayenin iktidarını yıkmanın ve kapitalist mülkiyeti kamu mülkiyetine dönüştürmenin barışçı bir yoldan mümkün olmadığını ve işçi sınıfının bunun ancak burjuvaziye karşı devrimci şiddet kullanarak, bir **proleter devrimiyle,**

sömürücülerin direnişini kırarak ve yeni, sınıfsız Komünist bir toplum yaratmak zorunda olan kendi siyasî yönetimini —proletarya diktatörlüğü— kurarak başarabileceğini öğrettiler.

Marks ve Engels sanayi proletaryasının en devrimci, dolayısıyla kapitalist toplumda en ileri sınıf olduğunu ve kapitalizmden hoşnut olmayan bütün güçleri ancak proletaryanın kendi etrafında toplayabileceğini ve kapitalizmi yerle bir etmede onlara önderlik edebileceğini öğrettiler. Ama proletaryanın eski dünyayı yıkıp yeni, sınıfsız bir toplum yaratabilmesi için, Marks ve Engels'in Komünist Partisi adını verdiği, kendi işçi sınıfı partisine sahibolması gerekir.

İlk Rus Marksist grubu olan Plehanov'un «Emeğin Kurtuluşu» grubu kendini bütünüyle Marks'ın ve Engels'in görüşlerinin yayılmasına adamıştı.

«Emeğin Kurtuluşu» grubu Marksizmin bayrağını dışarıdaki Rus basınında, henüz Rusya'da tek bir Sosyal - Demokrat hareket yokken yükseltmişti. İlk önce böyle bir hareketin teorik ve ideolojik temelini hazırlamak gerekiyordu. Marksizmin ve Sosyal - Demokrat hareketin önündeki esas ideolojik engel, o zamanlar ileri işçilerin ve devrimci düşünceli aydınların arasında hakim olan Narodnik görüşlerdi.

Rusya'da kapitalizm geliştikçe işçi sınıfı da örgütlü, devrimci bir mücadeleyi yürütebilecek, kuvvetli ve ileri bir güç haline geldi. Ama Narodnik'ler işçi sınıfının önder rolünü anlamıyorlardı. Rus Narodnik'leri yanlış bir görüşle esas devrimci gücün işçi sınıfı değil, köylüler olduğunu, çar ve toprakağalarının yönetiminin sırf köylü ayaklanmalarıyla yıkılabileceğini düşünüyorlardı. Narodnik'ler işçi sınıfını yeterince tanımıyor ve köylülerin işçi sınıfıyla işçi sınıfının önderliğinde bir ittifaka girişmeksizin çarlığı ve toprakağalarını ortadan kaldıramayacaklarını anlamıyorlardı. Toplumun en devrimci ve en ileri sınıfının işçi sınıfı olduğunu göremiyorlardı.

Narodnik'ler başlangıçta köylüleri çarlık hükümetine karşı bir mücadeleye sokmaya çalıştılar. Bu amaçla, genç devrimci aydınlar köylü kılığına bürünerek, o günün deyişiyle «halka doğru» köylere gittiler. Böylece narod, yani halk kelimesinden «Narodnik» terimi doğdu. Ama köylülerden hiçbir destek görmedi-

ler, çünkü köylüler hakkında da ne doğru dürüst bir bilgileri ne de anlayışları vardı. Bu genç devrimci aydınların çoğu polis tarafından tutuklandı. Bunun üzerine Narodnik'ler çarlık istibdadına karşı mücadeleyi tek başlarına, halksız yürütmeye karar verdiler ve bu karar, daha da ciddi hatalara yol açtı.

«Narodnaya Volya» (Halkın İradesi) adıyla bilinen gizli bir Narodnik derneği Çara suikast yapmayı tasarlamaya başladı. 1 Mart 1881'de (yeni tarihle 13 Mart) «Narodnaya Volya»nın üyeleri Çar II. Aleksander'i bir bombayla öldürmeyi başardılar. Ama halk bundan hiçbir şey kazanmadı. Tek tek insanların öldürülmesi ne çarlık istibdadının ortadan kaldırılmasını sağlayabilir, ne de toprakağası sınıfını yokedebilirdi. Öldürülen çarın yerine bir başkası, III. Aleksander geçti ve işçi ve köylülerin durumu onun yönetimi altında daha da kötüleşti.

Narodnik'lerin çarlığa karşı seçtiği mücadele metodu, yani tek tek insanların öldürülmesi, bireyci terörizm hem yanlıştı, hem de devrime zararlıydı. Bireyci terörizm politikası, Narodnik'lerin hatalı olan ve «kahramanlar» dan olağanüstü yiğitlikler bekleyen, bir aktif «kahramanlar» ve pasif «sürü» teorisine dayanıyordu. Bu yanlış teori, tarihi sadece olağanüstü bireylerin yarattığını; kitlelerin, halkın, sınıfın, Narodnik'lerin horlayıcı değişiyle «sürü» nün ise bilinçli ve örgütlü faaliyet yürütemiyeceğini ve ancak «kahramanlar» ı körü körüne izleyebileceğini iddia ediyordu. Bu yüzden, Narodnik'ler köylüler ve işçi sınıfı arasında devrimci kitle çalışmasını bir yana bıraktılar ve bireyci terörizme döndüler. Zamanın önde gelen devrimcilerinden birini, Stepan Halturin'i, devrimci bir işçi sendikasını örgütleme çalışmasını bir yana bırakmaya ve kendini bütünüyle terörizme adamaya ikna ettiler.

Sömürücüler sınıfının temsilcilerini tek tek öldürmekle, devrime hiçbir faydası olmayan bu cinayetlerle, Narodnik'ler, işçi sınıfının dikkatini bir bütün olarak sömürücü sınıfa karşı mücadeleye çevirmesine engel oldular. İşçi sınıfı ve köylülerin devrimci insiyatif ve faaliyetinin gelişmesini köstekliediler.

Narodnik'ler, işçi sınıfının devrimde önder rolünü anlamasını köstekliediler ve işçi sınıfının bağımsız partisinin kurulmasını geri bıraktırdılar.

Narodnik'lerin gizli örgütü çarlık hükümeti tarafından ortadan kaldırıldıktan sonra da, Narodnik görüşler devrimci düşünceli aydınlar arasında uzun bir süre varlığını korudu. Geri kalan Narodnik'ler Rusya'da Marksizmin yayılmasına inatçı bir şekilde karşı koydular ve işçi sınıfının örgütünü baltaladılar.

Bu yüzden, Rusya'da Marksizm ancak Narodizm'e karşı savaşarak gelişebilir ve güç kazanabilirdi.

«Emeğin Kuruluşu» grubu Narodnik'lerin yanlış görüşlerine karşı savaş açtı ve onların görüş ve mücadele metodlarının işçi sınıfı hareketini ne kadar zararlı bir şekilde etkilediğini açığa çıkardı.

Plehanov, Narodnik'lere yönelttiği yazılarında, kendilerine Sosyalist adını vermelerine rağmen, Narodnik'lerin görüşlerinin Bilimsel Sosyalizm ile hiçbir ortak yanı olmadığını gösterdi.

Narodnik'lerin yanlış görüşlerinin ilk Marksist eleştirisini yapan Plehanov oldu. Narodnik görüşlere ağır darbeler indiren Plehanov aynı zamanda, Marksist görüşlerin başarılı bir savunmasını geliştirdi.

Narodnik'lerin, Plehanov'un yıktığı temel yanlışları nelerdir?

Birincisi, Narodnik'ler Rusya'da kapitalizmin «tedasüfi» bir şey olduğunu ve gelişmeyeceğini, dolayısıyla proletaryanın da gelişmeyeceğini ileri sürüyorlardı.

İkincisi, Narodnik'ler işçi sınıfını devrimde önde gelen sınıf olarak görmüyorlardı. Sosyalizme proletarya olmadan ulaşmayı hayal ediyorlardı. Esas devrimci gücün aydınların önderliğinde köylüler ve Sosyalizmin çekirdeği ve esası olarak gördükleri köylü komünü olduğunu düşünüyorlardı.

Üçüncüsü, Narodnik'lerin insanlık tarihinin bütününe ilişkin görüşleri yanlış ve zararlıydı. Toplumun iktisadi ve siyasi gelişiminin kanunlarını ne biliyor, ne de anlıyorlardı. Bu konuda bir hayli geriydiler. Onlara göre tarih, sınıflar ve sınıf mücadeleleri tarafından değil, fakat kitlelerin, «sürü»nün, halkın, sınıfların körü körüne izlediği olağanüstü bireyler — «kahramanlar» — tarafından yaratılmıştı.

Plehanov, Narodnik'lerle mücadele ederken, onların görüşlerini açığa çıkarırken, Rusya'da Marksistlerin yetişmesine ve

eğitilmesine yarayan birçok Marksist eser meydana getirdi. Onun **Sosyalizm ve Siyasî Mücadele, Ayrılıklarımız, Tekci (Menistik) Tarih Görüşünün Gelişmesi Üzerine** gibi eserleri Rusya'da Marksizmin zaferine giden yolu açtı.

Plehanov eserlerinde Marksizmin temel ilkelerini açıkladı. 1895'de yayınlanan **Tekcl Tarih Görüşünün Gelişmesi Üzerine** adlı eseri özel bir önem taşıyordu. Lenin, bu kitabın «bütün bir neslin Rus Marksistlerinin yetişmesine» hizmet ettiğini söylemiştir .(Lenin, **Toplu Eserler**, Rus bas. Cilt XIV, s. 347.)

Plehanov, Narodnik'leri hedef alan yazılarında, meseleyi Narodnik'lerin ele aldıkları gibi, Rusyada kapitalizm gelişmeli mi, gelişmemeli mi, diye ele almanın saçma olduğunu gösterdi.

Plehanov, kanıtlayıcı gerçekler ortaya koyarak, aslında, Rusyanın kapitalist gelişme yoluna **çoktan girdiğini** ve Rusya'yı hiçbir gücün bu yoldan döndüremiyeceğini söylüyordu.

Devrimcilerin görevi Rusya'da kapitalizmin gelişmesini **durdurmak** değildi; bunu nasıl olsa yapamazlardı. Devrimcilerin görevi, kapitalizmin gelişmesiyle ortaya çıkan kuvvetli devrimci gücün, yani işçi sınıfının, desteğini sağlamak, sınıf bilincini yükseltmek, örgütlemek ve onun kendi işçi sınıfı partisini kurmasına hizmet etmekti.

Plehanov, Narodnik'lerin ikinci büyük hatasını da, yani proletaryanın devrimci mücadeledeki önder rolünü inkârlarını da darmadağın etti. Narodnik'ler Rusya'da proletaryanın ortaya çıkmasını bir «tarihî talihsizlik» olarak görüyor ve «proleterlik ülseri»nden sözediyorlardı. Plehanov, Marksizmin öğretilerini savunarak, bu öğretilerin Rusya'ya tam olarak uygulanabileceğini ve köylülerin sayıca üstünlüğüne ve proletaryanın sayıca nisbî zayıflığına rağmen, devrimcilerin başlıca umutlarını proletaryaya ve onun gelişmesine bağlamaları gerektiğini gösteriyordu.

Niçin özellikle proletaryaya?

Çünkü proletarya, hâlâ sayıca az olmasına rağmen, ekonominin **en ileri** biçimine, büyük çapta üretime bağlı bir emekçi sınıftı ve dolayısıyla önünde büyük bir gelecek duruyordu.

Çünkü bir sınıf olarak proletarya her geçen yıl **büyüyordu,** siyasî bakımdan **gelişiyordu,** büyük çapta üretimde hâkim olan çalışma şartlarından dolayı kolayca örgütlenebiliyordu ve proleter durumundan dolayı en devrimci sınıftı, çünkü devrimde zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyi yoktu.

Köylülerin durumu ise farklıydı.

Köylüler (burada her biri kendisi için çalışan tek tek köylüler kastedilmektedir - Orijinal Baskıya Hazırlayan) sayıca güçlü olmalarına rağmen, ekonominin **en geri** biçimine, küçük çapta üretime bağlı bir emekçi sınıftı ve dolayısıyla, önlerinde büyük bir gelecek bulunmuyordu ve bulunamazdı.

Bir sınıf olarak gelişmek bir yana, köylüler gittikçe daha fazla burjuva (kulak) ve yoksul köylülere (proleter ve yarı proleterler) bölünmekteydi. Üstelik, dağınık olduklarından, proletaryadan daha zor örgütlenebiliyor ve küçük mülk sahiplerinden meydana geldikleri için devrimci harekete proletarya kadar kolay katılmıyorlardı.

Narodnikler, Rusya'da sosyalizmin proletarya diktatörlüğü yoluyla değil, sosyalizmin çekirdeği ve esası olarak gördükleri köylü komünü yoluyla gerçekleşeceğini iddia ediyorlardı. Ama komün, sosyalizmin ne esası, ne de çekirdeğiydi, olamazdı da; çünkü komüne, yoksul köylüleri, tarım emekçilerini ve iktisaden daha zayıf olan orta köylüleri sömüren kan emiciler, yani kulaklar hakimdi. Komünal toprak mülkiyetinin biçimsel varlığı ve toprağın her köylü ailesindeki insan sayısına göre belli zamanlarda yeniden bölünmesi, durumu hiç bir şekilde değiştirmiyordu. Komünden, çift hayvanına, araç ve tohuma sahibolan üyeler, yani hali vakti yerinde orta köylü ve kulaklar, yararlanabiliyordu. Tek bir atı bile olmayan köylüler, genellikle yoksul ve küçük köylüler, topraklarını kulaklara bırakarak başka yerlerde tarım emekçisi olarak çalışmak zorunda kalıyorlardı. Aslına bakılacak olursa, köylü komünü, kulakların hakimiyetini örtbas etmenin kolay bir yolu ve kollektif sorumluluk esasına dayanarak köylülerden vergi toplamanın çarlık hükümetinin elindeki masrafsız bir vasıtasıydı. Bu yüzden çarlık, köylü komününe dokunmuyordu. Bu nitelikteki bir komünü sosyalizmin esası

ya da çekirdeği olarak görmek kadar saçma bir şey olamazdı.

Plehanov, Narodnik'lerin üçüncü büyük hatasını da, yani olağanüstü bireylerin ,«kahramanlar» ın ve onların fikirlerinin toplumsal gelişmede önde gelen bir rol oynadığını, kitlelerin, «sürü» nün, halkın, sınıfların rolünün ise önemsiz olduğunu ileri süren görüşü de darmadağın etti. Plehanov, Narodnik'leri **idealizm** ile suçladı ve gerçeğin idealizm ile değil, Marx ve Engels'in **materyalizmi** ile açıklanabileceğini gösterdi.

Plehanov, Marksist materyalizm görüşünü geliştirdi ve kanıtladı. Marksist materyalizme uygun olarak, toplumun gelişimini uzun sürede olağanüstü bireylerin istek ve fikirlerinin değil, toplumun varlığının maddî şartlarının gelişiminin, toplumun varlığı için gerekli olan maddî zenginliğin üretimi biçimindeki değişikliklerin, maddî zenginliğin üretimi sırasında sınıflar arasındaki karşılıklı ilişkilerdeki değişikliklerin ve sınıfların bu maddî zenginliğin üretimi ve dağıtımındaki yer ve durumlar için girıştiği mücadelelerin belirlediğini gösterdi. İnsanların düşünceleri toplumsal ve iktisadî durumlarını belirlemez, aksine toplumsal ve iktisadî durumları insanların düşüncelerini belirler. Düşünce ve istekleri toplumun iktisadî gelişimine, en ileri sınıfın ihtiyaçlarına karşı düşüyorsa, olağanüstü bireyler birer hiç haline gelebilir; ama düşünce ve istekleri toplumun iktisadî gelişiminin ihtiyaçlarını, en ileri sınıfın ihtiyaçlarını doğru bir şekilde dile getiriyorsa, olağanüstü insanlar gerçekten birer olağanüstü birey haline gelebilir.

Narodnik'lerin, kitlelerin sürüden başka bir şey olmadığı, tarihi kahramanların yarattığı ve kahramanların sürüyü halk haline getirdiği iddialarına karşılık, Marksistler, kahramanların tarihi değil, tarihin kahramanları yarattığını ve dolayısıyla, kahramanların halkı değil, halkın kahramanları yarattığını ve tarihi ileri götürdüğünü kanıtladılar. Kahramanlar, olağanüstü bireyler, ancak toplumun gelişme şartlarını ve bu şartları daha iyiye dönüştürme yollarını doğru olarak kavrayabildikleri ölçüde toplumun yaşayışında önemli bir rol oynayabilirler. Kahramanlar, olağanüstü bireyler toplumun gelişme şartlarını doğru olarak kavramaz ve kendilerinin tarihin «yaratıcıları» olduğu kibirli

inancına saplanarak toplumun tarihî ihtiyaçlarına karşı düşerlerse, gülünç ve başarısız olurlar.

İşte Narodnik'ler, bu talihsiz ve zavallı kahramanlar kategorisine giriyorlardı.

Plehanov'un yazıları ve Narodnik'lere karşı yürüttüğü mücadele, Narodnik'lerin devrimci aydınlar arasındaki etkisini bütünüyle zayıflattı. Ancak Narodizmin ideolojik yıkılışı hâlâ tamamlanmamıştı. Marksizmin bir düşmanı olan Narodizm'e son darbeyi indiren Lenin oldu.

«Narodnaya Volya» Partisinin kapatılmasından bir süre sonra, Narodnik'lerin büyük bir çoğunluğu çarlık hükümetine karşı devrimci mücadeleden vazgeçtiler ve çarlık hükümetiyle uzlaşma ve anlaşma politikasını öğütlemeye başladılar. Narodnik'ler 1880 ve 90'larda kulakların çıkarlarının sözcülüğünü etmeye koyuldular.

«Emeğin Kurtuluşu» grubu bir Rus Sosyal - Demokrat partisinin kurulması için iki program tasarısı hazırladı (ilki 1884'de, ikincisi 1887'de). Bu, Rusya'da bir Marksist Sosyal - Demokrat partinin kurulması yolunda yapılan ön çalışmalarda atılmış önemli bir adımdı.

Ama bu arada «Emeğin Kurtuluşu» grubu da çok ciddî hatalara düşüyordu. Bu grubun ilk program tasarısında hâlâ Narodnik görüşlerin kalıntıları vardı ve bireyci terörizm taktikleri geçerli görülüyordu. Bunun da ötesinde, Plehanov, proletaryanın devrim süreci içersinde köylülere önderlik edebileceğini ve bunun zorunlu olduğunu ve proletaryanın ancak köylülerle ittifak kurarak çarlığa karşı zafer kazanabileceğini görememişti. Plehanov ayrıca, liberal burjuvazinin devrime kaypak da olsa bir destek sağlayabilecek bir güç olduğunu düşünüyordu; buna karşılık köylüleri bazı yazılarında hiç hesaba katmıyordu. Meselâ diyordu ki:

«Ülkemizde, burjuvazi ve proletarya dışında, çarlığa muhalif ya da devrimci bir bileşimi destekleyecek hiçbir toplumsal güç görmüyoruz.» (Plehanov, **Eserleri**, Rus. bas. Cilt III, s. 119).

Bu yanlış görüşler, Plehanov'un gelecekteki menşevik görüşlerinin tohumlarıydı.

Gerek «Emeğin Kurtuluşu» grubu, gerekse o dönemin Marksist çevreleri henüz işçi sınıfı hareketiyle pratik bağlar kuramamışlardı. Bu, Marksizmin teorisinin, Marksist düşüncelerin, Sosyal - Demokrat Program ilkelerinin, Rusya'da yeni yeni ortaya çıktığı ve tutunabildiği bir dönemdi. 1884 ile 1894 arasındaki on yıl içinde, Sosyal- Demokrat hareket, işçi sınıfının kitle hareketiyle hâlâ hiçbir bağ kuramayan ya da pek zayıf bağlar kurabilen, birbirinden ayrı ve küçük grup ve çevreler halindeydi. Henüz doğmamış, fakat ana rahminde gelişen bir çocuğu andıran Sosyal - Demokrat hareket, Lenin'in deyişiyle, «bir ceninin gelişme süreci» içindeydi.

Lenin, «Emeğin Kurtuluşu» grubunun, «Sosyal - Demokrat hareketin sadece teorik temellerini kurduğunu ve işçi sınıfı hareketine doğru ilk adımları attığını» belirtti.

Rusya'da Marksizmi işçi sınıfı hareketiyle birleştirme ve «Emeğin Kurtuluşu» grubunun hatalarını düzeltme görevi Lenin'e düştü.

3. LENİN'İN DEVRİMCİ FAALİYETLERİNİN BAŞLANGICI. İŞÇİ SINIFININ KURTULUŞU İÇİN PETERSBURG MÜCADELE BİRLİĞİ.

Bolşevizmin kurucusu Vladimir İlyiç Ulyanov (Lenin) 1870 yılında Simbirsk (şimdi Ulyanovsk) şehrinde doğdu. Lenin 1887'de Kazan Üniversitesine girdi, ama devrimci öğrenci hareketinde yer aldığı için kısa bir süre sonra tutuklandı ve üniversiteden uzaklaştırıldı. Kazan'da Fedoseyev adlı birinin kurduğu bir Marksist çevreye katıldı. Daha sonra Samara'ya gitti ve çok kısa bir süre sonra da, Lenin'in etrafında bu şehrin ilk Marksist çevresi toplandı. Lenin, daha o günlerde mükemmel Marksizm bilgisiyle herkesin hayranlığını kazanıyordu.

Lenin, 1893 yılı sonunda, Petersburg'a geçti. Oradaki Marksist çevrelerdeki daha ilk konuşmaları üyeleri bir hayli etkiledi. Marks hakkındaki derin bilgisi, Marksizmi o günün Rusya'sının iktisadî ve siyasî durumuna uygulamadaki kaabiliyeti, işçilerin davasının zaferine olan ateşli ve sarsılmaz inancı ve eş-

siz örgütleme kaabiliyeti, Lenin'i, Petersburg Marksistlerinin herkesçe kabul edilen önderi durumuna getirdi.

Lenin, o çevrelerde ders verdiği ve siyasî bakımdan ileri olan işçilerin derin sevgisini kazanmıştı.

Lenin'in işçi çevrelerinde verdiği derslerden sözederken, «Derslerimiz,» diyordu işçi Babuşkin, «çok canlı ve ilginç geçiyordu; bu derslerden hepimiz çok memnunduk ve öğretmenimizin bilgisine hayrandık.»

Lenin, 1895 yılında, Petersburg'daki bütün Marksist işçi çevrelerini (yirmi tane kadar vardı) tek bir örgütte, «İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği» içersinde topladı. Böylece, devrimci bir Marksist işçi partisinin kurulması yolunu açtı.

Lenin, Mücadele Birliğinin önüne, geniş işçi sınıfı hareketiyle daha sıkı bağlar kurmak ve ona siyasî bakımdan önderlik etmek görevini koydu. Propaganda çevrelerinde toplanan siyasî bakımdan ileri birkaç işçi arasında Marksizm **propagandası** yapmaktan, geniş işçi kitleleri arasında günlük meselelerden faydalanarak siyasî **ajitasyon** yapmaya geçilmesini teklif etti. Kitle ajitasyonuna geçilmesi, Rusya'da işçi sınıfı hareketinin daha sonraki gelişmesi açısından büyük bir önem taşıyordu.

1890'lar, sanayi alanında atılım dönemiydi. İşçi sayısı artıyordu. İşçi sınıfı hareketi kuvvetleniyordu. 1895 - 99 arasındaki dönemde, tam olmayan verilere göre, en azından 221 000 işçi grevlere katıldı. İşçi sınıfı hareketi ülkenin siyasî hayatında önemli bir güç haline geliyordu. Olayların gelişimi, Marksistlerin Narodnik'lere karşı savunduğu görüşü, yani işçi sınıfının devrimci harekete önderlik edeceği görüşünü doğruluyordu.

İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği, Lenin'in önderliği altında, işçilerin iktisadî istekleri için verdikleri mücadele — çalışma şartlarının düzeltilmesi, daha az çalışma saati ve daha yüksek ücret — ile çarlığa karşı siyasî mücadeleyi birleştirdi. Mücadele Birliği işçileri siyasî bakımdan eğitti.

Lenin'in önderliğindeki İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Petersburg Mücadele Birliği, Rusya'da **Sosyalizmi işçi sınıfı hareketiyle birleştirmeye** başlayan ilk kuruluştu. Bir fabrikada bir grev meydana gelir gelmez, gruplarının üyeleri vasıtasıyla fabrika-

lardaki meseleler hakkında daima etraflı bilgi sahibi olan Mücadele Birliği, broşürler ve Sosyalist bildiriler dağıtarak hemen harekete geçiyordu. Bu broşürler fabrika sahiplerinin işçilere yaptığı baskıları gözler önüne seriyor, işçilerin kendi çıkarları uğrunda nasıl mücadele etmesi gerektiğini açıklıyor ve işçilerin isteklerini öne sürüyordu. Broşürler kaptalizmin bozuklukları, işçilerin yoksulluğu, 12 ilâ 14 saatlik dayanılmaz işgünü ve işçilerin bütün haklardan yoksun oluşu hakkındaki gerçekleri dile getiriyordu. Aynı zamanda, uygun siyasî istekler de öne sürüyorlardı. 1894 yılı sonunda Lenin, işçi Babuşkin'le birlikte bu tipten ilk ajitasyon broşürünü ve grevde bulunan Petersburg' daki Semyannikov Fabrikası işçilerine bir çağrıyı yazdı. 1895 sonbaharında Lenin, Tornton Dokuma Fabrikasının erkek ve kadın grevcileri için bir broşür kaleme aldı. Bu dokuma tezgahları, buradan milyonlar kazanan İngilizlerin elindeydi. Bu fabrikada işgünü 14 saati geçiyor, oysa bir dokumacının aylık ücreti 7 rubleyi geçmiyordu. Grevi işçiler kazandı. Mücadele Birliği, kısa bir süre içinde, çeşitli fabrikaların işçileri için bu tür broşür ve bildirilerden düzinelerle bastırdı. Her broşür işçilerin moralini kuvvetlendirmeye büyük ölçüde katkıda bulundu. İşçiler sosyalistlerin kendilerine yardım ettiğini ve kendilerini savunduğunu gördüler.

1896 yazında Petersburg'da, Mücadele Birliği'nin yürüttüğü ve 30 000 dokuma işçisinin katıldığı bir grev meydana geldi. Başlıca istek, çalışma saatlerinin kısaltılmasıydı. Bu grev, çarlık hükümetini 2 Haziran 1897'de işgününü 11,5 saate indiren bir kanun çıkarmak zorunda bıraktı. Bu kanundan önce, iş günü hiçbir şekilde sınırlandırılmamıştı.

Lenin, 1895 yılı Aralık ayında çarlık hükümeti tarafından tutuklandı. Ama devrimci mücadelesini hapisanede de sürdürmekten hiçbir zaman geri kalmadı. Öğüt vererek, yöneterek, broşür ve bildiriler yazarak Mücadele Birliği'ne yardımcı oldu. Orada, **Grev** ve çarlığın hunharca despotizmini açığa çıkaran **Çarlık hükümetine** adlı iki broşür yazdı. Gene hapisanede parti için bir program hazırladı (görünmez mürekkep olarak süt kullanıyor ve bir tıp kitabının satırları arasına yazıyordu).

Petersburg Mücadele Birliği Rusya'nın diğer şehir ve yörelerindeki işçi çevrelerinin benzeri birliklerde bir araya gelmesini büyük ölçüde hızlandırdı. 1890'ların ortalarında Kafkasya'da Marksist örgütler ortaya çıktı. 1894'de Moskova'da bir Moskova «İşçi Birliği» kuruldu. 1890'ların sonlarına doğru Sibirya'da bir «Sosyal - Demokrat Birliği» kuruldu. 1890'larda Ivanovo - Voznesensk'de, Yaroslavl'da ve Kostroma'da Marksist gruplar ortaya çıktı ve sonradan birleşerek Sosyal - Demokrat Parti'nin Kuzey Birliğini kurdular. 1890'ların ikinci yarısında Don Rostov'unda, Ekaterinoslav'da, Kiev'de, Nikolayev'de, Tula'da, Samara'da, Kazan'da, Orekhovo - Zuyevo'da ve diğer şehirlerde Sosyal - Demokrat gruplar ve birlikler kuruldu.

İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Petersburg Mücadele Birliği'nin önemi, Lenin'in de dediği gibi, **işçi sınıfı hareketince desteklenen bir devrimci partinin ilk gerçek çekirdeği** olmasıydı.

Lenin, Petersburg Mücadele Birliği'nin devrimci tecrübesinden, daha sonraları, Rusya'da bir Marksist Sosyal - Demokrat partinin kurulması çalışmalarında yararlandı.

Lenin ve yakın arkadaşlarının tutuklanmasından sonra, Petersburg Mücadele Birliği'nin önderliği büyük ölçüde değişti. Kendilerinden «gençler» diye sözeden, Lenin ve arkadaşlarına ise «ihtiyar dostlar» adını veren yeni kimseler ortaya çıktı. Bunlar yanlış bir siyasî çizgi izlediler. İşçilerin işverenlere karşı sadece iktisadî bir mücadele yürütmeye çağrılmaları gerektiğini, siyasî mücadelenin ise liberal burjuvazinin meselesi olduğunu, siyasî mücadelenin önderliğinin liberal burjuvaziye bırakılması gerektiğini ileri sürdüler.

Bu kimselere «Ekonomistler» adı verildi.

Rusya'daki Marksist örgütlerin safları arasında ortaya çıkan ilk uzlaşıcı ve oportünist grup bunlardı.

4. LENİN'İN NARODİZM VE «LEGAL MARKSİZM»E KARŞI MÜCADELESİ. LENİN'İN İŞÇİ - KÖYLÜ İTTİFAKI DÜŞÜNCESİ. RUS SOSYAL DEMOKRAT İŞÇİ PARTİSİ'NİN BİRİNCİ KONGRESİ

Plehanov'un 1880'lerde Narodnik görüşlere esas darbeyi in-

dirmiş olmasına rağmen, 1890'ların başlarında devrimci gençliğin belli kesimlerinde Narodnik görüşler hâlâ sempati görebiliyordu. Bazıları hâlâ Rusya'nın kapitalist gelişme yolundan kaçınabileceğini ve devrimde temel rolün işçi sınıfı tarafından değil, köylüler tarafından oynanacağını iddia ediyorlardı. Hâlâ mevcut olan Narodnikler Marksizmin Rusya'da yayılmasına engel olmak için ellerinden geleni yaptılar, Marksistlere karşı mücadele ettiler ve Marksistleri her fırsatta küçük düşürmeye çalıştılar. Marksizmin daha fazla yaygınlaşmasını ve bir Sosyal - Demokrat partinin kurulmasını sağlamak için Narodnizmin ideolojik plânda tamamen **ezilmesi** gerekiyordu.

Bu görevi Lenin yerine getirdi.

Lenin, **«Halkın Dostları» Nedir ve Sosyal - Demokrat'lara Karşı Nasıl Mücadele Ederler** (1894) adlı kitabında, Narodniklerin, aslında, halka karşı çalışan sahte «halkın dostları» olduğunu göstererek, onların gerçek kişiliğini tamamen açığa çıkardı.

Esas olarak, 1890'ların Narodnikleri çarlık hükümetine karşı devrimci mücadeleden çoktan vazgeçmişlerdi. Liberal Narodnikler, çarlık hükümetiyle uzlaşmaktan yanaydılar. Lenin, o günlerin Narodniklerinden sözederken şöyle diyordu: «Bu hükümete yeterince nazik ve alçakgönüllü bir şekilde yalvarırlarsa, hükümetin her şeyi düzelteceğini sanıyorlar.» (Lenin, **«Halkın Dostları» Nedir ve Sosyal - Demokratlara Karşı Nasıl Mücadele Ederler,** İng. Bas., Moskova 1946, s. 157)

1890'ların Narodnikleri yoksul köylülerin durumuna, kırlık bölgelerdeki sınıf mücadelesine ve yoksul köylülerin kulaklar tarafından sömürülmesine gözlerini kapadılar ve kulak çiftçiliğinin gelişmesine övgüler yağdırmaya başladılar. Açıkçası, kulakların çıkarlarını dile getirdiler.

Narodnikler aynı zamanda dergilerinde de Marksistlere saldırdılar. Rus Marksistlerinin görüşlerini kasten tahrif ettiler ve Marksistlerin ülkeyi mahva sürüklemeyi ve «bütün mujiklerin fabrika cehenneminde yanmasını» istediğini ileri sürdüler. Lenin, Narodniklerin eleştirilerinin sahteliğini ortaya koydu ve meselenin Marksistlerin, «istekleri» meselesi olmadığını, kapitalizmin Rusya'da gerçekten gelişmekte olduğunu ve bu gelişme-

nin yanı sıra kaçınılmaz olarak proletaryanın da geliştiğini belirtti. Ve proletarya, kapitalist sistemin mezar kazıcısı olacaktı.

Lenin, halkın gerçek dostlarının Narodnikler değil, Marksistler olduğunu, kapitalistlerin ve toprakağalarının boyunduruğunu ortadan kaldırmayı ve çarlığı yıkmayı Marksistlerin istediğini gösterdi.

Lenin, **«Halkın Dostları» Nedir** adlı kitabında, çarlığı, toprakağalarını ve burjuvaziyi yıkmanın temel aracı olarak devrimci bir işçi - köylü ittifakı düşüncesini ilk defa ortaya attı.

Lenin, bu dönemdeki bazı yazılarında, esas Narodnik grubunu meydana getiren «Narodnaya Volya» nın ve daha sonra, Narodniklerin varisi olan Sosyalist Devrimcilerin kullandığı siyasî mücadele metodlarını — özellikle bireyci terörizm taktiklerini — eleştirdi. Lenin, kitlelerin mücadelesinin yerine tek tek «kahramanların» mücadelesini getirdikleri için bu taktiklerin devrimci harekete zararlı olduğunu öne sürdü. Bu taktikler halkın devrimci hareketine duyulan güvensizliğin ifadesiydi.

Lenin, **«Halkın Dostları» Nedir** adlı kitabında, Rus Marksistlerinin temel görevlerini özetliyordu. Lenin'e göre, Rus Marksistlerinin birinci görevi dağınık Marksist çevreleri tek bir sosyalist işçi partisi safında birleştirmekti. Bunun ardından da, çarlık istibdadını köylülerle ittifak içinde Rusya işçi sınıfının ortadan kaldıracağını, daha sonra da çalışan ve sömürülen kitlelerle ittifak içinde Rus proletaryasının, diğer ülkelerin proletaryasıyla omuz omuza, muzaffer Komünist devrimine giden düz açık siyasî mücadele yolunu tutacağını belirtiyordu.

Böylece, Lenin kırk yıldan fazla bir zaman önce, işçi sınıfının mücadele yolunu doğru bir şekilde gösteriyor, işçi sınıfının rolünü toplumdaki en devrimci güç olarak, köylülerin rolünü de işçi sınıfının müttefiki olarak belirtiyordu.

Lenin ve taraftarlarının Narodizme karşı yürüttükleri mücadele, daha 1890'larda Narodnizmin tam bir ideolojik yenilgisiyle sonuçlandı.

Lenin'in «legal Marksizm»e karşı mücadelesi de çok büyük bir önem taşıyordu. Tarihte büyük toplumsal hareketlere geçici «yol arkadaşları» nın takılması çok sık görülen bir olay-

dır. **«Legal Marksistler»** denilenler de bu cins yol arkadaşlarındandı. Marksizm Rusya'da geniş ölçüde yayılmaya başlamıştı; bu yüzden, burjuva aydınları Marksist bir kılığa bürünüyorlardı. Bu burjuva aydınları yazılarını legal, yani çarlık hükümetinin izniyle çıkan gazete ve dergilerde yayınlıyorlardı. Bu nedenle onlara «legal Marksistler» adı verilmişti.

«Legal Marksistler» de Narodnizmle kendi tutumlarına uygun bir biçimde mücadele ettiler. Ne var ki, bu mücadeleden ve Marksizmin bayrağından, işçi sınıfı hareketini burjuva toplumunun çıkarlarına, burjuvazinin çıkarlarına bağımlı kılmak ve boyun eğdirmek için faydalanmaya çalıştılar. Marksizmin gerçek özünü, yani proletarya devrimi ve proletarya diktatörlüğü öğretisini bir yana attılar. Önde gelen bir legal Marksist, Peter Struve, burjuvaziyi göklere çıkardı ve kapitalizme karşı devrimci bir mücadeleden yana olacağı yerde, «kültür eksikliğimizi kabul ediyor ve öğrenmek için kapitalizme başvuruyoruz» iddiasında bulundu.

Lenin, Narodniklere karşı mücadelede, «legal Marksistleri» Narodnik'lere karşı kullanabilmek için, örneğin, Narodnikleri eleştiren makaleler derlemesinin ortak olarak yayınlanabilmesi için «legal Marksistler» le geçici bir anlaşmaya varmayı uygun gördü. Bununla birlikte Lenin «legal Marksistler» i amansızca eleştirdi ve onların liberal burjuva niteliğini açıkça gözler önüne serdi.

Bu «yol arkadaşları» nın birçoğu sonradan Anayasacı Demokrat (Rus burjuvazisinin başlıca partisi) oldular; İç Savaş sırasında ise tümüyle Beyaz Muhafızlara katıldılar.

Petersburg, Moskova, Kiev ve diğer yerlerdeki «Mücadele Birlikleri»nin yanı sıra, Rusya'nın batısındaki milli sınır bölgelerinde de Sosyal - Demokrat örgütler ortaya çıkmaya başladı. Polonya milliyetçi partisindeki Marksist unsurlar 1890'larda partiden ayrıldılar ve Polonya ve Litvanya Sosyal - Demokrat Partisini kurdular. 1890'ların sonlarında Letonya Sosyal - Demokrat örgütleri kuruldu, Ekim 1897'de ise Rusyanın batı bölgelerinde Genel Yahudi Sosyal - Demokrat Birliği «Bund» kuruldu.

1898'de «Mücadele Birlikleri» nin bazıları — Petersburg, Moskova, Kiev ve Ekaterinoslav'dakiler — «Bund» ile birlikte, birleşmek ve bir Sosyal - Demokrat parti kurmak üzere ilk atılımı yaptılar. Bu amaçla, Mart 1898'de, Minsk'de Rus Sosyal - Demokrat İşçi Partisi'nin (RSDİP) Birinci Kongresi için toplandılar.

RSDİP'nin Birinci Kongresi'ne sadece dokuz kişi katıldı. Lenin Sibirya'da sürgünde olduğu için bu kongrede bulunamadı. Kongrede seçilen Parti Merkez Komitesi bir süre sonra tutuklandı. Kongre adına yayınlanan Manifesto birçok bakımdan yetersizdi. Proletaryanın siyasî iktidarı ele geçirme meselesine değinmekten kaçınıyordu, proletaryanın hegemonyasından hiç sözetmiyor ve çarlık ve burjuvaziye karşı mücadelede proletaryanın müttefikleri hakkında hiç bir şey söylemiyordu.

Kongre, kararlarında ve Manifesto'sunda, Rus Sosyal - Demokrat İşçi Partisi'nin kuruluşunu ilan ediyordu.

RSDİP'nin Birinci Kongresi'nin en önemli yanı, devrimci propaganda açısından çok büyük bir rol oynayan bu resmî karardı.

Gerçi Birinci Kongre toplanmıştı, ama Rusya'da Marksist Sosyal - Demokrat Parti henüz gerçekten kurulmuş değildi. Kongre birbirinden kopuk Marksist çevre ve örgütleri biraraya getirememiş, bir örgüt içinde toplamayı başaramamıştı. Mahalli örgüt çalışmalarında tek bir ortak eylem çizgisi, bir parti programı, parti tüzüğü ya da tek bir merkezden yönetim henüz yoktu.

Bu ve daha bir sürü nedenlerden dolayı, mahalli örgütlerde ideolojik karışıklık artmaya başladı; bütün bunlar «Ekonomizm» adıyla bilinen oportünist eğilimin işçi sınıfı hareketi içersinde gelişmesine elverişli bir ortam hazırladı.

Lenin'in ve onun kurduğu gazete **İskra**'nın (Kıvılcım), bu karışıklığa, oportünist yalpalamalara son verebilmesi ve Rus Sosyal - Demokrat İşçi Partisi'nin kuruluşunu hazırlayabilmesi bir kaç yıl süren yoğun çabalar gerektirdi.

5. LENİN'İN «EKONOMİZM»E KARŞI MÜCADELESİ. LENİN'İN GAZETESİ «İSKRA» NIN ÇIKIŞI.

Lenin RSDİP'nin Birinci Kongresinde yoktu; o sıralarda, «Mücadele Birliği» hakkında açılan kovuşturmayla ilgili olarak uzun bir süre Petersburg'da hapisanede kaldıktan sonra, çarlık hükümeti tarafından sürgüne gönderildiği Sibirya'nın Şuşenskoye köyünde bulunuyordu.

Ama Lenin devrimci faaliyetlerini sürgünde bile sürdürdü. Orada, Narodizmin ideolojik yıkılışını tamamlayan çok önemli bilimsel bir eseri, **Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi**'ni tamamladı. Gene orada, **Rus Sosyal - Demokratlarının Görevleri** adlı ünlü broşürünü yazdı.

Lenin, doğrudan doğruya pratik devrimci çalışmadan uzakta bulunmasına rağmen, bu çalışmanın içersinde bulunanlarla bazı bağlar kurmayı başardı; sürgündeyken onlarla yazıştı, bilgi edindi ve öğütlerde bulundu. Lenin o sıralarda yoğun bir şekilde «Ekonomistler»le uğraşıyordu. Lenin, uzlaşmacılık ve oportünizmin esas çekirdeğinin «Ekonomizm» olduğunu, işçi sınıfı hareketine «Ekonomizm» hakim olacak olursa, proletaryanın devrimci hareketinin zayıflayacağını ve Marksizmin yenilgiye uğrayacağını herkesten daha iyi farketti.

Bu yüzden de, «Ekonomistler» ortaya çıkar çıkmaz, onlara karşı şiddetli bir saldırıya geçti.

«Ekonomistler» işçi sınıfının sadece iktisadî mücadeleye girişmesi gerektiğini, siyasî mücadelenin ise işçilerin destekleyeceği liberal burjuvaziye bırakılması gerektiğini iddia ediyorlardı. Lenin'in gözünde bu öğreti, Marksizmin terkedilmesinden, işçi sınıfının bağımsız siyasî partisinin gerekliliğinin inkarından ve işçi sınıfını burjuvazinin siyasî bir uzantısına dönüştürme çabasından başka bir şey değildi.

1899'da bir grup «Ekonomist» (daha sonra birer Anayasacı-Demokrat olan Prokopoviç, Kuskova ve diğerleri) bir manifesto yayınladılar. Bu manifestoda devrimci Marksizme karşı çıkıyor ve proletaryanın bağımsız siyasî partisi ve işçi sınıfının bağımsız siyasî istekleri düşüncesinden vazgeçilmesini ısrarla ileri sürüyorlardı. «Ekonomistler» siyasî mücadelenin liberal burjuvaziye düşen bir görev olduğunu, işçilerin ise işverenlere

karşı iktisadî mücadeleyle yetinmesi gerektiğini iddia ediyorlardı.

Lenin, bu oportünist belgeyi görür görmez, o civardaki Marksist siyasî sürgünleri biraraya topladı. On yedi Marksist siyasî sürgün biraraya geldiler ve Lenin'in önderliğinde, «Ekonomistler»in görüşlerini mahkûm eden sert bir protesto yayınladılar.

Lenin tarafından yazılan bu protesto bütün ülkedeki Marksist örgütlerde dağıtıldı ve Rusya'da Marksist düşüncelerin ve Marksist partinin gelişmesinde çok önemli bir rol oynadı.

Rusya'daki «Ekonomistler», dışarıdaki Sosyal - Demokrat partilerde Marksizmin düşmanı olan Bernstein'cılarla, yani oportünist Bernstein'in takipçileriyle aynı görüşleri savunuyorlardı.

Bu yüzden, Lenin'in «Ekonomistler» e karşı mücadelesi, aynı zamanda uluslararası planda oportünizme karşı da bir mücadeleydi.

«Ekonomizm» e karşı mücadele ve proletaryanın bağımsız siyasî partisinin kurulması için verilen mücadele, esas olarak, Lenin'in kurduğu illegal gazete **İskra** tarafından yürütüldü.

1900 yılının başlarında, Lenin ve Mücadele Birliği'nin diğer üyeleri Sibirya'daki sürgünden Rusya'ya döndüler. Lenin bütün Rusya çapında büyük bir illegal Marksist gazete kurmayı tasarlıyordu. Rusya'da bir süredir varolan çeşitli küçük Marksist çevre ve örgütler henüz birbirleriyle birleşmemişlerdi. Stalin yoldaş'ın sözleriyle, «Marksist çevrelerin amatörlüğü ve dar görüşlülüğü **Parti**'yi tepeden tırnağa zayıflatırken, ideolojik karışıklık Parti'nin iç hayatının başlıca özelliği olmakta devam ederken» Rus devrimci Marksistlerinin temel görevi bütün Rusya çapında illegal bir gazete çıkarmaktı. Ancak böyle bir gazete dağınık Marksist örgütleri biraraya getirebilir ve gerçek bir partinin kurulmasına yol açabilirdi.

Ama polis takibinden dolayı böyle bir gazetenin çarlık Rusya'sında yayınlanması imkansızdı. Çarın hafiyeleri bir iki ay içinde gazetenin izini bularak gazeteyi ortadan kaldırabilirdi. Bu yüzden Lenin gazeteyi dışarıda yayınlamaya karar verdi. Gazete çok ince, fakat dayanıklı bir kağıda basılıyor ve gizlice Rusya'ya sokuluyordu. **İskra'nın** bazı sayıları da Bakü, Kişinev

ve Sibirya'daki gizli matbaalarda yeniden basılıyordu.

1900 yılının sonbaharında Lenin, «Emeğin Kurtuluşu» grubundaki yoldaşlarla bütün Rusya çapında siyasî bir gazetenin yayınlanması için anlaşmak üzere dışarıya gitti. Lenin sürgündeyken bu meseleyi bütün ayrıntılarına kadar düşünmüştü. Sürgünden dönerken, Ufa, Pskov, Moskova ve Petersburg'da bu konuyla ilgili toplantılar yapmıştı. Yoldaşlarla her yerde, gizli yazışmalarda kullanılacak şifreleri, yazıların gönderilebileceği adresleri, vb. kararlaştırdı ve onlarla ilerdeki mücadelelerle ilgili tasarılar konusunda tartışmalar yaptı.

Çarlık hükümeti Lenin'in en tehlikeli bir düşman olduğunu sezinlemişti. Çarlık **Okrana**'sında (çarlık gizli polisi) bir jandarma subayı olan Zubatov hazırladığı bir gizli raporda, «bugünkü devrimde Ulyanov'dan (Lenin) daha büyük bir kimse bulunmadığını» ve bu yüzden Lenin'in mutlaka öldürülmesi gerektiğini belirtiyordu.

Lenin, yurt dışında, Plehanov, Akselrod, V. Zasuliç'in içinde bulunduğu «Emeğin Kurtuluşu» grubuyla, **İskra**'nın ortak denetim altında yayınlanması konusunda anlaşmaya vardı. Yayın planı başından sonuna kadar Lenin tarafından hazırlanmıştı.

İskra'nın ilk sayısı yurt dışında, 1900 yılı Aralık ayında çıktı. Başsayfa şu başlığı taşıyordu: **«Ateşi Kıvılcım tutuşturacaktır.»** Bu sözler, Sibirya'da sürgünde bulunan Dekabristlerin* kendilerini kutlayan şair Puşkin'e yazdıkları cevaptan alınmıştı.

Ve gerçekten de, Lenin'in başlattığı Kıvılcım (**İskra**) tutuşarak büyük bir devrimci yangın haline geldi ve toprak sahibi soyluların, çarlık monarşisinin ve burjuvazinin gücü bu yangında yanıp kül oldu.

---

* Dekabristler (Aralıkçılar): Müstebit monarşiye ve sertliğe karşı olan aristokrat devrimciler. Aralık 1825'te başarısız bir ayaklanmaya girişmişlerdi.

KISA ÖZET

Marksist Sosyal - Demokrat İşçi Partisi Rusya'da ilk başta devrime zararlı ve yanlış olan Narodizm ve onun görüşlerine karşı verilen mücadele içinde meydana getirildi.

Rusya'da Marksist bir işçi partisinin kurulması yolunun açılması ancak Narodniklerin görüşlerinin ideolojik olarak yıkılmasıyla mümkün olabilirdi. Narodizme kesin darbeyi 1880'lerde Plehanov ve onun «Emeğin Kurtuluşu» grubu indirdi.

Narodizmin ideolojik yenilgisini Lenin tamamladı ve 1890'larda ona son darbeyi vurdu.

1883'de kurulan «Emeğin Kurtuluşu» grubunun Rusya'da Marksizmin yayılmasına büyük yararı dokundu; Sosyal - Demokrasi'nin teorik temellerini hazırladılar ve işçi sınıfı hareketiyle bağ kurma yolunda ilk adımı attılar.

Rusya'da kapitalizmin gelişmesiyle birlikte sanayi proletaryasının sayısı da hızla çoğaldı. 1880'lerin ortalarında işçi sınıfı örgütlü mücadele yolunu, örgütlü grevler şeklinde kitle eylemi yolunu seçti. Ama Marksist çevre ve gruplar sadece propaganda yapmakla yetindiler ve işçi sınıfı arasında kitle ajitasyonu yapmanın gerekliliğini kavrayamadılar; bu yüzden de, işçi sınıfı hareketiyle pratik bağlar kuramadılar ve ona önderlik edemediler.

1895'de Lenin tarafından kurulan ve işçilerin arasında kitle ajitasyonunu başlatan, kitle grevlerine önderlik eden Petersburg «İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği» yeni bir aşamaya damgasını vurdu; bu aşama, işçiler arasında kitle ajitasyonuna geçiş ve Marksizmin işçi sınıfı hareketiyle birleştirilmesi aşamasıydı. Petersburg «İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği», Rusya'da devrimci bir proleter partisinin çekirdeğiydi. Petersburg «Mücadele Birliği» nin kuruluşunu gerek sınır bölgelerinde, gerekse başlıca sanayi merkezlerinde Marksist örgütlerin kurulması izledi.

RSDİP'nin 1898'deki Birinci Kongresi, başarısız da olsa, Marksist Sosyal - Demokrat örgütleri tek bir parti içersinde birleştirmek amacıyla girişilmiş ilk çabaydı. Ama bu kongre bir parti meydana getirememişti; ne bir parti programı, ne de par-

ti tüzüğü vardı; tek yönetim merkezi diye bir şey yoktu ve dağınık Marksist çevre ve gruplar arasında hemen hemen hiçbir bağ kurulamamıştı.

Lenin, dağınık Marksist örgütleri tek bir parti içersinde birleştirmek ve biraraya getirmek için, devrimci Marksistlerin bütün Rusya çapında ilk gazetesi olan **İskra'nın** kurulması yolunda bir tasarı hazırladı ve uyguladı.

O dönemde işçi sınıfının tek bir siyasî partisinin kurulmasına en başta karşı çıkanlar «Ekonomistler» di. Böyle bir partinin gerekliliğini inkar ediyorlardı. Grupların birbirinden kopukluğunu ve amatörce metodları öne sürüyorlardı. Lenin ve onun örgütlediği **İskra** gazetesi darbelerini onlara karşı yöneltti.

İskra'nın ilk sayılarının çıkışı (1900 - 1901) yeni bir döneme geçişi ifade ediyordu. Bu dönem, dağınık grup ve çevrelerin tek bir Rus Sosyal - Demokrat İşçi Partisi haline gerçekten getirildiği bir dönemdi.

İKİNCİ BÖLÜM

RUS SOSYAL - DEMOKRAT İŞÇİ PARTİSİ'NİN KURULUŞU. PARTİ İÇERİSİNDE BOLŞEVİK VE MENŞEVİK GRUPLARININ ORTAYA ÇIKIŞI.

(1901 - 1904)

1. 1901 - 1904 YILLARINDA RUSYA'DA DEVRİMCİ HAREKETİN YÜKSELİŞİ.

Ondokuzuncu yüz yılın sonları Avrupa'ya sanayi alanında bir buhran getirdi. Bu buhran kısa zamanda Rusya'ya da yayıldı. Buhran yıllarında (1900 - 1903) aşağı yukarı üç bin küçük ve büyük işyeri kapatıldı ve yüz binden fazla işçi sokağa atıldı. Çalışan işçilerin ücretleri de büyük ölçüde indirildi. İşçilerin kararlı iktisadi grevler sonunda kapitalistlerden söküp almış oldukları önemsiz tavizler elden gitti.

Sanayi alanındaki kriz ve işsizlik, işçi sınıfı hareketini ne durdurdu, ne de zayıflattı. Tam tersine, işçilerin mücadelesi gittikçe artan devrimci bir nitelik kazandı. İşçiler iktisadi grevlerden siyasi grevlere, en sonunda da gösteri yürüyüşlerine geçtiler, demokratik özgürlükler için siyasi istekler ileri sürdüler ve «Kahrolsun çarlık istibdadı!» sloganını ortaya attılar. 1901'de Petersburg'da Obukhov silâh fabrikasında yapılan Bir Mayıs Grevi, işçilerle askeri birlikler arasında kanlı bir çatışmayla sonuçlandı. Çarın silâhlı kuvvetlerine karşı işçiler sadece taş ve demir parçalarıyla karşı durdular. İşçilerin kararlı direnişi kırıldı. Bunu vahşi misillemeler izledi: Sekiz yüz

kadar işçi tutuklandı, bir çoğu hapse atıldı ya da kürek ve sürgün cezalarına çarptırıldı. Ama kahraman «Obukhov Savunması» Rusya işçileri üzerinde derin bir etki uyandırdı ve işçiler arasında bir sevgi dalgası yarattı.

Mart 1902'de Batum'da, Batum Sosyal - Demokrat Komitesinin örgütlediği büyük grevler ve bir işçi yürüyüşü yapıldı. Batum'daki gösteriler Kafkas işçi ve köylülerini harekete geçirdi.

1902 yılında Don Rostov'unda da büyük bir grev patlak verdi. Greve ilk katılanlar demiryolu işçileri oldu, çok geçmeden birçok fabrikanın işçileri de greve katıldı. Grev bütün işçileri harekete geçirdi. Şehir dışında bir kaç gün üst üste düzenlenen mitinglerde otuz bin kadar işçi toplanıyordu. Bu mitinglerde Sosyal - Demokrat bildiriler okunuyor, konuşmacılar işçilere hitabediyordu. Polis ve Kazaklar, binlerce kişinin katıldığı bu mitingleri dağıtacak güçte değildiler. Birkaç işçi polis tarafından öldürüldüğünde, ertesi gün düzenlenen cenaze törenine büyük bir işçi kitlesi katılıyordu. Çarlık hükümeti bu grevi ancak yakın şehirlerden askeri birlikler getirterek bastırabildi. Rostov işçilerinin mücadelesi RSDİP'nin Don Komitesi tarafından yürütülmüştü.

1903 yılında patlayan grevlerin çapı daha da büyüktü. O yıl güneyde, Kafkasya'da (Bakû, Tiflis, Batum) ve Ukrayna'nın büyük şehirlerinde (Odesa, Kiev, Ekaterinoslav) siyasî kitle grevleri meydana geldi. Grevler her geçen gün daha kararlı bir nitelik kazandı ve daha iyi örgütlenir oldu. İşçi sınıfının daha önceki eylemlerinin tersine, işçilerin siyasî mücadelesi hemen her yerde Sosyal - Demokrat komiteler tarafından yönetiliyordu.

Rusya işçi sınıfı, çarlık rejimine karşı devrimci bir mücadele yürütmek üzere ayağa kalkıyordu.

İşçi sınıfı hareketi köylüleri de etkiledi. 1902 yılı ilkbahar ve yazında, Ukrayna'da (Poltava ve Harkov illerinde) ve Volga yöresinde bir köylü hareketi patladı. Köylüler toprakağalarının malikanelerini ateşe verdiler, topraklarına el koydular ve kin duydukları, kırlık bölgelerdeki yüksek çarlık memurlarını (zemsky naçalnikler) ve toprakağalarını öldürdüler. Ayaklanan

köylüleri bastırmak üzere birlikler gönderildi. Birçok köylü vuruldu, yüzlercesi tutuklandı, önderler ve teşkilatçılar hapse atıldı, ama köylülerin ihtilalci hareketi gelişmeye devam etti.

İşçi ve köylülerin devrimci eylemleri Rusya'da devrimin olgunlaşmakta ve yaklaşmakta olduğunu gösteriyordu.

Öğrencilerin hükümete karşı giriştiği direnme hareketi, işçilerin devrimci mücadelesinin etkisiyle, daha da yoğunlaştı. Hükümet, öğrenci gösterileri ve boykotlar karşısında misillemeye girişerek, üniversiteleri kapattı, yüzlerce öğrenciyi hapse attırdı ve en sonunda karşı gelen öğrencileri askere almayı kararlaştırdı. Buna karşılık, bütün üniversitelerin öğrencileri 1901 - 1902 kışında genel bir boykot düzenlediler. Bu boykota aşağı yukarı otuz bin öğrenci katıldı.

İşçi ve köylülerin devrimci hareketi ve özellikle öğrencilere karşı girişilen aşırı davranışlar, liberal burjuvaları ve Zemstvo adı verilen mevkileri elinde tutan liberal toprakağalarını da harekete geçmeye ve kendi evlatları olan öğrencilere karşı çarlık hükümetinin giriştiği «aşırılıkları» «protesto etmeye» zorladı.

Zemstvo liberallerinin dayanak noktaları Zemstvo idareleriydi. Bu idareler, kır nüfusunu ilgilendiren tamamen mahalli işleri (yol, hastane ve okul yapımı gibi) yürütmekle görevli mahalli organlardı. Zemstvo idarelerinde liberal toprakağalarının önde gelen bir yeri vardı. Liberal toprakağaları liberal burjuvazi ile yakın bağlara sahipti, hattâ liberal burjuvaziyle nerdeyse kaynaşmışlardı, çünkü serfliğin kalıntısı olan yöntemleri terkediyor, daha kârlı olması dolayısıyla, topraklarında kapitalist çiftçilik yöntemlerini uygulamaya başlıyorlardı. Hiç şüphesiz, bu iki liberal grup da çarlık hükümetini destekliyordu; ama çarlığın «aşırılıklar» ına karşıydılar, çünkü bu «aşırılıklar» ın ihtilalci hareketi şiddetlendirmekten başka birşeye yaramayacağından korkuyorlardı. Gerçi çarlığın «aşırılıklar» ından korkuyorlardı, ama devrim, onları daha da fazla korkutuyordu. Liberaller, bu «aşırılıklar» ı protesto ederken iki amaç güdüyorlardı: Birincisi, çarın «aklını başına getirmek», ikincisi, çarlığa karşı bir «büyük memnuniyetsizlik» maskesi takınarak halkın güvenini kazanmak, halkın hiç değilse bir kısmını devrimden koparmak ve böylece devrimin gücünü zayıflatmak.

Hiç şüphe yok ki, Zemstvo liberal hareketi çarlığın varlığı için hiç bir tehlike teşkil etmiyordu; gene de, çarlığın «ölümsüz» dayanaklarının pek sağlam olmadığını açığa çıkarmaya hizmet ettiği inkâr edilemez.

Zemstvo liberal hareketi, 1902'de, burjuvazinin ilerideki esas partisi Anayasacı - Demokrat Parti'nin çekirdeği olan burjuva «Kurtuluş» (Osvobojdenye) grubunun kurulmasına yol açtı.

İşçi ve köylülerin hareketinin bütün ülkede müthiş bir kasırga gibi estiğinin farkına varan çarlık hükümeti, devrimci akımı bastırmak için bütün tedbirlere başvurdu. İşçilerin grev ve gösteri yürüyüşlerini bastırmak için gittikçe artan bir şekilde silahlı güç kullanıldı; kurşun ve kamçı, hükümetin işçi ve köylü eylemlerine her zaman verdiği karşılık hâline geldi; hapisaneler ve sürgün yerleri doldu, taştı.

Çarlık hükümeti bir yandan baskı tedbirlerini arttırırken, öte yandan da işçileri devrimci hareketten döndürmek için zorbaca olmayan, daha «esnek» tedbirlere başvurdu. Jandarma ve polis himayesinde sahte işçi örgütleri kurulması yolunda çabalara girişildi. Bunlar, «polis sosyalizmi» örgütleri ya da Zubatov örgütleri diye anılırlardı (Zubatov, polis kontrolundaki bu işçi örgütlerini kuran bir jandarma albayıydı). **Okhrana**, ajanları vasıtasıyla, işçileri, çarlık hükümetinin, iktisadi isteklerinin sağlanmasında kendilerine yardımcı olacağına inandırmaya çalıştı. Zubatov'un ajanları «Çarın kendisi işçilerden yanayken, siyasete karışmanın, devrim yapmanın ne gereği var sanki?» diye işçilerin aklını çelmeye çalışıyordu.

Çeşitli şehirlerde Zubatov örgütleri kurulmuştu. Gapon adlı bir papaz tarafından da, 1904 yılında, bu örgütler örnek alınarak ve aynı amaçlarla Petersburg Rus Fabrika İşçileri Meclisi adında bir örgüt kuruldu.

Ama çarlık **Okhrana**'sının işçi sınıfı hareketini kontrol altına alma çabaları başarısızlığa uğradı. Çarlık hükümetinin, gittikçe büyüyen işçi sınıfı hareketini böyle tedbirlerle önlemesi imkansızdı. İşçi sınıfının gelişen devrimci hareketi bütün bu polis kontrolundaki örgütleri yolu üzerinden temizledi.

2. LENİN'İN BİR MARKSİST PARTİ KURMA TASARISI. «EKONOMİSTLER»İN OPORTÜNİZMİ. «İSKRA»NIN LENİN'İN TASARASI YOLUNDA MÜCADELESİ. LENİN'İN «NE YAPMALI» ADLI KİTABI. MARKSİST PARTİNİN İDEOLOJİK TEMELLERİ.

Rus Sosyal - Demokrat Partisi Birinci Kongresi, 1898'de toplanmış olmasına ve Parti'nin kurulduğunu ilân etmesine rağmen, gerçek bir parti henüz meydana gelmiş değildi. Parti programı ve parti tüzüğü yoktu. Birinci Kongrede seçilen Parti Merkez Komitesi tutuklanmış, yerlerine getirilecek bir kimse olmadığı için yerleri doldurulamamıştı. Daha da kötüsü, Partinin ideolojik karışıklığı ve örgütsel birlikten yoksunluğu Birinci Kongre'den sonra daha da artmıştı.

1884 - 1894 yılları arasındaki dönem, Narodizme karşı bir zafer ve bir Sosyal - Demokrat Partinin kurulması için ideolojik hazırlık dönemiydi. 1894 - 1898 yılları arasındaki dönem, başarısız da olsa, dağınık Marksist örgütlerin tek bir Sosyal - Demokrat Partide birleştirilmesi yolunda çabalara girişildiği bir dönemdi. Oysa 1898'i hemen izleyen dönem, Parti içerisindeki ideolojik ve örgütsel karışıklığın daha da arttığı bir dönem oldu. Marksistlerin Narodizme karşı elde ettiği zafer ve işçi sınıfının Marksistlerin haklı olduğunu kanıtlayan ihtilalci eylemleri, devrimci gençlik arasında Marksizme olan sempatiyi canlandırdı. Marksizm moda oldu. Bütün bunların sonucunda, teoride zayıf, siyasî örgütlenmede tecrübesiz olan ve «legal Marksistler»in bütün basını kaplayan oportünist yazılarından edinilmiş belirsiz ve genellikle yanlış bir Marksizm düşüncesine sahibolan bir yığın genç devrimci aydın Marksist örgütlere akın etti. Bunun sonucunda da, Marksist örgütlerin teorik ve siyasî seviyesi düştü, Marksist örgütlere «legal Marksist» oportünist eğilimler bulaştı, ideolojik karışıklık, siyasî yalpalamalar ve örgütsel dağınıklık daha da şiddetlendi.

Gittikçe gelişen işçi sınıfı hareketi ve devrimin böylesine yakın olması, devrimci harekete önderlik edebilecek birleşik ve merkezî bir işçi sınıfı partisini gerektiriyordu. Ama mahallî Parti örgütleri, mahallî komiteler, gruplar ve çevreler öyle acık-

lı bir durumdaydılar ve öyle bir örgütsel dağınıklık ve ideolojik karışıklık içindeydiler ki, böyle bir partinin kurulması inanılmaz güçlükte bir görevdi.

Bu güçlük sadece, örgütlerin en sağlam işçilerini sürgüne gönderen, hapse atan ve kürek cezasına çarptıran çarlık hükümetinin hunharca baskısı altında Partiyi kurmakta değildi; Partinin kurulmasını güçleştiren bir başka gerçek de, mahalli komitelerin ve üyelerinin birçoğunun kendi mahalli günlük faaliyetlerinden başka hiçbir şeyle uğraşmamaları, Parti içerisinde örgüt ve ideolojik birlik eksikliğinin yol açtığı zararları farkemmemeleri, Parti içerisinde hüküm süren dağınıklığa ve ideolojik karışıklığa alışmış olmaları ve birleşik merkezî bir parti olmadan da işleri yürütebileceklerine inanmalarıydı.

Merkezî bir parti kurulacaksa, mahallî organların bu geriliği, durgunluğu ve dar görüşlülüğü mutlaka ortadan kaldırılmalıydı.

Ama her şey bununla bitmiyordu. Parti içerisinde kendi yayın organlarına — Rusya'da **Raboçaya Mysl** (İşçilerin Düşüncesi), dışarıda ise **Raboçeye Dyelo** (İşçilerin Davası) — sahiboları, örgütsel birlikten yoksunluğu ve ideolojik karışıklığı teorik temellere dayanarak haklı göstermeye çalışan, hattâ bu durumu sık sık öven ve işçi sınıfının birleşik ve merkezî bir siyasî partisinin kurulması tasarısının gereksiz ve zorlama olduğunu iddia eden bir hayli geniş bir grup vardı.

Bunlar «Ekonomistler» ve onların takipçileriydi.

Proletaryanın birleşik bir siyasî partisi kurulmadan, «Ekonomistler» in mutlaka yenilgiye uğratılması gerekiyordu.

Lenin kendini bu göreve ve işçi sınıfı partisinin kurulmasına verdi.

İşçi sınıfının birleşik partisinin kurulmasına nasıl başlanılacağı konusundaki düşünceler bir hayli farklıydı. Bazıları Partinin kurulmasına Partinin İkinci Kongresinin toplantıya çağrılmasıyla başlanması gerektiğini, İkinci Kongre nin mahallî örgütleri birleştireceğini ve Partiyi ortaya çıkaracağını düşünüyordu. Lenin bu fikre karşıydı. Lenin, kongreyi toplamadan önce, Partinin amaç ve hedeflerini açıklığa kavuşturmak, nasıl bir parti istendiğini, «Ekonomistler» le olan ideolojik ayrılığı

açıkça ortaya koymak, Partinin amaç ve hedefleri konusunda iki ayrı görüşün — «Ekonomistler» in görüşü ile devrimci Sosyal - Demokratların görüşü — varolduğunu Partiye dürüst ve samimi bir şekilde anlatmak, tıpkı «Ekonomistler» in kendi basınlarında kendi görüşlerini açıklayan bir kampanyaya giriştiği gibi, gazetelerde devrimci Sosyal - Demokrasinin görüşlerini dile getiren geniş bir kampanyaya girişmek ve mahallî örgütlere bu iki eğilim arasında kesin bir seçim yapma imkanı tanımak gerektiğini ileri sürüyordu. Parti Kongresi ancak bu vazgeçilmez hazırlık çalışması yapıldıktan sonra toplantıya çağrılabilirdi.

Lenin bunu açıkça şöyle koyuyordu:

> «Birleşmeden önce ve birleşebilmemiz için, ilk başta, aramızdaki ayrılığın sınırlarını kesin olarak çizmemiz gerekir.» (Lenin, **Seçme Eserler**, İng. bas., Moskova 1947, Cilt I, s. 162).

Bu yüzden, Lenin, işçi sınıfının siyasî partisinin kurulmasına, devrimci Sosyal - Demokrasinin görüşlerinin propaganda ve ajitasyonunu yapacak bütün Rusya çapında militan bir siyasî gazetenin yayınlanmasıyla başlanması gerektiğini öngörüyordu; böyle bir gazete Parti'nin kurulması yolunda atılacak ilk adım olmalıydı.

Lenin, ünlü makalesi «Nereden Başlamalı?» da, daha sonra **Ne Yapmalı** adlı ünlü eserinde genişlettiği, Partinin kurulması için somut bir tasarı sundu.

> «Kanımızca,» diyordu Lenin bu makalede, «faaliyetlerimizin başlangıç noktası, istenilen örgütün meydana getirilmesi yolunda atılacak ilk adım, daha sonra, bu örgütü hiç sapmadan geliştirebileceğimiz, derinleştirebileceğimiz ve genişletebileceğimiz esas çizgi, bütün Rusya çapında siyasî bir gazetenin yayınlanması olmalıdır... Bunu yapmadan, genellikle Sosyal - Demokratların başlıca ve sürekli görevi, özellikle nüfusun en geniş kesimlerinde siyasete ve sosyalizmin meselelerine karşı ilgi uyandığı bir zamanda mevcut hareketin acil görevi olan, ilkelere bağlı geniş çapta propaganda ve ajitasyo-

nu sistemli bir şekilde sürdüremeyiz.» (Lenin, **Toplu Eserler,** Rus bas., Cilt IV, s. 110)

Lenin, böyle bir gazetenin Partiyi ideolojik planda kaynaştırmakla kalmayacağını ,aynı zamanda Parti içerisindeki mahallî kuruluşları örgütsel bakımdan birleştirmeye de hizmet edeceğini düşünüyordu. Gazetenin mahallî örgütleri temsil eden temsilci ve muhabirleri, çevresinde Partinin örgütsel olarak kurulabileceği bir iskelet meydana getireceklerdi. Çünkü, Lenin'in dediği gibi: «Bir gazete sadece kollektif bir propagandacı ve kollektif bir ajitatör değil, aynı zamanda kollektif bir örgütleyicidir.»

> «Bu temsilciler ağı,» diye yazıyordu Lenin aynı makalede, «gerekliliğini duyduğumuz örgütün iskeletini oluşturacaktır; yani bütün ülkeyi kucaklayacak kadar büyük, sıkı ve ayrıntılı bir iş bölümünü gerçekleştirecek kadar geniş ve çok yanlı; her türlü şart altında, her «dönemeç» ve bütün beklenmedik durumlar karşısında **kendi çalışmasını** dosdoğru sürdürecek kadar sınanmış ve çelikleşmiş; bütün güçlerini tek bir noktaya toplamış olan, kendisinden çok güçlü bir düşman karşısında açık savaştan kaçınabilecek, ama, bu düşmanın gafletinden yararlanarak ona en umulmadık zamanda ve en umulmadık yerde saldırabilecek kadar esnek bir örgüt.» **(Aynı yerde.,** s. 112)

İskra böyle bir gazete olacaktı.

Ve **İskra** gerçekten de, Partinin ideolojik ve örgütsel olarak sağlamlaşmasına yol açan, bütün Rusya çapında bir siyasî gazete oldu.

Lenin, Partinin yapısının ve kuruluşunun iki kısımdan meydana gelmesi gerektiğini ile sürüyordu: a) Önde gelen Parti görevlilerinden, esas olarak profesyonel devrimci olan yani parti çalışması dışında hiç bir işle uğraşmayan ve gerekli asgari teorik bilgiye, siyasî tecrübeye, örgütsel pratiğe ve çarlık polisiyle mücadele etme ve onlardan korunma ustalığına sahibolan Parti görevlilerinden meydana gelen sıkı bir düzenli kadro; b) Yüzbinlerce emekçinin sevgi ve desteğini kazanan geniş bir mahalli Parti örgütleri ve çok sayıda Parti üyesi.

«Şunu iddia ediyorum», diye yazıyordu Lenin, «1) Sürekliliği sağlayan sağlam bir önderler örgütü olmaksızın hiç bir ihtilalci hareket yaşayamaz; 2) mücadeleye kendiliğinden katılmış olan kitleler ne kadar genişse... böyle bir örgüte o kadar acil ihtiyaç vardır ve bu örgüt o kadar sağlam olmalıdır... 3) böyle bir örgüt, esas olarak, profesyonel devrimci faaliyette bulunan kimselerden meydana gelmelidir; 4) müstebit bir devlette, böyle bir örgütün üyeliklerini profesyonel devrimci faaliyette bulunan, siyasî polisle mücadele etmeye kendini profesyonelce hazırlamış kimselere ne kadar hasredersek, böyle bir örgütün ortadan kaldırılması da o kadar zor olur, ve 5) harekete katılabilecek ve aktif olarak çalışabilecek işçilerin ve toplumun diğer sınıflarından kimselerin sayısı o kadar fazla olur.» (Aynı yerde, s. 456).

Kurulmakta olan Partinin niteliğine, işçi sınıfına ilişkin rolüne, hedef ve amaçlarına gelince, Lenin, Partinin işçi sınıfının öncüsü olması, işçi sınıfı hareketinin kılavuz gücü olması ve proletaryanın sınıf mücadelesini düzenlemesi ve yönetmesi gerektiğini düşünüyordu. Partinin azami hedefi kapitalizmi yıkmak, sosyalizmi kurmaktı. Asgari hedefi ise çarlığın yıkılması ve demokratik bir düzenin kurulmasıydı. Çarlık yıkılmaksızın kapitalizmin yıkılması imkânsız olduğuna göre, Partinin o sıradaki başlıca görevi işçi sınıfını ve bütün halkı çarlığa karşı bir mücadeleye sokmak, çarlığa karşı devrimci bir halk hareketi geliştirmek ve sosyalizmin önündeki birinci ve ciddi bir engel olan çarlığı ortadan kaldırmaktı.

«Tarih,» diye yazıyordu Lenin «bugün bizi, herhangi bir ülke proletaryasının önündeki bütün acil görevler arasında en devrimci olan acil bir görevle karşı karşıya bırakmıştır. Bu görevin gerçekleştirilmesi sadece Avrupanın değil, aynı zamanda (artık söylenebilirki) Asya gericiliğinin de en güçlü kalesinin yıkılması, Rusya proletaryasını uluslararası devrimci proletaryanın öncüsü durumuna getirecektir.» (Aynı yerde, s. 382).

Ve şöyle devam ediyordu:

«Aklımızdan hiç çıkarmamalıyız ki, hükümetle kısmi istekler, kısmî imtiyazlar elde etmek için yapılan mücadeleler düşmanla ileri karakollarda yapılan küçük çarpışmalardır, nihai ve kesin çarpışma daha sonra olacaktır. Karşımızda, bütün gücüyle, üstümüze kurşun ve şarapnel yağdıran, en iyi savaşçılarımızı biçen düşmanın kalesi durmaktadır. Bu kaleyi ele geçirmeliyiz; eğer uyanan proletaryanın bütün güçleri ile Rus devrimcilerinin bütün güçlerini Rusya'da canlı ve dürüst olan her şeyi cezbedecek tek bir partide birleştirirsek bu kaleyi ele geçirebiliriz. Ve devrimci Rus işçisi Pyotr Alekseyev'in şu büyük kehaneti ancak o zaman gerçekleşecektir; Çalışan milyonların adaleli kolları havaya kalkacak ve asker süngüsüyle korunan istibdadın boyunduruğu paramparça edilecektir!» **(Aynı yerde,** s. 59)

Lenin'in, müstebit çarlık Rusyasında, işçi sınıfı partisini kurma tasarısı buydu.

«Ekonomistler» Lenin'in tasarısına saldırmakta gecikmediler.

«Ekonomistler», çarlığa karşı genel siyasî mücadelenin bütün sınıfları ilgilendiren bir mesele olduğunu, ama öncelikle burjuvazinin bir meselesi olduğunu, dolayısıyla işçi sınıfının ciddi bir meselesi olmadığını, çünkü işçilerin esas meselesinin işverenlere karşı daha yüksek ücret ve daha iyi çalışma şartları v.b. elde etmek için iktisadî mücadeleye girişmek olduğunu iddia ettiler. Bu yüzden, Sosyal - Demokratların ilk ve en önde gelen hedefi çarlığa karşı siyasî bir mücadele ve çarlığın yıkılması değil, «işçilerin işverenlere ve hükümete karşı iktisadî mücadelesini» örgütlemek oluyordu. Hükümete karşı iktisadî mücadele derken, daha iyi iş kanunları için mücadeleyi kastediyorlardı. «Ekonomistler» böylelikle «iktisadî mücadeleye siyasî bir nitelik kazandırmanın» mümkün olacağını iddia ediyorlardı.

«Ekonomistler» artık işçi sınıfının siyasî bir partisinin kurulması gerektiği düşüncesine açıkca karşı çıkamıyorlardı. Ama bu partinin işçi sınıfı hareketinin kılavuz gücü olmaması gerektiğini, işçi sınıfının kendiliğinden hareketini yönetmek şöy-

le dursun, ona hiç karışmaması gerektiğini, bu hareketin dümen suyunda gitmesi, onu incelemesi ve ondan dersler çıkarması gerektiğini söylüyorlardı.

«Ekonomistler», daha da ileri giderek, işçi sınıfı hareketinde bilinç unsurunun rolünün, sosyalist bilinç ve sosyalist teorinin örgütleyici ve yönetici rolünün önemsiz ya da hemen hemen önemsiz olduğunu; Sosyal - Demokratların işçilerin bilincini sosyalist bilinç seviyesine yükseltmemesi, tam tersine, kendilerini ortalama seviyeye, hattâ işçi sınıfının daha geri kesimlerinin seviyesine uydurmaları ve indirmeleri gerektiğini ve Sosyal - Demokratların işçi sınıfına sosyalist bilinç vermeye kalkışmaması ve işçi sınıfının kendiliğinden hareketi kendini sosyalist bilince vardırıncaya kadar beklemeleri gerektiğini öne sürüyorlardı.

Lenin'in Partinin örgütlenmesi için yaptığı tasarıya gelince, «Ekonomistler» bu tasarıyı nerdeyse kendiliğinden harekete karşı girişilen bir şiddet eylemi olarak görüyorlardı.

Lenin'in **İskra**'nın sütunlarında ve özellikle **Ne yapmalı** adlı ünlü eserinde, «Ekonomistler» in bu oportünist felsefesine karşı şiddetli bir saldırıya girişti ve bu felsefeyi yıktı.

1) Lenin, işçi sınıfını çarlığa karşı genel siyasî mücadeleden saptırmanın ve işçi sınıfının görevini, işverenlere ve hükümete dokunmaksızın, işverenlere ve hükümete karşı iktisadî mücadeleyle sınırlamanın, işçileri ebedî bir köleliğin kucağına atmak olduğunu gösterdi. İşçilerin işverenlere ve hükümete karşı giriştiği iktisadî mücadele, işgüçlerini kapitalistlere daha iyi şartlarla satabilmek için yapılan bir sendika mücadelesiydi. Oysa işçiler, sadece işgüçlerinin kapitalistlere daha iyi şartlarla satılabilmesi için değil, kendilerini işgüçlerini satmak ve sömürülmek zorunda bırakan kaptalist sistemi yıkmak için de mücadele etmek istiyorlardı. Ama kapitalizmin bekçi köpeği olan çarlık, işçi sınıfı hareketinin önüne dikildiği sürece, işçiler, kapitalizme karşı ve sosyalizm için olan mücadelelerini geliştiremiyorlardı. Bu yüzden, Partinin ve işçi sınıfının en acil görevi çarlığı ortadan kaldırmak ve sosyalizme giden yolu açmaktı.

2) Lenin, işçi sınıfı hareketinde kendiliğindenci süreci abartmanın, Partinin öncü bir rol oynaması gerektiğini reddetmenin, Partinin rolünü olayların bir keydedicisi durumuna indirgemenin, **khvostizm'i** (kuyrukçuluk) öğütlemek Partinin kendiliğinden gelme sürecin kuyruğu durumuna düşmesini öğütlemek, Partinin, sadece kendiliğinden gelme süreci izlemek ve olayların akışına izin vermekle yetinen pasif bir güç durumuna gelmesini öğütlemek olduğunu gösterdi. Bütün bunların savunuculuğunu yapmak Partinin yıkılması için çalışmak, yani işçi sınıfını partisiz bırakmak, işçi sınıfını silâhsız bırakmak demekti. Ama işçi sınıfını tepeden tırnağa silâhlanmış çarlık ve modern anlamda örgütlenmiş ve işçi sınıfına karşı kendi mücadelesini yürütecek bir partiye sahip burjuvazi gibi düşmanlar karşısında silâhsız bırakmak da ,işçi sınıfına ihanet etmekten başka bir şey değildi.

3) Lenin, kendiliğinden gelme işçi sınıfı hareketi karşısında yerlere kadar eğilmenin, öte yandan bilincin, sosyalist bilincin ve sosyalist teorinin önemini küçümsemenin, birinci olarak, bilince ışığa gelir gibi gelen işçilere hakaret etmek olduğunu; ikinci olarak, Partinin gözünde teorinin değerini düşürmek, yani bugünü anlamada ve geleceği görmede Partiye yardımcı olan aracı aşağılamak olduğunu; ve üçüncü olarak, kaçınılmaz bir şekilde ve tamamen oportünizmin batağına saplanmak olduğunu gösterdi.

> «Devrimci teori olmadan,» diyordu Lenin, «devrimci hareket olamaz... önderlik rolünü ancak en ileri teorinin kılavuzluğunda bir parti yerine getirebilir.» (Lenin, **Seçme Eserler,** İng. bas., Moskova 1947, Cilt I, s. 163 - 164)

4) Lenin, «Ekonomistler» in, kendiliğinden gelme işçi sınıfı hareketinden sosyalist ideolojinin yükseleceğini iddia etmekle işçi sınıfını aldattığını, çünkü aslında sosyalist ideolojinin kendiliğinden gelme hareketten değil, bilimden doğduğunu gösterdi. «Ekonomistler» işçi sınıfına sosyalist bilinç vermenin gerekliliğini inkâr etmekle, burjuva ideolojisinin önündeki yolu açıyor, işçi sınıfı arasına girmesini ve yayılmasını kolaylaştırıyor ve dolayısıyla, işçi sınıfı hareketi ile sosyalizm arasındaki birlik

düşüncesini bir yana atıyor, böylelikle burjuvaziye yardım ediyorlardı.

«İşçi hareketinin kendiliğinden gelmeliğini **bütün** abartmalar», diyordu Lenin, «'bilinçli unsur'un ve Sosyal - Dedokrasinin partisinin rolünü bütün küçümsemeler, **küçümseyenler istese de istemese de, burjuva ideolojisinin etkisinin işçiler arasında kuvvetlenmesine yol açar.» (Aynı yerde, s. 173).**

Ve şöyle devam ediyordu:

«**Biri** seçilmelidir: Ya burjuva ideolojisi ya da sosyalist ideoloji. İkisinin ortası yoktur... Bu yüzden, sosyalist ideolojiyi **şu ya da bu şekilde** küçümsemek, **sosyalist ideolojiden en ufak bir şekilde sapmak,** burjuva ideolojisini kuvvetlendirir.» **(Aynı yerde,** s. 174 - 175)

5) Lenin, «Ekonomistler» in bütün bu hatalarına bakarak onların işçi sınıfının kapitalizmden kurtulması için sosyal devrim yapacak bir parti değil, kapitalist yönetimin muhafaza edilmesini öngören bir «sosyal reform» partisi istedikleri, dolayısıyla da proletaryanın temel çıkarlarına ihanet eden reformcular oldukları kanısına vardı.

6) Lenin, son olarak, Rusyada «Ekonomizm»in tesadüfi bir olay olmadığını gösterdi. «Ekonomistler» işçi sınıfı üzerindeki burjuva etkisinin bir vasıtasıydılar; batı Avrupa Sosyal - Demokrat partilerindeki revizyonistlerle, oportünist Bernstein'ın takipçileriyle ittifak halindeydiler. Batı Avrupa Sosyal - Demokrat patilerindeki oportünist eğilim güç kazanıyordu; oportünist eğilim, Marks'ı «eleştirme özgürlüğü»ne dayanarak, Marksist öğretinin bir «revizyon» dan geçirilmesini («revizyonizm» terimi buradan doğdu) ve devrimden, sosyalizmden ve proletarya diktatörlüğünden vazgeçilmesini istiyordu. Lenin, Rus «Ekonomistler» inin de böyle bir devrimci mücadeleden, sosyalizmden ve proletarya diktatörlüğünden vazgeçme politikası izlediğini ortaya koydu .

Ne Yapmalı adlı eserde Lenin tarafından açıklanan başlıca teorik ilkeler bunlardı.

Bu kitabın geniş ölçüde okunması sonucunda, kitabın 1902 Mart'ında yayınlanmasından bir yıl sonra, Rus Sosyal - Demok-

rat Partisi İkinci Kongresi toplandığı zaman, «Ekonomizm» in ideolojik dayanağından geriye tatsız bir hatıradan başka hiçbir şey kalmamış, «Ekonomist» adı ile çağrılmak Parti üyelerinin büyük bir çoğunluğunca hakaret olarak kabul edilmeye başlanmıştı.

Bu, «ekonomizm»in ideolojisinin tam olarak çöküşü, Oportünizmin ideolojisinin, khovostizmin (kuyrukçuluk) ve kendiliğindenciliğin ideolojisinin yıkılışıydı.

Ama Lenin'in **Ne Yapmalı** adlı eserinin önemi bu kadarla kalmaz.

Lenin, tarihî bir önem taşıyan bu ünlü kitapta:

1) Marksist düşünce tarihinde ilk defa, oportünizmin esas olarak işçi sınıfının kendiliğinden gelme hareketini abartmaya ve sosyalist bilincin işçi sınıfı hareketindeki önemini küçümsemeye dayandığını göstererek, oportünizmin ideolojik temellerini açığa çıkardı;

2) İşçi sınıfının kendiliğinden gelme hareketinin devrimci ve kılavuz gücü olarak teorinin, bilincin ve Partinin büyük önemini ortaya koydu;

3) Bir Marksist partinin işçi sınıfı hareketi ile sosyalizmin birleşmesi olduğunu söyleyen temel Marksist tezi başarıyla temellendirdi;

4) Bir Marksist partinin ideolojik esaslarını tam bir açıklığa kavuşturdu.

Ne Yapmalı'da açıklanan teorik tezler, daha sonra, Bolşevik Partisinin ideolojisinin temeli haline geldi.

Böyle bir teori zenginliği ile silahlanmış olan **İskra**, Lenin'in Parti kurma tasarısı için, bütün güçleri biraraya getirmek için, İkinci Parti Kongresini toplamak için, devrimci Sosyal - Demokrasi için, «Ekonomistler» e, revizyonistlere ve her türden oportünistlere karşı yoğun bir kampanyayı gerçekleştirebilirdi ve gerçekleştirdi de.

İskra'nın yaptığı en önemli işlerden biri de Parti için bir program hazırlamak oldu. Bildiğimiz gibi, işçi partisinin programı işçi sınıfının mücadelesinin amaç ve hedeflerinin açık ve bilimsel bir şekilde formüle edilmiş olarak ortaya konmasıdır. Bu program hem proletaryanın devrimci hareketinin azami he-

defini, hem de azami hedefe yaklaşırken partinin uğrunda mücadele ettiği istekleri dile getirir. Bu yüzden, bir programın hazırlanması birinci derecede önem taşımaktaydı.

Programın hazırlanması sırasında **İskra**'nın yazı kurulunda Lenin ile Plehanov ve diğer üyeler arasında ciddi ayrılıklar ortaya çıktı. Bu görüş ayrılıkları ve tartışmalar Lenin ile Plehanov arasında neredeyse tam bir kopmaya varacaktı. Ama mesele o sıralarda bu noktaya varmadı. Lenin, program tasarısına proletarya diktatörlüğü gibi en önemli bir maddenin ve işçi sınıfının devrimdeki önder rolünü açıkça ifade eden bir maddenin konulmasını sağladı.

Programın bütün tarım bölümünü hazırlayan da Lenin'di. Lenin, daha o zamanlar, toprağın millileştirilmesinden yanaydı, ama mücadelenin ilk aşamasında **otrezki**'lerin, yani köylülerin «kurtuluşu» sırasında toprakağalarının köylülerin topraklarından koparıp aldığı parçaların köylülere geri verilmesi isteğinin öngörülmesi gerektiğini düşünüyordu. Plehanov, toprağın millileştirilmesi isteğine karşıydı

Lenin ile Plehanov'un Parti programı üzerine yaptıkları bu tartışmalar, bir bakıma, Bolşeviklerle Menşevikler arasında daha sonraki ayrılıkları belirlemiştir.

3. RUS SOSYAL - DEMOKRAT İŞÇİ PARTİSİ İKİNCİ KONGRESİ PROGRAM VE TÜZÜĞÜN KABULÜ VE TEK BİR PARTİNİN KURULMASI. KONGREDEKİ AYRILIKLAR VE PARTİ İÇERSİNDE İKİ EĞİLİMİN (BOLŞEVİK VE MENŞEVİK) BELİRMESİ.

Böylece, Lenin'in ilkelerinin zaferi ve **İskra**'nın Lenin'in örgüt tasarısı yolunda yürüttüğü başarılı mücadele, bir partinin ya da o günlerin deyişiyle, **gerçek** bir partinin kurulması için gerekli bütün temel şartları gerçekleştirdi. **Iskra** eğilimi, Rusyadaki Sosyal - Demokrat örgütler arasında üstünlük kazandı. İkinci Parti Kongresi artık toplantıya çağrılabilirdi.

RSDİP'nin İkinci Kongresi 17 Temmuz 1903'de (yeni takvimle 30 Temmuz) açıldı. Kongre yurt dışında, gizli olarak ilk önce Brüksel'de toplandı, ama Belçika polisi delegelerin ülkeyi ter-

ketmesini istedi. Bunun üzerine, Kongre Londra'ya aktarıldı.

Kongrede 26 örgütü temsil eden 43 delege toplandı. Her komitenin ikişer delege göndermesi gerekiyordu, ama bazıları birer delege göndermişti. Böylece kırk üç delege elli bir oya sahip oluyordu.

Kongrenin esas amacı «İskra tarafından işlenen ve geliştirilen ilkeler ve örgüt esasına dayanarak gerçek bir partinin kurulması» idi. (Lenin, **Seçme Eserler,** İng. bas., Moskova 1947, Cilt, I. s. 273)

Kongrenin bileşimi mütecanis değildi. Yeminli «Ekonomistler», yenilgiye uğradıkları için, temsil edilmiyordu. Ama görüşlerini o zamandan bu yana öyle ustaca gizlemişlerdi ki, kongreye birçok delege sokmayı başarmışlardı. Ayrıca, Bund delegeleri de «Ekonomistler» den sadece görünüşte ayrılıyor, aslında «Ekonomistler» i destekliyorlardı.

Bu yüzden, kongreye yalnız İskra taraftarları değil, İskra'ya karşı olanlar da katıldı. Kongre çoğunluğunu meydana getiren 33 üye İskra'yı destekliyordu. Ama kendini İskra'cı sayanların hepsi gerçek Leninist İskra'cı değildi. Delegeler çeşitli gruplara bölündüler. Lenin'i destekleyenlerin ya da sağlam İskra'cıların yirmi dört oyu vardı; İskra'cılardan dokuz tanesi Martov'u destekliyordu; bunlar kararsız İskra'cılardı. Delegelerin bir kısmı ise İskra ile hasımları arasında yalpalıyordu; bunların on oyu vardı ve Merkez'i meydana getiriyorlardı. İskra'ya açıkça karşı oldukları bilinenlerin ise sekiz oyu vardı (üç «Ekonomist», beş Bund'cu). İskra'cıların saflarında meydana gelecek herhangi bir bölünme, üstünlüğün İskra'nın hasımlarına geçmesine yetecekti.

Dolayısıyla, kongredeki durumun ne kadar karmaşık olduğu görülebilir. Lenin, İskra'nın zaferini sağlamak için çok büyük bir çaba harcadı.

Gündemde bulunan en önemli madde Parti programının kabul edilmesi meselesiydi. Programın tartışılması sırasında, kongrenin oportünist kesiminin itiraz ettiği başlıca nokta, proletarya diktatörlüğü meselesiydi. Programda oportünistlerin, kongrenin devrimci kesimiyle anlaşamadığı birkaç madde daha vardı.

Ama onlar esas mücadeleyi proletarya diktatörlüğü meselesi üzerinde yoğunlaştırmaya karar verdiler; yabancı Sosyal - Demokrat partilerinin programında proletarya diktatörlüğüyle ilgili hiçbir madde bulunmadığını, bu yüzden Rus Sosyal - Demokrat Partisinin de bu maddeden vazgeçebileceğini iddia ediyorlardı.

Oportünistler, aynı zamanda, Parti programına köylü meselesiyle ilgili isteklerin konulmasına da karşı çıkıyordu. Bu kişiler devrim istemedikleri için, işçi sınıfının müttefikinden — köylülük — kaçınıyor, köylülüğe karşı düşmanca bir tutum takınıyorlardı.

Bund'cular ve Polonyalı Sosyal - Demokratlar ulusların kendi kaderlerini tayin hakkına karşı çıktılar. Lenin her zaman işçi sınıfının ulusal baskıya karşı savaşması gerektiğini öğretmişti. Bu isteğin programa konulmasına karşı çıkmak demek, proleter enternasyonalizminden vazgeçmeyi önermek ve ulusal baskıya suç ortağı olmak demekti.

Lenin bütün bu itirazlara yıkıcı bir darbe indirdi.

Kongre **İskra**'nın önerdiği programı kabul etti.

Bu program iki kısımdan meydana geliyordu: Bir azami program ve bir de asgari program. Azami program işçi sınıfı partisinin esas hedefini, yani sosyalist devrimi, kapitalistlerin iktidarının yıkılmasını ve proletarya diktatörlüğünün kurulmasını içeriyordu. Asgari program ise, Parti'nin acil hedeflerini, kapitalist sistemin yıkılması ve proletarya diktatörlüğünün kurulmasından önce elde edilmesi gereken hedefleri, yani çarlık istibdadının yıkılmasını, demokratik bir cumhuriyetin kurulmasını, sekiz saatlik iş gününün kabul edilmesini, kırlık bölgelerdeki bütün serflik kalıntılarının ortadan kaldırılmasını ve toprakağalarının el koyduğu toprak parçalarının **(otrezki)** köylülere geri verilmesini içerlyordu.

Sonradan, Bolşevikler **otrezki**'lerin geri verilmesi isteğinin yerine, bütün malikane topraklarına el konulması isteğini getirdiler.

İkinci Kongre tarafından kabul edilen program, işçi sınıfının partisinin devrimci programıydı.

Bu program, proleter devriminin zafere ulaşmasından sonra Partimizin yeni bir program kabul ettiği Sekizinci Parti Kongresine kadar yürürlükte kaldı.

İkinci Parti Kongresi, programı kabul ettikten sonra, Parti Tüzüğü tasarısını tartışmaya başladı. Kendisine bir program edinen ve Partinin ideolojik birliğinin temelini atan kongre, çevrelerin amatörlüğüne ve dar görüşlülüğüne, Parti içerisindeki örgütsel dağınıklığa ve disiplinsizliğe son vermek için Parti Tüzüğünü de kabul etmek zorunda idi.

Programın kabul edilmesi nisbeten kolay olmuştu, ama Parti Tüzüğü meselesinde kongrede şiddetli tartışmalar çıktı. Tüzüğün Parti üyeliğine ilişkin ilk bendi üzerinde kesin ayrılıklar doğdu. Partiye kim üye olabilirdi, Partinin yapısı nasıl olmalıydı. Partinin örgütsel niteliği nasıl olmalıydı, örgütlenmiş bir bütün mü, yoksa şekilsiz bir şey mi? Tüzüğün birinci bendine ilişkin olarak ortaya çıkan meseleler bunlardı. Önerilen iki ayrı formül vardı: Plehanov ve sağlam İskra'cılar tarafından desteklenen Lenin'in formülü; ve Akselrod, Zasuliç, kararsız İskra'cılar, Troçki ve kongrede bütün bilinen oportünistler tarafından desteklenen Martov'un formülü.

Lenin'in formülüne göre, Partinin programını kabul eden, onu maddî yönden destekleyen ve örgütlerinden birine dahil olan herkes Parti üyesi olabilirdi. Martov'un formülü ise, Parti programının kabul edilmesinin ve maddî desteğin Parti üyeliği için mutlaka gerekli olduğunu kabul ederken, bir Parti üyesinin mutlaka Parti örgütlerinden birine üye olması gerektiğini bir şart olarak kabul etmiyor, bir Parti üyesinin mutlaka Parti örgütlerinden birine üye olması gerekmediğini iddia ediyordu.

Lenin, Parti'yi, üyelerin kendiliğinden kaydolamayacağı, ancak Parti örgütlerinden biri tarafından kabul edilebileceği ve Parti disiplinine boyun eğeceği, örgütlü bir müfreze olarak görüyordu. Öte yandan Martov, Partiyi, üyelerinin kendiliklerinden Partiye kaydolabilecekleri ve bir Parti örgütüne üye olmadıkları için Parti disiplinine boyun eğmek zorunda olmadıkları, örgütlenme bakımından şekilsiz bir şey olarak görüyordu .

Açıkçası, Martov'un formülü, Lenin'in formülünün aksine, Parti'nin kapılarını proleter olmayan, güvenilmez unsurlara ağ-

zına kadar açacaktı. Burjuva demokratik devriminin arifesinde, burjuva aydınları arasında devrime bir süre yakınlık duyan kimseler vardı. Bunlar zaman zaman Parti'ye küçük hizmetlerde de bulunabilirdi. Ama bu kimseler bir örgüte katılmaz, Parti disiplinine uymaz, Parti görevlerini yerine getirmez ve bu görevlerin yanı sıra ortaya çıkan tehlikeleri göze almazdı. Gene de Martov ve diğer Menşevikler, bunların Parti üyesi olarak kabul edilmesini, bunlara Parti meselelerini etkileme hak ve fırsatının verilmesini öneriyorlardı. Hattâ grevlere aynı zamanda sosyalist olmayanların, anarşistlerin ve Sosyalist - Devrimcilerin de katılmasına rağmen, her grevciye Partiye «kaydolma» hakkının tanınmasını bile öneriyorlardı.

Lenin ve Leninistlerin kongrede uğruna mücadele verdikleri açıkça tanımlanan bir örgütlenmeye sahip, yekpare ve militan bir parti yerine, Martovcular gayrimütecanis, gevşek, şekilsiz ve sırf bu gayrimütecanis niteliği yüzünden hiçbir zaman sıkı disiplinli, militan olamayacak bir parti istiyorlardı.

Kararsız **İskra**'cıların sağlam **İskra**'cılardan ayrılarak Merkezcilerle ittifak yapmaları açık oportünistlerin de bunlara katılmaları bu noktada üstünlüğün Martov'a geçmesine yol açtı. Kongre yirmi ikiye karşı yirmi sekiz ve bir çekimser oyla Martov'un Tüzüğün birinci bendine ilişkin formülünü kabul etti.

İskra'cıların saflarında Tüzüğün birinci bendi konusunda ortaya çıkan bölünmeden sonra Kongredeki mücadele daha da keskinleşti. Kongre, gündemin son maddesine geliyordu; bu son madde, Partinin önde gelen kurumlarının, yani Parti merkez organının (**İskra**) yazı kurulunun ve Merkez Komitesinin seçimiydi. Ne var ki, seçimlerden önce meydana gelen bazı olaylar kuvvet ilişkilerini değiştirdi.

Kongre, Parti Tüzüğü ile ilgili olarak, Bund meselesini ele almak zorunda kaldı. Bund, Parti içersinde özel bir mevkiye sahip olmak istedi. Rusya'daki Yahudi işçilerin tek temsilcisi olarak tanınmayı talep etti. Bu talebi kabul etmek, Parti örgütlerindeki işçileri milliyetlerine göre bölmek ve işçilerin ortak bölgesel sınıf örgütlerini reddetmek anlamına gelirdi. Kongre Bund tarafından önerilen millî sınırlara dayanan örgüt sistemini kabul etmedi. Bunun üzerine, Bund'cular Kongreyi terkettiler. Ay-

rica, Kongre Yurtdışı Birliğini Partinin ülke dışındaki temsilcisi olarak tanımayı reddedince, iki de «Ekonomist» kongreyi terkettl.

Bu yedi oportünistin kongreden ayrılması, güçler dengesini Leninistlerin lehine çevirdi.

Lenin, daha baştan itibaren, bütün dikkatini Parti'nin merkezî kuruluşlarının bileşimi üzerinde yoğunlaştırmıştı. Merkez Komitesinin kararlı ve güvenilir devrimcilerden meydana gelmesini gerekli, görüyordu. Martovcular ise, kararsız oportünist unsurların Merkez Komitesine hakim olmasını sağlamaya çalışıyordu. Kongrenin çoğunluğu bu meselede Lenin'i destekledi. Seçilen Merkez Komitesi Lenin'in takipçilerinden meydana geliyordu.

Lenin'in önerisi üzerine, **İskra'nın** yazı kuruluna Lenin, Plehanov ve **Martov** seçildi. Martov, **İskra** yazı kuruluna çoğu Martov'un takipçisi olan eski altı üyenin seçilmesini istemişti, Bu istek, kongrenin çoğunluğu tarafından reddedildi. Lenin'in önerdiği üç kişi seçildi. Bunun üzerine, Martov, merkezî organın yazı kuruluna katılmayacağını açıkladı.

Böylece Kongre, Partinin merkezî kuruluşları konusunda verdiği oylarla, Martov'un takipçilerinin yenilgisine ve Lenin'in takipçilerinin **zaferine** damgasını vurdu.

O zamandan itibaren, kongredeki seçimlerde oyların çoğunluğunu alan Lenin'in takipçilerine Bolşevikler **(bolşinstvo'dan**, çoğunluk), oyların azınlığını elde eden Lenin'in hasımlarına da Menşevikler **(menşinstvo'dan**, azınlık) adı verildi.

İkinci Kongrenin çalışmalarını özetleyecek olursak, şu sonuçları çıkarabiliriz:

1) Kongre Marksizmin «Ekonomizm»e, açık oportünizme karşı **zaferine** damgasını vurdu.

2) Kongre bir Program ve Tüzük kabul ettl, Sosyal - Demokrat Partiyi meydana getirdi ve böylece tek bir partinin iskeletini kurmuş oldu.

3) Kongre örgüt meselesinde Partiyi Bolşevikler ve Menşevikler diye iki kesime bölen büyük ayrılıkların varlığını; Bolşeviklerin devrimci Sosyal - Demokrasinin örgüt ilkelerini savunduğunu, Menşeviklerin ise, örgütsel gevşekliğin ve oportüniz-

mın batağına saplandığını açığa çıkardı.

4) Kongre, daha önce Parti tarafından yenilgiye uğratılan eski oportünistlerin, «Ekonomistler» in yerini, yeni oportünistlerin, Menşeviklerin almakta olduğunu gösterdi.

5) Kongre örgütlenme meselelerinde görevini tam olarak yerine getiremedi, yalpaladı ve zaman zaman üstünlüğü Menşeviklere kaptırdı; sonlara doğru durumunu düzelttiyse de, Menşeviklerin örgüt meselelerindeki oportünizmini açığa çıkarmayı onları Parti içerisinde tecrit etmeyi ya da Partiye böyle bir görev yüklemeyi başaramadı.

Kongrenin bu son görevi yerine getirmemesi, Bolşeviklerle Menşevikler arasındaki mücadelenin, kongreden sonra yatışmak bir yana, daha da keskinleşmesinin başlıca nedenlerinden biridir.

4. MENŞEVİK ÖNDERLERİN BÖLÜCÜ FAALİYETLERİ VE İKİNCİ KONGREDEN SONRA PARTİ İÇİNDE MÜCADELENİN KESKİNLEŞMESİ. MENŞEVİKLERİN OPORTÜNİZMİ. LENİN'İN «BİR ADIM İLERİ, İKİ ADIM GERİ» ADLI KİTABI. MARKSİST PARTİNİN ORGÜTLENME İLKELERİ.

İkinci Kongreden sonra Parti içersindeki mücadele daha şiddetlendi. Menşevikler İkinci Kongrenin kararlarını boşa çıkarmak ve Partinin merkezi kuruluşlarını ele geçirmek için büyük çabalar harcadılar. Kendi temsilcilerinin, yazı kurulunda çoğunluğun onlara geçmesini ve Merkez Komitesinde Bolşeviklerle eşit olmalarını sağlayacak şekilde, İskra'nın yazı kuruluna ve Merkez Komitesine girmesini istediler. Bu, İkinci Kongrenin kararlarına doğrudan doğruya karşı olduğundan, Bolşevikler Menşeviklerin isteğini geri çevirdiler. Bunun üzerine, Menşevikler, Partiden gizli olarak, Martov, Troçki ve Akselrod'un önderliğinde Parti aleyhtarı bir hizip örgütlenmesi meydana getirdiler ve Martov'un yazdığı gibi, «Leninizme karşı ayaklandılar.» Partiyle mücadele için benimsedikleri metodlar, Lenin'in deyişiyle, «bütün Parti çalışmalarının düzenini bozmak, davaya zarar vermek ve herkesi ve her şeyi kösteklemek» di. Menşevikler, Rus Sosyal - Demokratları Yurtdışı Birliğinde mevzilendiler ve onda do-

kuzu Rusya'daki çalışmadan uzak mülteci aydınlardan meydana gelen bu Birlik'ten, Partiye, Lenin'e ve Leninistlere ateş açtılar.

Menşevikler Plehanov'dan bir hayli yardım gördüler. Plehanov, İkinci Kongrede Lenin'den yana çıktı. Ama İkinci Kongreden sonra, Menşeviklerin kendisine ayrılma tehditleriyle yıldırmalarına imkan verdi. Her ne pahasına olursa olsun, Menşeviklerle «barış yapmaya» karar verdi. Plehanov'u Menşeviklere iten şey, onun daha önceki oportünist hatalarının ezici yüküydü. Oportünist Menşeviklerle uzlaşılmasını savunurken, kendisi de bir Menşevik oldu çıktı. Plehanov, **İskra**'nın Kongre tarafından geri çevrilen bütün eski Menşevik yazı kurulu üyelerinin, yazı kuruluna kabul edilmesini istedi. Lenin, hiç şüphesiz, bu isteğe katılamazdı ve Partinin Merkez Komitesinde mevzilenmek ve oportünistleri bu mevkiden vurabilmek için, **İskra** yazı kurulundan istifa etti. Kongrenin isteklerine meydan okuyan Plehanov, kendi başına hareket ederek eski Menşevik yazı kurulu üyelerini **İskra**'nın yazı kuruluna soktu. O andan itibaren, 52. sayıdan başlayarak, Menşevikler **İskra**'yı organları haline dönüştürdüler ve sütunlarında kendi oportünist görüşlerini yaymaya başladılar.

O zamandan bu yana, Lenin'in Bolşevik **İskra**'sı Parti içersinde **eski İskra**, Menşevik, oportünist **İskra** ise **yeni İskra** olarak anılmıştır.

İskra, Menşeviklerin eline geçince, Lenin ve Bolşeviklere karşı mücadelede bir silah ve Menşevik oportünistlerinin, özellikle örgütlenme meselelerinde, bir propaganda organı haline geldi. Menşevikler güçlerini «Ekonomistler» ve Bundcularla birleştirerek, **İskra** sütunlarında, kendi deyişleriyle, Leninizme karşı bir kampanya açtılar. Plehanov durumunu uzlaşmayı savunarak sürdüremezdi, bu yüzden o da kampanyaya katıldı. Bu, eşyanın tabiatı gereğiydi: Oportünistlere karşı uzlaşmacı bir tutum takınmakta ısrar eden herkes oportünizmin batağına saplanmaya mahkumdur. Yeni **İskra**'nın sütunlarından, şeker külahından dökülürcesine, yazı ve demeçler dökülmeye başladı. Bu yazı ve demeçlerde Partinin örgütlenmiş bir bütün olması gerekmediği; bağımsız grup ve bireylerin Parti organ-

larının kararlarına itaat etmek zorunda bırakılmaksızın Parti saflarına kabul edilmesi gerektiği; Partiye yakınlık duyan her aydının, «her grevcinin» ve «her gösteri yürüyüşüne katılanın» kendisini Parti üyesi ilân etmesine izin verilmesi gerektiği; Partinin bütün kararlarına uyulması isteğinin «biçimsel ve bürokratik» olduğu; azınlığın çoğunluğa itaat etmesi isteğinin, Parti üyelerinin iradesine yapılan «mekanik baskı» olduğu; bütün Parti üyelerinin —hem önderlerin, hem de sıradan üyelerin— Parti disiplinine eşit derecede uyması isteğinin, Parti içersinde «kölelik» kurmak anlamına geldiği; Parti içinde **gerekliğini duyduğumuz** şeyin, merkeziyetçilik değil, bireylerin ve Parti örgütlerinin Parti kararlarına uymamasını sağlayacak olan anarşist «özerklik» olduğu iddia ediliyordu.

Bu, Parti ilkesini ve Parti disiplinini ortadan kaldıran örgütsel başıboşluğun şiddetli bir propagandası, aydınların bireyciliğinin yüceltilmesi ve anarşist disiplin düşmanlığının haklı gösterilmesiydi.

Menşevikler Partiyi açıkça İkinci Kongrenin vardığı yerden geriye, eski örgütsel dağınıklığa, teşkilatın eski amatörce metodlarına ve dar görüşlülüğüne çekmeye çalışıyorlardı.

Menşeviklere şiddetli bir cevap vermek gerekiyordu.

Bu cevabı, Mayıs 1904'de yayınlanan **Bir Adım İleri, İki Adım Geri** adlı ünlü kitabında, Lenin verdi.

Lenin'in bu kitapta **savunduğu,** aşağıda sıraladığımız temel örgütlenme ilkeleri sonradan Bolşevik Partisinin örgütsel temellerini oluşturdu.

1) Marksist Parti işçi sınıfının bir parçası, bir müfrezesidir. Gerçi işçi sınıfının birçok müfrezesi vardır, ama işçi sınıfının her müfrezesine işçi sınıfının partisi adı verilemez. Parti, işçi sınıfının diğer müfrezelerinden, öncelikle, sıradan bir müfreze olmamasıyla, **öncü** bir müfreze, **sınıf bilincinde** bir müfreze, işçi sınıfının **Marksist** bir müfrezesi olmasıyla, toplumun yaşayışının, toplumun gelişmesinin ve sınıf mücadelesinin yasalarına ilişkin bilgiyle donatılmış olmasıyla ve bu yüzden de, işçi sınıfına önderlik edebilmesi ve onun mücadelesini yönetebilmesiyle ayrılır. Dolayısıyla, bir parçanın nasıl bütün ile karıştırılmaması gerekirse, Partinin de işçi sınıfı ile karıştırılmaması

gerekir. Her grevcinin Parti üyeliğine kabul edilmesini kimse isteyemez, çünkü Parti ile sınıfı birbirine karıştıran bir kimse Partinin bilinç seviyesini «her grevci»nin bilinç seviyesine indirmiş olur ve işçi sınıfının sınıf bilincine varmış öncüsü olan Partiyi tahrib eder. Partinin görevi kendi seviyesini «her grevci»nin seviyesine **indirmek** değil, işçi kitlelerini, «her grevci»yi Partinin seviyesine **yükseltmektir.**

> «Biz bir sınıfın partisiyiz,» diye yazıyordu Lenin, «bu yüzden, **sınıfın hemen tümünün** (savaşta, iç savaş döneminde sınıfın tümü) Partimizin önderliğinde hareket etmesi, Partimize mümkün olduğu kadar sıkı sıkıya bağlanması gerekir. Ama kapitalizm hüküm sürdükçe, bütün sınıfın ya da hemen hemen bütün sınıfın, kendi öncüsünün, Sosyal - Demokrat Partinin bilinç ve eylem seviyesine yükselebileceğini düşünmek hem Manilovizm* (aşırı iyimserlik), hem de **«khvostizm»** (kuyrukçuluk) olur. Hiçbir aklı başında Sosyal - Demokrat, kapitalizmde, işçi sınıfının gelişmemiş kesimlerinin daha kolay anlayabileceği, ilkel bir sınıf örgütlenmesi olan sendika örgütlerinin bile bütün ya da hemen hemen bütün işçi sınıfını kucaklayamayacağından hiç bir zaman şüphe etmemiştir. Öncü ile ona eğilim gösteren kitleler arasındaki farkı gözden kaçırmak, öncünün her geçen gün genişleyen kitleleri durmadan bu en ileri seviyeye **yükseltme** görevini gözden kaçırmak, kendi kendini aldatmaktan, görevlerimizin büyüklüğünü görmezden gelmekten ve bu görevleri kısıtlamaktan başka bir şey değildir.» (Lenin, **Seçme Eserler,** İng. bas., Moskova 1947, Cilt I, s. 294).

2) Parti, işçi sınıfının sadece öncü, sınıf bilincinde müfrezesi değil, aynı zamanda üyeleri için bağlayıcı olan disipliniyle işçi sınıfının **örgütlü** bir müfrezesidir. Bu yüzden, Parti üyeleri ister istemez bir Parti örgütüne de üye olmak zorundadır. Eğer Parti **örgütlü** bir sınıf müfrezesi, bir **örgütlenme biçimi** değil de, kendilerini Parti üyesi ilan eden, ama hiçbir parti ör-

---

* Gogol'ün «Ölü Canlar» kitabındaki bir karakter olan Manilov'un rahatına düşkün kayıtsızlığı, eylemsizliği, boş hayalciiliği kastedilmektedir.

gütüne üye olmayan, bu yüzden de **örgütlü olmayan,** Parti kararlarına uymak zorunda olmayan bir insanlar yığını olsaydı, Parti hiçbir zaman birleşik bir iradeye sahibolamaz, hiçbir zaman üyelerinin birleşik eylemini sağlayamaz ve bütün bunların sonucu olarak da, işçi sınıfının mücadelesini yönetemezdi Parti ancak bütün üyeleri ortak bir müfrezede **örgütlenmişse** ve irade, eylem ve disiplin birliği içerisinde biraraya gelmişse, işçi sınıfının pratik mücadelesine önderlik edebilir ve onu bir hedefe yöneltebilir.

Menşevikler, bu durumda, birçok aydının —meselа profesörler, üniversite ve lise öğrencileri, v.b.— Parti safları dışında kalacağını söylüyorlardı. Çünkü Menşeviklere göre, bu aydınlar, hem Parti disiplininden ürktükleri için, hem de, Plehanov'un ikinci Kongrede söylediği gibi, «mahalli bir örgüte katılmayı onurlarını alçaltıcı bir şey» oldrak gördükleri için, Parti örgütlerine katılmak istemeyeceklerdi. Menşeviklerin bu itirazı geri tepti; çünkü Partinin, Parti disiplininden ürken, Parti örgütüne katılmaktan korkan üyelere ihtiyacı yoktur. İşçiler disiplin ve örgütten korkmazlar ve Parti üyesi olmaya karar vermişlerse örgüte seve seve katılırlar. Disiplin ve örgütten korkanlar, bireyci aydınlardır ve bunlar gerçekten de Parti saflarının dışında kalmalıdırlar. Ama böyle olması çok iyidir, çünkü kararsız unsurların burjuva demokratik devrimin yükseldiği bir dönemde bir hayli artan akınından, Parti böylece korunmuş olur.

> «Parti, **örgütlerin** bir **toplamı** (ama yalnız aritmetik bir toplam değil, aynı zamanda organik bir toplam) olmalıdır dediğim zaman,» diye yazıyordu Lenin, «...sınıf öncüsü olarak Partinin mümkün olduğu kadar **örgütlü** olması, saflarına sadece **en azından asgari bir örgütlenmeyi kabul eden** unsurları alması gerektiği yolundaki dileğimi, isteğimi açık ve kesin bir şekilde dile getiriyorum...» **(Aynı yerde, s. 292)**
>
> Ve şöyle devam ediyordu:
>
> «Martov'un formülü, **görünüşte,** geniş proleter kitlelerinin çıkarlarını savunmaktadır, ama **gerçekte,** proleter disiplini ve örgütünden kaçınan **burjuva aydınlarının** çıkarlarına hizmet etmektedir. Modern kapitalist toplumun

ayrı bir tabakası olarak aydınların ayırdedici özelliğinin **bireycilikleri** ve disiplin ve örgüt yetersizlikleri olduğunu hiç kimse inkara kalkışamaz.» **(Aynı yerde,** s. 298-299)

Ve **gene:**

«Proletarya örgüt ve disiplinden korkmaz... Proletarya, bir örgüte katılmak istemeyen değerli profesör ve öğrencileri, sırf bir örgütün denetimi altında çalışıyorlar diye Parti üyesi olarak tanımak için kılını bile kıpırdatmayacaktır... Partimizde, örgüt ve disiplin ruhuyla **eğitilmemiş olanlar,** proletarya değil, belli birtakım aydınlardır. **(Aynı yerde,** s. 322).

3) Parti sadece örgütlü bir müfreze değil, aynı zamanda işçi sınıfının **bütün örgüt biçimlerinin en ilerisidir** ve işçi sınıfının bütün diğer örgütlerine **kılavuzluk etmek** Partinin görevidir. En ileri örgüt biçimi olan, sınıfın en sağlam üyelerinden meydana gelen, ileri bir teori, sınıf mücadelesi kanunlarının bilgisi ve devrimci hareketin tecrübesiyle silahlanmış olan Parti, işçi sınıfının bütün diğer örgütlerine kılavuzluk etmek için her türlü imkana sahiptir ve kılavuzluk etmekle yükümlüdür. Menşeviklerin Partinin önder rolünü küçümseme ve aşağılama çabaları, Partinin kılavuzluğundaki bütün diğer proletarya örgütlerini de zayıflatma ve bunun sonucu olarak da, proletaryayı güçsüz ve silahsız kılma eğilimindedir; çünkü «iktidarı ele geçirme mücadelesinde, proletaryanın örgütten başka hiç bir silahı yoktur.» **(Aynı yerde,** s. 340)

4) Parti, işçi sınıfının öncüsünün **milyonlarca işçiyle** olan **bağının bir ifadesidir.** Parti ne kadar sağlam bir öncü olursa olsun, ne kadar iyi örgütlenirse örgütlensin, Partili olmayan kitlelerle bağ kurmaksızın ve bu bağları arttırıp kuvvetlendirmeksizin ne varlığını sürdürebilir, ne de gelişebilir. Kendi kabuğuna çekilen, kendini kitlelerden tecrit eden, kendi sınıfıyla olan bağlarını koparan, hatta gevşeten bir parti, kitlelerin güven ve desteğini kaybetmeye ve bunun sonucunda da tamamen ortadan kalkmaya mahkumdur. Parti, sonuna kadar yaşayabilmek ve gelişmek için, kitlelerle olan bağlarını arttırmalı ve kendi sınıfının milyonlarca üyesinin güvenini kazanmalıdır.

«Sosyal - Demokrat bir **parti** olabilmek için,» diyordu

Lenin, «kesin olarak sınıfın **desteğini** kazanmak zorundayız.» (Lenin, **Toplu Eserler,** Rus bas. Cilt VI, s. 208).

5) Parti, görevlerini gereğince yerine getirebilmek ve kitlelere sistemli bir şekilde kılavuzluk edebilmek için, **merkeziyetçilik** ilkesine dayanarak örgütlenmeli, bir tek tüzüğe, mütecanis Parti disiplinine ve bir tek yönetici organa sahibolmalıdır. Bu organ, Parti Kongresi, kongreler arasındaki zamanlarda da Parti Merkez Komitesidir. Partide azınlık çoğunluğa, tek tek örgütler merkeze, alt örgütler üst örgütlere itaat etmelidir. İşçi sınıfının partisi, bu şartları yerine getiremezse, gerçek bir parti olamaz ve işçi sınıfına kılavuzluk etme görevlerini gerçekleştiremez.

Hiç şüphe yok ki, çarlık istibdadı altında Partinin illegal olarak varolduğu günlerde, Parti örgütleri tabandan seçim ilkesi üzerinde kurulamazdı ve bunun bir sonucu olarak da, Parti kesinlikle gizli olmalıydı. Ama Lenin, Partimizin hayatının bu **geçici** özelliğinin çarlığın kaldırılmasıyla ortadan kalkacağını, Partinin açık ve legal bir hale geleceğini ve Parti örgütlerinin demokratik seçim, **demokratik merkeziyetçilik** ilkelerine dayanılarak kurulacağını düşünüyordu.

> **«Eskiden,»** diye yazıyordu Lenin, «Partimiz resmen örgütlenmiş bir bütün değildi, ayrı ayrı grupların toplamıydı; sadece ve bu yüzden, bu grupların arasında ideolojik etki ilişkilerinden başka bir ilişkinin kurulması imkansızdı. **Şimdi** ise, örgütlenmiş bir Parti haline geldik, bu, otoritenin kurulmasını, düşüncelerin gücünün otoritenin gücüne dönüştürülmesini ve alt Parti kuruluşlarının üst Parti kuruluşlarına bağlılığını gerektirir.» **(Aynı yerde,** s. 291).

Menşevikleri, Parti otoritesi ve disiplinine itaat etmeyen örgütsel nihilizm ve aristokratik anarşizm ile suçlarken Lenin şöyle yazıyordu:

> «Bu aristokratik anarşizm özellikle Rus nihilistlerine özgü bir şeydir. Rus nihilistine, Parti örgütü muazzam bir 'fabrika' olarak görünür; parçanın bütüne, azınlığın çoğunluğa bağlılığını, o, 'kölelik' olarak kabul eder... bir merkezin yönetimi altında yapılan işbölümü, onda, insanların çarkın

dişlileri'ne dönüştürülmesine karşı traji-komik bir feryat uyandırır (bu dönüştürülmenin en zalimce örneği olarak, yazı kurulu üyelerinin birer yazar haline getirilmesi kabul edilir); Partinin örgüt tüzüğünden sözedilecek olunduğunda, alaycı bir gülümseyiş takınır ve tüzükten tamamiyle vazgeçilebileceği yolunda, 'şekilciler'i hedef alan küçümseyici bir imada bulunur.» (Lenin, **Seçme Eserler,** İng. bas., Moskova 1947, Cilt I, s. 324)

6) Parti, pratik çalışmasında, saflarındaki **birliği** korumak istiyorsa, hem önderlere hem de sıradan üyelere, bütün Parti üyelerine **eşit** olarak uygulanan **ortak** bir proleter disiplini kurmalıdır. Böylece Parti içersinde, disipline bağlı olmayan «seçkin azınlık» ve disipline bağlı olan «çoğunluk» diye bir bölünme olmamalıdır. Bu şarta uyulmazsa Partinin bütünlüğü ve Parti saflarının birliği sağlanamaz.

«Martov ve şürekasının kongre tarafından atanan yazı kuruluna karşı ileri sürdüğü iddiaların tamamen **mantıksız** olduğunun en iyi örneği, şu sloganlarıdır: 'Biz köle değiliz!'... Kendini kitle örgütünün ve kitle disiplininin üstünde, 'seçkin azınlık'dan biri olarak gören burjuva aydınının anlayışı bu sözlerde en açık ifadesini bulmuştur... Aydınların bireyciliğine göre... **bütün** proleter örgütü ve disiplini **köleliktir.»** (Lenin, **Toplu Eserler,** Rus. bas. Cilt IV, s. 282)

Ve gene:

«**Gerçek** bir partinin meydana getirilmesi yolunda ilerlediğimiz ölçüde, sınıf bilincine varmış işçi, proleter ordusunun neferinin anlayışı ile anarşist laflar eden burjuva aydınının anlayışını ayırdetmeyi öğrenmelidir; bir Parti üyesine düşen görevlerin sadece sıradan üyeler tarafından değil, «tepedekiler» tarafından da yerine getirilmesini **istemeyi** öğrenmelidir.» (Lenin, **Seçme Eserler,** İng. bas., Moskova 1947, Cilt I, s. 326)

Bütün bu ayrılıklar konusunda tahlilini özetleyen ve Menşeviklerin tutumunu «örgüt meselelerinde oportünizm» olarak tanımlayan Lenin, Menşevizmin en bağışlanmaz hatalarından birinin, proletaryanın kurtuluş mücadelesinde bir silah olarak parti **örgütünün** önemini küçümsemek olduğunu düşünüyordu.

Menşevikler proletaryanın parti **örgütünün** devrimin zaferi bakımından büyük bir önem taşımadığını iddia ediyordu. Lenin, Menşeviklerin aksine proletaryanın **ideolojik** birliğinin zafer için tek başına **yeterli olmadığını;** zafer elde etmek için, ideolojik birliğin proletaryanın «maddî **örgüt** birliği» ile **«sağlamlaştırılması»** gerektiğini ileri sürüyordu. Lenin, proletaryanın, ancak bu şart yerine getirildiği takdirde yenilmez bir güç olacağını düşünüyordu.

> «Proletaryanın,» diye yazıyordu Lenin, «iktidar mücadelesinde örgütten başka hiçbir silahı yoktur. Burjuva dünyasındaki anarşik rekabet yönetimi altında dağılan, sermaye için zorla çalıştırılarak ezilen, durmadan yoksulluğun, vahşetin ve yozlaşmanın «derinliklerine» itilen proletarya, ancak, Marksizmin ilkelerine dayanan ideolojik birlik, ezilen milyonları, işçi sınıfının ordusuna dönüştürecek olan bir örgütün maddî birliğiyle sağlamlaştırıldığı zaman, yenilmez bir güç olabilir ve mutlaka olacaktır da. Bu ordunun karşısında, ne Rus çarlığının eli ayağı tutmaz yönetimi, ne de uluslararası sermayenin bunamış yönetimi durabilecektir.» **(Aynı yerde,** s. 340)

Lenin kitabını ileriyi gören bu sözlerle bitirir.

Lenin'in, ünlü eseri **Bir Adım İleri, İki Adım Geri**'de ortaya koyduğu temel örgütsel ilkeler bunlardı.

Bu kitabın en büyük önemi parti ilkesini çevre ilkesine karşı, Partiyi örgüt bozguncularına karşı başarıyla savunmasında; örgüt meselelerinde Menşeviklerin oportünizmini ezmesinde ve Bolşevik Partisinin örgütsel temellerini kurmasında yatmaktadır.

Ama bu kitabın önemi bu kadarla kalmaz. Bu kitabın tarihi önemi, Lenin'in Marksizm tarihinde ilk defa, proletarya diktatörlüğü mücadelesinin Partisiz kazanılamayacağını ortaya koymasında, proletaryanın öncü **örgütü** ve başlıca **silahı** olarak **Parti öğretisini** mükemmelleştirmesindedir.

Lenin'in **Bir Adım İleri, İki Adım Geri** adlı eserinin Partililer arasında okunması, mahallî örgütlerin büyük bir çoğunluğunun Lenin'in tarafına geçmesine yol açtı.

Ama örgütlerin Bolşeviklerin etrafında toplanması arttıkça, Menşevik önderlerin davranışı da gittikçe kötü niyetli bir nitelik kazandı.

1904 yazında, Plehanov'un yardımı ve maneviyatı kırılan iki Bolşevik, Krassin ve Noskov'un ihanetleri sayesinde, Menşevikler Merkez Komitesinde çoğunluğu ele geçirdiler. Menşeviklerin bir bölünme için çalıştıkları açıktı. **İskra** ve Merkez Komitesinin kaybedilmesi Bolşevikleri zor durumda bıraktı. Kendi Bolşevik gazetelerini örgütlemeleri bir zorunluluk haline geldi. Yeni bir Merkez Komitesi kurmak ve Menşeviklerle hesaplaşmak için yeni bir Parti kongresi, yani Üçüncü Kongre yolunda hazırlıklara girişmek gerekti.

Ve Bolşevikler, Lenin'in önderliğinde, bunları yapmaya giriştiler.

Bolşevikler Üçüncü Kongre'nin toplanması için bir kampanya açtılar .Ağustos 1904'de, Lenin'in önderliği altında, İsviçre'de yirmi iki Bolşeviğin katıldığı bir toplantı yapıldı. Bu toplantı «Partiye» başlığını taşıyan bir çağrıyı kabul etti. Bu çağrı, Üçüncü Kongrenin toplanması için giriştikleri mücadelede Bolşeviklerin programı oldu.

Üç Bolşevik Bölge Komitesinin (Güney, Kafkas ve Kuzey) toplantısında Üçüncü Parti Kongresinin toplanması için pratik hazırlık çalışmalarını yürütecek bir Bolşevik Komiteleri Bürosu seçildi.

4 Ocak 1905'de, Bolşevik gazetesi **Vperyod**'un (İleri) ilk sayısı çıktı.

Böylece Parti içersinde, her biri kendi merkezi kuruluşu ve kendi basımıyla, Bolşevikler ve Menşevikler adı verilen iki ayrı grup ortaya çıktı.

KISA ÖZET

Rusyadaki Marksist Sosyal - Demokrat örgütler, 1901 - 1904 döneminde devrimci işçi sınıfı hareketinin gelişmesiyle büyüdü ve güç kazandı. Lenin'in **İskra**'sının devrimci çizgisi, «Ekonomistler» e karşı ilkeler konusunda yürüttüğü kararlı mücadele-

de zafere ulaştı ve ideolojik karışıklık ve «amatörce çalışma metodları» ortadan kaldırıldı.

İskra dağınık Sosyal-Demokrat çevre ve grupları bir araya getirdi ve İkinci Parti Kongresinin toplanması için gerekli hazırlıkları gerçekleştirdi. 1903 de toplanan ikinci Kongrede, Rus Sosyal - Demokrat İşçi Partisi kuruldu, bir Parti Programı ve Parti Tüzüğü kabul edildi ve Partinin merkezi yönetici organları meydana getirildi.

İskra çizgisinin RSDİP'de kesin zaferi için İkinci Kongrede yürütülen mücadele sırasında iki grup ortaya çıktı; Bolşevik grup ile Menşevik grup.

İkinci Kongre'den sonra Bolşevikler ile Menşevikler arasındaki temel ayrılıklar, örgüt meseleleri etrafında toplanıyordu.

Menşevikler «Ekonomistler» e yaklaştılar ve onların Parti içeı isindeki yerini aldılar. O sıralarda Menşeviklerin oportünizmi kendini örgüt meselelerinde gösteriyordu. Menşevikler, Lenin'in savunduğu biçimde bir militan devrimci partiye karşıydılar Gevşek, örgütsüz, **khvostist** (kuyrukçu) bir parti istiyorlardı Parti saflarını bölmeye çalıştılar. Plehanov'un yardımıyla **İskra'** yı ve Merkez Komitesini ele geçirdiler ve bu merkezî organları kendi amaçlarını gerçekleştirmek, yani Partiyi bölmek için kullandılar.

Menşeviklerin bölünmeye yol açacağını gören Bolşevikler, bölücüleri engellemek için birtakım tedbirler aldılar; Üçüncü Kongrenin toplanmasını desteklemek için mahalli örgütleri biraraya getirdiler ve kendi gazeteleri **Vperyod'u** (İleri) çıkardılar.

Böylece, ilk Rus devriminin arifesinde, Rus - Japon savaşının henüz başladığı sıralarda, Bolşevikler ile Menşevikler iki ayrı siyasî grup olarak ortaya çıktılar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

RUS - JAPON SAVAŞI VE BİRİNCİ RUS DEVRİMİ DÖNEMİNDE MENŞEVİKLER VE BOLŞEVİKLER

(1904 - 1907)

1. RUS - JAPON SAVAŞI. RUSYA'DA DEVRİMCİ HAREKETİN DAHA DA YÜKSELMESİ. PETERSBURG'DA GREVLER. 9 OCAK 1905'TE KIŞLIK SARAY ÖNÜNDE İŞÇİ GÖSTERİSİ. GÖSTERİCİLERE ATEŞ AÇILMASI. DEVRİMİN PATLAK VERMESİ.

Ondokuzuncu yüzyılın sonunda emperyalist devletler Pasifik'te hakimiyet kurmak ve Çin'i bölüşmek uğrunda yoğun bir mücadeleye giriştiler. Bu mücadeleye Çarlık Rusya'sı da katıldı. 1900'de çarlık birlikleri Japon, Alman, İngiliz ve Fransız birlikleri ile beraber Çin halkının yabancı emperyalistlere karşı giriştiği ayaklanmayı misli görülmedik bir zalimlikle bastırdılar. Çarlık hükümeti daha önce Çin'i, Port Arthur kalesi ile birlikte Liaotung yarımadasını Rusya'ya teslime mecbur etmişti. Rusya, Çin topraklarında demiryolu inşa etme hakkını elde etmişti. Kuzey Mançurya'da Çin - Doğu Demiryolu inşa edilmiş ve Rus birlikleri bunu korumak üzere orada üslenmişlerdi. Kuzey Mançurya, Çarlık Rusya'sının askerî işgali altına girmişti. Çarlık, Kore'ye doğru ilerlemekteydi. Rus burjuvazisi Mançurya'da bir 'Sarı Rusya' kurmanın planlarını yapmaktaydı.

Uzak Doğu'daki fetihlerinde çarlık, hızla emperyalist bir ülke haline gelmiş olan ve gene Asya kıtasında birinci derecede Çin'in zararına toprak ilhakına çaba gösteren başka bir yağmacı ile, Japonya ile çatıştı. Rusya gibi, Japonya da, Kore ve Mançurya'ya ele geçirmek istiyordu. Japonya daha o sıralar, Sakhalin'i ve Rus Uzak Doğusu'nu ele geçirmeyi tasarlamaktaydı. Çarlığın Uzak Doğu'da artmakta olan gücünden korkan İngiltere, gizliden gizliye Japonya tarafını tutmuştu. Rusya ile Japonya arasında savaş yaklaşıyordu. Çarlık hükümeti bu savaşa, yeni yeni pazarlar arayan büyük burjuvazi ile toprak ağalarının en gerici kesimi tarafından itildi.

Çarlık hükümetinin savaş ilan etmesini beklemeden, Japonya savaşı başlattı. Japonya'nın Rusya'da iyi bir casusluk servisi vardı ve düşmanının mücadeleye hazırlıksız olduğunu biliyordu. 1904 Ocak ayında Japonya, savaş ilan etmeden, ansızın Rusya'nın elindeki Port Arthur Kalesine saldırdı ve limanda bulunan Rus donanmasına ağır kayıplar verdirdi.

Rus - Japon Savaşı böyle başladı.

Çarlık hükümeti, savaşın kendi politik durumunu güçlendirmeye ve devrimi önlemeye yarayacağını hesaplıyordu. Oysa hesapları yanlış çıktı. Savaş, çarlık rejimini daha da sarstı.

Silâhlanması ve eğitimi kötü, yetersiz ve satılmış generallerin komutasındaki Rus ordusu, yenilgiden yenilgiye sürüklendi.

Kapitalistler, devlet memurları ve generaller savaştan zenginleştiler. Vurgunculuk ayyuka çıktı. Askerler kötü donatılmıştı. Ordunun cephanesi eksilince, alay edermişçesine araba dolusu ikonalar [kutsal resim ve heykeller Ç.N.] gönderiliyordu. Askerler acı acı, «Japonlar bize gülle ziyafeti çekiyorlar, biz onlara ikona» diyorlardı. Özel trenler yaralıları taşıyacak yerde, çarlık generallerinin yağma ettikleri malları yüklüyordu.

Japonlar, Port Arthur'u kuşattılar ve sonra ele geçirdiler. Çarlık ordusunu bir sürü yenilgiye uğrattıktan sonra en son Mukden yakınlarında perişan ettiler. Bu savaşta 300 000 kişilik Çarlık ordusu ölü, yaralı ve esir olarak 120 000'e yakın insan kaybetti. Bunu, Port Arthur'daki kuşatmayı yarmak üzere Baltık'tan gönderilen çarlık donanmasının Çuşima Boğazı'nda toptan yenilgisi ve imhası izledi. Çuşima'daki yenilgi tam bir felaketti;

Çarın gönderdiği yirmi geminin on üçü batırılmış ya da tahrip edilmiş, dördü ise düşmanın eline geçmişti. Çarlık Rusyası savaşı kesinlikle kaybetmişti.

Çarlık hükümeti Japonya ile yüzkızartıcı bir barış yapmak zorunda kaldı. Japonya, Kore'yi ele geçirip Rusya'dan Port Arthur'u ve Sakhalin adasının yarısını aldı.

Halk, savaşı istememiş, bunun ülke için ne kadar zararlı olacağını anlamıştı. Çarlık Rusya'sının geriliğini, halk, ağır bir şekilde ödedi.

Bolşevikler ve Menşevikler, savaşa karşı farklı tutum takındılar.

Troçki dahil olmak üzere Menşevikler, Çarın, toprakağalarının ve kapitalistlerin 'Anavatanı'nı savunmak durumuna düşmekteydiler.

Öte yandan, Lenin'in başında bulunduğu Bolşevikler ise, bu yağmacı savaşta çar hükümetinin yenilgiye uğramasının çarlığı zayıflatacağı ve devrimi güçlendireceği için faydalı olacağı kanısındaydılar.

Çarlık ordularının yenilgileri, çarlığın çürümüşlüğünü kitlelerin gözü önüne serdi. Çarlık rejimine karşı nefretleri günden güne şiddetlendi. Lenin, «Port Arthur'un düşüşü, istibdadın çöküşünün başlangıcıdır» diye yazıyordu.

Çar, devrimi boğmak için savaştan medet ummuştu. Tam tersini elde etti. Rus - Japon Savaşı, devrimin patlak vermesini çabuklaştırdı.

Çarlık Rusya'sında kapitalist boyunduruk, Çarlık boyunduruğuyla daha da ağırlaşmış bulunuyordu. İşçiler sadece kapitalist sömürüden, insanlık dışı bir çalışmadan değil, tüm halkla birlikte, her türlü haktan yoksun bulunuştan da acı çekmekteydiler. Siyasi bakımdan ileri işçiler, bu yüzden, kentte ve kırda tüm demokratik unsurların Çarlığa karşı devrimci hareketine önderlik etmeye çalışıyorlardı. Topraksızlık ve çeşitli serflik kalıntıları nedeniyle köylüler müthiş muhtaç durumda idiler, toprak ağalarına ve kulaklara bağımlı durumda yaşamaktaydılar. Çarlık Rusyasında yaşayan uluslar, çifte bir boyunduruk, hem kendi toprak ağaları ile kapitalistlerinin, hem de Rus toprak ağalarıyla kapitalistlerinin boyundurukları altında inliyorlardı. 1900 - 1903

iktisadi buhranı, emekçi yığınların içinde bulunduğu güçlükleri daha da ağırlaştırdı; savaş ise bunu daha da şiddetlendirdi. Savaştaki yenilgiler kitlelerin çarlığa karşı nefretini bir kat daha artırdı. Halkın sabrı tükeniyordu.

Görüldüğü gibi devrim için yeterinden fazla sebeb vardı.

Aralık 1904'te Bakû'da işçiler, Bolşeviklerin Bakû Komitesi tarafından yönetilen büyük ve iyi örgütlenmiş bir grev yaptılar. Grev işçilerin zaferi ile sonuçlandı; petrol işçileri ile petrol sanayicileri arasında, Rusya'daki işçi sınıfı hareketinin tarihinde ilk defa olarak bir toplu sözleşme imzalandı.

Bakû Grevi, Kafkasya'da ve Rusya'nın çeşitli kesimlerinde devrimci bir yükselişin başlangıcı oldu.

«Bakû grevi, bütün Rusya'da şanlı Ocak-Şubat hareketlerine işaret oldu.» **(Stalin.)**

Bu grev, büyük bir devrimci fırtınayı müjdeleyen bir gökgürleyişine benziyordu.

Devrim fırtınası, Petersburg'da 9 Ocak (yeni takvimde, 22 Ocak) 1905 olayları ile patlak verdi.

3 (16 Ocak) 1905'te Petersburg'un en büyük fabrikası olan Putilov (şimdi Kirov) fabrikasında bir grev başladı. Greve, dört işçinin işten çıkarılması sebeb oldu. Grev hızla büyüdü ve diğer Petersburg imalathane ve fabrikaları da buna katıldılar. Grev, genel grev halini aldı. Hareket gitgide büyüdü. Çarlık hükümeti, hareketi, başlangıcında ezmeye karar verdi.

1904'te, Putilov grevinden önce polis, «Rus Fabrika İşçileri Birliği» diye bilinen bir işçi örgütünü kurmak üzere bir papaz olan Gapon adındaki ajan provokatörün hizmetinden yararlanmıştı. Bu örgütün Petersburg'un bütün semtlerinde şubeleri vardı. Grev başladığı zaman papaz Gapon kendi derneğinin toplantılarında kahpece bir plan önerdi: 9 Ocak'ta bütün işçiler toplanıp kilise bayrakları ve Çarın portrelerini taşıyarak Kışlık Saraya yürüyecekler ve ihtiyaçlarını dile getiren bir dilekçeyi çara sunacaklardı. Çar, halkın önüne çıkacak, onu dinleyecek ve isteklerini yerine getirecekti. Gapon, işçiler üzerine ateş açılmasına vesile hazırlamak ve işçi sınıfı hareketini kana boğmak için çarlık Okhrana'sına yardım etmeyi üzerine almıştı. Fakat bu polis tertibi, geri tepti ve çarlık hükümetinin başında patladı.

Dilekçe, işçi toplantılarında tartışıldı ve gerekli düzeltmeler yapıldı. Bu toplantılarda, Bolşevikler, kimliklerini açıkça bildirmeden konuştular. Onların etkisi altında dilekçeye basın özgürlüğü, söz özgürlüğü, işçilerin dernek kurma özgürlükleri, Rusya'da siyasi rejimi değiştirmek üzere bir Kurucu Meclis'in toplantıya çağrılması, kanun önünde eşitlik, kilisenin devletten ayırılması, savaşın sona erdirilmesi, 8 saatlik iş günü ve toprağın köylülere verilmesi yolunda istekler eklendi.

Bu toplantılarda Bolşevikler, işçilere, özgürlüğün çar'a dilekçe vermekle değil, silah zoru ile kazanılması gerekeceğini anlattılar. Bolşevikler işçileri, üzerlerine ateş açılacağı konusunda uyardılar. Fakat Kışlık Saray'a yürüyüşü önleyemediler. İşçilerin önemli bir kesimi hâlâ çarın kendilerine yardım edeceğine inanıyorlardı. Hareket, kitleleri muazzam bir güçle kavramıştı.

Petersburg işçilerinin dilekçesi şöyle diyordu:

> «Biz, Petersburg işçileri, karılarımız, çocuklarımız ve çaresiz ihtiyar analarımız, babalarımızla doğruluk ve himaye bulmak için sana, Hükümdarımıza geldik. Biz sefaletten kırılıyoruz, eziliyoruz, dayanılmaz bir çalışma altındayız, hor görülüyoruz ve bizi kimse insan yerine koymuyor... Sabırla her şeye katlandık, ama sefalet, haksızlık ve cehalet batağına gitgide daha fazla gömülüyoruz, zulüm ve istibdat altında boğuluyoruz... Sabrımız tükendi. Bundan böyle bu dayanılmaz acıları çekmektense ölmeyi yeğ tuttuğumuz o korkunç an geldi, çattı...»

9 Ocak 1905 sabahı erkenden işçiler, çarın o sırada kaldığı Kışlık Saray'a yürüdüler. Bütün aileleriyle, karıları, çocukları ve yaşlıları ile birlikte gelmişlerdi. Çarın resimlerini ve kilise bayraklarını taşımaktaydılar. Yürürken ilahiler söylüyorlardı. Silahsızdılar. Caddelerde 140 000'den fazla insan toplanmıştı.

II. Nikola onları düşmanca karşıladı. Silahsız işçilere ateş açılması emrini verdi. Çarın askerleri tarafından o gün binden fazla işçi öldürüldü, iki binden fazlası da yaralandı. Petersburg sokakları işçilerin kanıyla kızıla boyandı.

Bolşevikler, işçilerle omuz omuza yürüdüler. Bir çoğu öldürüldü veya tutuklandı. Orada, işçilerin kanının aktığı sokaklarda

Bolşevikler, işçilere, bu iğrenç cinayetin vebalinin kimin sırtında olduğunu ve onunla nasıl savaşılacağını anlattılar.

9 Ocak, zamanla «Kanlı Pazar» diye anılır oldu. O gün işçiler kanlı bir ders aldılar. O gün, mermilerle kalbura çevrilen, onların çara olan inançlarıydı. Haklarını ancak mücadeleyle kazanacaklarını anladılar. İşçi mahallelerinde hemen o gece barikatlar kuruluverdi. İşçiler şöyle diyorlardı: «Çar bize ne ettiyse, şimdi bizden onu görecek!.»

Çarın kanlı cinayetinin korkunç haberleri her yana yayıldı Tüm işçi sınıfı, tüm ülke öfke ve nefret içinde galeyana gelmişti. Çarın canice hareketini protesto etmek için işçilerin grev yapmadığı ve siyasi istekler öne sürmediği tek şehir kalmadı. İşçiler şimdi «kahrolsun istibdat!.» sloganıyla sokağa dökülüyorlardı. Ocak'ta grevcilerin sayısı 440 000 gibi muazzam bir rakkama ulaştı. **Bir ay içinde** son on yılın toplamından daha fazla işçi geve gitti. İşçi sınıfı hareketi, eşi görülmedik bir düzeye ulaşmıştı.

Rusya'da devrim başlamıştı.

2. İŞÇİLERİN SİYASİ GREVLERİ VE GÖSTERİLERİ. KÖYLÜLER ARASINDA DEVRİMCİ HAREKETİN GELİŞMESİ. «POTEMKİN» ZIRHLISINDA AYAKLANMA.

9 Ocak'tan sonra işçilerin devrimci mücadelesi daha da şiddetlendi. Ve siyasi bir nitelik kazandı. İşçiler iktisadî ve destekleme grevlerinden siyasî grevlere ve gösterilere, bazı yerlerde ise çarın birliklerine karşı direnişe geçmeye başladılar. Çok büyük sayıda işçinin yoğun halde bulunduğu Petersburg, Moskova, Varşova, Riga ve Bakü'daki grevler özellikle iyi örgütlenmiş ve kararlı grevlerdi. Savaşan proletaryanın en ön saflarında metal işçileri yürüyordu. İşçilerin öncü kesimi, grevleri ile, sınıf bilinci daha geri olan kesimleri de hareket geçiriyor ve tüm işçi sınıfını mücadeleye sokuyordu. Sosyal - Demokratların etkisi hızla artıyordu.

Bir çok şehirdeki 1 Mayıs gösterileri, polis ve askerle çatışmalarla sonuçlandı. Varşova'da gösteriye ateş açıldı ve yüzlerce insan öldürüldü veya yaralandı. Polonya'lı Sosyal - Demokrat-

ların çağırısı üzerine işçiler Varşova'daki saldırıya, genel bir protesto grevi ile cevap verdiler. Grevler, Mayıs ayı boyunca kesilmedi. O ay, bütün Rusya'da 200 000'den çok işçi grev yaptı. Bakü, Lodz ve İvanovo - Voznesensk'te genel grevler patlak verdi. Grevciler ve göstericiler, çarlık askerleriyle gittikçe daha sık çatışıyorlardı. Odesa, Varşova, Riga, Lodz ve diğer şehirlerde bu gibi çatışmalar meydana geldi. Polonya'nın büyük bir sanayi merkezi olan Lodz'da bu mücadele özellikle şiddetliydi. Lodz sokaklarında işçiler çok sayıda barikat kurdular ve çarlık birliklerine karşı üç gün (22 - 24 Haziran 1905) savaştılar. Burada silahlı eylem, genel grevle birleşmişti. Lenin, bu savaşları Rusya'da işçilerin ilk silahlı eylemi olarak görüyordu.

Yaz grevleri içinde en önemlisi, İvanovo - Voznesensk işçilerininkiydi. Bu grev, Mayısın sonundan Ağustos 1905 başlarına kadar iki buçuk ay kadar sürdü. Aralarında birçoğu kadın olan 70 000 kadar işçi greve katıldı. Grev, Bolşevik Kuzey Komitesi tarafından yönetiliyordu. Binlerce işçi, şehrin dışında Talka Irmağı kıyılarında hemen her gün toplanıyordu. Bu toplantılarda ihtiyaçlarını tartışıyorlardı. İşçi toplantılarında Bolşevikler konuşuyordu. Grevi ezmek için çarlık makamları askerlere, işçileri dağıtmayı ve üzerlerine ateş açmayı emrettiler. Pek çok işçi öldü, birkaç yüzü de yaralandı. Şehirde olağanüstü durum ilan edildi. Ama işçiler direndiler ve işlerine dönmediler. Kendileri ve aileleri aç kaldılar ama, teslim olmadılar. Onları sonunda işbaşı yapmaya mecbur eden, ancak, aşırı bitkinlik oldu. Grev işçileri çelikleştirdi ve işçi sınıfının cesaret, sebat, dayanıklılık ve dayanışmasına örnek oldu Grev, İvanovo - Voznesensk işçileri için gerçek bir siyasi eğitimdi.

Grev sırasında İvanovo - Voznesensk işçileri, Rusya'da aslında ilk işçi delegeleri Sovyet'lerinden biri olan bir Temsilciler Kurulu meydana getirdiler.

İşçilerin siyasi grevleri tüm ülkeyi harekete geçirdi. Şehirlerin ardından kırlık bölgeler de ayağa kalkmaya başladı. İlkbaharda köylü galeyana geldi. Köylüler toprak ağalarına karşı büyük yığınlar halinde yürüdüler, çiftlikleri, şeker rafinerilerini ve şarap imalathanelerini bastılar, konakları ve malikaneleri

ateşe verdiler. Bazı yerlerde köylüler toprağa elkoydular, ormanları toptan kesmeye koyuldular ve malikane topraklarının halka devredilmesini istediler. Toprak ağalarının tahıl ve diğer ürün depolarına elkoyup, bunları açlar arasında bölüştürdüler. Toprak ağaları panik halinde şehirlere kaçtılar. Çarlık hükümeti köylü isyanlarını ezmek için üzerlerine askerleri ve Kazakları gönderdi. Askerler köylülere ateş açtılar «elebaşlarını» tutukladılar ve kamçılayıp işkence ettiler. Ama köylüler mücadelelerini durdurmadılar.

Köylü hareketi Rusya'nın orta kısımlarında, Volga bölgesinde ve Kafkasya'da, özellikle Gürcistan'da gittikçe daha fazla yayıldı.

Sosyal - Demokratlar kırlık bölgelere gitgide daha fazla girdiler. Parti Merkez Komitesi köylülere «Sözümüz size, ey köylüler!» başlıklı bir çağrı yayınladı. Tver, Saratov, Poltava, Çernigov, Ekaterinoslav, Tiflis ve birçok ilin Sosyal - Demokrat Komiteleri, köylülere çağrıda bulundular.

Sosyal - Demokratlar köylerde toplantılar düzenliyor, köylüler arasında çevreler örgütlüyor ve köylü komiteleri kuruyorlardı. 1905 yazında, birçok yerde tarım emekçilerinin Sosyal - Demokratlar tarafından örgütlenmiş grevleri oldu.

Fakat bu, köylü mücadelesinin ancak başlangıcıydı. Köylü Hareketi sadece 85 uyezd'i [ilçe] ya da çarlık Rusya'sının Avrupa kesimindeki toplam uyezd sayısının kabaca yedide birini sarmıştı.

İşçi ve Köylülerin Hareketleri ve Rus - Japon savaşında Rus birliklerinin uğradığı bir dizi felaket, silahlı kuvvetleri etkilemekteydi. Çarlığın bu kalesi, sallanmaya başladı.

Haziran 1905'te, Karadeniz Donanmasına mensup **Potemkin** zırhlısında ayaklanma patlak verdi. O sırada zırhlı, genel bir işçi grevinin gelişme halinde olduğu Odesa yakınlarında demirlemişti. İsyancı bahrlyeliler en nefret edilen subaylardan öç alıp, gemiyi Odesa'ya getirdiler. **Potemkin** zırhlısı devrim tarafına geçmişti.

Lenin, bu ayaklanmaya büyük önem verdi. Bolşevikler'in bu hareketin önderliğine geçip, bunu işçi, köylü ve mahalli garni-

zonların hareketiyle birleştirmelerinin gerekli olduğunu düşünüyordu.

Çar, **Potemkin** üzerine birkaç savaş gemisi gönderdiyse de bu gemilerdeki bahriyeliler, isyancı yoldaşlarının üzerine ateş açmayı reddettiler. Devrimin Kızıl bayrağı birkaç gün **Potemkin** zırhlısının direğinde dalgalandı. Ama o sıralar, 1905'te Bolşevik Partisi, daha sonra 1917'de olduğu gibi, hareketi yöneten tek parti değildi. **Potemkin**'de oldukça çok sayıda Menşevik, Sosyalist - Devrimci ve Anarşist vardı. Dolayısıyla tek tek Sosyal - Demokratlar isyana katılmakla beraber, ayaklanma doğru ve yeterince tecrübeli bir önderlikten yoksundu. Hayati anlarda bahriyelilerin bir kısmı bocaladılar. Karadeniz Donanmasının diğer gemileri **Potemkin**'in ayaklanmasına katılmadı. Kömürü ve erzakı azalınca devrimci zırhlı, Romanya kıyılarına doğru rota tutmak zorunda kaldı ve orada Romanya makamlarına teslim oldu.

Bahriyelilerin **Potemkin** zırhlısındaki ayaklanması yenilgiyle son buldu. Daha sonra Çarlık hükümetinin eline düşen bahriyeliler mahkemeye verildi. Kimisi idam edildi, öbürleri ise sürgüne ve kürek cezasına mahkum oldu. Ama bizzat ayaklanmanın kendisi son derece önemli bir olaydı. **Potemkin** ayaklanması ordu ve donanmadaki ilk ihtilâlci kitle eylemi, çarlık silahlı kuvvetlerinin büyük bir birliğinin devrimden yana geçtiği ilk olaydı. Bu ayaklanma, ordunun ve donanmanın güçlerini işçi sınıfı ve halkla birleştirmesi düşüncesini, işçiler ve köylüler ve özellikle askerler ve bahriyelilerin kendileri için daha anlaşılır kıldı ve onların yüreklerine yerleşti.

İşçilerin siyasî kitle grevleri ve gösterileri, köylü hareketinin büyümesi, halkla polis ve askeri birlikler arasındaki silahlı çatışmalar ve son olarak, Karadeniz Donanmasındaki ayaklanma, bütün bunlar halkın silahlı ayaklanması için şartların olgunlaştığını gösteriyordu. Bu, liberal burjuvaziyi harekete geçirdi. Devrimden ödü patlayan, aynı zamanda çarı devrim umacısıyla korkutan liberal burjuvazi, devrime karşı çarla anlaşmanın yolunu aradı; halkı «yatıştıracak», devrimin güçlerini parçalayacak ve böylece «devrimin getireceği felaketleri» bertaraf edecek «halktan yana» önemsiz reformlar istedi. Liberal toprak ağaları «kellelerimizden olacağımıza, toprağımızın birazından ola-

lım» diyorlardı. Liberal burjuvazı, çarla iktidarı bölüşmeye hazırlanıyordu. O günlerde, işçi sınıfının taktikleri ile liberal burjuvazinin taktiklerinden bahsederken Lenin, «proletarya savaşıyor, burjuvazi ise sinsice iktidara yürüyor» diye yazmıştı.

Çarlık hükümeti işçileri ve köylüleri gaddarca ezmeye devam etti. Oysa devrimi hiçbir zaman sırf baskı tedbirleriyle önleyemiyeceğini de görüyordu. Bu yüzden, baskı tedbirlerini elden bırakmadan bir manevra politikasına başvurdu. Bir yandan ajan - provokatörlerinin yardımıyla Yahudi katliamları düzenliyerek, Ermenilerle Tatarları birbirine kırdırarak Rusya halklarını birbirine düşürdü. Diğer yandan da **Zemski Sobor** (*) ya da Devlet Duması biçiminde bir «temsili kurum» toplamayı vadetti.

Ve Bakan Buling'e böyle bir Duma için bir proje hazırlaması talimatını verdi. Ama hiç bir yasama gücü olmamasını şart koştu. Bütün bu tedbirler, devrimin güçlerini parçalamak ve halkın ılımlı kesimlerini devrimden koparmak amacıyla alınmıştı.

Bolşevikler, bu halk meclisi karikatürü planını boşa çıkarmak için Buligin Dumasına boykot ilan ettiler.

Menşevikler ise tam tersine Dumayı boykot etmemeyi kararlaştırdılar ve ona katılmayı gerekli gördüler.

3. BOLŞEVİKLERLE MENŞEVİKLER ARASINDA TAKTIK FARKLARI. ÜÇÜNCÜ PARTİ KONGRESİ. LENİN'İN «DEMOKRATİK DEVRİMDE SOSYAL - DEMOKRASİNİN İKİ TAKTİĞİ» ADLI KİTABI. MARKSİST PARTİNİN TAKTİK ESASLARI.

Devrim, toplumun bütün sınıflarını harekete geçirmişti. Devrimin ülkenin siyasi hayatında sebeb olduğu değişiklik, onları eski alışılmış yerlerinden çıkarmış ve yeni duruma uygun olarak yeniden gruplaşmaya mecbur bırakmıştı. Her sınıf ve her parti, kendi taktiklerini, kendi davranış çizgisini, diğer sınıflara karşı tutumunu, hükümete karşı tutumunu saptamaya çaba gös-

---

(*) 16. ve 17 Yüzyılda zaman zaman hükümetle danışmaya çağrılan zümre temsilcilerinin meclisi.

teriyordu. Hatta çarlık hükümeti bile, «temsili bir kurum»u, Bulingin Dumasını toplamak vaadinden de görüldüğü gibi, kendisini yeni ve alışılmadık taktikler planlamak zorunda hissediyordu.

Sosyal-Demokrat Parti de, kendi taktiklerini saptamak zorundaydı. Bunu, devrimin kabaran dalgası zorunlu kılmaktaydı. Bunu, proletaryanın karşılaştığı ve gecikmeye tahammülü olmayan pratik meseleler zorluyordu: Silahlı ayaklanmanın örgütlenmesi, çarlık hükümetinin devrilmesi, geçici bir devrim hükümetinin kurulması, Sosyal-Demokratların bu hükümete katılması, köylülüğe ve liberal burjuvaziye karşı takınılacak tutum, vb. Sosyal-Demokratlar kendileri için dikkatle düşünülmüş ve tutarlı Marksist taktikleri saptamak zorundaydılar

Oysa, Menşevlklerin oportünizmi ve bölücü faaliyetleri yüzünden Rus Sosyal - Demokrat Partisi o sırada iki gruba ayrılmıştı. Bölünme gene de tam sayılmazdı ve şeklen iki grup henüz iki ayrı parti haline gelmemişti. Fakat gerçekte her biri kendi yönetici merkezine ve kendi basınına sahip olan iki ayrı partiye çok benziyorlardı.

Menşeviklerin, Parti çoğunluğu ile aralarında örgütsel sorunlardaki mevcut eski ayrılıklarına yeni yeni ayrılıklar, taktik meseleler konusundaki ayrılıkları katması bölünmenin genişlemesine yardım etti.

Birleşik bir partinin bulunmayışı, birleşik parti taktiklerinin bulunmayışına yol açıyordu.

Bu durumdan çıkış yolu, derhal yeni bir kongrenin, ortak taktikleri saptayacak ve azınlığın kongre kararlarına, çoğunluğun kararlarına dürüstçe uymasını sağlayacak Üçüncü Parti Kongresinin toplantıya çağrılmasıyla bulunabilirdi. Bolşeviklerin Menşeviklere önerdikleri de buydu. Fakat Menşevikler Üçüncü Kongrenin toplanmasının sözünü bile duymak istemiyorlardı. Partiyi, Partinin onayladığı ve bütün Parti üyelerini bağlayan taktiklerden daha fazla yoksun bırakmayı cinayet sayan Bolşevikler, Üçüncü Kongre'yi toplama insiyatifini kendi ellerine almaya karar verdiler.

Bolşevik olsun Menşevik olsun bütün parti örgütleri kongreye çağırıldılar. Ama Menşevikler. Üçüncü Kongreye katılmayı

reddettiler ve kendileri bir kongre toplamaya karar verdiler. Kongrelerindeki delege sayısı az olduğundan, onu konferans diye adlandırdılar; ama aslında bu bir kongreydi; kararlarının bütün Menşevikleri bağladığı düşünülen bir Menşevik Parti kongresiydi.

Rus Sosyal - Demokrat Partisinin Üçüncü Kongresi Nisan 1905'te Londra'da toplandı. 20 Bolşevik Komitesini temsilen 24 delege katıldı. Partinin bütün büyük örgütleri temsil olundu.

Kongre, Menşevikleri, «Partiden kopmuş bir kesim» olarak mahkum etti ve gündemdeki işe, Parti taktiklerinin saptanmasına geçti.

Bu kongrenin toplandığı sırada, Cenevre'de, Menşeviklerin konferansı toplandı.

«İki kongre - iki parti» diye durumu özetledi Lenin.

Hem kongre hem konferans, aslında aynı taktik meseleleri tartıştı, fakat varılan sonuçlar taban tabana zıttı. Kongre ile konferans tarafından kabul edilen iki ayrı karar dizisinden herbiri, Üçüncü Parti Kongresi ile Menşevik konferansı arasındaki, Bolşeviklerle Menşevikler arasındaki taktik ayrılığını olanca derinliği ile açığa vurdu.

Bu ayrılıkların esas noktaları şunlardır:

Üçüncü Parti Kongresinin Taktik Çizgisi. Kongre, ilerlemekte olan devrimin burjuva demokratik niteliğine rağmen, mevcut durumda kapitalizmin çerçevesi içinde mümkün olanın ötesine geçemeyeceği gerçeğine rağmen, bunun tam zaferinden en başta proletaryanın menfaati bulunduğunu, çünkü bu devrimin zaferinin, proletaryanın örgütlenmesini, siyasi bakımdan büyümesini, emekçi kitlelere siyasi bakımdan önderlik etmede tecrübe ve yeterlilik kazanmasını ve burjuva devriminden sosyalist devrime geçmesini sağlayacağını kabul ediyordu.

Proletaryanın burjuva demokratik devriminin tam zaferini hedef alan taktiği, ancak köylülükte destek bulabilirdi; çünkü köylülük, devrimin tam zaferi olmadan toprak ağalarının hesabını göremez ve onların topraklarını ele geçiremezdi. Bu yüzden köylülük, proletaryanın tabii müttefikiydi.

Liberal burjuvazinin bu devrimin tam zaferinde çıkarı yoktu, çünkü en korktuğu şey olan işçi ve köylülere karşı bir kırbaç olarak çarlık rejimine muhtaçtı, ve sadece çarlığın yetkilerini

biraz sınırlıyarak çarlık rejimini muhafazaya gayret gösterecekti. Bu yüzden liberal burjuvazi, meşruti bir monarşi esası üzerinde çarla anlaşmaya vararak meseleyi kapatmaya teşebbüs edecekti.

Devrim, ancak proletarya başta olursa; proletarya, devrimin önderi olarak köylülükle bir ittifak kurarsa; liberal burjuvazi tecrit edilirse; Sosyal - Demokrat Parti çarlığa karşı halkın ayaklanmasının örgütlenmesinde aktif rol alırsa; başarılı bir ayaklanma sonucu karşı devrimin kökünü kurutmaya ve tüm halkı temsil eden bir Kurucu Meclis toplamaya muktedir olan geçici devrim hükümeti kurulursa ve Sosyal-Demokrat Parti, koşullar uygun olduğunda devrimi sonuca ulaştırmak için geçici devrim hükümetine katılmayı reddetmezse başarıya ulaşacaktı.

Menşevik Konferansının Taktik Çizgisi. Mademki devrim bir burjuva devrimiydi, önderi ancak liberal burjuvazi olabilirdi. Proletarya, köylülükle değil liberal burjuvazi ile yakın ilişki kurmalıydı. En önemlisi, devrimci bir tutumla liberal burjuvaziyi ürkütmemek ve onun devrimden geri çarketmesine vesile yaratmamaktı, çünkü o devrimden çekilirse, devrim zayıflardı.

Ayaklanmanın zafere ulaşması mümkündü; fakat zaferden sonra liberal burjuvaziyi ürkütmemek için Sosyal - Demokrat Parti kenara çekilmeliydi. Ayaklanma sonucu geçici bir devrim hükümetinin kurulması mümkündü; bununla birlikte, bu hükümet nitelikçe sosyalist olmayacağından ve en önemlisi hükümete katılması ve devrimci tutumu sebebiyle liberal burjuvaziyi ürkütüp devrimi temelinden sarsabileceğinden, Sosyal-Demokrat Parti ona hiçbir şekilde katılmamalıydı.

Devrimin geleceği bakımından **Zemskl Sobor** veya bir Devlet Duması niteliğinde bir çeşit temsili kurumun toplantıya çağrılması iyi olurdu; bu kurum, Kurucu bir Meclise dönüşmesi için, ya da onu bir Kurucu Meclisi toplantıya çağırmaya mecbur kılmak için dışardan işçi sınıfının baskısına maruz bırakılabilirdi.

Proletaryanın kendine has saf işçi menfaatleri vardı ve yalnızca bu menfaatleri gözetmeli, fakat genel bir siyasi devrim

olan ve bu yüzden yalnız proletaryayı değil, bütün sınıfları ilgilendiren burjuva devriminin önderi olmaya çalışmamalıydı.

Rus Sosyal - Demokrat İşçi Partisi'nin iki grubunun iki taktiği kısaca böyleydi.

Tarihî kitabı **Demokratik Devrimde Sosyal - Demokrasinin İki Taktiği**'nde Lenin, Menşevik taktiklerinin klasik bir eleştirisini ve Bolşevik taktiklerinin parlak bir temellendirmesini yapt.

Bu kitap, Temmuz 1905'te, yani Üçüncü Parti Kongresinden iki ay sonra çıktı. Başlığından, Lenin'in bu kitapla sadece burjuva - demokratik devrim dönemine ilişkin taktik sorunları ele aldığı ve zihninin sadece Rus Menşevikleri ile meşgul bulunduğu sanılabilir. Oysa gerçekte, Menşeviklerin taktiklerini eleştirirken o, enternasyonal oportünizmin taktiklerini de teşhir ediyordu; burjuva devrimi döneminde Marksist taktikleri temellendirirken ve burjuva devrimi ile sosyalist devrim arasındaki ayrımı belirtirken o, aynı zamanda, burjuva devriminden sosyalist devrime geçiş dönemindeki Marksist taktiklerin temel ilkelerini ifade ediyordu.

Demokratik Devrimde Sosyal Demokrasinin İki Taktiği adlı kitabında Lenin tarafından açıklanan temel taktik ilkeler şöyleydi :

1) Lenin'in kitabının tümü içinde izlenen esas taktik ilke, proletaryanın Rusya'daki burjuva demokratik devrimin **önderi,** burjuva demokratik devriminin **yolgösterici gücü** olabileceği ve olması gerektiğidir.

Lenin, bu devrimin burjuva niteliğini kabul ediyordu, çünkü dediği gibi, «O, sırf demokratik bir devrimin sınırlarını **doğrudan doğruya** geçemez.» Bununla birlikte, bunun üst tabakaların bir devrimi olmayıp bir halk devrimi olduğunu, tüm halkı, tüm işçi sınıfını, tüm köylülüğü harekete geçirecek bir devrim olduğunu söylüyordu. Bu yüzden, Menşeviklerin burjuva devriminin proletarya için taşıdığı önemi küçümseme, proletaryanın onun içindeki rolünün değerini inkar etme ve proletaryayı ondan uzak tutma çabaları, Lenin'e göre, proletaryanın çıkarlarına ihanetti.

«Marksizm,» diyordu Lenin, «proletere burjuva devrimine uzak durmayı, ona kayıtsız kalmayı, devrimin ön-

derliğinin burjuvaziye bırakılmasına göz yummayı öğretmez; tersine, devrime en enerjik bir şekilde katılmayı, tutarlı bir proleter demokrasisi için, devrimi sonuca ulaştırmak için en kararlı bir şekilde savaşmayı öğretir» (Lenin **Seçme Eserler,** İng. bas., Moskova 1947, Cilt I, s. 269.)

Daha ilerde şöyle yazıyordu Lenin: «Unutmayalım ki, şimdiki halde sosyalizmi yakınlaştırmak için tam politik özgürlükten, demokratik bir cumhuriyetten başka vasıta yoktur, olamaz da.» (**Aynı yerde** s, 414.)

Lenin devrim için iki muhtemel sonuç ön görüyordu:

a) Ya, çarlığa karşı kesin bir zaferle, çarlığın devrilmesi ile ve demokratik bir cumhuriyetin kurulmasıyla sonuçlanacaktı,

b) ya da, kuvvetler yetmezse, halkın zararına olarak çarın burjuvaziye uzlaşmasıyla, bir çeşit güdük anayasayla, çok muhtemelen böyle bir anayasanın karikatürüyle sonuçlanabilirdi

Proletaryanın, bu iki sonuç arasında daha iyi olanında, yani çarlık üzerinde kesin bir zaferde menfaatl vardı. Fakat böyle bir sonuç, ancak proletarya, devrimin önderi ve öncüsü olmayı başardığı takdirde mümkündü.

«Devrimin akıbeti» diyordu Lenin, «işçi sınıfının burjuvazinin yamağı, istibdada karşı saldırı gücü bakımından güçsüz bir yamağı mı olacağına, yoksa halk devriminin önderi rolünü mü oynayacağına bağlıdır.» (**Aynı yerde,** s. 344).

Lenin, proletaryanın burjuvaziye yamak olmak kaderinden kurtulmak ve burjuva demokratik devriminin önderi olmak için her imkana sahip olduğunu öne sürüyordu. Lenin'e göre bu imkan aşağıdaki noktalardan gelmektedir:

Birincisi, «proletarya durumu itibarlyle en ileri ve tek tutarlı devrimci sınıf olduğu için, işte bu sebeple Rusya'daki genel demokratik devrlm hareketine önderlik etmeye çağrılmaktadır.» (**Aynı yerde,** s. 386.)

İkinci olarak, proletaryanın, kendisine «birleşik ve bağımsız bir politik güç» meydana getirme imkanı veren, burjuvaziden bağımsız kendi siyasi partisi vardır. (**Aynı yerde,** s. 386.)

Üçüncü olarak, devrimin kesin zaferinde, proletaryanın burjuvaziden daha çok menfaati vardır; bu nedenle, **«bir bakıma** burjuva devrimi burjuvaziden çok proletarya için **yararlı** olacaktır.» **(Aynı yerde,** s. 368)

Lenin şöyle yazıyordu: «Proletaryaya karşı geçmişin bazı kalıntılarına, örneğin monarşiye, düzenli orduya, vb. dayanmak burjuvazinin yararınadır. Eğer burjuva devrimi, geçmişin bütün kalıntılarını olanca kararlılıkla silip süpürmeyip, bazılarını muhafaza ederse, yani bu devrim tam tutarlı olmazsa, sonuna kadar gitmezse, kararlı ve amansız olmazsa, bu burjuvazinin yararınadır... Burjuva demokrasisi yönünden gerekli değişiklikler daha yavaş daha tedrici, daha temkinli, daha az kararlı ve devrim yoluyla değil de reform yoluyla yapılırsa, bu, burjuvazi için daha yararlı olur. Bu değişikliklerin basit halkın, yani köylülerin ve özellikle işçilerin bağımsız devrimci eylemini, insiyatifini ve enerjisini mümkün olduğu kadar az geliştirmesi, burjuvazinin daha da yararınadır. Aksi halde Fransızların dediği gibi «tüfeği bir omuzdan diğerine alıvermek» yani, burjuva devriminin ellerine vereceği silahları, devrimin getireceği özgürlüğü, serflikten temizlenen topraktan fışkıracak demokratik kurumları burjuvaziye yöneltmeleri, işçiler için daha kolay olacaktır. Öte yandan, burjuva demokrasisi yönünde gerekli değişikliklerin reform yoluyla değil, devrim yoluyla olması işçi sınıfının daha yararınadır; zira reform yolu, geciktirme, oyalama, millî organizmanın kokuşmuş parçalarının acılı bir şekilde yavaş yavaş çözülmesi yoludur. Bunların kokuşmasından herkesten önce ve herkesten çok acı çeken, proletarya ve köylülüktür. Devrimci yol, proletarya için en az acılı olan, derhal kesip atma yolu, çürüyen kısımların dolaysız atılması yolu, monarşiye ve ona eşlik eden iğrenç, menfur, çürük ve bulaşıcı kurumlara en az boyun eğme ve en az merhamet etme yoludur.» **(Aynı yerde,** s. 368 - 369).

Lenin şöyle devam ediyor: «İşte bu yüzden proletarya, cumhuriyet için mücadelenin en ön saflarında sa-

vaşmaktadır ve burjuvaziyi ürkütmemeye mümkün olduğu kadar özen göstermek yolundaki ahmakça ve değersiz öğütleri nefretle reddetmiştir.» (**Aynı yerde,** s. 405).

Proletaryanın devrime öndelik **imkanını gerçeğe** dönüştürebilmesi, proletaryanın burjuva devriminin **fiilen** önderi, kılavuz gücü olabilmesi için Lenin'e göre en azından iki şart gerekliydi.

Birincisi, proletaryanın, çarlık üzerinde kesin bir zaferde menfaati olan ve proletaryanın önderliğini kabul etmeye yatkın olan bir müttefiğe sahip olması gerekliydi. Bunu önderlik fikrinin kendisi gerekli kılıyordu, çünkü önderlik edilecek kimse yoksa, önder önder olmaktan çıkar; yol gösterilecek kimse yoksa, kılavuz, kılavuz olmaktan çıkar. Böyle bir müttefik olarak, Lenin, köylülüğü görüyordu.

İkinci olarak, devrimin önderliği için proletarya ile savaşmakta olan ve devrimin tek önderi olmaya uğraşan sınıfın, önderlik arenasından atılması ve tecrit edilmesi gerekliydi. Bu da, devrimin iki önderi bulunması, ihtimalini dışarıda bırakan, önderlik fikrinin kendisi tarafından zorunlu kılınıyordu. Böyle bir sınıf olarak Lenin, liberal burjuvaziyi görüyordu.

> «Ancak proletarya, tutarlı bir demokrasi savaşçısı olabilir.» diyordu Lenin. «Proletaryanın muzaffer bir demokrasi savaşçısı olması ise, ancak köylü kitlelerinin onun devrimci mücadelesine katılmasıyla mümkündür» **Aynı yerde,** s. 376).

Ve devamla;

> «Köylülük küçük burjuva unsurların yanısıra, çok sayıda yarı proleterleri de kapsar. Bu da onun istikrarsızlığının sebebidir ve proletaryayı tam anlamıyla bir sınıf partisi içinde birleşmek zorunda bırakır. Ama, köylülüğün istikrarsızlığı, burjuvazinin istikrarsızlığından temelden farklıdır, zira şu anda köylülüğün, özel mülkiyetin mutlak olarak muhafazasından çok, özel mülkiyetin başlıca biçimlerinden olan büyük toprak mülkiyetine el konmasında menfaati vardır. Sosyalist olmaksızın ya da küçük burjuva olmaktan çıkmaksızın, köylülük, demokratik devrimin candan ve en radikal taraftarı olabilir. Köylülük, kendisine ışık tutmakta olan devrimci olayların ilerleyişi, burju-

vazinin ihanetiyle ve proletaryanın yenilgisiyle çabucak kesintiye uğramazsa, kaçınılmaz olarak böyle olacaktır. Bu şarta bağlı olarak, köylülük, kaçınılmaz olarak devrimin ve cumhuriyetin dayanağı olacaktır; zira ancak tam olarak zafere ulaşmış bir devrim köylülüğe tarım reformları alanında **herşeyi**, köylülerin diledikleri, rüyasını gördükleri, gerçekten muhtaç bulundukları **herşeyi** verebilir. **(Aynı Yerde,** s.405).

Lenin bu Bolşevik taktiklerinin «burjuva sınıflarını devrimden yüz çevirmeye iteceğini ve böylece devrimin kapsamını daraltacağını» iddia eden Menşeviklerin itirazlarını tahlil ediyor, bu itirazları «devrime ihanet taktikleri», «proletaryayı, burjuva sınıflarının sefil bir uzantısına döndürecek taktikler,» diye niteliyor ve şöyle yazıyordu :

«Muzaffer Rus Devriminde köylülüğün rolünü gerçekten anlayan kişi, burjuvazi yüz çevirirse devrimin kapsamının daralacağını söylemeyi aklından bile geçirmez. Çünkü aslında Rus devrimi, ancak burjuvazi yüz çevirince ve köylü kitleleri aktif devrimciler olarak proletarya ile omuz omuza yer alınca, burjuva demokratik devrimi çağında mümkün en geniş devrimci kapsama kavuşacaktır. Tutarlı olarak sonucuna götürülebilmesi için demokratik devrimimiz, burjuvazinin kaçınılmaz tutarsızlığını felce uğratacak olan, yani kesinlikle «onun devrimden yüz çevirmesine sebebiyet vermeye» muktedir olan güçlere dayanmalıdır.» **(Aynı Yerde,** s. 406).

Lenin'in **Demokratik Devrimde Sosyal Demokrasinin İki Taktiği** adlı kitabında geliştirmiş olduğu, burjuva demokratik devriminde proletaryanın önderliğine ilişkin temel taktik ilke, burjuva devriminde proletaryanın hegemonyasına (önder rolüne) ilişkin taktik ilke budur.

Bu, burjuva demokratik devrimindeki taktik sorunlar konusunda Marksist partinin yeni bir çizgisiydi; şimdiye kadar Marksizmin cephaneliğinde mevcut taktik çizgilerden esasta farklı bir çizgiydi. O zamana kadar görülen durum şuydu: Burjuva devriminde, örneğin Batı Avrupa'da, önder rolü oynayan burjuvaziydi, proletarya ister istemez onun yamağı rolünü oynamaktaydı ve

köylülük de burjuvazinin ihtiyatıydı. Marksistler, aynı zamanda proletaryanın kendi acil sınıf talepleri için mümkün olduğu kadar savaşmasını ve kendi öz siyasi partisine sahip olmasını şart koşarken, böyle bir birleşimi de oldukça kaçınılmaz saymaktaydılar. Lenin'e göre şimdi, yeni tarihi şartlar altında durum, proletaryanın burjuva devriminin öncü gücü olması yönünde değişmekte, köylülük proletaryanın bir ihtiyatı haline gelirken burjuvazi, devrimin önderliğinden uzaklaşmaktaydı.

Plehanov'un da proletaryanın hegemonyasından «yana olduğu» iddiası, bir yanlış anlamaya dayanır. Plehanov, proletaryanın hegemonyası fikrini kurcalamış, onu lafta inkar etmemişti; burası doğru. Fakat gerçekte, bu fikrin özüne karşıydı. Proletaryanın hegemonyası, proletarya ile köylülük arasındaki bir **ittifak** politikasıyla ve liberal burjuvazinin **tecridi** politikasıyla, burjuva devriminde sağladığı önderlik rolünü ifade eder; oysa Plehanov, bildiğimiz gibi, liberal burjuvaziyi tecrit politikasına **karşı,** liberal burjuvazi ile **anlaşma** politikasından yana ve proletarya ile köylülük arasındaki ittifak siyasetine **karşı** idi. Aslında Plehanov'un tatkik çizgisi proletaryanın hegemonyasını reddeden Menşevik çizgiydi.

2) Lenin, çarlığı devirmenin ve demokratik cumhuriyeti gerçekleştirmenin en etkili aracı olarak silahlı halk ayaklanmasının zafere ulaşmasını görüyordu. Menşeviklerin aksine Lenin, «genel demokratik devrimci hareketin, daha **şimdiden** silahlı ayaklanmayı **zorunlu kıldığı**», «ayaklanma için proletaryanın örgütlenmesinin» Partinin en önemli, başlıca ve **vazgeçilmez** görevlerinden biri olarak daha şimdiden gündeme girdiği ve «proletaryanın silahlandırılması ve ayaklanmaya doğrudan doğruya önderlik imkanının sağlanması için **en enerjik** tedbirlerin alınmasının» zorunlu olduğunu savunuyordu. (**Aynı Yerde,** s. 386).

Kitleleri bir ayaklanmaya götürmek ve bunu tüm halkın ayaklanmasına dönüştürmek için Lenin, kitleleri devrimci inisyatiflerinde serbest bırakacak, onları ayaklanma için örgütleyecek ve çarlık iktidar mekanizmasını bozacak sloganlar, çağrılar yayınlamayı gerekli sayıyordu. O, Üçüncü Kongrenin taktik kararlarının işte böyle sloganlar olduğunu düşünüyordu. **Demokra-**

tik Devrimde Sosyal Demokrasinin İki Taktiği adlı kitabı da, bu taktik **kararların savunulmasına hasredilmişti.**

Bu sloganlar şunlardı :

a) «Başlangıçta ve bizzat ayaklanma sırasında büyük önem ifade eden siyasi kitle grevleri.» **(Aynı Yerde,** s. 386)

b) «8 saatlik işgününün ve işçi sınıfının öbür acil taleplerinin derhal, devrimci yoldan gerçekleştirilmesi.» **(Aynı Yerde, s. 358)**

c) «**Büyük** toprak mülkiyetine el konulması dahil, bütün demokratik değişiklikleri devrimci bir yoldan başarmak için derhal devrimci köylü komitelerinin örgütlenmesi.» **(Aynı Yerde,** s. 398)

d) İşçilerin silahlandırılması.

Burada iki nokta özellikle önem taşır :

Birincisi, kentlerde sekiz saatlik iş gününün ve kırda ise demokratik değişikliklerin **devrimci bir yoldan**, yani hükümete, kanunlara aldırmadan, hükümeti ve kanunu yok sayıp, mevcut kanunları parçalıyarak, kanun dışı eylemle bir oldu bitti şeklinde yeni bir düzen kuracak tarzda gerçekleştirilmesi. Bu, uygulanması, çarlığın, iktidar mekanizmasını felce uğratan ve kitlelerin aktifliğini ve yaratıcı insiyatiflerini serbest bırakan yeni bir taktik yöntemdi. Bu taktik, kentlerde devrimci grev komitelerini, kırda da devrimci köylü komitelerini doğurdu ki, bunlardan ilki sonraları İşçi Delegeleri Sovyetleri'ne, ikincisi ise Köylü Delegeleri Sovyetleri'ne dönüştü.

İkinci olarak, sonradan devrimin seyri içinde kitlelerin devrimin yolunda seferber edilmesinde birinci derecede önem kazanacak olan **siyasi kitle grevleri'**nin, siyasi genel grevlerin yapılması. Bu, proletaryanın elinde yeni ve çok önemli bir silah, Marksist partilerin pratiğinde şimdiye kadar bilinmeyen ve sonradan tanınan bir silahtı.

Lenin, başarılı bir halk ayaklanmasının ardından, çarlık hükümetinin yerini geçici bir devrim hükümetinin alması gerektiği düşüncesindeydi. Devrimin elde ettiklerini sağlamlaştırmak, karşı devrimin direncini kırmak, Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisinin asgari programını gerçekleştirmek, geçici devrim hükümetinin görevi olacaktı. Lenin, bu görevler gerçekleştirilmek-

sizin çarlığa karşı kesin bir zaferi imkansız görüyordu. Fakat, bu görevleri başarmak, çarlık üzerinde kesin bir zafer sağlamak için, geçici devrim hükümeti, herhangi bir hükümet olmayıp, zafere ulaşan sınıfların, işçi ve köylülerin bir diktatörlük hükümeti olmak zorundaydı; proletarya ile köylülüğün devrimci bir diktatörlüğü olmak zorundaydı. Marks'ın ünlü «bir devrimden sonra her geçici devlet örgütü, bir diktatörlüğü, hem de enerjik bir diktatörlüğü gerektirir.» tezini alarak, Lenin, şu sonuca varıyordu: Şayet geçici devrim hükümeti, çarlık üzerinde kesin bir zafer sağlayacaksa, o, proletarya ile köylülüğün diktatörlüğünden başka bir şey olamaz.

Lenin, «Çarlık üzerinde devrimin kesin zaferi **proletarya le köylülüğün devrimci - demokratik diktatörlüğüdür.**» diyordu. «...ve böyle bir zafer de tamamen bir diktatörlük olacaktır, yani, 'kanunen' ya da 'barışçı' yoldan kurulmuş, şu ya da bu çeşit kurumlara değil, kaçınılmaz olarak silahlı güce, kitlelerin silahlandırılmasına, bir ayaklanmaya dayanmalıdır. Proletarya ve köylülük için acil ve kesinkes vazgeçilmez olan değişiklerin gerçekleştirilmesi, toprak ağalarının, büyük burjuvazinin ve çarlığın umutsuz direnişine sebep olacağı için, bu, ancak bir diktatörlük olabilir. Diktatörlük olmadan bu direnişi kırmak, karşı devrimci girişimleri defetmek imkansızdır. Ama tabii ki bu sosyalist değil, demokratik bir diktatörlük olacaktır; (Devrimci gelişmenin bir dizi ara aşamalarından geçmeksizin), kapitalizmin temellerine dokunmayacaktır. Olsa olsa bu toprak mülkiyetinin köylülük lehine yeniden köklü bir şekilde dağıtılmasını, bir cumhuriyetin kurulması dahil, tutarlı ve tam demokrasinin kurulmasını, Asya köleliğinin bütün ezici yönlerinin köklerinin sadece köyden değil, ayni zamanda fabrika hayatından da kazınmasını, işçilerin durumunda ciddi bir iyileşmenin ve hayat düzeylerinin yükseltilmesinin temellerinin atılmasını ve sonuncu olarak - ama bu sonunculuk önem bakımından değildi - devrim ateşinin Avrupa'ya taşınmasını gerçekleştirebilir. Böyle bir zafer, bizim burjuva devrimimizi sosyalist bir devrime dönüştürmeye henüz yetmeyecektir; demokratik

devrim burjuva sosyal ve ekonomik ilişkilerinin sınırlarını doğrudan aşmayacaktır; ama yine de Rusya'nın ve tüm dünyanın gelecekteki gelişmesi için böyle bir zaferin önemi muazzam olacaktır. Rusya'da şimdi başlamış bulunan bu devrimin kesin bir zaferi kadar hiçbir şey dünya proletaryasının devrimci - enerjisini arttıramayacak, onun tam zafere giden yolunu bu ölçüde kısaltamayacaktır.» **(Aynı Yerde** s. 373).

Sosyal Demokratların geçici devrim hükümeti karşısındaki tutumuna ve ona katılmalarının caiz olup olmadığına gelince, Lenin, Üçüncü Parti Kongresinin bu konudaki kararını tamamen destekliyordu. Bu karar diyordu ki :

«Güçler ilişkisine ve önceden tam belirlenemeyecek öbür etkenlere bağlı olarak Partimizin temsilcileri, her türlü karşı - devrimci girişimlere karşı amansızca mücadele etmek ve işçi sınıfının bağımsız menfaatlerini savunmak için geçici devrim hükümetine katılabilirler; böyle bir katılış için zorunlu şart, Partinin temsilcileri üzerinde sıkı bir denetim uygulaması ve tam bir sosyalist devrim için mücadele eden ve bunun sonucu olarak, bütün burjuva partilerine uzlaşmaz bir şekild edüşman olan Sosyal - Demokrat Partinin bağımsızlığının sıkı bir şekilde korunmasıdır. Sosyal - Demokratların geçici devrim hükümetine katılması mümkün olsun olmasın, Sosyal - Demokrat Partinin önderlik ettiği silahlı proletaryanın devrimin kazançlarını savunma, sağlamlaştırma ve genişletme amacıyla geçici hükümete daimi baskıda bulunması gerektiğini proletaryanın en geniş kitlelerine yaymalıyız.» **(Aynı Yerde,** s. 348-49).

Geçici hükümetin hâlâ bir burjuva hükümeti olacağı; Fransız burjuva hükümetine katılmakla Fransız sosyalisti Millerand'nın düştüğü aynı hataya düşülmek istenmiyorsa, böyle bir hükümete Sosyal-Demokratların katılmasının caiz olmayacağı yolunaaki Menşevik itirazına gelince; Lenin, bu itirazı, Menşeviklerin **farklı** iki şeyi birbiriyle karıştırdıklarına ve meseleyi Marksistler gibi ele almadıklarına işaret ederek karşıladı. Fransa'da devrimci bir durumun **bulunmadığı,** sosyalistlerin üzerine düşe-

nin böyle bir hükümete katılmamak olduğu bir zamanda sosyalistlerin **gerici** bir burjuva hükümetine katılması söz konusuydu. Öte yandan Rusya'da, devrimin **dolu dizgin gelişmekte** olduğu bir sırada, sosyalistlerin **devrimin zaferi** için savaşan bir devrimci burjuva hükümetine katılmaları söz konusuydu. Bu, Sosyal - Demokratların, karşı-devrime sadece «aşağıdan» ve dıştan değil, aynı zamanda «yukarıdan», hükümetin içinden darbe indirmeleri amacıyla hükümete katılmalarını mümkün ve hatta uygun şartlar altında **zorunlu** kılan bir durumdu.

3) Burjuva devriminin zaferini ve demokratik cumhuriyetin gerçekleştirilmesini savunurken Lenin, hiç de demokratik aşamada durmak ve devrimci hareketin kapsamını burjuva demokratik görevlerin yerine getirilmesiyle sınırlamak gibi bir niyet taşımamaktaydı. Aksine Lenin, demokratik görevlerin yerine getirilmesinin hemen ardından, proletarya ile diğer sömürülen kitlelerin, bu sefer **sosyalist** devrim için mücadeleye başlaması gerektiğini ileri sürüyordu. Lenin bunu biliyor ve burjuva demokratik devriminden sosyalist devrime **geçmek** için herşeyi yapmayı Sosyal - Demokratların görevi sayıyordu. Lenin, proletarya ve köylü diktatörlüğünün, çarlık üzerinde zafer kazanıldığı noktada devrimi **sona erdirme** için değil, fakat devrim durumunu mümkün olduğu kadar **uzatmak**, karşı devrimin son kalıntılarını da yok etmek, devrim ateşinin Avrupa'yı sarmosını sağlamak ve bu arada proletaryaya kendisini **siyasi** olarak eğitmek ve büyük bir ordu halinde örgütlemek fırsatı verilmiş olacağından, doğrudan doğruya sosyalist devrime geçmeye girişmek için zorunlu olduğunu söylüyordu.

Burjuva devriminin kapsamını ve Marksist partinin ona vereceği **niteliği incelerken** Lenin, şöyle yazmıştı :

> «Proletarya, istibdadın direnişini zor yoluyla ezmek ve burjuvazinin istikrarsızlığını etkisiz hale getirmek için, köylülük kitlesiyle ittifak kurarak demokratik devrimi sonuna kadar götürmelidir. Proletarya, burjuvazinin **direnişini zor yoluyla kırmak ve** köylülükle küçük burjuvazinin **istikrarsızlığını etkisiz** hale getirmek için, halkın yarı-proleter unsurlarının kitlesiyle ittifak kurarak sosyalist devrimi **gerçekleştirmelidir**. Yeni **İskra**'cıların (yani

(Menşeviklerin) devrimin kapsamına ilişkin cevap ve kararlarında **daima** o kadar dar bir şekilde sundukları, proletaryanın görevleri bunlardır.» **(Aynı Yerde,** s. 406)

Daha ileride:

«Bütün halkın ve özellikle köylülüğün başında, tam özgürlük, tutarlı bir demokratik devrim ve bir cumhuriyet için! Bütün emekçilerin ve sömürülenlerin başında, sosyalizm için! Devrimci proletaryanın siyaseti pratikte **bu** olmalıdır, devrim sırasında her taktik meselenin çözümünü ve İşçi sınıfı partisinin her pratik adımını belirlemesi ve etkilemesi gereken sınıf sloganı bu olmalıdır.» **(Aynı Yerde,** s. 415)

Açık olmayan hiçbir şeyin kalmaması için İki **Taktik**'in çıkışından iki ay sonra Lenin, «Sosyal - Demokratların Köylü Hareketine **Karşı Tutumu»** başlıklı bir makale yazdı. Bunda şu açıklamayı yapıyordu:

«Demokratik devrimden derhal ve gücümüze, sınıf bilincine varmış ve örgütlenmiş proletaryanın güç derecesine tamemen uygun bir şekilde sosyalist devrime geçmeye koyulacağız. Biz kesintisiz devrimden yanayız. Yarı yolda durmayacağız.» **(Aynı Yerde,** s. 442)

Bu, burjuva devrimi ile sosyalist devrim arasındaki ilişki meselesinde yeni bir çizgi, burjuva devriminin sonuna doğru, doğrudan doğruya sosyalist devrime geçiş için güçleri proletarya etrafında toplamaya ilişkin yeni bir teori, burjuva demokratik devriminden Sosyalist devrime **geçiş** teorisiydi.

Bu yeni çizgiyi geliştirirken Lenin, önce 1840'ların sonunda Komünist Birliğinde verdiği **Söylev'de** Marks'ın ortaya attığı ünlü kesintisiz devrim tezine ve ikinci olarak, Marks'ın Engels'e 1856 da yazdığı mektupta «Almanyada bütün mesele, proleter devriminin, Köylü Savaşının bir çeşit ikinci baskısı tarafından desteklenmesi ihtimaline bağlıdır» şeklinde ifade edilen, devrimci köylü hareketinin proletarya devrimi ile birleşmesi gerektiği yolundaki ünlü fikrine dayanıyordu. Bununla birlikte, Marks'ın bu parlak fikirleri, sonradan, Marks ve Engels'in eserlerinde geliştirilmediği gibi, İkinci Enternasyonalin teorisyenleri tarafından hasıraltı edilmek ve unutturulmak için her-

şey yapılmıştı. Marks'ın bu unutulmuş fikirlerini gün ışığına çıkarmak ve onların hakkını vermek görevi, Lenin'e düştü. Fakat bu Marksist fikirleri yeniden inşa ederken Lenin, sırf bunları tekrarlamakla kalmadı, kalamazdı da, o bunları daha da geliştirip, yeni bir unsuru, Sosyalist devrimin **vazgeçilmez** bir şartı olarak: Proleter devriminin zaferi için **şart** olan proletaryanın, şehirlerin ve köylerin yarı-proleter unsurlarıyla ittifakı esasını ilave ederek, hepsini ahenkli bir sosyalist devrim teorisi içinde yeniden biçimlendirdi.

Bu çizgi, burjuva devriminden sonra, yoksul köylüler dahil, köylü kitlelerinin zorunlu olarak devrimden yüz çevireceklerini, bunun sonucu olarak burjuva devrimini en azından elli, yüz yıl süren uzun bir **aranın,** uzun bir «sükunetin» izleyeceğini ve bu sırada, yeni bir devrimin sosyalist devrimin sırası gelinceye kadar proletaryanın «barışçı bir şekilde» sömürüleceğini ve burjuvazinin «meşru olarak» kendini zenginleştireceğini varsayan Batı Avrupa Sosyal - Demokrat Partilerinin taktik tutumlarını yıktı.

Bu yeni teori, **sosyalist** devrimin **tüm** burjuvaziye karşı, tecrit olmuş proletarya tarafından değil, halkın yarı - proleter unsurlarını, «emekçi ve sömürülen milyonları» **müttefik** olarak yanına alan önder sınıf olarak proletarya tarafından başarılacağını ortaya koyuyordu.

Bu teoriye göre, proletaryanın köylülükle **ittifakıyla** gerçekleşen burjuva devrimindeki hegemonyası, sosyalist devrimde proletaryanın diğer emekçi ve sömürülen kitlelerle **İttifakıyla** gerçekleşen hegemonyası yönünde ilerliyecektir. Proletarya ile köylülüğün demokratik diktatörlüğü, proletaryanın sosyalist diktatörlüğünün zeminini hazırlayacaktır.

Bu teori, Batı Avrupalı Sosyal Demokratlar arasında geçerli, şehirlerin ve köylerin yarı-proleter kitlelerinin devrimci potansiyelini inkar eden ve «Ülkemizde, burjuvazi ve proletarya dışında, çarlığa muhalif ya da devrimci bir bileşimi destekleyecek hiçbir toplumsal güç görmüyoruz» (Batı Avrupa Sosyal - Demokratları için tipik olan Plehanov'un sözleri) görüşünden hareket eden fikirleri yıktı.

Batı Avrupa Sosyal Demokratları, Sosyalist devrimde proletaryanın **tüm** burjuvaziye, **bütün** proleter olmayan sınıf ve tabakalara karşı **tek başına** ve **müttefiksiz** olarak karşı duracağını ileri sürüyorlardı. Bunlar şu gerçeği hesaba katmıyorlardı: sermaye, sadece proleterleri değil, ayni zamanda kapitalizm tarafından ezilen, toplumun kapitalist boyunduruğundan kurtarılması mücadelesinde proletaryanın müttefikleri haline gelebilecek olan şehir ve kırlardaki milyonlarca yarı proleterleri de sömürür. Batı Avrupalı Sosyal Demokratlar bu yüzden Avrupada Sosyalist bir devrim için şartların henüz olgunlaşmadığını, ancak toplumun ekonomik bakımdan daha da gelişmesi sonucu, proletaryanın ulusun çoğunluğu, toplumun çoğunluğu haline gelmesiyle şartların olgunlaşmış sayılabileceğini iddia ediyorlardı.

Batı Avrupa Sosyal - Demokratlarının bu çürük ve anti-proleter tutumları, Lenin'in Sosyalist devrim teorisi tarafından tamamen bozguna uğratıldı.

Lenin'in teorisi, Sosyalizmin tek bir ülkede zaferi imkanına ilişkin dolaysız bir sonucu henüz içermiyordu. Fakat eninde sonunda bu sonucun çıkarılması için gerekli temel unsurların hepsini, ya da hemen hemen hepsini içermekteydi.

Bildiğimiz gibi, Lenin bu sonuca on yıl sonra, 1915'te ulaştı. **Demokratik Devrimde Sosyal Demokrasinin İki Taktiği** adlı tarihi kitabında Lenin tarafından savunulan temel taktik ilkeler bunlardır.

Bu kitabın tarihi önemi, her şeyden önce, Lenin'in bunda, Menşeviklerin küçük burjuva taktik çizgisini ideolojik bakımdan darmadağan etmesi, Rusya işçi sınıfını burjuva demokratik devrimin daha da gelişmesi ve çarlığa karşı yeni bir atılım için silahlandırması ve Rus Sosyal - Demokratlarına burjuva demokratik devrimin zorunlu olarak sosyalist devrime ilerleyeceği konusunda berrak bir bakış açısı kazandırmasındadır.

Fakat Lenin'in bu kitabının önemi bununla bitmez. Onun paha biçilmez önemi, Marksizmi yeni bir devrim teorisi ile zenginleştirmesinde ve ülkemiz proletaryasının 1917 yılında kapitalizme karşı zafer kazanmasını sağlayan Bolşevik Partisinin devrimci taktiklerinin temelini atmasındadır.

4. DEVRİMİNİN DAHA DA YÜKSELMESİ. EKİM 1905'TEKİ BÜTÜN RUSYA SİYASİ GREVİ. ÇARLIĞIN GERİLEMESİ. ÇARIN MANİFESTOSU. İŞÇİ DELEGELERİ SOVYETLERİNİN DOĞMASI.

1905 güzünde devrimci hareket tüm ülkeyi sarmış ve muazzam bir hız kazanmıştı.

19 Eylül'de Moskova'da bir basım işçileri grevi patlak verdi. Bu, Petersburg ve daha birkaç şehire yayıldı. Basım işçilerinin grevi, Movkova'daki diğer sanayi kollarındaki işçiler tarafından da desteklendi ve siyasi bir genel grev haline geldi.

Ekim başlarında Moskova - Kazan Demiryolunda bir grev başladı. Buna, iki gün içinde Moskova demiryolu şebekesinin bütün demiryolu işçileri katıldı ve grev kısa zamanda bütün ülkè demiryollarını sardı. Posta ve telgraf hizmetleri durdu. Rusya'nın çeşitli şehirlerinde işçiler dev toplantılar yaptılar ve işlerini bırakma kararı aldılar Grev fabrikadan fabrikaya, atelyeden atelyeye, şehirden şehire, bölgeden bölgeye yayıldı. Küçük memurlar, öğrenciler ve aydınlar - avukatlar, mühendisler ve doktorlar - işçilere katıldı.

Ekim siyasi grevi en uzak kesimler dahil hemen hemen tüm ülkeyi, en geri tabakalar dahil hemen hemen bütün işçileri kucaklayan bir Bütün Rusya grevi haline geldi. Bu siyasi genel greve, büyük sayıda demiryolu işçisini posta - telgraf memurlarını ve diğerlerini hesaba katmaksızın, yalnız bir milyon kadar sanayi işçisi katıldı. Ülkede bütün hayat durdu. Hükümet felce uğradı.

Kitlelerin istibdada karşı mücadelesinin başında işçi sınıfı vardı.

Bolşeviklerin siyasi kitle grevi sloganı meyvasını vermişti.

Ekim genel grevi, proletarya hareketinin kuvvet ve kudretini ortaya koydu ve ölesiye korkmuş bulunan çarı, 17 Ekim 1905 Manifestosu'nu yayınlamaya zorladı. Bu Manifesto, halka, «kamu hürriyetlerinin sarsılmaz temellerini: Gerçek kişi dokunulmazlığını, vicdan, söz, toplanma ve dernek kurma örgürlüğünü» vacediyordu. Bir Yasama Dumasını toplantıya çağırmayı ve

seçim hakkını bütün sınıfları kapsayacak şekilde genişletmeyi vadediyordu.

Böylece, Buligin'in sadece danışma yetkisi olan Duması, devrim dalgasıyla silinip süprüldü. Bolşeviklerin Buligin Duması'nı boykot etme taktiklerinin haklı olduğu meydana çıktı.

Bununla birlikte, 17 Ekim Manifestosu halka karşı bir yutturmacaydı, Çarın saf kimseleri yatıştırmak, kuvvetlerini toparlamak üzere vakit kazanmak ve toplayınca da devrime darbe indirmek için giriştiği bir hileydi. Çarlık hükümeti lafta özgürlük vadediyor, oysa gerçekte dişe dokunur birşey getirmiyordu. O güne kadar işçiler ve köylüler hükümetten kuru vaad dışında hiçbir şey almamışlardı. Beklenen geniş siyasi af yerine, 21 Ekim'de siyasi mahkumların sadece küçük bir bölümü için af çıktı. Aynı zamanda, halkın kuvvetlerini parçalamak amacıyla, hükümet, binlerce kişinin yok edildiği bir takım kanlı yahudi katliamları tertipledi; ve devrimi ezmek için, Rus Halk Birliği, Başmelek Mihail Birliği diye tanınan, polis denetimi altındaki haydut örgütlerini kurdu. İçlerinde gerici toprakağalarının, tüccarların, papazların ve lumpen-proletaryadan gelen yarı-cani unsurların önemli rol oynadıkları bu örgütlere, halk tarafından «Kara Yüzler» adı verildi. Polisin desteği ile Kara Yüzler, ileri işçileri, devrimci aydınları ve öğrencileri açıktan açığa hırpaladılar ve katlettiler, toplantı yerlerini ateşe verdiler ve halk topluluklarına ateş açtılar. Çarın Manifestosunun yegane sonuçları şimdilik bunlardı.

O zamanların bir halk türküsü şöyle diyordu:

«Çarın ödü patladı, bir Manifesto yayınladı:
Ölülere özgürlük, yaşayanlaraysa hapis...»

Bolşevikler, kitlelere, 17 Ekim Manifestosunun bir tuzak olduğunu açıkladılar. Hükümetin Manifestonun yayınlanmasından sonraki davranışını provokasyon olarak niteleldiler. Bolşevikler, işçileri silahlanmaya, silahlı ayaklanma için hazırlık yapmaya çağırdılar.

İşçiler, her zamankinden daha büyük bir enerji ile savaş müfrezeleri kurmaya başladılar. Siyasi genel grevle sökülüp koparılan 17 Ekimdeki ilk zaferin, çabalarını arttırmalarını,

çarlığın yıkılması için mücadeleyi sürdürmelerini gerektirdiğini görüyorlardı.

Lenin, 17 Ekim Manifestosunu geçici bir kuvvet dengesinin ifadesi sayıyordu: Manifestoyu Çardan söküp alan proletarya ile köylüler, çarlığı devirmek için **henüz yeterince güçlü değildiler; çarlık ise bundan böyle** sadece eski yöntemlerle idareye **muktedir değildi** ve kağıt üzerinde bir «kamu hürriyetleri» ve «yasama» Duması **vaadi** vermeye mecbur kalmıştı.

Ekim siyasi grevinin o fırtınalı günlerinde, çarlığa karşı mücadelenin ateşi içinde işçi sınıfı kitlelerinin devrimci yaratıcı inisiyatifi yeni ve güçlü bir silahı, İşçi Delegeleri Sovyetlerini yarattı.

Bütün atelye ve fabrikalardan gelen delegelerin meclisleri olan İşçi Delegeleri Sovyetleri, işçi sınıfının, dünyanın o güne kadar görmediği bir siyasi kitle örgütü tipini temsil ediyordu. İlk olarak 1905'te doğan Sovyetler, proletaryanın Bolşevik Partisi önderliğinde 1917'de kurduğu Sovyet iktidarının ilk örneğidir. Sovyetler, halkın yaratıcı insiyatifinin yeni bir devrimci biçimiydi. Bunlar, yalnızca halkın devrimci kesimleri tarafından, çarlığın bütün kanun ve kurallarına rağmen kurulmuşlardı. Çarlıkla savaşmak üzere ayaklanan halkın bağımsız eyleminin bir ifadesiydiler.

Bolşevikler, Sovyetleri devrimci iktidarın çekirdeği olarak görüyorlardı. Sovyetlerin gücünün ve öneminin, sadece ayaklanmanın gücüne ve başarısına bağlı olduğu düşüncesindeydiler.

Menşevikler ise, Sovyetleri ne devrimci iktidarın çekirdeği, ne de ayaklanma organı saydılar. Onlar, Sovyetleri, demokratlaşmış belediye meclisleri niteliğinde mahalli idare organları olarak görüyorlardı.

Petersburg'da İşçi Delegeleri Sovyeti seçimleri 13 Ekim (yeni takvimde 26 Ekim) 1905'te bütün atelye ve fabrikalarda yapıldı. Sovyet ilk oturumunu o gece yaptı. İşçi Delegeleri Sovyeti kurmada Petersburg'u Moskova izledi.

Rusya'nın en önemli sanayi ve devrim merkezinin Sovyeti olduğu için, Petersburg İşçi Delegeleri Sovyetinin, 1905 Devriminde belirleyici bir rol oynaması gerekirdi. Bu-

nunla birlikte kötü Menşevik önderliği yüzünden görevini yerine getiremedi. Bildiğimiz gibi, Lenin henüz Petersburg'a gelmemişti, hâlâ yurt dışındaydı. Menşevikler Lenin'in yokluğundan yararlanıp Petersburg Soyvetine girmenin ve önderliğini ele geçirmenin yolunu buldular. Bu şartlar altında, Menşevik Krustalev, Troçki, Parvus ve diğerlerinin Petersburg Sovyetinin ayaklanma siyasetine karşı çıkmasını sağlamalarında şaşılacak bir yan yoktur. Onlar, askerleri Soyvetle sıkı ilişki içine sokacak ve onları ortak mücadeleye bağlayacak yerde, askerlerin Petersburg Sovyetinden çekilmesini istediler. İşçileri silahlandıracak ve isyana hazırlayacak yerde, Sovyet sadece yerinde sayıyor ve ayaklanma hazırlıklarına karşı çıkıyordu.

Moskova İşçi Delegeleri Sovyetinin devrimde oynadığı rol bambaşkadır. Moskova Sovyeti, daha başından beri tam bir devrimci siyaset izledi. Moskova Sovyetinin önderliği Bolşeviklerin elindeydi. Onları sayesinde İşçi Delegeleri Sovyeti yanında Moskova'da bir de Asker Delegeleri Sovyeti doğdu. Moskova Sovyeti, bir silahlı ayaklanma organı haline geldi.

Ekim - Aralık 1905 döneminde, İşçi Delegeleri Sovyetleri, birçok büyük şehirde ve hemen bütün işçi sınıfı merkezlerinde kurulmuştu. Asker ve Bahriyeli Delegeleri Sovyetleri örgütleme ve onları İşçi Delegeleri Sovyetleri ile birleştirme çabalarına girişildi. Bazı yerlerde, İşçi ve Köylü Delegeleri Sovyetleri kuruldu.

Sovyetlerin etkisi muazzamdı. Çoğu kere kendiliğinden ortaya çıkmalarına, kesin bir yapıdan yoksun olmalarına ve gevşek örgütlenmelerine rağmen, bir iktidar organı gibi hareket ediyorlardı. Kanuni yetkileri olmaksızın, basın özgürlüğü ve 8 saatlik işgününü yürürlüğe koydular. Halkı çarlık hükümetine vergi ödememeye çağırdılar. Bazı durumlarda, hükümet parasına el koyarak devrimin ihtiyaçları için kullandılar.

5. ARALIK SİLAHLI AYAKLANMASI. AYAKLANMANIN YENİLGİSİ. DEVRİMİN GERİ ÇEKİLİŞİ. İLK DEVLET DUMASI, PARTİ DÖRDÜNCÜ (BİRLİK) KONGRESİ.

Ekim ve Kasım 1905 boyunca kitlelerin devrimci mücade-

lesi çok canlı bir şekilde gelişmesini sürdürdü. İşçi grevleri devam etti.

Köylülerin toprak ağalarına karşı mücadelesi, 1905 güzünde geniş boyutlara ulaştı. Köylü hareketi, ülkenin **uyezd**'lerinin üçte birinden fazlasını sardı. Saratov, Tambov, Çernigov, Tiflis, Kutais ve diğer bazı iller, gerçek köylü ayaklanmalarına sahne oldu. Yine de köylü kitlelerinin atılımı henüz yeterli değildi. Köylü hareketi örgütlenme ve önderlikten yoksundu.

Tiflis, Vladivostok, Taşkent, Semerkant, Kursk, Sukhum, Varşova, Kiev, Riga gibi birçok şehirde, askerler arasında kıpırdanmalar da arttı. Kronstadt'ta ve Sivastopol'daki Karadeniz Filosuna mensup denizciler arasında ayaklanmalar baş gösterdi (Kasım 1905). Ama bu ayaklanmalar birbirinden kopuktu ve çarlık hükümetince bastırıldı.

Ordu ve donanma birliklerindeki ayaklanmalara, çoğunlukla subayların gaddar davranışları, kötü yemekler («fasulya isyanı») ve benzeri nedenler yol açıyordu. Ayaklanan bahriyeli ve askerlerin çoğu çarlık hükümetinin devrilmesi, silahlı mücadelenin enerjik bir biçimde yürütülmesi gereğini henüz berrak bir şekilde kavrayamıyordu. Hâlâ haddinden fazla barışçı ve kayıtsızdılar; sık sık, ayaklanma patlak verdiğinde tutuklanan subayları salıvermek hatasına düşüyor, üstlerinin verdikleri sözlere ve döktükleri dillere kanıyorlardı.

Devrimci hareket, silahlı ayaklanma raddesine yaklaşmıştı. Bolşevikler kitleleri Çara ve toprakağalarına karşı silahlı ayaklanmaya çağırıyor ve bunun kaçınılmaz olduğunu anlatıyorlardı. Bolşevikler silahlı ayaklanmayı hazırlamak için yorulmak bilmeden çalışıyorlardı. Askerler ve bahriyeliler arasında devrimci çalışma yürütülüyor ve silahlı kuvvetlerde Partinin askeri örgütleri kuruluyordu. Birçok şehirde işçi savaş müfrezeleri teşkil ediliyor ve üyelerine silah kullanma öğretiliyordu. Dışardan silah alınması ve Rusya'ya sokulması işi düzene konulmuş olup, Partinin ileri gelen üyeleri ulaşımı sağlamada görev alıyordu.

Kasım 1905'te Lenin Rusya'ya döndü. Çarın jandarma ve casuslarından gizlenerek, silahlı ayaklanma hazırlıklarında aktif rol aldı. Bolşevik **Novaya Zhizn (Yeni Hayat)** gazetesindeki

makaleleri, Partiye, günlük çalışmalarında yol gösteriyordu.

Bu dönemde Stalin yoldaş Kafkasya'da son derece yoğun bir devrimci çalışma yapıyordu. Menşevikleri, devrim ve silahlı ayaklanma düşmanları olarak teşhir ediyor ve yeriyordu. İşçileri kararlı bir biçimde istibdada karşı kesin savaşa hazırlıyordu. Çarın Manifestosunun ilan edildiği gün Tiflis'teki işçilerin yaptığı bir toplantıda konuşan Stalin yoldaş şöyle dedi:

«Gerçekten kazanmak için neye ihtiyacımız var? Üç şeye: Bir: silah, iki: silah, üç: silah ve gene silah!»

Aralık 1905'de Finlandiya'nın Tammerfors şehrinde bir Bolşevik Konferansı toplandı. Bolşevikler ve Menşevikler, şeklen aynı Sosyal - Demokrat Partiden olmalarına rağmen, gerçekte ayrı yönetim merkezlerine sahip iki ayrı parti meydana getiriyorlardı. Lenin ve Stalin ilk kez bu konferansta karşılaştılar. O zamana kadar temaslarını yazışma ve yoldaşlar aracılığıyle sürdürüyorlardı.

Tammerfors Konferansı kararlarından özellikle şu ikisi dikkate alınmalıdır: Birincisi, gerçekte iki partiye bölünmüş olan Partinin birliğinin yeniden kurulması, ve diğeri, Vitte Duması adıyla bilinen Birinci Dumanın boykot edilmesi.

O sırada Moskova'da silahlı ayaklanma başlamış olduğu için, Lenin'in tavsiyesi üzerine Konferans hızla işini tamamladı ve delegelerin ayaklanmaya bizzat katılmalarını sağlamak amacıyla dağıldı.

Ama çarlık hükümeti de uyumuyordu. O da kesin mücadeleye hazırlanıyordu. Japonya ile barış yapan ve güç durumunu biraz düzelten çarlık hükümeti, işçi ve köylülere karşı saldırıya geçti. Köylü ayaklanmalarının yaygın olduğu birçok ilde sıkı yönetim ilan etti, «esir almayın» [yani «vurun»] ve «mermi esirgemeyin» gibi hunharca emirler verdi, devrimci hareketin yöneticilerinin tutuklanıp İşçi Delegeleri Sovyetlerinin dağıtılmasını buyurdu.

Buna karşılık olarak, Moskova Bolşevikleri ve onların yönettiği, geniş işçi kitleleri ile bağları olan Moskova İşçi Delegeleri Sovyeti, silahlı ayaklanma için acele hazırlıklar yapılması kararını aldı. 5 (18) Aralıkta Moskova Bolşevik Komitesi,

bir genel grev ilan etmesi için Sovyete çağrıda bulunmaya karar verdi. Amaç, mücadele sırasında bu grevin ayaklanmaya dönüştürülmesiydi. Bu karar işçilerin kitle toplantılarında desteklendi. Moskova Sovyeti işçi sınıfının isteğine uydu ve oybirliği ile genel bir siyasi grev başlatılmasına karar verdi.

Moskova proletaryası ayaklanmaya başladığında, yarısından fazlası Bolşevik olan, bin kadar savaşçıdan meydan gelen bir savaş örgütü vardı. Buna ek olarak, birçok Moskova fabrikasında savaş müfrezeleri de vardı. Ayaklananların toplam gücü iki bin savaşçı kadardı. İşçiler, garnizonu tarafsızlaştırmayı ve bir kesimini kendi saflarına kazanmayı umuyorlardı.

Moskova'da siyasi grev 7 (20) Aralıkta başladı Ama grevi bütün ülkeye yayma çabaları başarısızlığa uğradı; grev Petersburg'da yeterince desteklenmedi ve bu durum, ayaklanmanın başarı şansını daha başından azalttı. Nikolayevskaya (şimdi Ekim) Demiryolu, çarlık hükümetinin elinde kaldı. Bu hatta trafiğin kesilmemesi, ayaklanmanın bastırılması için Petersburg'dan Moskova'ya Muhafız alayları ulaştırılmasında hükümete imkan sağladı.

Moskova'daki garnizon ise kararsızdı. İşçiler ayaklanmaya, biraz da garnizondan destek almayı umarak girmişlerdi. Ama devrimciler çok oyalanmışlardı ve hükümet, garnizondaki huzursuzluğun üstesinden geldi.

Moskova'da ilk barikatlar, 9 (22) Aralık'ta göründü. Çok geçmeden şehrin sokakları barikatlarla dolmuştu. Çarlık hükümeti topçu birliklerini harekete geçirdi. İşçilerin gücünü çok aşan bir kuvvet topladı. Dokuz gün boyunca birkaç bin silahlı işçi kahramanca dövüştü. Çarlık hükümeti ayaklanmayı ancak Petersburg, Tver ve Batı Bölgesinden alaylar getirerek bastırabildi. Çarpışmadan hemen önce, ayaklanmanın önderlerinden bazıları tutuklandı, bazıları da tecrit edildi. Moskova Bolşevik Komitesi üyeleri tutuklandı. Silahlı mücadele, ayrı semtlerde birbiriyle bağı olmayan ayaklanmalar biçimini aldı. Yönetici bir merkezin olmayışı ve şehrin bütününü kapsayan ortak bir hareket planının bulunmayışı yüzünden, semtler, savunma hareketleriyle yetindiler. Lenin'in sonradan işaret ettiği gibi, Mos-

kova ayaklanmasının zayıflığının asıl kaynağı ve başarısızlık nedenlerinden biri buydu.

Ayaklanma, Moskova'nın Krasnaya Presnya semtinde özellikle kararlı ve sert bir niteliğe büründü. Burası ayaklanmanın esas kalesi ve merkeziydi. Bolşeviklerin yönetimindeki en iyi savaş müfrezeleri burada yoğunlaştırılmıştı. Ama Krasnaya Presnya ateş ve kılıçla bastırıldı; kana bulandı ve topçu ateşinin çıkardığı yangınlarla tutuştu. Moskova ayaklanması ezilmişti.

Ayaklanma sadece Moskova sınırları içersinde kalmadı. Birçok başka şehir ve semtlerde de devrimci ayaklanmalar çıktı. Krosnoyars, Motovillikha (Perm), Novorossisk, Sormovo, Sivastopol ve Kronstadt şehirlerinde de silahlı ayaklanmalar oldu.

Rusya'nın ezilen milliyetleri de silahlı mücadele için ayağa kalktılar. Gürcistan'ın hemen hemen tümü silaha sarılıp ayaklanmıştı. Ukrayna'da, Don havzasında Gorlovka, Aleksandrovsk ve Lugansk (şimdiki Voroşilovgrad) şehirlerinde büyük ayaklanmalar meydana geldi. Letonya'da kararlı bir mücadeleye girişildi. Finlandiya'da işçiler kendi Kızıl Muhafız birliklerini kurarak ayaklandılar.

Ama bütün bu ayaklanmalar, Moskova ayaklanmasında olduğu gibi istibdat tarafından hunharca bastırıldı.

Menşevikler ile Bolşevikler, Aralık silahlı ayaklanmasını farklı değerlendiriyorlardı.

Ayaklanmadan sonra, Menşevik Plehanov, Partiyi «silaha sarılmamalıydılar» diye suçladı. Menşevikler, ayaklanmanın gereksiz ve zararlı olduğunu, devrimde onsuz yapılabileceğini, silahlı ayaklanma ile değil, barışçı mücadele metodlarıyla başarı sağlanabileceğini savundular.

Bolşevikler Menşeviklerin bu tutumunu ihanet olarak damgaladılar. Bolşevikler, Moskova silahlı ayaklanması tecrübesinin, sadece, işçi sınıfının başarılı bir silahlı mücadele verebileceğini kanıtlamış olduğunu savundular. Plehanov'un «silaha sarılmamalıydılar» suçlamasına karşı Lenin, şunu söyledi:

> «Tam tersine, silaha daha kararlı, daha güçlü ve daha atılgan bir şekilde sarılmalıydık; kitlelere, barışçı bir grev-

le yetinmenin imkansız olduğunu ve amansız silahlı mücadelenin vazgeçilmez olduğunu anlatmalıydık.» (Lenin, **Seçme Eserler,** İng. bas., Moskova 1947, cilt I, s. 446)

1905 Aralık ayaklanması, devrimin doruğuydu. Çarlık istibdadı ayaklanmayı yenilgiye uğrattı. Bundan sonra bir dönüş yapan devrim gerilemeye başladı. Devrim dalgası yavaş yavaş yatıştı.

Çarlık hükümeti, devrime nihai darbeyi indirmek için bu yenilgiden yararlanmakta acele etti. Çarın cellatları ve gardiyanları kanlı işlerine başladılar. Polonya, Letonya, Estonya, Kafkasya ve Sibirya'da zulüm harekatları dört bir yanı sardı.

Ama devrim henüz ezilmiş değildi. İşçiler ve devrimci köylüler dövüşe devam ederek yavaş yavaş geri çekildiler. Yeni işçi kesimleri mücadeleye atıldı. 1906'da bir milyonun üstünde, 1907'de ise 740,000 işçi grevlere katıldı. Köylü hareketi 1906'nın ilk yarısında Çarlık Rusyası **uyezd**'lerinin yarısını, ikinci yarısında beşte birini içine aldı. Orduda ve donanmada huzursuzluk devam ediyordu.

Çarlık hükümeti, devrime karşı savaşırken baskı tedbirleriyle yetinmedi. Baskı tedbirleriyle ilk başarılarını sağladıktan sonra yeni bir Duma, bir «Yasama» Duması toplayarak devrime yeni bir darbe indirmeğe karar verdi. Bu yoldan yararlanarak köylüleri devrimden koparmayı ve böylece devrime son vermeyi umuyordu. Aralık 1905'de Çarlık hükümeti, Bolşevik boykotu sonucu silinip süprülen eski «danışman» Buligin Duması yerine, ondan ayrı bir «Yasama» Duması toplanmasını sağlayacak bir kanun çıkardı. Çarın seçim kanunu hiç şüphesiz anti-demokratikti. Seçim hakları kısıtlanmıştı. Nüfusun yarısından çoğunun —sözgelişi, kadınların ve iki milyonu aşkın işçinin— oy hakları tamamen gasbedilmişti. Seçimlerde eşit oy hakkı yoktu. Seçmenler dört kesime ayrılmıştı: Tarım (toprak ağaları), şehir (burjuvazi), köylü ve işçi kesimleri. Seçimler doğrudan değil, çok dereceli idi, Gerçekte oy verme gizli değildi. Seçim kanunu, Dumada bir avuç toprak ağası ve kapitalistin milyonlarca işçi ve köylüye karşı ezici üstünlüğünü sağlama bağlıyordu.

Çar, kitleleri devrimden saptırmak için Dumadan yararlanmayı tasarlıyordu. O günlerde köylülerin büyük bir kısmı Duma aracılığıyla toprak elde edebileceklerine inanıyorlardı. Anayasacı Demokratlar, Menşevikler ve Sosyalist - Devrimciler, halkın ihtiyaç duyduğu sistemin ayaklanma olmadan, devrim olmadan elde edilebileceğini öne sürerek işçileri ve köylüleri aldattılar. İşte, halka yöneltilen bu sahtekarlığa karşı savaşmak için, Bolşevikler, Birinci Devlet Dumasına boykot taktiklerini ilan ettiler ve uyguladılar. Bu, Tammerfors Konferansında alınan karara uygundu.

İşçiler, çarlığa karşı savaşlarında Parti güçlerinin birliğini, proletarya partisinin birleştirilmesini istediler. Tammerfors Konferansının birlik konusundaki kararıyla silahlanmış olan Bolşevikler, işçilerin bu isteğini desteklediler ve Menşeviklere, Partide bir birlik kongresi yapılması için öneride bulundular. İşçilerin baskısı altında Menşevikler, bu birleşme teklifine boyun eğmek zorunda kaldılar.

Lenin birleşmeden yanaydı, ama, devrim meseleleri konusunda varolan görüş ayrılıklarını hasır altı etmeyecek bir birleşmeden yana. Bolşeviklerle Menşevikler arasında önemli bir görüş farkı olmadığını ispatlamaya çalışan uzlaşıcılar (Bogdanov, Krassin ve diğerleri), Partiye hatırı sayılır derecede zarar vermişlerdi. Lenin, Bolşeviklerin tutumunu ve birleşmenin hangi temel üzerinde gerçekleştirileceğini işçilerin açıkça görebilmesi için, Bolşeviklerin kongreye kendi platformlarıyla gelmelerinde ısrar ederek, uzlaşıcılara karşı mücadele etti. Bolşevikler böyle bir platform çizdiler ve tartışma için Parti üyelerine sundular.

RSDİP'nin, Birlik Kongresi adıyla bilinen Dördüncü Kongresi, Nisan 1906'da Stockholm'da (İsveç) toplandı. Kongreye, Partinin 57 mahalli örgütünü temsil eden, oy hakkına sahip 111 delege katıldı. Bunlara ek olarak milli Sosyal - Demokrat partilerin temsilcileri de vardı: Bund'dan üç, Polonya Sosyal - Demokrat Partisinden üç ve Letonya Sosyal - Demokrat örgütünden üç kişi.

Aralık ayaklanması sırasında ve sonrasında dağıtılmış oldukları için, Bolşevik örgütlerinin hepsi delege yollayamamıştı.

Üstelik, 1905'in «özgürlük günleri»nde Menşevikler, devrimci Marksizmle hiç bir ortak yanları olmayan çok sayıda küçük burjuva aydınını saflarına kabul etmişlerdi. Tiflis Menşeviklerinin (Tiflis'te pek az sanayi işçisi vardı) kongreye, proleterya örgütlerinin en büyüğü olan Petersburg örgütü kadar delege gönderdiğini söylemek yetecektir. Sonuç olarak, Menşevikler Stockholm Kongresinde, aslında önemsiz bir farkla da olsa, çoğunluğu sağladılar.

Kongrenin bu unsurlardan meydana gelmiş olması, bir takım meselelerde alınan kararların Menşevik bir nitelik taşımasına yol açtı.

Bu kongrede sadece **biçimsel** birlik sağlandı. Aslında, Bolşevikler ve Menşevikler kendi görüşlerini ve bağımsız örgütlerini korudular.

Dördüncü Kongrede tartışılan başlıca meseleler, toprak meselesi, o günkü durum ve proletaryanın sınıf görevleri, Devlet Dumasına karşı izlenecek politika ve örgütsel meselelerdi.

Menşevikler bu kongrede çoğunlukta olmalarına rağmen, işçilerin düşmanlığını çekmemek için, Parti Tüzüğünün Parti üyeliğine ilişkin birinci bendini, Lenin'in formüle ettiği biçimiyle kabul etmek zorunda kaldılar.

Tarım meselesinde Lenin, toprağın **millileştirilmesini** savundu. O, toprağın millileştirilmesinin ancak devrimin zaferiyle, çarlık devrildikten sonra mümkün olabileceği görüşündeydi. Böyle koşullarda toprağın millileştirilmesi, yoksul köylülerle ittifak halinde bulunan proletaryanın sosyalist devrime geçmesini kolaylaştıracaktı. Toprağın millileştirilmesi, bütün melikâne topraklarına tazminatsız el konması ve köylülere devredilmesi anlamına geliyordu. Bolşevik tarım programı, devrimi gerçekleştirmek amacıyla, Çar ve toprak ağalarına karşı ayaklanmaları için köylülere çağrıda bulunuyordu.

Menşevikler farklı bir yol izlediler. Onlar, bir **belediyeleştirme** programı önerdiler. Bu program gereğince, topraklar, köy topluluklarının tasarrufuna verilmeyecek, hattâ köy topluluklarının kullanımına bile bırakılmayacak, belediyelerin (yani mahalli idare organı olan Zemstvoların) tasarruflarına verilecek ve her köylü bu toprakların gücü yettiği kadarını **kiralayacaktı.**

Menşevik belediyeleştirme programı uzlaşıcıydı ve dolayısıyla devrime zararlıydı. Bu, köylüleri devrimci mücadeleye sevk edemezdi ve büyük toprak mülkiyetinin tamamen kaldırılmasını gerçekleştirebilecek nitelikte değildi. Menşevik program, devrimi yarı yolda durdurmak için düzenlenmişti. Menşevikler, köylüleri devrim için harekete geçirmek istemiyorlardı.

Menşevik program Kongrede oyların çoğunluğunu aldı.

Menşevikler anti-proleter, oportünist niteliklerini, özellikle o günkü durum ve Devlet Duması ile ilgili kararın tartışılması sırasında açığa vurdular. Menşevik Martinov açıkça, proletaryanın devrimde hegemonyası aleyhinde konuştu. Stalin yoldaş, Menşeviklere cevap olarak meseleyi tam bir kesinlikle ortaya koydu:

> «Ya proletaryanın hegemonyası, ya demokratik burjuvazinin hegemonyası: İşte Parti içindeki mesele budur ve ayrılığımız da buradadır.»

Devlet Dumasına gelince: Menşevikler, verdikleri kararda Dumayı devrim meselelerini çözmenin ve halkı, çarlık yönetiminden kurtarmanın en iyi aracı olarak övdüler. Bolşeviklerse bunun aksine, Dumayı çarlığın iktidarsız bir uzantısı ve kötülüklerini gizlemekte kullandığı bir perde olarak, işine gelmediği an çarlığın fırlatıp atacağı bir araç olarak görüyorlardı.

Dördüncü Kongrede seçilen Merkez Komitesi, üç Bolşevik ve altı Menşevikten meydana geliyordu. Merkez yayın organının yazı kurulunda yalnız Menşevikler bulunuyordu.

Parti içi mücadelenin devam edeceği açıktı.

Dördüncü Kongreden sonra Bolşevikler ve Menşevikler arasındaki çatışma daha da keskinleşti. Resmî olarak birleştirilmiş mahalli örgütlerde, kongre ile ilgili raporlar, sık sık biri Bolşeviklerden, biri Menşeviklerden olmak üzere iki sözcü tarafından iletiliyordu. İki çizginin tartışılması, çoğu kez örgütlerdeki üyelerin çoğunluğunun Bolşeviklerden yana çıkmasıyla sonuçlanıyordu.

Olaylar Bolşeviklerin haklı olduğunu kanıtladı. Dördüncü Kongrede seçilen Menşevik Merkez Komitesi, oportünizmini ve kitlelerin devrimci mücadelesini yönetmekte kesin kabiliyetsizliğini gittikçe artan bir biçimde açığa vurdu. 1906 yılının yaz ve

güzünde, kitlelerin devrimci mücadelesi yeni bir canlılık kazandı. Kronstadt ve Sveaborg'da bahriyeli ayaklanmaları patlak verdi; toprak ağalarına karşı köylü mücadeleleri alevlendi. Menşevik Merkez Komitesi ise hâlâ, kitlelerin uymadığı, oportünist sloganlar yayınlamaya devam ediyordu.

6. BİRİNCİ DEVLET DUMASININ DAĞITILMASI. İKİNCİ DEVLET DUMASININ TOPLANTIYA ÇAĞIRILMASI. BEŞİNÇİ PARTİ KONGRESİ. İKİNCİ DEVLET DUMASININ DAĞITILMASI. BİRİNCİ RUS DEVRİMİNİN YENİLGİSİNİN NEDENLERİ.

Birinci Devlet Duması yeterince uysal olmadığını gösterince, çarlık hükümeti 1906 yazında Dumayı dağıttı. Hükümet, halka karşı daha da şiddetli baskılara başvurdu, ülkenin her yanında şiddet hareketlerini genişletti ve kısa sürede bir İkinci Devlet Dumasını toplantıya çağıracağını ilan etti. Çarlık hükümeti açıkça küstahlaşıyordu. Devrimin yavaşlamakta olduğunu gördüğü için, artık ondan korkusu yoktu.

Bolşevikler, İkinci Dumaya katılmak ya da boykot etmek konusunda bir seçim yapmak zorundaydılar. Boykot derken Bolşevikler genellikle seçimlerde oy vermekten kaçınmak gibi pasif bir tutumu değil, aktif boykotu kastediyorladı. Bolşevikler aktif boykotu, Çarın onları devrim yolundan, çarcı «anayasa» yoluna saptırmak çabalarına karşı halkı devrimci bir yolda uyarma, bu çabaları boşa çıkarıp çarlığa karşı yeni bir halk saldırısı örgütleme aracı olarak görüyorlardı.

Buligin Dumasının boykot edilmesi deneyi, «olayların tam anlamıyla doğruladığı tek doğru taktiğin **boykot** olduğunu» göstermişti. (Lenin, **Seçme Eserler,** İng. bas., Moskova 1947, Cilt, I, s. 450). Bu boykotun başarısı, yalnız halkı çarcı meşrutiyet yolunun tehlikesine karşı uyarmış olması değil, aynı zamanda Dumanın doğuşunu da engellemiş olmasıydı. Boykotun başarıya ulaşmasının nedeni, devrimin gerilediği sırada değil,**yükselen dalgasında** yürütülmüş ve bu dalgadan destek almış olmasıydı. Dumanın toplanması, ancak **devrim dalgasının yükseldiği sırada** engellenebilirdi.

Vitte Dumasının, yani Birinci Dumanın boykot edilmesi, Aralık ayaklanmasının yenilgiye uğratılmasından sonra, Çarın zafere ulaştığı, yani devrimin gerilemeye başladığı yolunda elde inandırıcı kanıtlar olduğu bir sırada meydana gelmişti.

«Ama», diye yazıyordu Lenin, «hiç şüphe yok ki, bu zaferin [Çarın zaferi- Rus bas. yayımlayanın notu.] O zaman kesin bir zafer olarak kabul edilmesi için bir sebep yoktu. Aralık 1905 ayaklanmasını, 1906 yazında, birbirinden kopuk ve kısmî, askeri ayaklanmalar ve grevler izledi. Vitte Dumasını boykot etmek için yapılan çağrı, bu ayaklanmaları yoğunlaştırmak ve genelleştirmek için yapılan bir çağrıydı.» Lenin, **Toplu Eserler,** Rus bas., Cilt XII, s. 20)

Vitte Dumasının boykot edilmesi, Dumanın prestijini bir hayli sarsmasına ve toplumun bir kısmının Dumaya olan inancını zayıflatmasına rağmen, toplanmasını engelliyemedi; çünkü daha sonra anlaşıldığı üzere, Duma, devrimin gerilediği, geri çekildiği sıralarda ortaya çıkmıştı. Bu yüzden, 1906'da Birinci Dumanın boykot edilmesi başarısızlıkla sonuçlandı. Lenin, **«Sol Kanat Komünizmi, Bir Çocukluk Hastalığı»** adlı ünlü broşüründe bu konuya ilişkin olarak şunları söylüyordu:

«1905'de Bolşeviklerin «parlamento» yu boykotu, devrimci proletaryaya, büyük değer taşıyan siyasi tecrübe kazandırdı ve legal ve illegal, parlamento içi ve parlamento dışı mücadele biçimlerini birleştirirken parlamenter biçimlere karşı çıkmanın bazan yararlı ve hatta gerekli olduğunu gösterdi... Bolşeviklerin, 1906 yılında «Duma» yı boykotu ise, küçük ve kolayca giderilir bir hata olmasına rağmen yine de bir hataydı... Kişiler için geçerli olan her şey —gerekli değişikliklerle— politika ve partiler için de geçerlidir. Akıllı olan kişi, hiç hata yapmayan kişi değildir. Böyle bir kimse yoktur ve olamaz da. Çok ciddi hatalar yapmayan ve hata yaptığı zaman da bunu hemen ve kolaylıkla düzeltebilen kişi, akıllı kişidir.» (Lenin, **Seçme Eserler,** İng. bas., Moskova 1947, Cilt II. s. 582 - 83)

İkinci Devlet Dumasına gelince: Lenin, değişen durumu ve devrimin gerilemesini gözönünde bulundurarak, Bolşevik-

lerin «Devlet Dumasını boykot meselesini yeniden ele almaları gerektiğini» düşünüyordu. **(Aynı yerde,** Cilt I, s. 450)

> «Tarih şunu göstermiştir,» diye yazıyordu Lenin, «Duma toplandığında, Duma içinden ve buna bağlı olarak dışardan, yararlı ajitasyon yürütme fırsatları elde edilebilir; Anayasacı - Demokratlara karşı, devrimci köylülükle güçleri birleştirme taktiği Duma içinde de uygulanabilir. **(Aynı yerde,** s. 453)

Bütün bunlar yalnız, devrim dalgası yükselirken kararlıkla, ön saflarda ilermeyi değil, aynı zamanda, devrim dalgalarının yükselişi durduğu sıralarda uygun gerilemenin nasıl gerçekleştirileceğini, geri çekilmede sonuncu olmayı, durum değiştikçe taktik değiştirmeyi; karmakarışık değil, düzenli bir şekilde, sükunetle ve telaşa düşmeden, geri çekilmeyi, kadroları düşman ateşinden kurtarmak için ele geçen her küçük fırsatı değerlendirmeyi, güçlerini toparlamayı saflarını yeniden düzenlemeyi ve düşmana karşı yeni bir saldırıya hazırlanmayı da bilmek gerektiğini gösteriyordu.

Bolşevikler, İkinci Duma seçimlerine katılmaya karar verdiler.

Ama Bolşevikler Dumaya, Menşevikler gibi Anayasacı - Demokratlarla bir blok halinde organik «yasama» işlemleri yürütmek için değil, Dumayı devrimin çıkarları için bir platform olarak kullanmak amacıyla gittiler.

Menşevik Merkez Komitesi, bunun aksine, Anayasacı - Demokratlarla seçim anlaşması yapılmasını, onların Dumada desteklenmesini istediler, çünkü Menşeviklerin gözünde Duma, çarlık hükümetine gem vurabilecek bir yasama organıydı.

Parti örgütlerinin çoğunluğu, Menşevik Merkez Komitesinin politikasına karşı olduklarını açıkladılar.

Bolşevikler, yeni bir parti kongresi toplanmasını istediler.

1907 Mayısında Londra'da Beşinci Parti Kongresi toplandı. Bu kongre sıralarında RSDİP'in (millî Sosyal - Demokrat örgütlerle birlikte) 150.000'e yakın üyesi vardı. Kongreye 105'i Bolşevik, 97'si Menşevik olmak üzere 336 delege katıldı. Geri kalan delegeler, önceki kongrede RSDİP'ne kabul edilen millî Sosyal - Demokrat örgütleri —Polonyalı ve Letonyalı Sosyal - De-

mokratları ve Bund'u— temsil ediyordu.

Troçki kongrede kendi grubunu, orta yolcu yani yarı-Menşevik bir grup kurmayı denedi, fakat onu izleyen çıkmadı.

Bolşevikler, Polonya ve Letonyalıların desteğini sağladıkları için, kongrede sağlam bir çoğunluğa sahiptiler.

Kongrede ele alınan temel meselelerden biri, burjuva partilerine karşı izlenecek politika idi. Daha İkinci Kongrede, Bolşeviklerle Menşevikler arasında bu konuda bir mücadele olmuştu. Beşinci Kongre, proleter olmayan bütün partileri —Kara Yüzler, Oktobristler (Onyedi Ekim Birliği), Anayasacı Demokratlar ve Sosyalist - Devrimciler— Bolşevik bir tutumla değerlendirdi ve bu partilerle ilgili olarak izlenecek Bolşevik taktikleri formüle etti.

Kongre, Bolşeviklerin politikasını onayladı ve hem Kara Yüzler partilerine, —Rusya Halk Birliği, monarşistler, Birleşik Soylular Kurulu— hem de Oktobristlere, Ticaret ve Sanayi Partisine ve Barışçı Yenilik Partisine karşı amansız bir mücadele açmaya karar verdi. Söz konusu edilen bütün bu partiler, açıktan açığa karşı - devrimciydiler.

Liberal burjuvazi, yani Anayasacı Demokrat Parti konusurda, kongre, taviz tanımayan bir açığa vurma politikası istedi. Anayasacı Demokrat Partinin sahte ve ikiyüzlü «demokrasi»si açığa çıkarılacak ve liberal burjuvazinin köylü hareketini kontrol altına alma teşebbüslerine karşı mücadele edilecekti.

Narodnik veya Trudovik diye adlandırılan partilere gelince (Halkçı Sosyalistler, Trudovik Grubu ve Sosyalist - Devrimciler), kongre, bunların kendilerini sosyalist olarak maskeleme çabalarının açığa çıkarılmasını tavsiye etti. Kongre aynı zamanda, çarlığa ve Anayasacı Demokrat burjuvaziye karşı ortak ve eş-zamanlı bir saldırıya geçmek için bu partilerle - o sırada bunlar demokratik partiler oldukları ve köy ve şehir küçük burjuvazisinin çıkarlarını dile getirdikleri ölçüde - zaman zaman anlaşmalara varılabileceğini kabul etti.

Bu kongreden önce de Menşevikler, bir sözde «işçi kongresi» toplanmasını teklif etmişlerdi. Menşeviklerin tasavvuru, Sosyal - Demokratların, Sosyalist - Devrimcilerin ve Anarşistlerin tümünün temsil edileceği bir kongrenin toplanmasıydı. Bu «iş-

çi» kongresi, bir «partisizler partisi», ya da programı olmayan bir «geniş» küçük burjuva işçi partisi niteliğinde bir şey oluşturacaktı. Lenin bunu, Menşeviklerin, Sosyal - Demokrat İşçi Partisini tasfiye etmek ve işçi sınıfının öncümüfrezesini küçük burjuva kitlesi içinde eritmek amacına yönelmiş zararlı bir girişim olarak açığa çıkardı. Kongre, Menşeviklerin bir «işçi kongresi» çağrısını şiddetle mahkum etti.

Kongrede işçi sendikaları konusuna özel bir ilgi gösterildi. Menşevikler işçi sendikalarının «tarafsızlığını» savundular; başka bir deyişle, Partinin, sendikalar içinde önder bir rol oynamasına karşıydılar. Kongre Menşeviklerin teklifini reddetti ve Bolşeviklerin sunduğu kararı benimsedi. Bu karar, Partinin işçi sendikalarında ideolojik ve politik önderliği ele geçirmesi gerektiğini belirtiyordu.

Beşinci Kongre, işçi sınıfı hareketi içinde Bolşevikler için büyük bir zaferdi. Ama Bolşevikler, bunun başlarını döndürmesine izin vermedikleri gibi, tek bir başarıyla da yetinmediler. Lenin'in onlara öğrettiği bu değildi. Bolşevikler, Menşeviklerle yeni mücadelelere girişmek gerekeceğini biliyorlardı.

«Bir Temsilcinin Notları» adıyla 1907'de çıkan bir makalede, Stalin yoldaş Kongre sonuçlarını şöyle değerlendirdi:

> «Bütün Rusya'nın ileri işçilerinin **devrimci** Sosyal-Demokrasi bayrağı altında tek bir Bütün - Rusya Partisinde gerçekten birleşmesi - Londra Kongresinin anlamı budur, bu onun genel karakteridir.»

Stalin yoldaş bu makalesinde, kongrenin **bileşimini** gösteren rakamlar verdi. Bu rakamlar, Menşeviklerin yetkilerini küçük üretimin hakim olduğu, esnafların, yarı-proleterlerin çoğunlukta olduğu yerlerden ve tamamen kırsal bölgeler sayılabilecek bazı yerlerden almalarına karşılık, Bolşevik delegelerin kongreye özellikle büyük sanayi merkezlerinden (Petersburg, Moskova, Urallar, İvanovo - Voznesensk, vb.) gönderildiğini gösteriyordu.

Stalin yoldaş kongrenin sonuçlarını özetlerken şöyle diyor:

> «Hiç şüphesiz, Bolşeviklerin taktikleri büyük sanayideki proleterlerin taktikleridir, sınıf çelişmelerinin özel-

likle açık bir biçimde belirdiği ve sınıf mücadelesinin özellikle keskinleştiği bölgelerin taktikleridir. Bolşevizm, gerçek proleterlerin taktiğidir. Öte yandan, Menşevik taktiklerinin, öncelikle el sanatları işçilerinin ve köylü yarı-proleterlerin taktikleri olduğu, sınıf çelişmelerinin iyice belirginleşmediği ve sınıf mücadelesinin su yüzüne çıkmadığı bölgelerin taktikleri olduğu aynı ölçüde meydandadır. Menşevizm, proletarya içindeki yarı-burjuva unsurların taktiğidir. Rakamlar bunu göstermektedir.» **(RSDİP'nin Beşinci Kongresinin Tutanağı,** Rus bas., 1935, s. 11-12)

Çar Birinci Dumayı dağıttıktan sonra İkinci Dumanın daha uysal olacağını umuyordu. Ama İkinci Duma da onun umutlarını boşa çıkardı. Bunun üzerine Çar, onu da dağıtıp, daha sınırlı bir oy hakkı ile, daha fazla boyun eğeceğini umduğu bir Üçüncü Duma toplamaya karar verdi.

Beşinci Kongreden az sonra, çarlık hükümeti, 3 Haziran darbesi adıyla bilinen hareketi yarattı. 3 Haziran 1907'de Çar İkinci Devlet Dumasını dağıttı. Dumadaki Sosyal - Demokrat grubun altmış beş temsilcisi tutuklandı ve Sibirya'ya sürüldü. Yeni bir seçim kanunu yayınlandı. İşçilerin ve köylülerin hakları daha da kısıtlandı. Çarlık hükümeti saldırısını sürdürüyordu.

Çarın bakanı Stolipin, işçi ve köylülere karşı kanlı cellatlık faaliyetini ilerletti. Şiddet hareketlerile binlerce devrimci işçi ve köylü ya vuruldu, ya da asıldı. Çarın zindanlarında devrimcilere maddi ve manevi işkenceler uygulandı. İşçi sınıfı örgütlerine, özellikle Bolşeviklere yapılan zulüm, daha da hunharca bir nitelik taşıyordu. Çarın hafiyeleri, Finlandiya'da gizli yaşayan Lenin'i arıyorlardı. İntikamlarını, devrimin önderinden almak istiyorlardı. Aralık 1907'de Lenin büyük bir tehlikeyi göze alarak yurt dışına çıkmayı başardı.

Stolipin gericiliğinin karanlık dönemi başlamıştı.

İlk Rus Devrimi böylelikle yenilgiyle sonuçlandı.

Bu yenilgiye yol açan sebepler şunlardı:

1) Devrimde, hâlâ işçilerle köylülerin çarlığa karşı sağlam bir ittifakı yoktu. Köylüler, toprak ağalarına karşı mücadele

için ayaklanmışlardı ve onlara karşı işçilerle ittifaka girmeye istekliydiler. Fakat Çar devrilmeden toprak ağalarının devrilemeyeceğini, Çarın toprak ağaları ile elele hareket ettiğini henüz kavramamışlardı; büyük sayıda köylü hâlâ Çara inanmakta, umutlarını çarcı Devlet Dumasına bağlamaktaydı. Köylülerin önemli bir kesiminin çarlığı devirmek için işçilerle ittifak kurma eğiliminde olmamasının nedeni budur. Köylüler gerçek devrimcilerden —Bolşeviklerden— daha çok, uzlaşıcı Sosyalist - Devrimci Partiye inanıyorlardı. Sonuç olarak, köylülerın toprak ağalarına karşı yürüttükleri mücadele yeterince örgütlenmemişti. Lenin şöyle diyordu :

> «Köylülerin eylemi çok dağınık, çok örgütsüz ve yeterince atak değildi; bu da devrimin yenilgisinin temel nedenlerinden biriydi.» (Lenin, **Toplu Eserler**, Rus bas., Cilt XIX, s. 354)

2) Köylülerin büyük bir kısmının çarlığı devirmek için işçilere katılmaktan çekinmesi, çoğunlukla üniforma giymiş köylü çocuklarından oluşan ordunun davranışlarını da etkiledi. Çarın ordusundaki bazı birliklerde huzursuzluk ve ayaklanma başgösterdi, fakat askerlerin çoğu grevleri ve işçi ayaklanmalarını bastırmakta hâlâ Çara yardım ediyorlardı.

3) İşçilerin eylemi de yeterince düzenli değildi. İşçi sınıfının ileri kesimleri, 1905'te kahramanca bir devrimci mücadeleye giriştiler. Daha geri kalmış kesimler —daha az sanayileşmiş bölgelerdeki işçiler, köylerde yaşayanlar— eyleme daha yavaş katıldılar. Onların devrimci mücadeleye katılmaları 1906'da hızlandı, oysa o zamana kadar işçi sınıfının öncüleri büyük ölçüde zayıflatılmıştı.

4) İşçi sınıfı, devrimin önde gelen ve temel gücüydü, fakat işçi sınıfı partisinin saflarında gerekli birlik ve dayanışma yoktu. RSDİP —işçi sınıfı partisi— iki gruba bölünmüştü: Bolşevikler ve Menşevikler. Bolşevikler tutarlı bir devrimci çizgi izliyor ve işçileri, çarlığı devirmeye çağırıyorlardı. Menşevikler uzlaşıcı taktikleriyle devrimi köstekliyor, büyük sayıda işçinin aklını karıştırıyor ve işçi sınıfını bölüyorlardı. Bu yüzden, işçiler devrimde daima düzenli hareket edemediler ve işçi sı-

nıfı, saflarında hâlâ birlik olmadığından, devrimin gerçek önderi olamadı.

5) Çarlık istibdatı, 1905 devrimini bastırmada Batı Avrupa emperyalistlerinden yardım aldı. Yabancı kapitalistler, Rusya'daki yatırımlarının ve büyük kârlarının başına birşey gelmesinden korkuya kapılmışlardı. Üstelik, Rus devrimi başarıya ulaşırsa diğer ülkelerin işçilerinin de devrim için ayaklanmasından korkuyorlardı. Bu nedenle Batı Avrupa emperyalistleri, cellat çarın yardımına koştular, Fransız bankacıları, devrimin bastırılması için Çara büyük bir kredi verdiler. Alman Kayzeri, Rus Çarına yardım amacıyla müdahale için büyük bir orduyu hazır bekletiyordu.

6) 1905 Eylülünde Japonya ile yapılan barışın Çara önemli yararı dokundu. Savaşta yenilgi ve devrimin tehdit edici gelişmesi Çarı barış anlaşmasını bir an önce imzalamaya zorlamıştı. Savaşın kaybedilmesi çarlığı zayıflattı. Barış yapılması, Çarın durumunu sağlamlaştırdı.

K I S A Ö Z E T

Birinci Rus Devrimi, ülkemizin gelişmesinde bütün bir tarihi aşamayı meydana getirir. Bu tarihi aşamanın iki dönemi vardır. Birinci dönem, devrim dalgasının, Ekim ayında patlak veren siyasi genel grevden, Aralık ayındaki silâhlı ayaklanmaya kadar yükseldiği, Buligin Dumasını ortadan kaldırmak ve Çardan taviz üstüne taviz koparmak için, Mançurya savaş alanlarında yenilgiye uğramış olan Çarın zayıflığından yararlandığı bir dönemdi. İkinci dönem ise, çarlığın, Japonya ile barış yapmasından sonra kendini toparlayıp, liberal burjuvazinin devrim korkusundan, köylülerin kararsızlığından yararlanarak onların önüne Vitte Duması diye bir lokma attığı ve işçi sınıfına ve devrime karşı saldırıya geçtiği bir dönemdi.

Yalnızca üç yıl gibi kısa bir devrim dönemi içerisinde (1905 - 1907), işçi sınıfı ve köylüler, barış içinde geçen otuz yıllık bir gelişmenin veremeyeceği zengin tecrübelerle dolu bir siyasi eğitim görmüş oldular. Devrimin birkaç yılı, onlarca yıl-

lık barışçı gelişmenin açığa çıkaramadığı birçok şeyi aydınlattı.

Devrim, halkın yeminli düşmanı olan çarlığın kamburunun, ancak mezarda düzeleceğini açıkça gösterdi.

Devrim, liberal burjuvazinin halk ile değil, Çar ile ittifak peşinde koştuğunu, karşı - devrimci bir güç olduğunu ve onunla anlaşmanın halka ihanetle aynı şey olduğunu gösterdi.

Devrim, burjuva demokratik devrimine ancak işçi sınıfının önderlik edebileceğini, liberal Anayasacı Demokrat burjuvaziyi zorla bir kenara atmayı, bunların köylüler üzerindeki etkisini yıkmayı, toprak ağalarının kökünü kazımayı devrimi sonuna kadar götürmeyi ve sosyalizmin yolunu açmayı ancak işçi sınıfının başarabileceğini gösterdi.

Son olarak devrim, emekçi köylülerin, kararsızlıklarına rağmen ,işçi sınıfı ile ittifak kurabilecek tek önemli güç olduğunu gösterdi.

Devrim sırasında RSDİP içerisinde iki ayrı çizginin mücadelesi sürüyordu: Bolşeviklerin çizgisi ile Menşeviklerin çizgisi. Bolşevikler, yol olarak, devrimin sürdürülmesini; çarlığın silahlı ayaklanma ile devrilmesini; işçi sınıfının hegemonyasını; Anayasacı Demokrat burjuvazinin tecrit edilmesini; köylülerle ittifakı; işçi ve köylü temsilcilerinden meydana gelen bir geçici devrimci hükümetin kurulmasını; devrimin zafere ulaştırılmasını seçmişlerdi. Menşevikler ise, tam tersine, devrimin tasfiyesi yoluna gidiyorlardı. Çarlığı ayaklanma yoluyla devirmek yerine reformdan geçirmeyi, «ıslah» etmeyi; proletaryanın hegemonyası yerine liberal burjuvazinin hegemonyasını; köylülerle ittifak yerine Anayasacı Demokrat burjuvazi ile ittifakı; geçici bir devrim hükümeti yerine ülkenin «devrimci güçleri» nin merkezi olarak bir Devlet Dumasını teklif ediyorlardı.

Böylece uzlaşıcılığın batağına gömülen Menşevikler, işçi sınıfı üzerindeki burjuva etkisinin bir aracı ve burjuvazinin işçi sınıfı içerisindeki gerçek ajanları oldular.

Bolşevikler, Parti ve ülke içindeki tek devrimci Marksist güç olduklarını kanıtladılar.

Böylesine köklü ayrılıklar gözönünde bulundurulduğunda, RSDİP'nin, Bolşeviklerin Partisi ve Menşeviklerin Partisi ol-

mak üzere ikiye ayrılmasına şaşmamak gerekir. Dördüncü Parti Kongresi, Parti içerisindeki fiili durumu hiçbir şekilde değiştirmedi. Sadece Parti içindeki biçimsel birliği korudu ve az çok kuvvetlendirdi. Beşinci Parti Kongresi, Parti içerisinde, **gerçek** birliğe, Bolşevizmin bayrağı altında gerçekleştirilen birliğe doğru ileri bir adım attı.

Devrimci hareketi yeniden gözden geçiren Beşinci Parti Kongresi, Menşeviklerin çizgisini uzlaşıcı bir çizgi olarak mahkum ederken, Bolşeviklerin çizgisini de devrimci Marksist çizgi olarak onayladı. Böylece Birinci Rus Devrimi boyunca doğrulanmış olan gerçeği bir kere daha doğruladı.

Devrim, Bolşeviklerin, gerektiğinde nasıl ilerleyeceklerini bildiklerini, ön saflarda yürümeyi ve saldırı sırasında bütün halkı yönetmeyi öğrendiklerini gösterdi. Devrim ayrıca, Bolşeviklerin, durum elverişsiz bir niteliğe büründüğünde ve devrim gerilemeğe başladığında geri çekilmeyi de bildiklerini; düzenli bir biçimde, panik ve karışıklığa yer vermeksizin, kadrolarını koruyarak, güçlerini toplayarak geri çekilmeyi ve yeni duruma uygun olarak saflarını yeniden düzenledikten sonra düşmana bir kere daha saldırmayı öğrendiklerini de gösterdi.

Nasıl saldırılacağı gereğince bilinmezse, düşmanı bozguna uğratmak imkansızdır.

Yenilgiye uğranıldığında, paniğe ve karışıklığa kapılmaksızın, gerektiği gibi geri çekilmeyi bilmeksizin, kesin bozgundan kaçınmak imkansızdır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

STOLİPİN GERİCİLİĞİ DÖNEMİNDE MENŞEVİKLER VE BOLŞEVİKLER. BOLŞEVİKLER BAĞIMSIZ BİR MARKSİST PARTİ MEYDANA GETİRİYORLAR.

(1908 — 1912)

1. STOLİPİN GERİCİLİĞİ. MUHALEFETÇİ AYDINLAR ARASINDA ÇÖZÜLME. PARTİLİ AYDINLARIN BİR KESİMİNİN MARKSİZM DÜŞMANLARININ SAFINA GEÇİŞİ VE TEORİYİ GÖZDEN GEÇİRME TEŞEBBÜSLERİ. LENİN'İN «MATERYALİZM VE EMPİRİO-KRİTİSİZM» ADLI KİTABINDA REVİZYONİSTLERLE HESAPLAŞMASI VE MARKSİST PARTİNİN TEORİK TEMELLERİNİ SAVUNMASI

İkinci Devlet Duması 3 Haziran 1907'de Çarlık hükümeti tarafından dağıtıldı. Tarihte bu olay daha çok **3 Haziran hükümet darbesi** olarak anılır. Çarlık hükümeti Üçüncü Devlet Duması için yeni bir seçim kanunu çıkardı ve böylece, yeni kanunların ancak Dumanın onayıyla çıkarılmasını şart koşan 17 Ekim 1905 Manifestosunu kendisi çiğnemiş oldu. İkinci Dumadaki Sosyal - Demokrat grup üyeler, mahkemeye verildiler; işçi sınıfı temsilcileri, kürek cezasına ve sürgüne mahkum edildiler.

Yeni seçim kanunu, Dumada toprak ağalarının ticaret ve sanayi burjuvazisinin temsilci sayısını oldukça arttıracak biçimde tasarlanmıştı. Aynı zamanda, zaten az olan işçi ve köylü temsilci sayısı eskisine göre birkaç kat azaldı.

Üçüncü Dumada Trudovik adıyla bilinen ufak bir küçük ağır basıyorlardı. 442 temsilciden 171'i Sağcılar (Kara Yüzler), 113'ü Oktobrist ve aynı soydan grupların üyeleri, 101'i Anayasacı Demokrat ve onlara yakın grupların üyeleri, 13'ü Trudovik ve 18'i Sosyal - Demokrattı.

Sağcılar, (Dumanın sağ tarafındaki sıraları işgal ettikleri için onlara böyle deniyordu) işçilerin ve köylülerin en kötü düşmanlarını temsil ediyorlardı. Bunlar, köylü hareketinin bastırılmasında köylüleri kitle dayağına çeken ve onları kurşunlatan: Yahudi katliamlarını, gösteri yapan işçilere karşı saldırıları, devrim sırasında toplantı yapılan yerlerin ateşe verilmesini düzenleyen Kara Yüzler, feodal toprak ağalarıydı. Sağcılar, emekçi halkın en insafsız biçimde ezilmesini ve Çarın sınırsız iktidarını savunuyorlardı; Çarın 17 Ekim 1905 tarihli Manifestosuna karşıydılar.

Oktobrist Parti, diğer adıyla 17 Ekim Birliği, Dumada Sağcılara çok yakından bağlıydı. Oktobristler, büyük sanayi sermayesinin ve çiftliklerini kapitalist biçimde işleten büyük toprak sahiplerinin çıkarlarını temsil ediyorlardı. (1905 Devriminin başında, Anayasacı Demokrat Partiye bağlı çok sayıda büyük toprak ağası, Oktobristlerin sınıfına geçti). Oktobristleri Sağcılardan ayıran tek şey, 17 Ekim Manifestosunu, sadece sözde kalmak üzere, kabul etmelerliydi. Oktobristler, Çarlık hükümetinin hem iç hem de dış politikasını tamamen destekliyorlardı.

Anayasacı Demokrat (Kadet) Parti, Üçüncü Dumada, gerek Birinci, gerekse İkinci Dumadakinden daha az sandalyeye sahipti. Bu, toprak ağası oylarının bir kısmının Anayasacı Demokratlardan Okrobristlere aktarılmış olmasındandı.

Üçüncü Dumada Kara Yüzler ve Anayasacı Demokratlar burjuva demokrat grubu vardı. Bunlar, Anayasacı Demokratlarla işçi demokratlar (Bolşevikler) arasında yalpalıyorlardı. Lenin Trudoviklerin Dumada çok zayıf olmalarına rağmen, **kitleleri,** köylü kitlelerini temsil ettiklerini belirtti. Trudoviklerin Anayasacı Demokratlarla işçi demokratlar arasında yalpalamaları, küçük mülk sahiplerinin sınıfsal durumlarının kaçınılmaz sonucuydu. Lenin, Bolşevik temsilcilere, işçi demokratla-

ra «zayıf küçük burjuva demokratlarına yardım etmek, onları liberallerin etkisinden koparmak, demokratik kampı yalnız Sağcılara karşı değil, karşı devrimci Anayasacı Demokratlara karşı da harekete geçirmek» görevini verdi. (Lenin, **Seçme Eserler,** İng. bas., Moskova 1947, Cilt I, s. 535)

1905 devrimi sırasında ve özellikle devrimin yenilgisinden sonra, Anayasacı Demokratlar, kendilerini gittikçe artan ölçüde karşı-devrimci bir güç olarak ortaya koydular. «Demokratik» maskelerinden gittikçe sıyrılarak, gerçek monarşistler, çarlığın savunucuları olarak davrandılar. Anayasacı Demokratlar arasından ileri gelen bir grup yazar, 1909'da **Vehl (İşaret Taşları)** adını taşıyan bir kitap yayınladılar; içindeki makalelerde devrimi ezdiği için Çara burjuvazi adına şükranlarını arzettiler. Çarlık hükümetine, kamçı ve darağacı iktidarına kavuk sallayıp önünde köpekleşen Anayasacı Demokratlar, bu kitapta pervasızca, «süngüleri ve zindanlarıyla halkın öfkesinden bizi (liberal burjuvaziyi) tek başına koruyan bu hükümeti kutsamalıyız» dediler.

İkinci Devlet Dumasını dağıtıp Dumanın Sosyal - Demokrat grubunu bertaraf eden Çarlık hükümeti, canla başla proleteryanın siyasi ve iktisadi örgütlerini yıkmaya girişti. Hapishaneler, kaleler, sürgün yerleri, devrimcilerle tıka basa doluydu. Devrimciler hapishanelerde vahşice dövülüyor, eziyet ve işkence görüyorlardı. Kara Yüzler terörü gemi azıya almıştı. Çarın Bakanı Stolipin, bütün ülkede darağaçları kurdurdu. Binlerce devrimci asıldı. O günlerde darağacına «Stolipin Kravatı» deniyordu.

Çarlık hükümeti, işçi ve köylülerin devrimci hareketlerini ezme çabalarında baskı ve şiddet hareketleriyle, kurşunlamayla, hapis ve kürek cezalarıyla yetinemezdi. Çarlık hükümeti, köylülerin «küçük babamız» dedikleri Çara saf inançlarının gittikçe kaybolduğunu telaş içinde görüyordu. Bu yüzden büyük bir manevraya girişti. Kırlık alanda, büyük köy burjuvazisi —kulaklar— arasında kendine sağlam bir destek yaratmayı düşünüyordu.

9 Kasım 1906'da Stolipin, köy topluluklarından ayrılıp tek tek çiftlikler kurulmasına imkan veren yeni bir toprak kanunu

çıkardı. Stolipin'in toprak kanunu, toprağın ortak kullanımı sistemini yıktı. Köylüler, kendi paylarını özel mülk olarak ellerine almaya ve köy topluluklarından ayrılmaya davet edildiler. Artık, eskiden satamadıkları paylarını satabileceklerdi. Ne zaman bir köylü köy topluluğunu terkederse, köy topluluğu ona bütün bir parça toprak **(hutor, otrup)** ayırmak zorundaydı.

Zengin köylüler, kulaklar, şimdi fakir köylülerin toprağını yok pahasına kapatmak imkanına sahiptiler. Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra birkaç yıl içinde, bir milyonun üstünde yoksul köylü toprağını tamamen kaybetmiş ve yıkıma uğramıştı. Fakir köylüler topraklarını kaybettikçe, kulak çiftliklerinin sayısı büyüyordu. Bunlar, bazan büyük ölçüde ücretli emek —yanaşma— kullanan düzenli mülklerdi. Hükümet, köylüleri, köy topluluğunun en iyi topraklarını kulak çiftçilere vermeye zorluyordu.

Köylülerin «kurtuluşu» sırasında, toprak ağaları, köylülerin topraklarını yağmalamışlardı; şimdi de kulaklar en iyi toprakları ele geçirerek, fakir köylülerin paylarını yok pahasına kapatarak, köy topluluğu topraklarını yağmalamaya başladılar.

Çarlık hükümeti, toprak almaları ve çiftliklerini donatmaları için kulaklara büyük miktarlarda kredi açtı. Stolipin, kulakları küçük toprak ağaları haline, çarlık istibdadının sadık savunucuları haline getirmek istiyordu.

Yalnız 1906 - 1915 arasındaki dokuz yılda, iki milyonu aşkın aile, köy topluluklarından çekildi.

Stolipin politikasının sonucu olarak, az topraklı ve yoksul köylülerin durumu daha da kötüleşti. Köylülük içindeki farklılaşma daha da derinleşti. Köylüler kulak çiftçilerle çatışmaya başladılar.

Aynı zamanda köylüler, Çarlık hükümeti ve toprak ağalarıyla Anayasacı Demokratların Devlet Duması varoldukça, asla toprak sahibi olamayacaklarını kavramaya başladılar.

Çok sayıda kulak çiftliği kurulduğu sıralarda (1907 - 1909), köylü hareketi yavaşlamaya başladı, fakat çok geçmeden, 1910'da, 1911'de ve daha sonra, köy topluluğu üyeleri ile kulak çiftçiler arasında çıkan çatışmalardan ötürü, toprak ağalarına ve kulak çiftçilere karşı köylü hareketinin yoğunluğu arttı.

Devrimden sonra sanayide de önemli değişiklikler oldu. Sanayinin temerküzü, yani işletmelerin büyümesi ve sanayinin gittikçe güçlenen kapitalist grupların elinde yoğunlaşması daha da hızlandı. Daha 1905 Devriminden önce kapitalistler, ülkedeki fiatları arttırmak ve elde edilen aşırı kârlarla ihracatı destekleyip dışarıya ucuz mal yollayarak yabancı pazarları ele geçirmek amacıyla birlikler kurmaya başlamışlardı. Bu kapitalist birliklere (tekellere), tröstler ve sendikalar deniyordu. Devrimden sonra bunların sayıları daha da çoğaldı. Sanayideki rolleri daha da önem kazanan büyük bankaların sayısında da artış görüldü, Rusya'ya yabancı sermaye akını arttı.

Böylece Rusya'da kaptalizm, artan bir ölçüde tekelci kapitalizme, emperyalist - kapitalizme dönüşüyordu.

Birkaç yıllık bir durgunluktan sonra. sanayi yeniden canlanmaya başladı: Kömür, maden, petrol, dokuma ve şeker üretimi arttı. Tahıl ihracatı büyük boyutlara ulaştı.

Rusya, o sıralarda sanayide bazı ilerlemeler kaydettiyse de, Batı Avrupa ile karşılaştırıldığında hâlâ geriydi ve hâlâ yabancı kapitalistlere bağlıydı. Rusya, makina ve üretim aletleri imal etmiyordu. Bunlar dışarıdan getiriliyordu. Otomobil ya da kimya sanayii yoktu; suni gübre üretmiyordu. Rusya, silah yapımında da diğer kapitalist ülkelerin gerisindeydi.

Ülkenin geriliğinin bir işareti olarak Rusya'daki maden tüketiminin düşük seviyesine değinen Lenin, şöyle diyordu:

> «Köylülerin kurtuluşunu izleyen yarım yüzyılda Rusya'da demir tüketimi beş misli artmıştır; ama Rusya hâlâ inanılmaz ve eşi görülmedik derecede geri, sefalet içinde ve yarı-barbar bir ülkedir; İngiltere'nin dörtte biri, Almanya'nın beşte biri ve Amerika'nın onda biri oranında modern üretim aletleriyle donatılmıştır.» (Lenin, **Toplu Eserler,** Rus. bas., Cilt XVI, s. 543)

Rusya'nın iktisadi ve siyasi geriliğinin dolaysız sonuçlarından biri, hem Rus kapitalizminin, hem de çarlığın kendisinin Batı Avrupa kapitalizmine bağımlılığıydı.

Bu durum, sanayinin, kömür, petrol, elektrik malzemesi ve metalurji gibi en önemli dallarının yabancı sermayenin elin-

de olmasında ve Çarlık Rusyasının hemen hemen bütün makina ve donatımını dışardan getirtmek zorunda olmasında ifadesini buluyordu.

Bu durum, köleleştirici dış borçlarda da ifadesini buluyordu. Bu borçların faizini ödemek için çarlık, her yıl halktan yüz milyonlarca rubleyi zorla alıyordu.

Bu bağımlılık, Rusyanın «müttefikleriyle» imzaladığı ve çarlık hükümetini savaş halinde emperyalist cephelerde «müttefikleri» desteklemek ve İngiliz - Fransız kapitalistlerinin muazzam kârlarını korumak için milyonlarca Rus askeri yollamakla yükümlü kılan gizli antlaşmalarda da ifadesini buluyordu.

Stolipin gericiliği dönemi, jandarmanın ve polisin, çarlık ajan-provokatörlerinin ve Kara Yüzler zorbalarının işçi sınıfına karşı özellikle vahşice saldırılarıyla belirleniyordu. Ama işçilere baskı yapan, yalnız Çarın beslemeleri değildi. Sanayi durgunluğu ve artan işsizlik yıllarında işçilere hücumlarında özellikle zorbalaşan fabrika ve atelye sahipleri, bu konuda daha az gayretkeş değillerdi. Fabrika sahipleri, işçileri kitle halinde işten atıyor, grevlerde faal rol oynayan sınıf bilincine sahip işçilerin kara listelerini hazırlıyorlardı. Bir kimse bir kere kara listeye girdi mi, bulunduğu sanayi dalındaki fabrikatörler birliğine üye olan herhangi bir iş yerinde iş bulma ümidini tamamen kaybederdi. Daha 1908'de ücret hadleri yüzde 10 - 15 düşürülmüştü. İşgünü her yerde 10 ya da 12 saate çıkarılmıştı. Soyguncu para cezaları sistemi yeniden dalbudak salmıştı.

1905 Devriminin uğradığı yenilgi, devrimin «yol arkadaşları» arasında bir çözülme ve yozlaşmaya yol açtı. Yoz ve soysuz eğilimler, aydınlar içinde özellikle güçlendi. Devrim dalgasının kabardığı sıralarda burjuva kampından gelip harekete katılan «yol arkadaşları», karşı-devrimci gericilik günlerinde Partiyi terk ettiler. Bazıları devrimin açık düşmanlarının saflarına katıldılar; diğerleri hâlâ ayakta kalabilen legal işçi sınıfı derneklerinde mevzilenip, proletaryayı devrim yolundan saptırmak ve proletaryanın devrimci partisini gözden düşürmek gayretine giriştiler. Yol arkadaşları, devrimi terkederek gericilerin gözüne girmeye ve çarlıkla barış içinde yaşamaya çalıştılar.

Çarlık hükümeti, devrimin yenilgisinden yararlanarak, en korkak ve çıkarcı yol arkadaşlarını ajan-provakatör kaydetti. Bu aşağılık hainler, çarlık Okhrana'sı tarafından işçi sınıfına ve Parti örgütlerine yollandılar, buralarda casusluk görevlerini yürüttüler ve devrimcileri ele verdiler.

Karşı-devrim, ideolojik cephede de saldırıya geçti. Marksizmi «eleştiren», onu «yıkan», devrimi alaya alan ve küçümseyen ihaneti yücelten, «kişiye tapma» maskesi altında cinsel ahlaksızlığı göğe çıkaran bir sürü moda yazar türedi.

Felsefe alanında, Marksizmi «eleştirme» ve gözden geçirme (revizyon) çabaları artıyordu. Sahte bilimsel teorilerin örtüsü altında, türlü dini akımlar da ortaya çıkıyordu.

Marksizmi «eleştirmek» moda oldu.

Bütün bu baylar, türlü renklerine rağmen, tek bir ortak hedefe yöneliyorlardı: Kitleleri devrimden saptırmak.

Soysuzlaşma ve inançsızlık, Partili aydınların, kendilerini Marksist sayan fakat hiçbir zaman sağlam bir Marksist olamayan bir kesimini de etkiledi. Bunlar arasında, 1905'de Bolşeviklerden yana olan Bogdanov, Bazarov, Lunaçarski ile, Menşeviklerden Yuşkeviç ve Valentinov gibi yazarlar da vardı. Bunlar, Marksist teorinin felsefî temellerine, yani diyalektik materyalizme ve Marksizmin tarihi açıklayan bilimsel esaslarına, yani tarihî materyalizme karşı «eleştirilerini» aynı zamanlarda ortaya attılar. Bu eleştiri, alışılagelen eleştirilerden farklıydı, çünkü açıkça ve dürüstçe değil, fakat Marksizmin temellerini «savunmak» maskesi altında gizli ve iki yüzlü bir biçimde yürütülüyordu. Bu kimseler, esasta Marksist olduklarını iddia ediyor, fakat Marksizmi bazı temel ilkelerinden yoksun bırakarak «ıslah» etmek istiyorlardı. Gerçekte onlar Marksizme düşmandılar, çünkü Marksizme düşmanlıklarını riyakarca reddetmelerine ve iki yüzlüce kendilerine Marksist pozu vermelerine rağmen, Marksizmin teorik temellerini yıkmaya çabalıyorlardı. Bu iki yüzlü eleştirinin tehlikesi, Parti üyelerini aldatmayı hesaplamış olmasında ve onları yanıltabileceğinde yatıyordu. Marksizmin teorik temellerini yıkmaya yönelen bu eleştiri ne kadar iki yüzlü olursa, Parti için de o kadar tehlikeli oluyordu, çünkü iki yüzlü olduğu ölçüde, gericilerin Partiye ve devrime karşı açtıkları genel se-

ferberlikle kaynaşıyordu. Marksizmi terk eden bazı aydınlar, yeni bir din kurulması vaazını verecek kadar ileri gittiler. (Bunlara «Tanrı arayıcılar» ve «Tanrı yapıcılar» deniyordu.)

Marksistlerin, bu Marksist teori döneklerine uygun sertlikte bir cevap vermeleri, suratlarındaki maskeyi yırtıp onları bir güzel teşhir etmeleri ve böylece Marksist Partinin teorik temellerini korumaları, acil bir görev olmuştu.

Bu görevi ,kendilerini «ünlü Marksist teorisyenler» sayan Plehanov ve Menşevik dostlarının üstlenecekleri beklenebilirdi. Fakat onlar, gazete haberi türünden önemsiz bir iki eleştiri notu yayınlamayı ve meydanı terk etmeyi tercih ettiler.

Bu görevi, 1909'da basılan ünlü kitabı **Materyalizm ve Empirio - Kritisizm**'de Lenin yerine getirdi.

> «Yarım yıldan kısa bir süre içinde» diyordu Lenin, «esas itibariyle ve hemen, tamamen diyalektik materyalizme saldırılardan ibaret olan dört kitap ortaya çıktı. Bunların ilki ve en önemlisi, Bazarov, Bogdanov, Lunaçarski, Berman, Helfont, Yuşkeviç ve Suvorov'un yazılarının toplandığı **Marksizmin Felsefesi Üstüne** (Marksizmin felsefesine **karşı** demek daha uygun olurdu) **İncelemeler,** (Petersburg, 1908), diğerleri de Yuşkeviç'in **Materyalizm ve Eleştirici Gerçekcilik'**i; Berman'ın **Modern Bilgi Teorisi Işığında Diyalektik**'i ve Valentinov'un Marksizmin Felsefi Yapıları idi... Siyasi görüşlerindeki keskin ayrılıklara rağmen, diyalektik materyalizme düşmanlıkta birleşen bu kimselerin hepsi, aynı zamanda, felsefelerinde Marksist olduklarını iddia ediyorlar! Engels'in diyalektiği «mistisizm»dir, diyor Berman. Bazarov, teklifsiz bir tavırla, sanki açık bir gerçeği aktarır gibi, Engels'in görüşleri «müzelik» olmuştur, diye kestirip atıyor. Böylelikle materyalizm, gururla «modern bilgi teorisinden», «en yeni feisefeden» (ya da «en yeni pozitivizmden»), «modern tabiat bilimi felsefesinden», ya da «yirminci yüzyıl tabiat bilimi felsefesinden» söz eden cesur savaşçılarımız tarafından çürütülmüş gibi görünüyor.» **(Lenin, Materyalizm ve Empirio-Kritisizm,** İng. bas., Moskova 1947, s. 9)

Felsefelerinde revizyonist olan arkadaşlarını haklı çıkarmak

kaygısıyla «belki yanılıyoruz ama arıyoruz» diyen Lunaçarski'ye cevabında, Lenin şöyle dedi:

> «Bana gelince, ben de felsefede bir «arayıcı»yım. Yani, bu yazılarda **[Materyalizm ve Empirio - Kritisizm** kastediliyor - Rus bas. yayımlayanın notu] yüklendiğim görev, Marksizm kisvesi altında inanılmaz derecede karışık, şaşırtıcı ve gerici bir şeyi öne süren bu kimseleri tökezletenin ne olduğunu ortaya çıkarmaktır.» **(Aynı Yerde,** s. 10)

Fakat gerçekte, Lenin'in kitabı bu mütevazi görevin sınırlarını çok aştı. Aslında bu kitap, Bogdanov, Yuşkeviç, Bazarov ve Valentinov ile, yazılarında Marksist materyalizme karşı ince ve cilalı bir idealizm sunmaya çabalıyan, onların felsefe öğretmenleri Avenarius ve Mach'ın eleştirisinden ibaret değildir. Lenin'nin kitabı aynı zamanda, Marksizmin teorik temellerinin —diyalektik ve tarihi materyalizmin— savunması ve billmin, özellikle tabiat bilimlerinin bütün bir tarihî dönem boyunca, Engels'in ölümünden Lenin'in **Materyalizm ve Empirio - Kritisizm'**inin çıkışına kadar geçen dönem boyunca keşfettiği önemli ve esaslı her şeyin materyalist bir genellemesi idi.

Bu kitapta Rus empirio - kritiklerini ve onların yabancı öğretmenlerini esaslı bir şekilde eleştirdikten sonra, Lenin, felsefi ve teorik revizyonizm konusunda şu sonuçlara varır:

> 1) «Marksizmin gittikçe ince noktalarda yapılan tahrifi, anti - materyalist öğretilerin Marksizm kisvesi altında gittikçe daha bir incelikle sunuluşu; bu, modern revizyonizmin ekonomi politikada olduğu gibi taktik meselelerde ve genel olarak felsefedeki belirgin niteliğidir.» **Aynı yerde,** s. 342-43)

2) «Bütün Mach ve Avenarius okulu, idealizme gitmektedir.» **(Aynı yerde,** s. 370)

3) «Machçılarımızın tümü idealizme saplanmışlardır.» **(Aynı yerde,** s. 359)

4) «Empirio - kritisizm'in bilgi teorisine ilişkin skolastik görüşünün ardında, felsefe alanındaki parti mücadelesini son çözümlemede modern toplumdaki düşman sınıfların eğilim ve

ideolojilerini yansıtan mücadeleyi görmemek imkansızdır.» (**Aynı yerde,** s. 371)

5) «Empirio - kritisizm'in objektif sınıfsal rolü, kendini, fideistlerin [imanı bilimin üstünde tutan gericiler - Rus. bas. yayımlayanın notu] genellikle materyalizme ve özellikle tarihî materyalizme karşı mücadelelerinde uşak durumuna indirgemektedir.» (**Aynı yerde,** s. 371)

6) «Felsefî idealizm... medrese karacahilliğine giden bir yoldur.» (Lenin, **Toplu Eserler,** Rus. bas., Cilt XIII, s. 304)

Lenin'in kitabının Partimizin tarihindeki muazzam rolünü değerlendirmek ve Stolipin gericiliği döneminin alacalı revizyonist ve dönekler kalabalığından nasıl bir teorik hazineyi koruduğunu anlamak için, kısaca da olsa, diyalektik ve tarihî materyalizmin esaslarını kavramamız gerekir.

Bu, diyalektik materyalizm ve tarihî materyalizmin Komünizmin teorik temelini, Marksist partinin teorik temellerini teşkil ettiği için bilhassa gereklidir ve bu ilkeleri bilmek ve incelemek, Partimizin her faal üyesinin görevidir.

Öyleyse,

1) Diyalektik materyallzm nedir?

2) Tarihî materyalizm nedir?

2. DİYALEKTİK VE TARİHÎ MATERYALİZM.

Diyalektik materyalizm, Marksist - Leninist partinin dünya görüşüdür. Ona diyalektik materyalizm adı verilir, çünkü tabiat olaylarına yaklaşma açısı, onları inceleme ve kavrama yöntemi **diyalektik,** öte yandan tabiat olaylarını yorumlayışı, bu olayları görüşü, teorisi, **materyallsttir.**

Tarihî materyalizm, diyalektik materyalizmin esaslarının toplumsal hayatın incelenmesini kapsaması, diyalektik materyalizmin esaslarının toplum hayatının olaylarına, toplumun ve toplum tarihinin incelenmesine uygulanmasıdır.

Diyalektik yöntemlerini açıklarken Marks ve Engels, genellikle Hegel'den, diyalektiğin ana hatlarını çizen filozof olarak söz ederler. Ama bu, Marks ve Engels diyalektiği ile Hegel diyalektiğinin aynı olduğu anlamına gelmez. Gerçekte,

Marks ve Engels, Hegel diyalektiğinin idealist kabuğunu kenara atarak sadece «rasyonel çekirdeğini» aldılar ve ona modern bilimsel bir biçim vererek daha da geliştirdiler.

> «Benim diyalektik yöntemim» diyor Marks «temelde Hegel'inkinden yalnız farklı değil, ona taban tabana zıttır. Hegel'e göre, «ide» adı altında bağımsız bir özne haline dönüştürdüğü düşünce süreci, gerçek dünyanın yaratıcısıdır ve gerçek dünya «ide» nin yalnızca dış tezahürünü meydana getirir. Bana göre ise, tam tersine, ideal, insan zihninin yansıttığı ve düşünce biçimlerine dönüştürdüğü maddi dünyadan başka bir şey değildir.» (Karl Marks **Kapital,** Cilt I, 2. baskıya son söz)

Materyalizmlerini açıklarken, Marks ve Engels genellikle Feuerbach'tan, materyalizme hakkını veren filozof diye söz ederler. Ama bu, Marks ve Engels materyalizminin Feuerbach materyalizmi ile aynı olduğu anlamına gelmez. Gerçekte Marks ve Engels, Feuerbach materyalizminin «çekirdeğinin özünü» aldılar, onu bilimsel - felsefî bir materyalizm teorisi haline getirdiler ve onun idealist ve dinî - ahlakî ağırlıklarını attılar. Biliyoruz ki Feuerbach, aslında bir materyalist olmasına rağmen, materyalizm sözüne karşı çıkıyordu. Engels birçok defa, «materyalist temeline rağmen, Feuerbach'ın geleneksel idealist zincirlere bağlı kaldığını» ve «Feuerbach'ın gerçek idealizminin onun din felsefesi ve ahlak konusundaki görüşlerine geldiğimiz zaman gün ışığına çıktığını» belirtmiştir. (F. Engels, **Ludwig Feuerbach ve Klasik Alman Felsefesinin Sonu,** Moskova, 1939, s. 24-26)

Diyalektik, Yunancada konuşmak, tartışmak anlamına gelen diyalego sözcüğünden gelir. Eski çağda diyalektik, hasmın tezindeki çelişmeleri ortaya çıkartıp, bu çelişmeleri yenerek gerçeğe ulaşma sanatıydı. Eski çağda, düşüncedeki çelişmelerin ortaya çıkarılmasının ve karşıt fikirlerin çatışmasının, gerçeğe ulaşmanın en iyi yolu olduğunu düşünen filozoflar vardı. Sonradan tabiat olaylarına uygulanan bu diyalektik düşünce tarzı, tabiat olaylarını sürekli hareket ve değişim içinde, tabiatın gelişmesini de içindeki çelişmelerin gelişmesi sonucu, tabiattaki karşıt güçlerin birbirlerini karşılıklı etkilemesi

sonucu olarak gören, tabiatı kavramanın diyalektik yöntemi halini aldı.

Diyalektik, özünde metafiziğin tam karşıtıdır.

1) Marksist diyalektik yöntemin ana hatları aşağıdaki gibidir :

a) Metafiziğin aksine diyalektik, tabiatı, birbiriyle ilgisiz, birbirinden tecrit edilmiş ve bağımsız şeylerin, olayların tesadüfî bir yığını olarak değil, fakat birbirine organik olarak bağlı, bağımlı ve birbirlerini belirleyen şeyleri, olayları içeren mütecanis ve kaynaşmış bir bütün olarak görür.

Bundan ötürü diyalektik yöntem, tabiatta herhangi bir olayın tek başına ele alındığı, onu çevreleyen olaylardan tecrit edildiği takdirde kavranamıyacağından hareket eder, çünkü tabiatın herhangi bir alanında herhangi bir olay, onu çevreleyen şartlara bağlı olarak ele alınmayıp onlardan koparıldığı takdirde bize anlamsız gelir; tam tersine, çevreleyen olaylarla kopmaz bağları içinde, çevreleyen olayların etkilediği bir şey olarak ele alındığı takdirde her olay anlaşılabilir ve açıklanabilir.

b) Metafiziğin aksine diyalektik, tabiatın sükun ve hareketsizlik, durgunluk ve değişmezlik durumu olmayıp, her an bir şeyin ortaya çıkıp geliştiği ve her an bir şeyin çözüldüğü ve ölüp gittiği, sürekli hareket ve değişim, sürekli yenileme ve gelişme durumu olduğunu açıklar.

Bu yüzden diyalektik yöntem, olayların yalnız birbirleriyle ilgileri ve birbirlerine bağımlılıkları açısından değil, aynı zamanda hareketleri, değişmeleri, gelişmeleri, meydana gelişleri ve yokoluşları açısından da ele alınmalarını gerektirir.

Diyalektik yöntem, belli bir anda kalıcı gibi görünen, fakat aslında ölmeye başlamış olanı önemli görmez; diyalektik yöntem için önemli olan, belli bir anda kalıcı gibi görünmese de, meydana gelen ve gelişendir; çünkü diyalektik yöntem sadece meydana gelen ve gelişeni yenilmez sayar.

> «Bütün tabiat» der Engels, «en küçük şeyden en büyüğüne, bir kum taneciğinden güneşe, temel canlı hücrelerden insana kadar, sürekli bir meydana geliş ve yok-

oluş, sürekli bir akış, durmayan bir hareket ve değişme içindedir.» (F. Engels, **Tabiatın Diyalektiği)**

Bu yüzden «Diyalektik», diyor Engels, «şeyleri ve onların algılanan imgelerini özellikle birbirleriyle ilgileri, birbirlerine bağlanışları, hareketleri, doğuş ve yokoluşları açısından ele alır.» (F. Engels, **Anti - Dühring)**

c) Metafiziğin aksine diyalektik, gelişme sürecini, niceliksel değişmelerin niteliksel değişmelere yol açmadığı basit bir büyüme süreci olarak görmez; fakat önemsiz ve farkedilemeyen niceliksel değişikliklerden açık ve köklü değişimlere, niteliksel değişimlere geçen bir gelişme; niteliksel değişimlerin tedrici olarak değil, hızla ve aniden, bir durumdan diğerine sıçrayış biçimini alarak gerçekleştiği bir gelişme olarak görür; bu nitelik değişiklikleri tesadüfi değil, fakat farkedilmez ve tedrici niceliksel değişimler birikiminin tabii bir sonucu olarak meydana gelir.

Bu nedenle diyalektik yöntem, gelişme sürecini, daire içinde bir hareket, daha önce olanın basit bir tekrarı olarak değil, fakat ilerleyen ve yükselen bir hareket, eski bir niteliksel durumdan yeni bir niteliksel duruma geçiş, basitten karmaşığa, alçaktan yükseğe doğru bir gelişme olarak kabul eder :

> «Tabiat» der Engels, «diyalektiğin sınanmasıdır; ve modern tabiat biliminin, bu sınama için son derece zengin ve her gün artan malzeme sağladığını ve böylece, son çözümlemede tabiat sürecinin metafizik değil diyalektik olduğunu sonsuz tek düzenlikte ve sürekli olarak tekrarlanan bir daire içinde hareket etmediğini, gerçek bir tarihi yaşadığını **ispatladığını belirtmemiz gerekir.** Burada, bugünün organik dünyasının, bitkilerin ve hayvanların ve dolayısıyla insanın da tümüyle, milyonlarca yıldır süregelen bir gelişme sürecinin ürünü olduğunu ispatlıyarak metafizik tabiat görüşüne ağır bir darbe indiren Darwin'i öncelikle anmak gerekir.» (F. Engels, **Anti - Dühring)**

Diyalektik gelişmeyi niceliksel değişimlerden niteliksel değişimlere geçiş olarak açıklayan Engels şöyle der :

«Fizikte... her değişim, bir cismin kendi içinde var-olan veya o cisme dıştan iletilen herhangi biçimde bir hareketin niceliksel değişimi sonucu, niceliğin niteliğe dönüşümüdür. Örneğin, suyun ısısının başlangıçta sıvılık durumuna hiçbir etkisi yoktur; fakat sıvı suyun ısısı artar ya da düşerse, bir an gelir ki bu kohezyon durumu değişir ve su birincide buhar, ikincide buz halini alır... Bir platin telin ışık vermesi için asgari güçte bir akım gereklidir; her metalin bir erime ısısı vardır; elimizdeki araçlar gerekli ısıları sağladığı sürece, her sıvının belli bir basınçta, belli bir kaynama ve donma noktası vardır; son olarak, her gazın uygun basınç ve soğutma ile, sıvı durumuna getirilebileceği bir nokta vardır... Fiziğin sabitleri olarak adlandırılan [bir durumun başka bir duruma dönüştüğü nokta - Rus bas. yayımlayanın notu], çoğu kez, niceliksel bir hareket artması ya da eksilmesinin, belli bir cismin durumunda niteliksel bir değişim doğurduğu ve dolayısıyla niceliğin niteliğe dönüştüğü düğüm noktalarına verilen isimlerden başka bir şey değildir. **(Tabiatın Diyalektiği)**

Engels kimyaya geçerek şöyle devam ediyor:

«Kimya, niceliksel bileşim değişikliklerinin etkisiyle cisimlerde yer alan niteliksel değişimlerin bilimi diye adlandırılabilir. Bu Hegel'in bildiği bir şeydi... Oksijeni alalım: Eğer molekülde iki yerine üç atom varsa, koku ve reaksiyon bakımından basit oksijenden tamamıyla farklı bir cismi, ozonu elde ederiz. Ya oksijenin nitrojen ya da kükürtle değişik oranlarda birleşmesine ve herbirinden, diğer cisimlerden niteliksel bakımından farklı başka cisimler elde edilmesine ne diyeceğiz!» **(Aynı yerde)**

Son olarak, Hegel'i olanca gücüyle kınayan fakat onun, algılayamayan dünyadan algılayabilen dünyaya, inorganik madde ülkesinden organik hayat ülkesine geçişin yeni bir aşamaya sıçrama olduğu yolundaki ünlü tezini gizlice aşırmış olan Dühring'i eleştiren Engels, şöyle diyor:

«Bu, tamamen, Hegelci ölçü bağıntılarının düğüm çizgisi ile aynı şeydir. Bu çizgi üstündeki belli bir takım

düğüm noktalarında, basit bir nicelik artması ya da azalması, niteliksel bir sıçramaya yol açar. Meselâ, suyun ısıtılması ya da soğutulması durumunda, (bk. s. 2) normal basınç altında düğüm noktaları olan kaynama ve donma noktaları, yeni bir kümelenme durumuna sıçramanın gerçekleştiği ve sonuç olarak da, niceliğin niteliğe dönüştüğü noktalardır.» (F. Engels, **Anti - Dühring)**

d) Metafiziğin aksine diyalektik, tabiattaki herşeyin ve bütün olayların özündeki iç çelişmelerden hareket eder, çünkü bütün bunların olumlu ve olumsuz yanları, bir geçmişi ve bir geleceği, ölmekte olan ve gelişmekte olan yanları vardır. Diyalektik bu zıtlıklar arasındaki mücadelenin, eski ve yeni arasındaki mücadelenin, ölen ve doğan, yok olan ve gelişen arasındaki mücadelenin, gelişme sürecinin iç muhtevasını, niceliksel değişimlerin niteliksel değişimlere dönüşümünün iç muhtevasını meydana getirdiğini ileri sürer.

Bu nedenle, diyalektik yöntem, alçaktan yükseğe doğru gelişme sürecinin, olayların ahenkli olarak birbirini izlemesiyle değil, şeylerin ve olayların iç çelişmelerinin açığa çıkmasıyla ve bu çelişmelere dayanan karşıt eğilimlerin «mücadelesi» ile olduğunu kabul eder.

> «Gerçek anlamda diyalektik,» diyor Lenin, «**şeylerin özündeki** çelişmelerin incelenmesidir.» (Lenin, **Felsefe Defterleri,** Rus bas., s. 263)

Ve daha sonra:

> «Gelişme, zıtların mücadelesidir.» (Lenin, **Toplu Eserler,** Rus. bas., Cilt XIII, s. 301)

Marksist diyalektik yöntemin anahatları kısaca bunlardır.

Diyalektik yöntemin ilkelerinin toplumsal hayatın ve toplum tarihinin incelenmesine, bu ilkelerin toplum tarihine ve proleterya partisinin pratik çalışmalarına uygulanmasının ne kadar önemli olduğunu kavramak zor değildir.

Eğer dünyada tecrit edilmiş olay yoksa, bütün olaylar birbirine bağlı ve bağımlı ise, o halde tarihteki her toplumsal sistem ve her toplumsal hareket, bazı tarihçilerin sık sık yaptığı gibi «ebedî adalet» ya da başka bir ön yargı açısından

değil, o sisteme ya da toplumsal harekete yol açan ve onunla sıkı sıkıya bağlı olan şartlar açısından değerlendirilmelidir

Bugünkü şartlarda kölelik sistemi anlamsız, budalaca ve doğaya aykırı olurdu. Fakat çözülen ilkel komünal sistem şartlarında, kölelik sistemi, ilkel komünal sisteme göre bir ilerlemeyi temsil ettiği için gayet anlaşılır ve doğal bir olaydır.

Örneğin 1905 Rusyasında olduğu gibi çarlık ve burjuva toplumu sürerken, burjuva - demokratik cumhuriyeti talebi, gayet anlaşılabilir, yerinde ve devrimci bir talepti, çünkü o sıralarda bir burjuva cumhuriyeti ileri bir adım anlamını taşıyacaktı. Fakat şimdi, SSCB koşullarında, bir burjuva - demokratik cumhuriyeti talebi anlamsız ve karşı - devrimci bir talep olur, çünkü bir burjuva cumhuriyeti Sovyet Cumhuriyetine göre geri atılmış bir adım sayılır.

Herşey şartlara, zamana ve yere bağlıdır.

Toplumsal olaylar böyle bir tarihî yaklaşımla ele alınmazsa tarih biliminin varlığı ve gelişmesinin imkansız olduğu açıktır, çünkü tarihi bir rastlantılar karmaşası ve bir saçma sapan yanlışlar bütünü olmaktan kurtaracak tek yaklaşım budur.

Üstelik, dünya sürekli hareket ve gelişme durumundaysa, eskinin ölüp gitmesi ve yeninin büyümesi bir gelişme yasasıysa, o zaman «değişmez» hiçbir toplumsal sistem, özel mülkiyet ve sömürünün hiçbir «ebedî ilkesi», köylünün toprak ağasına, işçinin kapitaliste boyun eğmesi hakkında hiçbir «ebedî düşünce» olamaz.

Bir zamanlar feodal sistemin yerini nasıl kapitalist sistem aldıysa, aynı şekilde kapitalist sistemin yerine de sosyalist sistem getirilebilir.

Öyleyse, yönümüzü, şimdilik üstün gücü temsil etseler de artık gelişmeyen toplumsal tabakalara göre değil, şu anda üstün gücü temsil etmeseler de gelişen ve bir geleceği olan tabakalara dayanarak tayin etmeliyiz.

1880 yıllarında, Marksistlerle Narodnikler arasındaki mücadele döneminde, Rusya'da proletarya nüfusun azınlığını, köylülerse büyük bir çoğunluğunu meydana getiriyorlardı. Fakat proletarya gelişen, köylülerse dağılan bir sınıf niteliğini

taşıyorlardı. Ve sadece proletarya bir sınıf olarak geliştiği için, Marksistler yönlerini proletaryaya göre tayin ettiler. Ve yanılmadılar, çünkü bildiğimiz gibi, proletarya, zaman içinde önemsiz bir güçten birinci derecede önem taşıyan tarihi ve siyasi bir güç haline geldi.

Öyleyse, politikada yanılmamak için, geriye değil ileriye dönük olmamız gerekir.

Üstelik, eğer yavaş niceliksel değişimlerin hızlı ve kesin niteliksel değişimlere dönüşmesi bir gelişme yasasıysa, ezilen sınıfların yaptığı devrimlerin gayet doğal ve kaçınılmaz bir olay olduğu açıktır.

Bu nedenle, kapitalizmden sosyalizme geçiş ve işçi sınıfının kapitalizmin boyunduruğundan kurtulması, yavaş değişimlerle, reformlarla değil, kapitalist sistemin niteliksel değişimiyle, devrimle gerçekleştirilebilir.

Bu nedenle, politikada yanılmamak için, reformcu değil, devrimci olmamız gerekir.

Üstelik eğer gelişme, iç çelişmelerin açığa vurulması, bu çelişmelere dayanan zıt güçlerin bu çelişmeleri gidermek üzere çatışmaları yoluyla ilerliyorsa, o zaman proletaryanın sınıf mücadelesinin gayet doğal ve kaçınılmaz bir olay olduğu açıktır.

Bu nedenle, kapitalist sistemin çelişmelerini örtmemeli, tersine açığa vurmalı ve tek tek ortaya dökmeliyiz; sınıf mücadelesini durdurmaya değil, sonuna kadar sürdürmeye çalışmalıyız.

Bu nedenle, politikada yanılmamak için, proletaryanın ve burjuvazinin çıkarlarını birbirine uyduran reformcu bir politika ve «kapitalizmin sosyalizme dönüşmesi» gibi uzlaşıcı bir politika değil, uzlaşmaz bir proleter sınıf politikasını izlemeliyiz.

Marksist Diyalektiğin, toplumsal hayata, toplum tarihine uygulanış yöntemi budur.

Marksist felsefî materyalizm ise, temelde, felsefî ideallzmle taban tabana zıttır.

2) **Marksist felsefî materyalizmin** anahatları aşağıdaki gibidir :

a) Dünyaya bir «mutlak düşüncenin», bir «evrensel ruhun», «bilincin» cisimleşmiş hali olarak bakan idealizmin aksine, Marks'ın felsefî materyalizmi, dünyanın tabiatı gereği **maddî** olduğunu; dünyadaki çok çeşitli olayların, hareket halindeki maddenin farklı biçimleri olduğunu; diyalektik yöntemin ortaya koyduğu gibi, olayların birbirine olan bağlılık ve bağımlılığının, hareket içindeki maddenin gelişme yasası olduğunu; dünyanın, maddenin gelişme yasalarına uygun olarak geliştiğini ve «evrensel bir ruha» ihtiyacı olmadığını kabul eder.

> «Materyalist tabiat görüşü,» der Engels, «tabiatın yabancı bir el değmemiş haliyle, olduğu gibi basit olarak kavranmasından başka bir şey değildir.» **(Ludwig Feuerbach ve Klâsik Alman Felsefesinin Sonu)**

«Dünya, bütünüyle, herhangi bir tanrı ya da insan tarafından yaratılmadı, fakat vardı, vardır ve daima yaşayan, düzenli bir biçimde gelişen ve ölen bir alev olarak kalacaktır» diyen eski filozof Heraklit'in materyalist görüşlerinden söz ederken Lenin şöyle diyor: «Diyalektik materyalizmin tohumlarının çok iyi bir ifadesi.» (Lenin, **Felsefe Defterleri,** Rus bas., s. 318)

b) Gerçekte sadece bilincimizin var olduğunu; maddi dünyanın, varlığın, doğanın sadece bilincimizde, duygularımızda, düşüncelerimizde ve algılarımızda var olduğunu ileri süren idealizmin aksine, Marksist materyalist felsefe, maddenin, doğanın, varlığın, bilincimizin dışında ve ondan bağımsız olarak varolan nesnel bir gerçeklik olduğunu; duyumların, düşüncelerin, bilincin kaynağını meydana getirdiği için maddenin esas olduğunu; maddenin, varlığın bir yansıması olduğu için, bilincin ikinci derecede geldiğini, türevsel olduğunu; düşüncenin, gelişmesinde yüksek bir mükemmellik derecesine erişen maddenin, yani beynin ürünü olduğunu; beynin düşünme organı olduğunu ve bu nedenle, kişinin büyük bir hataya düşmeden düşünceyi maddeden ayıramayacağını kabul eder. Engels şöyle diyor:

> «Düşüncenin varlıkla, maneviyatın tabiatla ilişkisi meseleleri, bütün felsefenin en önemli meselesidir... Filozof-

ların bu meseleye verdikleri cevaplar, onları iki büyük kampa böldü. Maneviyatın tabiattan önce geldiğini ileri sürenler... **idealizm** kampını meydana getirdiler. Tabiata öncelik veren diğerleri, çeşitli **materyalizm** okullarına bağlıdırlar. **(Ludwig Feuerbach ve Klâsik Alman Felsefesinin Sonu)**

Ve daha sonra :

«Ait olduğumuz maddi, duyularla algılanabilir dünya, tek gerçekliktir... Bilincimiz ve düşüncemiz, ne kadar duyu - üstü görünürlerse görünsünler, maddî, vücuda ait bir organın, beynin ürünüdürler. Madde bilincin ürünü değil, bilinç sadece maddenin en ileri ürünüdür.» **(Aynı yerde)**

Madde ve düşünce konusunda Marks şöyle diyor :

«Düşünen maddeden, düşünceyi ayırmak imkansızdır. Madde bütün değişimlerin öznesidir.» (Karl Marks, **Seçme Eserler,** İng. bas. Moskova 1946, Cilt I, s. 335)

Lenin, Marksist felsefi materyalizmi tanımlarken şöyle diyor:

«Materyalizm genellikle, nesnel gerçek varlığı (madde), bilinçten, duyumdan, deneyden bağımsız sayar... Bilinç, varlığın sadece bir yansımasıdır, **ancak yaklaşık** olarak doğru (yeterli, tam) bir yansımasıdır.» (Lenin, **Materyalizm ve Empirio - Kritisizm,** İng. bas., Moskova 1947, s. 337 - 338)

Ve gene :

— «Madde, duyu organlarımızı etkileyerek duyum yaratan şeydir; madde bize duyumla verilen nesnel gerçekliktir... Madde, doğa, varlık, fizikî olan, birinci derecededir. Ruh, bilinç, duyum, manevî olan ise ikinci derecededir.» **(Aynı yerde,** s. 145-146)

— «Dünyanın görünümü, maddenin nasıl hareket ettiğinin ve **maddenin nasıl düşündüğünün** bir görünümüdür.» **(Aynı yerde,** s. 367)

— «Beyin, düşünce organıdır.» **(Aynı yerde,** s. 152)

c) Dünyanın ve dünya yasalarının bilinebileceğini inkar eden, bilgimizin doğruluğuna inanmayan, objektif gerçek ta-

nımayan ve dünyanın bilimle anlaşılamayacak «kendi içinde şeyler» le dolu olduğunu savunan idealizmin tersine, Marksist felsefî materyalizm şu ilkeleri savunur: Dünya ve dünya yasaları tamamen bilinebilir; doğa yasaları hakkındaki deney ve pratikle sınanmış bilgimiz, objektif gerçek değerinde sağlam bir bilgidir ve dünyada bilinemeyecek hiçbir şey yoktur; sadece şimdilik bilinmeyen, fakat bilimsel ve pratik çabalarla ilerde ortaya çıkarılıp açıklanacak şeyler vardır.

Engels, dünyanın bilinemezliğini ve bilinmesi imkansız «kendi içinde şeyler» in varlığını ileri süren Kant'ın ve diğer idealistlerin tezini eleştirirken ve bilgimizin hayattan çıkarılan bilgi olduğunu ileri süren ünlü materyalist tezi savunurken şöyle diyor:

> «Bunu ve bütün diğer felsefî hayalleri en kesin bir şekilde reddeden şey, pratiktir, yani deney ve sanayidir. Eğer biz doğadaki bir süreci kendimiz yaparak, kendi şartlarından gidip onu oluşturarak ve üstelik kendi amaçlarımız için kullanarak o süreci kavrayışımızın doğruluğunu ispatlayabilirsek, Kant'ın ne idüğü belirsiz, «kendi içinde şey» kavramı ortadan kalkar. Bitki ve hayvanların gövdelerinden çıkan kimyasal maddeler de, organik kimya bu maddeleri birbiri ardına yapana kadar «kendi içinde şey» idi; fakat kimyanın gelişmesiyle bu maddeler «kendi içinde şey» olmaktan çıkıp bizim için bir şey oldu. Örneğin, boya kökünden elde edilen kökboya için artık tarlada boya kökü yetiştirilmiyor, kömür katranından çok daha ucuz ve kolay şekilde çıkarılıyor. Kopernik'in güneş sistemi, üçyüz yıl süreyle bir varsayım olarak kaldı; doğru olmama ihtimali yüzde bir, binde bir, onbinde birdi, fakat yine de her zaman bir varsayımdı. Kopernik sisteminin ispatlanması şu şekilde oldu: Bu sistemin ortaya koyduğu verilere dayanan Leverrier, hem bilinmeyen bir gezegenin var olması gerektiğini keşfetti, hem de bu gezegenin uzayda işgal etmesi gereken yeri hesapladı; daha sonra da Galle bu gezegeni gerçekten buldu.» (Karl Marks, **Seçme Eserler,** İng. **bas.** Moskova 1946 Cilt **I, s.** 368)

Bogdanov, Bazarov, Yuşkeviç ve Mach'ın diğer takipçilerini fideizmle, yani imanı bilime tercih etmekle suçlayan Lenin, doğa yasaları hakkındaki bilimsel bilgimizin hayattan çıkarılan bilgi olduğunu ve bilim yasalarının objektif gerçeği temsil ettiğini ileri süren ünlü materyalist tezi savunarak şöyle diyor:

> «Çağdaş fideizm, bilimi kesinlikle reddetmez; sadece bilimin «abartılmış iddialarını», yani objektif gerçeği bilme iddiasını reddeder. Eğer materyalistlerin düşündüğü gibi objektif gerçek varsa; eğer yalnızca dış dünyayı insan "tecrübesi" olarak yansıtan doğabilim, objektif gerçeği verebiliyorsa, bütün fideist teoriler tümüyle çürütülmüş olur.» (Lenin, **Materyalizm ve Empirio - Kritisizm,** İng. bas. Moskova 1947, s. 123-24)

Marksist felsefî materyalizmin karakteristik özellikleri kısaca bunlardır.

Felsefi materyalizm ilkelerinin toplumsal hayatın ve toplum tarihinin incelenmesine uygulanmasının ne kadar önemli olduğu, bu ilkelerin toplumun tarihine ve proletarya partisinin pratik çalışmalarına uygulanmasının ne kadar önemli olduğu, kolayca kavranabilir.

Eğer doğa olayları arasındaki ilişkiler ve bu olayların birbirine bağımlılığı, doğanın gelişme yasalarıysa, toplumsal yaşayıştaki olayların arasındaki bağ ve birbirine olan bağımlılık da toplum gelişmesinin yasasıdır; rastlantı değildir.

İşte bundan dolayı, toplum hayatı ve toplumun tarihi bir «rastlantılar» yığını olmaktan çıkar; düzenli yasalara dayanan toplum gelişmesinin tarihi olur, toplum tarihinin incelenmesi de bir bilim haline gelir.

Bunun içindir ki proletarya partisinin pratik çalışmaları, «üstün kişiler» in iyi niyetine, «aklın» gerektirdiklerine ve «evrensel ahlak değerleri» ne değil, toplum gelişmesinin yasalarına ve bu yasaların incelenmesine dayanmalıdır.

Bundan başka, dünya bilinebilirse ve doğanın gelişme yasaları hakkındaki bilgimiz, objektif gerçek değerinde doğru bilgiyse, toplum hayatı ve toplumun gelişmesi de bilinebilir şeylerdir ve toplumun gelişme yasalarına ilişkin bilimsel veriler, objektif gerçek değerinde doğru verilerdir.

Böylece, toplum hayatındaki olayların bütün karmaşıklığına rağmen, toplum tarihinin bilimi, örneğin biyoloji kadar kesin bir bilim olabilir ve toplumun gelişme yasalarından pratik amaçlar için yararlanabilir.

Bunun içindir ki proletarya partisi, pratik çalışmalarında tesadüfî sebepleri değil, toplum gelişiminin yasalarını ve bu yasalardan çıkarılacak pratik sonuçları kılavuz edinmelidir.

Böylece sosyalizm, insanlık için daha iyi bir gelecek hayalinden, bilime dönüştürülmüştür.

Bu yüzden, bilim ile pratik çalışma, teori ile pratik arasındaki bağ ve birlik proletarya partisinin yol gösterici kutup yıldızı olmalıdır.

Bundan başka, eğer doğa, varlık, maddi dünya birinci derecede; bilinç, düşünce ona bağımlı ve ikinci derecede ise; eğer maddi dünya insanların bilincinden bağımsız olarak var olan objektif gerçekliği temsil ediyorsa ve bilinç bu objektif gerçekliğin yansımasıysa, toplumun maddi hayatı ve varlığı da birinci derecededir; manevi hayat ona bağımlıdır ve ikinci derecededir; toplumun maddi hayatı insan iradesinden bağımsız olarak var olan objektif bir gerçekliktir; toplumun manevi hayatı bu objektif gerçekliğin, varlığın bir yansımasıdır.

Bu nedenle, toplumun manevi hayatının şekillenmesinin kaynağı, toplumsal düşüncelerin, toplumsal teorilerin, siyasi kurumların kökeni, fikirlerin, teorilerin, görüşlerin, siyasi kurumların kendisinde aranmamalıdır; toplumun maddi hayatının şartlarında, toplumsal varlıkta aranmalıdır, çünkü bu fikirler, teoriler, görüşler vb., toplumun maddi hayatının ve toplumsal varlığın bir yansımasıdır.

Bu yüzden, toplum tarihinin değişik dönemlerinde değişik toplumsal fikirler, teoriler, görüşler ve siyasi kurumlar görülüyorsa; kölelik düzeninde belirli bazı toplumsal fikirler, teoriler, görüşler ve siyasi kurumlara rastlıyor, feodalizmde başkalarını, kapitalizmde de daha değişiklerini görüyorsak, bu, fikirlerin, teorilerin, görüşlerin ve siyasi kurumların «tabiat» veya «özellikleri»nden dolayı değil, toplum gelişmesinin değişik dönemlerinde toplumun maddi hayat şartlarının değişik olmasındandır.

Bir toplumun varlığı, toplumdaki maddi hayat şartları nasılsa, toplumdaki fikirler, teoriler, siyasî görüş ve kurumlar da öyle olur.

Bu konuda Marks şöyle diyor:

> «İnsanların varlığını bilinçleri belirlemez, tersine, insanların toplumsal varlıkları bilinçlerini belirler.» (Karl Marks, **Seçme Eserler,** İng. bas., Moskova 1946, Cilt I, s. 300)

Bu yüzden, politikada hata yapmamak, boş hayalciliğe düşmemek için proletarya partisi, çalışmalarını soyut «insan aklı ilkeleri»ne değil, toplumsal gelişmenin tayin edici gücü olarak toplumun maddi hayatının somut şartlarına; «büyük adamlar»ın iyi niyetine değil, toplumun maddi hayatının gelişmesinin gerçek ihtiyaçlarına dayandırmalıdır.

Narodnikler, Anarşistler ve Sosyalist - Devrimciler dahil ütopyacıların çöküşlerinin başka nedeni, toplumun gelişmesinde toplumun maddi hayat şartlarının oynadığı birinci derecedeki rolü görmemeleri; idealizme batarak pratik çalışmalarını toplumun maddi hayatın gelişmesinin ihtiyaçlarına değil, bu ihtiyaçlardan bağımsız olarak ve bu ihtiyaçlara rağmen toplumun gerçek hayatından kopmuş «ideal planlar» ve «herşeyi kapsayan projeler»e dayandırmalarıdır.

Marksizm - Leninizmin gücü ve canlılığı, pratik çalışmasını toplumun maddi hayatının gelişmesinin ihtiyaçlarına dayandırmasında, hiçbir zaman toplumun gerçek hayatından kopmamasındadır.

Ancak, Marks'ın söylediklerinden, toplumsal fikirlerin, teorilerin, siyasi görüş ve kurumların toplum hayatında hiç önemi olmadığı, karşılıklı olarak toplumsal varlığı, toplumun maddi hayat şartlarının gelişmesini etkilemediği sonucu çıkarılamaz. Biz şimdiye kadar, toplumsal fikirlerin, teorilerin, görüşlerin ve siyasi kurumların **kökeninden, ortaya çıkış yollarından;** toplumun manevi hayatının, maddi hayat şartlarının yansıması olduğundan söz ettik. Toplumsal fikirlerin, teorilerin, görüşlerin ve siyasi kurumların **önemine** ve tarihteki **rollerine** gelince, tarihî materyalizm, bunları inkar etmek bir yana, bu

etkenlerin toplum hayatı ve toplum tarihindeki rolleri ve önemi üzerinde özellikle durur.

Çeşitli toplumsal fikirler ve teoriler vardır. Gününü doldurmuş, toplumun can çekişen güçlerinin çıkarlarına hizmet eden eski fikirler ve teoriler vardır. Bunların önemi, toplumun gelişmesine ve ilerlemesine ayak bağı olmalarındadır. Bir de, toplumun ileri güçlerinin çıkarlarına hizmet eden yeni ve ileri fikirler, teoriler vardır. Bunların önemi, toplumun ilerlemesini ve gelişmesini kolaylaştırmalarındadır; ve toplumun maddi hayatının gelişmesinin ihtiyaçlarını doğru dile getirdikleri oranda bu fikirlerin önemi artar.

Yeni toplumsal fikirler ve teoriler, ancak toplumun maddi hayatının gelişmesinin topluma yeni görevler getirmesiyle ortaya çıkar. Fakat bu fikirler ve teoriler ortaya çıktıktan sonra, toplumun maddi hayatının gelişmesinin getirdiği görevlerin gerçekleştirilmesini ve toplumun ilerlemesini kolaylaştıran çok büyük bir güç haline gelirler. Yeni fikirlerin, yeni teorilerin, yeni siyasi görüşlerin ve yeni siyasi kurumların o kudretli örgütleyici, harekete geçirici ve yeniden şekillendirici değeri, işte bu noktada kendini gösterir. Yeni toplumsal fikir ve teorilerin ortaya çıkmasının asıl nedeni, bunların toplum için gerekli olması, toplumun maddi hayatının gelişmesinin getirdiği acil görevleri bu fikirlerin örgütleyici, harekete geçirici ve yeniden şekillendirici etkisi olmadan gerçekleştirmenin **imkansızlığıdır.** Toplumun maddi hayatının gelişmesinin getirdiği yeni görevlerden doğan yeni toplumsal fikir ve teoriler, kendilerine yol açarak kitlelerin malı olurlar, toplumun can çekişen güçlerine karşı kitleleri harekete geçirir ve örgütlerler, böylece toplumun maddi hayatının gelişmesini engelleyen bu güçlerin yıkılmasını kolaylaştırırlar.

Toplumun maddi hayatının, toplumsal varlığın gelişmesinden doğan acil görevlerin ortaya çıkardığı toplumsal fikirler, teoriler ve siyasi kurumlar, bu sefer dönerek toplumsal varlığı, toplumun maddi hayatını etkilerler; toplumun maddi hayatının gelişmesinin acil görevlerini tam olarak gerçekleştirmek ve gelişmenin devamını sağlamak için gerekli şartları meydana getirirler.

Bu konuyla ilgili olarak Marks şöyle diyor:

«Teori, kitleler tarafından bir kere kavrandı mı, maddi bir güç haline gelir.» **(Zur Kritik der Hegelschen Rechstphllosophle** - «Hegel'in Hukuk Felsefesinin Eleştirlsi»)

Bu yüzden, toplumun maddi hayat şartlarını etkileyebilmek ve bu şartların gelişmesini, ilerlemesini hızlandırmak için, proletarya partisi, toplumun maddi hayatının gelişmesinin doğurduğu ihtiyaçları doğru olarak ifade eden ve böylelikle geniş halk kitlelerini harekete geçirebilen, seferber edebilen, gerici güçlerl ezmek ve toplumun ilerl güçlerinin yolunu açmak için kitleleri büyük bir proletarya partisi ordusunda örgütleyebilen bir toplumsal teoriye, toplumsal fikre dayanmalıdır.

«Ekonomlstler»in ve Menşeviklerin çöküşünün nedenlerinden biri de, ileri teori ve fikirlerin harekete geçirici, örgütleyici ve yeniden şekillendirici rollerini kavrayamamaları, kaba materyalizme saplanmaları, bu etkenlerin rollerini hemen hemen sıfıra indirerek Partiyi sonunda pasifliğe ve zayıflığa mahkum etmeleridir.

Marksizm - Leninizmin gücü ve canlılığı şu gerçekten gelmektedir: Marksizm - Leninizm, toplumun maddi hayatının gelişmesinin doğurduğu ihtiyaçları doğru olarak ifade eden ileri bir teoriye dayanır; teoriyi uygun bir düzeye yükseltir; bu teorinin harekete geçirici, örgütleyici ve yeniden şekillendirici gücünü son damlasına kadar kullanmayı görev bilir.

Toplumsal varlıkla toplumsal bilinç, toplumun maddi hayatıyla manevi hayatının gelişme şartları arasındaki ilişki meselesini, tarihî materyalizm işte böyle çözer.

3) **Tarlhî materyallzm.**

Şimdi geriye şu soruyu aydınlatmak kalıyor: Son çözümlemede toplumun görünüşünü, fikirlerini, görüşlerini ve siyasi kurumların, vb. belirleyen «toplumun maddi hayat şartları», tarihî materyalizm açısından ne demektir?

Gerçekte, bu «toplumun maddi hayat şartları» ve bu şartların ayırdedici nitelikleri nelerdir?

Hiç şüphesiz «toplumun maddi hayat şartları» kavramı, herşeyden önce, toplumu çevreleyen doğayı, coğrafi çevreyi içine alır; doğa, toplumun maddi hayatının vazgeçilmez ve değişmez şartlarından biridir ve elbette toplumun gelişmesini etkiler. Toplumun gelişmesinde coğrafi çevrenin rolü nedir? Toplumun görünüşünü, insanların toplumsal sisteminin niteliğini, bir düzenden başkasına geçişi belirleyen başlıca güç, coğrafi çevre midir?

Tarihî materyalizm, bu soruya «hayır» cevabını verir.

Coğrafi çevre, tartışmasız, toplumun gelişmesinin değişmez ve zorunlu şartlarından biridir ve elbette toplumun gelişmesini etkiler, hızlandırır veya yavaşlatır. Fakat coğrafi çevrenin etkisi **belirleyici** değildir, çünkü toplumun değişme ve gelişmeleri, coğrafi çevrenin değişme ve gelişmeleriyle kıyaslanamayacak bir hızda ilerlemektedir. Üç bin yıllık bir süre içinde Avrupa'da birbiri ardına üç ayrı toplumsal sistem gelip geçmiştir. İlkel komünal sistem, kölelik sistemi ve feodal sistem. Avrupa'nın doğusunda, SSCB'nde ise dört ayrı toplumsal sistemin gelip geçtiği görülmüştür. Oysa bu sürede, Avrupa'nın coğrafi şartları ya hiç değişmemiştir, ya da coğrafyaya geçmeyecek kadar küçük değişiklikler olmuştur. Bu tabiidir. Coğrafi çevrede önemli bir değişiklik olması için milyonlarca yıl gerekir, oysa toplum sistemlerinde çok önemli bir değişiklik için bile birkaç yüz veya birkaç bin yıl yeter.

Bundan şu sonuca varabiliriz: Coğrafi çevre, toplum gelişmesinin başlıca nedeni, **belirleyici** nedeni olamaz. Çünkü onbinlerce yılda hemen hemen hiç değişmeyen bir şey, birkaç yüzyılda köklü değişikliklere uğrayan bir şeyin gelişmesinin başlıca nedeni olamaz.

Ayrıca, «toplumun maddi hayat şartları» kavramı, hiç şüphesiz nüfus artışını ve değişik derecelerde nüfus yoğunluğunu da içerir, çünkü insanlar, toplumun maddi hayat şartlarının temel bir unsurudur ve belli asgari sayıda insan olmadan, toplumun maddi hayatı olamaz. İnsanların toplum sisteminin niteliklerini belirleyen başlıca etken, nüfus artışı olabilir mi?

Tarihî materyalizm, bu soruya da «hayır» cevabını verir.

Elbette nüfus artışı toplumun gelişmesini etkiler, geliş-

meyi kolaylaştırır veya geciktirir. Ancak nüfus artışı, toplumun gelişmesindeki başlıca etken olamaz, toplum gelişmesine etkisi **belirleyici** değildir, çünkü nüfus artışı, belli bir toplum sisteminin yerine niçin belli bir yeni sistemin geldiğini ve herhangi bir başkasının gelmediğini, ilkel komünal toplumu niçin tam da köleci toplumun, köleci toplumu feodal toplumun, feodal toplumu da burjuva toplumunun izlediğini tek başına açıklayamaz.

Eğer nüfus artışı, toplumun gelişmesini belirleyen güç olsaydı, daha fazla nüfus yoğunluğu, zorunlu olarak, buna uygun olan daha yüksek biçimde bir toplum düzeninin ortaya çıkmasına sebep olurdu. Ancak, durumun böyle olmadığını görüyoruz - Çin'deki nüfus yoğunluğu, ABD'dekinden dört kat daha fazladır, oysa ABD, toplumsal gelişme bakımından Çin'den daha yüksek bir aşamadadır, çünkü Çin'de hâlâ yarı-feodal bir düzenin hüküm sürmesine karşılık ABD çoktan kapitalist gelişmenin en yüksek aşamasına varmıştır. Belçika'nın nüfus yoğunluğu ABD'dekinden 19 kat, SSCB'ndekinden 26 kat fazladır. Oysa ABD toplumsal gelişme bakımından Belçika'dan ilerdedir; SSCB'ne gelince, Belçika bu ülkeden bütün bir tarihi dönem boyu geride kalmıştır, çünkü Belçika'da kapitalist sistemin hüküm sürmesine karşılık SSCB kapitalizmi yıkmış ve sosyalist bir sistem kurmuştur.

Bundan da görülüyor ki nüfus artışı toplum gelişmesinde başlıca etken, toplumsal sistemin niteliklerini, toplumun görünüşünü belirleyen başlıca etken değildir ve olamaz da.

a) O halde, toplumun maddi hayat şartlarının karmaşık bütünü içinde, toplumun görünüşünü, toplumsal sistemin niteliğini, toplumun bir sistemden diğerine ilerleyişini belirleyen başlıca etken nedir?

Tarihî materyalizme göre bu etken, insanın varlığı için gerekli **yaşama imkanlarını sağlama yöntemi,** toplumun yaşayışı ve gelişmesi için vazgeçilmez unsurlar olan yiyecek, giyecek, ayakkabı, ev, yakacak, üretim aletleri, vb. gibi **maddi değerlerin üretim biçimidir.**

Yaşamak için insanlara yiyecek, giyecek, ayakkabı, barınak, yakacak, vb. gereklidir; bu maddi değerlere sahip olmak

için insanların bunları üretmesi gerekir; ve bunları üretmek için de yiyecek, giyecek, ayakkabı, barınak, yakacak, vb. gibi şeylerin üretimi için kullanılan üretim aletlerine sahip olması gerekir; insanların bu aletleri üretebilmeleri ve kullanabilmeleri gerekir.

Maddi değerlerin üretilmesi için kullanılan **üretim aletleri,** bu üretim aletlerini kullanan ve belli bir **üretim tecrübesi** ile **iş hüneri** sayesinde maddi değerler üretimini sürdüren **insanlar**: işte bütün bu unsurlar, hep birlikte toplumun **üretim güçlerini** meydana getirirler.

Fakat üretim güçleri, üretimin, üretim biçiminin sadece bir yanı; insanın, maddi değer üretiminde yararlandığı nesneler ve doğa güçleri ile olan ilişkisini ifade eden yanıdır. Üretimin, üretim biçiminin yanını, insanların üretim süreci içerisinde birbirleriyle olan ilişkileri, insanların **üretim ilişkileri** meydana getirir. İnsanlar doğayla savaşır ve maddi değerler üretmek için doğadan yararlanırken, birbirlerinden tecrit edilmiş ayrı kişiler olarak değil, birlikte, gruplar halinde, toplum halinde bulunurlar. Bundan dolayı üretim, her zaman ve her şart altında **toplumsal** üretimdir. Maddi değerlerin üretiminde insanlar, üretim içinde, çeşitli biçimlerde karşılıklı ilişkilere, şu ya da bu üretim ilişkilerine girerler. Bu ilişkiler, sömürüden kurtulmuş insanlar arasında işbirliği ve karşılıklı yardımlaşma ilişkileri biçiminde olabilir; hakimiyet ve boyun eğme ilişkileri biçiminde olabilir; veya bir üretim ilişkisi biçiminden diğerine geçiş halinde olabilir. Fakat üretim ilişkilerinin niteliği ne olursa olsun, her zaman ve her sistemde bu ilişkiler, üretim için, toplumun üretim güçleri kadar zorunlu bir unsurdur.

> «Üretimde», der Marks, «insanlar sadece doğayı değil, birbirlerini de etkilerler. Ancak belli bir tarzda çalışarak ve çalışmalarını mübadele ederek üretimde bulunurlar. Üretim yapabilmek için birbirleriyle belirli bağlar kurar, belirli ilişkilere girerler ve doğayı etkilemeleri, yani üretim, ancak bu toplumsal bağ ve ilişkiler çerçevesinde gerçekleşir.» Kari Marks, **Seçme Eserler,** İng. bas., Moskova 1946, Cilt I, s. 211)

Sonuç olarak şunu diyebiliriz: Üretim, üretim biçimi, hem

toplumun üretim güçlerini, hem de insanların üretim ilişkilerini kapsar; bu yüzden, bunların, maddi değerlerin üretimi süreci içindeki birliğinin cisimleşmesidir.

b) Üretimin **birinci özelliği,** hiçbir zaman bir noktada uzun süre kalmaması, devamlı değişme ve gelişme halinde olmasıdır. Ayrıca, üretim biçimindeki değişmeler, kaçınılmaz olarak bütün toplumsal sistemde, toplumsal fikirlerde, siyası görüşlerde ve siyasi kurumlarda da değişmeleri gerektirir; bütün toplumsal ve siyasi düzenin yeniden kurulmasına yol açar. İnsanlar değişik gelişme aşamalarında değişik üretim biçimlerinden yararlanırlar, veya daha kabaca söylersek, değişik yaşama biçimleri sürdürürler. İlkel komünde bir üretim biçimi vardır, kölelikte başka bir üretim biçimi vardır, feodalizmde de daha başka bir üretim biçimi vardır ve bu böylece sürüp gider. Ve buna uygun olarak, insanların toplumsal sistemi, manevi hayatı, görüşleri ve siyasi kurumları da değişiklik gösterir.

Bir toplumun üretim biçimi nasılsa, toplumun kendisi, fikirleri ve teorileri, siyasi görüş ve kurumları da esas itibariyle öyledir.

Veya daha kabaca söylersek, insanın yaşama tarzı nasılsa, düşünme tarzı da öyledir.

Bu demektir ki toplumun gelişim tarihi, herşeyden önce, üretimin gelişiminin tarihi, yüzyıllar boyunca birbirini izleyen üretim biçimlerinin tarihi, üretim güçlerinin ve insanların üretim ilişkilerinin gelişim tarihidir.

Bu nedenle toplumun gelişmesi için, aynı zamanda maddi değerleri üretenlerin, üretim sürecinde başlıca güç olan ve toplumun varlığı için gerekli maddi değerlerin üretimini sürdüren emekçi kitlelerin tarihidir.

Bu yüzden, eğer tarih bilimi gerçek bir bilim olacaksa, toplumun gelişme tarihini kral ve generallerin hareketlerine, devletlerin «fatih»lerinin ve «hükümdar»larının davranışlarına indirgememeli, herşeyden önce, maddi değerleri üretenlerin, emekçi kitlelerin, halkların tarihi olmalıdır.

Bu yüzden, toplum tarihi yasalarının incelenmesi için gerekil ipucu, insanların zihinlerinde, toplumun görüşlerinde ve

fikirlerinde değil, belli bir tarih döneminde toplumun uyguladığı üretim biçiminde, toplumun iktisadî hayatında aranmalıdır

Bu yüzden, tarih biliminin önde gelen görevi, üretim yasalarını, üretim güçleriyle üretim ilişkilerinin gelişim yasalarını ve toplumun iktisadî gelişim yasalarını incelemek ve açıklamaktır.

Bu yüzden, Proletarya partisi gerçek bir parti olacaksa, herşeyden önce üretimin gelişim yasalarını, toplumun iktisadî gelişim yasalarını bilmelidir.

Bu yüzden, proletarya partisi politikasında hataya düşmemek için, hem programının hazırlanmasında, hem de pratik çalışmalarında, öncelikle üretimin gelişim yasalarından, toplumun iktisadî gelişim yasalarından hareket etmelidir.

c) Üretimin **ikinci bir özelliği** de, üretimdeki değişme ve gelişmelerin, daima üretim güçlerindeki ve öncelikle üretim aletlerindeki değişme ve gelişmelerle başlamasıdır. Bu yüzden üretimin en hareketli ve devrimci unsuru, üretim güçleridir. Önce toplumun üretim güçleri değişir ve gelişir, sonra da bu değişikliklere **dayanarak,** bunlara **uygun olarak,** insanların üretim ilişkileri, iktisadî ilişkileri değişir. Fakat bu, üretim ilişkilerinin üretim güçlerinin gelişmesinde hiç etkisi olmadığı, üretim güçlerinin üretim ilişkilerine dayanmadığı anlamına gelmez. Üretim ilişkilerinin gelişmesi üretim güçlerinin gelişmesine bağlıdır ama, üretim ilişkileri de üretim güçlerinin gelişmesini etkiler, hızlandırır veya geciktirir. Bu konuyla ilgili olarak belirtmek gerekir ki, üretim ilişkileri uzun süre üretim güçlerinden geride kalamaz, üretim güçlerinin gelişmesiyle çelişemez. Çünkü, üretim ilişkileri üretim güçlerinin niteliğine ve durumuna uygun düştüğü ve bu güçlerin gelişmesi için eksiksiz bir ortam yarattığı zaman, ancak o zaman, üretim güçleri tam olarak gelişebilir. Bunun içindir ki, üretim ilişkileri üretim güçlerindeki gelişmelerin ne kadar gerisinde kalırsa kalsın, ergeç üretim güçlerinin gelişme düzeyine, üretim güçlerinin niteliklerine uygun duruma gelmelidir ve gerçekten de gelir. Bu böyle olmasaydı, üretim düzenindeki üretim güçleri ile üretim ilişkileri arasındaki birlik kökten bozulur, üretim tamamen

durur, üretimde bir buhran meydana gelir ve üretim güçleri yıkılırdı.

Üretim ilişkilerinin üretim güçlerinin niteliğine uymadığı, onlarla çatıştığı durumlara bir örnek, üretim araçlarının özel kapitalist mülkiyetinin üretim sürecinin toplumsal niteliğine, üretim güçlerinin niteliğine açıktan açığa aykırı düştüğü kapitalist ülkelerdeki iktisadî buhranlardır. Bu iktisadî buhranlar, üretim güçlerinin yıkılmasına yol açar. Üstelik, bu aykırılığın kendisi, amacı var olan üretim ilişkilerini yıkmak ve üretim güçlerinin niteliğine uygun yeni üretim ilişkileri yaratmak olan toplumsal devrimin iktisadî temelini meydana getirir.

Bunun aksine, üretim araçlarının toplumsal mülkiyetinin, üretim sürecinin toplumsal niteliğine tamamen uygun olduğu ve bu yüzden de iktisadî buhranların ve üretim güçlerinin yıkımının görülmediği SSCB'nin sosyalist millî ekonomisi, üretim ilişkileri ile üretim güçlerinin niteliğinin tam bir uygunluk içerisinde olduğu duruma bir örnektir.

Sonuç olarak denebilir kl üretim güçleri, sadece üretimdeki en hareketli ve devrimci unsur değil, aynı zamanda üretimin gelişmesini belirliyen unsurdur.

Üretim güçleri nasılsa, üretim ilişkileri de öyle olmak zorundadır.

Üretim güçlerinin durumu, insanların ihtiyaçları olan maddi değerleri hangi üretim aletleriyle ürettikleri sorusunu cevaplandırır; üretim ilişkilerinin durumu ise, **üretim araçları** (toprak, ormanlar, sular, maden kaynakları, ham maddeler, üretim aletleri, üretim yapılan yerler, haberleşme ve ulaştırma araçları vb.) kimin elindedir; bu üretim araçları kimin hakimiyeti altındadır; toplumun tümünün mü, yoksa bu araçları öteki insanları, grupları ya da sınıfları sömürmek için kullanan tek tek insanların, grupların ya da sınıfların hakimiyeti altında mı sorusuna cevap teşkil eder.

Eski çağlardan bu yana üretim güçlerinin nasıl geliştiğinin kaba taslak bir görünümü şöyledir: Yontma taş aletlerden ok ve yaya geçiş ve bunun yanısıra avcılık hayatından hayvanların evcilleştirilmesine ve ilkel çobanlığa geçiş; taş aletlerden madeni aletlere (demir balta, demir uçlu tahta sa-

ban, vb.) geçiş ve buna ilişkin olarak da çiftçiliğe ve tarıma geçiş; gereçlerin işlenmesine yarayan madeni aletlerin daha da gelişmesi, demirci körüğünün ve çömlekçiliğin ortaya çıkışının yanı sıra el sanatlarının gelişmesi, el sanatlarının tarımdan ayrılması, bağımsız bir el sanatları sanayiinin ve bunun sonucu olarak da imalatın gelişmesi; el sanatı aletlerinden makinalara geçiş ve el sanatları ile imalatın makina sanayiine dönüşmesi; makina sistemine geçiş ve geniş çapta modern makina sanayiinin ortaya çıkışı; işte, insanlık tarihi boyunca toplumların üretim güçlerinin gelişmesinin genel ve kaba taslak bir görünüşü. Açıktır ki üretim aletlerinin gelişmesi ve ilerlemesi, insanlardan bağımsız olarak meydana gelmemiş, üretimle ilişkisi olan insanlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Bundan dolayı da, üretim aletlerinin değişmesi ve gelişmesinin yanısıra, üretim güçlerinin en önemli unsuru olan insanlarda ve onların üretim tecrübesi, iş hüneri ve üretim aletlerini kullanma yeteneğinde de bir değişme ve gelişme meydana gelmiştir.

Toplumun üretim güçlerinin tarih içerisindeki değişmesi ve gelişmesine uygun olarak, insanların üretim ilişkileri ve iktisadî ilişkileri de değişti ve gelişti.

Tarihte başlıca beş tip üretim ilişkisi görülür: İlkel komünal, kölelik, feodal, kapitalist ve sosyalist üretim ilişkileri.

İlkel komünal sistemde üretim ilişkilerinin temeli, üretim araçlarına toplumun sahip olmasıdır. Bu, o dönemdeki üretim güçlerinin niteliğine uygundur. Taş aletler ve daha sonraları ok ve yay, insanların doğa güçlerine ve vahşi hayvanlara karşı tek başlarına mücadele etmelerini imkansız kılmıştır. İnsanlar açlıktan ölmemek, vahşi hayvanlara ve komşu kavimlere yem olmamak için, ormandan meyva toplamak, balık tutmak ve barınak yapmak gibi işlerde ortaklaşa çalışmak zorunda kaldılar. Emeğin ortak oluşu, üretim araçlarının ve ürünlerin ortak mülkiyetine yol açtı. O zamanlarda, yırtıcı hayvanlara karşı savunma aracı olarak da kullanılan bazı üretim aletleri dışında, üretim araçları üzerinde özel mülkiyet kavramı henüz yoktu. O zamanlarda ne sömürü, ne de sınıflar vardı.

Kölelik sisteminde üretim ilişkilerinin temeli, köle sahibinin üretim araçlarına sahip olmasıdır; aynı zamanda, üretimde çalışan ve bir hayvan gibi alıp satabileceği ya da öldürebileceği köleye de sahiptir. Bu gibi üretim ilişkileri, o dönemdeki üretim güçlerinin durumuna uygundur. Bu dönemde artık insanlar taş aletler yerine madeni aletler kullanmaktadır; çiftçilik ve çobanlık bilmeyen avcıların ilkel ve kötü ekonomisinin yerini çiftçilik, sığırtmaçlık ve el sanatları almış, bu üretim dalları arasında bir iş bölümü ortaya çıkmıştır. Böylelikle bireyler ve toplumlar arasında ürün mübadelesine, servetin birkaç kişi elinde birikmesine, üretim araçlarının bir azınlığın elinde toplanmasına ve bu azınlığın çoğunluğu boyunduruğu altına alıp köleleştirmesine yol açan imkanlar belirmiştir. Artık burada, toplumun bütün üyelerinin üretim süreci içindeki ortak ve özgür emeğini göremeyiz; burada hakim olan durum, emek harcamayan köle sahipleri tarafından sömürülen kölelerin zorla çalıştırılmasıdır. Bunun için burada, üretim araçlarının veya üretim ürünlerinin ortak mülkiyeti artık yoktur. Bunun yerini özel mülkiyet almıştır. Artık, köle sahibi, tam anlamıyla, esas ve tek mülk sahibidir.

Zenginler ve fakirler, sömürenler ve sömürülenler, bütün haklara sahip olanlarla hiçbir hakka sahip olmayanlar ve bunların arasında şiddetli bir sınıf mücadelesi; işte kölelik sisteminin görünümü.

Feodal düzende üretim ilişkilerinin temeli, feodal ağanın üretim araçlarına sahip olması, ama üretimde çalışan emekçiye (feodal ağanın artık öldüremediği, fakat alıp satabildiği serfe) tam olarak sahip olmamasıdır. Feodal mülkiyetin yanısıra, köylünün ve el sanatlarıyla uğraşanların kendi küçük üretim araçları üzerinde özel mülkiyetleri ve kendi emeklerine dayanan özel girişimleri de vardır. Bu gibi üretim ilişkileri, o dönemin üretim güçlerinin durumuna uygundur. Demirin eritilmesinin ve işlenmesinin daha da gelişmesi; demir sabanın ve dokuma tezgahının yayılması; tarımın, bağcılığın, bahçıvanlığın, sütçülüğün daha da gelişmesi; el tezgahlarının yanısıra imalathanelerin belirmesi; üretim güçlerinin durumunun başlıca özellikleri bunlardır.

Bu yeni üretim güçleri, emekçinin üretimde biraz inisiyatif göstermesini, çalışmaya bir yakınlık ve ilgi duymasını gerektirir. Bu yüzden feodal ağa, işe ilgi duymayan ve hiçbir inisiyatife sahip olmayan köleyi gözden çıkarır. Kendine ait bir tarım ekonomisi ve üretim araçları olan; işine karşı duyduğu ilgi, toprağı işlemek ve elde ettiği ürünün bir kısmını feodal ağaya ödemek için vazgeçilmez olan serfle iş görmeyi tercih eder.

Bu dönemde özel mülkiyet daha da gelişmiştir. Sömürü, biraz hafiflemekle birlikte, neredeyse kölelik devrindeki kadar şiddetlidir. Sömürenler ile sömürülenler arasındaki sınıf mücadelesi, feodal sistemin temel özelliğidir.

Kapitalist sistemde üretim ilişkilerinin temeli, kapitalistin üretim araçlarına sahip olmasına, ama üretimde çalışanlara, (yani kişisel olarak özgür oldukları için kapitalistin ne öldürebildiği ne de satabildiği, fakat üretim araçlarından yoksun olduğundan ve açlıktan ölmemek için işgüçlerini kapitaliste satmak, böylece sömürü boyunduruğuna girmek zorunda olan ücretli emekçilere) sahip olmamasına dayanır. Üretim araçlarında kapitalist mülkiyetin yanısıra, ilk başta geniş ölçüde, üretim araçlarında köylülerin ve el sanatçılarının özel mülkiyetini de görürüz. Artık serflikten çıkmış olan bu köylü ve el sanatçılarının özel mülkiyeti kendi emeklerine dayanmaktadır. El sanatı atelyelerinin, imalathanelerinin yerini, makinalarla donatılmış büyük imalathaneler ve fabrikalar alır. Köylünün ilkel üretim aletleriyle ekip biçtiği malikane topraklarının yerini de, bilimsel yollarla işletilen, tarım makinalarıyla teçhiz edilmiş büyük kapitalist çiftlikler alır.

Yeni üretim güçleri, üretimde çalışan işçilerin, cahil ve ezilen serflerden daha zeki ve daha iyi eğitilmiş olmalarını, makinalardan anlayıp onları doğru bir şekilde işletebilmelerini gerektirir. Bunun içindir ki, kapitalistler, serflik bağlarından kurtulmuş ve makinaları çalıştıracak kadar eğitim görmüş ücretli işçileri tercih ederler.

Ama üretim güçlerini büyük ölçüde geliştiren kapitalizm, üstesinden gelemeyeceği çelişmelerin içine düşmüştür. Kapitalizm, gittikçe daha fazla miktarda mal üreterek ve bunların fi-

atlarını gittikçe düşürerek rekabeti şiddetlendirir, küçük ve orta özel mülk sahipleri yığınını yıkar, onları proleterleştirerek satın alma güçlerini azaltır, bunun sonucunda da üretilen mallar elde kalır. Öte yandan, üretimi genişleterek milyonlarca işçiyi büyük atelyelerde ve fabrikalarda toplayan kapitalizm, üretim sürecine toplumsal bir nitelik kazandırır ve böylece kendi temelini zayıflatır, çünkü üretim sürecinin toplumsal niteliği üretim araçlarının toplumsal mülkiyetini gerektirir; oysa üretim araçları özel kapitalist mülkiyet olarak kalır ve bu durum, üretim sürecinin toplumsal niteliği ile bağdaşmaz.

Üretim güçlerinin niteliğiyle üretim ilişkileri arasındaki bu uzlaşmaz çelişmeler, zaman zaman meydana gelen fazla - üretim buhranlarında ortaya çıkar; yeterince mal olmadığı için değil, fazla mal üretildiği için milyonlarca insanın işsizliğe ve açlığa mahkum olduğu bir zamanda, nüfusun büyük bir çoğunluğunu yoksullaştırdıkları için mallarına büyük bir talep bulamayan kapitalistler, ürünleri yakmak, mamul maddeleri yoketmek, üretimi durdurmak ve üretim güçlerini yıkmak zorunda kalırlar.

Bunun da anlamı şudur: Artık kapitalist üretim ilişkileri, toplumun üretim güçlerinin durumuna uymamaktadırlar; onlarla uzlaşmaz bir çelişmeye düşmüşlerdir.

Bu, kapitalizmin, görevi üretim araçlarının kapitalist mülkiyeti yerine sosyalist mülkiyeti getirmek olan devrime gebe olduğunu gösterir.

Bu, kapitalist sistemin başlıca özelliğinin, sömürenler ve sömürülenler arasındaki çok keskin bir sınıf mücadelesi olduğunu gösterir.

Bugüne kadar sadece SSCB'nde gerçekleştirilen sosyalist sistemde, üretim ilişkilerinin temeli, üretim araçlarının toplumsal mülkiyetidir. Artık sömüren ve sömürülenler yoktur. Üretilen mallar, harcanılan emeğe ve «çalışmayan aç kalır» ilkesine göre dağıtılır. Burada, insanların üretim süreci içindeki karşılıklı ilişkileri, yoldaşça bir işbirliği ve sömürüden kurtulmuş işçilerin sosyalist yardımlaşmaları biçimindedir. Burada üretim ilişkileri, üretim güçlerinin durumuna tamamen uygun-

dur, çünkü üretim sürecinin toplumsal niteliği, üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti ile perçinlenmiştir.

Bu yüzden, SSCB'ndeki sosyalist üretimde devrî (dönemsel) fazla - üretim buhranlarına ve bunların yanısıra ortaya çıkan saçmalıklara rastlanmaz.

Bu yüzden, artık üretim güçleri büyük bir hızla gelişir, çünkü onlara eşlik eden üretim ilişkileri böyle bir gelişme için gereken şartları sağlar.

İnsanlık tarihi boyunca insanların üretim ilişkilerinin gelişmesinin görünümü, işte budur.

Üretim ilişkilerindeki gelişmenin, toplumun üretim güçlerinin ve öncelikle üretim aletlerinin gelişmesine olan bağımlılığı işte böyledir ve bu bağımlılık sonucu, üretim güçlerindeki değişme ve gelişmeler, eninde sonunda üretim ilişkilerinde de değişmelere ve gelişmelere yol açar.

> «İş aletlerinin (*) kullanımı ve yapımı» der Marks, «bazı hayvan türlerinde çekirdek halinde varolmasına rağmen, özellikle insanın iş sürecine ilişkin bir niteliktir ve Franklin bundan dolayı insanı alet yapan bir hayvan olarak tanımlar. Kemik fosilleri, nesli tükenmiş hayvan türlerinin tesbit edilmesi için ne kadar önemliyse, günü geçmiş iş aletlerinin kalıntıları da, toplumun artık yokolmuş iktisadî biçimlerini ortaya çıkarmak için o kadar önemlidir. Değişik iktisadî çağları ayırdetmemizi sağlayan, bu çağlarda yapılan eşyalar değil, bu eşyaların nasıl yapıldığı ve yapılışlarında hangi aletlerin kullanıldığıdır... İş aletleri, sadece insan emeğinin ulaştığı gelişme seviyesinin bir ölçüsü değil, aynı zamanda bu emeğin hangi toplumsal şartlar altında gerçekleşmiş olduğunun göstergeleridir.» (Kari Marks, **Kapital,** Londra 1908, Cilt I, s. 159) Ve gene:
>
> — «Toplumsal ilişkiler, üretim güçlerine sıkı sıkıya bağlıdır. İnsanlar yeni üretim güçleri elde ettikçe üretim biçimlerini de değiştirirler; ve üretim biçimlerini, hayat-

---

(*) Marks, iş aletleri, derken, öncelikle üretim aletlerini kasteder.

ların kazanma yollarını değiştirmekle de, bütün toplumsal koşullarını değiştirmiş olurlar. El tezgahı, feodal ağa bulunan bir topluma, buhar tezgahı ise sanayi kapitalisti bulunan bir topluma yolaçar.» (Kari Marks, **Felsefenin Sefaleti,** İng. Bas., Moskova 1935, s. 92)

— «Üretim güçlerinin gelişmesinde, toplumsal ilişkilerin yıkımında, fikirlerin oluşumunda sürekli bir hareket vardır; tek değişmeyen şey, soyut olarak harekettir.» **(Aynı yerde,** s. 93)

Komünist Manifesto'da formüle edildiği şekilde tarihî materyalizmden söz ederken, Engels şöyle diyor :

«Her tarihî çağın iktisadi üretimi ve zorunlu olarak bundan doğan toplumsal yapısı, o devrin siyasi ve düşünsel tarihinin temelini teşkil eder... Bunun sonucu olarak da, toprak üzerindeki ilkel komünal mülkiyetin ortadan kalkmasından bu yana bütün tarih, sınıf mücadelelerinin, toplumsal evrimin değişik aşamalarındaki sömürenle sömürülen, ezenle ezilen sınıflar arasındaki mücadelenin tarihidir;... ama bu mücadele şimdi öyle bir aşamaya erişmiştir ki, ezilen ve sömürülen sınıf (proletarya), bütün toplumu sömürü, baskı ve sınıf mücadelesinden ebediyen kurtarmadıkça, kendini ezen ve sömüren sınıftan (burjuvazi) kurtulamaz. **(Komünist Manifesto'nun** Almanca baskısının önsözü — Kari Marks, **Seçme Eserler,** İng. bas., Moskova 1946, Cilt I, s. 100 - 101)

d) Üretimin **üçüncü bir özelliği** de, yeni üretim güçlerinin ve buna bağlı üretim ilişkilerinin, eski sistemden ayrı olarak ve eski sistemin yokolmasından sonra değil, eski sistemin içinde doğmasıdır. Bu, insanın kasıtlı ve bilinçli çalışmalarının bir sonucu olarak değil, kendiliğinden, bilinçsizce ve insan iradesinden bağımsız olarak meydana gelir. Kendiliğinden ve insan iradesinden bağımsız oluşunun iki nedeni vardır.

Bu nedenlerden birincisi, insanların şu ya da bu üretim biçimini seçme özgürlüğüne sahip olmamaları, hayata başlayan her yeni kuşağın, önceki kuşakların çalışmaları sonucu yaratılmış olan üretim güçleriyle ve üretim ilişkileriyle yüzyüze gelmesi ve bu nedenle de, maddi değer üretebilmek için ilk

başta üretim alanında hazır bulduğu her şeyi kabul etmek ve her şeye kendini uydurmak zorunda olmasıdır.

İkinci neden de, insanın şu ya da bu üretim aletini, üretim güçlerindeki şu yada bu unsuru geliştirirken, bu gelişmelerin yol açacağı **toplumsal** sonuçları göremeyip, anlamayıp ve bunu durup düşünmeyip, sadece günlük çıkarlarını, işinin hafiflemesini ve kendisi için doğrudan doğruya ve elle tutulur birtakım faydalar sağlamayı düşünmesidir.

İlker komünal toplumun bazı üyeleri yavaş yavaş, araştıra araştıra, taş alet kullanımından demir alet kullanımına geçtikleri zaman, hiç şüphesiz bu buluşun yol açacağı **toplumsal** sonuçları bilmiyorlardı ve bunu durup düşünmemişlerdi. Madenî aletlere geçişin üretimde bir devrim olduğunu ve uzun vadede kölelik sistemini getireceğini farketmemişler, anlamamışlardı. Onlar sadece günlük çıkarlarını, işlerinin hafiflemesini ve kısa vadede elle tutulur yararlar sağlamayı düşünüyorlardı. Bilinçli çalışmaları, günlük kişisel çıkarların dar sınırları içine kapanıp kalmıştı.

Feodal sistem döneminde Avrupa'nın genç burjuvazisi, küçük lonca atelyelerinin yanısıra büyük imalathaneler de kuruyor ve böylelikle toplumun üretim güçlerini ilerletiyordu. Fakat bunları yaparken, bu yeniliğin yol açacağı **toplumsal** sonuçları bilmiyorlardı ve bunları durup düşünmemişlerdi. Bu «küçük» yeniliğin toplumsal güçlerin yeniden gruplaşmasına yol açacağını bunun da, hem iltifatlarına o kadar değer verdikleri kralların iktidarına karşı, hem de önde gelen temsilcilerinin saflarına girmeye o kadar heves ettiği soyluluğa karşı bir devrimle son bulacağını anlayıp kavrayamıyorlardı. Onların istediği, sadece mal üretiminin maliyetini düşürmek, Asya ve yeni keşfedilmiş Amerika pazarlarına bol miktarda mal sürmek ve daha büyük kârlar sağlamaktı. Burjuvazinin bilinçli olarak yapılan faaliyetleri, bu alelade pratik çıkarların dar sınırlarıyla kısıtlanmıştı.

Rus kapitalistleri, bir yandan köylüleri toprak sahiplerinin insafına terk eder ve çarlığa dokunmazken, beri yandan yabancı kapitalistlerle elele vererek Rusya'ya geniş çapta modern makina sanayisini getirmişlerdi. Fakat bunları yaparken,

üretim güçlerinin bu yaygın gelişiminin yol açacağı **toplumsal** sonuçları bilmiyorlardı ve bunları durup düşünmemişlerdi. Toplumun üretim gücündeki bu büyük artışın toplumsal güçlerde yeni bir gruplaşma doğuracağını, bu yeni gruplaşmanın proletaryanın köylülükle birleşmesini ve muzaffer bir sosyalist devrim yaratmasını sağlayacağını anlayıp kavrayamıyorlardı. Onların istediği, sanayi üretimini son noktasına kadar genişletmek, dev iç pazarı kontrolleri altına almak, tekelleşmek ve millî ekonomiden mümkün olduğu kadar fazla kâr sızdırmaktı. Bilinçli faaliyetleri, alelade çıkarlarından, dar pratik çıkarlarından ileriye gitmiyordu.

Bununla ilgili olarak Marks şöyle demiştir:

> «İnsanlar, hayatlarının toplumsal üretimi sırasında (yani, insanların yaşaması için gerekli maddi değerlerin üretilmesinde - Rus. bas. yayımlayanın notu) kaçınılmaz olarak, **iradelerinden bağımsız olan** (Siyahlar bizim - Rus bas. yayımlayanın notu) belirli ilişkilere girerler. Bu üretim ilişkileri, maddi üretim güçlerindeki gelişimin belirli bir aşamasına uygundur.» (Kari Marks, **Seçme Eserler,** İng. bas. Moskova 1946, Cilt I, s. 300)

Fakat bu, üretim ilişkilerindeki değişmeler ve eski üretim ilişkilerinden yeni üretim ilişkilerine **geçiş, pürüzsüz, çatışmasız,** karışıklık doğurmadan olacak demek değildir. Tam aksine, böyle geçiş dönemleri, genellikle eski üretim ilişkilerinin devrim yoluyla yıkılması ve yeni üretim ilişkilerinin kurulmasıyla olur. Bir noktaya kadar üretim güçlerinin gelişmesi ve üretim ilişkilerinin değişmesi, kendi kendine, insanların iradesinden bağımsız olarak ilerler. Fakat bu belli bir ana kadar böyledir. Yani, yeni ve gelişen üretim güçleri istenen olgunluk durumuna erişinceye kadar. Yeni üretim güçleri olgunlaştıktan sonra, eski üretim ilişkileri ve bu ilişkileri destekleyenler (yani hakim sınıflar) «aşılamayacak» bir engel haline gelirler. Bu engel sadece yeni sınıfların bilinçli eylemleriyle, bu sınıfların zor kullanmasıyla, devrimle ortadan kaldırılabilir. İşte burada, görevleri eski üretim ilişkilerini zor kullanarak yıkmak olan yeni toplumsal fikirlerin, yeni politik kurumların, yeni bir siyasi iktidarın **çok önemli rolleri** kesinlikle ortaya çıkmakta-

dır. Yeni üretim güçleriyle eski üretim ilişkilerinin çatışmasından ve toplumun yeni iktisadî isteklerinden, yeni toplumsal fikirler doğar. Bu yeni fikirler kitleleri örgütler ve harekete geçirir. Kitleler yeni bir siyasi ordu içinde birbirleriyle kaynaşır, yeni bir devrimci güç yaratır ve bu gücü, eski üretim ilişkileri sistemini yoketmek ve yeni sistemi sağlam bir şekilde kurmak için kullanırlar. Gelişimin kendiliğinden ilerleyişi, yerini, insanların bilinçli eylemine; barış içinde gelişme, yerini, şiddetli ayaklanmaya; evrim, yerini devrime bırakır.

> «Proletarya», der Marks, «burjuvazi ile olan çatışmasında, şartların zorlamasıyla, kendini bir sınıf olarak örgütlemeye itilir... Devrim yoluyla kendini hakim sınıf yapar ve böylelikle zor kullanarak eski üretim koşullarını süpürür atar!» **(Komünist Manifesto,** Karl Marks, **Seçme Eserler,** İng. bas., Moskova 1946, Cilt I, s. 131)

Ve gene :

> — «Proletarya, siyasi üstünlüğünü kullanarak yavaş yavaş burjuvazinin elinden sermayeyi tümüyle alacak, bütün üretim aletlerini devlet elinde, yani hakim sınıf olarak örgütlenmiş proletaryanın elinde merkezileştirecek ve üretim güçlerinin toplamını en hızlı bir şekilde arttıracaktır.» **(Aynı yerde,** s. 129)
>
> — «Yeni bir topluma gebe her eski toplumun ebesi, şiddettir.» (Karl Marks, **Kapital,** Cilt I, s. 776)

Marks, 1859'da, **Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı** adlı ünlü kitabının tarihi Önsözünde, tarihî materyalizmin özünü şu dahiyane sözlerle ifade etmiştir :

> «İnsanlar, hayatlarının toplumsal üretimi sırasında kaçınılmaz olarak iradelerinden bağımsız olan belirli ilişkilere girerler. Bu üretim ilişkileri, maddi üretim güçlerindeki gelişimin belirli bir aşamasına uygundur. Bu üretim ilişkilerinin hepsi birden, toplumun iktisadî yapısını meydana getirir. Bu iktisadî yapı, üzerinde hukuki ve siyasi üst yapı ile toplumsal bilincin belli şekillerinin yükseleceği gerçek temeldir. Maddi hayatın üretim biçimi, genel olarak toplumsal, siyasi ve düşünsel hayat süreçlerini belirler. İnsanların varlığını, bilinçleri belirlemez;

tersine, insanların toplumsal varlıkları bilinçlerini belirler. Gelişmelerinin belirli bir aşamasında, toplumdaki maddi üretim güçleri, var olan üretim ilişkileriyle, (ya da aynı şeyin hukuki ifadesi olan) eskiden içerisinde bulundukları mülkiyet ilişkileriyle çatışır. Bu ilişkiler, üretim güçlerinin gelişme şekilleri olmaktan çıkar, üretim güçlerinin gelişmesini engelleyici zincir haline gelirler. İşte o zaman, toplumsal devrim dönemi başlar. İktisadî temelin değişmesiyle, o muazzam üst yapı tüm olarak hızla şekil değiştirir. Böyle dönüşümleri incelerken, bir ayrım yapılmalıdır. Bu ayrım, doğa biliminin kesinliğiyle belirlenebilecek olan, üretimin iktisadî koşullarının maddi dönüşümüyle, hukuki, siyasi, dinî, estetik veya felsefi (yani kısaca ideolojik) yapı arasındaki ayrımdır. İnsanlar, bu çatışmanın bilincine, bu ideolojik biçimler içinde varır ve bu çatışmayı sonuca götürürler. Bir kişi hakkındaki düşüncemiz nasıl o insanın kendisi hakkında ne düşündüğüne bağlı değilse, böyle bir yeniden şekillenme devresini de o devrenin kendi bilincine dayanarak yargılayamayız. Tam aksine, bu bilinç, maddi hayatın çelişmelerine dayanarak, toplumsal üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasındaki çatışmalara dayanarak açıklanmalıdır. Bir toplumsal düzen, içindeki bütün üretim güçleri mümkün olduğu kadar gelişmeden yok olmaz. Ve yeni, daha yüksek üretim ilişkileri, hiç bir zaman, varoluşlarının maddi şartları eski toplumun rahminde olgunlaşmadan ortaya çıkmazlar. Bu sebepten insanlık, kendi önüne; ancak çözümleyebileceği sorunları koyar. Çünkü duruma daha yakından bakacak olursak, hep görürüz ki, sadece sorunun çözümü için gerekli koşullar bulunduğu veya en azından böyle koşullar gelişme sürecinde olduğu zaman, sorun ortaya çıkar.» (Kari Marks **Seçme Eserler,** İng. bas., Moskova 1946, Cilt I, s. 300-301)

İşte, toplum hayatına, toplum tarihine uygulanışı içinde Marksist materyalizm budur.

İşte, diyalektik ve tarihî materyalizmin temel özellikleri bunlardır.

Bundan, Lenin'in Parti için ne kadar değerli bir teorik hazineyi savunduğu, revizyonistlerin ve döneklerin saldırılarından koruduğu ve Lenin'in **Materyalizm ve Empirio - Kritisizm** adlı kitabının çıkmasının, Partimizin gelişmesi için ne kadar önemli olduğu kolayca anlaşılabilir.

3. STOLİPİN GERİCİLİĞİ DÖNEMİNDE BOLŞEVİKLER VE MENŞEVİKLER, BOLŞEVİKLERİN TASFİYECİLERE VE OTZOVİSTLERE KARŞI MÜCADELESİ.

Gericilik yılları sırasında Parti örgütlerindeki çalışmalar, daha önceki, devrimin gelişmesi döneminde olduğundan çok daha güçtü. Partinin üye sayısı kesin bir şekilde azalmıştı. Partinin birçok burjuva yol arkadaşları, özellikle aydınlar, çar hükümetinin zulmüne uğramaktan korkarak Partiden ayrılmıştı.

Lenin, böyle anlarda devrimci partilerin bilgilerini mükemmelleştirmeleri gerektiğini belirtti. Partiler, devrimin geliştiği dönemde, ilerlemeyi öğrenmişlerdi. Gericilik döneminde de, nasıl uygun bir şekilde geri çekilmeleri gerektiğini öğrenmeliydiler; nasıl yer altına girmeleri, illegal partiyi nasıl korumaları ve kuvvetlendirmeleri, legal fırsatları nasıl kullanmaları, varolan bütün legal örgütleri, özellikle kitle örgütlerini kendilerinin kitelerle olan bağını güçlendirmek için nasıl kullanmaları gerektiğini öğrenmeliydiler.

Menşevikler, devrimde yeni bir gelişmenin imkansız olacağına inandıklarından, panik içinde geri çekildiler; Parti programının devrimci taleplerini ve Partinin devrimci sloganlarını utanç verici bir şekilde reddettiler. İllegal devrimci proletarya partisini dağıtmak, yoketmek istediler. Bu yüzden, bu tip Menşeviklere «Tasfiyeci» adı takıldı.

Menşeviklerin tersine, Bolşevikler önlerindeki birkaç yıl içinde devrim dalgasında bir yükselme olacağından emindiler ve kitleleri bu yeni gelişmeye hazırlama görevinin Partiye ait **olduğunu ileri sürüyorlardı. Devrimin temel meseleleri** henüz çözümlenmemişti. Köylüler toprak sahiplerinin topraklarını ele geçirmemişler, işçiler sekiz saatlik işgününü elde etmemişler,

halkın o kadar nefret ettiği çarlık istibdadı yıkılmamış ve hattâ halkın 1905'de koparmış olduğu zayıf siyasi özgürlükleri de yoketmişti. Böylelikle, 1905 devrimini doğuran nedenler hâlâ yürürlükteydi. İşte bunun için Bolşevikler, devrim hareketinin yeniden gelişeceğine emindiler; buna hazırlanıyor ve işçi sınıfının güçlerini biraraya topluyorlardı.

1905 Devrimi, işçi sınıfına, devrimci kitle mücadelesi yoluyla haklarını aramayı öğretmişti. İşte Bolşevikler, devrimin yeniden gelişmesinin zorunlu olduğuna inanırken, bu gerçeğe de dayanıyorlardı. Gericilik döneminde kapitalistler saldırgan duruma geçtikleri zaman, işçiler 1905'de öğrendikleri dersleri unutmuyorlardı. Lenin, işçilerden gelen mektuplardan parçalar vererek, işçilerin fabrika sahipleri tarafından nasıl tekrar baskı altına alındıklarını, nasıl küçük düşürüldüklerini açıkladı. Bu mektuplarda işçiler şöyle diyordu: **«Bekleyin, bir 1905 daha gelecek!»**

Bolşeviklerin esas siyasi hedefi, 1905'de olduğu gibi, çarlığı devirmek, burjuva demokratik devrimini tamamlamak ve sosyalist devrime geçmek olarak kaldı. Bolşevikler bir an bile bunu unutmadılar ve kitlelere, temel devrimci sloganları, —demokratik cumhuriyet, malikane topraklarına el konulması ve sekiz saatlik işgünü— atmaya devam ettiler.

Ama Partinin **taktikleri,** devrimin 1905'deki yükseliş zamanında olduğu gibi kalamazdı. Örneğin, yakın gelecekte kitleleri bir genel siyasi greve veya silâhlı ayaklanmaya çağırmak yanlış olurdu, çünkü devrimci hareket geriliyordu, işçi sınıfı çok yorgun bir durumdaydı ve gerici sınıfların durumu oldukça kuvvetliydi. Parti, yeni durumu hesaba katmak zorundaydı. Saldırı taktiklerinin yerini savunma, güçleri biraraya getirme, kadroları yer altına kaydırma ve Partinin çalışmasını yer altından sürdürme, legal işçi sınıfı örgütlerindeki çalışmayı illegal çalışmayla birleştirme taktikleri almalıydı.

Ve Bolşevikler bunu başarabileceklerini kanıtladılar.

> «Devrim öncesindeki uzun yıllarda nasıl çalışacağımızı biliyorduk. Bir kaya kadar sağlam olduğumuzu boşuna söylemiyorlar. Sosyal-Demokratlar, ilk silahlı saldırının yenilgisi karşısında yılgınlığa düşmeyecek, macera-

lara sürüklenmeyecek ve kendini kaybetmeyecek bir proletarya partisi kurmuş bulunuyorlar.» diye yazar Lenin. (Lenin, **Seçme Eserler,** İng. bas., Moskova 1947, Cilt I, s. 467)

Bolşevikler illegal parti örgütlerini yaşatmak ve kuvvetlendirmek için büyük bir mücadele verdiler. Fakat aynı zamanda, kitlelerle bağları sürdürmek ve korumak, böylece Partiyi kuvvetlendirmek için, her türlü legal fırsatı ve açık kapıyı kullanmayı şart saydılar.

> «Bu, Partimizin çarlığa karşı açık devrimci mücadeleden, dolaylı mücadele biçimlerine döndüğü; yardımlaşma derneklerinden Duma kürsüsüne kadar her legal fırsatı kullanmayı denediği bir dönemdi. Bu dönem, 1905 Devriminde yenilgiye uğramamızdan sonra geri çekilme dönemiydi. Bu dönüş, bizim güçlerimizi bir araya getirmek ve çarlığa karşı açık devrimci savaşı yeniden başlatmak için yeni mücadele yöntemlerinde ustalaşmamızı zorunlu kılıyordu.» (J. Stalin, **Onbeşinci Parti Kongresi Tutanağı,** Rus. bas., s. 366-367, 1935)

Yaşamaya devam eden legal örgütler, Partinin yeraltı örgütleri için bir perde ve kitlelerle bağlarını sürdürmek için bir araç görevini yerine getirdiler. Kitlelerle bağlarını sürdürmek amacıyla, Bolşevikler, hayır cemiyetleri, işçi kooperatifleri, kulüpler, eğitim dernekleri ve Halk Evleri gibi legal kamu örgütlerini ve sendikaları kullandılar. Bolşevikler, çarlık hükümetinin politikasını, Anayasacı Demokratların içyüzünü açığa çıkarmak ve köylülerin proletaryadan yana desteğini kazanmak için, Devlet Duması kürsüsünden yararlandılar. İllegal Parti örgütünün korunması ve bu örgüt aracılığıyla geri kalan bütün siyasi çalışma biçimlerinin yönetilmesi, Partinin doğru bir çizgi izlemesini ve devrim dalgasının yeni bir yükselişi için güçleri bir araya getirmesini sağladı.

Bolşevikler, devrimci çizgilerini, **iki cephede,** Parti içindeki oportünizmin iki biçimine karşı —Partinin açık düşmanları olan Tasfiyecilere ve **Otzovistler** diye bilinen Partinin gizli düşmanlarına karşı— verilen bir mücadele içinde sürdürdüler.

Lenin'in önderliğinde Bolşevikler, tasfiyecillğe karşı, bu oportünist akımın ilk çıktığı andan itibaren şiddetli bir mücadele sürdürdüler. Lenin Tasfiyecilerin, liberal burjuvazinin Parti içindeki ajanları olduğuna işaret etti.

Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin (RSDİP) Beşinci (Bütün-Rusya) Konferansı, 1908 Aralığında Paris'de toplandı. Lenin'in çağrısı üzerine bu konferans, tasfiyeciliği, yani Parti aydınlarının belli bir kesiminin (Menşevikler), «RSDİP'nin mevcut örgütünü tasfiye etmek; Partinin programından, taktiklerinden ve geleneklerinden vazgeçmek pahasına da olsa, onu ne olduğu belirsiz legal bir dernek haline getirmek» girişimlerini mahkum etti. **(SBKP (B) Kararları,** Rus. bas., I. Bölüm, s. 128)

Konferans, bütün Parti örgütlerini tasfiyecilerin çabalarına karşı kararlı bir mücadele vermeye çağırdı.

Fakat Menşevikler konferansın bu kararına uymadılar ve tasfiyeciliğe, devrime ihanete ve Anayasacı Demokratlarla işbirliğine kendilerini gittikçe daha çok adadılar. Menşevikler, proletarya Partisinin devrimci programını; demokratik bir cumhuriyet, sekiz saatlik işgünü ve malikane topraklarına el konulması taleplerini gitgide daha açıktan açığa reddediyorlardı. Partinin programı ve taktiklerini terketmek pahasına, açık, legal, sözde bir «işçi» partisinin kurulabilmesi için çarlık hükümetinin iznini almak istiyorlardı. Stolipin rejimiyle uzlaşmaya ve kendilerini onlara uydurmaya hazırdılar. Bu yüzden Tasfiyeciler, aynı zamanda «Stolipin İşçi Partisi» diye de bilinirler.

Dan, Akselrod ve Potresov tarafından yönetilen ve Martov, Troçki ve diğer Menşeviklerden yardım gören devrimin açık düşmanları Tasfiyecilerle savaşmanın yanısıra, Bolşevikler, gizli tasfiyecilere, yani oportünizmlerini «Sol» lafazanlıkla gizlemeye çalışan Otzovistlere karşı da kararlı bir mücadele verdiler. Otzovist, işçi temsilcilerinin Devlet Dumasından geri çağrılmasını ve mevcut legal örgütlerdeki çalışmaların tümüne son verilmesini talep eden bir takım eski Bolşeviklere verilen addı. **(Otziv,** geri çağırma anlamına gelir).

1908'de birkaç Bolşevik, Devlet Dumasındaki Sosyal-Demokrat temsilcilerin geri çağırılmasını istediler. Bu yüzden on-

lara Otzovist adı verildi. Otzovistler (Bogdanov, Lunaçarski, Aleksinsi, Pokrovski, Bubnov ve başkaları), Lenin'e ve Lenin'in çizgisine karşı mücadeleyi başlatan kendi gruplarını kurdular. Otzovistler, sendikalarda ve diğer mevcut legal örgütlerde çalışmayı inatla reddettiler. Böyle hareket etmekle işçilerin davasına büyük zarar verdiler. Otzovistler, Partiyi, partili olmayan kitlelerle bağlardan yoksun kılmaya yönelerek, Parti ile işçi sınıfı arasına bir kama sokuyorlardı. Kendilerini yeraltı örgütü içine kapamak istiyorlardı, ama aynı zamanda bu örgüte legal kılıf kullanma fırsatı tanımadıklarından, onu tehlikeye sokuyorlardı. Otzovistler, Devlet Dumasında ve Devlet Duması aracılığıyla Bolşeviklerin köylülüğü etkileyebileceklerini, çarlık hükümetinin ve sahtekarlıkla köylülüğü kazanmaya çalışan Anayasacı Demokratların politikasını gözönüne serebileceklerini anlamıyorlardı. Otzovistler, devrimin yeni bir atılımı için güçlerin biraraya getirilmesini köstekliyorlardı. Otzovistler, bu yüzden, «tepeden tırnağa tasfiyeci» idiler; çünkü, mevcut legal örgütlerin kullanılması olanağını ortadan kaldırmaya kalkışmışlar ve hatta proletaryanın geniş Partili olmayan kitlelere önderliğini ve devrimci çalışmayı reddetmişlerdi.

1909'da Otzovistlerin tutumunu tartışmak için toplanan Bolşevik gazetesi **Proletarl'nin** (Proleter) genişletilmiş yazı kurulu konferansı, Otzovistleri mahkum etti. Bolşevikler, Otzovistlerle ortak hiçbir yanlarının olmadığını açıkladılar ve onları Bolşevik örgütünden attılar.

Tasfiyeciler de, Otzovistler de, proletaryanın ve Partisinin küçük burjuva yol arkadaşlarından başka birşey değillerdi. Proletarya zor durumda kaldığı zaman, Tasfiyecilerle Otzovistlerin gerçek niteliği tam bir açıklıkla ortaya çıktı.

4. BOLŞEVİKLERİN TROÇKİZME KARŞI MÜCADELESİ, PARTİ ALEYHTARI AĞUSTOS BLOKU

Bolşeviklerin, proletarya partisinin tutarlı çizgisini savunmak için Tasfiyecilere ve Otzovistlere karşı iki cephede birden kararlı bir mücadeleye giriştikleri bir zamanda, Troçki, Menşevik Tasfiyecileri destekledi. İşte bu dönemde Lenin

onu, «Yuda Troçki» (hain Troçki) diye damgaladı. Troçki, Viyana'da bir yazarlar grubu kurarak, sözde tarafsız ama aslında Menşevik bir gazete yayınlamaya başladı. Lenin o sırada, «Troçki en alçak bir mevki düşkünü ve hizipçi gibi davranıyor... Partiye sözde bağlı kalıyor ama herhangi bir hizipçiden daha kötü hareket ediyor» diye yazıyordu.

Daha sonra 1912'de Troçki, Lenin'e ve Bolşevik Partisine karşı yönelen bütün anti-Bolşevik grupları ve eğilimleri kapsayan Ağustos Blokunu örgütledi. Bu anti-Bolşevik blokta birleşen Tasfiyecilerle Otzovistler, birbirlerine olan yakınlıklarını göstermiş oldular. Troçki ve Troçkistler, bütün temel meselelerde tasfiyeci bir tavır takındılar. Ama Troçki kendi tasfiyeciliğini orta yolculuk, yani uzlaşıcılıkla örtbas etti; ne Bolşeviklerden, ne Menşeviklerden olduğunu söylüyor, ikisini uzlaştırmaya çalıştığını öne sürüyordu. Bununla ilgili olarak Lenin, Troçki'nin açık Tasfiyecilerden daha aşağılık ve tehlikeli olduğunu söylüyordu. Çünkü, Menşevik Tasfiyecileri tümüyle desteklediği halde, kendisinin «hizipler-üstü» olduğunu söyleyerek işçileri aldatmaya çalışıyordu. Troçkistler, orta yolculuğu geliştirmeye çalışanların başını çeken gruptu.

> «Orta yolculuk,» der Stalin yoldaş, «siyasi bir kavramdır. İdeolojisi, bir uzlaştırma, **tek bir ortak parti içerisinde** proletaryanın çıkarlarını küçük burjuvazinin çıkarlarına bağımlı kılma ideolojisidir. Bu ideoloji Leninizm'e yabancı ve taban tabana zıttır.» (Stalin, **Leninizmin Meseleleri,** 9. Rus. bas., s. 379)

Bu dönemde Kamenev, Zinoviev ve Rikov, çoğunlukla Troçki'nin Lenin'e karşı mücadelesinde Troçki'ye yardım ettikleri için, onun gizli ajanlarıydılar. Zinoviev, Kamenev, Rikov ve Troçki'nin öteki gizli müttefiklerinin yardımıyla, Ocak 1910'da **Lenin istemediği halde** bir Merkez Komitesi Genel Toplantısı (Plenum'u) yapıldı. Bu zaman içerisinde bazı Bolşeviklerin tutuklanması yüzünden Merkez Komitesinin bileşimi değişmişti ve kararsız unsurlar anti-Leninist kararları zorla kabul ettirebiliyorlardı. Böylece bu toplantıda, Bolşevik gazetesi Proletari'nin kapanmasına ve Troçki'nin Viyana'da yayınlanan gazetesi **Pravda'ya** mali destek sağlanmasına karar verildi. Troç-

ki'nin gazetesinin yazı kuruluna katılan Kamenev, Zinoviev'le birlikte, gazeteyi Merkez Komitesinin organı haline getirmeye çalıştı.

Ancak Lenin'in ısrarı üzerine, Merkez Komitesinin Ocak Genel Toplantısı, Tasfiyeciliği ve Otzovizmi mahkum eden bir karar aldı; ama burada da Zinoviev ile Kamenev, Troçki'nin, Tasfiyecilerin bu isimle anılmaması için yaptığı teklif üzerinde ısrarla direttiler.

Durum Lenin'in önceden gördüğü ve uyardığı biçimde sonuçlandı: Yalnız Bolşevikler, Merkez Komitesi Genel Toplantısının kararına itaat ederek kendi organları **Proletari**'yi kapadılar. Menşeviklerse hizipçi tasfiyeci gazeteleri **Golos Sotsial-Demokrata**'yı (Sosyal Demokrat'ın Sesi) yayınlamaya devam ettiler.

Lenin'i tamamiyle destekleyen Stalin yoldaş, **Sotsial-Demokrat**'ın onbirinci sayısında yayınladığı özel bir makalede, Troçkizmin suç ortaklarının tavrını mahkum etti ve Kamenev, Zinoviev ve Rikov'un ihanete varan tavırlarıyla Bolşevik grup içinde yarattıkları anormal duruma bir son vermenin gerekliliğinden söz etti. Makalede önerilen acil görevler, daha sonra Prag Parti Konferansında gerçekleştirildi. Bunlar, genel bir Parti Konferansının toplanması, legal bir Parti gazetesinin yayınlanması ve Rusya'da bir illegal pratik Parti Merkezi kurulmasıydı. Stalin yoldaş'ın makalesi, Lenin'i bütünüyle destekleyen Bakû Komitesinin kararlarına dayanıyordu.

Troçki'nin, Tasfiyecilerden ve Troçkistlerden Otzovistlere ve «Tanrı yapıcılar»a kadar bütün Parti aleyhtarı unsurları barındıran, Parti-aleyhtarı Ağustos Blokuna karşı harekete geçmek üzere, illegal proletarya Partisini korumak ve güçlendirmek isteyen insanlardan meydana gelen bir Parti Bloku kuruldu. Bu blokda, Lenin'in önderliğinde Bolşevikler ve Plehanov'un önderliğinde Parti'den yana olan az sayıda Menşevikler bulunuyordu. Plehanov ve onun yanındaki Partiden yana Menşevikler, bazı meselelerde Menşevikçe tutumlarını sürdürdükleri halde kendilerini Ağustos Blokundan ve Tasfiyecilerden kesinlikle ayırmışlardı ve Bolşeviklerle anlaşmaya varmak istiyorlardı. Lenin, Plehanov'un teklifini kabul ederek onunla bir-

likte Parti-aleyhtarı unsurlara karşı geçici bir blok kurmağa razı oldu; böyle bir blokun Partiye yararlı olacağını, Tasfiyecilere ise öldürücü bir darbe indireceğini düşünüyordu.

Stalin yoldaş, bu bloku tamamiyle destekledi. Kendisi o sırada sürgünde bulunuyordu ve ordan Lenin'e şöyle bir mektup yazmıştı:

> «Blokun çizgisinin (Lenin-Plehanov) tek doğru çizgi olduğu kanısındayım: 1) Bütün Parti unsurlarının yeniden biraraya gelmesini gerektiren Rusya'daki çalışmaların gerçek çıkarlarına, yalnızca bu çizgi hizmet etmektedir. 2) Mek (Menşevik'in kısaltılması-ç.n.) işçiler ile Tasfiyeciler arasında bir uçurum yaratarak tasfiyecileri dağıtmak ve saf dışı kılmak, böylece legal örgütlerin tasfiyecilerin boyunduruğundan kurtulmasını sağlamak sürecini, yalnız bu çizgi hızlandıracaktır. **(Lenin ve Stalin,** Rus. bas., Cilt I, s. 529-530)

İllegal ve legal çalışmayı hünerli bir şekilde birleştirmeleri sayesinde, Bolşevikler, legal işçi örgütlerinde ciddi bir güç olmayı başardılar. Bu, o dönemde yapılan dört legal kongrede —bunlar halk üniversiteleri kongresi, bir kadınlar kongresi, bir fabrika hekimleri kongresi ve bir yeşilaycılar kongresiydi— Bolşeviklerin işçi grupları üzerinde sahip oldukları büyük nüfuzdan anlaşılıyordu. Bolşeviklerin bu kongrelerdeki konuşmaları büyük siyasi değer taşıyordu ve yurt çapında geniş yankı uyandırdı. Örneğin halk üniversiteleri kongresinde, Bolşevik işçi delegasyonu, bütün kültürel faaliyeti bastırma amacını güden çarlık politikasını açığa çıkardı ve çarlık ortadan kalkmadıkça ülkede gerçek bir kültürel gelişme kaydedilemiyeceğini öne sürdü. Fabrika hekimleri kongresindeki işçi delegasyonu, işçilerin içinde yaşamak ve çalışmak zorunda kaldığı şartların sağlık bakımından ne kadar ürkütücü olduğunu anlattı ve çarlık devrilmediği sürece fabrikalarda gerekli sağlık şartlarının doğru dürüst güven altına alınamayacağı sonucuna vardı.

Bolşevikler zamanla, ayakta kalan çeşitli legal örgütlerden Tasfiyecileri çıkardılar. Plehanov'un Partiden yana grubuyla kurulan birleşik cephe gibi özel taktikler, Bolşeviklerin bazı Menşevik işçi örgütlerini kendi saflarına kazanmalarını

sağladı (Viborg mahallesinde, Ekaterinoslav'da, vb.)

Bu zor dönemde Bolşevikler, legal çalışmanın illegal çalışmayla nasıl birleştirilebileceğinin bir örneğini verdiler.

5. 1912 PRAG PARTİ KONFERANSI, BOLŞEVİKLERİN BAĞIMSIZ BİR MARKSİST PARTİ KURMASI.

Tasfiyecilere, Otzovistlere ve aynı zamanda Troçkistlere karşı mücadele, Bolşevikleri, bütün Bolşevikleri birleştirmek ve bağımsız bir Bolşevik Partisi kurmanın acil zorunluluğu ile yüz yüze getirdi. Bu, yalnız işçi sınıfını bölen Parti içindeki oportünist akımlara son vermek için değil, aynı zamanda işçi sınıfının güçlerini bir araya getirme ve işçi sınıfını devrimin yeniden yükselişi için hazırlama işini tamamlamak bakımından da mutlaka gerekliydi.

Ama bu görevin başarılabilmesi için, Partinin oportünistlerden, Menşeviklerden temizlenmesi gerekiyordu.

Artık hiçbir Bolşevik, Bolşeviklerin Menşeviklerle aynı partide kalmasının imkansız olduğundan şüphe etmiyordu. Stolipın gericiliği döneminde Menşeviklerin hainçe tutumları, proletarya partisini ortadan kaldırıp yeni, reformist bir parti kurmak için giriştikleri çabalar, onlarla Bolşevikler arasında bir kopmayı kaçınılmaz kılıyordu. Menşeviklerle aynı partide kalmakla Bolşevikler, şu ya da bu şekilde Menşeviklerin davranışlarının ahlaki sorumluluğunu kabullenmiş oluyorlardı. Ama kendileri Partiye ve işçi sınıfına ihanet etmek istemedikleri müddetçe, Bolşevikler, Menşeviklerin açık ihanetlerinin ahlaki sorumluluğunu yüklenemezlerdi. Menşeviklerle tek bir parti içinde birleşmek, işçi sınıfına ve onun partisine ihanet niteliğini almaya başlıyordu. Dolayısıyla Menşeviklerle pratikteki ayrılığın bir sonuca bağlanması gerekiyordu: Örgütün resmen ayrılması ve Menşeviklerin Partiden atılması.

Proletaryanın devrimci partisinin tek bir program, tek bir taktik ve tek bir sınıf örgütü ile yeniden inşası, ancak böyle mümkün olabilirdi.

Menşeviklerin yıktığı gerçek (sadece biçimsel değil) Parti birliğinin yeniden inşası, ancak böyle mümkün olabilirdi.

Bu görev, Bolşeviklerin hazırlıklarına giriştikleri Altıncı Genel Parti Konferansında yerine getirilecekti.

Ama bu, meselenin sadece bir yanıydı. Menşeviklerden resmen ayrılınması ve Bolşevikler tarafından ayrı bir parti kurulması, hiç şüphesiz, çok önemli bir siyasî görevdi. Ama Bolşevikler daha da önemli bir başka görevle karşı karşıya idiler. Bolşeviklerin görevi, sadece Menşeviklerden ayrılmak ve ayrı bir parti kurmak değil, Menşeviklerden ayrılarak **yeni** bir parti yaratmak, Batının alışılagelmiş Sosyal - Demokrat partilerine benzemeyen, oportünist unsurlardan arınmış ve proletaryanın iktidar mücadelesine önderlik edebilecek **yeni tip** bir parti yaratmaktı.

Bolşeviklerle mücadelelerinde, Akselrod ve Martinov'dan Martov ve Trocki'ye kadar bütün Menşevikler, hep Batı Avrupa Sosyal - Demokratlarının cephaneliğinden ödünç alınmış silahları kullandılar. Rusya'da, sözgelimi, Alman ya da Fransız Sosyal - Demokrat partisine benzer bir parti kurulmasını istiyorlardı. Bolşeviklere karşı, sırf onlarda yeni birşey buldukları için, Batıdaki Sosyal - Demokratlardan değişik ve onların dışında birşey olduklarını hissettikleri için mücadele ediyorlardı. Öyleyse o zamanın Batı Sosyal - Demokrat partileri neyi temsil ediyorlardı? Bu partiler, Marksist ve oportünist unsurların, devrimin dostları ve düşmanlarının, Parti ilkesini destekleyenlerle ona karşı olanların bir karışımı, bir çorbasıydı. Marksist, devrimci ve Parti ilkesinden yana olan unsurlar zamanla ideolojik yönden oportünist unsurlarla uzlaşıyor ve sonuç olarak onlara boyun eğiyorlardı. Oportünistlerle, devrim hainleriyle uzlaşma ne uğruna?-diye sordu Bolşevikler, Batı Avrupa Sosyal - Demokratlarına. Onlarsa, «Parti içersinde barış» uğruna, «birlik» uğruna diye cevap veriyorlardı. Kiminle birlik, oportünistlerle mi? Evet, diye cevap veriyorlardı, oportünistlerle. Böyle partilerin devrimci partiler olamayacakları apaçık ortadaydı.

Engels'in ölümünden sonra Batı Avrupa Sosyal - **Demokrat** partilerinin yozlaşmağa başlayarak toplumsal devrim partileri olmaktan çıkıp, «toplumsal reform» partileri haline geldiğini ve bu partilerin herbirinin, bir örgüt **olarak, önder** bir güç olmak-

tan çıkıp kendi parlamento grubunun bir uzantısı haline geldiğini, Bolşevikler görmezden gelemezlerdi.

Bolşevikler, böyle bir partinin proletaryaya hiç bir yararı dokunmayacağını, böyle bir partinin işçi sınıfına devrimde önderlik edemeyeceğini bilmezden gelemezlerdi.

Bolşevikler, proletaryanın böyle bir partiye değil, farklı bir partiye ihtiyacı olduğunu biliyorlardı. Bu, yeni ve gerçekten Marksist bir parti olacak; oportünistlere karşı uzlaşmaz, burjuvaziye karşı devrimci bir tavır takınacak; sımsıkı kenetlenmiş ayrılmaz bir bütün olacak; toplumsal devrimin partisi, proletarya diktatörlüğü partisi olacaktı.

İşte Bolşeviklerin istediği yeni tip parti buydu. Ve Bolşevikler böyle bir partinin inşası için çalıştılar. «Ekonomistler»e, Menşeviklere, Trockistlere, Otzovistlere ve empirio - kritiklere varana kadar idealistlerin her çeşidine karşı verilen mücadelenin tarihi, tam da böyle bir partinin inşasının tarihiydi. Bolşevikler, gerçek devrimci bir Marksist partiye sahip olmak isteyen herkese örnek olacak yeni bir parti, bir **Bolşevik** partisi kurmak istiyorlardı. Bolşevikler, ta eski **İskra** zamanından beri böyle bir partinin inşası için çalışıyorlardı. Her şeye rağmen inatla, yılmadan bu uğurda çalışmışlardı. Bu çalışmalarda Lenin'in yazdıklarının temel ve belirleyici bir rolü olmuştu — **Ne Yapmalı?**, **İki Taktik**, vb.. Lenin'in **Ne Yapmalı?** adlı eseri, böyle bir partinin **ideolojik** hazırlığını meydana getirmişti. Lenin'ın **Bir Adım İleri, İki Adım Geri** adlı eseri, böyle bir partinin **örgütlendirme** hazırlığıydı. Lenin'in **Demokratik Devrimde Sosyal - Demokrasinin İki Taktiği** adlı eseri, böyle bir partinin **siyasi** hazırlığıydı. Ve son olarak Lenin'in **Materyalizm ve Empirio - Kritisizm** adlı eseri, böyle bir partinin **teorik** hazırlığıydı.

Tarihte bir parti kurmak için Bolşevik grubu kadar kendini mükemmel bir şekilde hazırlamış bir siyasî grup olmadığı rahatlıkla söylenebilir.

Böylece Bolşeviklerin bir parti kurması için şartlar bütünüyle olgun ve hazırdı.

Menşevikleri ihraç ederek yeni partiyi, yani Bolşevik partisini resmen kurmak ve böylece bu görevi tamamlamak, Altıncı Parti Konferansına düşüyordu.

Altıncı Bütün - Rusya Parti Konferansı, Ocak 1921'de Prag-da toplandı. Yirmiden fazla Parti örgütü temsil edildi. Bu yüz-den konferans, olağan bir Parti Kongresi kadar önem taşıyordu.

Konferansın, Partinin yıkılmış olan merkez mekanizmasının yenilendiğini ve bir Merkez Komitesinin kurulduğunu açıklayan bildirisinde, gericilik döneminin, Rus Sosyal - Demokrat Parti-sinin kesin bir örgüt halini aldığından bu yana geçirdiği en zor dönem olduğu anlatılıyordu. Dıştan gelen her türlü baskıya ve sert darbelere, içteki oportünistlerin ihanet ve yalpalamalarına rağmen, proletarya partisi, örgütünü ve bayrağını en mükemmel şekliyle korumuştu.

«Sadece Rus Sosyal - Demokrat Partisinin bayrağı, prog-ramı ve devrimci gelenekleri değil, baskıların engellediği ve zayıflattığı, ama bir türlü tamamen yıkamadığı örgütü de yaşa-maya devam etti», diyordu konferansın bildirisi.

Konferans, Rusya'da işçi sınıfı hareketinin yeni bir yükseli-şinin ilk belirtilerinin ve parti çalışmasında yeni bir canlanışın görüldüğünü kaydetti.

Konferans, mahalli örgütlerce sunulan raporlar üzerine ka-rarında, «her yerde Sosyal - Demokrat işçiler arasında, mahalli, illegal Sosyal - Demokrat örgütleri ve grupları kuvvetlendirmek amacıyla enerjik bir çalışmanın yürütüldüğüne» işaret etti.

Konferans, geri çekilme dönemlerindeki Bolşevik taktikleri-nin en önemli kuralının, yani legal çalışan çeşitli işçi dernek ve sendikaları içerisindeki legal çalışmayı illegal çalışmayla birleş-tirmenin, her yerde uygulandığını belirtti.

Prag Konferansı, Lenin, Stalin, Orconikidze, Sverdlov, Spa-daryan ve diğerlerinden meydana gelen, Parti Bolşevik Merkez Komitesini seçti. Stalin ve Sverdlov yoldaşlar, o sırada sür-günde oldukları ve konferansta bulunamadıkları için, gıyapla-rında Merkez Komitesine seçildiler. Merkez Komitesine seçilen yedek üyeler arasında Kalinin yoldaş da vardı.

Rusyadaki devrimci çalışmanın yönetilmesi için, Stalin yol-daşın başkanlığında ve Y. Sverdlov, S. Spandaryan, S. Orconi-kidze, M. Kalinin yoldaşları içine alan bir pratik çalışma mer-kezi (Merkez Komitesi Rusya Bürosu) kuruldu.

Prag Konferansı, Bolşeviklerin oportünizme karşı o zamana kadarki mücadelesini yeniden gözden geçirdi ve Menşevikleri partiden çıkarmağa karar verdi.

Prag Konferansı, Menşevikleri partiden ihraç etmekle, Bolşevik Partisinin bağımsız varlığını resmen başlatmış oluyordu.

Bolşevikler, Menşevikleri ideolojik ve örgütsel alanda bozguna uğrattıktan ve onları partiden uzaklaştırdıktan sonra, partinin, yani RSDİP'nin eski bayrağını korudular. Bu yüzden Bolşevik Partisi, 1918'e kadar, kendisine Rus Sosyal - Demokrat İşçi Partisi adını vermeye ve bunun arkasına tırnak içinde «Bolşevikler» kelimesini eklemeye devam etti.

1912 başlarında Lenin, Gorki'ye Prag Konferansının sonuçları üzerine şunları yazıyordu:

> «Tasfiyeci ayak takımına rağmen, sonunda Partiyi ve onun Merkez Komitesini yenlden kurmayı başardık. Umarım sen de buna bizim kadar sevinirsin.» (Lenin, **Toplu** Eserler, Rus bas., Cilt XXIX, s. 19)

Prag Konferansının öneminden söz ederken, Stalin yoldaş şöyle diyordu:

> «Bu konferans Partimizin tarihinde büyük önem taşımaktaydı, çünkü Bolşevikler ve Menşevikler arasında bir sınır çizmiş ve ülkedeki bütün Bolşevik örgütlerini birleşik bir Bolşevik Partisi içerisinde toplamıştı.» **(SBKP «B» Onbeşinci Kongresi Tutanakları,** Rus bas., s. 361-362)

Menşeviklerin ihracı ve Bolşeviklere bağımsız bir partinin kurulmasından sonra, Bolşevik Partisi daha da perçinlendi ve kuvvetlendi. **Parti, saflarını oportünist unsurlardan arındırarak güçlenir —** bu, İkinci Enternasyonal'in Sosyal - Demokrat Partilerinden temelden farklı yeni tipte bir parti olan Bolşevik Partisinin esaslarından biridir. İkinci Enternasyonal'in Sosyal - Demokrat Partileri, kendilerini Marksist partiler saydıkları halde Marksizmin düşmanlarına, yeminli oportünistlere saflarında yer verdiler ve onların İkinci Enternasyonal'i yozlaştırıp yıkmalarına göz yumdular. Bunun tam aksine Bolşevikler oportünistlere karşı amansız bir mücadele verdiler, proletarya partisini

oportünizmin pisliğinden arındırdılar ve yeni tip bir partiyi, Leninist bir partiyi, daha sonra proletarya diktatörlüğünü gerçekleştirecek olan partiyi kurmayı başardılar.

Eğer oportünistler proletarya partisinin saflarında kalsaydı, Bolşevik Partisi düz yola çıkıp proletaryaya önderlik edemez, iktidarı ele geçirip proletarya diktatörlüğünü gerçekleştiremez, İç Savaş'dan zaferle çıkıp sosyalizmi kuramazdı.

Prag Konferansı, Partinin başlıca acil siyasi sloganları olarak asgari programdaki istekleri —demokratik cumhuriyet, 8 saatlik işgünü, malikane topraklarına el konulması— öne sürmeye karar verdi.

Bolşevikler, Dördüncü Devlet Duması için seçim kampanyalarını, işte bu devrimci sloganlarla yürüttüler.

İşçi sınıfı kitlelerinin devrimci hareketinin 1912 - 14 yıllarındaki yeni yükselişine kılavuzluk eden, bu sloganlardı.

KISA ÖZET

1908 - 12 yılları, devrimci çalışma için çok güç bir dönemdi. Devrimin yenilgisinden sonra, devrimci hareketin gerilediği ve kitlelerin yorgun olduğu bir zamanda, Bolşevikler taktiklerini değiştirdiler, çarlığa karşı doğrudan mücadeleden dolaylı mücadeleye geçtiler. Stolipin gericiliği sırasında hakim olan güç şartlar altında, Bolşevikler kitlelerle bağlarını koruyabilmek için (hastalara yardım dernekleri ve sendikalardan, Duma kürsüsüne kadar) en küçük legal olanakdan bile yararlandılar. Bolşevikler, devrimci hareketin yeni bir yükselişi için, durmadan güçleri biraraya getirmeye çalıştılar.

Devrimin yenilgisinin getirdiği, muhalif akımların çözülmesi, devrimden soğuma, Partiyi terkeden aydınların (Bogdanov, Bazarov ve diğerleri) Partinin teorik temellerini yeniden gözden geçirme konusundaki çabalarının artması gibi zor şartlarda, Parti içinde Partinin bayrağını elinden düşürmeyen, Partinin programına sadık kalan ve Marksist teori «eleştirmenleri»nin saldırılarını yerle bir eden (Lenin'in **Materyalizm ve Empirio-Kritisizm**'i) tek güç Bolşeviklerdi. Lenin'in çevresinde toplanan

Bolşeviklerin öncü çekirdeğinin, Partiyi ve onun devrimci ilkelerini korumasını sağlayan şey, bu öncü çekirdeğin Marksist - Leninist ideoloji ile donatılmış olması ve devrimin perspektiflerini kavramış olmasıydı. Lenin, Bolşeviklerden sözederken, «Bizim bir kaya kadar sağlam olduğumuzu boşuna söylemiyorlar» diyordu.

O dönemde Menşevikler devrimden gittikçe uzaklaşıyorlardı. Proletaryanın illegal devrimci partisinin tasfiyesini, feshedilmesini istedikleri için Tasfiyeci oldular; gittikçe daha açık bir şekilde Parti programını ve Partinin devrimci hedef ve sloganlarını reddettiler; ve işçilerin «Stolipin İşçi Partisi» diye adlandırdıkları kendi reformist partilerini örgütlemeye çalıştılar. Troçki, «Partinin birliği» sloganını sahtekarca bir perde olarak kullanarak, ama aslında Tasfiyecilerle birliği kastederek, onları destekledi.

Öte yandan, çarlığa karşı savaşta yeni ve dolaylı yolların kabulünün zorunluluğunu anlamayan bazı Bolşevikler, legal fırsatların kullanılmamasını ve Devlet Dumasındaki işçi delegelerinin geri çağırılmasını istediler. Bu Otzovistler, Partiyi kitlelerden kopmaya sürüklüyor ve devrimin yeni bir yükselişi için güçlerin biraraya getirilmesini köstekliyorlardı. «Sol» lafazanlığın ardına gizlenen Otzovistler de, tıpkı Tasfiyeciler gibi, devrimci mücadeleyi özde reddettiler.

Tasfiyeciler ve Otzovistler, Lenin'e karşı Troçki tarafından örgütlenen ve Ağustos Bloku diye tanınan ortak bir blokta birleştiler.

Tasfiyecilere ve Otzovistlere karşı mücadelede, Ağustos Blokuna karşı mücadelede, Bolşevikler üstünlüğü ele geçirdiler ve illegal proletarya partisini korumayı başardılar.

Bu dönemin önde gelen olayı, RSDİP Prag Konferansıydı. (Ocak 1912) Bu konferansta, Menşevikler Partiden ihraç edildi ve Bolşeviklerle Menşeviklerin aynı partideki biçimsel birliğine tamamen son verildi. Bolşevikler, siyasi bir grup olmaktan çıkarak, resmen bağımsız bir parti, Rus Sosyal - Demokrat İşçi

Partisi (Bolşevikler)ni kurdular. Prag Konferansı, yeni tipte bir partiyi, Leninizm'in partisini, **Bolşevik** Partisini ortaya çıkardı.

Prag Konferansında proletarya partisi saflarının oportünistlerden, Menşeviklerden arındırılması, Partinin ve devrimin sonraki gelişmesinde önemli ve belirleyici bir rol oynadı. Eğer Bolşevikler, işçi davasına ihanet eden Menşevik uzlaşmacıları partiden çıkarmasalardı, proletarya partisi 1917'de kitleleri proletarya diktatörlüğü mücadelesi için ayaklandıramazdı.

BEŞİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ EMPERYALİST SAVAŞTAN ÖNCE İŞÇİ SINIFI HAREKETİNİN YENİDEN YÜKSELİŞİ SIRASINDA BOLŞEVİK PARTİSİ

(1912 — 1914)

1. 1912 - 1914 DÖNEMİNDE DEVRİMCİ HAREKETİN YÜKSELİŞİ.

Stolipin gericiliğinin zaferi kısa ömürlü oldu. Halka idam sehpası ve kamçıdan başka birşey vermeyen bir hükümet yaşayamazdı. Baskı tedbirlerine o kadar alışılmıştı ki bunlar artık halkta korku yaratmıyordu. Devrimin yenilgisini hemen izleyen yıllarda işçilerin duyduğu eziklik artık geçmeye başlamıştı. İşçiler tekrar mücadeleye başladılar. Bolşeviklerin, devrim dalgasında yeni bir yükselmenin kaçınılmazlığı konusundaki öngörüşlerinin doğruluğu ispatlandı. Daha 1911'de, grevcilerin sayısı yüz bini geçmişti. Halbuki bundan önceki yıllarda bu sayı hiçbir zaman elli veya altmış bini aşmamıştı. Ocak 1912'de toplanan Prag Parti Konferansı, işçi sınıfı hareketinin yeniden canlanma belirtilerini kaydetmişti. 1912 Nisan ve Mayıs aylarında Lena altın madeninde işçilerin vurulması üzerine patlak veren geniş siyasî grevler, devrimci hareketin gerçek yükselişinin başlangıcıydı.

4 Nisan 1912'de Sibirya'daki Lena altın madenlerindeki grev sırasında 500'den fazla işçi çarlık jandarmasının bir subayının emri üzerine öldürüldü ve yaralandı. Barışçı yollardan giderek işverenle anlaşmaya çalışan silahsız Lena madencilerinin vurulması, bütün ülkeyi harekete geçirdi. Çarlık istibdadı-

nın bu yeni kanlı hareketinin amacı, madencilerin iktisadî grevini kırmak ve böylece Lena altın madenlerinin sahibi İngiliz kapitalistlerini memnun etmekti. İngiliz kapitalistleri ve onların Rus işbirlikçileri, işçileri insafsızca sömürerek Lena altın madenlerinden büyük kârlar —yılda 7 milyon rubleden fazla— elde ediyorlardı. İşçilere çok düşük ücret ödeniyor ve yenilemiyecek kokmuş yemekler veriliyordu. Ezilmeye ve hor görülmeye artık dayanamıyan altı bin işçi, Lena madenlerinde greve başlamışlardı.

Petersburg, Moskova ve diğer sanayi merkez ve bölgelerindeki proletarya, Lena katliamına kitle grevleri, gösteriler ve mitinglerle cevap verdi.

Bir grup fabrikanın işçileri, bildirilerinde şöyle diyorlardı: «O kadar sarsıldık ve şaşırdık ki, o anda duygularımızı ifade edecek kelimeler bulamadık. Göstereceğimiz her tepki yüreğimizden taşan öfkenin soluk bir yansımasından başka bir şey değildir. Bize örgütlü bir kitle mücadelesinden başka ne göz yaşları ne de protestolar yardım edebilir.»

Devlet Dumasındaki Sosyal - Demokrat grup tarafından Lena katliamı konusunda hakkında gensoru önergesi verilen çarın Bakanı Makarov'un küstahça, «Böyle gelmiş, böyle gider» cevabını vermesi, işçilerin hiddetli patlayışını daha da şiddetlendirdi. Lena işçilerinin kanlı katliamı sonucu başlatılan siyasi protesto grevlerine katılanların sayısı 300 bine yükseldi.

Lena olayları, Stolipin rejiminin yaratmış olduğu «huzur» havasını darmadağan eden bir fırtınaydı.

Stalin yoldaş, bu konuda, 1912'de Petersburg Bolşevik gazetesi **Zvezda**'da (Yıldız) çıkan yazısında şöyle diyor :

> «Lena'da işçilerin kurşunlanışı, sessizlik buzlarını çözmüş ve halk hareketi sel gibi akmaya başlamıştır. Buzlar çözülmüştür!... Bugünkü yönetimin bütün kötülükleri ve zararları, acı çeken Rusya'nın bütün ıstırapları bir noktada, Lena olaylarında toplanmıştı. Bunun içindir ki, Lena'da işçilerin kurşunlanışı, grev ve gösterilerin başlamasına sebep olmuştur.»

Tasfiyecilerin devrimi gömme çabaları boşa gitmişti. Lena olayları devrim güçlerinin canlılığını ve işçi sınıfındaki bü-

yük devrimci güçbirikimini ortaya çıkardı. 1912'deki 1 Mayıs grevlerine 400 bin işçi katıldı. Belirgin bir siyasi nitelik taşıyan bu grevler, demokratik cumhuriyet, sekiz saatlik işgünü ve malikane topraklarına el konması gibi devrimci Bolşevik sloganlarla yürütülmüştü. Bu temel sloganların amacı, sadece geniş işçi kitlelerini değil, köylüleri ve askerleri de istibdada karşı yapılacak devrimci mücadele için birleştirmekti.

«Devrimci Yükseliş» başlıklı makalesinde Lenin şöyle diyor:

> «Bütün Rus proletaryasının katıldığı büyük 1 Mayıs grevi ve grevle birlikte gelişen sokak gösterileri, devrimci bildiriler, işçi topluluklarına yapılan devrimci konuşmalar, Rusya'nın yeni bir devrimci yükseliş aşamasına vardığını gösterir.» (Lenin, **Seçme Eserler,** İng. bas., Moskova 1947, Cilt I, s. 537)

İşçilerin devrimciliğinden korkan Tasfiyeciler, grev hareketine karşı çıktılar, olayları «grev humması» olarak nitelediler. Tasfiyeciler ve onların müttefiki Trocki, proletaryanın devrimci mücadelesi yerine «dilekçe kampanyası» açmak istediler. İşçileri, kağıt parçasından başka birşey olmayan bir dilekçe imzalamaya çağırdılar. Daha sonra Dumaya verilecek olan bu dilekçede, örgüt kurma hakkını kısıtlayıcı tedbirlerin kaldırılması, grev hakkı, vb. gibi «haklar» isteniyordu. Bolşeviklerin devrimci sloganlarının yüz binlerce işçi tarafından desteklendiği bu dönemde, Tasfiyeciler ancak 1300 imza toplıyabildiler.

İşçi sınıfı Bolşeviklerin gösterdiği yolu izledi.

Bu dönemde ülkenin ekonomik durumu şöyleydi:

1910'da sanayi alanındaki durgunluk sona ermiş, sanayiin başlıca kollarındaki üretim yeniden canlanmış ve artmıştı. 1910 da 3 milyon ton, 1912'de 4 milyon ton olan pik demir üretimi 1913'te 4,5 milyon tona çıkmıştı. Kömür üretimi 1910 yılında 25 milyon ton iken 1913'te 36 milyon tonu buldu.

Kapitalist sanayiin büyümesi ile birlikte proletarya da hızla gelişti. Gelişen sanayii belirleyen özelliklerden biri de üretimin büyük işletmelerde toplanmasıydı. 1901 yılında 500 veya daha fazla işçisi olan kuruluşlarda çalışan işçilerin tüm işçilere oranı % 46,7 iken bu oran 1910'da % 54 olmuştu; yani işçinin yarısından fazlası büyük işletmelerde çalışmaktaydı. Sanayide böyle

bir yoğunlaşmaya daha önce rastlanmamıştı. O dönemde ABD gibi sınai bakımdan çok gelişmiş bir ülkede bile işçilerin ancak üçte biri büyük işletmelerde çalışmaktaydı.

Proletaryanın gelişmesi ve büyük işletmelerde toplanması, aynı zamanda Bolşevik Partisi gibi bir devrimci partinin varlığı, Rus işçi sınıfını ülkenin siyasi hayatında en büyük güç haline getiriyordu. Fabrikalarda işçilerin barbarca sömürülmesi ve çarın küçük memurlarının dayanılmaz zorba idaresi bütün büyük grevlere siyasi bir nitelik veriyordu. Bundan başka iktisadî mücadelenin siyasi mücadele ile kaynaşması, kitle grevlerine olağanüstü bir devrimci güç kazandırıyordu.

Petersburg'un kahraman proletaryası, devrimci işçi sınıfı hareketinin en önünde yürüdü. Petersburg'u Baltık illeri, Moskova ve Moskova ili, Volga yöresi ve güney Rusya izledi. 1913'te hareket Batı bölgesine, Polonya'ya ve Kafkasya'ya yayıldı. 1912'deki grevlere, resmi makamlara göre tüm olarak 725 bin, daha geniş istatistiklere göre 1 milyondan fazla işçi katıldı. 1913'teki grevlere resmi rakamlara göre 861 bin, daha geniş istatistiklere göre ise 1 milyon 272 bin işçi katıldı. Greve katılanların sayısı 1914'ün ilk yarısında yaklaşık olarak 1,5 milyonu bulmuştu.

Böylece 1912 - 1914 yıllarının devrimci yüksellişi, grev hareketinin yayılması, ülkede 1905 Devriminin başında yaşanan günlere benzer bir durum yaratmıştı.

Proletaryanın devrimci kitle grevleri **bütün halk** için bir dönüm noktasıydı. İstibdada yöneltilen bu grevler, çalışan nüfusun büyük bir çoğunluğu tarafından desteklendi. Fabrika sahipleri ise işçileri işten atarak misillemede bulundular. 1913'te Moskova ilinde kapitalistler 50 bin dokuma işçisini işsiz bıraktılar. Mart 1914'te Petersburg'da bir tek günde 70 bin işçi işten atıldı. Diğer fabrikaların ve sanayi kollarının işçileri, grevcilere ve işten atılan yoldaşlarına aralarında topladıkları paralarla ve bazan da dayanışma grevleriyle yardımda bulunuyorlardı.

Yükselen işçi sınıfı hareketi ve kitle grevleri aynı zamanda köylüleri de harekete getirdi ve mücadeleye soktu. Köylüler gene toprak ağalarına karşı başkaldırmaya başladılar; mallkâ-

neleri ve kulak çiftliklerini yerle bir ettiler. 1910 - 1914 yılları arasında köylülerin hoşnutsuzluğunu belirten 13 bin olay patlak verdi.

Silahlı kuvvetler arasında da devrimci patlamalar başgösterdi. 1912'de Türkistan, birliklerin silahlı ayaklanmasına sahne oldu. Baltık Donanmasında ve Sivastopol'da da ayaklanma belirtileri görülüyordu.

Bolşevik Partisinin önderliğindeki devrimci grev hareketi ve gösteriler, işçi sınıfının kısmi istekleri ve «reformlar» için değil, halkın Çarlıktan kurtuluşu için mücadele ettiğini gösteriyordu. Ülke yeni bir devrime doğru ilerliyordu.

1912 yazında Lenin, Rusya'ya daha yakın olmak amacıyla. Paris'ten Galiçya'ya (eski Avusturya) taşındı. Burada Lenin, biri 1912'nin sonunda Krakovi'de, diğeri de 1913 sonbaharında Krakovi yakınlarında Poronino adlı küçük bir kasabada yapılan ve Merkez Komitesi üyeleriyle önde gelen Partililerin katıldığı iki konferansa başkanlık etti. Bu konferanslar işçi sınıfının hareketiyle ilgili şu önemli meselelerde kararlar aldı: Devrimci hareketin yükselişi, Partinin grevlere ilişkin görevleri, illegal örgütlerin güçlendirilmesi, Dumadaki Sosyal - Demokrat grup, Parti yayın organları, işçi sigortası kampanyası.

2. BOLŞEVİK GAZETESİ «PRAVDA». DÖRDÜNCÜ DEVLET DUMASINDAKİ BOLŞEVİK GRUBU.

Bolşevik Partisinin, örgütlerini güçlendirmek ve kitleler arasında etkisini yaymak için kullandığı güçlü bir araç, Petersburg'da yayınlanan günlük Bolşevik gazetesi **Pravda (Gerçek)** idi. Bu gazete Lenin'in talimatlarına uyularak Stalin, Olminski ve Poletayev tarafından kurulmuştu. Devrimci hareketlerin yeni yükselişiyle birlikte kurulan **Pravda,** işçi sınıfının kitle gazetesiyle. İlk sayısı 22 Nisan (yeni takvime göre 5 Mayıs) 1912 de çıktı. Bu, işçiler için gerçek bir bayram günüydü. **Pravda'nın** çıkışını kutlamak için bundan böyle 5 Mayıs, işçi basını bayramı olarak kabul edildi.

Pravda'dan önce Bolşevikler ileri işçiler için **Zvezda** adlı haftalık bir gazete çıkarıyorlardı. Lena olayları sırasında **Zvezda**

önemli bir rol oynamıştı. Lenin ve Stalin'in **Zvezda**'da yayınlanan sert siyasi makaleleri, işçi sınıfının harekete geçmesine yol açtı. Ama devrimci hareketin gelişmesi göz önünde tutulursa haftalık bir gazete, Bolşevik Partisinin ihtiyaçlarını artık karşılayamıyordu. İşçi sınıfının en geniş kesimleri için hazırlanmış günlük bir siyasi kitle gazetesi gerekliydi. **Pravda** böyle bir gazeteydi.

Pravda bu dönemde olağanüstü önem taşıyan bir rol oynadı. Geniş işçi sınıfı kitlelerini Bolşevizm davasına kazandırdı. Polis **Pravda**'ya sürekli baskı yapıyor, para cezaları kesiyor, sansürün onaylamadığı yazı ve mektuplar basıldığında gazeteyi toplatıyordu. Bu yüzden **Pravda** ancak onbinlerce ileri işçinin aktif desteği ile çıkabiliyordu. **Pravda,** büyük para cezalarını, ancak işçilerin aralarında topladıkları paralarla ödeyebiliyordu. Herşeye rağmen **Pravda**'nın toplatılan sayılarının çoğu sık sık okuyucuların eline geçiyordu, çünkü faal olan işçiler gece matbaaya gelerek gazete balyalarını kaçırıyorlardı.

Çarlık hükümeti 2,5 yıl içinde **Pravda**'yı tam sekiz kere kapattı; ama her defasında işçilerin desteğiyle gazete yeni ama benzeri bir adla çıkarıldı. Örneğin, **Za Pravdu (Gerçek İçin), Put Pravdi (Gerçek Yolu), Trudovaya Pravda (Emek Gerçeği).**

Pravda'nın günlük ortalama satışı 40 bin iken, Menşeviklerin günlük gazetesi **Luç (Işın)** 15 - 16 binden fazla satamıyordu.

İşçiler **Pravda**'yı kendi gazeteleri olarak görüyorlardı; ona sonsuz güven duyuyor ve çağrılarına devamlı katılıyorlardı. Her bir gazete elden ele dolaşıp, birçok kişi tarafından okunuyordu; **Pravda** işçilere sınıf bilinci verdi, onları eğitti, örgütledi ve mücadeleye katılmalarını sağladı.

Pravda neden söz ediyordu?

Her sayıda, kapitalistler, onların emrindeki yöneticiler ve ustabaşılar tarafından işçilerin nasıl amansızca sömürüldüklerini, çeşitli baskı metodlarıyla nasıl ezildiklerini ve nasıl aşağılandıklarını, nasıl yaşadıklarını anlatan çok sayıda işçi mektupları basılıyordu. Bu mektuplar kapitalist şartları sert bir şekilde suçluyordu. **Pravda,** sık sık işsizlerin ve aç işçilerin iş bulamama umutsuzluğu içinde intihara sürüklenişini anlatıyordu.

Pravda, çeşitli fabrikalarda ve sanayi kollarında çalışan işçilerin istek ve ihtiyaçlarını, işçilerin bu isteklerini elde etmek için nasıl mücadele ettiklerini anlatıyordu. Hemen her sayıda değişik fabrikalardan grev haberleri veriliyordu. Uzun süren ve büyük grevlerde, gazete, diğer fabrika ve sanayi kollarında çalışan işçilerin grevcileri desteklemek için para toplamaları işinin örgütlenmesine yardımcı oluyordu. İşçi çoğunluğunun günde 70 - 80 kopekten fazla alamadığı günlerde grev fonları için onbinlerce ruble gibi muazzam miktarlar toplanıyordu. Bu, işçiler arasındaki proleter dayanışmayı ve tüm işçilerin çıkarlarının bir olduğu bilincini geliştiriyordu.

İşçiler, **Pravda**'ya mektuplar, selamlar, protestolar, vb. yollayarak her siyasi olaya, zafere veya yenilgiye tepkilerini gösteriyorlardı. **Pravda**'daki makaleler, işçi sınıfı mücadelesinin görevlerini tutarlı bir Bolşevik görüş açısından ele alıyordu. Legal olarak yayınlanan bir gazete, çarlığın yıkılması için açık bir çağrıda bulunamaz, ancak ima yoluyla çalışabilirdi. Fakat sınıf bilincine varmış işçiler bu imaları çok iyi anlıyor ve kitlelere anlatıyorlardı. Örneğin **Pravda** «Beş yılının eksiksiz ve kısıtlanmamış istekleri» deyimini kullandığı zaman işçiler, bunun, çarlığın yıkılması, demokratik cumhuriyet, malikâne topraklarına el konması ve sekiz saatlik işgünü gibi devrimci Bolşevik sloganları ifade ettiğini anlıyorlardı.

Dördüncü Duma seçimlerinin arifesinde **Pravda** ileri işçileri örgütledi. Liberal burjuvaziyle anlaşmayı öğütleyenlerin, «Stolipin İşçi Partisi» taraftarlarının, yani Menşeviklerin haince tutumlarını açığa vurdu. **Pravda**, işçileri, «Beş yılının eksiksiz ve kısıtlanmamış istekleri» ni savunanlara, yani Bolşeviklere oy vermeye çağırdı. Dolaylı olarak yapılan seçimler bir kaç aşamalı oluyordu: Önce işçiler toplanıp delege seçtiler, sonra delegeler seçmenleri seçtiler ve bu seçmenler Dumadaki işçi delegelerinin seçimine katıldılar. Seçmenlerin seçileceği gün **Pravda** Bolşevik adayların listesini yayınladı ve işçilerin bu listeye oy vermelerini tavsiye etti. Listedeki adayların tutuklanma ihtimali olduğundan liste daha önce yayınlanamamıştı.

Pravda, proletaryanın kitle eylemlerini örgütlemede yardımcı oluyordu. 1914 baharında Petersburg'daki büyük lokavt

sırasında kitle grevine gitmek hatalı olacaktı. Onun için **Pravda** işçilere fabrika toplantıları ve sokak gösterileri gibi başka mücadele yollarına baş vurmaları için çağrıda bulundu. Bunlar açıkça gazetede yazılamıyordu. Fakat sınıf bilincine varmış işçiler, Lenin'in «İşçi Sınıfı Hareketinin Çeşitli Biçimleri» gibi mütevazi bir başlığı olan makalesini okuduklarında asıl söylenmek isteneni anladılar. Lenin bu makalesinde, o anda grev yerine işçi sınıfı hareketinin daha ileri biçimlerine baş vurulmasını öğütlüyordu. Bu, toplantılar ve gösteriler düzenlemek için bir çağrı demekti.

Böylece, Bolşeviklerin illegal devrimci çalışmaları, legal ajitasyon ve işçi kitlelerinin **Pravda** yoluyla örgütlenmesiyle birleşiyordu.

Pravda, sadece işçilerin hayatlarını, grevlerini ve gösterilerini değil, köylülerin de hayatlarını, çektikleri açlıkları ve toprak ağaları tarafından nasıl sömürüldüklerini anlatıyordu. **Pravda**'da Stolipin «reform»u sonucunda kulak çiftçilerin, köylülerin elinden en iyi toprakları nasıl aldıkları anlatılıyordu. **Pravda,** sınıf bilincine varmış işçilerin dikkatini, kırsal bölgelerdeki yaygın ve büyük hoşnutsuzluğa çekiyordu. **Pravda** proletaryaya 1905 Devrimi hedeflerinin gerçekleşmediğini ve yeni bir devrimin yaklaşmakta olduğunu öğretiyordu. **Pravda**'ya göre bu ikinci devrimde halkın gerçek önderi ve kılavuzu proletarya olmalıydı. Bu devrimde devrimci köylüler, proletaryanın güçlü bir müttefiki olacaktı.

Menşevikler, proletaryanın devrim fikrinden vazgeçmesini; halkı, köylülerin açlığını, Kara Yüzler feodal toprak ağalarının hakimiyetini düşünmemesini sağlamaya çalışıyor ve sadece «dernek kurma özgürlüğü» uğruna mücadeleyi, çarlık hükümetine bu yolda «dilekçe» sunmayı öneriyorlardı. Bolşevikler, Menşeviklerin devrimden ve köylü ittifakından vazgeçme yolundaki boş laflarının burjuvazi yararına edilmekte olduğunu işçilere açıkladılar ve işçilerin, köylülerin ittifakını kazandıkları zaman çarlığı mutlaka altedeceklerini, Menşevikler gibi kötü rehberlerin devrim düşmanları olarak saf dışı edilmeleri gerektiğini anlattılar.

«Köylü Yaşayışı» sütununda **Pravda** neden söz ediyordu? 1913 yılına ilişkin bir kaç mektubu örnek olarak alalım :

Samara'dan gelen «Bir Toprak Davası» başlıklı mektupta bildirildiğine göre, Bulguma uyezdinin Novohasbulat köyünde, komünden ayrılan köylülere komün toprağından tahsis edilecek kısımları işaretlemeğe gelen kadastro memuruna 45 köylü engel olmaya kalkmış ve bu 45 köylünün çoğu ağır hapis cezalarına çarptırılmıştı.

Pskov ilinden gelen kısa bir mektup şu olayı anlatıyordu: «Zavalye İstasyonu yakınlarındaki Psitsa köylüleri jandarmaya karşı silahlı direnmeye geçti. Birçok kişi yaralandı. Çatışma, toprak konusunda bir anlaşmazlıktan çıktı. Psitsa'ya jandarma yollanmış ve vali vekili ile kaymakam da köye doğru yola çıkmıştır.»

Ufa ilinden gelen bir mektupta köylülerin hissesine düşen topıakların durmadan satıldığı, köy komünlerinden çekilmeye izin veren kanunun ve kıtlığın gittikçe daha fazla köylünün topraklarını kaybetmesine yol açtığını bildiriyordu. Borisovka köyünü alalım. Burada 27 köylü ailesi ortak olarak 6520 dönüm ekilebilir toprağa sahipti. Kıtlıkta beş köylü 372 dönümü, dönüm başına 2 - 3 rubleden sattı, oysa arazinin değeri bunun 3 veya 4 katıydı. Aynı köyde yedi köylü toplam olarak 2120 dönüm ekilebilir toprağı ipotek ettirerek dönüm başına 1.5 - 1.7 ruble aldı. Bu meblağ %12 faizle altı yılda ödenecekti. Halkın yoksulluğu ve faizin fahişliği göz önünde tutulursa, borçluların yarısı bile böyle bir meblağı altı yılda ödeyemiyeceğinden, 2120 dönümün yarısının tefecilerin eline geçeceği muhakkaktı.

Lenin, **Pravda**'da çıkan «Rusya'da Büyük Toprak Ağası Ve Küçük Köylü Toprak Mülkiyeti» başlıklı bir makalesinde, kanemici toprakağalarının ne kadar büyük arazilere sahip olduğunu işçilere ve köylülere çarpıcı bir şekilde anlattı. Sadece 30 bin büyük toprak ağası, 840 milyon dönüm toprağa sahipti. Aynı genişlikte bir alan 10 milyon köylü ailesinin hissesine düşüyordu. Ortalama olarak büyük toprak ağalarının herbirine 27 600 dönüm, kulaklar dahil köylü ailelerine ise 84 dönüm düşüyordu: üstelik köylülerin yarısını meydana getiren 5 milyon küçük köylü ailesinin herbirine ancak 12 ila 24 dönüm toprak düşüyor-

du Bu rakamlar da açıkça gösteriyordu ki köylülerin yoksulluğunun ve sık sık görülen kıtlığın kökleri, büyük malikâne topraklarında köylülerin ancak işçi sınıfı önderliğinde bir devrimle üstlerinden atabilecekleri serflik kalıntılarında yatmaktadır.

Kırlık bölgelerle bağları olan işçiler aracılığıyla **Pravda** köylere ulaştı ve siyasi bakımdan ileri köylüleri devrimci mücadele için harekete geçirdi.

Pravda'nın kurulduğu sıralarda illegal Sosyal - Demokrat örgütler tamamen Bolşeviklerin elindeydi. Öte yandan Duma grubu, basın, hastalara yardım dernekleri, sendikalar gibi legal örgütler hâlâ bütünüyle Menşeviklerden koparılıp alınamamıştı. Bolşevikler, Tasfiyecileri işçi sınıfının varolan legal örgütlerinden atmak için kararlı bir mücadele vermek zorundaydılar. **Pravda** sayesinde bu mücadele zaferle sonuçlandı.

Pravda, Parti ilkesi için, işçi sınıfının devrimci **kitle** partisinin inşası için verilen mücadelenin tam ortasındaydı. **Pravda,** legal örgütleri Bolşevik Partisinin illegal merkezleri etrafında toplayarak işçi sınıfı hareketini tek bir hedefe, devrim için hazırlığa yöneltiyordu.

Pravda'nın çok sayıda işçi muhabirleri vardı. Sadece bir yıl içinde işçilerden gelen 11 binin üstünde mektup yayınlandı. İşçilerle bağ kurması sadece mektup yoluyla olmuyordu. Fabrikalardan gelen çok sayıda işçi hergün yazı işleri bürosuna uğruyordu. Partinin örgütleme çalışmalarının çoğu **Pravda** yazı işleri bürosunda yürütülüyordu. Parti hücrelerinden gelen temsilcilerle toplantılar burada yapılıyor, fabrika ve atelyelerdeki parti çalışmalarının raporları burada okunuyor, Petersburg Komitesinin ve Parti Merkez Komitesinin talimatları buradan iletiliyordu.

İşçi sınıfının devrimci kitle partisini inşa etmek için Tasfiyecilere karşı iki buçuk yıl süren kararlı bir mücadelenin sonucu olarak 1914 yazında Bolşevikler, Rusya'nın siyasi bakımdan faal işçilerinin beşte dördünün desteğini, Bolşevik Partisinden ve **Pravda** taktiklerinden yana kazanmışlardı. Örneğin 1914 yılında işçi basını için para toplayan 7000 işçi grubundan 5600 ünün Bolşevik basın, sadece 1400'ünün de Menşevik basın için para toplaması bunu gösteriyordu. Öte yandan, libe-

ral burjuvazi ve burjuva aydınlar arasında Menşeviklerin birçok «zengin dostları» vardı ve bu dostlar Menşevik gazetesinin devam ettirilebilmesi için gerekli miktarın yarısından fazlasını veriyorlardı.

O zamanlar Bolşeviklere «Pravdacılar» denirdi. Devrimci proletaryanın bütün bir kuşağı, daha sonra Ekim Sosyalist Devrimini yapacak olan kuşak, **Pravda** tarafından yetiştirilmişti. **Pravda**, onbinlerce, yüzbinlerce işçi tarafından destekleniyordu. Devrimci hareketin yükselmesi sırasında (1912 - 1914), kitlesel bir Bolşevik Partisinin sağlam temelleri, emperyalist savaş sırasında çarlık zulmünün yıkamadığı temelleri atılmıştı.

«1912 yılının **Pravda**'sı 1917 yılındaki Bolşevik zaferinin temelinin atılmasıydı.» (Stalin)

Partinin legal çalışan diğer bir merkezi organı, Dördüncü Devlet Dumasındaki Bolşevik grubuydu.

1912'de hükümet, Dördüncü Duma için seçimler yapılmasına karar verdi. Partimiz seçimlere katılmaya büyük önem verdi. Bolşevik Partisinin kitlelerin içindeki devrimci çalışmasının başlıca üsleri, ülke çapında legal olarak çalışan Duma Sosyal Demokrat grubu ve **Pravda**'ydı.

Duma seçimlerinde Bolşevik Partisi hem hükümete, hem de liberal burjuvaziye (Anayasacı Demokratlara) saldırarak, kendi sloganlarını kullanarak bağımsız hareket etti. Bolşeviklerin seçim kampanyasındaki sloganları, demokratik cumhuriyet, sekiz saatlik işgünü ve malikâne topraklarına el konulmasıydı.

Dördüncü Duma için seçimler 1912 sonbaharında yapıldı. Petersburg seçimlerinin gidişinden memnun kalmayan hükümet, Ekim başında bazı büyük fabrikalardaki işçilerin seçme hakkına tecavüze kalktı. Buna cevap olarak, Stalin yoldaşın önerisi üzerine Partimizin Petersburg Komitesi büyük fabrikaların işçilerini bir günlük grev ilan etmeğe çağırdı. Güç durumda kalan hükümet boyun eğmeye mecbur oldu ve işçiler toplantılarında istediklerini seçebildiler. İşçilerin büyük çoğunluğu. Stalin yoldaşın hazırladığı, delegelere ve milletvekillerine Talimatı (**Nakaz**) onayladı. «Petersburg İşçilerinin Kendi İşçi Temsilcilerine Talimatı», 1905 yılının gerçekleştirilmemiş görevlerine dikkati çekiyordu :

«Kanımızca Rusya, belki 1905'dekinden daha da geniş bir kitle hareketi atılımının arifesindedir...» diyordu Talimat. «1905 yılında olduğu gibi bu hareketin öncüsü, Rusya toplumunun en ileri sınıfı, Rusya proletaryası olacaktır. Onun tek müttefiki, Rusya'nın kurtuluşunda hayati çıkarları olan, çok acı çeken köylülük olabilir.»

Talimat, halkın gelecekteki eylemlerinin iki cephede —çarlık hükümetine karşı ve çarlıkla uzlaşma imkanı arayan liberal burjuvaziye karşı— bir mücadele biçimi alacağını açıklıyordu.

Lenin, işçileri devrimci bir mücadeleye çağıran Talimata çok önem verdi. Ve işçiler, kararlarıyla bu çağrıya cevap verdiler.

Bolşevikler seçimlerde zafer kazandılar ve Badayev yoldaş Petersburg işçileri tarafından Dumaya seçildi.

Duma seçimlerinde işçiler, halkın diğer kesimlerinden ayrı olarak oy kullandılar. Buna, İşçi kesimi adı veriliyordu. İşçi kesiminin seçtiği dokuz temsilcinin altısı Bolşevik Partisinin üyesiydi: Badayev, Petrovski, Muranov, Samoylov, Şagov ve Malinovski (bu sonuncusunun ajan provokatör olduğu sonradan ortaya çıktı). Bolşevik delegeler, işçi sınıfının beşte dördünün toplandığı büyük endüstri merkezlerinden seçilmişti. Öte yandan, seçilen Tasfiyecilerden bazıları yetkilerini İşçi kesiminden almamıştı, yani işçiler tarafından seçilmemişti. Sonuç olarak Dumada altı Bolşevike karşılık yedi Tasfiyeci vardı. Önceleri Bolşevikler ve Tasfiyeciler Dumada bir ortak Sosyal - Demokrat grup kurdular. Daha sonra Ekim 1913'de, Bolşeviklerin devrimci çalışmalarına engel olan Tasfiyecilere karşı kararlı mücadele veren Bolşevik delegeler, Parti Merkez Komitesinin talimatına uyarak ortak Sosyal - Demokrat gruptan ayrıldılar ve bağımsız Bolşevik grubunu kurdular.

Bolşevik delegeler, Dumada istibdat sistemini açığa vuran devrimci konuşmalar yaptılar, işçilere baskı yapılması olayları ve işçilerin kapitalistler tarafından insanlığa sığmaz bir biçimde sömürülmesi hakkında hükümet için gensoru önergesi verdiler.

Bolşevik delegeler, Dumada toprak meselesinde de konuştular, köylüleri feodal toprak ağalarıyla savaşmağa çağırdılar

ve malikâne tapraklarına el konularak bunların köylülere devredilmesine karşı çıkan Anayasacı Demokrat Partisinin içyüzünü açığa çıkardılar.

Bolşevikler, Devlet Dumasına sekiz saatlik işgününü öngören bir önerge verdiler; tabiiki bu önerge Kara Yüzler Duması tarafından kabul edilmedi, ancak ajitasyon bakımından çok değerli oldu.

Dumadaki Bolşevik grubu, talimat aldığı Parti Merkez Komitesi ve Lenin ile sıkı bağlarını sürdürüyorlardı. Stalin yoldaş, Petersburg'da oturduğu sürece Bolşevik grubuna bizzat kılavuzluk etti.

Bolşevik delegeler, kendilerini sadece Duma içindeki çalışmalarla sınırlamadılar; Duma dışında da faaliyette bulundular. Fabrikaları ve atelyeleri gezdiler, ülkedeki işçi sınıfı merkezlerini dolaşarak devrimci konuşmalar yaptılar, partinin kararlarını açıkladıkları gizli toplantılar düzenlediler ve yeni Parti örgütleri kurdular. Delegeler, legal çalışmayı illegal yeraltı çalışmasıyla ustaca birleştirdiler.

3. VAROLAN LEGAL ÖRGÜTLERDE BOLŞEVİKLERİN ZAFERİ. DEVRİMCİ HAREKETİN YÜKSELMEYE DEVAM ETMESİ. EMPERYALİST SAVAŞIN ARİFESİ.

Bu dönemde, Bolşevik Partisi, proletaryanın sınıf mücadelesinin her biçim ve tezahüründe bir liderlik örneği verdi. İllegal örgütler kurdu. İllegal broşürler yayınlandı. Kitleler içerisinde gizli devrimci çalışmayı sürdürdü. Aynı zamanda işçi sınıfının çeşitli legal örgütlerinin önderliğini ele geçirdi. Parti, sendikaları kazanmaya ve Halk Evlerinde, gece üniversitelerinde, kulüplerde ve hastalara yardım derneklerinde etkinlik kazanmaya çalıştı. Bu legal örgütler uzun zaman Tasfiyecilere sığınaklık yapmıştı. Legal kuruluşları Partimizin kalesi haline getirmek için, Bolşevikler enerjik bir mücadeleye giriştiler. İllegal çalışmayı legal çalışmayla ustaca birleştiren Bolşevikler, iki büyük şehirdeki, Petersburg ve Moskova'daki sendika örgütlerinin çoğunu ele geçirdiler. Petersburg'daki Metal İşçileri Sendikasının 1913 yılında yapılan Yönetim Kurulu seçiminde kaza-

nılan zafer özellikle parlaktı; toplantıya katılan 3000 metal işçisinden ancak 150'si Tasfiyecilere oy verdi.

Aynı şey, bir legal örgüt olarak büyük önem taşıyan Dördüncü Devlet Dumasındaki Sosyal - Demokrat grup için de söylenebilir. Dumada Menşeviklerin yedi, Bolşeviklerinse altı delegesi vardı. Ancak, çoğunlukla işçi sınıfının bulunmadığı bölgelerden seçilen Menşevik delegeler, işçi sınıfının sadece beşte birini temsil ediyorlardı. Buna karşılık, başlıca endüstri merkezlerinden (Petersburg, Moskova, İvanovo - Voznesensk, Kostroma, Ekaterinoslav, Harkov) seçilen Bolşevikler, işçi sınıfının **beşte dördünden fazlasını** temsil ediyorlardı. İşçiler, yedi Menşeviki değil, altı Bolşeviki (Badayev, Petrovski ve diğerlerini) delegeleri olarak kabul ediyorlardı.

Çarlık hükümetinin hunharca zulmüne ve Tasfiyecilerle Troçkistlerin yalanlarına rağmen Bolşevikler, illegal Partiyi koruyabildiler, saflarında sıkı disiplin sağladılar, her zaman işçi sınıfının çıkarlarını içtenlikle savundular, kitlelerle sıkı bağlar kurdular ve işçi sınıfı hareketinin düşmanlarına karşı uzlaşmaz bir mücadele verdiler. Bolşevikler, varolan legal örgütleri, bunların sayesinde ele geçirmeyi başardılar.

Legal örgütlerde Bolşeviklerin zaferi ve Menşeviklerin yenilgisi, artık bütün cephe boyunca ilerliyordu. Gerek Duma kürsüsünden yürütülen ajitasyon çalışmalarında, gerekse işçi basını ile diğer legal örgütlerde Menşevikler arka plana itildiler. Devrimci hareket, Menşevikleri bir kenara iterek kesinlikle Bolşevikler etrafında toplanan işçi sınıfını sıkıca kavradı.

Bütün bunların ötesinde Menşevikler millî meselede de kof çıktılar. Rusya'nın sınır bölgelerindeki devrimci hareket, millî meselede açık bir program gerekiyordu. Menşeviklerin, Bund'un «kültürel özerkliği»nden başka bir programları yoktu. Bu ise kimseyi tatmin etmiyordu. Millî meselede sadece Bolşeviklerin, Stalin yoldaşın «Marksizm ve Millî Mesele» makalesinde ve Lenin'in «Ulusların Kaderini Tayin Hakkı» ile «Millî Mesele Üzerinde Eleştiri Notları» makalelerinde ortaya konulan, Marksist bir programları vardı.

Menşeviklerin bu yenilgilerinden sonra Ağustos Blokunun dağılmaya başlaması şaşırtıcı değildir. Ağustos Bloku birbirine

benzemez unsurlardan oluştuğu için, Bolşeviklerin şiddetli saldırılarına dayanamadı ve çözülmeye başladı. Bolşevizmle savaşmak amacı ile kurulan Ağustos Bloku, Bolşeviklerin darbeleri altında kısa zamanda parçalandı. Bloktan ilk ayrılan, **Vperyod'**cular (Bogdanov, Lunaçarski ve diğerleri) oldu; onları Letonyalılar ve diğerleri izledi.

Bolşeviklere karşı mücadelede yenilgiye uğrayan Tasfiyeciler, yardım için II. Enternasyonale baş vurdular. II. Enternasyonal yardımlarına yetişti. Bolşeviklerle Tasfiyecilerin «arasını bulma» ve «Parti içi barışı» sağlama bahanesiyle, Bolşeviklerden Tasfiyecilerin uzlaşmacı politikasını eleştirmemelerini istedi. Ancak Bolşevikler uzlaşmaya yanaşmadılar: Oportünist II. Enternasyonalin kararlarına uymayı reddettiler ve hiçbir taviz vermeyi kabul etmediler.

Legal örgütlerde Bolşeviklerin zaferi tesadüf eseri değildi ve olamazdı da. Bunun tesadüfi olmaması, sadece Bolşeviklerin doğru bir Marksist teoriye, açık bir programa ve savaşta çelikleşmiş ve direnç kazanmış devrimci bir proletarya partisine sahip olmalarının değil, aynı zamanda Bolşeviklerin zaferinin yükselen devrim dalgasını yansıtmasının da sonucuydu.

İşçilerin devrimci hareketi sürekli olarak şehirden şehire, bölgeden bölgeye yayılarak genişliyordu. 1914'ün başında işçi grevleri, dinmek bir yana, yeni bir hız kazandı. Grevler gittikçe daha kararlı oldu ve daha çok sayıda işçiyi kapsadı. 9 Ocakta 140 bini Petersburg'tan olmak üzere 250 bin işçi grevdeydi. 1 Mayısta 250 bini Petersburg'dan olmak üzere yarım milyon işçi grevdeydi. İşçiler grevlerde olağanüstü kararlılık gösterdiler. Petersburg'daki Obuhov fabrikalarındaki grev iki aydan fazla, Lessner fabrikalarındaki ise üç ay kadar sürdü. Petersburg'daki bazı fabrikalarda işçilerin toptan zehirlenmesi, 115 bin işçinin grev yapmasına sebep oldu. Grevin yanısıra gösteriler yapıldı. Hareket yayılmaya devam etti. Temmuz başı da dahil olmak üzere 1914 yılının ilk yarısında 1,425,000 işçi grevlere katıldı.

Mayıs ayında bütün Rus proletaryasının dikkati, Bakü'da başlatılan petrol işçileri grevinde toplandı. Grev çok düzenli bir şekilde yürütülüyordu. 20 Haziran'da 20 bin işçi Bakû'da gösterilere katıldı. Polis, Bakû işçilerine karşı vahşice tedbirler aldı.

Moskova'da Bakû işçileriyle dayanışma belirtisi olan bir protesto grevi patlak verdi; diğer bölgelere de yayıldı.

3 Temmuzda Petersburg'daki Putilov fabrikalarında Bakû greviyle ilgili bir toplantı yapıldı. Polis işçilere ateş açtı. Petersburg proletaryasını bir hiddet dalgası sardı. Petersburg Parti Komitesinin çağırısı üzerine 90 bin işçi protesto için 4 Temmuzda işi bıraktı. Bu sayı 7 Temmuzda 130 bine, 8 Temmuzda 150 bine, 11 Temmuzda 200 bine ulaştı.

Huzursuzluk bütün fabrikalara yayıldı ve her yerde mitingler, gösteriler düzenlendi. İşçiler barikat kurmaya bile başladılar. Bakû ve Lodz'da da barikatlar kuruldu. Bazı yerlerde polis işçilere ateş açtı. Hareketi bastırmak için hükümet «olağanüstü» tedbirler aldı; başkent silahlı bir kampa döndü; **Pravda** kapatıldı.

Fakat o anda, uluslararası öneme sahip yeni bir etken ortaya çıktı. Bu, bütün olayların gidişini değiştirecek olan emperyalist savaştı. Temmuz ayındaki devrimci gelişmeler sırasında Petersburg'a gelen Fransa Cumhurbaşkanı Puankare, başlamak üzere olan savaş konusunda Çarla görüştü. Birkaç gün sonra Almanya Rusya'ya savaş açtı. Çarlık hükümeti Bolşevik örgütlerini yıkmak ve işçi sınıfı hareketini ezmek için savaştan yararlandı. Çarlık hükümetinin devrimden kurtulmak için sığındığı Dünya Savaşı, devrimin ilerlemesini sekteye uğrattı.

K I S A Ö Z E T

Devrimin yeniden yükselmesi döneminde (1912 - 1914), Bolşevik Partisi işçi sınıfı hareketine önderlik etti ve işçi sınıfını Bolşevik sloganlarla yeni bir devrime doğru götürdü. Parti, illegal çalışmayla legal çalışmayı ustaca birleştirdi. Tasfiyecilerin ve dostlarının (Troçkistler ve Otzovistler) karşı koyma gücünü yıkan Parti, devrimci çalışmanın üssü hallne getirdi.

İşçi sınıfının düşmanlarına ve bu düşmanların işçi sınıfı hareketi içindeki ajanlarına karşı mücadele veren Parti, saflarını sağlamlaştırdı ve işçi sınıfıyla olan bağlarını genişletti. Dumayı devrimci ajitasyon için bir kürsü olarak yaygın bir şekilde kullanan, işçilerin esaslı bir kitle gazetesi olan **Pravda**'yı

kuran Parti, «Pravdistler» denilen yeni bir devrimci işçi kuşağını yetiştirdi. Emperyalist savaş süresince bu işçi kitlesi enternasyonalizm bayrağına ve proletarya devrimine sadık kaldı. Daha sonra da aynı kitle, 1917 Ekim devrimi sırasındaki Bolşevik Partisinin çekirdeğini meydana getirdi.

Emperyalist savaşın arifesinde Parti, işçi sınıfının devrimci eylemlerine önderlik etti. Bu öncü eylemler emperyalist savaş tarafından sekteye uğratıldığı halde, üç yıl sonra, çarlığın devrilmesiyle son bulmak üzere yeniden başlıyacaktır. Bolşevik Partisi, çetin emperyalist savaş dönemine proletarya enternasyonalizminin bayrağını açarak girdi.

ALTINCI BÖLÜM

EMPERYALİST SAVAŞ DÖNEMİNDE BOLŞEVİK PARTİSİ. RUSYA'DA İKİNCİ DEVRİM.

(1914 - Mart 1917)

1. EMPERYALİST SAVAŞIN PATLAK VERMESİ VE NEDENLERİ.

14 Temmuz (yeni takvime göre 27 Temmuz) 1914'de Çarlık hükümeti genel seferberlik ilan etti. 19 Temmuz (yeni takvim 1 Ağustos)'da Almanya Rusya'ya savaş ilan etti.

Rusya savaşa girdi.

Başta Lenin olmak üzere Bolşevikler, savaşın kaçınılmaz olduğunu savaşın patlak vermesinden çok önce görmüşlerdi. Uluslararası sosyalist kongrelerde Lenin, savaş çıktığında sosyalistlerin devrimci tavrının ne olacağını tayin etmek için önerilerde bulunmuştu.

Lenin, kapitalizmin kaçınılmaz olarak savaşa yol açacağını belirtmişti. Yabancı toprakların yağması, sömürgelerin elegeçmesi ve yağması, yeni pazarların zaptı daha önce de birçok defa kapitalist devletler tarafından girişilen fetih savaşlarına yol açmıştı. Kapitalist ülkeler için savaş, işçi sınıfının sömürülmesi kadar tabii ve meşru bir durumdur.

19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başında kapitalizm, gelişmesinin son ve en yüksek aşaması olan emperyalizme ulaşınca, savaşlar daha da kaçınılmaz bir hal aldı. Emperyalizm aşamasında güçlü kapitalist şirketler (tekeller) ve bankalar, kapita-

list devletlerde hayata hakim duruma geçtiler. Finans - kapital (malî sermaye) kapitalist devletlerin efendisi oldu. Finans - kapitale yeni pazarlar, yeni sömürgeler, yeni sermaye ihraç alanları ve yeni ham madde kaynakları gerekliydi.

Oysa 19. yüzyılın sonunda yeryüzündeki bütün topraklar kapitalist devletler tarafından bölüşülmüştü bile. Ancak emperyalizm döneminde kapitalizmin gelişmesi eşit olmayan bir şekilde ve sıçramalarla olur: Bir zamanlar en ileri durumda olan bazı ülkelerin sanayiinin gelişmesi nisbeten yavaşlar ve bir zamanlar geri olan ülkeler onlara yetişip büyük sıçramalarla onları aşar. Emperyalist devletlerin ekonomik ve askerî güç oranı değişiyordu. Dünyayı yeniden paylaşma isteği ortaya çıktı ve bu yeniden paylaşma mücadelesi emperyalist savaşı zorunlu kıldı. 1914 savaşı dünyayı ve etki alanlarını yeniden paylaşma savaşıydı. Bütün emperyalist devletler bu savaşa uzun süredir hazırlanıyordu Bütün ülkelerin emperyalistleri savaştan sorumluydular.

Fakat özellikle bir yanda Almanya ile Avusturya, öte yanda Fransa ile İngiltere ve onlara bağımlı olan Rusya bu savaşa hazırlandılar. 1907'de İngiltere, Fransa ve Rusya arasında bir ittifak, Üçlü İtilâf kuruldu. Almanya, Avusturya-Macaristan ve İtalya ise başka bir emperyalist ittifak kurdular. Fakat 1914 savaşının patlak vermesiyle İtalya bu ittifaktan ayrıldı ve daha sonra İtilâf devletlerine katıldı. Bulgaristan ve Türkiye, Almanya ile Avusturya-Macaristan'ı destekliyordu.

Almanya, İngiltere ve Fransa'dan sömürge almak, Rusya'dan da Ukrayna'yı, Polonya'yı ve Baltık İllerini koparmak için emperyalist savaşa hazırlanmıştı. Bağdat demiryolunu döşeyen Almanya, ingilizlerin Yakın Doğudaki hakimiyetini zedelemişti. Alman donanmasının gelişmesi de İngilizleri korkutuyordu.

Çarlık Rusyası Türkiye'nin bölünmesi için uğraşıyor, Karadeniz'i Akdeniz'e bağlayan Boğazları ve İstanbul'u ele geçirmek istiyordu. Çarlık hükümetinin planları arasında, Avusturya - Macaristan'ın bir bölümü olan Galiçya'yı da elde etmek vardı.

İngiltere, savaştan yararlanarak tehlikeli rakibi Almanya'yı yok etmek istiyordu, çünkü savaştan önceki yıllarda Alman malları İngiliz mallarını dünya pazarlarından çekilmeye zorla-

maktaydı. Bundan başka İngiltere, Irak ve Filistin'i Türklerden almak ve Mısır'da yerini sağlamlaştırmak istiyordu.

Fransa kapitalistleri, iki zengin demir ve kömür bölgesi olan Saar havzası ile Alsas-Loren'i Almanya'dan almak istiyordu. Daha önce Fransa'ya ait olan Alsas-Loren'I Almanya 1870 - 71 savaşında ele geçirmişti.

Böylece iki grup kapitalist devletin köklü düşmanlığı emperyalist savaşı doğurdu.

Dünyanın yeniden paylaşılması amacını güden bu yırtıcı savaş, bütün emperyalist ülkelerin çıkarını etkiliyordu. Bu yüzden Japonya, ABD ve diğer bazı ülkeler de daha sonra savaşa katıldı.

Savaş, bir dünya savaşına döndü.

Emperyalist savaş hazırlıklarını burjuvazi halktan gizli tuttu. Savaş başladığında bütün emperyalist hükümetler komşularına saldırmadıklarını, tersine komşularının onlara saldırdığını ispatlamaya çalıştılar. Burjuvazi, savaşın gerçek amacını, emperyalist ve istilacı niteliğini saklayarak halkı aldattı. Bütün emperyalist hükümetler, ülkelerini korumak için savaşa girdiklerini iddia ettiler.

İkinci Enternasyonal oportünistleri, burjuvazinin halkı aldatmasına yardımcı oldular. İkinci Enternasyonal Sosyal - Demokratları sosyalizm davasına, proletaryanın uluslararası dayanışma davasına alçakça ihanet ettiler. Savaşa karşı çıkmak bir yana, saldırgan ülkelerin işçi ve köylülerini vatan savunmasını bahane ederek birbirlerine karşı kışkırtmakta burjuvaziye yardım ettiler.

Rusya'nın emperyalist savaşta Üçlü İtilâf'a bağlı olması, Fransa ve İngiltere'nin tarafında savaşması bir raslantı değildi. 1914'den önce Rusya'nın en önemli sanayi kolları Fransa, İngiltere, Belçika gibi İtilâf ülkeleri kapitalistlerinin elindeydi. Rusya'nın en önemli maden işletmeleri Fransız kapitalistlerinin elindeydi. Tüm olarak maden endüstrisinin yüzde 72'si yabancı sermayeye bağımlıydı. Doneç Havzasındaki kömür sanayii için de durum aynıydı. İngiliz ve Fransız sermayesinin sahip olduğu petrol sahalarındaki üretim, ülkenin petrol üretiminin yarısını teşkil ediyordu. Rus sanayisinin kârlarının önemli bir kıs-

mı, yabancı bankalara, özellikle İngiliz ve Fransız bankalarına akıyordu. Bütün bu şartlara çarın Fransa ve İngiltere'den borç aldığı milyarlar da eklenince Rusya, İngiliz ve Fransız emperyalizmine zincirle bağlanmış oldu ve bağımlı bir yarı - sömürge haline geldi.

Rus burjuvazisi, durumunu düzeltmek amacıyla savaşa girdi. Yeni pazarlar elde etmek, savaş ihaleleriyle büyük kârlar elde etmek, aynı zamanda da savaştan yararlanıp devrimci hareketi ezmek istiyordu.

Çarlık Rusyası savaşa hazır değildi. Rus sanayii diğer kapitalist ülkelerden çok geriydi. Sanayi çoğunlukla eski atelyelerden ve köhne makinelerle donatılmış fabrikalardan meydana geliyordu. Rusya'nın tarımı uzun süreli bir savaş için sağlam bir ekonomik temel olamazdı, çünkü tarım yarı - serfliğe dayanan toprak mülkiyetine dayalıydı; köylüler aç ve perişandı.

Çarın başlıca dayanağı feodal toprak ağalarıydı. Büyük kapitalistlerle ittifak halinde olan Kara Yüzler büyük toprak ağaları, ülkeye ve Devlet Dumasına hakimdi. Bunlar, çarlık hükümetinin iç ve dış politikasını tamamen destekliyorlardı. Rus emperyalist burjuvazisi, bir yandan yeni pazarlar ve topraklar elde etmek öte yandan işçi ve köylülerin devrimci hareketini ezmek için bütün umutlarını çarlık istibdadının yumruğuna bağlamıştı.

Liberal burjuvazinin partisi (Anayasacı Demokrat Parti) karşı çıkarmış gibi gözükmek istediyse de, Çar hükümetinin dış politikasını kayıtsız şartsız destekledi.

Savaşın en başından beri, sosyalizm bayrağını paravana olarak kullanan küçük burjuva partileri, Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler, savaşın emperyalist ve yağmacı niteliğini gizli tutarak halkı aldatmada burjuvaziye yardım ettiler. Burjuva «anavatanı»nı «Prusyalı barbarlara» karşı savunmanın ve korumanın zorunluluğunu ileri sürdüler; «iç barış» politikasını desteklediler ve böylece Rus çarlık hükümetinin savaş açmasına yardım ettiler. Aynı şekilde Alman Sosyal - Demokratları da Alman Kayzer hükümetinin «Rus barbarları»na savaş açmasına yardım ettiler.

Sadece Bolşevik Partisi, çarlık istibdadına, toprak ağaları

na, kapitalistlere ve emperyalist savaşa karşı kararlı mücadeleyi savunan Marksist tutuma ve yüce devrimci enternasyonalizm davasına sadık kaldı. Bolşevik Partisi, savaşın yurt savunması için değil, yabancı toprakların ele geçirilmesi ve toprak ağalarıyla kapitalistlerin çıkarları uğruna yabancı ulusların yağması için başlatıldığını, savaşın ilk patlak verdiği andan itibaren savundu. Aynı zamanda, işçilerin bu savaşa karşı kararlı bir savaş açmaları gerektiğini öne sürdü.

İşçi sınıfı Bolşevik Partisini destekledi.

Savaşın ilk günlerinde köylülüğün kulak kesimlerinin ve burjuva aydınlarının aşırı savaş taraftarlığı işçilerin de belli bir kesimini etkilemişti. Fakat bu işçilerin çoğu habis «Rusya Halkı Birliği»nin üyeleriydi, bazıları da Sosyalist Devrimcilerin ve Menşeviklerin etkisi altındaydı. Bunlar, hiç şüphesiz, işçi sınıfının duygularını dile getirmiyorlardı ve getiremezlerdi de. Savaşın ilk günlerinde çarlık hükümeti tarafından tertiplenen, burjuvazinin savaş taraftarı gösterilerine, işte bu unsurlar katılmıştı.

2 İKİNCİ ENTERNASYONAL PARTİLERİNİN KENDİ EMPERYALİST HÜKÜMETLERİNDEN YANA ÇIKMASI. İKİNCİ ENTERNASYONALİN SOSYAL - ŞOVEN PARTİLERE BÖLÜNMESİ.

İkinci Enternasyonalin oportünizmi ve önderlerinin kaypak tutumu konusunda Lenin tekrar tekrar uyarmalar yapmıştı. Lenin, İkinci Enternasyonal önderlerinin sadece sözde savaşa karşı çıktıklarını, savaş patlak verdiği an tutumlarını değiştirip emperyalist burjuvazinin tarafına geçeceklerini ve savaşı destekleyeceklerini ısrarla söylemişti. Lenin'in bütün dedikleri, savaşın ilk günlerinde çıktı.

İkinci Enternasyonalin 1910'daki Kopenhag Kongresinde, parlamentodaki sosyalistlerin savaş kredileri aleyhine oy vermeleri için karar alındı. İkinci Enternasyonalin 1912'deki Balkan Savaşı sırasında yapılan Bâle Dünya Kongresinde bildirildiğine göre, bütün ülkelerin işçileri, kapitalistlerin kârını arttırmak için birbirlerini vurmayı bir cinayet olarak görüyorlardı.

İkinci Enternasyonalin liderleri böyle söylediler, aldıkları kararlarda bu fikirleri savundular.

Ancak fırtına patladığında, emperyalist savaş başladığında ve bu kararları uygulama zamanı geldiğinde İkinci Enternasyonal liderlerinin hain olduğu, proletaryaya ihanet ettiği ve burjuvazi hizmetinde çalıştığı ortaya çıktı. İkinci Enternasyonal liderleri savaş taraftarı oldular.

Parlamentodaki Alman Sosyal - Demokratları 4 Ağustos 1914'de emperyalist savaşın desteklenmesi ve savaş kredileri için lehte oy kullandı. Fransa, İngiltere, Belçika ve diğer ülkelerde de sosyalistlerin büyük çoğunluğu bu şekilde hareket etti.

İkinci Enternasyonal yok oldu. Aslında, birbirleriyle savaşan ayrı ayrı sosyal - şoven partiler haline gelerek dağıldı.

Sosyalist partilerin liderleri proletaryaya ihanet ettiler, sosyal - şoven ve emperyalist burjuvaziyi destekleyici bir tutum benimsediler. İşçi sınıfını aldatmakta ve milliyetçilikle zehirlemekte emperyalist hükümetlere yardımcı oldular. Anavatanın savunulması mazeretini kullanan bu sosyal - hainler, Alman işçilerini Fransız işçilerine, İngiliz ve Fransız işçilerini Alman işçilerine karşı kışkırtmaya başladılar. İkinci Enternasyonal'in sadece çok küçük bir azınlığı bu cereyana uymayarak enternasyonalist tutuma sadık kaldı; bunların tutumlarının yeter derecede kararlı ve kesin olmadığı doğruydu ama gene de bu cereyana karşı çıktılar.

Emperyalist savaşa karşı kesin mücadele bayrağını hemen ve duraksamadan açan, sadece Bolşevik Partisi oldu. 1914 sonbaharında savaş konusunda yazdığı tezlerde Lenin, İkinci Enternasyonal'in yıkılışının bir rastlantı olmadığını belirtti. Devrimci proletaryanın ileri gelen temsilcileri, İkinci Enternasyonal'deki oportünistler hakkında uzun zamandır uyarmada bulunuyorlardı; İkinci Enternasyonal'i işte bu oportünistler yıkmıştı.

Oportünizm, İkinci Enternasyonal partilerine savaştan önce bulaşmıştı. Oportünistler açıkça devrimci mücadeleden vazgeçilmesini ve «kapitalizmden sosyalizme barış içinde geçiş» teorisini savunuyorlardı. İkinci Enternasyonal, oportünizme karşı savaşmak istemedi; oportünizmle barış içinde yaşamak istedi ve böylece onun kuvvetlenmesine yol açtı. Oportünizme karşı

uzlaşmacı bir politika izleyen İkinci Enternasyonal'in kendisi oportünist oldu.

Emperyalist burjuvazi, vasıflı işçilerin üst tabakasına, bir başka deyimle sözde işçi aristokrasisine sistematik bir şekilde daha yüksek maaşlar ve başka yollarla rüşvet veriyordu. Emperyalist burjuvazi bu iş için, sömürgelerden ve sömürülen geri kalmış ülkelerden elde ettiği kârların bir kısmını kullanıyordu. İşçilerin bu kesiminden bir hayli sendika ve kooperatif önderi, belediye ve parlamento üyeleri, gazeteci ve Sosyal - Demokrat örgüt görevlisi çıkmıştı. Savaş çıktığında, bu insanlar, mevkilerini kaybetmek korkusuyla devrime düşman kesilip, kendi burjuvazilerinin ve emperyalist hükümetlerinin en hararetli savunucuları oldular.

Oportünistler sosyal - şoven oldular.

Aralarında, Rus Menşevikleri ve Sosyalist Devrimcilerinin de bulunduğu sosyal - şovenler, yurt içinde burjuvazi ve işçi sınıfı arasında **sınıf barışı'nı**, yurt dışında ise diğer uluslara karşı savaşı savunuyorlardı. Savaşın gerçek sorumlularını gizleyip kendi ülkelerinin burjuvazisini suçsuz ilan ederek kitleleri aldatıyorlardı. Birçok sosyal - şoven, kendi ülkelerinin emperyalist hükümetlerinde bakan **olmuşlardı.**

Proletaryanın davasına en az bunlar kadar tehlikeli olan bir grup da, aslında sosyal - şoven olan sözde Orta Yolculardı. Aralarında Troçki, Kautski, Martov ve diğerleri bulunan Orta Yolcular, yeminli sosyal - şovenleri haklı gösterip savunarak, proletaryayı aldatmakta onlarla birleşmişlerdi. **Onlar bu ihanetlerini,** aslında işçi sınıfını aldatmayı amaçlayan savaş aleyhtarı «solcu» lafazanlıklarla gizliyorlardı. Orta Yolcuların, savaş tahvillerinin oylanmasında aleyhte oy vermeyip çekimser kalma teklifleri, onların aslında savaşı desteklediğini gösteriyordu. Sosyal - şovenler gibi Orta Yolcular da, kendi emperyalist hükümetlerinin savaşını engellememesi için, savaş sırasında sınıf mücadelesinden vazgeçilmesini istiyorlardı. Orta Yolcu Troçki savaş ve sosyalizm konusundaki bütün önemli meselelerde Lenin'e ve Bolşevik Partisine karşı çıktı.

Savaşın patlak vermesiyle beraber Lenin, yeni bir Enternasyonalin, il. Enternasyonalin kurulması için güçleri bir araya

getirmeye başladı. Bolşevik Partisi Merkez Komitesi, Kasım 1914'te yayınladığı savaş aleyhtarı manifestoda, yüz kızartacak bir şekilde iflas etmiş olan II. Enternasyonal yerine III. Enternasyonalin kurulmasını öneriyordu.

Şubat 1915'te Londra'da İtilâf ülkeleri sosyalistlerinin bir konferansı yapıldı. Lenin'in talimatı üzerine bu konferansta söz alan Litvinov yoldaş, sosyalistlerin (Vandervelde, Sembat, Guesde) Belçika ve Fransa burjuva hükümetlerinden istifalarını ve emperyalistlerle tüm ilişkinin ve işbirliğinin kesilmesini istedi. Litvinov, bütün sosyalistlerin kendi emperyalist hükümetlerine karşı mücadele etmeleri ve savaş tahvillerini mahkûm etmeleri gerektiğini söyledi. Ama bu konferansta Litvinov'u destekleyecek bir tek ses bile duyulmadı.

Enternasyonalistlerin ilk konferansı, Eylül 1915 başlarında Zimmerwald'da yapıldı. Lenin bu konferansı, savaş aleyhtarı bir enternasyonal hareketin «ilk adımı» olarak nitelendirdi. Bu konferansta Lenin, Zimmerwald Sol grubunu kurdu. Ama bu grubun içerisinden, bir tek Lenin'in önderliğindeki Bolşevik Partisi doğru ve tamamen tutarlı bir şekilde savaşa karşı çıkabildi. Zimmerwald Sol grubu, Lenin'in de makaleler yazdığı **Vorbote (Haberci)** adlı Almanca bir dergi çıkardı.

1916'da Enternasyonalistler İsviçre'nin Kienthal köyünde ikinci bir konferans toplamayı başarabildiler. Bu, II. Zimmerwald Konferansı olarak bilinir. Bu dönemde hemen her ülkede enternasyonalist gruplar doğmuş ve sosyal - şovenlerle enternasyonalist unsurlar arasındaki ayrım daha belirginleşmişti. Ama bu dönemde en önemli olay, bizzat kitlelerin, savaşın getirdiği güçlüklerin etkisiyle sola kaymaları olmuştu. Kienthal Konferansı tarafından hazırlanan manifesto, birbirleriyle çatışan değişik grupların aralarında anlaşmalarının sonucuydu. Bu manifesto, Zimmerwald Manifestosundan daha ileriydi.

Ama tıpkı Zimmerwald Konferansı gibi Kienthal Konferansı da, Bolşevik politikasının ana ilkelerini; emperyalist savaşın iç savaşa dönüşmesi, kendi emperyalist hükümetlerinin savaşta yenilgisi ve III. Enternasyonalin kurulması gibi ilkeleri kabul etmedi. Bununla beraber, ileride III. Komünist Enternasyonale katılacak olan enternasyonalist unsurları ortaya çıkarması bakı-

mından, Kienthal Konferansı faydalı olmuştu.

Lenin, Sol Sosyal - Demokratlar arasında Rosa Luksemburg ve Karl Liebknecht gibi tutarsız enternasyonalistlerin hatalarını eleştirdi ve onlara doğru yolu bulmalarında yardımcı oldu.

3. BOLŞEVİK PARTİSİNİN SAVAŞ, BARIŞ VE DEVRİM MESELESİNDEKİ TEORİ VE TAKTİKLERİ.

Bolşevikler, Sol Sosyal - Demokratların çoğunluğu gibi sadece barış özlemi içinde göğüs geçiren, barış propagandası yapmakla yetinen pasifistler değillerdi. Bolşevikler barış için aktif devrimci mücadeleyi ve savaş taraftarı emperyalist burjuvazinin hakimiyetini yıkmayı savunuyorlardı. Bolşevikler için barış davasıyla proletarya devriminin zaferi birbirine bağlıydı. Savaşın sonuçlanması ve hiçbir tazminata ve toprak ilhakına hükmermeyen adil bir barışın kurulabilmesi, ancak emperyalist burjuvazinin iktidarını yıkmakla mümkün olacaktı.

Menşeviklerin ve Sosyalist Devrimcilerin devrimden vazgeçme ve savaş sırasında hain «iç barış» sloganını atmalarına karşı, Bolşevikler **«emperyalist savaşı iç savaşa çevirme»** sloganını ortaya attılar. Bu slogan, asker üniforması taşıyan bütün silahlı işçi ve köylüler dahil, tüm emekçilerin, eğer savaşı sona erdirmek ve adil bir barışa ulaşmak istiyorlarsa, silahlarını kendi burjuvazilerine çevirip onların iktidarını yıkmak zorunda oldukları anlamına geliyordu.

Sosyalist Devrimcilerin ve Menşeviklerin burjuva anavatanı savunma politikalarına karşı Bolşevikler, **«emperyalist savaşta kendi hükümetlerinin yenilgisi»** politikasını savundular. Bu politika, savaş kredileri aleyhine oy kullanmak, askerî birliklerde illegal devrimci örgütler kurmak, cephedeki askerler arasında kardeşlik bağları kurmak, işçilerin ve köylülerin savaşa karşı devrimci eylemlerini örgütlemek ve bütün bu eylemleri kendi emperyalist hükümetlerine karşı bir ayaklanma haline getirmek anlamına geliyordu.

Bolşevikler, çarlık hükümetinin emperyalist savaşta askeri yenilgisini halk için daha faydalı görüyordu. Çünkü bu yenilgi,

halkın çarlığa karşı zaferini ve işçi sınıfının kapitalist kölelikten ve emperyalist savaşlardan kurtulma mücadelesinin başarısını kolaylaştıracaktı. Lenin, kendi emperyalist hükümetlerinin yenilgisi için çalışma politikasının, sadece Rus devrimcileri tarafından değil, **bütün savaşan ülkelerin** işçi sınıflarının devrimci partileri tarafından uygulanması gerektiğini savunuyordu.

Bolşevikler **her çeşit** savaşa karşı çıkmıyorlardı. Onlar, sadece fetih savaşlarına, emperyalist savaşlara karşıydılar. Bolşeviklere göre iki çeşit savaş vardı :

a) Fetih savaşları olmayıp kurtuluş savaşları olan; halkları yabancı saldırı ve boyunduruğa karşı savunmak için, veya kapitalist kölelikten kurtarmak için, veya son olarak, sömürgeleri ve bağımlı ülkeleri emperyalizmin boyunduruğundan kurtarmak için yürütülen **haklı** savaşlar;

b) Fetih savaşları olup, yabancı ülkeleri ve ulusları fethedip köleliğe mahkum etmek için yapılan **haksız** savaşlar.

Bolşevikler birinci türden olan bütün savaşları desteklediler. İkinci tür savaşlara gelince, Bolşevikler bu savaşlara karşı halkların kendi emperyalist hükümetlerini yıkıp devrim yapmaya kadar varan kararlı mücadeleler vermeleri gerektiğini savunuyorlardı.

Lenin'in savaş sırasında yapmış olduğu teorik çalışmaların bütün dünya işçi sınıfı için büyük önemi vardır. 1916 yılının baharında Lenin, **Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması** adlı bir kitap yazdı. Bu kitapta Lenin, emperyalizmin kapitalizmin en yüksek aşaması olduğunu; bu aşamada kapitalizmin «ilerleme» devrinden asalak devrine geçtiğini ve çöktüğünü; emperyalizmin can çekişen kapitalizm olduğunu gösteriyordu. Bu, proletarya devrimi olmadan kapitalizmin kendiliğinden çürüyeceği ve yok olacağı demek değildi. Lenin her zaman, işçi sınıfı devrimi olmadan kapitalizmin yıkılamayacağını öğretti. Bunun içindir ki, emperyalizmi can çekişen kapitalizm olarak tanımlarken, Lenin aynı zamanda «emperyalizmin, proletaryanın toplumsal devriminin arifesi olduğunu» gösteriyordu.

Lenin, emperyalizm çağında kapitalist boyunduruğunun gittikçe daha ağırlaştığını, emperyalizmin hakimiyeti altında prole-

taryanın kapitalizmin temellerine karşı isyanının büyüdüğünü ve kapitalist ülkelerde devrimci bir patlamanın unsurlarının yoğunlaştığını gösterdi.

Lenin, emperyalizm çağında sömürge ve bağımlı ülkelerdeki devrimci buhranın gittikçe şiddetlendiğini, emperyalizme baş kaldıran güçlerin emperyalizme karşı kurtuluş savaşı unsurlarının büyüdüğünü gösterdi.

Lenin, emperyalizm şartları altında kapitalizmin eşit olmayan gelişmesinin ve çelişmelerinin özellikle keskinleştiğini; mal ve sermaye ihracı için pazar bulma mücadelesinin, sömürgeler ve ham madde kaynakları için yapılan mücadelenin, dünyayı yeniden paylaşmak için sürdürülen periyodik emperyalist savaşları kaçınılmaz kıldığını gösterdi.

Lenin, kapitalizmin işte tam bu eşit olmayan gelişmesinin emperyalist savaşlara yol açtığını, emperyalizmin güçlerini zayıflattığını ve emperyalist cepheyi en zayıf noktasından kırmayı mümkün kıldığını gösterdi.

Bütün bunlardan Lenin şu sonuçlara vardı: Proletarya, emperyalist cepheyi bir veya birkaç yerde kırabilir; sosyalizmin ilk önce birkaç ülkede hattâ bir ülkede zafere ulaşması **mümkündür**; kapitalizmin eşit olmayan gelişmesinden dolayı sosyalizmin aynı anda bütün ülkelerde zafere ulaşması **imkansızdır**; sosyalizm önce bir veya birkaç ülkede zafere ulaşacak, diğer bazı ülkeler bir süre daha burjuva ülkeleri olmaya devam edeceklerdir.

Lenin, vardığı bu parlak sonuçları, emperyalist savaş sırasında yazdığı iki makalede şöyle anlatır:

> 1) «Eşit olmayan iktisadî ve siyasî gelişme, kapitalizmin mutlak bir kanunudur. Bundan dolayı sosyalizmin ilk olarak bir veya birkaç kapitalist ülkede zafere ulaşması mümkündür. O ülkenin zafere ulaşan proletaryası, sermayeyi kamulaştırdıktan ve kendi sosyalist üretimini düzenledikten sonra, kapitalist dünyanın karşısına dikilerek, diğer ülkelerin ezilen sınıflarını kendi davasına kazanacaktır.» (**Avrupa Birleşik Devletleri Sloganı** makalesinden.

Ağustos 1915 Lenin, **Seçme Eserler,** İng. bas., Moskova 1947, Cilt I, s. 619)

2) «Kapitalizm değişik ülkelerde son derece eşit olmayan bir şekilde gelişir. Meta üretimi sistemi altında başka türlü de olamaz. Bundan da anlaşılacağı gibi, sosyalizmin **bütün** ülkelerde aynı anda zafere ulaşamayacağı su götürmez bir gerçektir. Sosyalizm ilk olarak bir veya birkaç ülkede zafere ulaşacak ve bu arada diğer ülkeler bir müddet daha burjuva veya burjuva-öncesi düzende kalacaklardır. Bu, yalnız bir çatışma doğurmakla kalmayıp, diğer ülkelerin burjuvazilerinin sosyalist devletin muzaffer proletaryasını ezmeye kalkışmaları sonucunu verecektir. Böyle bir durumda bizim girişeceğimiz bir savaş haklı ve meşrudur. Bu, ancak diğer ulusların burjuvaziden kurtulmaları ve sosyalizm uğruna bir savaş olabilir.» (**Proleter Devriminin Savaş Programı** adlı makalede). 1916 sonbaharı, Lenin, **Toplu Eserler,** Rus bas., Cilt., XIX, s. 325)

Bu, sosyalist devrimin **yeni** ve eksiksiz bir teorisiydi; sosyalizmin tek tek ülkelerde zafere ulaşabileceği imkanını, zafer şartlarını ve zaferin geleceğini gösteren bir teoriydi. Bu teorinin temelleri, Lenin tarafından tâ 1905'te, **Demokratik Devrimde Sosyal Demokrasinin İki Taktiği** adlı broşüründe ortaya konmuştu.

Bu teori, **emperyalizm - öncesi** kapitalist dönemde Marksistler arasında hakim olan görüşten temelde ayrılıyordu. Onların görüşüne göre, sosyalizmin bir tek ülkede zafere ulaşması imkansızdı; devrim bütün uygar ülkelerde aynı anda gerçekleşecekti. Lenin, **Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması** adlı ünlü kitabında söz ettiği **emperyalist** kapitalizm gerçeklerine dayanarak, bu teorinin eski ve geçersiz olduğunu ileri sürdü ve yeni bir teori ortaya koydu. Bu teoriye göre, sosyalizmin bütün ülkelerde aynı anda zafere ulaşması imkansız, bir tek kapitalist ülkede zafere ulaşması ise **mümkündü.**

Lenin'in sosyalist devrim teorisinin eşsiz değeri, sadece Marksizm'i yeni bir teori ile zenginleştirmesinde ve geliştirme-

sinde değildir. Bu teori, değişik ülkelerin proletaryalarına devrimci bir görüş açısı getirir, kendi ülkelerinin millî burjuvazisine karşı verecekleri savaşta inisiyatiflerini serbest bırakır; onlara bu saldırıyı hazırlarken bir savaş durumundan faydalanmalarını öğretir ve proletarya devriminin zaferine olan inançlarını güçlendirir.

İşte Bolşeviklerin savaş, barış ve devrim meselesindeki teorik ve taktik tavrı buydu:

Bolşevikler, Rusya'daki pratik çalışmalarını bu tavra dayanarak yürüttüler.

Savaşın başlangıcında, polisin sıkı baskısına rağmen, aralarında Badayev, Petrovski, Muranov, Samoilov ve Şagov bulunan Dumanın Bolşevik üyeleri, bazı örgütleri ziyaret etmiş ve onlara Bolşeviklerin savaşa ve devrime ilişkin politikasını açıklamışlardı. 1914 Kasımında Devlet Dumasındaki Bolşevik grup savaşla ilgili politikalarını tartışmak için bir konferans düzenledi. Konferansın üçüncü gününde, katılanların hepsi tutuklandı. Mahkeme, Devlet Dumasının Bolşevik üyelerini kamu haklarından mahrum etti ve onları Sibirya'ya sürgün etti. Çarlık hükümeti onları «vatana ihanet» le suçlamıştı.

Duma üyelerinin mahkemede ortaya konan faaliyetleri, Partimizin itibarını arttırdı. Bolşevik delegeleri mertçe davranarak çarlık mahkemesini, çarlığın istilacı politikasını açığa çıkaran bir kürsü haline getirdiler.

Aynı mahkemede davası görülen Kamenev'in tutumu çok başkaydı. Korkaklığından dolayı, tehlikeyi görür görmez Bolşevik politikasını inkar etti. Kamenev, mahkemede Bolşeviklerin savaş sorununa ilişkin politikasıyla aynı görüşte olmadığını söyledi ve onu ispatlamak için tanık olarak Menşevik Yondanski'nin çağrılmasını istedi.

Bolşevikler, savaş ihtiyaçlarını karşılamak için kurulan Savaş Sanayisi Komitelerine ve Menşeviklerin işçileri emperyalist burjuvazinin etkisi altına alma politikasına karşı çok etkili bir şekilde çalıştılar. Herkesin emperyalist savaşın bir halk savaşı olduğuna inanmamasını sağlamak, burjuvazi için hayati bir önem taşıyordu. Savaş boyunca burjuvazi, devlet işlerini büyük ölçüde etkisi altına almayı başardı ve **Zemstvo** ve **Kasaba-**

lar Birliği adındaki örgütünü ülke çapında yaydı. Burjuvazinin, işçileri de kendi etki ve önderliğinde toplamaya ihtiyacı vardı. Savaş Sanayisi Komitelerinde «İşçi Gruplarını» kurarak bunu yapmanın yolunu buldu. Menşevikleri bu fikre dört elle sarıldılar. Savaş Sanayisi Komitelerinde, işçi sınıfı kitlelerini mermi, tüfek, top ve fişek gibi savaş malzemesi üretiminde verimliliği arttırmaya teşvik edecek işçi temsilcilerinin bulunması, burjuvazinin işine geliyordu. Burjuvazinin sloganı, «herşey savaş için, herkes savaş için» idi. Aslında bu slogan, «savaş ihalelerinden ve yabancı ülkelerin istilâsından alabildiğine zenginleş» anlamını taşıyordu. Burjuvazinin bu yalancı yurtseverlik tertiplerinde Menşevikler faal bir rol oynadılar. İşçiler arasında yürüttükleri büyük kampanya ile, işçileri Savaş Sanayisi Komitelerinin «İşçi Grupları» seçimlerine katılmaya çağırarak, kapitalistlere yardım ettiler. Bolşevikler bir tertibin karşısındaydılar. Onlar Savaş Sanayisi Komitelerinin boykot edilmesini savunuyorlardı ve bu boykotu sağlamakta başarı gösterdiler. Fakat ünlü bir Menşevik olan Gvozdev ve ajan —provokatör Abrosimov'un öncülük ettiği bazı işçi grupları, Savaş Sanayisi Komitelerine katıldılar. Ama işçi delegeleri, 1915 Eylülünde Savaş Sanayisi Komitelerinin «İşçi Grupları» nın son seçimini yapmak için toplandıklarında, delegelerin çoğunluğunun bu komitelere katılmaya karşı olduğu anlaşıldı. İşçi delegelerinin çoğunluğu, Savaş Sanayisi Komitelerine katılmamak için kesin karar aldı ve işçilerin barışı getirmek ve çarlığı yıkmak için savaştıklarını ilan etti.

Bolşevikler, ordu ve deniz kuvvetlerinde de geniş faaliyetlere giriştiler. Asker ve bahriyelilere, savaşın eşi görülmemiş vahşetlerinden ve halkın çektiği acılardan kimlerin sorumlu olduğunu anlattılar. Halkın emperyalist keşmekeşten bir tek yolla, devrimle kurtulabileceğini açıkladılar. Bolşevikler orduda ve deniz kuvvetlerinde, cephede ve cephe gerisinde hücreler kurdular, savaşa karşı mücadele için çağrıda bulunan bildiriler **dağıttılar.**

Kronstadt'ta Bolşevikler, Partinin Petersburg Komitesiyle yakın bağları bulunan **Kronstadt Askeri Örgütü Merkez Kollektifi'**ni kurdular. Petersburg Parti Komitesi, garnizon içinde ça-

lışacak askeri bir örgüt kurdu. Ağustos 1916'da Petersburg **Okrana**'sı şefi şöyle bir rapor veriyordu: «Bütün üyelerl temkinli ve dikkatli kişiler olan Kronstadt Kollektifi'nde herşey gizli ve çok iyi bir şekilde örgütlenmiştir. Bu Kollektifin karada da temsilcileri vardır.»

Parti, cephede, düşmanın dünya burjuvazisi olduğu ve savaşın, ancak emperyalist savaşın bir iç savaşa dönüştürülmesiyle, herkesin silahlarını kendi burjuvazisine ve onun hükümetine çevirmesiyle sona erdirilebileceği gerçeğini belirterek, savaşan orduların askerlerinin kardeşliği yolunda ajitasyon yapıyordu. Ordu birliklerinin saldırıya geçmeyi reddetmesi olayları gün geçtikçe artıyordu. 1915'te görülmeye başlayan bu gibl olaylar, 1916'da daha da artmıştı.

Bolşeviklerin faaliyetleri, özellikle Baltık İllerindeki Kuzey Cephesi ordularında gelişmişti. 1917'nin başlarında Kuzey Cephesi Ordusu Komutanı General Ruzski, Bolşeviklerin bu cephede yoğun devrimci faaliyetler geliştirdiğini Başkomutanlığa bildiriyordu.

Savaş, dünya halklarının ve dünya işçi sınıfının hayatına çok önemli değişiklikler getirdi. Devletlerin, ulusların ve sosyalist hareketin geleceği tehlikedeydi. Bu yüzden savaş, kendilerine sosyalist adı veren bütün partiler ve eğilimler için bir mihenk taşı ve sınav olmuştu. Bu partiler ve eğilimler, sosyalizm davasına, enternasyonalizm davasına sadık mı kalacaklar, yoksa bayraklarını kendi millî burjuvazilerinin ayakları dibine sererek işçi sınıfına ihaneti mi seçeceklerdi? Bu dönemde mesele buydu.

Savaş, II. Enternasyonal partilerlnin bu sınavı veremediklerini, işçi sınıfına ihanet edip, bayraklarını kendi ülkelerinin emperyalist burjuvazisine teslim ettiklerini gösteriyordu.

Oportünizmi kendi aralarında yaşatan, oportünistlere ve milliyetçilere taviz vermeye alışan bu partiler başka türlü davranamazlardı.

Savaş, Bolşevik Partlslnin sınavı alnının akıyla veren, Sosyalizm davasına, proleter enternasyonalizmi davasına daima sadık kalan tek parti olduğunu gösterdi.

Başka türlü olamazdı zaten: Ancak yeni tipte bir parti, ancak oportünizme karşı uzlaşmaz bir mücadele ruhu taşıyan bir parti, ancak oportünizmden ve milliyetçilikten arınmış bir parti bu yüce sınavın üstesinden gelip işçi sınıfı davasına, sosyalizm ve enternasyonalizm davasına sadık kalabilirdi.

Bolşevik Partisi böyle bir partiydi.

4. ÇARLIK ORDUSUNUN YENİLGİSİ. İKTİSADİ BOZUKLUK. ÇARLIĞIN BUHRANI.

Savaş üç yıldır devam ediyordu. Milyonlarca insan ya savaşta öldürülmüş, ya savaşta aldıkları yaralardan veya savaş şartlarının getirdiği bulaşıcı hastalıklardan ölmüştü. Burjuvazi ve toprak ağaları savaştan büyük servetler elde ediyordu. Ama işçiler ve köylüler her geçen gün artan bir sefalet ve sıkıntı içine düşmüşlerdi. Savaş, Rusya'nın iktisadi hayatını yıpratıyordu. 14 milyon kadar güçlü kuvvetli adam üretimden koparılarak askere alınmıştı. Fabrikalar ve atelyeler durmak üzereydi. İşgücü eksikliğinden ekilen alanlar azalmıştı. Halk ve cephedeki askerler aç, çıplak ve yalınayaktılar. Savaş ülkenin bütün kaynaklarını yiyip bitiriyordu.

Çarlık ordusu durmadan yenilgiye uğruyordu. Alman topçusu çarlık birliklerini mermi yağmuruna tutarken, çarlık ordusu top, mermi ve hatta tüfekten bile yoksundu: Bazan üç asker bir tüfeği paylaşmak zorunda kalıyordu. Savaş devam ederken çarın Savaş Bakanı Suhomlinov'un Alman casusları ile işbirliği yapan bir hain olduğu ve Alman casusluk örgütünün, cephane ikmalinde karışıklık yaratılması ve cephenin topsuz, tüfeksiz bırakılması yolundaki talimatlarını yerine getirdiği ortaya çıkarıldı. Çarlığın bazı bakan ve generalleri, Almanlarla irsi bağları olan çariçe ile beraber el altından Alman ordusuna askeri sırları bildirerek Almanların kazanmasına yardımcı oluyorlardı. Çarlık ordusunun bozgunlara uğrayarak geri çekilmek zorunda kalmasında şaşılacak bir şey yoktu. 1916'da Almanlar Polonya'yı ve Baltık İllerinin bir kısmını ele geçirmişlerdi.

Bütün bunlar işçiler, köylüler, askerler ve aydınlar ara-

sında çarlık hükümetine karşı nefret ve öfkeye yol açıyor, cephede ve cephe gerisinde, sınır bölgelerinde ve içerlerde kitlelerin savaşa ve çarlığa karşı devrimci hareketini güçlendiriyor ve yoğunlaştırıyordu.

Hoşnutsuzluk, Rus emperyalist burjuvazisi arasında da yayılmaya başladı. Almanya ile ayrı bir barış sağlamaya çalışan Rasputin gibi şarlatanların çarın sarayında hakim durumda olmaları, emperyalist burjuvaziyi öfkeden deli ediyordu. Burjuvazi, her geçen gün çarlık hükümetinin savaşı başarı ile sürdürmekte yetersiz kaldığına inanmaya başlıyordu. Burjuvazi, Çar'ın kendi durumunu kurtarmak için Almanlarla ayrı bir barış yapacağından korkuyordu. Bundan dolayı Rus burjuvazisi, Çar II. Nikola'yı devirip onun yerine burjuvaziyle bağları bulunan kardeşi Mihail Romanov'u geçirmek amacıyla bir saray darbesi tezgahlamaya karar verdi. Burjuvazi bu şekilde bir taşla iki kuş vurmak istiyordu: Birincisi, iktidarı kendi eline geçirip emperyalist savaşın devamını sağlamak; ikincisi de, gittikçe yükselen büyük bir halk devriminin patlayışını, küçük bir saray darbesiyle önlemek.

Bu konuda Rus burjuvazisi, artık çarın savaşı devam ettiremiyeceğini anlayan İngiliz ve Fransız hükümetlerinin tam desteğine sahipti. Fransızlarla İngilizler, çarın Almanlarla bir barış yaparak savaşı sona erdireceğinden korkuyorlardı. Eğer çarlık hükümeti ayrı bir barış imzalayacak olursa, İngiliz ve Fransız hükümetleri yalnızca düşman kuvvetlerini kendi cephelerinden başka tarafa çekmekle kalmayıp aynı zamanda Fransa'ya onbinlerce seçkin Rus askeri sağlayan bir savaş müttefikini kaybetmiş olacaklardı. Bundan dolayı İngiliz ve Fransız hükümetleri, Rus burjuvazisinin bir saray darbesi tezgahlama girişimlerini desteklediler.

Böylece Çar tecrit edildi.

Cephede yenilgiler birbirini kovalarken, iktisadî bozukluk da gittikçe keskinleşti. 1917 Ocak ve Şubatında yiyecek, hammadde ve yakıt stoklarındaki bozukluk ve düzensizlik son raddesine varmıştı. Petersburg ve Moskova'nın yiyecek stokları hemen hemen tükenmişti. Fabrikalar birbiri ardına kapanıyor ve bu işsizliği artırıyordu. Durumu en kötü olanlar işçilerdi. Bu

dayanılmaz durumdan kurtulmak için çarlık istibdadını devirmenin tek yol olduğuna inananların sayısı gün geçtikçe artıyordu.

Çarlığın artık ölümcül bir buhran içinde kıvranmakta olduğu su götürmezdi.

Burjuvazi, bu buhranı bir saray darbesiyle çözmeyi düşünüyordu.

Oysa halk bunu kendi yoluyla çözdü.

5. ŞUBAT DEVRİMİ. ÇARLIĞIN YIKILIŞI İŞÇİ VE ASKER DELEGELERİ SOVYETLERİNİN KURULMASI. GEÇİCİ HÜKÜMETİN KURULMASI. İKİLİ İKTİDAR.

1917 yılı, 9 Ocak greviyle başladı. Grev süresi boyunca Petersburg, Moskova, Bakü ve Nijni - Novgorod'da yürüyüşler yapıldı. Moskova'da işçilerin üçte biri, 9 Ocak grevine katıldı. Tverskoy bulvarında iki bin kişilik bir gösteri atlı polisler tarafından dağıtıldı. Petersburg'da Viborg Caddesindeki gösteriye askerler de katıldı.

Petersburg polisi, raporunda, «genel grev fikri, hergün yeni taraftar kazanarak 1905 yılındaki kadar yaygınlaşıyor» diyordu.

Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler, bu yeni filizlenen devrimci hareketi liberal burjuvazinin istediği yollara yöneltmeye çalışıyorlardı. Menşevikler, 14 Şubattaki açılış gününde, işçilerin Devlet Dumasına yürümesini önerdiler. Ama işçi sınıfı kitleleri Bolşevikleri izleyerek, Dumaya değil bir gösteri yürüyüşüne gittiler.

18 Şubat 1917'de Petersburg'daki Putilov Fabrikasında bir grev patlak verdi. 22 Şubatta büyük fabrikaların çoğunun işçileri greve gitmiş bulunuyordu. 23 Şubata (8 Mart) rastlıyan Uluslararası Kadınlar Gününde, Petersburg Bolşevik Komitesinin çağrısına uyan işçi kadınlar, açlığı, savaşı ve çarlığı protesto etmek için sokaklara döküldüler. Petersburg işçileri de bütün şehirde uyguladıkları bir grev hareketiyle işçi kadınların gösterilerini desteklediler. Siyasi grev, çarlık sistemine karşı genel siyasi bir gösteri şeklinde büyümeye başladı.

24 Şubatta (9 Mart) gösteriler daha da şiddetlendi. 200 bin işçi grevdeydi.

25 Şubatta (10 Mart) Petersburg'daki işçi sınıfının tümü devrimci harekete katılmıştı. Değişik semtlerdeki siyasi grevler, birleşerek şehrin bütününü kapsayan genel bir siyasi greve döndü. Her yerde gösteriler ve polisle çatışmalar oluyordu. «Kahrolsun Çar», «Kahrolsun Savaş!», «Ekmek İstiyoruz!» sloganlarını taşıyan kızıl bayraklar, işçi kitlelerinin üzerinde dalgalanıyordu.

26 Şubat (11 Mart) sabahı, siyasi grev ve gösteriler bir ayaklanma niteliğine bürünmeğe başladı. İşçiler, polis ve jandarmaların silahlarını ellerine geçirerek silahlanıyorlardı. Buna rağmen polisle meydana gelen çatışma, Znamenskaya alanında yapılan bir gösteriye polisin ateş açmasıyla sonuçlandı.

Petersburg Askeri Bölge Komutanı General Habalov, 28 Şubat (13 Mart)'a kadar işlerine dönmeyen işçilerin cepheye gönderileceklerini açıkladı. 25 Şubat (10 Mart)'ta çar, General Habalov'a şu emri verdi: «Başkentte meydana gelen karışıklıklara yarından tezi yok son vermenizi emrediyorum.»

Ama artık devrime «son vermek» mümkün değildi.

26 Şubat (11 Mart)'ta Pavlovski Alayının İhtiyat Kıtasının Dördüncü Bölüğü, işçilere değil, işçilerle çatışmakta olan atlı polis birliklerine ateş açtı. Askeri birlikleri kendi saflarına kazanmak için özellikle işçi kadınlar çok enerjik ve kararlı bir çalışma yürütüyorlardı: Askerlere doğrudan doğruya hitap ediyor, onlarla kardeşçe bağlar kuruyor ve nefret edilen çarlık istibdadını devirmek üzere halka yardım etmeleri için onlara çağrıda bulunuyorlardı.

O dönemde Bolşevik Partisinin pratik çalışmaları, merkezi Petersburg'da bulunan ve başkanı Molotov yoldaş olan, Parti Merkez Komitesi Bürosu tarafından yönetiliyordu. 26 Şubat (11 Mart)'ta Merkez Komitesi Bürosu bir manifesto yayınlayarak, çarlığa karşı silahlı mücadelenin sürdürülmesi ve bir Geçici Devrimci Hükümetinin kurulması için çağrıda bulundu.

27 Şubat (12 Mart)ta Petersburg'daki birlikler işçilere ateş açmayı reddederek ayaklanan halkın yanında yer almaya başla-

dılar. 27 Şubat sabahı isyana katılan askerlerin sayısı onbin kadardı, oysa bu sayı akşama doğru 60 bini geçtl.

Ayaklanan asker ve işçiler, hapisteki devrimcileri kurtarmaya ve çarın bakanlarını, generallerinl tutuklamaya başladılar. Serbest kalan siyasi mahkumlar, devrimci mücadeleye katıldılar.

Evlerin çatı katlarında makinalı tüfeklerle mevzilenen polis ve jandarmalar ile sokaklardaki halk arasındaki silahlı çatışmalar hâlâ sürüyordu. Ama birlikler hızla işçilerin safına geçti; bu da çarlık istibdadının kaderini tayln etti.

Petersburg'daki devrimin zaferinin haberi diğer şehirlere ve cepheye yayılınca, askerler ve işçiler her yerde çarlık görevlilerini azletmeye başladılar.

Şubat burjuva - demokratik devrimi zafere ulaşmıştı.

Devrimin zafere ulaşmasının nedeni, bu devrimin öncüsünün, asker üniformasına bürünmüş olan milyonlarca köylünün «barış, ekmek, ve özgürlük» için giriştiği hareketi yöneten işçi sınıfı olmasıydı. Devrimin başarısını belirleyen, proletaryanın hegemonyasıydı.

Lenin, devrimin ilk günlerinde şöyle yazıyordu:

> «Devrim proletarya tarafından yapılmıştı. Proletarya kahramanlığını göstermiş, kanını dökmüş, yoksul ve emekçi halkın en geniş kitlelerini beraberinde sürükiemişti.» (Lenin, **Toplu Eserler,** Rus. Bas. Cilt XX, s. 23 - 24)

Birinci devrim, yani 1905 devrimi, 1917'deki ikincl devrimin hızla başarıya ulaşması imkanını hazırlamıştı.

> «1905 ile 1907 arasındaki üç yıl boyunca Rus proletaryasının verdiği büyük sınıf savaşları, gösterdiği devrimci çaba olmaksızın,» diye yazıyordu Lenin, «ikinci devrimin, **ilk** aşaması birkaç gün içinde tamamlanacak kadar büyük bir hızla gelişmiş olması düşünülemezdi.» (Lenın, **Seçme Eserler,** İng. bas., Moskova 1947 Cilt I, s. 735).

Sovyetler, devrimin daha ilk günlerinde ortaya çıktı. Zafere ulaşan devrim, İşçi ve Asker Delegeleri Sovyetlerinin desteğine dayanıyordu. Ayaklanan işçi ve askerler, İşçi ve Asker Delegeleri Sovyetlerini meydana getirdiler. 1905 devrimi, Sovyetlerin

hem bir silahlı ayaklanmanın organları, hem de yeni, devrimci bir iktidarın çekirdeği olduğunu göstermişti. Sovyetler, işçi sınıfı kitlelerinde canlı bir düşünce olarak yaşıyordu ve çarlık yıkılır yıkılmaz, işçi sınıfı kitleleri bu düşünceyi gerçekleştirdiler. Şu farkla ki, 1905'te yalnız **İşçi** Delegeleri Sovyetleri kurulmuştu, oysa Şubat 1917'de Bolşeviklerin inisyatifinde **İşçi** ve **Asker** Delegeleri Sovyetleri ortaya çıktı.

Bolşevikler, sokaklarda kitlelerin mücadelelerine doğrudan doğruya önderlik ederken, uzlaşıcı partiler olan Menşeviklerle Sosyalist Devrimciler Sovyetlerdeki sandalyeleri ele geçiriyor ve orada sayıca hakim duruma geçmeye başlıyorlardı. Bolşevik Partisi önderlerinin tutuklu ya da sürgünde oluşları (Lenin yurt dışında, Stalin ile Sverdlov da Sibirya'da sürgündeydiler) ve buna karşılık Menşeviklerle Sosyalist Devrimcilerin Petersburg sokaklarında rahat rahat dolaşabilmeleri, bu durumu kolaylaştırıyordu. Bunun sonucunda, Petersburg Sovyeti ve Yürütme Komitesi, uzlaşıcı partilerin — Menşeviklerin ve Sosyalist Devrimcilerin — temsilcileri tarafından yönetilmeye başlandı. Moskova ve diğer bir takım şehirlerde de durum aynıydı. Bolşevikler, yalnız İvanovo - Voznesensk, Krasnoyarsk ve bir kaç yerde daha, en başından beri çoğunluktaydılar.

Silahlanmış olan halk - işçiler ve askerler - halk iktidarının bir organ saydığı Sovyete kendi temsilcilerini gönderiyordu. Halk, İşçi ve Asker Delegeleri Sovyetinin devrimci halkın bütün isteklerini karşılayacağına ve her şeyden önce barışı sağlayacağına inanıyordu.

Ama işçi ve askerlerin bu yersiz güvenleri, durumu onların aleyhine çevirdi. Sosyalist Devrimcilerle Menşevikler, savaşı sona erdirmeye de, barışı sağlamaya da niyetli değillerdi. Savaşı sürdürmek için, devrimden yararlanmayı tasarlıyorlardı. Devrime ve halkın devrimci isteklerine gelince, Sosyalist Devrimcilerle Menşevikler, devrimin zaten sona ermiş olduğunu ve şimdi yapılacak işin, bunu mühürledikten sonra burjuvaziyle yan yana, «normal» bir anayasa düzeni içinde yaşanacak olan döneme geçilmesi olduğunu düşünüyorlardı. Bu yüzden Petersburg Sovyetinin Sosyalist Devrimci ve Menşevik önderleri, savaşın sona erdirilmesi ve barışın sağlanması meselelerinin rafa-

kaldırılması ve iktidarın burjuvaziye teslim edilmesi için ellerinden gelen her şeyi yapıyorlardı.

27 Şubat (12 Mart) 1917'de, Dördüncü Devlet Dumasının liberal üyeleri, Sosyalist Devrimciler ve Menşevik önderlerle yaptıkları gizli bir anlaşma sonucu, bir Devlet Duması Geçici Komitesi kurdular; bu komitenin başında, bir toprak ağası ve monarşist olan Duma Başkanı Rodzianko bulunuyordu. Bundan bir kaç gün sonra, Devlet Duması Geçici Komitesi ile, İşçi ve Asker Delegeleri Sovyeti Yürütme Komitesinin Bolşeviklerden gizli olarak harekete geçen Sosyalist Devrimci ve Menşevik önderleri, yeni bir Rus hükümeti kurmak üzere anlaştılar - bu, bir burjuva Geçici Hükümeti olacak ve başında, Şubat Devriminden önce Çar II. Nikolay'ın kendi hükümetine Başbakan yapmayı düşündüğü bir adam, Prens Lvov bulunacaktı. Geçici Hükümette Anayasacı Demokratların başı olan Milyukov, Oktobrist'lerin başı Guçkov, kapitalist sınıfın diğer belli başlı temsilcileri ve «demokrasi»nin temsilcisi olarak Sosyalist Devrimci Kerenski vardı.

Böylece. Sovyet Yürütme Kurulunun Sosyalist Devrimci ve Menşevik önderleri iktidarı burjuvaziye teslim etmiş oldular. Ama İşçi ve Asker Delegeleri Sovyeti bunu öğrendiği zaman, Bolşeviklerin itirazlarına rağmen, Sosyalist Devrimci ve Menşevik önderlerinin bu davranışını oy çokluğuyla resmen onayladı.

Böylelikle Lenin'in dediği gibi Rusya'da «burjuvazinin ve burjuvalaşmış olan toprak ağalarının» temsilcilerinden meydana gelen yeni bir devlet iktidarı ortaya çıktı.

Oysa burjuva hükümetinin yanısıra başka bir iktidar daha vardı — İşçi ve Asker Delegeleri Sovyeti. Sovyette bulunan asker delegelerin çoğu, savaş için seferber edilmiş köylülerdi. İşçi ve Asker Delegeleri Sovyeti, çarlık rejimine karşı kurulan işçi-köylü ittifakının bir organıydı; aynı zamanda onların iktidarının, işçi sınıfının ve köylülerin diktatörlüğünün bir organıydı.

Bunun sonucunda iki iktidar, iki diktatörlük garip bir biçimde kaynaştı: Geçici Hükümet tarafından temsil edilen burjuvazinin diktatörlüğü ile, İşçi ve Asker Delegeleri Sovyeti tarafından temsil edilen proletaryanın ve köylülerin diktatörlüğü.

Bunun sonucunda **ikili bir iktidar** doğdu.

İlk başlarda Menşeviklerle Sosyalist Devrimcilerin Sovyetlerde çoğunluğu meydana getirmeleri nasıl açıklanabilir?.

Muzaffer işçilerin ve köylülerin, iktidarı **gönüllü olarak** burjuvazinin temsilcilerine teslim etmeleri nasıl açıklanabilir?

Lenin bunu, siyasi tecrübesi olmayan milyonlarca insanın uyanıp siyasi faaliyete atılmasıyla açıklamıştır. Bunların çoğu küçük mülk sahipleri, köylüler, daha dün köylü olan işçilerdi; proletarya ile burjuvazi arasında orta yerde kalmış insanlardı. Rusya o sıralarda, büyük Avrupa ülkeleri içinde küçük burjuva **nitelikli en ağır basan ülkeydi**. Ve bu ülkede, «dev bir küçük burjuva dalgası her şeyin üzerinden geçmiş ve sınıf bilincine varmış proletaryaya bile, yalnız sayıca üstünlüğüyle değil ideolojik olarak da baskın çıkmıştır; yani çok geniş işçi çevrelerinin küçük burjuva siyasi görüşüne tutulmasına ve bunu benimsemesine yol açmıştır.» (Lenin, **Seçme Eserler,** İng. bas., Moskova 1947, Cilt II, s. 29)

Küçük burjuva Menşevik ve Sosyalist Devrimci partileri biraen öne fırlatan, bu ilkel küçük burjuva dalgasıydı.

Lenin, başka bir neden olarak da, savaş sırasında proletaryanın bileşiminde meydana gelen değişikliği ve devrimin başlangıcında proletaryanın sınıf bilincinin ve örgütlenmesinin yetersizliğini göstermişti. Savaş sırasında, proletarya kendi içinde büyük değişikliklere uğramıştı. Çalışan işçilerin yüzde kırkı askere alınmıştı. Proletarya psikolojisine yabancı olan bir çok küçük mülk sahibi, zanaatkar ve dükkan sahipleri, askere çağrılmaktan korktukları için fabrikada çalışmaya gitmişlerdi.

İşte küçük burjuva politikacılarını — Menşevikleri ve Sosyalist Devrimcileri — besleyen toprağı meydana getirenler, işçilerin bu küçük burjuva kesimleriydi.

Bu yüzden, siyasi tecrübesi olmayan çok sayıda insan bu ilkel küçük burjuva girdabına sürüklenmiş, devrimin ilk başarılarıyla sarhoşa dönerek ilk aylarda kendilerini, uzlaşıcı partilerin etkisi altında bulmuş ve bir burjuva iktidarının Sovyetlerin çalışmasına engel olmayacağı yolunda saf bir inanca kapılarak, devlet iktidarını burjuvaziye teslim etmeye razı olmuşlardı.

Bolşevik Partisinin önündeki görev, sabırlı bir açıklama çalışmasıyla Geçici Hükümetin emperyalist niteliğini kitlelerin gözü önüne sermek, Menşeviklerle Sosyalist Devrimcilerin ihanetini ortaya çıkarmak ve Geçici Hükümetin yerini bir Sovyetler hükümeti almadıkça barışın sağlanmasının mümkün olmadığını göstermekti.

Bolşevik Partisi bu göreve dört elle sarıldı.

Legal dergilerini yeniden yayınlamaya başladı. **Pravda,** Şubat Devriminden beş gün sonra Petersburg'da çıktı, **Sotsial - Demokrat** gazetesi de bundan bir kaç gün sonra Moskova'da yayınlandı. Parti, Menşeviklerle Sosyalist Devrimcilere ve liberal burjuvaziye olan güvenini yitirmeye başlayan kitlelerin önderliğini gittikçe üstleniyordu. Askerlere ve köylülere, neden işçi sınıfıyla birlikte hareket etmenin gerekli olduğunu sabırla anlatıyordu. Devrim daha ileri götürülmediği ve burjuva Geçici Hükümeti yerine bir Sovyetler hükümeti kurulmadığı sürece köylülerin barışa da, toprağa da kavuşamayacağını onlara anlatıyordu.

KISA ÖZET

Emperyalist savaş, kapitalist ülkelerin eşit olmayan gelişmelerinden, başlıca devletler arasındaki dengenin bozulmasından, emperyalistlerin savaş aracılığıyla dünyayı yeniden paylaşmak ve yeni bir denge yaratmak ihtiyaçlarından doğdu.

İkinci Enternasyonal partileri işçi sınıfının davasına ihanet etmeseydi, İkinci Enternasyonal kongrelerinin savaşa karşı aldığı kararları ihlal etmeselerdi, harekete geçmeye ve işçi sınıfını emperyalist hükümetlerine ve savaş tüccarlarına karşı ayaklandırmaya cesaret etselerdi, savaş böylesine yıkıcı olmaz, **hattâ belki** bu boyutlara bile ulaşmazdı.

Bolşevik Partisi, Sosyalizm ve enternasyonalizm davasına sadık kalan ve kendi emperyalist hükümetine karşı bir İç savaş başlatan tek proletarya partisiydi. Geri kalan bütün İkinci Enternasyonal partileri, önderleri dolayısıyle burjuvaziye bağlı olduklarından, kendilerini emperyalizmin hükmü altında bulmuş ve emperyalistlerin saflarına geçmişlerdi.

Kapitalizmin genel buhranının bir yansıması olan savas, aynı zamanda bu buhranı daha da hızlandırdı ve dünya kapitalizmini zayıflattı. Rusya işçileriyle Bolşevik Partisi, kapitalizmin zayıflığından dünyada ilk yararlananlar oldu. Emperyalist cephede bir gedik açarak çarı devirdiler, İşçi ve Asker Delegeleri Sovyetlerini kurdular.

Devrimin ilk başarılarıyla sarhoşa dönen ve Menşeviklerle Sosyalist Devrimcilerin bundan böyle her şeyin yolunda gideceğine dair sözlerine kanan küçük burjuvazinin büyük bir kısmı, askerler ve bu arada işçiler, Geçici Hükümete güvenerek onu desteklediler.

Bolşevik Partisinin önündeki görev, elde edilen ilk başarılardan sarhoşa dönen işçi ve asker kitlelerine, devrimin tam başarıya ulaşması için daha çok yol katedilmesi gerektiğini, iktidar burjuva Geçici Hükümetinin elinde bulunduğu ve Sovyetlerde de uzlaşıcılar — Menşeviklerle Sosyalist Devrimciler — egemen durumda bulunduğu sürece, halkın barışa da, toprağa da, ekmeğe de kavuşamayacağını, tam zafere ulaşabilmek için bir adım daha atıp iktidarı Sovyetlere geçirmek gerektiğini anlatmaktı.

YEDİNCİ BÖLÜM

EKİM SOSYALİST DEVRİMİNİ HAZIRLAMA VE GERÇEKLEŞTİRME DÖNEMİNDE BOLŞEVİK PARTİSİ

(NİSAN 1917 - 1918)

1. ŞUBAT DEVRİMİNDEN SONRA ÜLKEDE DURUM. PARTİ, YERALTINDAN ÇIKARAK AÇIK SİYASİ ÇALIŞMAYA YÖNELİYOR. LENİN PETERSBURG'A VARIYOR. LENİN'İN NİSAN TEZLERİ. PARTİNİN SOSYALİST DEVRİME GEÇİŞ POLİTİKASI.

Olayların gidişi ve Geçici Hükümetin tutumu, Bolşevik çizgisinin doğruluğuna her geçen gün yeni kanıtlar getiriyordu. Geçici Hükümetin halktan yana değil halka karşı olduğu, barıştan yana değil savaştan yana olduğu, halk için barış, toprak, ekmek sağlamayı istemediği ve bunu gerçekleştiremeyeceği gitgide daha bir açıklıkla ortaya çıktı. Bolşeviklerin bunları açıklamak için giriştikleri çalışmalar, uygun bir ortam bulmuştu.

İşçilerle askerler çarlık hükümetini devirip monarşiyi kökten yokederken, Geçici Hükümet kesinlikle monarşinin kalmasını istiyordu. Bu hükümet 2 Mart 1917'de, Guçkov ve Şulgin'i Çarı gidip görmeleri için gizlice görevlendirdi. Burjuvazi, iktidarı Nikolay Romanov'un kardeşi Mihail'e devretmek istiyordu. Ama Guçkov, bir demiryolu işçileri toplantısında yaptığı konuşmada sözlerine son verirken, «Yaşasın İmparator Mihail,» diye bağırınca, işçiler Guçkov'un derhal tutuklanmasını ve üstünün aranmasını istediler. Öfkeyle «Al birini, vur ötekine» diye bağırdılar.

İşçilerin monarşinin yeniden kurulmasına izin vermeyecekleri açıktı.

Devrimi gerçekleştirmek için kanlarını döken işçilerle köylüler savaşa son verilmesini beklerken, bir yandan ekmekle toprak için savaşıp öte yandan iktisadî karışıklığa karşı esaslı tedbirlerin alınmasını isterken, Geçici Hükümet halkın bu hayatî isteklerine kulaklarını tıkıyordu. Kapitalistlerle toprak ağalarının önde gelen temsilcilerinden kurulu olan bu hükümet, toprakların kendilerine devredilmesini isteyen köylülerin isteklerini karşılamak niyetinde değildi. Çalışan halka ekmek sağlayacak durumda da değildi, çünkü bunu yapabilmek için büyük tahıl tüccarlarının çıkarlarına el uzatmak zorunda kalacak ve toprak ağaları ile kulaklardan tahıl alabilmek için her türlü yola başvurmaya zorlanacaktı; oysa hükümet böyle bir şey yapmaya yanaşmıyordu çünkü bu sınıfların çıkarlarına sıkı sıkıya bağlıydı. Halk için barışı da sağlayamazdı. İngiliz ve Fransız emperyalistlerine bağımlı olan Geçici Hükümetin savaşı sona erdirmeye hiç niyeti yoktu; tam tersine, Rusya'nın emperyalist savaşta oynadığı rolü daha da etkin kılmak ve İstanbul, Boğazlar ve Galiçya üzerindeki emperyalist emellerini gerçekleştirmek amacıyla devrimden yararlanmaya çalıştı.

Halkın, Geçici Hükümetin politikasına beslediği güvenin kısa zamanda son bulacağı açıktı.

Şubat Devriminden sonra ortaya çıkan İkili iktidarın fazla dayanamayacağı anlaşılıyordu, çünkü olayların gidişi iktidarın tek bir otoritenin elinde toplanmasını gerektiriyordu. Bu da ya Geçici Hükümet, ya da Sovyetler olacaktı.

Menşeviklerle Sosyalist Devrimcilerin uzlaşıcı politikalarının kitleler arasında hâlâ belli bir destek bulduğu doğruydu. Çok sayıda işçi ve daha da çok sayıda askerle köylü, hâlâ «Kurucu Meclisin geleceğine ve herşeyi barışçı bir yoldan çözeceğine» inanıyor ve istila amacıyla değil de zorunlu olarak —devleti korumak için— savaş açıldığını sanıyordu. Lenin, bu insanlara, savaşın dürüst fakat yanılmış destekleyicileri diyordu. Bu insanlar, Sosyalist Devrimcilerle Menşeviklerin vaatler ve yaltaklanma politikasını hâlâ doğru politika sayıyorlardı. Ama olayların gidişi ve Geçici Hükümetin tavrı, Sosyalist Dev-

rimcilerle Menşeviklerin uzlaşıcı politikasının, saflıkla her şeye inananları oyalamak ve uyutmak için yürütülen bir politika olduğunu her geçen gün açığa çıkarttıkça, vaatlerin ve yaltaklanmaların uzun süremiyeceği açıkça belli oluyordu.

Geçici Hükümet, yalnızca kitlelerin devrimci hareketine karşı gizliden gizliye mücadele etmek ve devrime karşı komplolara girişmekle yetinmiyordu. Zaman zaman demokratik özgürlüklere açık saldırılar yöneltmeye, özellikle askerler arasında «disiplini yeniden kurmaya», ve «düzeni sağlamaya», yani devrimi burjuvazinin çıkarlarına uygun yollara yöneltmeye kalkışıyordu. Ama bu yöndeki çabalarının her biri boşa çıktı ve halk, söz, basın, dernek kurma, toplanma ve gösteri yapma özgürlüğü gibi demokratik özgürlükleri alabildiğine kullandı. İşçilerle askerler, ülkenin siyasi hayatında faal olarak yer alabilmek, durumu akıllıca kavrayabilmek ve bundan sonra ne yapılacağına karar verebilmek için yeni kazanılmış olan demokratik haklarını sonuna kadar kullanma çabası içersindeydiler.

Şubat Devriminden sonra Bolşevik Partisinin, çarlık döneminin son derece güç koşulları altında illegal çalışma sürdürmüş olan örgütleri, yeraltından çıkarak siyasi ve örgütsel çalışmalarını açık bir biçimde geliştirmeye başladılar. O sırada Bolşevik örgütlerinin üye sayısı kırk ya da kırkbeş bini geçmiyordu. Ama bunların her biri, mücadele içinde çelikleşmiş sağlam devrimcilerdi. Parti Komiteleri demokratik merkeziyetçilik ilkesine uyularak yeniden düzenlendi. En üstten en alta kadar bütün Parti kuruluşları seçime tabi tutuldu.

Parti legal olarak çalışmaya başlayınca saflarındaki ayrılıklar su yüzüne çıktı. Kamenev ve Moskova örgütünden Rikov, Bubnov ve Nogin de dahil olmak üzere bir kaç görevli, Geçici Hükümeti ve savaş taraftarlarının politikasını şartlı olarak desteklemekle yarı - Menşevik bir tutumu benimsemişlerdi. Öte yandan sürgünden yeni dönmüş olan Stalin ile Molotov ve diğerleri, Partinin çoğunluğu ile birlikte, Geçici Hükümete güvenmeyen bir politika izlediler, savaş taraftarlarına karşı çıktılar ve barış için aktif bir mücadele, emperyalist savaşa karşı mücadele çağrısında bulundular. Bazı Parti görevlileri ise kararsızlık gösterdiler. Bu da, uzun yıllar hapiste yatmaktan ya

da sürgünde kalmaktan gelen siyasi geriliklerinin bir belirtisiydi.

Parti önderinin, Lenin'in yokluğu duyuluyordu.

3 (16) Nisan 1917'de, uzun süren bir sürgün döneminden sonra Lenin Rusya'ya döndü.

Lenin'in dönüşü, Parti ve devrim için çok önemliydi.

Lenin daha İsviçre'deyken, devrimin ilk haberlerini alır almaz, Partiye ve Rusya işçi sınıfına yazdığı «Uzaktan Mektuplar» da şöyle diyordu:

> «İşçiler! Çarlığa karşı giriştiğiniz iç savaşta proleter kahramanlığının, halk kahramanlığının eşi görülmemiş örneklerini verdiniz. Şimdi devrimin ikinci aşamasında da sizi zafere ulaştıracak yolları açmak için örgütlenmenin, proletaryayı ve bütün halkı örgütlemenin eşi görülmemiş örneklerini vermelisiniz.» (Lenin, **Seçme Eserler,** İng. bas., Moskova 1947, Cilt I, s. 741)

Lenin, Petersburg'a 3 Nisan gecesi vardı. Onu karşılamak üzere Finlandiya Demiryolu İstasyonunda ve istasyon alanında binlerce işçi, asker ve bahriyeli toplanmıştı. Lenin trenden inerken gösterdikleri coşkunluk, sözlerle anlatılacak gibi değildi. Önderlerini omuzlarına alarak istasyonun büyük bekleme salonuna götürdüler. Orada Menşeviklerden Çeidze ile Skobelev, Petrograd Sovyeti adına «hoş geldiniz.» nutukları atmaya başlayarak, Lenin ile kendileri arasında «ortak bir dil» kullanılabileceği yolunda «besledikleri umutları» dile getirdiler. Oysa Lenin, onları durup dinlemedi bile; yanlarından geçip, dışardaki işçi ve asker kitlelerine yöneldi. Zırhlı bir aracın üstüne çıkarak, kitlelere sosyalist devrimin zaferi uğruna mücadele etmeleri için çağrıda bulunduğu ünlü konuşmasını yaptı. Uzun yıllar süren bir sürgün döneminden sonra yaptığı bu ilk konuşmayı Lenin, «Yaşasın sosyalist devrim!» sözleriyle bitirdi.

Rusya'ya döner dönmez Lenin, kendini olanca gücüyle devrimci çalışmalara verdi. Dönüşünden hemen sonra Bolşeviklerin bir toplantısında savaş ve devrim konusunda bir rapor sundu ve bundan sonra hem Menşeviklerin hem Bolşeviklerin katıldığı bir toplantıda bu raporun tezlerini tekrarladı.

Bunlar, Lenin'in, Parti ile proletaryaya, burjuva devriminden sosyalist devrime nasıl geçileceği konusunda açık seçik bir devrimci çizgi sağlayan ünlü Nisan Tezleri idi.

Lenin'in tezleri, Partinin daha sonraki çalışmaları ve devrim açısından büyük önem taşıyordu. Devrim, ülkenin hayatında canalıcı bir dönüm noktasıydı. Çarlığın devrilmesini izleyen yeni mücadele şartları içersinde, yeni yolunda güven ve cesaretle ilerleyebilmek için Partinin yeni bir yönelime ihtiyacı vardı. Partiye bu yönelimi veren, Lenin'in tezleri oldu.

Lenin'in Nisan Tezleri, Parti için, burjuva - demokratik devriminden sosyalist devrime, devrimin birinci aşamasından ikinci aşamasına — yani sosyalist devrim aşamasına — nasıl geçileceğini gösteren parlak bir mücadele planı oldu. Partinin bütün tarihi onu bu büyük göreve hazırlamıştı. Daha 1905 yıllarında Lenin, **Demokratik Devrimde Sosyal - Demokrasi'nin İki Taktiği** adlı broşüründe, çarlık devrildikten sonra proletaryanın sosyalist devrimi gerçekleştireceğini söylemişti. Tezlerin getirdiği yenilik, sosyalist devrime geçişin ilk aşaması için somut, tecriye dayanan bir plan sağlamasıydı.

İktisasi alanda geçiş için izlenecek adımlar şunlardı: Bütün toprakların millileştirilmesi ve malikane topraklarına el konması, bütün bankaların İşçi Delegeleri Sovyetinin denetimi altındaki bir tek millî bankada birleştirilmesi ve ürünlerin toplumsal üretimi ve dağıtımı üzerinde bir denetim kurulması .

Siyasi alanda, Lenin, parlamenter bir cumhuriyetten bir Sovyetler cumhuriyetine geçişi önerdi. Bu, Marksizmin teori ve pratiğinde ileriye doğru atılmış önemli bir adımdı. O güne kadar Marksist teorisyenler, parlamenter bir cumhuriyeti, sosyalizme geçişin en iyi siyasi biçimi saymışlardı. Şimdiyse Lenin, kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminde toplum için en elverişli siyasi örgüt biçimi olarak parlamenter cumhuriyetin yerine bir Sovyet cumhuriyetinin almasını öneriyordu.

> Tezler'de şöyle deniliyordu : «Rusya'nın şu anda içinde bulunduğu durumun en belirgin özelliği, — proletaryanın yetersiz sınıf bilinci ve örgütlenmesi nedeniyle iktidarın burjuvazinin eline teslim edildiği — devrimin birinci aşamasından, iktidarı mutlaka proletarya ile köylülüğün en

yoksul tabakasının eline verecek olan **ikinci** aşamaya **geçişi** ifade etmesidir.» **(Aynı yerde,** Cilt il, s. 18)

«Bir parlamenter cumhuriyet değil — İşçi Temsilcileri Sovyeti'nden bir parlamenter cumhuriyete dönmek, geriye doğru bir adım atmak olur, bütün ülkede, bütün kademelerde bir İşçi, Tarım Emekçisi ve Köylü Delegeleri Sovyetleri Cumhuriyeti.» **Aynı yerde,** s. 18)

Lenin, yeni hükümetin, Geçici Hükümetin yönetiminde, savaşın yağmacı bir emperyallst savaş olmaya devam ettiğini söylüyordu. Partinin görevi, bunu kitlelere anlatmak ve onlara, burjuvazi devrilmedikçe savaşa zorba bir barışla değil, gerçekten demokratik bir barışla son verme imkanı olmadığını göstermekti.

Geçici Hükümete ilişkin olarak Lenin'in ortaya attığı slogan ise şöyleydi: «Geçici Hükümeti desteklemeyin!»

Lenin'in tezlerde işaret ettiği bir başka nokta da, Partimizin Sovyetlerde hâlâ azınlıkta bulunduğu ve Sovyetlere, proletarya üzerinde burjuva etkisinin aracı olan Menşeviklerle Sosyalist Devrimcilerden meydana gelen bir blokun hakim olduğuydu. Dolayısıyla Partiyi bekleyen görev şuydu:

«Kitlelere, **kurulabilecek tek** devrimci hükümet biçiminin İşçi Delegeleri Sovyetleri olduğu anlatılmalıdır ve bu yüzden görevimiz, bu hükümet burjuvazinin etkisine boyun eğdiği sürece, onların taktiklerinin yanlışlığının sabırlı, sistemli ve kararlı bir **açıklamasını,** özellikle kitlelerin pratik ihtiyaçlarını karşılayacak bir açıklamasını yapmaktır. Azınlıkta olduğumuz sürece yanlışları eleştirmeli ve açığa çıkarmalı, bunun yanısıra bütün devlet iktidarının İşçi Delegeleri Sovyetlerine devredilmesinin zorunluğunu savunmalıyız...» (Lenin, **Toplu Eserler,** Rus. bas., Cilt XX, s. 88)

Bundan, Lenin'in o sırada Sovyetlerin güvenine sahip bulunan Geçici Hükümete karşı bir ayaklanma çağrısında bulunmadığı, onun devrilmesini istemediği anlamı çıkıyordu. Lenin'in istediği, açıklama ve üye kazanma çalışmalarıyla Sovyetlerde bir çoğunluk sağlamak, Sovyetlerin aracılığıyla hükümetin kuruluşunu ve politikasını değiştirmekti.

Bu, devrimin barışçı bir gelişme göstermesini öngören bir çizgiydi.

Lenin, bunun yanısıra «kirli gömleğin çıkarılmasını, yani Partinin adının artık Sosyal - Demokrat Parti olmamasını istiyordu. İkinci Enternasyonal partileriyle Rus Menşevikleri kendilerine Sosyal Demokrat diyorlardı. Bu ad, oportünistler, sosyalizme ihanet edenler tarafından lekelenmiş, küçük düşürülmüştü. Lenin, Bolşeviklerin Partisinin, Marks ve Engels'in kendi partilerine verdikleri adı almasını, **Komünist Partisi** olarak adlandırılmasını önerdi. Bu ad bilimsel olarak doğruydu, çünkü Bolşevik Partisinin nihal hedefi komünizme ulaşmaktı. İnsanoğlu kapitalizmden doğrudan doğruya yalnızca sosyalizme, yani üretim araçlarının ortak mülkiyetine ve ürünlerin herkese yaptığı işe göre dağıtılmasına geçebilir. Oysa Lenin, Partimizin daha da ileriye baktığını söylüyordu. Sosyalizmden kaçınılmaz olarak yavaş yavaş, bayrağında «Herkesden kabiliyetine göre, herkese ihtiyacına göre,» yazılı olan komünizme geçilecekti.

Son olarak Lenin, tezlerinde, oportünizm ve sosyal - şovenizmden arınmış olan yeni bir Enternasyonal'in, Üçüncü, Komünist Enternasyonal'in kurulmasını istiyordu.

Lenin'in Tezleri burjuvazinin, Menşeviklerin ve Sosyalist Devrimcilerin çılgın feryatlarına yol açtı.

Menşeviklerin işçiler için yayınladıkları bir bildirinin başında şu uyarı yer alıyordu : «Devrim tehlikededir.» Menşeviklere göre, tehlike, Bolşevikierin, İktidarın İşçi ve Asker Delegeleri Sovyetlerine devredilmesini istemelerinden doğuyordu.

Plehanov, **Yedintsvo (Birlik)** adlı gazetesinde yazdığı bir yazıda Lenin'in konuşmasını **«deli saçması bir konuşma»** olarak nitelendiriyordu. Bu yazıda Menşevik Çeidze'den yapılan aktarmada şöyle deniyordu : «Lenin tek başına devrimin dışında kalacak ve biz bildiğimiz yolda ilerleyeceğiz.»

14 Nisanda Petersburg Şehri Bolşevik Konferansı toplandı. Konferans, Lenin'in Tezleri'ni onayladı ve onları çalışmalarına esas olarak aldı.

Kısa bir süre içersinde Partinin mahalli örgütleri de Lenin'in Tezleri'ni onaylamışlardı.

Kamenev, Rikov ve Piatakov tipinde birkaç kişi dışında, **bütün Parti** Lenin'in Tezleri'ni çok derin bir memnuniyetle karşıladı.

2. GEÇİCİ HÜKÜMETİN BUHRANININ BAŞLANGICI. BOLŞEVİK PARTİSİNİN NİSAN KONFERANSI.

Bolşevikler devrimi ilerletme hazırlıkları içindeyken, Geçici Hükümetin Dışişleri Bakanı Milyukov, 18 Nisanda Müttefiklere, «kesin bir zafere ulaşılıncaya kadar bütün halkın Dünya Savaşının sürdürülmesini istediğini ve Geçici Hükümetin, müttefiklerimize taahhütlere sonuna kadar bağlı kalmaya kararlı olduğunu» bildirdi.

Geçici Hükümet böylelikle, çarlık anlaşmalarına bağlı kalacağı yolunda ant içmiş ve emperyalistlerin «muzaffer bir son»a ulaşmaları için halkın kanını dökmeye devam etmekten çekinmeyeceği yolunda söz vermiş oluyordu.

19 Nisan'da işçilerle askerler bu bildiriden («Milyukov notası») haberdar oldular. 20 Nisanda Bolşevik Partisi Merkez Komitesi, Geçici Hükümetin emperyalist politikasını protesto etmeleri için kitlelere çağrıda bulundu. 20 — 21 Nisan (3 — 4 Mayıs) 1917'de sayısı 100 000'i bulan bir işçi ve asker kitlesi, «Milyukov notası» karşısında galeyana gelerek bir gösteri düzenledi. Taşıdıkları pankartlarda şu istekler yer alıyordu: «Gizli anlaşmalar yayınlansın!» «Kahrolsun savaş!» «Bütün iktidar Sovyetlere!» Şehrin varoşlarından yürüyüşe geçen işçilerle askerler, Geçici Hükümetin bulunduğu şehrin merkezine yöneldiler. Nevski Bulvarı ve daha başka yerlerde, burjuva gruplarıyla çatışmalar oldu.

General Kornilov gibi daha hayasız bir takım karşı devrimciler, göstericilere ateş açılmasını istemekle kalmayıp bunun gerçekleştirilmesi için emir bile verdiler. Ama birlikler bu emirleri yerine getirmeyi reddettiler.

Gösteri sırasında Petersburg Parti Komitesi üyelerinden

ufak bir grup (Bagdatyev ve diğerleri), Geçici Hükümetin hemen devrilmesini isteyen bir slogan attılar. Bu sloganı zamansız ve yanlış bulan, bunu Partinin Sovyetlerde bir çoğunluk kazanmak için gösterdiği çabaları zedeleyen bir slogan olarak gören ve bunun, devrimin barışçı bir yoldan gelişmesini benimseyen Parti çizgisine aykırı olduğunu düşünen Bolşevik Partisi Merkez Komitesi, bu «Sol» maceracıların davranışlarını şiddetle mahkum etti.

20 - 21 Nisan olayları, Geçici Hükümetin buhranının başladığının bir belirtisiydi.

Menşeviklerle Sosyalist Devrimcilerin izledikleri uzlaşıcı politikada ilk kez ciddi bir ayrılık başgöstermişti.

2 Mayıs 1917'de kitlelerin baskısıyla Milyukov ile Guçkov Geçici Hükümetten çıkarıldılar.

İlk Geçici **Koalisyon** Hükümeti kuruldu. Bu hükümette, burjuvazinin temsilcilerinin yanısıra, Menşevikler (Skobelev ile Tseretelli) ve Sosyalist Devrimciler (Çernov, Kerenski ve diğerleri) de bulunuyordu.

Böylelikle, 1905'te Sosyal - Demokrat Parti temsilcilerinin **devrimci** bir Geçici Hükümette yer alamıyacaklarını ilan eden Menşevikler, kendi temsilcilerinin **karşı devrimci** bir Geçici Hükümette yeralabilmesini mümkün görüyorlardı.

Böylelikle Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler, karşı devrimci burjuvazinin kampına geçmiş oluyorlardı.

24 Nisan 1917'de Bolşevik Partisi Yedinci (Nisan) Konferansı toplandı. Partinin kuruluşundan beri ilk kez açık bir Bolşevik Konferansı toplanıyordu. Parti tarihinde bu konferans, bir Parti Kongresi kadar önemli bir yer tutar.

Bütün - Rusya Nisan Konferansı, Partinin akıl almaz bir hızla büyüdüğünü gösteriyordu. Konferansa, oy hakkına sahip 133 delege ile söz hakkına sahip oldukları halde oy veremeyen 18 delege katıldı. Bunlar, Partinin örgütlü 80.000 üyesini temsil ediyorlardı.

Konferansta, savaşın ve devrimin bütün temel meseleleri: o sıradaki durum, savaş, Geçici Hükümet, Sovyetler, toprak meselesi, milli mesele, v.b. konular tartışıldı ve bu konulara ilişkin Parti çizgisi saptandı.

Lenin, raporunda, Nisan Tezlerinde öne sürmüş olduğu ilkeleri daha da geliştirdi. Partinin görevi, «iktidarı burjuvazinin elinc veren» devrimin birinci aşamasından, «... iktidarı proletarya ile köylülüğün en yoksul tabakasının eline vermesi gereken **ikinci aşamasına,»** (Lenin) geçişi gerçekleştirmekti. Partinin, tutması gereken yol, sosyalist devrime hazırlanmaktı. Partinin acil görevi, Lenin'in ortaya attığı şu sloganla belirleniyordu: «Bütün iktidar Sovyetlere!»

«Bütün iktidar Sovyetlere!» sloganı, ikili iktidara, yani iktidarın Geçici Hükümet ile Sovyetler arasında paylaşılmasına bir son verilmesinin, **bütün** iktidarın Sovyetlere devredilmesinin ve toprak ağaları ile kapitalistlerin temsilcilerinin hükümet organlarından çıkartılmasının zorunlu olduğu anlamını taşıyordu.

Konferansta, Partiye düşen en önemli görevlerden birinin, «Geçici Hükümetin, özü gereği, toprak ağalarıyle burjuvazinin yönetiminin bir organı» olduğu gerçeğini ve bunun yanısıra, halkı yalan vaatlerle kandırarak emperyalist savaş ile karşı devrimin darbelerine maruz bırakan Sosyalist Devrimcilerle Menşeviklerin uzlaşıcı politikasının ne kadar tehlikeli olduğunu bıkmadan usanmadan kitlelere anlatmak olduğu yolunda bir karar alındı.

Kamenev ve Rikov, konferansta Lenin'e karşı çıktılar. Menşeviklerin söylediklerini tekrarlayarak, Rusya'nın henüz bir sosyalist devrime hazır olmadığını ve Rusya'da ancak bir burjuva cumhuriyetinin varolabileceğini önce sürdüler. Parti ile işçi sınıfına, Geçici Hükümeti «denetlemek» le yetinmelerini salık verdiler. Aslında onlar da Menşevikler gibi, kapitalizmin sürdürülmesinden ve burjuvazinin iktidarından yanaydılar.

Zinoviev de konferansta Lenin'e karşı çıktı; mesele, Bolşevik Partisinin Zimmerwald İttifakı içersinde kalması ya da ondan ayrılarak yeni bir Enternasyonal kurmasıydı. Savaş yıllarında görüldüğü gibi, bu ittifak barış için propaganda yaptığı halde, burjuva savaş taraftarlarından da hiç bir zaman kopmamıştı. Bu yüzden Lenin, bu ittifaktan derhal çekilinmesi ve bir Komünist Enternasyonalin kurulması için ısrar etti. Zinoviev ise Partinin Zimmerwald İttifakında kalmasını önerdi. Le-

nin, Zinoviev'in önerisini şiddetle mahkum etti ve onun taktiklerini «aşırı oportünist ve tehlikeli» taktikler olarak nitelendirdi.

Nisan Konferansında toprak meselesi ve millî mesele de tartışıldı.

Lenin'in toprak meselesi üzerine verdiği rapora ilişkin olarak konferansta, köylü komitelerine verilmek üzere malikâne topraklarına el konması ve bütün toprakların millîleştirilmesi için çağrıda bulunan bir karar alındı. Toprak uğruna savaşmaları için köylülere çağrıda bulunan Bolşevikler, Bolşevik Partisinin tek devrimci parti, toprak ağalarını devirmekte köylülere gerçekten yardımcı olan tek parti olduğunu onlara gösterdiler.

Stalin yoldaşın millî mesele üzerine raporu büyük önem taşıyordu. Devrimden de önce, emperyalist savaşın arifesinde Lenin ile Stalin, Bolşevik Partisinin millî meseleye ilişkin politikasının temel ilkelerini belirlemişlerdi. Lenin ile Stalin, proletarya partisinin emperyalizme karşı savaşan ezilen halkların millî kurtuluş hareketini desteklemesi gerektiğini belirttiler. Bu nedenle Bolşevik Partisi, ulusların, ayrılıp bağımsız devletler haline gelme noktasına kadar bile kendi kaderlerini tayin hakkını savundu. Bu, Stalin yoldaşın konferansta Merkez Komitesi adına verdiği raporda savunduğu görüştü.

Daha savaş sırasında Buharin'le birlikte millî mesele konusunda millî - şoven bir tavır benimsemiş olan Piatakov da Lenin ile Stalin'e karşı çıktı. Piatakov ile Buharin, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkına karşıydılar.

Millî mesele konusundaki kararlı ve tutarlı tavrı, ulusların tam eşitliği ve her türlü ulusal baskı ile ulusal eşitsizliğin ortadan kaldırılması için verdiği mücadele sayesinde Parti, ezilen ulusların yakınlığını ve desteğini kazandı.

Nisan Konferansında millî mesele konusunda kabul edilen kararın metni aşağıdadır:

> «İstibdattan ve monarşiden devralınan millî baskı politikası, toprakağaları, kapitalistler ve küçük burjuvazi tarafından kendi sınıf imtiyazlarını korumak ve çeşitli uluslardan olan işçiler arasındaki birliği bozmak için

desteklenmektedir. Zayıf ulusları boyunduruk altına alma çabalarını arttıran modern emperyalizm, millî baskıyı arttıran yeni bir etkendir.

«Kapitalist toplumda millî baskıyı ortadan kaldırma olanağı söz konusuysa, bu ancak bütün ulusların ve dillerin eşitliğini tam olarak sağlayan tutarlı bir demokratik cumhuriyet sistemi ve devlet yönetimi ile mümkün olur.

«Rusya'nın bir bölümünü meydana getiren bütün uluslara serbestçe ayrılarak bağımsız devletler haline gelme hakkı tanınmalıdır. Onları bu haktan yoksun kılmak ya da bunun somut olarak gerçekleşmesini sağlayacak tedbirleri alamamak, bir gasp ve ilhak politikasını desteklemek demektir. Ancak proletaryanın uluslara ayrılma hakkı tanımasıyla, çeşitli uluslardan işçiler arasındaki dayanışma güven altına alınabilir ve ulusların gerçekten demokratik çizgiler üzerinde bir araya gelmesine yardımcı olunabilir...

«Ulusların serbestçe ayrılma hakkı, belirli bir ulusun belirli bir zamanda ayrılmayı çıkar yol olarak görmesiyle karıştırılmamalıdır. Böyle bir durum söz konusu olduğunda proletarya partisi, bir bütün olarak toplumsal gelişmenin ve proletaryanın sosyalizmi kurmak için verdiği sınıf mücadelesinin çıkarlarını göz önünde bulundurarak her özel durum için bir karar vermelidir.

«Parti, geniş bölgesel özerkliğin gerçekleştirilmesini; yukardan denetimin kalkmasını; zorunlu bir resmî dilin kaldırılmasını; kendi kendini yöneten özerk bölgelerin halklarının, iktisadî ve toplumsal koşulları, nüfusu meydana getiren ulusları ve bu gibi durumları göz önüne alarak, kendi sınırlarını kendilerinin belirlemelerini talep eder.

«Proletarya partisi, eğitimin, v.b. devletin elinden alındığı ve bir takım millî meclislerin eline teslim edildiği, «millî kültürel özerklik» adı verilen bir şeyi kesinlikle reddeder. Millî - kültürel özerklik, aynı yörede yaşayan, hattâ aynı sanayi işletmesinde çalışan işçileri farklı millî kültürlerine göre suni olarak böler; bir başka deyişle,

işçiler ile tek tek ulusların burjuva kültürü arasındaki bağları güçlendirir, oysa Sosyal - Demokratların amacı, dünya proletaryasının uluslararası kültürünü geliştirmektir.

«Parti, her hangi bir ulusun bütün imtiyazlarını elinden alan ve millî azınlıkların haklarının çiğnenmesini yasaklayan temel bir yasanın anayasaya konulmasını talep eder.

«İşçi sınıfının çıkarları, Rusya'daki bütün milliyetlerden işçilerin ortak proleter örgütlerine sahip olmasını gerektirir : Siyasi örgütler, sendikalar, kooperatiflerin eğitim kurumları v.b.. Ancak değişik milliyetlerden işçilerin böyle ortak örgütleri, proletaryanın uluslararası sermayeye ve burjuva milliyetçiliğine karşı başarılı bir mücadele vermesini mümkün kılacaktır.» **(SBKP (B)'nin Kararları,** Rus. bas., Bölüm I, s. 239-240)

Böylece Nisan Konferansı, Kamenev, Zinovlev, Piatakov, Buharin, Rikov ve onların az sayıda taraftarlarının oportünist, anti - Leninist tavrını açığa çıkardı.

Konferans, bütün önemli meselelerde kesin bir tavır takınarak ve sosyalist devrimin zaferine giden bir yol benimseyerek, Lenin'i oybirliğiyle destekledi.

3. BOLŞEVİK PARTİSİNİN BAŞKENTTEKİ BAŞARILARI. GEÇİCİ HÜKÜMET ORDULARININ BAŞARISIZ SALDIRISI. İŞÇİ VE ASKERLERİN TEMMUZ GÖSTERİSİNİN BASTIRILMASI.

Parti, Nisan Konferansının kararlarına dayanarak, kitleleri kazanmak, onları savaş için eğitmek ve örgütlemek için geniş çapta faaliyetlere girişti. O dönemde Parti çizgisi, Bolşevik politikasını sabırla anlatarak ve Menşeviklerle Sosyalist Devrimcilerin uzlaşıcı politikalarını açığa çıkararak, bu partileri kitlelerden tecrit etmek ve Sovyetlerde çoğunluğu kazanmaktı.

Bolşevikler, Sovyetlerdeki çalışmalarının dışında, işçi sendikalarında ve fabrika komitelerinde de geniş çapta faaliyette bulunuyorlardı.

Bolşeviklerin orduda yaptıkları çalışmalar özellikle yaygındı. Askerî örgütler her yerde ortaya çıkmaya başladı. Bolşevikler, asker ve bahriyelileri örgütlemek için hem cephede, hem de cephe gerisinde yorulmadan çalıştılar. Askerleri faal devrimciler haline getirmede özellikle cephedeki Bolşevik gazetesi **Okopnaya Pravda'nın (Siper Gerçeği)** çok önemli rolü oldu.

Bolşevik propaganda ve ajitasyonu sayesinde işçiler, devrimin daha ilk aylarında Sovyetler, özellikle mahalle Sovyetleri için yeni seçimler yaparak Menşevikleri ve Sosyalist Devrimcileri atıp yerlerine Bolşevik Partisi taraftarlarını seçtiler.

Bolşeviklerin çalışmaları özellikle Petersburg'da çok iyi sonuçlar verdi.

30 Mayıs - 3 Haziran 1917'de Petersburg Fabrika Komiteleri Konferansı yapıldı. Bu konferanstaki delegelerin dörtte üçü artık Bolşevikleri destekliyordu. Petersburg proletaryasının hemen hepsi Bolşeviklerin «Bütün iktidar Sovyetlere!» sloganını destekliyordu.

3 (16) Haziran 1917'de Birinci Bütün - Rusya Sovyetleri Kongresi toplandı. Bolşevikler Sovyetlerde hâlâ azınlıktaydılar; Menşeviklerin, Sosyalist Devrimcilerin ve diğerlerinin 700 ya da 800 delegesine karşılık bu kongrede Bolşeviklerin yüzün az üstünde delegeleri vardı.

Birinci Sovyetler Kongresinde Bolşevikler, burjuvaziyle uzlaşmanın çok kötü sonuçlar doğuracağını ısrarla söylediler ve savaşın emperyalist niteliğini açığa çıkardılar. Lenin, kongrede bir konuşma yaparak, Bolşevik çizgisinin doğruluğunu gösterdi ve sadece Sovyetlerden kurulu bir hükümetin, işçi sınıfına ekmek, köylülere toprak verebileceğini, barışı sağlayabileceğini ve ülkeyi kargaşalıktan kurtarabileceğini söyledi.

O sırada Petersburg'un işçi mahallelerinde, bir gösteri hazırlamak ve istekleri Sovyetler Kongresine sunmak için büyük bir kampanya sürdürülüyordu. İşçilerin kendi izni olmadan gösteri yapmasını önlemeye çabalayan ve kitlelerin devrimci duygularını kendi çıkarları için kullanmayı uman Petersburg Sovyetl Yürütme Kurulu, 18 Haziran (1 Temmuz)'da bir gösteri için çağrıda bulunmaya karar verdi. Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler, bu gösterinin anti - Bolşevik sloganlar altında yü-

rütüleceğini umuyorlardı. Bolşevik Partisi gösteri için büyük bir gayretle hazırlanmaya başladı. Stalin yoldaş **Pravda'da** şöyle yazdı: «Görevimiz, Petersburg'da 18 Haziranda yapılacak gösterinin bizim devrimci sloganlarımız altında yapılmasını sağlamaktır.»

18 Haziran 1917 gösterisi, devrim şehitlerinin mezarları başında yapıldı. Bu gösteri, Bolşevik Partisinin güçleri için esaslı bir prova oldu. Kitlelerin güçlenen devrimci ruhunu ve Bolşevik Partisine artan güvenini ortaya koydu. Menşeviklerin ve Sosyalist Devrimcilerin attıkları, Geçici Hükümete güven çağrısında bulunan ve savaşa devam edilmesini isteyen sloganlar, Bolşevik sloganlarının denizinde boğuldu. Dörtyüz bin gösterici, «Kahrolsun Savaş», «Kahrolsun On Kapitalist Bakan!», «Bütün İktidar Sovyetlere!» sloganları yazılı bayraklar taşıyordu.

Bu gösteri, Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler için tam bir fiyasko, Geçici Hükümet için ülkenin başkentinde bir fiyasko'ydu.

Buna rağmen Geçici Hükümet, Birinci Sovyetler Kongresinin desteğini kazandı ve emperyalist politikasını sürdürmeye karar verdi. İngiliz ve Fransız emperyalistlerinin isteklerine uyan Geçici Hükümet, tam o gün, 18 Haziran günü, cephedeki askerlerine saldırı emri verdi. Burjuvazi bunu devrime son vermenin tek çaresi olarak görüyordu. Burjuvazi, saldırı başarıya ulaşırsa bütün iktidarı eline alabileceğini, Sovyetleri saf dışı edebileceğini, Bolşevikleri ezeceğini umuyordu. Saldırı başarısızlığa uğrarsa da, orduyu böldükleri ileri sürülerek bütün suç Bolşeviklere yüklenebilirdi.

Saldırının başarısızlığa uğrayacağı su götürmezdi. Nitekim başarısızlığa uğradı da. Askerler bitkindi; saldırının nedenini anlamıyor, kendilerine yabancı olan subaylarına güvenmiyorlardı; cephane azdı. Bütün bunlardan dolayı saldırının başarısızlığa uğraması kaçınılmazdı.

Cephedeki saldırı ve sonra da çöküş haberi başkenti ayaklandırdı. İşçi ve askerlerin öfkesi sınır tanımıyordu. Geçici Hükümetin barış politikası ilan ederken halkı aldattığı ve emperyalist savaşı devam ettirmek istediği açığa çıktı. Bütün - Rusya Sovyetleri Merkez Yürütme Komitesi ve Petersburg Sovye-

tinin, Geçici Hükümetin canice hareketlerini kontrol etmek istemediği ya da kontrol edemediği ve onun yolundan gittiği de açığa çıktı.

Petersburg işçi ve askerlerinin devrimci öfkesi taştı. 3 (16) Temmuz'da Petersburg'un Viborg mahallesinde kendiliğinden gösteriler başladı. Bunlar bütün gün devam etti. Ayrı ayrı gösteriler birleşerek iktidarın Sovyetlere devredilmesini isteyen dev bir silahlı gösteri haline geldiler. Bolşevik Partisi o anda silahlı bir harekete karşıydı, çünkü devrimci buhran olgunlaşmamıştı; ordu ve iller başkentteki ayaklanmayı desteklemeye daha hazır değildi; ve tecrit edilmiş, vaktinden önce bir ayaklanma, karşı-devrimin, devrimin öncüsünü ezmesini kolaylaştıracaktı. Fakat kitleleri gösteri yapmaktan alıkoymak iyiden iyiye imkansız bir hale gelince, Parti, gösteriye barışçı ve örgütlü bir nitelik kazandırmak amacıyla katılma kararı aldı. Bolşevik Partisi bunu başardı. Yüzbinlerce kadın ve erkek, Petersburg Sovyeti ve Bütün Rusya Sovyetleri Merkez Yürütme Komitesi binasına yürüyerek. Sovyetlerin iktidarı eline almasını, emperyalist burjuvaziden ayrılmasını ve aktif bir barış politikası izlenmesini istediler.

Gösterinin barışçı niteliğine rağmen, karşısına gerici birlikler (subay ve askeri okul birlikleri) çıkarıldı. Petersburg sokakları işçi ve askerlerin kanlarıyla yıkandı. Ordunun en cahil ve en karşı-devrimci birlikleri, işçileri bastırmak için cepheden çağırıldı.

İşçi ve askerlerin gösterisi bastırıldıktan sonra Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler, burjuvaziyle ve Beyaz Muhafız generalleriyle birleşerek Bolşevik Partisine saldırdılar. **Pravda** bürosu tahrip edildi. **Pravda, Soldatskaya Pravda (Askerin Gerçeği)** ve diğer bazı Bolşevik gazeteleri kapatıldı. Voynov adlı bir işçi, sadece **Listok Pravdı (Pravda Bülteni)** sattığı için askerî okul öğrencileri tarafından sokakta öldürüldü. Kızıl Muhafızların silahsızlandırılmasına başlandı. Petersburg garnizonunun devrimci birlikleri başkentten alınıp cepheye gönderildi. Hem cephede, hem cephe gerisinde tutuklamalar oldu. 7 Temmuz'da Lenin'in tutuklanması için emir çıktı. Bolşevik Partisinin bazı ileri gelenleri tutuklandı. Bolşevik yayınlarının basıldığı Trud

Basımevi tahrip edildi. Petersburg Ceza Mahkemesi Savcısı, Lenin ve diğer bazı Bolşeviklerin «vatana ihanet» le ve silahlı ayaklanma örgütlemekle suçlandırıldıklarını açıkladı. Lenin'e karşı yapılan suçlama General Denikin'in karargahında uydurulmuştu ve casuslarla ajan provokatörlerin tanıklığına dayanıyordu.

Tsereteli, Skobelev, Kerenski ve Çernov gibi Menşevik ve Sosyalist Devrimcilerin önemli temsilcilerinin de katıldığı Geçici Koalisyon Hükümeti, böylece kesin olarak emperyalizm ve karşı - devrim batağına saplandı. Hükümet barış politikası yerine savaşı sürdürme politikasını benimsemişti. Halkın demokratik haklarını koruyacağına bu hakları yok etme, işçi ve askerleri silah zoruyla bastırma politikasını benimsemişti.

Burjuvazinin temsilcileri Guçkov ve Milyukov'un yapmakta tereddüt ettiklerini, «sosyalist» Kerenski Tsereteli, Çernov ve Skobelev yapmıştı.

İkili iktidar son bulmuştu.

İkili iktidar durumu, burjuvazinin lehine sonuçlandı. Çünkü Sovyetler Sosyalist Devrimci ve Menşevik önderleri sayesinde Geçici Hükümetin bir uzantısı haline gelirken bütün iktidar Geçici Hükümetin eline geçti.

Devrimin barışçı dönemi sona ermişti, çünkü şimdi gündemde süngü vardı.

Durumun değişmesini gözönünde tutan Bolşevik Partisi, taktiklerini değiştirmeye karar verdi. Yeraltına girdi, önderi Lenin için emin bir saklanma yeri hazırladı burjuvazinin iktidarını silah zoruyla devirmek ve Sovyet iktidarını kurmak amacıyle bir ayaklanma hazırlamaya başladı.

4. BOLŞEVİK PARTİSİNİN SİLAHLI AYAKLANMA İÇİN HAZIRLIK YOLUNU BENİMSEMESİ. ALTINCI PARTİ KONGRESİ.

Bolşevik Partisinin Altıncı Kongresi Petersburg'ta burjuva ve küçük burjuva basınında çılgın bir Bolşevik avı kampanyasının kızıştığı bir sırada toplandı. Kongre, Beşinci (Londra)

Kongresinden on, Bolşeviklerin Prag Konferansından da beş yıl sonra toplandı. Gizli yapılan kongre, 26 Temmuz — 3 Ağustos 1917 tarihleri arasında toplandı. Basında sadece toplantının ilanı çıktı, toplanacağı yer açıklanmadı. İlk oturumlar Viborg mahallesinde, daha sonrakiler de Narva Kapısı yakınında, şimdi yerinde bir Kültür Evi bulunan bir okulda yapıldı. Burjuva basını delegelerin tutuklanmasını istedi. Hafiyeler toplantı yerini bulabilmek için bütün şehri telâşla aradılar, ama çabaları boşunaydı.

Böylece, çarlığın yıkılmasından beş ay sonra Bolşevikler gizli olarak toplanmaya zorlanmış bulunuyorlardı. Proletarya partisinin önderi Lenin ise saklanmak zorunda kalmış, Razliv İstasyonu yakınında bir gecekonduda gizlenmişti.

Lenin, Geçici Hükümetin hafiyeleri tarafından her yerde arandığı için kongreye katılamadı; fakat kongrenin çalışmalarını, yakın çalışma arkadaşları ve izleyicileri Stalin, Sverdlov, Molotov ve Orconikidze aracılığıyla gizlendiği yerden yönetti.

Kongreye oy hakkına sahip 157 delege, söz hakkına sahip fakat oy hakkı olmayan 128 delege katıldı. O sırada Partinin üye sayısı 240.000 kadardı. Daha 3 Temmuzda, yani işçi gösterileri bastırılmadan önce, Bolşevikler hâlâ legal olarak çalışırken, Partinin 29'u Rusça, 12'si de diğer dillerde olmak üzere 41 yayını vardı.

Temmuz'da Bolşeviklere ve işçi sınıfına yapılan baskılar, Partinin etkisini azaltacağına çoğaltti. İllerden gelen delegeler, işçi ve askerlerin, Menşevik ve Sosyalist Devrimcileri «sosyal zindancılar» diye adlandırdıklarını ve onları kitle halinde terk ettiklerini anlatan birçok olaydan söz ediyorlardı. Menşevik ve Sosyalist Devrimci partilere üye olan işçi ve askerler, üyelik kartlarını öfke ve tiksinti içinde yırtıyorlar, Bolşevik Partisine girmek için başvuruyorlardı.

Kongrede tartışılan başlıca konular, Merkez Komitesinin siyasi raporu ve siyasi durumdu. Her iki meselede de raporu Stalin yoldaş verdi. Stalin yoldaş, burjuvazinin bütün baskı çabalarına rağmen devrimin nasıl büyüdüğünü ve geliştiğini büyük bir açıklıkla gösterdi.. Stalin yoldaş, devrimin, üretimin

ve ürünlerin dağıtımı üzerinde işçilerin denetiminin kurulması, **toprakların köylülere verilmesi ve** iktidarın burjuvazinin elinden alınıp işçi sınıfına ve yoksul köylüye devredilmesi gibi görevleri günün gereği haline getirdiğine işaret ettl. Devrimin, bir sosyalist devrim niteliğine büründüğünü söyledi.

Temmuz günlerinden sonra ülkenin siyasi durumu kökten değişmişti. İkili iktidar sona ermişti. Sosyalist Devrimcilerin ve Menşeviklerin yönetimindeki Sovyetler, iktidarı toptan ele geçirmeyi reddetmiş ve bu yüzden bütün iktidarı kaybetmişlerdi. Şimdi iktidar burjuva Geçici Hükümetinin elinde toplanmıştı ve bu hükümet, devrimi silahsızlandırma, devrimin örgütlerini ezme, Bolşevik Partisini yoketme çabalarına devam ediyordu. Devrimin barışçı gelişmesi için her türlü imkan ortadan kalkmıştı. Stalin yoldaşın söylediği gibi tek yol kalmıştı, o da iktidarı zorla, Geçici Hükümeti devirerek almaktı. İktidarı ancak yoksul köylüyle ittifak **kuran** proletarya, zorla ele geçirebilirdi.

Hâlâ Menşeviklerin ve Sosyalist Devrimcilerin denetimindeki Sovyetler, burjuvazinin kampına kapağı atmışlardı ve bu şartlar altında ancak Geçici Hükümete tâbi olarak hareket etmeleri beklenebilirdi. Stalin yoldaş, Temmuz günlerinden sonra **«Bütün İktidar Sovyetlere!» sloganının** geri alınması gerektiğini söyledi. Ancak, bu sloganın geçici olarak geri alınması, Sovyet iktidarı için mücadelenin reddedilmesi anlamına gelmiyorau. Söz konusu olan, genel olarak devrimci mücadelenin organları **olan Sovyetler değil, yalnızca varolan Sovyetler,** Menşeviklerle Sosyalist Devrimcilerin denetimindeki Sovyetlerdi.

> «Devrimcl barışçı dönemi sona ermiştir» diyordu Stalin yoldaş, «Barışçı olmayan bir dönem, çatışmalar ve patlamalar dönemi başlamıştır.» **(RSDİP'nin Altıncı Kongresinin Tutanakları,** Rus. bas., s. 111)

Parti, silahlı ayaklanmaya yönelmişti.

Kongrede, burjuvazinin etkisini yansıtan bazı kimseler, sosyalist devrim yolunun benimsenmesine karşı çıktılar.

Troçkist **Preobrajenski,** iktidarın **ele** geçirilmesine İlişkin kararda, ancak Batıda bir proleter devrimi olduğu takdirde ülkenin sosyalizme yöneltilebileceğinin belirtilmesini önerdi.

Stalin yoldaş, bu Troçkist öneriye karşı çıktı ve şöyle dedi:

> Sosyalizm yolunu açacak ülkenin Rusya olması ihtimali yok sayılmaz... Sadece Avrupa'nın bize yol gösterebileceğini iddia eden eskimiş fikirleri atmalıyız. Bir dogmatik Marksizm, bir de yaratıcı Marksizm vardır. Ben ikincisinden yanayım.» **(Aynı yerde,** s. 233-234)

Troçkist bir tutum takınan Buharin, köylülerin savaşı desteklediğini, burjuvaziyle birlik olduğunu ve işçi sınıfını izlemeyeceğini iddia etti.

Buharin'i tersleyen Stalin yoldaş, değişik türde köylüler olduğunu gösterdi. Bir yanda emperyalist burjuvaziyi destekleyen zengin köylüler, diğer yanda işçi sınıfıyla ittifak isteyen, devrimi zafere ulaştırma mücadelesinde işçi sınıfını desteklemeye hazır olan yoksul köylüler vardı.

Kongre, Preobrajenski ve Buharin'in değişiklik önergelerini reddetti ve Stalin yoldaş'ın sunduğu kararı onayladı.

Kongre, Bolşeviklerin iktisadî programını da tartıştı ve onayladı. Bunun ana noktaları malikâne topraklarına el konması ve bütün toprakların millîleştirilmesi, bankaların ve büyük sanayiin millîleştirilmesi ve işçilerin üretim ve dağıtımı denetlemesiydi.

Kongre, işçilerin üretimi denetleme mücadelesinin önemi üzerinde durdu. Bu, daha sonra büyük sanayi işletmelerinin millîleştirilmesinde önemli rol oynayacaktı.

Altıncı Kongre bütün kararlarında, sosyalist devrimi zafere ulaştırmak için şart olan Lenin'in proletarya ile yoksul köylülüğün ittifakı ilkesi üzerinde önemle durdu.

Kongre, işçi sendikalarının tarafsız olması gerektiğini öne süren Menşevik teoriyi mahkum etti. Rusya işçi sınıfının önündeki tarihî görevlerin, ancak işçi sendikalarının Bolşevik Partisinin siyasi önderliğini tanıyan militan sınıf örgütleri olarak kalmalarıyla yerine getirilebileceğine işaret etti.

Kongre, o sıralarda sık sık kendiliğinden ortaya çıkan Gençlik Birlikleri konusunda da bir karar aldı. Partinin daha sonraki çabalarıyla bu genç örgütler Partiye tam olarak bağlandı ve Partinin yedek gücünü meydana getirdi.

Kongre, Lenin'in duruşmaya girip gitmemesini de tartıştı. Kamenev, Rikov, Troçki ve diğerleri, Lenin'in karşı - devrimci mahkemeye çıkması gerektiğini daha kongreden önce savunuyorlardı. Stalin yoldaş, Lenin'in duruşmaya gitmesine şiddetle karşı çıktı. Altıncı Kongrenin de tutumu buydu, çünkü bunun bir duruşma değil, bir linç hareketi olacağını düşünüyorlardı. Kongre, burjuvazinin bir tek şeyi, en tehlikeli düşmanı Lenin'i ortadan kaldırmayı istediğine emindi. Kongre, burjuvazinin devrimci proletarya önderlerine yaptığı polis zulmünü protesto etti ve Lenin'e selam mesajı yolladı.

Altıncı Kongre, yeni bir Parti Tüzüğü kabul etti. Bu tüzük, bütün Parti örgütlerinin **demokratik merkezlyetçilik** ilkesine göre kurulmasını şart koşuyordu. Buna göre :

1) Partinin bütün kademelerindeki bütün yönetici kurullar, seçim yoluyla iş başına gelecektir;

2) Parti kurulları kendi parti örgütlerine faaliyetleri hakkında düzenli aralarla bilgi verecektir;

3) Sıkı Parti disiplini olacak, azınlık çoğunluğa uyacaktır;

4) Üst kurulların bütün kararları, alt kurulları ve bütün Parti üyelerini kesinlikle bağlayacaktır.

Parti Tüzüğü, yeni üyelerin Partiye kabulünün iki parti üyesinin tavsiyesi ve mahalli örgütün genel üye toplantısının onayı üzerine mahalli parti örgütleri aracılığıyla yapılmasını şart koşuyordu.

Altıncı Kongre, **Mejrayontsl** ve önderleri Troçki'yi Partiye kabul etti. Bunlar, 1913'de Petrograd'da kurulmuş küçük bir gruptu. Troçkist — Menşeviklerle Partiden ayrılmış eski Bolşeviklerden meydana geliyordu. Savaş sırasında **Mejrayontsl,** Orta Yolcu bir örgüttü. Bolşeviklerle mücadele etmişler, fakat birçok noktada da Menşeviklerden ayrılmışlar, böylece ortada, Orta Yolcu, kaypak bir tutum benimsemişlerdi. Altıncı Parti Kongresinde **Mejrayontsl,** Bolşeviklerle bütün noktalarda aynı görüşte olduklarını belirttiler ve Partiye kabullerini istediler. Kongre, bunların zamanla gerçek Bolşevikler olacağı umuduyla, isteklerini kabul etti. **Mejrayontsl'**den bazıları, örneğin Volodarski ve Uritski, gerçekten Bolşevik oldular. Troçki ve bazı yakın arkadaşlarına gelince, sonradan ortaya çıktığı gibi, bun-

lar Partiye, Parti çıkarları uğruna çalışmak için değil, fakat Partiyi içerden bozmak ve yıkmak amacıyla katılmışlardı.

Altıncı Kongre kararları, proletaryayı ve yoksul köylüyü silahlı bir ayaklanmaya hazırlamak amacını güdüyordu. Altıncı Kongre Partiyi silahlı ayaklanmaya, sosyalist devrime yöneltti.

Kongre, işçileri, askerleri ve köylüleri burjuvaziyle kesin savaşlar için güçlerini toplamaya çağıran bir Parti manifestosu yayınladı. Manifesto şu sözlerle son buluyordu:

> «Öyleyse yeni savaşlara hazırlanın, silâh arkadaşları! Azimle, cesaretle ve sükünetle, provokasyona kapılmaksızın güçlerinizi toplayın ve savaş kollarınızı kurun! Proleterler ve askerler, Partinin bayrağı altında toplanın! Ezilen köylüler, bayrağımız altında toplanın!»

5. GENERAL KORNİLOV'UN DEVRİME KARŞI KOMPLOSU. KOMPLONUN BASTIRILMASI. PETERSBURG VE MOSKOVA SOVYETLERİ BOLŞEVİKLERE GEÇİYOR.

Burjuvazi, bütün iktidarı eline geçirdikten sonra, zayıf düşmüş olan Sovyetleri yıkmak ve açık bir karşı-devrimci diktatörlük kurmak için hazırlıklara başladı. Milyoner Riabuşinski küstahça, çıkar yolun «kıtlığın kuru elinin, halkın sefaletinin, halkın sahte dostlarının —demokratik Sovyetlerin ve Komitelerin— boğazına sarılması» olduğunu belirtti. Cephede harp divanları askerlerden hunharca intikam alıyor, toptan ölüm cezaları dağıtıyordu. 3 Ağustos 1917'de Başkomutan General Kornilov, cephe gerisinde de ölüm cezasının uygulanmasını istedi.

12 Ağustosta, Geçici Hükümetin burjuvazinin ve toprak ağalarının güçlerini seferber etmek için topladığı Devlet Konseyi, Moskova'daki Büyük Tiyatro'da çalışmaya başladı. Konseye esas olarak toprak ağalarının, burjuvazinin, generallerin, subayların ve Kazakların temsilcileri katıldı. Sovyetleri Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler temsil ediyordu.

Devlet Konseyinin toplanmasını protesto amacıyla, Konseyin açıldığı gün Bolşevikler Moskova'da bir genel grev çağrı-

sında bulundular; bu greve işçilerin çoğunluğu katıldı. Aynı zamanda diğer şehirlerde de grevler oldu.

Sosyalist Devrimci Kerenski, Konseyde, bir övünme krizi içinde, toprak ağalarının topraklarını izinsiz olarak ele geçirme çabaları dahil bütün devrimci hareket teşebbüslerini «demirle ve kanla» bastırmak tehdidini savurdu

Karşı-devrimci General Kornilov, «bütün Komite ve Sovyetlerin kaldırılmasını» istedi.

Bankacılar, tüccarlar ve fabrikatörler Genel Karargaha, Kornilov'a koştular, para yardımı ve destek vaadettiler.

«Müttefiklerin», yani İngiliz ve Fransızların temsilcileri de General Kornilov'a giderek devrime karşı harekatın geciktirilmemesini istediler.

General Kornilov'un devrime karşı komplosu en yüksek noktasına varmaktaydı.

Kornilov hazırlıklarını açıkça yapıyordu. Dikkati başka yere çekmek için, tertipçiler Bolşeviklerin, devrimin ilk altı ayının sonu olan 27 Ağustosta Petersburg'da bir ayaklanma hazırladıkları söylentisini çıkarttılar. Kerenski başkanlığındaki Geçici Hükümet Bolşeviklere şiddetle saldırdı ve proletarya partisine karşı uyguladığı terörü yoğunlaştırdı. Bu arada General Kornilov Petersburg'a karşı harekete geçmek, Sovyetleri ortadan kaldırmak ve bir askerî diktatörlük kurmak için yığınak yapıyordu.

Kornilov, karşı-devrimci harekat konusunda, Kerenski'yle bir ön anlaşma yapmıştı. Fakat Kornilov'un harekatı başlar başlamaz Kerenski birden bire döndü ve müttefikinden ayrıldı. Kerenski, Kornilov olayıyla bağlarını kesmezse, Kornilovculara karşı ayaklanacak ve onları ezecek olan yığınların kendi burjuva hükümetini de süpürüp atmalarından korkuyordu.

Kornilov, «anavatanı kurtaracağını» ilan ederek, General Krimov komutasındaki Üçüncü Süvari Kolordusunu 25 Ağustosta Petersburg üzerine sürdü. Kornilov isyanı karşısında Bolşevik Partisi Merkez Komitesi, işçi ve askerleri, karşı-devrime aktif silahlı direnişe geçmeye çağırdı. İşçiler hızla silahlanmaya başladılar ve direnişe hazırlandılar. Bu günlerde Kızıl Muhafız birlikleri muazzam bir gelişme gösterdi. İşçi sendikaları,

üyelerini seferber etti. Petersburg'daki devrimci askeri birlikler de savaşa hazır hale getirildi. Petersburg çevresinde siperler kazıldı, dikenli tel engelleri dikildi ve şehre gelen demiryolları söküldü. Şehri korumak için Kronstadt'tan binlerce silahlı bahriyeli geldi. Petersburg üzerine yürümekte olan «Vahşi Tümen» e delegeler yollandı. Delegeler «Vahşi Tümen» i meydana getiren Kafkasyalı dağlılara Kornilov'un hareketinin amacını anlatınca, tümen ilerlemeyi reddetti. Kornilov'un diğer birliklerine de ajitatörler yollandı. Nerede tehlike varsa, orada Kornilov'la savaşmak için Devrimci Komiteler ve karargahlar kuruldu.

O günlerde, Kerenski de dahil, dehşet içinde olan Sosyalist Devrimci ve Menşevik liderler, korunmak için Bolşeviklere sığındılar, çünkü başkentte Kornilov'u bozguna uğratabilecek tek gücün Bolşevikler olduğuna inanıyorlardı.

Fakat Bolşevikler, yığınları Kornilov isyanını ezmek için harekete geçirirken, Kerenski hükümetine karşı mücadelelerinden de vazgeçmediler. Kerenski hükümetini, Menşevikleri ve Sosyalist Devrimcileri kitlelere teşhir ettiler; onların bütün politikalarının gerçekte Kornilov'un karşı-devrimci komplosunu desteklemek olduğunu gösterdiler.

Bu tedbirlerin sonucu Kornilov isyanı bastırıldı. General Krimov intihar etti. Kornilov ve diğer komplocular, Denikin ve Lukomski, tutuklandılar. (Ama kısa zaman sonra Kerenskl onları serbest bıraktırdı.)

Kornilov isyanının bozguna uğratılması birdenbire devrimin ve karşı - devrimin güçlerinin birblrine oranını ortaya koydu. Generallerden ve Anayasacı Demokrat Partiden, burjuvazinin ağlarına takılıp kalan Menşeviklere ve Sosyalist Devrimcilere varıncaya kadar bütün karşı devrim kampının yenilgiye mahkum olduğunu gösterdi. Savaşın dayanılmaz yükünü devam ettirme politikasının ve uzayan savaşın sebep olduğu iktisadî kargaşalığın, Menşevikler ve Sosyalist Devrimcilerin yığınlar üzerindeki etkisini tamamen yıkmış olduğu açığa çıktı.

Kornilov isyanının yenilgisi aynı zamanda Bolşevik Partisinin devrimin tayin edici gücü haline geldiğini ve herhangi bir karşı - devrim teşebbüsünü bastırabileceğini de gösterdi. Par-

timiz henüz iktidarda değildi, fakat Kornilov günlerinde gerçekten iktidardaymış gibi hareket etti, çünkü işçi ve askerler onun talimatlarını duraksamadan yerine getiriyorlardı.

Son olarak, Kornilov isyonının bozgunu görünüşte ölü Sovyetlerin gerçekte çok büyük bir devrimci direniş gücü barındırdığını gösterdi. Kornilov birliklerinin yolunu kesen ve onların gücünü kıranların Sovyetler ve Sovyetlerin Devrimci Komiteleri olduğunda hiç şüphe yoktu.

Kornilov'la mücadele, gevşemiş olan İşçi ve Asker Delegeleri Sovyetlerine canlılık kazandırdı. Onları uzlaşma politikasının etkisinden kurtardı. Devrimci mücadelenin açık yoluna getirdi ve Bolşevik Partisine yöneltti.

Bolşeviklerin Sovyetlerdeki etkisi her zamankinden daha fazla arttı.

Bolşeviklerin etkisi kırsal bölgelere de hızla yayıldı.

Kornilov isyanı geniş köylü kitlelerine, toprak ağaları ve generaller Bolşevikleri ve Sovyetleri ezmeği başardığı takdirde sıranın köylülüğe geleceğini gösterdi. Onun için yoksul köylü kitlesi Bolşeviklerin etrafında daha sıkı toplanmaya başladı. Kararsızlıkları Nisan - Ağustos 1917 döneminde devrimin gelişmesini yavaşlatmış olan orta köylülere gelince, Kornilov bozgunundan sonra onlar da kesin olarak Bolşeviklere yönelmeye yoksul köylülerle birleşmeye başladılar. Geniş köylü kitleleri onları savaştan ancak Bolşevik Partisinin kurtarabileceğini, ancak bu partinin toprak ağalarını ezebileceğini ve toprakları köylülere devretmeye hazır olduğunu anlamaya başladılar. Eylül ve Ekim 1917'de köylülerin toprak işgali olaylarında çok büyük bir artış görüldü. Toprak ağalarının tarlalarını izinsiz olarak sürmek yaygınlaştı. Köylüler devrim yoluna girmişlerdi ve ne yalvarmalar, ne de bastırma harekatları artık onları durdurabilirdi.

Devrim dalgası yükseliyordu.

Bunu, bir Sovyetlerin canlanması, bileşimlerinin değişmesi ve Bolşevikleşmeleri dönemi izledi. Fabrikalar, atelyeler ve askeri birlikler yeni seçimler yaptılar ve Sovyetlere Menşevikler ve Sosyalist Devrimcilerin yerine Bolşevik Partisinin temsilcilerini yolladılar. Kornilov zaferinin ertesi günü, 31 Ağustosta

Petersburg Sovyeti Bolşevik politikasını onayladı. Petersburg Sovyetinin Çeidze başkanlığındaki eski Menşevik ve Sosyalist Devrimci Başkanlık Divanı istifa ederek Bolşeviklere yolu açtı. 5 Eylülde Moskova İşçi Delegeleri Sovyeti Bolşeviklere geçti. Moskova Sovyetinin Sosyalist Devrimci ve Menşevik Başkanlık Divanı da istifa ederek Bolşeviklere yolu açtı.

Bu, başarılı bir ayaklanma için şartların olgunlaştığına işaretti.

«Bütün İktidar Sovyetlere!» sloganı tekrar günün gereği haline geldi.

Fakat bu artık eski slogan, iktidarın Menşevik ve Sosyalist Devrimci Sovyetlere devrini isteyen slogan değildi. Şimdi, ülkedeki bütün iktidarın Bolşeviklerin önderliğindeki Sovyetlere devredilmesi amacıyla Sovyetleri Geçici Hükümete karşı ayaklanmaya çağıran bir slogandı.

Uzlaşıcı unsurlar çözülmeye başladı.

Devrimci köylülerin baskısıyla Sosyalist Devrimci Partide bir Sol kanat kuruldu; «Sol» Sosyalist Devrimciler olarak adlandırılan bu grup, burjuvaziyle uzlaşma politikasını doğru bulmadığını belirtti.

Menşeviklerin arasında da «Enternasyonalistler» diye adlandırılan ve Bolşeviklere yaklaşan bir «Sol» grup ortaya çıktı.

Etkileri baştan beri önemsiz olan Anarşistlere gelince, bunlar kesin olarak çözülüp küçük gruplara ayrıldılar. Bunların bir kısmı adi suçlulara, hırsızlara ve provokatörlere, yani toplumun tortusuna karıştılar. Bir kısmı, «kanaatlarından ötürü» kendilerinde mülksüzleştirme hakkı görerek köylüleri ve kasabalıları soymağa giriştiler, işçi kulüplerinin lokallerini işgal ettiler, paralarına el koydular. Diğerleri ise açıkça karşı - devrimciler kampına geçtiler, burjuvaziye adice hizmet ederek kendi rahatlarına baktılar. Bunların hepsi her türlü otoriteye, özellikle işçi ve köylülerin devrimci otoritesine karşıydılar, çünkü devrimci bir hükümetin halkı soymalarına ve kamu mülklerini çalmalarına izin vermeyeceğini biliyorlardı.

Kornilov bozgunundan sonra, Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler, devrimin kabaran dalgasını durdurmak için bir

teşebbüs daha yaptılar. 12 Eylül 1917'de bu amaçla, Sosyalist partilerin, uzlaşıcı Sovyetlerin, sendikaların, Zemstvo'ların, ticaret ve sanayi çevrelerinin ve askerî birliklerin temsilcilerinin katıldığı bir Bütün - Rusya Demokratik Konferansı topladılar. Konferans, Ön - Parlamento olarak bilinen bir Cumhuriyet Geçici Konseyi kurdu. Uzlaşıcılar, Ön - Parlamentonun yardımıyla devrimi durdurmayı ve ülkeyi bir Sovyet devrimi yolundan anayasacı burjuva gelişme yoluna, burjuva parlamentarizmi yoluna saptırmayı umuyorlardı. Ancak bu, siyasi bakımdan iflas etmiş olanların, devrim çarkını geriye döndürme yolundaki umutsuz bir çabasıydı. Fiyaskoyla sonuçlanması kaçınılmazdı. nitekim öyle oldu. İşçiler **Predparlament'e** (Ön - Parlamentoya) **«predbannik»** (ön-hamam) diyerek uzlaşıcıların parlamenter çabalarıyla alay ediyorlardı.

Bolşevik Partisi Merkez Komitesi, Ön - Parlamentoyu boykot etmeye karar verdi. Kamenev ve Teodoroviç gibilerinden meydana gelen Ön - Parlamento Bolşevik grubunun parlamentoyu terk etmek istemediği doğruydu, ne var kl Parti Komitesi onları buna mecbur etti.

Partiyi ayaklanma hazırlıklarından saptırmaya çalışan Kamenev ve Zinoviev, Ön - Parlamentoya katılmak isteğinde direttiler. Bütün - Rusya Demokratik Konferansının Bolşevik grubunun bir toplantısında konuşan Stalin yoldaş, Ön - Parlamentoya katılmaya şiddetle karşı çıktı. Ön - Parlamentoyu bir «Kornilov ucubesi» diye adlandırdı.

Lenin ve Stalin, çok kısa bir süre için bile olsa Ön - Parlamentoya katılmanın önemli bir hata olacağı kanısındaydılar, çünkü böyle bir hareket, kitlelerde, Ön - Parlamentonun emekçi halk için gerçekten birşeyler yapabileceği konusunda sahte umutlar uyandırabilirdi.

Bolşevikler aynı zamanda, çoğunlukta olacaklarını umdukları İkinci Sovyetler Kongresinin toplanması için yoğun hazırlıklar yapıyorlardı. Bütün - Rusya Merkez Yürütme Komitesindeki Menşeviklerin ve Sosyalist Devrimcilerin oyunlarına rağmen, Bolşeviklerin baskısıyla Bütün - Rusya Sovyetleri İkinci Kongresi, 1917 Ekiminin son yarısında toplantıya çağrıldı.

6. PETERSBURG'DA EKİM AYAKLANMASI VE GEÇİCİ HÜKÜMETİN TUTUKLANMASI. SOVYETLERİN İKİNCİ KONGRESİ VE SOVYET HÜKÜMETİNİN KURULMASI. SOVYETLERİN İKİNCİ KONGRESİNİN BARIŞ VE TOPRAK KONUSUNDAKİ KARARLARI. SOSYALİST DEVRİMİN ZAFERİ. SOSYALİST DEVRİMİN ZAFERE ULAŞMASININ NEDENLERİ.

Bolşevikler, ayaklanma için yoğun hazırlıklara giriştiler. Lenin, her iki başkentte de —Moskova ve Petersburg— İşçi ve Asker Delegeleri Sovyetleri'nde çoğunluk sağlamış olan Bolşeviklerin, devlet iktidarını kendi ellerine alabileceklerini ve almaları gerektiğini söyledi. Aşılmış yolu yeniden gözden geçiren Lenin, «halkın çoğunluğu **bizden yanadır**» gerçeği üzerinde önemle durdu. Merkez Komitesine ve Bolşevik örgütlerine yazdığı yazı ve mektuplarda, Lenin, ayaklanma için ordu birliklerinin, donanmanın ve Kızıl Muhafızların ne şekilde kullanılması gerektiğini, ayaklanmanın başarıya ulaşmasını sağlamak için Petersburg'daki hangi kilit noktaların ele geçirilmesi gerektiğini ve bu gibi daha başka şeyleri açıklayan ayrıntılı bir plan çıkardı.

7 Ekim'de Lenin Finlandiya'dan gizlice Petersburg'a geldi. 10 Ekim 1917'de Parti Merkez Komitesinin tarihî toplantısında bir kaç gün içerisinde silahlı ayaklanmanın başlatılmasına karar verildi. Lenin tarafından hazırlanan, Parti Merkez Komitesinin tarihî kararında şöyle denilmekteydi.

> «Merkez Komitesi, Rus devriminin uluslararası durumunun (dünya sosyalist devriminin bütün Avrupa'da geliştiğinin kesin bir ifadesi olan Alman donanmasındaki ayaklanma; emperyalistlerin, Rusya'daki devrimi boğazlamak amacıyla savundukları tehdit) yanısıra, askeri durumunun (Rus burjuvazisi ile Kerenski ve şürekasının Petersburg'u Almanlara teslim etmek için verdiklerine şüphe olmayan karar) ve proletarya partisinin Sovyetlerde çoğunluğu ele geçirmiş olmasının, köylü ayaklanmasının ve halkın Partimize olan güveninin artmasının (Moskova'daki seçimler) ve son olarak, ikinci bir Kornilov olayı

tersburg'daki birliklerin çekilmesi, Petersburg'a Kazakların gönderilmesi, Minsk'in Kazaklar tarafından kuşatılması vb).— bütün bunların, silahlı ayaklanmayı günün gereği haline getirdiği görüşündedir.

«Bu yüzden, silahlı bir ayaklanmanın kaçınılmaz olduğunu ve bunun zamanının geldiğini düşünen Merkez Komitesi, bütün Parti örgütlerine buna göre hareket etmeleri ve bütün pratik meseleleri (Kuzey Bölgesi Sovyetleri Kongresi, Petersburg'dan birliklerin çekilmesi, taraftarlarımızın Moskova ve Minsk'deki eylemleri, vb.) bu açıdan tartışmaları ve karara bağlamaları için talimat vermiştir.» (Lenin, **Seçme Eserler,** İng. bas., Moskova 1947, Cilt II, s. 135)

Merkez Komitesinin iki üyesi, Kamenev ile Zinoviev, bu tarihî kararın aleyhinde söz aldılar ve oy kullandılar. Menşevikler gibi onlar da bir burjuva parlamenter cumhuriyetinin hayalini kuruyor ve işçi sınıfının bir Sosyalist devrimi gerçekleştirecek kadar güçlü olmadığını, iktidarı ele geçirecek kadar olgunlaşmadığını öne sürerek ona iftiralar yağdırıyorlardı.

Troçki bu toplantıda kararın aleyhinde oy kullanmadığı halde, ayaklanmanın başarıya ulaşma şansını hiçe indirecek ve çabaları boşa çıkaracak bir değişiklik önerdi. Ayaklanmanın Sovyetlerin İkinci Kongresi toplanmadan önce başlatılmamasını önerdi, bu, ayaklanmayı geciktirmek, tarihini açıklamak ve Geçici Hükümeti ayaklanmadan haberdar etmek anlamına gelen bir öneriydi.

Bolşevik Partisi Merkez Komitesi, ayaklanmayı örgütlemek üzere Doneç Havzasına, Urallara, Helsingfors'a, Kronstad'a, Güney Batı Cephesine ve diğer yerlere temsilcilerini yolladı. Voroşilov, Molotov, Cerjinski, Orconikidze, Kirov, Kaganovic, Kuybişev, Frunze, Yaroslavski yoldaşlar ve diğerleri, ayaklanmayı illerde yönetmek üzere Parti tarafından özel olarak görevlendirildiler. Jdanov yoldaş Urallarda Şadrinsk'deki silahlı kuvvetler arasında çalışmaları yürüttü.

Merkez Komitesi temsilcileri, illerdeki Bolşevik örgütlerinin önde gelen üyelerine ayaklanma planını etraflıca anlattılar ve

Petersburg'daki ayaklanmayı desteklemeye hazır olmaları için onları seferber ettiler.

Parti Merkez Komitesinin talimatları uyarınca, Petersburg Sovyetinde bir **Devrimci Askeri Komite** kuruldu. Bu kuruluş, ayaklanmanın legal olarak çalışan karargahı haline geldi.

Bu arada karşı-devrimciler de güçlerini hızla biraraya getiriyordu. Ordudaki subaylar, Subaylar Birliği adıyla bilinen karşı-devrimci bir örgüt kurdular. Karşı-devrimciler, hücum taburları teşkil edilmesi için her yerde karargahlar kuruyorlardı. Ekim sonunda karşı-devrimcilerin emrine kırk üç hücum taburu bulunmaktaydı. Özel Sen Jorj Haçı Şövalyeleri taburları kuruldu.

Kerenski Hükümeti, hükümet merkezini Petersburg'dan Moskova'ya nakletmeyi düşünüyordu. Bundan da, şehirdeki ayaklanmayı önlemek amacıyla Petersburg'u Almanlara teslim etmeye hazırlandığı anlaşılıyordu. Petersburg işçi ve askerlerinin protestoları, Geçici Hükümeti Petersburg'da kalmaya mecbur etti.

16 Ekim'de Parti Merkez Komitesinin genişletilmiş bir toplantısı yapıldı. Bu toplantıda, ayaklanmayı yönetmek üzere, başında Stalin yoldaş'ın bulunduğu bir **Parti Merkezi** seçildi. Bu Parti Merkezi, Petersburg Sovyeti Devrimci Askeri Komitesinin öncü çekirdeğiydi ve bütün ayaklanmanın yönetimi pratikte onun elindeydi.

Merkez Komitesi toplantısında teslimiyetçi Zinoviev ile Kamenev ayaklanmaya yeniden karşı çıktılar. Terslenince de, basında ayaklanmaya ve Partiye açıktan açığa karşı çıktılar. 18 Ekimde Menşevik gazetesi **Novaya Jizn,** Kamenev ve Zinoviev'in bir demecini yayınladı. Bu demeçte, Bolşeviklerin bir ayaklanma için hazırlık yaptığı ve kendilerinin (Kamenev ile Zinoviev'in) bunu maceracı bir kumar olarak gördüklerini ileri sürüyorlardı. Böylece Kamenev ve Zinoviev Merkez Komitesinin ayaklanmaya ilişkin kararını düşmana ifşa ettiler ve birkaç güne kadar girişilecek bir ayaklanmanın planlandığını açığa vurdular. Bu ihanetti. Lenin buna ilişkin olarak şunları yazdı: «Kamenev ve Zinoviev silahlı ayaklanma konusunda Parti Merkez Komitesinin aldığı kararı Rodzianko ve Kerenski'ye

ifşa etmişlerdir.» Lenin, Zinoviev ile Kamenev'in Partiden İhraç edilmesi meselesini Merkez Komitesine getirdi.

Halnlerce uyarılmış olan devrim düşmanları derhal ayaklanmayı önlemek ve devrimin yönetici kadrosunu —Bolşevik Partisini— yoketmek için tedbirler almaya başladılar. Geçici Hükümetin düzenlediği bir gizli toplantıda, Bolşeviklere karşı mücadele etmek için alınacak tedbirler kararlaştırıldı. Geçici Hükümet 19 Ekim'de cephedeki birlikleri alelacele Petersburg'a çağırdı. Sokaklarda devriyeler kol geziyordu. Karşı - devrimciler, özellikle Moskova'da büyük yığınak yapmayı başardılar. Geçici Hükümet bir plan hazırladı: Sovyetlerin İkinci Kongresinin ariresinde Smolni'ye —Bolşevik Merkez Komitesi karargahına— saldırarak burası işgal edilecek ve Bolşevik yönetim merkezi yokedilecekti. Hükümet bu amaçla, sadakatine inandığı birlikleri Petersburg'a çağırdı.

Ne var ki, Geçici Hükümetin günleri ve hattâ saatleri artık sayılıydı. Bundan sonra hiçbir şey, Sosyalist Devrimin muzaffer yürüyüşünü durduramazdı.

21 Ekimde Bolşevikler, bütün devrimci ordu birliklerine Devrimci Askerî Komitenin komiserlerini gönderdiler. Ayaklanmadan önceki günlerde, ordu birliklerinde, atelyelerde ve fabrikalarda eylem için enerjik hazırlıklar yapıldı. **Aurora** ve **Zarya Svobodi** adlı savaş gemilerine de kesin talimat verildi.

Petersburg Sovyetinin bir toplantısında bir böbürlenme krizine tutulan Troçki, Bolşeviklerin silahlı ayaklanmayı başlatmayı tasarladıkları tarihi düşmana ifşa etti. Parti Merkez Komitesi, Kerenski hükümetinin ayaklanmayı bastırmasına meydan vermemek için, ayaklanmayı tesbit edilen tarihten daha önce başlatmaya ve sürdürmeye karar verdi ve ayaklanma tarihi olarak Sovyetlerin İkinci Kongresinden önceki günü tesbit etti.

Kerenskl, 24 Ekim (6 Kasım) sabahının erken saatlerinde, Bolşevik Partisinin merkez organı **Raboçi Put**'un (İşçilerin Yolu) kapatılması, gazetenin yazı işleri merkezine ve Bolşeviklerin matbaasına zırhlı araçların gönderilmesi için emir vererek saldırısını başlattı. Ne var ki, daha saat sabahın 10'u olmadan Stalin yoldaşın talimatı uyarınca, Kızıl Muhafızlarla devrimci as-

kerler zırhlı araçları püskürttüler, matbaayı ve **Raboçl Put'un** yazı işleri merkezini takviyeli bir kordon altına aldılar. Saat 11'e doğru çıkan **Raboçl Put'da** Geçici Hükümetin **devrilmesi** için çağrıda bulunuluyordu. Aynı sırada, Partinin ayaklanma Merkezinin talimatı uyarınca, devrimci askerler ve Kızıl Muhafızlardan kurulu müfrezeler derhal Smolni'ye gönderildi.

Ayaklanma başlamıştı.

24 Ekim gecesi Lenin Smolni'ye gelerek ayaklanmanın yönetimini bizzat üzerine aldı. O gece boyunca devrimci ordu birlikleri ve Kızıl Muhafız müfrezeleri durmadan Smolni'ye akın ediyordu. Bolşevikler onları, Geçici Hükümetin mevzilendiği Kışlık Sarayı kuşatmak üzere, başkentin merkezine yolladılar.

25 Ekimde (7 Kasım) Kızıl Muhafızlar ve devrimci birlikler demiryolu istasyonlarını postaneyi, telgrafhaneyi, Bakanlıkları ve Devlet Bankası'nı işgal ettiler.

Ön-Parlamento dağıtıldı.

Petersburg Sovyetinin ve Bolşevik Merkez Komitesinin karargahı olan Smolni, bütün savaş emirlerinin yayınlandığı devrim karargahı haline geldi.

Petersburg işçileri o günlerde, Bolşevik Partisinin öncülüğünde ne kadar harikulade bir eğitim görmüş olduklarını gösterdiler. Bolşeviklerin çalışmaları sayesinde ayaklanmaya hazırlanmış olan devrimci ordu birlikleri savaş emirlerini harfiyen yerine getirdiler ve Kızıl Muhafızlarla omuz omuza çarpıştılar. Donanma da ordudan geri kalmadı. Kronstadt, Bolşevik Partisinin bir kalesiydi ve Geçici Hükümetin otoritesini tanımayı çoktan reddetmişti. **Aurora** zırhlısı toplarını Kışlık Saraya çevirdi ve 25 Ekimde bu topların gürlemesi yeni bir çağın, Büyük Sosyalist Devrim çağının habercisi oldu.

25 Ekimde (7 Kasım) Bolşevikler, «Rusya Yurttaşlarına», burjuva Geçici Hükümetinin devrildiğini ve devlet iktidarının Sovyetlerin eline geçtiğini ilan eden bir manifesto yayınladılar.

Geçici Hükümet, askeri okul öğrencilerinin ve hücum taburlarının koruduğu Kışlık Saraya sığınmıştı. 25 Ekim gecesi devrimci işçiler, askerler ve bahriyeliler Kışlık Sarayı hücumla ele geçirdiler ve Geçici Hükümeti tutukladılar.

Petersburg'daki silahlı ayaklanma başarıya ulaşmıştı.

Sovyetlerin İkinci Bütün - Rusya Kongresi, Petersburg'daki ayaklanma tam zafere ulaştığı ve başkentte iktidarın gerçekten Petersburg Sovyetinin eline geçtiği bir sırada, 25 Ekim (7 Kasım) 1917'de saat 22.45'de Smolni'de açıldı.

Bolşevikler kongrede ezici bir çoğunluk sağladılar. Artık devirlerinin kapanmış olduğunu gören Menşevikler, Bundcular ve sağ Sosyalist Devrimciler, çalışmalara hiç bir şekilde katılmayacaklarını bildirerek kongreyi terkettiler. Sovyetler Kongresinde okunan bir demeçlerinde, Ekim Devriminden bir «asker komplo» olarak sözediyorlardı. Kongre Menşevikleri ve Sosyalist Devrimcileri mahkum etti ve onların ayrılmasına üzülmek bir yana, hainlerin çekilmesi sayesinde kongre gerçekten devrimci bir işçi ve asker temsilcileri kongresi haline geldiği için bunu memnunlukla karşıladı.

Kongre, bütün iktidarın Sovyetlere geçtiğini ilan etti:

«İşçi, asker ve köylülerin küçük çoğunluğunun iradesiyle, işçilerin ve garnizonun Petersburg'daki muzaffer ayaklanmasıyla desteklenen Kongre, iktidarı eline geçirmiştir.» Sovyetlerin İkinci Kongresinin bildirisi böyle diyordu.

26 Ekim (8 Kasım) 1917 gecesi Sovyetlerin İkinci Kongresi **Barış Kararı**'nı aldı. Kongre, barış görüşmelerinin yapılabilmesi için en az üç ay sürecek bir ateşkesin hemen yapılması konusunda savaşan ülkelere çağrıda bulundu. Bir yandan bütün savaşan ülkelerin hükümetlerine ve halklarına hitabeden kongre, öte yandan «insanoğlunun en ileri üç ulusunun ve bu savaşta yer alan en büyük devletlerin, yani İngiltere'nin, Fransa'nın ve Almanya'nın sınıf bilincine varmış işçilerine» de çağrıda bulunuyordu. Bu işçileri «barış davasını ve aynı zamanda çalışan ve sömürülen kitlelerin her türlü kölelik ve sömürüden kurtulması davasını başarılı bir sonuca ulaştırmaya» yardıma çağırıyordu.

Aynı gece Sovyetlerin İkinci Kongresi, «toprak ağalarının toprak mülkiyetinin bundan böyle tazminat ödenmeksizin ortadan kaldırıldığını» bildiren **Toprak Kararı**'nı aldı. Bu toprak kararının temelini, çeşitli yörelerin köylülerden alınmış 242 yetki belgesinden derlenmiş bir köylü talimatı (**Nakaz**'ı) mey-

dana getiriyordu. Talimat uyarınca, toprakta özel mülkiyet tamamen kaldırılacak ve yerine toprakta kamu veya devlet mülkiyeti konacaktı. Toprak ağalarına, çarın ailesine ve manastırlara ait topraklar serbestçe kullanmaları için tüm emekçilere devredilecekti.

Ekim Sosyalist Devrimi, bu kararname ile, daha önce toprak ağalarına, burjuvaziye, çarın ailesine, manastırlara ve kiliselere ait 1 012 500 000 dönüm toprağı köylülere devretti.

Bundan başka, köylüler, toprak ağalarına yılda 500 000 000 altın rubleye varan kirayı ödemekten de kurtulmuşlardı.

Bütün maden kaynakları (petrol, kömür, cevherler, vb.) ormanlar ve sular halkın mülkiyetine geçti.

Nihayet, Sovyetler İkinci Bütün - Rusya Kongresi, tamamen Bolşeviklerden meydana gelen ilk Sovyet Hükümetini, Halk Komiserleri Konseyini kurdu. İlk Halk Komiserleri Konseyine, Lenin Başkan seçildi.

Böylece, tarihî Sovyetler İkinci Kongresinin çalışmaları sona erdi.

Kongre delegeleri, Sovyetlerin Petersburg'daki zaferinin haberlerini yaymak ve Sovyetler iktidarının bütün ülkeye yayılmasını sağlamak için dağıldılar.

İktidar ülkenin her yerinde bir anda Sovyetlerin eline geçmedi. Petersburg'da Sovyet Hükümeti kurulduğu halde, Moskova sokaklarında şiddetli ve inatçı çarpışmalar daha birkaç gün devam etti. İktidarın Moskova Sovyetinin eline geçmesini önlemek için karşı - devrimci Menşevik ve Sosyalist Devrimci partiler, Beyaz Muhafızlar ve askerî okul öğrencileriyle birlikte işçilere ve askerlere karşı bir silahlı mücadeleye girdiler. Asileri bozguna uğratmak ve Moskova'da Sovyetler iktidarını kurmak birkaç gün sürdü.

Devrimin zaferinin daha ilk günlerinde, bizzat Petersburg'un içinde ve mahallelerinin bir çoğunda, Sovyet iktidarını devirmek için karşı-devrimci teşebbüsler yapıldı. 10 Kasım 1917'de, ayaklanma sırasında Petersburg'dan Kuzey Cephesine kaçan Kerenski, bazı Kazak birliklerini bir araya topladı ve onları General Krasnov'un komutasında Petersburg üzerine yürüttü. 11 Kasım 1917 de kendisini «Devrimin ve Anavatanın

Kuruluşu Komitesi» diye adlandıran, Sosyalist Devrimcilerin yönettiği karşı - devrimci bir örgüt, Petersburg'daki okul öğrencilerini isyana kışkırttı. Fakat isyan, bahriyeliler ve Kızıl Muhafızlar tarafından aynı günün akşamına doğru kolaylıkla bastırıldı ve 13 Kasımda General Krasnov Pulkova tepeleri yakınında bozguna uğratıldı. Lenin, Ekim ayaklanmasını olduğu gibi, bu anti-Sovyet isyanın bastırılmasını da bizzat yönetti. Lenin'in eğilmez kararlığı ve zafere olan soğukkanlı güveni kitleleri coşturdu ve kaynaştırdı. Düşman ezilmişti. Krasnov esir alındı ve artık Sovyet iktidarına karşı mücadele etmeyeceğine dair «şeref sözü» verdi. Bunun üzerine serbest bırakıldı. Fakat, sonradan görüldüğü gibi, General «şeref sözüne» ihanet etti. Kerenski ise, kadın kılığında «bilinmeyen bir yönde kaybolma» yı başardı.

Mohilev'de bulunan Ordu Genel Karargahında, Başkomutan General Dukonin de isyana kalkıştı. Sovyet Hükümeti ona **Alman Komutanlığı ile** yapılacak mütareke için derhal görüşmelere başlamasını emrettiğinde, General Dukonin bu emre itaat etmedi. Bunun üzerine Sovyet Hükümetinin emriyle görevinden atıldı. Karşı-devrimci Genel Karargah dağıtıldı ve Dukonin, ona karşı ayaklanan askerler tarafından öldürüldü.

Parti içinde adı çıkmış bazı oportünistler de (Kamenev, Zinoviev, Rikov, Sliapnikov ve başkaları) Sovyet iktidarına karşı bir çıkış yaptılar. Ekim Devrimi tarafından henüz devrilmiş olan Menşeviklerin ve Sosyalist Devrimcilerin de dahil olacağı bir «Sosyalist Hükümet» kurulmasını istediler. 15 Kasım 1917'de Bolşevik Partisi Merkez Komitesi, bu karşı-devrimci partilerle anlaşmayı reddeden ve Kamenev ve Zinoviev'in devrimin grev kırıcıları olduklarını ilan eden bir kararı kabul etti. 17 Kasımda Kamenev, Zinoviev, Rikov ve Milyutin, Partinin politikasını tasvip etmediklerini ileri sürerek Merkez Komitesinden istifa ettiklerini açıkladılar. Aynı gün, 17 Kasımda, Nogin, kendi adına ve Halk Komiserleri Konseyi üyeleri olan Rikov, V. Milyutin, Teodoroviç, A. Şliapnikov, D. Riyazanov, Yurenev **ve Larin adına, Partinin Merkez** Komitesinin politikasını tasvip etmediklerini ve Halk Komiserleri Konseyinden istifa ettiklerini açıkladı. Bu bir avuç korkağın firarı, Ekim Devriminin

düşmanları arasında bir bayram havası yarattı. Burjuvazi ve onun uşakları, ağızları kulaklarında, Bolşevizmin çöküşünü ilan ettiler ve Bolşevik Partisinin sonunun yakın olduğuna dair kehanetlerde bulundular. Ama bu bir avuç kaçak yüzünden Parti bir an bile sarsılmadı. Parti Merkez Komitesi bunları devrim kaçakları ve burjuvazinin suç ortakları olarak damgaladı ve çalışmalarına devam etti.

«Sol» Sosyalist Devrimciler ise, Bolşeviklere yakınlık duyan köylü kitleleri üzerindeki etkinliklerini sürdürmek arzusuyla, Bolşeviklerle aralarını bozmamaya ve bir süre için onlarla birleşik cepheyi devam ettirmeye karar verdiler. Kasım 1917'de yapılan Köylü Sovyetleri Kongresi, Ekim Sosyalist Devriminin bütün kazançlarını benimsedi ve Sovyet Hükümetinin kararlarını onayladı. «Sol» Sosyalist Devrimcilerle bir anlaşmaya varıldı ve bunlardan bazılarına (Kolegayev, Spiridonova, Proşyan, Steinberg) Halk Komiserleri Konseyinde görev verildi. Fakat bu anlaşma ancak Brest - Litovsk barışının imzalanmasına ve Yoksul Köylü Komitelerinin kurulmasına kadar sürdü. Köylüler arasında derin bir bölünmenin ortaya çıktığı bu sıralarda, kulakların çıkarlarını günden güne daha da çok yansıtan «Sol» Sosyalist Devrimciler, Bolşeviklere karşı bir ayaklanmaya giriştiler ve Sovyet Hükümeti tarafından bozguna uğratıldılar.

Ekim 1917 ile Şubat 1918 arasında, Sovyet devrimi ülkenin geniş alanlarına öylesine büyük bir hızla yayıldı ki, Lenin bunu Sovyet iktidarının «zafer yürüyüşü» olarak adlandırdı.

Büyük Ekim Sosyalist Devrimi zafere ulaşmıştı.

Rusya'da Sosyalist Devrimin bu nisbeten kolay zaferinin çeşitli nedenleri vardı. Bunun başlıca nedenleri şunlardır:

1) Ekim Devrimi, Rus burjuvazisi gibi oldukça zayıf, kötü bir şekilde örgütlenmiş ve siyasi bakımdan oldukça tecrübesiz olan bir düşmanla karşı karşıyaydı. İktisadî bakımdan hâlâ zayıf ve tamamen hükümet ihalelerine bağımlı olan Rus burjuvazisi, buhrandan sıyrılabilmek için gerekli siyasi yeterlilik ve inisyatiften yoksundu. Örneğin, ne Fransız burjuvazisinin geniş çapta siyasi tertip ve siyasi hilekarlık alanındaki engin tecrübesine, ne de İngiliz burjuvazisinin geniş kapsamlı kurnazca uzlaşmalar yapma geleneğine sahipti. Daha son za-

manlarda çarla anlaşma yoluna gitmiş, fakat Şubat Devrimiyle çar devrilip kendisi iktidara gelince, esasta menfur çarın politikasını sürdürmekten daha iyi bir şey akledememişti. Savaş ülkenin gücünü aşmış ve halkı ile orduyu tam bir bitkinliğe düşürmüş olduğu halde, Rus burjuvazisi tıpkı çar gibi «zafere kadar savaşma»yı savunuyordu. Köylülük topraksızlıktan ötürü ve toprak ağalarının boyunduruğu altında mahvolurken, burjuvazi tıpkı çar gibi büyük toprak mülkiyetini geniş ölçüde korumaya kararlıydı. Çalışma politikasına gelince, Rus burjuvazisi, işçi sınıfına olan nefretinde çarı bile geçiyordu, çünkü yalnız fabrika sahiplerinin boyunduruğunu korumaya ve güçlendirmeye çalışmakla kalmıyor, aynı zamanda kitle halinde işten çıkarmalarla baskısını çekilmez hale getiriyordu.

Halkın burjuvazinin politikasıyla çarın politikası arasında hiç bir önemli fark görmemesi ve çara olan nefretini bu defa burjuvazinin Geçici Hükümetine yöneltmesinde şaşılacak bir şey yoktu.

Uzlaşıcı Sosyalist Devrimci ve Menşevik partiler halk üzerinde belli bir etkiye sahip oldukları sürece, burjuvazi bunları bir siper olarak kullanabilir ve iktidarını koruyabilirdi. Fakat Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler kendilerini emperyalist burjuvazinin ajanları olarak ortaya koyup halk üzerindeki etkilerini böylece kaybettikten sonra, burjuvazi ve onun Geçici Hükümeti dayanaksız kalmıştı.

2) Ekim Devrimi, savaşta çelikleşmiş, kısa bir süre içinde iki devrim yaşamış ve üçüncü devrimin arifesinde barış, toprak, özgürlük ve sosyalizm mücadelesinde halka önderliğini kabul ettirmiş bir sınıf tarafından, Rusya işçi sınıfı gibi devrimci bir sınıf tarafından yönetiliyordu. Eğer Ekim Devriminin Rusya işçi sınıfı gibi bir önderi, halkın güvenini kazanmış bir önderi olmasaydı, işçiler ve köylüler arasında ittifak kurulamazdı ve böyle bir ittifak olmadan da Ekim Devriminin zafere ulaşması imkansız olurdu.

3) Rusya işçi sınıfının, köylü nüfusunun büyük bir çoğunluğunu kapsayan yoksul köylülük gibi çok güçlü bir müttefiki vardı. Devrimin sekiz aylık tecrübesi —bu tecrübe, tereddütsüz, onyıllar süren «olağan» gelişimin tecrübesiyle karşılaştı-

rılabilir— emekçi köylü kitleleri açısından boşa gitmemişti. Bu dönem boyunca Rusya'nın bütün partilerini pratikte sınamak; ne Anayasacı Demokratların, ne Sosyalist Devrimcilerin, ne de Menşeviklerin toprak ağalarıyla ciddî bir şekilde bozuşmayacaklarını veya köylülerin menfaatleri için kendilerini feda etmeyeceklerini görmek ve Rusya'da toprak ağalariyle hiç bir bağı olmayan, köylülerin ihtiyaçlarını karşılamak için toprak ağalarını ezmeye hazır olan tek bir partinin —Bolşevik Partisinin— bulunduğu kanısına varmak imkanını elde ettiler. Bu, yoksul köylülerle proletaryanın ittifakı için sağlam bir temel teşkil etti. İşçi sınıfı ile yoksul köylüler arasındaki bu ittifak, uzun zamandan beri bocalayan ve ancak Ekim ayaklanmasının arifesinde devrime yürekten katılıp yoksul köylülerle güçbirliği yapan orta köylülerin tavrını belirledi

Bu ittifak olmadan Ekim Devriminin zafere ulaşamayacağını söylemeğe gerek yoktur.

4) İşçi sınıfı, siyasi savaşlarda çok denenmiş ve sınanmış olan Bolşevik Partisi gibi bir partl tarafından yönetiliyordu. Ancak son taarruzda halkı yönetebilecek kadar cesur ve hedefe giden yolda en ufak bir engele takılmayacak kadar temkinli olan Bolşevik Partisi gibl bir parti, barış için genel demokratık hareket, malikâne topraklarının ele geçirilmesi için yapılan köylü demokratik hareketi, ezilen ulusların millî bağımsızlık ve millî eşitlik hareketi ve burjuvaziyi devirerek proletarya diktatörlüğünü kurmaya yönelen sosyalist proletarya hareketi gibi birbirinden ayrı devrimci hareketleri tek bir ortak devrimci akımda bu denli ustaca kaynaştırabilirdi.

Hiç kuşkusuz, bu birbirinden ayrı devrimci akımların tek bir güçlü devrim selinde kaynaştırılması, Rusya'da kapitalizmin kaderini tayin etti.

5) Ekim Devrimi, emperyalist savaşın hâlâ doruğunda olduğu, önde gelen burjuva. devletlerinin iki düşman kampa ayrıldığı, birbirleriyle savaşmakta ve birbirlerinin gücünü baltalamakta oldukları, «Rusya işleri» ile etkili bir şekilde ilgilenemedikleri ve aktif olarak devrime karşı çıkamadıkları bir sırada başladı.

Bu, hiç şüphesiz, Ekim Devriminin zaferini kolaylaştırdı.

7. BOLŞEVİK PARTİSİNİN SOVYET İKTİDARINI SAĞLAMLAŞTIRMA MÜCADELESİ. BREST - LİTOVSK BARIŞI. YEDİNCİ PARTİ KONGRESİ.

Sovyet iktidarını sağlamlaştırmak için eski burjuva devlet mekanizması parçalanmalı, yıkılmalı ve yeni Sovyet devlet mekanizması onun yerini almalıydı. Bundan başka, toplumun imtiyazlı siyasi sınıflara bölünmesinin kalıntılarının ve milliyetlere baskı rejiminin yıkılması; kilisenin imtiyazlarının ortadan kaldırılması; karşı-devrimci basının ve legal ve illegal her türlü karşı-devrimci örgütün kapatılması; burjuva Kurucu Meclisin dağıtılması gerekliydi. Toprağın millîleştirilmesinden hemen sonra, büyük çapta sermayenin de millîleştirilmesi gerekiyordu. Ve son olarak, Sovyet iktidarının sağlamlaştırılmasını her şeyden fazla baltalayan savaş halinin sona erdirilmesi gerekliydi.

Bütün bu tedbirler, 1917 sonundan 1918 ortasına kadar bir kaç ay içinde yürürlüğe kondu.

Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler tarafından tezgahlanan, eski Bakanlık yetkililerince girişilen sabotajlar paramparça edildi ve bastırıldı. Bakanlıklar kaldırıldı ve yerine Sovyet idari mekanizması ve gerekli Halk Komiserlikleri getirildi. Ülkenın sanayiini yönetmek için Millî Ekonomi Yüksek Konseyi kuruldu. Karşı-devrimle ve sabotajla mücadele etmek için Bütün-Rusya Olağanüstü Komisyonu (Veçeka) kuruldu ve başına F. Cerjinski geçirildi. Kızıl Ordu ve Donanmanın kurulması kararlaştırıldı. Ekim Devriminden önce seçimleri yapılan ve barış, toprak ve iktidarın Sovyetlere geçmesi konularında Sovyetler İkinci Kongresinin kararlarını tanımayı reddeden Kurucu Meclis lağvedildi.

Feodalizm kalıntılarına, imtiyazlı sınıflar sistemine ve toplumsal hayatın her alanında eşitsizliğe son vermek için, imtiyazlı sınıfları kaldıran, milliyete ya da dine dayanan ayrımları kaldıran, kiliseyi devletten ve okulları kiliseden ayıran, kadınların eşitliği ve Rusya'daki bütün milliyetlerin eşitliğini tanıyan kararlar çıkarıldı.

Sovyet Hükümetinin «Rusya Halklarının Hakları Bildirisi» diye bilinen özel bir kararnamesi Rusya halklarının engellen-

meden gelişebilmek ve tam eşitlik haklarını kanunlaştırdı.

Burjuvazinin iktisadî gücünü zayıflatmak ve yeni Sovyet millî ekonomisini yaratmak için, öncelikle yeni Sovyet Sanayiini yaratmak için, bankalar, demiryolları, dış ticaret, ticaret filoları ve bütün sanayi kollarında —kömür, maden, petrol, kimyevi maddeler, makina yapımı, tekstil, şeker, vb.— bütün büyük girişimler millîleştirildi.

Ülkemizi, mali bakımdan yabancı kapitalistlerden bağımsız kılmak ve onların sömürüsünden kurtarmak için, Rus çarı ve Geçici Hükümet tarafından girişilmiş borçlanma taahhütleri feshedildi. Ülkemiz halkı, fetih savaşının sürdürülmesi için alınmış olan ve ülkemizi yabancı sermayeye bağlayan borçları ödemeyi reddetti.

Bu ve benzeri tedbirler, burjuvazinin, toprak ağalarının, gerici yetkililerin ve karşı - devrimci partilerin iktidarının kökünü kazıdı ve Sovyet Hükümetinin ülke içindeki durumunu büyük ölçüde güçlendirdi.

Fakat Almanya ve Avusturya ile savaş halinde olduğu sürece, Sovyet Hükümetinin durumu tam olarak güvenlik altına alınamazdı. Sovyet iktidarını sağlamlaştırmak için savaş sona erdirilmeliydi. Böylece, Ekim Devriminin zafere ulaştığı andan itibaren Parti, barış mücadelesini başlattı.

Sovyet Hükümeti, «savaşın halklara ve onların hükümetlerine adil, demokratik bir barışın sağlanması için derhal görüşmelere başlama» ları çağrısında bulundu. Fakat «müttefikler», İngiltere ve Fransa, Sovyet Hükümetinin bu teklifini reddettiler. Sovyet Hükümeti «müttefikler» in bu reddini göz önünde bulundurarak ve Sovyetlerin arzusuna uygun olarak Almanya ve Avusturya ile görüşmelere başlamaya karar verdi.

Görüşmeler 3 Aralıkta Brest - Litovsk'da başladı. 5 Aralıkta bir mütareke imzalandı.

Görüşmeler ülkenin iktisadî çöküntü içinde olduğu, savaş yorgunluğunun yaygınlaştığı, birliklerimizin siperleri terkettiği ve cephenin düşmekte olduğu bir sırada yapıldı. Bu görüşmeler sırasında, Alman emperyalistlerinin eşki çarlık imparatorluğu alanının büyük bölümlerini ele geçirmek ve Polonya'yı, Uk-

rayna'yı ve Baltık ülkelerini Almanya'ya bağımlı ülkeler haline getirmek istediği açığa çıktı.

Bu şartlar altında savaşı sürdürmek, yeni doğan Sovyet Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek olurdu. Sovyet iktidarını güçlendirmek ve ülkeyi düşman saldırısına karşı koruyabilecek yeni bir orduyu, Kızıl Orduyu yaratmak için zaman kazanmak amacıyla, işçi sınıfı ve köylülük, ağır barış şartlarını kabul etmek ve zamanın en tehlikeli yağmacısı olan Alman emperyalizmi önünde geri çekilmek zorunluluğu ile karşı karşıyaydı.

Menşevikler ve Sosyalist Devrimcilerden, en katıksız Beyaz Muhafızlara kadar bütün karşı-devrimciler, barışın sağlanmasına karşı çılgınca bir kampanya yürüttüler. Politikaları açıktı: Barış görüşmelerini yıkmak, bir Alman saldırısını kışkırtmak ve böylece hâlâ zayıf olan Sovyet iktidarını ve işçilerin ve köylülerin kazançlarını tehlikeye sokmak istiyorlardı.

Bu uğursuz tertiplerinde müttefikleri, Troçki ve onun suç ortağı olan Buharin'di. Buharin, Radek ve Piatakov ile birlikte, Partiye düşman olan fakat kendini «Sol Komünistler» adı altında gizleyen bir grubu yönetiyordu. Troçki ve «Sol Komünistler» grubu, savaşın devam etmesini talep ederek Parti içinde Lenin'e karşı şiddetli bir mücadeleye giriştiler. Bu kişiler Alman emperyalistlerine ve ülkedeki karşı-devrimcilere hizmet ediyorlardı, çünkü henüz bir orduya sahip olmayan genç Sovyet Cumhuriyetini Alman emperyalizminin darbelerine maruz bırakmaya çalışıyorlardı.

Bu, aslında «Sol» gevezelikle ustaca maskelenmiş bir provokasyon politikasıydı.

10 Şubat 1918'de Brest - Litovsk'taki barış görüşmeleri kesildi. Lenin ve Stalin, Parti Merkez Komitesi adına, barışın imzalanması için ısrar ettikleri halde, Brest - Litovsk'daki Sovyet delegasyonunun başında bulunan Troçki, Bolşevik Partisinin kesin emirlerini hainice çiğnedi. Sovyet Cumhuriyetinin, Almanya'nın teklif ettiği şartlarla barışı imzalamayı reddettiğini açıkladı. Aynı zamanda, Almanlara, Sovyet Cumhuriyetinin savaşmıyacağını ve orduyu terhis etmeye devam edeceğini bildirdi.

Bu canavarca bir işti. Alman emperyalistleri, Sovyet ülkesinin çıkarlarını çiğneyen böyle bir hainden başka hiç bir şey isteyemezlerdi.

Alman Hükümeti mütarekeyi bozdu ve saldırıya geçti. Eski ordumuzun kalıntıları Alman birliklerinin saldırısı karşısında parçalandılar ve dağıldılar. Almanlar çok büyük alanları ele geçirerek ve Petersburg'u tehdit ederek hızla ilerlediler. Alman emperyalizmi, Sovyet iktidarını yıkmak ve ülkemizi kendi sömürgesi haline getirmek amacıyla Sovyet ülkesini istila etti. Eski çarlık ordusunun kalıntıları, Alman emperyalizminin silahlı güruhuna karşı duramadılar ve onların darbeleri karşısında sürekli olarak geriledilər.

Fakat Alman emperyalistlerinin silahlı müdahelesi, ülkede muazzam bir devrimci kabarış için bir işaret oldu. Parti ve Sovyet Hükümeti, «Sosyalist anavatan tehlikede!» çağrısında bulundu. Ve buna cevap olarak işçi sınıfı derhal Kızıl Ordu alayları meydana getirmeye başladı. Yeni ordunun, devrimci halkın ordusunun genç birlikleri, tepeden tırnağa silahlanmış Alman yağmacılarına karşı kahramanca direndiler. Narva'da ve Pskov'da Alman istilacıları kesin olarak geri püskürtüldüler. Petersburg'a doğru ilerleyişleri durduruldu. Alman emperyalizminin kuvvetlerinin defedildiği gün olan 23 Şubat, Kızıl Ordunun doğuş tarihi olarak anılır.

18 Şubat 1918'de Parti Merkez Komitesi, Lenin'in, Alman Hükümetine derhal bir barışın imzalanmasını teklif eden bir telgraf çekilmesi önerisini onayladı. Fakat Almanlar, daha elverişli şartlar sağlamak için ilerlemeye devam ettiler ve Alman Hükümeti ancak 22 Şubatta barışın imzalanmasını arzuladığını belirtti. Barış şartları şimdi, ilkinden çok daha ağırdı.

Lenin, Stalin ve Sverdlov, barışın imzalanmasından yana bir karar alınması için Merkez Komitesi'nde, Troçki, Buharin ve diğer Troçkistlere karşı kararlı bir mücadele vermek zorunda kaldılar. Lenin, Buharin ve Troçki'nin «Alman emperyalistlerine açıkça **yardım edip** Almanya'daki devriminin büyüme ve gelişmesine **engel olduğunu»** bildirdi. (Lenin, **Seçme Eserler,** İng bas., Moskova 1947, Cilt II, s. 287)

23 Şubatta Merkez Komitesi Alman Komutanlığının şart-

larını kabul etmeye ve barış andlaşmasını imzalamaya karar verdi. Troçki ve Buharin'in ihaneti, Sovyet Cumhuriyetine pahalıya maloldu. Polonya sışında Letonya ve Estonya da Almanların eline geçti; Ukrayna Sovyet Cumhuriyetinden koparıldı ve Alman devletinin hükümranlığı altına girdi. Sovyet Cumhuriyeti Almanlara tazminat ödemek zorunda kaldı.

Bu arada «Sol Komünistler» Lenin'e karşı mücadelelerini sürdürüyorlar ve gittikçe ihanet batağına saplanıyorlardı.

Yönetimi geçici olarak «Sol Komünistler»in (Buharin, Ossinski, Yakovleva, Stukov ve Mantsev) eline geçmiş olan Parti Moskova Bölge Bürosu, Partiyi bölmeye yönelmiş bir karar, Merkez Komitesine güvensizlik kararı aldı. Büro, «Parti içinde bir bölünmenin pek yakın bir gelecekte kaçınılmaz olacağını» düşündüğünü bildirdi. «Sol Komünistler», kararlarında anti-Sovyet bir tutum takınacak kadar ileri gittiler. «Uluslararası devrimin menfaatleri açısından, şu anda sadece biçimsel bir hale gelmiş olan Sovyet iktidarının yok olma ihtimalini kabul etmeyi uygun buluyoruz,» diyorlardı.

Lenin bu kararı «garip ve canavarca» olarak damgaladı

O zamanlar Troçki'nin ve «Sol Komünistler» In bu anti-Parti tavırlarının gerçek nedeni henüz Parti tarafından iyi kavranmamıştı. Fakat anti-Sovyet «Sağcılar ve Troçkiciler Bloku» nun son duruşması (1938'in başı) Buharin ve onun başını çektiği «Sol Komünistler» grubunun o sıralarda Troçki ve «Sol» Sosyalist Devrimcilerle birlikte Sovyet Hükümetine karşı gizli bir komplo hazırladıklarını açığa çıkardı. Şimdi Buharin, Troçki ve onların suç ortaklarının, Brest - Litovsk barışını yıkmaya, V. İ. Lenin'i, J.V. Stalin'i ve Y.M. Sverdlov'u tutuklayıp öldürmeye ve Buharinciler, Troçkiciler ve «Sol» Sosyalist Devrimcilerden meydana gelen yeni bir hükümet kurmaya karar vermiş oldukları bilinmektedir.

Elaltından bu karşı-devrimci komployu tezgahlarken, «Sol Komünistler» grubu Troçki'nin desteği ile Bolşevik Partisine açıkça saldırdı. Onu bölmeye ve saflarını dağıtmaya çalıştı. Fakat bu ciddi dönemeçte Parti, Lenin, Stalin ve Sverdlov'un etrafında toplandı ve bütün diğer sorunlarda olduğu gibi barış sorununda da Merkez Komitesini destekledi.

«Sol Komünist» grup tecrit edildi ve yenilgiye uğratıldı.

Partinin barış sorunu üzerindeki son kararını alabilmesi için, Yedinci Parti Kongresi toplandı.

Kongre 6 Mart 1918'de açıldı. Bu, Partimiz iktidarı ele geçirdikten sonra yapılan ilk kongreydi. Kongreye 145 000 parti üyesini temsil eden, 46'sı oy hakkına ve 58'i yalnız söz hakkına sahip 104 delege katıldı. Aslında Partinin o zamanki üye sayısı 270 000'den az değildi. Kongrenin acil olarak toplanması yüzünden örgütlerin bir çoğunun zamanında delege yollayamaması ve hele Alman işgali altındaki örgütlerin hiç delege yollayamamaları, bu farklılığa yol açtı.

Lenin bu kongrede Brest - Litovsk barışı üzerine rapor verirken şunları söylesi: «... İçinde bir Sol muhalefetin meydana gelmesinden dolayı Partimizin şu arada geçirmekte olduğu vahim kriz, Rus Devriminin başından geçen en önemli krizlerden biridir.» (Lenin, **Seçme Eserler,** İng. bas., Moskova 1947, Cilt II, s. 299)

Brest - Litosvk Barışı konusunda Lenin tarafından önerilen tasarı, 12'ye karşı 30 oyla benimsendi. Dört kişi çekimser kaldı.

Bu kararın kabulünün ertesi günü «Huzursuz Bir Barış» adlı bir makale yazan Lenin, şöyle diyordu: «Barış şartları dayanılmayacak kadar ağırdır. Buna rağmen tarih, çizgisini izleyecektir... **Örgütlenmek, örgütlenmek ve tekrar örgütlenmek** için çalışmaya başlıyalım. Bütün güçlüklere rağmen gelecek bizimdir.» (Lenin, **Toplu Eserler,** Rus bas, Cilt XX, s. 288)

Kongre, aldığı kararda emperyalist devletlerin Sovyet Cumhuriyetine karşı daha başka saldırılara girişmelerinin kaçınılmaz olduğunu ve bu yüzden, işçilerin ve köylülerin öz - disiplininin ve disiplini kuvvetlendirmek için en enerjik ve kararlı tedbirleri almayı; kitleleri sosyalist ülkeyi fedakarca savunmaya hazırlamayı; Kızıl Orduyu örgütlemeyi; ve askeri eğitimi zorunlu kılmayı Partinin temel görevi saydığını açıkladı.

Kongre, Lenin'in Brest - Litovsk anlaşması konusundaki politikasını onaylayarak, Troçki ve Buharin'in tutumunu mahkum etti ve yenilgiye uğrayan «Sol Komünistler»in bölücü faaliyetlerini kongrede de sürdürme çabalarını kınadı.

Brest - Litovsk Barışı Partiye, Sovyet iktidarını sağlamlaştırmak ve ülkenin iktisadî hayatını düzenlemek için zaman kazandırdı.

Barış, emperyalist kampı içersindeki çatışmalardan (Avusturya ve Almanya ile İtilâf devletleri arasında hâlâ devam eden savaştan) yararlanarak düşman güçlerini dağıtmayı, Sovyet iktisadi sistemini örgütlemeyi ve bir Kızıl Ordu yaratmayı mümkün kıldı.

Barış, proletaryanın, köylülerin desteğini korumasını ve İç Savaşta Beyaz Muhafız generallerini yenilgiye uğratmak için kuvvet biriktirmesini mümkün kıldı.

Ekim Devrimi döneminde Lenin Bolşevik Partisine, şartların uygun olduğu zamanlarda korkusuzca ve kararlı bir şekilde ilerlemeyi öğretmişti. Brest - Litovsk Barışı döneminde Lenin Partiye, düşman kuvvetlerinin bizden çok daha güçlü olduğu zamanlarda, bütün kuvvetleri toplayarak yeni bir saldırıya geçebilmek için düzenli bir şekilde geri çekilmeyi öğretti.

Tarih, Lenin'in çizgisinin doğruluğunu tam olarak kanıtlamıştır.

Yedinci Kongrede Partinin isminin ve Parti Programının değiştirilmesi kararlaştırıldı. Partinin ismi Rus Komünist Partisi (Bolşevik) - R. K. P. (B) - oldu. Lenin, bu ad Partinin hedefine, yani Komünizmin gerçekleştirilmesine tam olarak uyduğu için, Partimize Komünist Partisi adı verilmesini önerdi.

Lenin'in program taslağını temel alan yeni bir Parti Programı hazırlanması için, içinde Lenin ve Stalin'in de bulunduğu özel bir komisyon seçildi.

Böylece Yedinci Kongre, tarihî önemi büyük olan bir görev başardı: Parti safları içine gizlenmiş olan düşmanı, «Sol Komünistler»i ve Troçkicileri yenilgiye uğrattı; ülkeyi emperyalist savaştan çekip çıkarmayı başardı; barış ve nefes alma zamanı sağladı; Kızıl Ordunun örgütlenmesi için Partiye zaman kazandırdı; ve Partiye, millî ekonomiye sosyalist düzenin getirilmesi görevini verdi.

8 SOSYALİZMİN KURULUŞUNUN İLK ADIMLARI ÜZERİNE LENİN'İN PLANI. YOKSUL KÖYLÜ KOMİTELERİ VE KULAKLARIN DİZGİNLENMESİ. «SOL» SOSYALİST DEVRİMCİLERİN AYAKLANMASI VE AYAKLANMANIN BASTIRILMASI. SOVYETLERİN BEŞİNCİ KONGRESİ VE RFSSC ANAYASASININ KABULÜ.

Barışı sağlamış ve böylece zaman kazanmış olan Sovyet Hükümeti, sosyalizmin kuruluşu çalışmalarına girişti. Lenin 1917 Kasım'ı ile 1918 Şubat'ı arasındaki dönemi, «Kızıl Muhafızların sermayeye hücumu» aşaması diye adlandırdı. 1918 yılının ilk yarısında, Sovyet Hükümeti burjuvazinin iktisadî gücünü kırmayı; millî ekonominin kilit noktalarını (atelyeleri, fabrikaları, bankaları, demiryollarını, dış ticareti, ticaret filosunu, v.b.) kendi ellerinde toplamayı; burjuva devlet iktidarı mekanizmasını yıkmayı ve Sovyet iktidarını yıkmak için yapılan ilk karşı - devrimci girişimleri ezmeyi **başardı.**

Fakat bu hiç bir şekilde yeterli değildi. Eğer bir ilerleme olacaksa, eski düzenin yıkılmasını yenisinin kuruluşu izlemeliydi. Böylece, 1918 baharında, «mülksüzleştiricilerin mülksüzleştirilmesi» nden yeni bir sosyalist kuruluş dönemine — kazanılan zaferlerin örgütsel açıdan pekiştirilmesine, Sovyet millî ekonomisinin kurulmasına doğru bir geçiş başladı. Lenin, kazanılan zamandan, sosyalist iktisadî sistemin temelini atmaya başlamak için en geniş ölçüde yararlanılmasını savunuyordu. Bolşeviklerin üretimi yeni bir biçimde örgütlemeyi ve yönetmeyi öğrenmeleri gerekiyordu. Lenin, Bolşevik Partisinin Rusyayı inandırdığını; Bolşevik Partisinin Rusya'yı halk için zenginlerden kurtardığını ve şimdi de Bolşeviklerin Rusya'yı yönetmeyi öğrenmeleri gerektiğini yazıyordu.

Lenin bu aşamada başlıca görevin, ülkede üretilen herşeyin hesabının tutulması ve bütün ürünlerin dağıtımının denetlenmesi olduğunu söylüyordu. Ülkenin ekonomik sisteminde küçük burjuva unsurlar hakimdi. Şehirde ve kırlardaki milyonlarca küçük mülk sahibi, kapitalizmin üreme alanını meydana getiriyordu. Bu küçük mülk sahipleri ne çalışma disiplini ne de kamu disiplinini tanıyorlardı; devlet muhasebesi ve kontrolü

sistemine boyun eğmiyorlardı. Bu zor dönemde özellikle tehlikeli olan, küçük burjuva spekülasyon ve vurgunculuk dalgası, küçük mülk sahiplerinin ve tüccarların halkın ihtiyaçlarından yararlanarak kâr sağlamasıydı.

Parti, çalışmada gevşekliğe, sanayide çalışma disiplininin yokluğuna karşı çetin bir mücadele başlattı .Kitleler yeni çalışma usüllerine alışmakta zorluk çekiyorlardı. Çalışma disiplini için verilen mücadele, o dönemde giderek başlıca görev halini aldı.

Lenin, sosyalist yarışmanın geliştirilmesinin, parça başına ücret sisteminin başlatılmasının; ücret eşitliğine karşı koymanın; devletten mümkün olduğu kadar fazla koparmak isteyenlere karşı, aylaklara ve vurgunculara karşı eğitim ve ikna yöntemlerinin yanı sıra zor da kullanılmasının gerekliliğine işaret etti. Yeni disiplinin —emeğin disiplininin, yoldaşça ilişkilerin disiplininin, Sovyet disiplininin— çalışan milyonların günlük, pratik çalışmalarıyla gelişecek bir şey olduğu ve «bu görevin bütün bir tarihî çağı kapsayacağı» kanısındaydı. (Lenin, **Toplu Eserler,** Rus. bas., Cilt XXIII, s. 44)

Sosyalizmin kuruluşunun, yeni sosyalist üretim ilişkilerinin kuruluşunun bütün bu meseleleri, Lenin tarafından ünlü eseri **Sovyet Hükümetinin Acil Görevleri**'nde ele alınmıştı.

Sosyalist Devrimciler ve Menşeviklerle ortaklaşa hareket eden «Sol Komünistler», bu meseleler üzerinde de Lenin'le mücadele ettiler. Buharin, Ossinski ve diğerleri, disipline, işletmelerde tek - adam sevk ve idaresine, sanayide burjuva uzmanlarının çalıştırılmasına ve etkin iş yöntemlerinin uygulanmasına karşı çıktılar. Bu politikanın burjuva şartlarına bir dönüş olduğunu iddia ederek Lenin'e karaçalmak istediler. Aynı zamanda «Sol Komünistler», Rusya'da sosyalist kuruluşun ve sosyalizmin zaferinin imkansız olduğu yolundaki Troçkist görüşü savundular.

«Sol Komünistler»in «sol» gevezelikleri, disipline karşı çıkan ve devletin iktisadî hayatı düzenlemesine, muhasebe ve kontrole düşman olan kulakları, aylakları ve vurguncuları korumalarını gizlemeye yarıyordu.

Yeni Sovyet sanayiinin örgütlenme ilkelerini tesbit eden

Parti, bundan sonra, bu sırada yoksul köylüler ile kulaklar arasındaki şiddetli mücadelelere sahne olan kırsal bölgelerin meselelerine el attı. Kulaklar güçlenmekte ve toprak ağalarından müsadere edilmiş olan topraklara el koymaktaydılar. Yoksul köylülerin yardıma ihtiyacı vardı. Kulaklar proletarya hükümetiyle mücadele ediyorlar ve ona sabit fiyatlarla tahıl satmayı reddediyorlardı. Sovyet devletini aç bırakarak onu Sosyalist tedbirleri kaldırmaya zorlamak istiyorlardı. Parti, karşı - devrimci kulakları ezme görevini yüklendi. Yoksul köylüleri örgütlemek ve ürün fazlalarını saklamakta olan kulaklara karşı mücadelenin kazanılmasını sağlamak amacıyla, kırsal alanlara sanayi işçilerinden kurulu bölükler gönderildi.

> «Yoldaşlar, işçiler, devrimin kritik bir durumda bulunduğunu unutmayın», diye yazıyordu Lenin. «Unutmayın ki, devrimi **yalnız siz** kurtarabilirsiniz, başkası değil. Seçilmiş, siyasi bakımdan ileri, sosyalizm davasına sadık, rüşvete ve yağmanın çekiciliğine itibar etmeyen ve kulaklara, vurgunculara çapulculara, rüşvetçilere ve düzen bozuculara karşı demir bir güç yaratabilecek yetenekte onbinlerce işçiye ihtiyacımız vardır.» (Lenin, **Toplu Eserler,** Rus bas., Cilt XXIII, s. 25)

Lenin, «Ekmek için mücadele, sosyalizm için bir mücadeledir» dedi. Ve kırsal bölgelere gönderilen işçi bölükleri bu sloganı altında örgütlendiler. Bir yiyecek diktatörlüğü kuran ve sabit fiyatlarla tahıl alımı için Halk İaşe Komiserliği organlarına olağanüstü yetkiler veren bir dizi kararname yayınlandı.

11 Haziran 1918'de yayınlanan bir kararnameyle **Yoksul Köylü Komiteleri** kuruldu. Bu komiteler kulaklara karşı mücadelede, müsadere edilmiş toprakların yeniden dağıtımında ve tarım araçlarının dağıtımında, kulaklardan yiyecek fazlalarının toplanmasında, İşçi sınıfı merkezlerine ve Kızıl Orduya gıda maddelerinin sağlanmasında önemli bir rol oynadı. 50 milyon hektarlık kulak arazisi yoksul ve orta köylülerin ellerine geçti. Kulakların üretim araçlarının önemli bir kısmı müsadere edildi ve yoksul köylülere devredildi.

Yoksul Köylü Komitelerinin kurulması, sosyalist devrimin kırsal bölgelerdeki gelişiminde daha ileri bir aşamaydı. Bu ko-

miteler proletarya diktatörlüğünün köylerdeki kaleleriydi. Kızıl Orduya köylülerden asker sağlanması da, büyük ölçüde Yoksul Köylü Komiteleri sayesinde başarıldı.

Köylük bölgelerdeki proletarya seferberliği ve Yoksul Köylü Komitelerinin örgütlenmesi, kırsal alanlarda Sovyet iktidarını sağlamlaştırdı ve orta köylülerin Sovyet iktidarı safına kazanılmasında çok büyük siyasi rol oynadı.

1918 yılı sonunda, görevlerini yerine getirdikten sonra Yoksul Köylü Komiteleri, Köylü Sovyetleriyle birleştirildi ve böylece varlıkları son buldu.

4 Temmuz 1918'de başlayan Sovyetler Beşinci Kongresinde «Sol» Sosyalist Devrimciler kulakları savunarak Lenin'e karşı şiddetli bir saldırıya geçtiler. Kulaklara karşı mücadelenin ve köylere işçi iaşe bölükleri gönderilmesinin durdurulmasını istediler. «Sol» Sosyalist Devrimciler, kongrenin çoğunluğunun politikalarına kararlı bir şekilde karşı çıktığını görünce, Moskova'da bir ayaklanma başlattılar ve Trlohsvlatltelskl Bulvarını işgal ederek buradan Kremlin'i topa tuttular. Bu çılgınca macera, Bolşevikler tarafından bir kaç saat içinde bastırıldı. «Sol» Sosyalist Devrimciler ülkenin bir kaç yerinde daha ayaklanma teşebbüslerinde bulundular, fakat bu isyanlar her yerde hızla ezildi.

Anti - Sovyet «Sağcılar ve Troçkiciler Bloku»nun yargılanmasının şimdi ortaya koyduğu gibi, «Sol» Sosyalist Devrimcilerin isyanı Buharin ve Troçki'nin bilgisi ve onayıyla başlatılmıştı ve bu, Buharinciler, Troçkiciler ve «Sol» Sosyalist Devrimcilerin Sovyet iktidarına karşı giriştikleri genel karşı - devrimci komplonun bir parçasıydı.

Yine bu arada, daha sonra Troçki'nin ajanı olacak Blumkin adlı bir «Sol» Sosyalist Devrimci, Alman Elçiliğine girdi ve Almanya ile bir savaş çıkmasını kışkırtmak amacıyla, Moskova'daki Alman Elçisi Mirbach'ı katletti. Fakat Sovyet Hükümeti savaşı önlemeyi ve karşı - devrimcilerin provokasyon planlarını boşa çıkarmayı başardı.

Sovyetlerin Beşinci Kongresi, İlk Sovyet Anayasasını, Rus Federatif Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Anayasasını kabul etti.

KISA ÖZET

17 Şubatı ile Ekimi arasındaki sekiz ayda, Bolşevik Partisi işçi sınıfının çoğunluğunu ve Sovyetlerde çoğunluğu kazanmak ve sosyalist devrime milyonlarca köylünün desteğini sağlamak gibi son derece güç bir görevi başardı. Bu partilerin politikasını adım adım açığa çıkartarak ve bunun emekçi halkın çıkarlarına aykırı olduğunu göstererek, bu kitleleri küçük — burjuva partilerinin (Sosyalist - Devrimcilerin, Menşeviklerin ve Anarşistlerin) etkisinden kurtardı. Bolşevik Partisi, cephede ve cephe gerisinde geniş bir siyasî çalışma göstererek kitleleri Ekim Sosyalist Devrimine hazırladı.

Bu dönemde, Partinin tarihinde tayin edici önemdeki olaylar, Lenin'in yurt dışındaki sürgünden dönüşü, Lenin'in Nisan Tezleri, Partinin Nisan Konferansı ve Altıncı Parti Kongresi idi. Parti kararları, işçi sınıfına bir güç kaynağı oldu ve ona zafer inancı aşıladı; işçiler bu kararlarda, devrimin önemli meselelerinin çözümünü buldular. Nisan Konferansı, Partinin çalışmalarını burjuva - demokratik devriminden sosyalist devrime geçiş mücadelesine yöneltti. Altıncı Kongre, Partiyi burjuvaziye ve Geçici Hükümete karşı silahlı bir ayaklanmaya yöneltti.

Uzlaşıcı Sosyalist Devrimci ve Menşevik partiler, Anarşistler ve komünist olmayan diğer partiler, gelişme devirlerini tamamladılar: Bunların hepsi, daha Ekim Devriminden önce burjuva partileri haline geldiler ve kapitalist sistemin korunması ve bütünlüğü için mücadele ettiler. Bolşevik Partisi, kitlelerin burjuvaziyi devirme ve Sovyet iktidarını kurma mücadelesini yöneten tek partiydi.

Aynı zamanda Bolşevikler, Parti içindeki teslimiyetçilerin (Zinoviev, Kamenev, Rikov, Buharin, Troçki ve Piatakov'un) Partiyi sosyalist devrim yolundan saptırma çabalarını yenilgiye uğrattılar.

Bolşevik Partisi tarafından yönetilen işçi sınıfı, yoksul köylülerle ittifak kurarak ve askerlerin ve bahriyelilerin desteğini sağlayarak burjuvazinin iktidarını devirdi, Sovyetlerin iktidarını kurdu, yeni tipte bir devlet —bir Sosyalist Sovyet devleti—

kurdu, toprak ağalarının toprak mülkiyetini ortadan kaldırdı, toprağı kullanmaları için köylülere devretti, ülkedeki bütün toprağı millîleştirdi, kapitalistleri mülksüzleştirdi, Rusya'nın savaştan çekilmesini başardı ve barışı sağladı, yani çok gerekli olan bir soluklanma süresi elde etti ve böylece sosyalist kuruluşun gelişmesi için gerekli şartları yarattı.

Ekim Sosyalist Devrimi kapitalizmi ezdi, burjuvaziyi üretim araçlarından yoksun bıraktı ve atelyeleri, fabrikaları, toprağı, demiryollarını ve bankaları bütün halkın mülkü, kamu mülkü haline getirdi.

Proletarya diktatörlüğünü kurdu ve bu geniş ülkenin yönetimini işçi sınıfına vererek onu hakim sınıf haline getirdi.

Böylece Ekim Sosyalist Devrimi insanlık tarihinde yeni bir çağı, proleter devrimleri çağını açtı

SEKİZİNCİ BÖLÜM

YABANCI ASKERİ MÜDAHALE VE İÇ SAVAŞ DÖNEMİNDE BOLŞEVİK PARTİSİ

(1918 — 1920)

1. YABANCI ASKERİ MÜDAHALENİN BAŞLANGICI. İÇ SAVAŞIN İLK DÖNEMİ.

Savaşın Batıda bütün şiddeti ile devam ettiği bir zamanda, Brest - Litovsk Barışının yapılması ve kabul edilen bir dizi devrimci iktisadi tedbirin sonucu olarak Sovyet iktidarının sağlamlaştırılması, Batılı emperyalistler, özellikle İtilaf ülkeleri arasında derin bir panik yarattı.

İtilaf emperyalistleri, Almanya ile Rusya arasında barış yapılmasının, Almanya'nın savaştaki durumunu güçlendirebileceğinden ve buna paralel olarak kendi ordularının durumunu kötüleştirebileceğinden korktular. Dahası, Rusya ile Almanya arasındaki barışın, bütün ülklerdeki ve bütün cephelerdeki barış arzusunu körükleyeceğinden ve savaşın yürütülmesini sekteye uğratacağından, böylelikle emperyalist amaçlarının zarar göreceğinden korktular. Son olarak da, geniş bir ülkenin toprakları üzerinde bir Sovyet Hükümetinin kurulmasının ve onun, burjuvazinin iktidarını devirdikten sonra yurt içinde sağladığı başarının, Batının işçilerine ve askerlerine bulaşıcı bir örnek olmasından korktular. Uzayan savaştan derin memnunsuzluk duyan işçiler ve askerler, Rusların izinden gidebilir ve süngülerini kendi efendilerine, kendilerini ezenlere çevirebilir-

lerdi. Bütün bu nedenlerle İtilaf hükümetleri, Sovyet Hükümetini devirmek ve ülkede burjuva düzenini yeniden kuracak, Almanlarla barış anlaşmasını iptal edecek ve Almanya ve Avusturya'ya karşı askeri cepheyi yeniden açacak bir burjuva hükümeti kurmak amacıyla, Rusya'ya silahlı müdahalede bulunmaya karar verdiler.

İtilaf emperyalistleri Sovyet Hükümetinin sallantıda olduğuna inandıklarından ve düşmanlarından gelecek herhangi bir çabayla onun kısa zamanda düşmesinin kaçınılmaz olduğundan şüphe etmediklerinden, bu meşum teşebbüse kolayca sarıldılar.

Sovyet iktidarının başarıları ve sağlamlaşması, devrik sınıflar, yani toprak ağaları ve kapitalistler arasında; yenik partilerin, yani Anayasacı - Demokratların, Menşeviklerin, Sosyalist Devrimcilerin, Anarşistlerin ve her türden burjuva milliyetçilerinin saflarında ve Beyaz Muhafız Generalleri, Kazak subayları vb. arasında, daha da büyük panik yarattı.

Ekim Devriminin zaferinin ilk günlerinden itibaren bütün bu düşman unsurlar, Rusya'da bir Sovyet iktidarına yer olmadığını, bunun yıkılmaya mahkum olduğunu, birkaç hafta ya da bir veya iki veya en fazla üç ay içinde devrileceğini avazları çıktığı kadar haykırmaya koyuldular. Fakat düşmanlarının bütün beddualarına rağmen Sovyet iktidarı varolmaya ve güç kazanmaya devam ettikçe, Rusya içindeki düşmanları, onun sandıklarından çok daha güçlü olduğunu ve onu devirmenin bütün karşı - devrim güçleri açısından büyük çabaları ve şiddetli bir mücadeleyi gerektireceğini kabul etmeye mecbur kaldılar. Bu yüzden, geniş ölçüde karşı - devrimci ayaklanma faaliyetlerine girişmeye, karşı - devrim güçlerini seferber etmeye, askeri kadrolar toplamaya ve özellikle Kazak ve kulak bölgelerinde isyanlar örgütlemeye karar verdiler.

Böylece daha 1918'in ilk yarısında, Sovyet İktidarını devirmeye hazırlanan iki belirgin güç, yani yabancı itilaf emperyalistleri ve içerdeki karşı - devrimciler, ortaya çıkmış oldular.

Bu güçlerden hiçbiri, Sovyet iktidarının devrilmesini üstlenebilmek için gerekli şartlara tek başına sahip değildi. Rus-

ya'daki karşı devrimciler, Sovyet iktidarına karşı bir ayaklanma başlatmaya yeterli, esas olarak Kazakların üst sınıflarından ve kulaklardan derlenmiş belirli bir askeri kadroya ve insan gücüne sahiptiler. Fakat ne paraları, ne de silahları vardı. Öte yandan, yabancı emperyalistlerin parası ve silahı vardı, fakat bu müdahale için yeterli sayıda birliği «ayıramıyorlardı». Yalnızca bu birliklere Almanya ve Avusturya ile savaşta muntaç oldukları için değil, fakat aynı zamanda bunlar Sovyet iktidarına karşı bir savaşta tam güvenilir olmayabileceklerinden ötürü bunu yapamıyorlardı.

Sovyet iktidarına karşı mücadelenin şartları, iç ve dıştaki bu iki anti - Sovyet gücün birliğini zorunlu kılıyordu. Ve bu birlik 1918'in ilk yarısında gerçekleştirildi.

Sovyet iktidarına karşı, onun iç düşmanlarının karşı - devrimci ayaklanmalarıyla desteklenen yabancı askerî müdahale, işte böyle başladı.

Bu, Rusya'da soluklanma döneminin sonu ve Rusya uluslarının işçi ve köylülerinin, Sovyet iktidarının dış ve iç düşmanlarına karşı savaşı olan, İç Savaşın başlangıcıydı.

İngiliz, Fransız, Japonya ve Amerikan emperyalistleri askerî müdahalelerine, savaş ilân etmeksizin başladılar. Oysa bu müdahale bir savaştı, Rusya'ya karşı bir savaştı, hem de savaşların en kötüsüydü. Bu «uygar» çapulcular gizlice ve sinsice Rusya kıyılarına ulaştılar ve birliklerini Rus topraklarına çıkarttılar.

İngiltere ve Fransa, birliklerini kuzeye çıkarttılar, Arhangel ve Murmansk'ı işgal ettiler, mahalli bir Beyaz Muhafız ayaklanmasını desteklediler, Sovyetleri devirdiler ve bir Beyaz «Kuzey Rusya Hükümeti» kurdular.

Japonlar birliklerini Viladivostok'a çıkardılar, Kıyı Eyaletini ele geçirdiler, Sovyetleri dağıttılar ve burjuva düzenini geri getirecek olan Beyaz Muhafız asilerini desteklediler.

Kuzey Kafkasya'da General Kornilov, General Alekseyev ve General Denikin, İngiliz ve Fransızların desteği ile Beyaz Muhafız «Gönüllü Ordusu»nu kurdular, Kazak üst sınıflarını ayaklandırdılar ve Sovyetlere karşı savaşa giriştiler.

Don boyunda, General Krasnov ve General Mamontov, Alman emperyalistlerinin gizli desteği ile (Almanlar, Almanya ile Rusya arasındaki barış antlaşması yüzünden onları açıkça desteklemekten çekiniyorlardı), Don Kazaklarını ayaklandırdılar Don bölgesini işgal ettiler ve Sovyetlere karşı savaşa giriştiler.

Orta Volga bölgesinde ve Sibiryada, İngilizler ve Fransızlar Çekoslovak Kolordusu ayaklanmasını kışkırttılar. Savaş esirlerinden meydana gelen bu kolordu Sibirya ve Uzak Doğu üzerinaen yurtlarına dönmek için Sovyet Hükümetinden izin almıştı. Fakat bunlar yolda, Sosyalist - Devrimciler ve İngilizlerle Fransızlar tarafından Sovyet iktidarına karşı bir isyan için kullanıldılar. Kolordunun isyanı, Volga bölgesindeki ve Sibirya'daki kulaklar ile Sosyalist - Devrimcilerin etkisi altındaki Votkinsk ve Izhevsk fabrikaları işçilerinin isyanı için bir işaret oldu. Volga bölgesinde Samara'da bir Beyaz Muhafız - Sosyalist Devrimci hükümeti ve Sibirya'da Omsk'da bir Beyaz Muhafız hükümeti kuruldu.

Almanya, bu İngiliz - Fransız - Japon - Amerikan bloku müdahalesinde rol almadı; alamazdı da, çünkü bütün diğer sebepler bir yana, bu blokla savaş halinde idi. Fakat buna ve Rusya ile Almanya arasındaki barış antlaşmasının varlığına rağmen, hiç bir Bolşevik, Kayzer Wilhelm hükümetinin de, Sovyet Rusya'nın İngiliz - Fransız - Japon - Amerikan istilacıları kadar kudurmuş bir düşmanı olduğundan şüphe etmiyordu. Ve gerçekten de Alman emperyalistleri, Sovyet Rusya'yı tecrit etmet, zayıflatmak ve yok etmek için ellerinden geleni yaptılar. Beyaz Muhafızların elinden Ukrayna Rada'sı (Konseyi) ile yapılan bir «antlaşma» ya uygun olarak ondan Ukrayna'yı kopardılar, Rada'nın isteği üzerine birliklerini Ukrayna'ya soktular ve Sovyet Rusya ile her çeşit bağlantının sürdürülmesini yasaklayarak, Ukrayna halkını insafsızca soymaya ve ezmeye başladılar, Kafkasya'yı Sovyet Rusyadan kapardılar; Gürcü ve Azeri milliyetçilerinin isteği üzerine buraya Alman ve Türk birlikleri gönderdiler ve Bakû ile Tiflis'de efendi rolü oynamaya başladılar. Don boyunda Sovyet iktidarına karşı bir isyan çıkartmış olan General Krasnov'a, açıkça olmamakla birlikte el altından bol miktarda silah ve malzeme sağladılar.

Sovyet Rusya, böylelikle temel yiyecek, ham madde ve yakıt kaynaklarından yoksun bırakılmış oldu.

O dönemde Sovyet Rusya'da şartlar ağırdı. Ekmek ve et sıkıntısı vardı. İşçiler açlık çekiyorlardı. Moskova'da ve Petrograd'da onlara gün aşırı 55 gram kadar bir ekmek tayını dağıtılıyordu ve hiç ekmek dağıtılmadığı dönemler de oluyordu. Ham madde ve yakıt yokluğundan, fabrikalar durmuştu veya durmak üzereydi. Fakat işçi sınıfı da, Bolşevik Partisi de inancını kaybetmemişti. O dönemin inanılmaz güçlüklerinin üstesinden gelmek için canını dişine takarak verilen mücadele, işçi sınıfının taşıdığı enerjinin ne kadar tükenmez ve Bolşevik Partisinin itibarının ne kadar muazzam olduğunu göstermiştir.

Parti, ülkenin bir silahlı kamp olduğunu ilan etti ve iktisadî, kültürel ve siyasi hayatı bir savaş düzenine soktu. Sovyet Hükümeti «Sosyalist anavatanının tehlikede olduğunu» ilan etti ve bütün halkı onu savunmaya çağırdı. Lenin «her şey cephe için!» şiarını attı ve yüzbinlerce işçi ve köylü gönüllü olarak Kızıl Orduya katılarak cepheye hareket etti. Partinin ve Komünist Gençlik Birliğinin üyelerinin yarısı cepheye gitti. Parti, halkı, **anavatan için savaş,** yabancı istilacılara ve devrimin alaşağı etmiş olduğu sömürücü sınıfların isyanlarına karşı bir savaş için harekete geçirdi. Lenin tarafından örgütlenen İşçilerin ve Köylülerin Savunma Konseyi, cepheye takviye, yiyecek, giyecek ve silah sağlanması işini yönetiyordu. Gönüllülük sisteminin yerine zorunlu askerlik hizmetinin konulması Kızıl Ordu'ya yüzbinlerce yeni asker kattı ve kısa zamanda gücünü bir milyonun üstüne çıkarttı.

Ülkenin zor bir durumda bulunmasına ve genç Kızıl Ordunun henüz sağlamlaşmamış olmasına rağmen, alınan savunma tedbirleri kısa zamanda ilk meyvalarını verdi. General Krasnov, zaptını garanti gördüğü Çaritsin'den püskürtüldü ve Don nehrinin ötesine sürüldü. General Denikin'in harekatı, Kuzey Kafkasya'daki küçük bir alanda sınırlandırılırken, General Kornilov Kızıl Orduya karşı savaşırken öldürüldü. Çekoslovaklar ve Beyaz Muhafız - Sosyalist Devrimci çeteleri Kazan'dan, Simbirsk'den ve Samara'dan atıldılar ve Urallara sürüldüler. Yaroslavl'da Beyaz Muhafız Savinkov tarafından yönetilen ve

Moskova'daki İngiliz Elçiliğinin başı Lockhart tarafından örgütlenen bir isyan bastırıldı ve Lockhart'ın kendisi tutuklandı. Uritski yoldaşı ve Volodarski yoldaşı öldüren ve Lenin'e karşı canice bir suikast teşebbüsünde bulunan Sosyalist - Devrimciler, Bolşeviklere karşı uyguladıkları Beyaz teröre misilleme olarak bir Kızıl teröre maruz bırakıldılar ve Orta Rusya'daki her önemli şehirde bütünüyle bozguna uğratıldılar.

Genç Kızıl Ordu savaş içinde olgunlaştı ve çelikleşti.

Komünist Komiserlerin çalışması Kızıl Ordunun sağlamlaştırılması ve siyasi eğitimi ile disiplinin ve savaşma gücünün arttırılmasında tayin edici önem taşıyordu.

Fakat Bolşevik Partisi bunların, Kızıl Ordunun tayin edici başarıları değil, yalnızca ilk başarıları olduğunu biliyordu. Yeni ve çok daha ciddi savaşların olacağını ve ülkenin, kaybettiği yiyecek, ham madde ve yakıt bölgelerini, ancak düşmanla uzun ve inatçı bir mücadeleden sonra geri alabileceğinin farkındaydı. Bu yüzden Bolşevikler uzun süreli bir savaş için yoğun hazırlıklara giriştiler ve bütün ülkeyi cephenin hizmetine koymaya karar verdiler. Sovyet Hükümeti **savaş komünizmini** yürürlüğe koydu. Orduyu ve tarımsal nüfusu donatacak malları toplamak için, büyük sanayiyi denetim altına aldı. Tahıl ticaretine devlet tekeli koydu, özel tahıl ticaretini yasakladı ve üretim fazlasına el konulması sistemini kurdu. Buna göre, ordunun ve işçilerin beslenmesi için tahıl depolayabilmek amacıyla, köylülerin elindeki bütün üretim fazlası kaydediliyor ve bunlar devlet tarafından sabit fiatlarla satın alınıyordu. Son olarak bütün sınıflara genel çalışma hizmeti koydu. Burjuvaziye fiziki çalışmayı zorunlu kılarak ve böylece işçilerin cephe bakımından daha büyük önem taşıyan diğer görevlere ayrılmasını sağlayarak, Parti, «çalışmayana ekmek yok» ilkesini pratikte uygulamaya koyuyordu.

Milli savunmanın olağanüstü zor koşullarınca zorunlu kılınan ve geçici bir nitelik taşıyan bütün bu tedbirler bütünü Savaş Komünizmi olarak bilinmekteydi.

Ülke, uzun ve zahmetli bir İç Savaşa, Sovyet İktidarının iç ve dış düşmanlarına karşı bir savaşa hazırlandı. 1918 sonun-

da ordunun gücünün üç katına çıkarılması ve bu ordunun donatımının sağlanması gerekti. O zaman Lenin şöyle dedi.

«Bahara kadar bir milyon kişilik bir orduya sahip olmaya karar vermiştik; şimdi üç milyonluk orduya ihtiyacımız var. Bunu elde edebiliriz Ve elde edeceğiz.»

2. ALMANYA'NIN SAVAŞTA YENİLMESİ. ALMANYA'DA DEVRİM. ÜÇÜNCÜ ENTERNASYONALİN KURULMASI. SEKİZİNCİ PARTİ KONGRESİ.

Sovyet ülkesi yabancı müdahale kuvvetlerine karşı yeni muharebelere hazırlanırken, Batıda savaşçı ülkelerde, hem savaş cephesi hem de kendi içlerinde, tayin edici olaylar meydana geliyordu. Almanya ve Avusturya savaş sıkıntısı ve yiyecek bunalımı içinde boğuluyordu. İngiltere, Fransa ve Amerika sürekli olarak yeni kaynaklar bulup çıkartırken, Almanya ve Avusturya son cılız stoklarını tüketiyorlardı. Almanya ve Avusturya aşırı bitkinlik aşamasına ulaşmışlardı ve yenilginin eşiğindeydiler.

Aynı zamanda Almanya ve Avusturya halkları, felâketli ve sonu gelmez bir savaşa ve kendilerini bitkinlik ve açlık haline düşürmüş olan emperyalist hükümetlerine karşı öfkeyle dolup taşıyorlardı. Ekim Devriminin yanısıra, Brest - Litovsk Barışından önce bile, Sovyet askerlerinin Avusturya ve Alman askerleri ile kaynaşmasının, Sovyet Rusya ile savaşın gerçekten son bulmasının ve onunla barış yapılmasının da muazzam bir devrimci etkisi oldu. Rusya halkı bu menfur savaşa kendi emperyalist hükümetini devirerek son vermişti ve bunun, Avusturya ve Alman işçileri için somut bir ders olmaması mümkün değildi. Doğu Cephesinde mevzilenmiş olup Brest - Litovsk Barışından sonra Batı Cephesine nakledilen Alman askerlerinin, Sovyet askerleriyle kaynaşmalarının ve Sovyet askerlerinin savaştan nasıl kurtulduklarının hikayeleriyle o cephedeki Alman ordusunun moralini çökertmemeleri mümkün değildi. Avusturya ordusunda aynı sebeplerden çözülme daha da önce başlamıştı.

Bütün bunlar Alman askerleri arasındaki barış arzusunu daha da arttırmaya yaradı; eski savaş güçlerini kaybettiler ve İtilâf ordularının şiddetli saldırıları karşısında gerilemeye başladılar. Kasım 1918'de Almanya'da bir devrim patlak verdi ve Wilhelm ile hükümeti devrildi.

Almanya yenilgiyi kabul etmek ve barış istemek zorunda kaldı.

Böylelikle Almanya bir çırpıda birinci sınıf bir devlet olmaktan çıkıp ikinci sınıf bir devlet durumuna düştü.

Bu gelişme Sovyet devletinin durumu açısından bazı olumsuz etkiler doğurdu, çünkü Sovyet iktidarına karşı silahlı bir müdahaleye girişmiş İtilâf ülkelerini Avrupa ve Asya'da hakim güç haline getirdi ve onlara Sovyet ülkesine daha faal olarak müdahale etme, onu ablukaya alma ve Sovyet iktidarının boynundaki kemendi daha da daraltabilme imkanını verdi. Öte yandan, aleyhteki duruma karşı ağır basan, Sovyet Rusya'nın durumunu temelde iyileştiren yararları da vardı. Bir kere Sovyet Hükümeti, artık gaddar Brest - Litovsk Barışını feshedebiliyor, tazminat ödemeyi durdurabiliyor ve Estonya'nın, Letonya'nın, Beyaz Rusya'nın, Litvanya'nın, Ukrayna'nın ve Kafkasyanın Alman emperyalizminin boyunduruğundan kurtulması için açık bir siyasi ve askeri müdahale başlatabiliyordu. İkinci ve esas olarak, Avrupa'nın ortasında, Almanya'da Cumhuriyetçi bir rejimin ve İşçi ve Asker Delegeleri Sovyetlerinin varlığı Avrupa ülkelerini mutlaka devrimcileştirecekti ve devrimcileştirdi de; bunun ise Rusya'da Sovyet iktisadının durumunu güçlendirmemesi mümkün değildi. Gerçekte, Almanya'daki devrim sosyalist değil bir burjuva devrimi idi ve Almanya'daki Sovyetler burjuva parlamentosunun itaatkar birer aracıydılar, Çünkü ağırlık Rus Menşevikleri türünden uzlaştırıcılar olan Sosyal - Demokratlardaydı. Bu, aslında Alman devriminin zayıflığını da açıklar. Onun gerçekte ne kadar zayıf olduğu, örneğin, Alman Beyaz Muhafızlarının Rosa Luxemburg ve Karl Liebknecht gibi seçkin devrimcileri hiçbir ceza görmeksizin katletmelerini mümkün kılmasında görülmektedir. Ama gene de, bu bir devrimdi: Wilhelm devrilmişti ve işçiler zincirlerini

kırmışlardı; başlıbaşına bu bile, Batı'da devrimi taşıracak ve bütün Avrupa ülkelerinde devrimin kabarmasına yol açacaktı.

Avrupa'da devrim dalgası yükselmeye başladı. Avusturya'da bir devrimci hareket başladı ve Macarlstan'da bir Sovyet Cumhuriyeti doğdu. Yükselen devrim dalgasıyla Komünist Partileri su yüzüne çıktılar.

Artık Komünist Partilerinin birliği için; Üçüncü Enternasyonalin, Komünist Enternasyonalin kurulabilmesi için gerçek bir temel vardı.

Lenin'in önderliğindeki Bolşeviklerin girişimiyle 1919 Martında Moskova'da yapılan çeşitli ülkelerin Komünist Partilerinin Birinci Kongresi, Komünist Enternasyonali kurdu. Abduka ve emperyalist baskılar bir çok delegenin Moskova'ya gelmesini engellediyse de, Avrupa ve Amerika'nın en önemli ülkeleri bu Birinci Kongre'de temsil edildiler. Kongrenin çalışması Lenin tarafından yönetiliyordu.

Lenin, burjuva demokrasisi ve proletarya diktatörlüğü konusunda kongreye rapor verdi. Sovyet sisteminin önemini belirtti, onun emekçi halk için gerçek demokrasi anlamına geldiğini gösterdi. Kongre, bütün ülkelerin proletaryasını, bütün dünyada proletarya diktatörlüğü ve Sovyetlerin zaferi için kararlı bir mücadele vermeye çağıran bir Manifestoyu kabul etti. Kongre, Üçüncü, Komünist Enternasyonal'in Yürütme Kongresini (K.E.Y.K.) kurdu.

Böylelikle, yeni tipte bir uluslararası devrimci proletarya örgütü: Komünist Enternasyonal, Marksist - Leninist Enternasyonal kurulmuş oldu.

Partimizin Sekizinci Kongresi 1919 Martında toplandı, Çelişik unsurların çatıştığı bir sırada toplanmıştı: Bir yanda, İtilaf ülkelerinin Sovyet iktidarına karşı kurduğu gerici blok güçlenirken, öte yanda Avrupa'da, özellikle yenilmiş ülkelerde yükselen devrim dalgası, Sovyet ülkesinin durumunu büyük ölçüde düzeltmiş bulunuyordu.

Kongre'ye, 313 766 Parti üyesini temsilen oy sahibi 301 delege ile yalnız söz hakkı olan 102 delege katıldı.

Açış konuşmasında Lenin, Bolşevik Partisinin en yetenekli örgütleyicilerinden biri olan ve Kongre arifesinde ölen Y.M. Sverdlov'un anısını saygı ile andı.

Kongre yeni bir Parti Programını kabul etti. Bu program, kapitalizmi ve onun en yüksek aşaması olan emperyalizmi anlatır. İki devlet sistemini, burjuva-demokratik sistemle Sovyet sistemini karşılaştırır. Partinin sosyalizm için mücadeledeki somut görevlerini ayrıntılı bir biçimde belirtir: burjuvazinin mülksüzleştirilmesinin tamamlanması; ülkenin iktisadî hayatının tek bir sosyalist plana göre yönetilmesi; sendikaların millî ekonominin örgütlenmesine katılması; sosyalist çalışma disiplini; iktisadî alanda, Sovyet kuruluşlarının denetimi altında burjuva uzmanların kullanılması; orta köylülüğün yavaş yavaş ve düzenli olarak sosyalist kuruluş çalışmalarına sokulması.

Kongre, Lenin'in bu programa, kapitalizmin en yüksek aşaması olan emperyalizmin bir tanımının yanısıra, İkinci Parti Kongresinde kabul edilen eski programda yer alan sanayi kapitalizmi ve küçük meta üretimi tariflerinin de dahil edilmesi yolundaki önerisini kabul etti. Lenin, programda iktisadî sistemimizin karmaşıklığının dikkate alınmasını ve orta köylülerin temsil ettiği küçük meta üretimi de dahil olmak üzere farklı iktisadi biçimlerin varlığının kaydedilmesini önemli sayıyordu. Bunun için, programın tartışılması sırasında Lenin, kapitalizme, küçük meta üretimine, orta köylü ekonomisine ilişkin maddelerin program dışı bırakılmasını öneren Buharin'in anti - Bolşevik görüşlerini şiddetle mahkum etti. Buharin'in görüşleri, orta köylünün Sovyet devletinin gelişmesinde oynadığı rolün Menşevik-Troçkist bir inkarını temsil ediyordu. Bundan başka Buharin, köylülerin küçük meta üretiminin kulak unsurları besleyip geliştirdiği gerçeğini de es geçiyordu.

Lenin daha sonra, Buharin ve Piatakov'un milli mesele üzerindeki anti - Bolşevik görüşlerini de çürüttü. Bunlar, programa ulusların kaderlerini tayin hakkı konusunda bir maddenin konulmasının aleyhinde konuştular; bunlar, proletarya devriminin zaferini ve değişik milliyetlerin proleterlerinin birliğini zedeliyecek bir şiar olduğunu ileri sürerek milletlerin eşitliğine

karşı çıkıyorlardı. Lenin, Buharin ve Piatakov'un bu son derece zararlı, emperyalist ve şoven görüşlerini yıktı.

Sekizinci Kongre tartışmalarında orta köylülere ilişkin politikaya önemli bir yer ayrılmıştı. Toprak Kararı, orta köylülerin sayısında sürekli bir artışa yol açmıştı ve bunlar şimdi köylü nüfusun büyük çoğunluğu haline gelmiş bulunuyorlardı. **Burjuvazi** ve proletarya arasında bocalıyan orta köylülüğün tavrı ve davranışları, İç Savaşın ve sosyalist kuruluşun kaderi bakımından büyük bir önem taşıyordu. İç Savaşın sonucu, büyük ölçüde orta köylünün ne yana kayacağına, onun desteğini hangi sınıfın —proletaryanın mı, burjuvazinin mi— kazanacağına bağlıydı. 1918 yazında Çekoslovakların, Beyaz Muhafızların, kulakların, Sosyalist - Devrimcilerin ve Menşeviklerin Volga bölgesinde Sovyet iktidarını devirebilmeleri, orta köylülüğün büyük bir kesimi tarafından desteklenmeleri sayesinde mümkün olabilmişti. Aynı şey kulakların Orta Rusya'da çıkarttıkları isyanlar için de doğruydu. Fakat 1918 sonbaharında orta köylü kitlesi Sovyet iktidarına doğru kaymaya başladı. Köylüler, Beyazların zaferlerini, toprak ağalarının iktidarının yeniden kurulmasının, köylülerin topraklarına el konulmasının, köylülerin soyulmasının, kırbaçlanmasının ve işkenceye tabi tutulmanın izlediğini gördüler. Kulakları ezen Yoksul Köylü Komitelerinin faaliyetleri de köylülüğün tavrındaki değişikliğe katkıda bulundu. Buna uygun olarak, 1918 Kasım'ında Lenin şu şiarı attı:

> «Kulaklara karşı mücadeleden bir an bile vazgeçmeksizin ve aynı zamanda yalnızca yoksul köylülere sağlam bir biçimde güvenerek, orta köylü ile bir anlaşmaya varmayı öğrenin.» (Lenin **Toplu Eserler,** Rus. bas., Cilt: XXIII, s. 294)

Elbette orta köylüler bocalamaktan hepten vazgeçmediler, fakat Sovyet Hükümetine daha fazla yaklaştılar ve onu daha sağlam bir biçimde desteklemeğe başladılar. Sekizinci Parti Kongresinde ortaya konulan orta köylü politikası bunu büyük ölçüde kolaylaştırdı.

Sekizinci Kongre, Partinin orta köylülere ilişkin politikasında bir dönüm noktasıydı. Lenin'in raporu ve Kongre'nin karar-

ları, bu konuda yeni Parti çizgisini tesbit etti. Kongre, Parti örgütlerinin ve bütün Komünistlerin, orta köylülerle kulaklar arasında kesin bir ayırım yapmalarını ve orta köylünün ihtiyaçlarını dikkate alarak onu işçi sınıfı tarafına kazanmaya çalışmalarını istedi. Orta köylülerin geriliği, zorlama ve baskı ile değil, ikna yoluyla yenilecekti. Bunun için Kongre, köylük bölgelerde sosyalist tedbirlerin uygulanmasında (komünlerin ve tarımsal **artel**'lerin kurulmasında) hiç zorlama kullanılmaması talimatını verdi. Orta köylülerin hayatî çıkarlarını etkileyen her durumda, onunla bir pratik anlaşmaya varılacak ve sosyalist dönüşümleri gerçekleştirme **metotlarına** ilişkin tavizler verilecekti. Kongre, **öncü rol** proletaryada olmak üzere, orta köylülükle bir istikrarlı **ittifak** politikası tesbit etti.

Lenin tarafından Sekizinci Kongrede ilan edilen yeni orta köylü politikası ,proletaryanın yoksul köylüye güvenmesini, orta köylü ile istikrarlı bir ittifak sürdürmesini ve kulaklarla mücadele etmesini gerektiriyordu. Partinin Sekizinci Kongreden önceki politikası, esasta orta köylüyü **tarafsızlaştırmaktı.** Bu, Partinin, orta köylünün kulaklarla ve genel olarak burjuvazi ile birleşmesini önlemeye çalışması anlamına geliyordu. Ama artık bu yeterli değildi. Sekizinci Kongre, Beyaz Muhafızlarla ve yabancı müdahelesine karşı mücadele etme ve sosyalizmi başarıyla kurma amacıyla, orta köylünün tarafsızlaştırılması politikasında onunla **istikrarlı ittifak** politikasına geçti.

Kongrenin, köylülüğün büyük kısmını meydana getiren orta köylüler konusunda kabul ettiği politika, dış müdahaleye ve onun Beyaz Muhafız uşaklarına karşı İç Savaşın başarısını sağlamada tayin edici bir rol oynadı. 1919 sonbaharında köylüler, Sovyet iktidarı ile Denikin arasında bir seçme yapmak zorunda kaldıklarında, Sovyetleri desteklediler ve proletarya diktatörlüğü en tehlikeli düşmanını yokedebildi.

Kızıl Ordunun inşasına ilişkin meseleler Kongre tartışmalarında özel bir yer tuttu ve burada sahneye «Askeri Muhalefet» adı verilen şey çıktı. Bu «Askeri Muhalefet» artık dağılmış olan «Sol Komünistler» grubunun eski üyelerinin büyük bir kısmını kapsıyordu. Fakat bunlardan başka, şimdiye kadar

hiç bir muhalefete katılmamış olan, fakat Troçki'nin ordu işlerini yürütüşünden memnun olmayan bir kısım Parti görevlileri de buna dahildi. Ordudan gelen delegelerin çoğunluğu Troçki'ye açıkça düşmandı; onlar, Troçki'nin, bazıları İş Savaşta bize açıktan açığa ihanet etmekte olan eski çarlık ordusu askeri uzmanlarına tapmasından ve ordudaki eski Bolşevik kadrolara karşı küstah ve düşmanca tavrından hoşlanmıyorlardı. Kongre'de, Troçki'nin «uygulamaları»ndan örnekler sayıldı. Örneğin, sırf kendi hoşnutsuzluğunu uyandırdıkları için, cephede hizmet gören bir kısım seçkin Komünisti kurşuna dizdirmeğe kalkışmıştı. Bu, doğrudan doğruya düşmana hizmet etmekti. Bu yoldaşların hayatını kurtarmak için Merkez Komitesinin müdahelesi ve askerlerin protestosu gerekmişti.

Fakat «Askeri Muhalefet», Troçki'nin Partinin askeri politikasını saptırmasına karşı mücadele ederken, kendisi de ordunun inşasına ilişkin bir çok noktada yanlış görüşlere sahipti. Lenin ve Stalin, «Askeri Muhalefet»e, gerilla ruhunun kalıntılarını savundukları ve düzenli bir Kızıl Ordu kurulmasına, eski ordunun askeri uzmanlarının kullanılmasına ve hiç bir ordunun onsuz gerçek bir ordu olamıyacağı demir disiplinin tesis edilmesine karşı koydukları için, şiddetle karşı çıktılar, Stalin yoldaş «Askeri Muhalefet»i çürüttü ve en sıkı disiplin ruhuna sahip düzenli bir ordu yaratılmasını istedi.

Stalin şöyle dedi:

> «Biz ya gerçek bir işçi ve köylü - esas olarak köylü - ordusu, sıkı disiplinli bir ordu yaratırız ve Cumhuriyeti savunuruz, ya da yok oluruz.»

Kongre, «Askeri Muhalefet»in bir çok önerisini reddederken merkezi ordu kurumlarının çalışmalarının düzeltilmesini ve orduda Komünistlerin rolünün arttırılmasını isteyerek Troçki'ye de bir darbe indirdi.

Kongre'de bir Askeri Komisyon kuruldu ve onun çabaları sayesinde askeri mesele konusundaki karar kongrede oybirliği ile kabul edildi.

Bu karar Kızıl Ordunun güçlendirilmesini ve onun Partiye daha da yaklaştırılmasını sağladı.

Kongre daha sonra Parti ve Sovyet meselelerini ve Partinin Sovyetlerdeki yol gösterici rolünü tartıştı. Bu son mesele üzerindeki tartışma sırasında, Kongre, Partinin Sovyetlerin çalışmasına yol göstermemesini savunan oportünist Sapronov - Ossinski gurubunun görüşlerini reddetti.

Son olarak Kongre, Partiye büyük ölçüde yeni üye akınını dikkate alarak, Partinin sosyal bileşimini düzeltecek tedbirleri tesbit etti ve üyelerin kayıtlarının yenilenmesini kararlaştırdı.

Bu, Parti saflarındaki ilk tasfiyeyi başlattı.

3. MÜDAHALENİN GELİŞMESİ, SOVYET ÜLKESİNİN ABLUKAYA ALINMASI. KOLÇAK'IN HAREKATI VE YENİLGİSİ. DENİKİN'İN HAREKATI VE YENİLGİSİ. ÜÇ AYLIK BİR ARA. DOKUZUNCU PARTİ KONGRESİ.

İtilaf devletleri, Almanya ve Avusturya'yı yendikten sonra, Sovyet ülkesine büyük askeri kuvvetlerle saldırmaya karar verdiler. Almanya'nın yenilgisinden ve Alman birliklerinin Ukrayna ve Kafkasya'yı boşaltmasından sonra onun yerini, donanmalarını Karadeniz'e gönderen ve Odesa ile Kafkasya'ya asker çıkartan İngilizler ve Fransızlar aldı. İttilafçı müdahale kuvvetlerinin gaddarlığı öyleydi ki, işgal edilmiş bölgelerde işçi ve köylüleri toplu halde kurşuna dizmekten çekinmiyorlardı. Zorbalıkları o raddeye vardı ki, Türkistan'ın işgalinden sonra, aralarında Şaumyan, Fioletov, Cabaridze, Maligin, Azizbekov, Koragonov yoldaşların da bulunduğu 26 öndegelen Bakûlu Bolşeviki Hazar ötesine götürdüler ve Sosyalist - Devrimcilerin yardımıyla gaddarca kurşuna dizdiler.

Müdahaleciler kısa bir süre içinde Rusya'yı **abluka** altına aldılar. Bütün denizyolları ve dış dünya ile diğer haberleşme hatları kesildi.

Sovyet ülkesi hemen her yandan sarılmıştı.

İtilaf ülkeleri, esas ümitlerini, Sibirya'da Omsk'daki kuvvetleri Amiral Kolçak'a bağlamışlardı. Kolçak, «Rusya'nın Yüce Başbuğu» ilan edildi ve ülkedeki bütün karşı - devrimci kuvvetler onun komutası altına girdiler.

Böylelikle Doğu Cephesi esas haline geldi.

Kolçak büyük bir ordu topladı ve 1919 ilkbaharında Volga'ya çok yaklaştı. Bolşevik kuvvetlerinin en iyileri onun üzerine gönderildi; Komünist Gençlik Birliği üyeleri ve işçiler seferber edildiler. Nisan 1919'da Kolçak'ın ordusu Kızıl Ordu karşısında ağır bir yenilgiye uğradı ve kısa zamanda bütün cephe boyunca geri çekilmeğe başladı.

Kızıl Ordunun Doğu Cephesindeki ilerleyişinin doruğunda Troçki şüpheli bir plan önerdi: İlerleyişin Urallara ulaşılmadan durdurulmasını, Kolçak'ın ordusunun kovalanmasından vazgeçilmesini ve birliklerin Doğu Cephesinden Güney Cephesine nakledilmesini teklif etti. Parti Merkez Komitesi, Urallar ın ve Sibirya'nın Kolçak'ın elinde bırakılmaması gerektiğini, çünkü onun orada, Japonların ve İngilizlerin yardımıyla yaralarını sarabileceğini ve eski durumunu tekrar kazanabileceğini kavradı. Bunun için bu planı reddetti ve ilerlemeye devam edilmesi talimatını verdi. Troçki bu talimatlara uymadı ve istifasını verdi; Merkez Komitesi bu istifayı reddetti ve aynı zamanda, ona derhal Doğu Cephesindeki harekatın yönetimine katılmaktan çekilmesini emretti. Kızıl Ordu Kolçak'a karşı saldırısını daha da büyük bir şiddetle sürdürdü; onu bir çok yenilgiye daha uğrattı ve Kızıl Ordunun Beyazların gerisindeki güçlü bir partizan hareketi ile desteklendiği Uralları ve Sibirya'yı Beyazlardan temizledi.

1919 yazında emperyalistler, kuzey - batıdaki (Baltık ülkelerindeki ve Petrograd dolaylarındaki) karşı - devrimcileri yöneten General Yudeniç'e, Petrograd'a saldırarak Kızıl Ordunun dikkatini Doğu Cephesinden kaydırma görevini verdiler. Petrograd yakınındaki iki kalenin garnizonları, eski subayların karşı - devrimci kışkırtmalarının etkisiyle, Sovyet hükümetine karşı isyan ettiler. Aynı zamanda Cephe Karargahında karşı - devrimci bir komplo ortaya çıkartıldı. Düşman Petrograd'ı tehdit ediyordu. Fakat Sovyet hükümeti tarafından işçilerin ve bahriyelilerin desteğiyle alınan tedbirler sayesinde, asi kaleler Beyazlardan temizlendi, Yudeniç'in birlikleri yenildi ve Estonya'ya püskürtüldü.

Yudeniç'in Petrograd yakınlarındaki yenilgisi, Kolçak'la başetmeği kolaylaştırdı ve 1919 sonunda Kolçak'ın ordusu tamamen bozguna uğratıldı. Kolçak'ın kendisi esir alındı ve İrkutsk'daki Devrimci Komite tarafından mahkum edilerek kurşuna dizildi.

Kolçak böyle son buldu.

O sıralarda Sibiryalılar Kolçak hakkında sevilen bir şarkı çıkartmışlardı.

«Üniforması İngiliz,
Fransa'dan apoletleri,
Tütünü Japon,
Kolçak başı çekerdi.

Üniforması paramparça
Apoletlerini yitirmiş,
Tütünü de yitti,
Kolçak'ın işi bitmiş.»

Kolçak ümitlerini boşa çıkarttığından, müdahaleciler Sovyet Cumhuriyetine karşı saldırı planlarını değiştirdiler. Odesa'ya çıkartılmış olan birliklerin geri çekilmesi gerekti, çünkü Sovyet Cumhuriyeti ordusu ile temas, devrimci ruhu onlara da bulaştırmış, emperyalist efendilerine karşı baş kaldırmaya başlamışlardı. (Örneğin, Odesa'da Fransız bahriyelileri André Marty önderliğinde ayaklandı.) Kolçak'ın yenilmiş olmasından ötürü, itilaf devletleri dikkatlerini, Kornilov'un müttefiki ve «Gönüllü Ordusu»nun örgütleyicisi General Denikin üzerinde topladılar. O sırada Denikin, Sovyet iktidarına karşı güneyde, Kubat bölgesinde hareket halindeydi. İtilaf devletleri, onun ordusuna bol miktarda cephane ve malzeme temin ettiler ve onu Sovyet iktidarına karşı kuzeye yolladılar.

Şimdi Güney Cephesi esas cephe olmuştu.

Denikin, Sovyet iktidarına karşı esas hârekâtına, 1919 yazında başladı. Troçki Güney Cephesini dağıtmıştı ve birliklerimiz yenilgi üstüne yenilgiye uğruyordu. Ekim ortasına kadar Beyazlar Ukrayna'nın tamamını ele geçirmiş ve Orel'i zaptetmişlerdi; ordumuza fişek, tüfek ve makinalı tüfek sağlayan Tu-

la'ya yaklaşıyorlardı. Beyazlar Moskova'ya yaklaşıyorlardı. Sovyet Cumhuriyetinin durumu son derece ciddiydi. Parti tehlike çanını çaldı ve halkı direnmeye çağırdı. Lenin, «Herşey Denikin'e karşı savaş için!» şiarını attı. Bolşeviklerden ilham alan işçiler ve köylüler, düşmanı ezmek için bütün güçlerini topladılar.

Merkez Komitesi Stalin, Voroşilov, Orconikidze ve Budyeni yoldaşları, Denikin'i bozguna uğratmak için Güney Cephesine gönderdi. Troçki, Kızıl Ordu'nun güneydeki harekatının yönetiminde uzaklaştırıldı. Stalin yoldaş gelmeden önce, Güney Cephesi Komutanlığı Troçki'yle birlikte, Denikin'e esas darbeyi Çaritsin'den hareketle Don stepi üzerinden Novorossisk yönünde vurmayı tasarlamıştı; bu bölgede hiç yol yoktu ve Kızıl Ordu, o sırada büyük ölçüde Beyaz Muhafızların etkisi altında bulunan kazakların yaşadığı bölgelerden geçmek zorunda kalacaktı. Stalin yoldaş bu planı ağır bir şekilde eleştirdi ve Merkez Komitesine, Denikin'in yenilgiye uğratılması konusunda kendi planını sundu. Bu plana göre esas darbe Harkov —Doneç Havzası— Rostov üzerinden vurulacaktı. Bu plan, birliklerimizin halkın açık desteğine sahip oldukları işçi ve köylü bölgelerinden geçerek, Denikin'e karşı hızla ilerlemesini sağlıyacaktı. Bundan başka, bu bölgedeki yoğun demiryolu şebekesi, ordularımızın bütün ihtiyaçlarının düzenli bir şekilde karşılanmasını sağlıyacaktı. Son olarak bu plan, Doneç Kömür Havzasının kurtarılmasını ve böylece ülkemize yakıt teminini mümkün kılacaktı.

Parti Merkez Komitesi, Stalin yoldaş'ın planını kabul etti. 1919 Ekiminin ikinci yarısında, şiddetli bir direnmeden sonra Denikin, Orel ve Voronej muharebelerinde Kızıl Ordu tarafından kesin yenilgiye uğratıldı. Denikin hızla geri çekilmeye başladı ve kuvvetlerimiz tarafından kovalanarak güneye kaçtı. 1920 başında bütün Ukrayna ve Kuzey Kafkasya, Beyazlardan temizlenmişti.

Güney Cephesinde tayin edici muharebelerin olduğu sırada, emperyalistler, kuvvetlerimizi güneyden başka tarafa kaydırmak ve böylece Denikin'in ordusunun durumunu düzeltmek için Yudeniç'in kolordusunu tekrar Petrograd'a saldırttılar. Be-

yazlar Petrograd'ın kapılarına kadar yaklaştı. Devrimin en önde gelen şehrinin kahraman proletaryası, şehri kanıyla ve canıyla savundu. Her zaman olduğu gibi Komünistler en öndeydiler. Şiddetli çarpışmalardan sonra Beyazlar yenildi ve gene sınırlarımızın ötesine, Estonya'ya sürüldüler.

Ve Denikin de böyle son buldu.

Kolçak ve Denikin'in yenilgilerini, bir soluklanma süresi izledi.

Emperyalistler, Beyaz Muhafız ordularının ezildiğini, müdahalenin başarısızlığa uğradığını ve Sovyet Hükümetinin bütün ülkede durumunu sağlamlaştırdığını, bunun yanında Batı Avrupa'da işçilerin Sovyet Cumhuriyetine yapılan askerî müdahaleye karşı öfkelerinin şiddetlendiğini görünce, Sovyet devletine karşı tutumlarını değiştirmeye başladılar. Ocak 1920'de İngiltere, Fransa ve İtalya, Sovyet Rusya'nın ablukasından vazgeçmeye karar verdiler.

Müdahale duvarında önemli bir gedik açılmıştı.

Tabii ki bu, Sovyet ülkesine müdahalenin ve İç Savaşın sona erdiği anlamına gelmiyordu. Emperyalist Polonya tarafından bir saldırı tehlikesi hâlâ mevcuttu. Müdahale kuvvetleri daha Uzak Doğu'dan, Kafkasya'dan ve Kırım'dan kesin olarak atılmamışlardı. Fakat Sovyet Rusya geçici olarak bir soluklanma süresi elde etmiş ve iktisadî kalkınmaya daha fazla kuvvet ayırabilmişti. Parti, şimdi, dikkatini ekonomik meselelere hasredebilirdi.

İç Savaş sırasında fabrika ve atelyelerin kapanması yüzünden, bir çok vasıflı işçi sanayiden ayrılmıştı. Parti şimdi onları, kendi mesleklerinde çalışmak üzere sanayiye döndürecek tedbirler aldı. Demiryolları vahim bir durumdaydı. Bir kaç bin Komünist, bunların yeniden inşasında çalışmakla görevlendirildi, çünkü bu yapılmadıkça sanayinin başlıca kollarının yeniden kurulması çalışmaları ciddi olarak yürütülemezdi. Yiyecek ikmali işinin örgütlenmesi genişletildi ve geliştirildi. Rusya'nın elektriğe kavuşturulması için bir plan hazırlanmaya başlandı. Beş milyon kadar Kızıl Ordu askeri silah altındaydı ve savaş tehlikesi yüzünden terhis edilemiyordu. Bu yüzden, Kızıl Ordunun bir kısmı **çalışma orduları**'na çevrildi ve iktisadî alanda

kullanıldı. İşçilerin ve Köylülerin Savunma Konseyi, **Çalışma ve Savunma Konseyi**'ne dönüştürüldü ve onu desteklemek üzere bir **Devlet Planlama Komisyonu** (Gosplan) kuruldu.

Dokuzuncu Parti Kongresi toplandığında durum buydu.

Kongre, 1920 Martının sonunda toplandı. 611.978 Parti üyesini temsilen, oy hakkına sahip 554, yalnızca söz hakkına sahip 162 delege Kongreye katıldı.

Kongre, ülkenin ulaşım ve sanayi alanlarındaki acil görevlerini tesbit etti. Ekonominin inşasına sendikaların katılması zorunluluğuna özellikle dikkati çekti.

Kongre, ilk önce demiryolları, yakıt sanayisi ve demir-çelik sanayinin kalkındırılmasını öngören tek bir iktisadî plana özel bir önem verdi. Bu planın özü, Lenin'in «gelecek on ya da yirmi yıl için büyük bir program» olarak ortaya attığı, ülkenin elektriğe kavuşturulması projesiydi. Bu, Rusya'nın Elektriğe Kavuşturulması İçin Devlet Komisyonu (GOELRO)'nun, bugün çoktan aşılmış olan ünlü planının temelini meydana getirdi.

Kongre, kendine «Demokratik Merkeziyetçilik Grubu» adını veren ve işletmelerde tek-kişi yönetimine, sanayi idarecilerinin kişisel sorumluluğuna karşı çıkan Parti aleyhtarı bir grubun görüşlerini reddetti. Bu grup, sanayinin yönetiminden kimsenin kişisel olarak sorumlu olmayacağı, sınırsız bir «grup yönetimi» ni savunuyordu. Bu parti aleyhtarı grubun başlıca kişileri Sapronov, Ossinski ve V. Smirnov'du. Bunlar, Kongre'de Rikov ve Tomski tarafından desteklendiler.

4. POLONYA SOYLULARININ SOVYET RUSYA'YA SALDIRISI. GENERAL VRANGEL'İN HAREKATI. POLONYA PLANININ BAŞARISIZLIĞI. VRANGEL'İN BOZGUNU. MÜDAHALENİN SONU.

Kolçak ın ve Denikin'in yenilgisine rağmen; Sovyet Cumhuriyeti'nin Kuzey Topraklarını, Türkistan'ı, Sibirya'yı, Don Bölgesini, Ukrayna'yı ve diğer yerleri sürekli olarak Beyazlardan ve müdahaleci kuvvetlerden temizliyerek geri alınmasına ve İtilaf devletlerinin ablukayı kaldırmak zorunda kalmalarına rağmen; emperyalistler, Sovyet iktidarının zaptedilmez olduğu ve

galip geldiği düşüncesini kabullenmeyi hâlâ reddediyorlardı. Bunun için, Sovyet Rusya'ya bir müdahale teşebbüsünde daha bulunmaya karar verdiler. Bu defa hem karşı devrimci bir burjuva milliyetçi ve Polonya devletinin gerçek başı olan Pilsudski'den, hem de Denikin'in ordusunun kalıntılarını Kırım'da bir araya getirmiş olan ve oradan Doneç Havzasını ve Ukrayna'yı tehdit eden General Vrangel'den yararlanmaya karar verdiler.

Lenin'in ifade ettiği gibi, Polonya soyluları ve Vrangel, uluslararası emperyalizmin Sovyet Rusya'yı boğmaya kalkışan iki koluydu.

Polonyalıların planı, Dinyeper'in batısındaki Sovyet Ukrayna'sını ele geçirmek, Sovyet Beyaz Rusya'sını işgal etmek, bu bölgelerde Polonyalı soyluların iktidarını yeniden kurmak, Polonya devletinin sınırlarını «denizden denize», Danzig'den Odesa'ya uzanacak biçimde genişletmek ve kendilerine yardım etmesine karşılık, Vrangel'in Kızıl Orduyu ezmesine ve Sovyet Rusya'da toprak ağalarının ve kapitalistlerin iktidarını yeniden kurmasına yardım etmekti.

Bu plan İtilaf devletleri tarafından onaylandı.

Sovyet Hükümeti, barışı korumak ve savaştan kaçınmak amacıyla Polonya ile görüşmelere girişmek için, sonuçsuz teşebbüslerde bulundu. Pilsudski barış görüşmesini reddetti. Savaş istedi. Kolçak ve Denikin'le savaşmaktan yorulmuş Kızıl Ordunun, Polonya kuvvetlerinin saldırısına dayanamıyacağını hesaplıyordu.

Kısa soluklanma süresi son bulmuştu.

Nisan 1920'de Polonyalılar Sovyet Ukrayna'sını istila ettiler ve Kiev'i ele geçirdiler. Aynı anda Vrangel saldırıya geçti ve Doneç Havzasını tehdit etti.

Kızıl Ordu, cevap olarak Polonyalılara karşı bütün cephe boyunca karşı-saldırıya geçti. Kiev kurtarıldı ve Polonya savaş ağaları Ukrayna ve Beyaz Rusya'dan sürülüp atıldılar. Batı Cephesindeki birlikler Varşova'ya yaklaşırken, Kızıl birliklerin Güney Cephesindeki hızlı ilerleyişleri, onları Galiçya'da Lvov kapılarına getirdi. Polonya orduları kesin yenilginin eşiğindeydiler.

Fakat, Troçki ve onun Kızıl Ordu Genel Karargahındaki takipçilerinin şüpheli faaliyetleri yüzünden, başarı gerçekleşemedi. Troçki ve Tuhaçevski'nin hataları yüzünden, Kızıl birliklerin Batı Cephesinde Varşova'ya doğru ilerleyişi tamamen düzensiz bir biçimde gelişti : Birliklere kazandıkları mevzileri sağlamlaştırma imkanı verilmedi; ihtiyatlar ve cephane çok geride kalırken, öncü müfrezeler çok ileri sürüldü. Sonuç olarak, öncü müfrezeler cephanesiz ve ihtiyatsız bırakıldı ve cephe uçsuz bucaksız yayıldı. Bu, cephede bir gedik açılmasını kolaylaştırdı. Sonuçta, küçük bir Polonya kuvveti Batı Cephemizi bir noktada yardığında, cephanesiz kalan birliklerimiz geri çekilmeye zorlandılar. Lvov kapılarına ulaşan ve Polonyalıları çok sıkıştıran Güney Cephesindeki birliklere gelince, «Devrimci Askeri Konsey»in kötü şöhretli «başkanı» Troçki, bu birliklerin Lvov'u zaptetmesini yasakladı. Güney Cephesindeki temel güç olan Süvari Ordusunun kuzey - doğuya nakledilmesini emretti. Batı Cephesine en iyi ve aslında tek mümkün yardım yolunun Lvov'u zaptetme olduğunu görmenin güç olmamasına rağmen bu nakil Batı Cephesine yardım bahanesiyle yapılmıştı. Fakat Süvari Ordusunun Güney Cephesinden çekilmesi, Lvov'dan ayrılması, gerçekten Güney Cephesindeki kuvvetlerimizin de geri çekilmesi anlamına geliyordu. Troçki tarafından verilen bu bozguncu emir, böylece Güney Cephesindeki birlikleri anlaşılmaz ve asla bir hak edilmemiş bir biçimde geri çekilmeye zorladı. Polonya soylularını sevindirdi.

Bu, aslında bizim Batı Cephemize değil, Polonya soylularına ve İtilaf devletlerine doğrudan doğruya yardım etmekti.

Birkaç gün içinde Polonyalıların ilerleyişi kontrol altına alındı ve birliklerimiz yeni bir karşı - saldırının hazırlıklarına başladılar. Fakat savaşa devam edemeyen ve bir Kızıl karşı - saldırı ihtimalinden telaşlanan Polonya, Dinyeper'in batısındaki Ukrayna toprakları ve Beyaz Rusya üzerindeki iddialarından vazgeçti ve barış yapmayı tercih etti. 20 Ekim 1920'de, Riga Barışı imzalandı. Bu antlaşmaya göre, Polonya, Galiçya'yı ve Beyaz Rusya'nın bir kısmını elde ediyordu.

Polonya ile barış yapan Sovyet Cumhuriyeti, Vrangel'i yok etmeye karar verdi. İngilizler ve Fransızlar, Vrangel'e son

model silahlar, tüfekler, zırhlı arabalar, tanklar, uçaklar ve cephane sağlamışlardı. Vrangel, esas olarak subaylardan oluşan vurucu Beyaz Muhafız alaylarına sahipti. Fakat Vrangel, önemli sayıda köylüyü ve Kazakı, Kuban'a ve Don Bölgesine çıkarttığı birlikleri desteklemek için harekete geçirmeyi başaramadı, ne de Doneç Havzasının kapılarına kadar ilerleyerek kömür bölgemizi tehdit etti. O sırada Kızıl Ordu çok yorgun olduğundan, Sovyet Hükümetinin durumu daha da zorlaşmıştı. Birlikler çok güç şartlar altında ilerlemek zorundaydılar. Vrangel'e karşı saldırıyı yürütürken, aynı zamanda Vrangel'e yardım eden Mahno'nun anarşist çetelerini ezmek zorundaydılar. Fakat Vrangel'in teknik malzeme üstünlüğüne karşılık, tanka bile sahip olmamasına rağmen, Kızıl Ordu Vrangel'i Kırım yarımadasına sürdü ve onu orada sıkıştırdı. Kasım 1920'de Kızıl Kuvvetler Perekop'taki müstahkem mevziyi zaptettiler, Kırım'a girdiler, Vrangel'in kuvvetlerini ezdiler ve yarımadayı Beyaz Muhafızlardan ve müdahaleci kuvvetlerden kurtardılar. Kırım, Sovyet toprağı oldu.

Polonya'nın emperyalist planlarının başarısızlığı ve Vrangel'in yenilgisiyle, müdahale dönemi son buldu.

1920'nin sonuna doğru Kafkasya'nın kurtarılması başladı: Azerbeycan, burjuva milliyetçi **Musavatçılar**'ın boyunduruğundan; Gürcistan, Menşevik milliyetçilerden; ve Ermenistan, Taşnaklardan kurtarıldı. Sovyet iktidarı, Azerbeycan, Ermenistan ve Gürcistan'da zafere ulaştı.

Bu, gene de müdahalenin tamamen son bulması anlamına gelmiyordu. Uzak Doğu'daki Japon müdahalesi 1922'ye kadar sürdü. Bunun yanısıra yeni müdahale teşebbüsleri yapıldı (1921'de doğuda Ataman Semyonov ve Baron Ungern, Karelya'da Fin Beyazları). Fakat Sovyet ülkesinin baş düşmanları, esas müdahale kuvvetleri, 1920 sonunda yıkılmışlardı.

Yabancı müdahalecilerin ve Rus Beyaz Muhafızlarının Sovyetlere karşı savaşı, Sovyetlerin zaferi ile son buldu.

Sovyet Cumhuriyeti bağımsızlığını ve özgürlüğünü korudu.

Bu, yabancı askerî müdahalenin ve iç savaşın sonuydu.

Bu, Sovyet iktidarının tarihî bir zaferiydi.

5. SOVYET CUMHURİYETİ, İNGİLİZ - FRANSIZ - JAPON - POLONYA MÜDAHALESİ İLE RUSYA'DA BURJUVA - TOPRAK AĞASI - BEYAZ MUHAFIZ KARŞI - DEVRİMİNİN BİRLEŞİK KUVVETLERİNİ NİÇİN VE NASIL YENDİ?

Müdahale döneminin önde gelen Avrupa ve Amerika gazete ve dergilerini inceleyecek olursak, Sovyet iktidarının kazanabileceğine inanan tek bir seçkin asker ya da sivil yazar veya askerî uzman bulunmadığını kolaylıkla görebiliriz. Tersine, bütün ülkelerin ve milletlerin bütün seçkin yazarları, askerî uzmanları ve devrim tarihçileri, bütün bilgin geçinenler, Sovyetlerin günlerinin sayılı ve yenilgisinin kaçınılmaz olduğunu ilan etmekte ittifak halindeydiler.

Bunlar, müdahale kuvvetlerinin zaferinin kesinliği konusundaki yargılarını, Sovyet Rusya'nın örgütlü bir ordusu olmamasına ve Kızıl Ordu'yu ateş altında yaratmak zorunda olmasına karşılık, müdahalecilerin ve Beyaz Muhafızların elinde az çok hazır bir ordu bulunmasına dayandırıyorlardı.

Ayrıca bunlar, kesin yargılarını, Kızıl Ordunun askerî kadrolara sahip olmamasına ve bu kadroların büyük çoğunluğunun karşı - devrim kampına geçmesi nedeniyle, müdahalecilerin ve Beyaz Muhafızların böyle kadrolara sahip olmasına dayandırıyorlardı.

Bundan da öte, kesin yargılarını, Rusya'nın savaş sanayiinin geriliği yüzünden Kızıl Ordu'nun silah ve cephane sıkıntısı çekmesi, elde bulunanların kötü kalitede olması, Rusya'nın her yandan abluka ile sımsıkı kapatılması ve dışardan malzeme sağlayamaması gerçeğine dayandırıyorlardı. Öte yandan, müdahalecilerin ve Beyaz Muhafızların ordusu, bol miktarda birinci sınıf silah, cephane ve malzeme ile donatılmıştı ve donatılmaya devam edecekti.

Son olarak da, kesin yargılarını, müdahalecilerin ve Beyaz Muhafızların ordusunun Rusya'nın en zengin yiyecek üreten bölgelerini işgal etmiş olmasına karşılık, Kızıl Ordunun böyle bölgelere sahip olmaması ve yiyecek sıkıntısı çekmesi gerçeğine dayandırıyorlardı.

Ve Kızıl Ordunun bütün bu elverişsiz şartların ve yetersizliklerin sıkıntısını çektiği de bir gerçekti.

Bu bakımdan —ama yalnız bu bakımdan— müdahaleci baylar tamamen doğru söylüyorlardı.

O halde, Kızıl Ordunun böylesine ciddi eksikleri olmasına rağmen, böyle eksikleri olmayan müdahalecilerin ve Beyaz Muhafızların ordusunu yenmesi nasıl açıklanacaktır?

1. Kızıl Ordu galip geldi, çünkü Kızıl Ordunun uğrunda çarpıştığı Sovyet Hükümetinin polltikası doğru bir politikaydı, halkın çıkarlarına cevap veren bir politikaydı; çünkü halk bu politikanın doğru bir politika olduğunu, kendi politikası olduğunu anlamış ve kavramıştı ve onu sonuna kadar destekliyordu.

Bolşevikler, yanlış bir politika, halk tarafından desteklenmeyen bir politika uğrunda dövüşen bir ordunun galip gelemiyeceğini biliyorlardı. Müdahalecilerin ve Beyaz Muhafızların ordusu böyle bir orduydu. Herşeyi vardı: tecrübeli komutanları ve birinci sınıf silahları, cephanesi, teçhizatı ve malzemesi. Tek şeyi eksikti: Rusya halklarının desteği ve sempatisi; zira Rusya halkları hiç bir zaman müdahalecilerin ve Beyaz Muhafız «yönetici»lerin politikasını destekleyemezdi ve desteklemedi. Çünkü bu politika halka düşman bir politikaydı. Ve bunun için müdahalecilerin ve Beyaz Muhafızların ordusu yenilgiye uğradı.

2. Kızıl Ordu galip geldi, çünkü halkına kesinlikle bağlı ve sadıktı, bu nedenle de halk onu sevdi ve destekledi ve onu kendi ordusu olarak gördü. Kızıl Ordu halkın evladıdır ve kendi halkına, bir evladın anasına bağlı olduğu gibi sadık kaldığı sürece, halkının desteğini kazanacak ve galip gelmesi kaçınılmaz olacaktır. Ama buna karşılık, halkına karşı gelen bir ordu mutlaka yenilecektir.

3. Kızıl Ordu galip geldi, çünkü Sovyet Hükümeti bütün cephe gerisini, bütün ülkeyi, cephenin ihtiyaçlarına hizmet etmek üzere harekete geçirebildi. Cepheyi her yoldan desteklliyecek güçlü bir cephe gerisi olmazsa, bir ordu yenilmeye mahkûmdur. Bolşevikler bunu biliyorlardı ve bu nedenle ülkeyi,

cepheye silah, cephane, malzeme yiyecek ve takviye sağlıyacak bir savaş kampı haline getirdiler.

4. Kızıl Ordu galip geldi, çünkü : a) Kızıl Ordu askerleri savaşın hedeflerini ve amaçlarını anlamışlardı ve bunların haklılığının bilincindeydiler; b) Bu bilinçte olmaları disiplin ve savaş yeteneklerini güçlendirdi; c) Bu nedenle Kızıl Ordu savaş boyunca düşmana karşı emsalsiz bir fedakarlık ve eşsiz bir kitle kahramanlığı gösterdi.

5. Kızıl Ordu galip geldi, çünkü onun hem cephedeki, hem cephe gerisindeki yönetici çekirdeği, dayanışma ve disiplin içinde birleşmiş, devrimci ruhu sağlam, ortak dava için her fedakarlığa hazır, milyonları örgütleme ve onları en çapraşık durumlarda doğru olarak yönetme yeteneği eşsiz olan Bolşevik Partisiydi.

> «Ancak Parti'nin uyanıklığı ve sağlam disiplini sayesinde» diyordu Lenin, «ancak Parti'nin otoritesinin bütün hükümet daire ve kurumlarını birleştirmesi, Merkez Komitesinin attığı sloganların onlarca, yüzlerce, binlerce ve nihayet milyonlarca insan tarafından yekvücut olarak izlenmesi, emsalsiz fedakarlıkların yapılması sayesindedir ki bu mucize gerçekleşti. İtilaf devletleri ve bütün dünya emperyalistlerinin iki, üç, hatta dört kere tekrarlanan harekatlarına rağmen zafere ulaşmamız, ancak bütün bunlar sayesinde mümkün oldu.» (Lenin, **Seçme Eserler,** İng. bas., Moskova 1947, Cilt II, s. 556)

6. Kızıl Ordu galip geldi, çünkü : a) Safları arasından Frunze, Voroşilov, Budyeni ve daha bir çokları gibi yeni tipte komutan yetişti; b) Saflarında Kotovski, Çapayev, Lazo, Sçors, Parhomenko ve daha bir çokları gibi yetenekli halk kahramanları çarpıştı; c) Kızıl Ordunun siyasi eğitimi Lenin, Stalin, Molotov, Kolinin, Sverdlov, Kaganoviç, Orconikidze, Kirov, Kuybişev, Mikoyan, Jdanov, Andreyev, Petrovski, Yaroslavski, Derjinski, Sçadenko, Mehlis, Kruşçov, Şvernik, Şkiryatov ve diğerleri gibi kimselerin elindeydi; d) Kızıl Ordu, çalışmalarıyla safları pekiştiren, askerlerin disiplin ruhunu ve savaş cesaretini geliştiren, bir yandan bazı komutanların halince faaliyetlerini

enerjik biçimde, hızla ve yılmaksızın bastırırken, diğer yandan Sovyet iktidarına bağlılıklarını kanıtlamış ve Kızıl Ordu birliklerini sıkı bir şekilde yönetebilen Partili veya Partisiz komutanların otorite ve ünlerini cesaretle ve kararlı olarak destekleyen, üstün örgütleyiciler ve ajitatörler olarak çalışan askerî komiserlere sahipti.

«Askerî komiserler olmasaydı, Kızıl Ordumuz olmazdı.» diyordu Lenin.

7. Kızıl Ordu galip geldi, çünkü Beyaz Orduların gerisinde, Kolçak'ın, Denikin'in, Krasnov'un, Vrangel'in gerisinde, işçileri ve köylüleri müdahalecilere ve Beyaz Muhafızlara karşı ayaklanaıran, Sovyet iktidarının düşmanlarını geriden vuran ve böylece Kızıl Ordunun ilerleyişini kolaylaştıran Partili ve Partisiz seçkin Bolşevikler, gizli olarak çalışıyorlardı. Ukrayna, Sibirya, Uzak Doğu, Urallar, Beyaz Rusya ve Volga bölgesi partizanlarının, Beyaz Muhafızları ve müdahalecileri geriden vurarak Kızıl Orduya eşsiz hizmetlerde bulunduklarını herkes bilmektedir.

8. Kızıl Ordu galip geldi, çünkü Sovyet Cumhuriyeti, Beyaz Muhafız karşı - devrimine ve dış müdahaleye karşı mücadelesinde yalnız değildi; çünkü Sovyet iktidarının mücadelesi ve başarıları, bütün dünya proleterlerinin sempati ve desteğine sahipti. Emperyalistler Sovyet Cumhuriyetini müdahale ve abluka ile boğmaya çabalarken, emperyalist ülkelerin işçileri Sovyetlerin yanında yer aldılar ve ona yardım ettiler. Onların, Sovyet Cumhuriyetine düşman ülkelerin kapitalistlerine karşı mücadelesi, emperyalistleri sonunda müdahaleden vazgeçmeye zorladı. İngiltere, Fransa ve diğer müdahaleci devletlerin işçileri grevlere gittiler, müdahalecilere ve Beyaz Muhafız generallerine gönderilen cephaneleri yüklemeyi reddettiler ve «Rusya'dan elinizi çekin!» şiarı altında Eylem Komiteleri kurdular.

> «Uluslararası burjuvazi bize elini kaldırır kaldırmaz, bu eli kendi işçileri yakalıyor,» diyordu Lenin. (Lenin, **Toplu Eserler,** Rus. bas., Cilt XXV, s. 405)

KISA ÖZET

Ekim Devrimi tarafından yıkılan toprak ağaları ve kapitalistlerle Beyaz Muhafız generalleri kendi ülkelerinin çıkarlarına karşı itilaf ülkelerinin hükümetleriyle birleşip, Sovyet iktidarını yıkmak için Sovyet ülkesine karşı ortak bir silahlı saldırı hazırladılar. Bu hazırlık, Rusya'nın sınır bölgelerindeki İtilaf askerî müdahalesinin ve Beyaz Muhafız isyanlarının temelini meydana getirdi; ve sonuç olarak, Rusya'nın yiyecek ve hammadde kaynaklarıyla bağları kesildi.

Almanya'nın askerî yenilgisi ve Avrupa'da iki emperyalist koalisyon arasındaki savaşın son bulması, İtilaf devletlerinin güçlenmesine ve müdahalenin yoğunlaşmasına yaradı ve Sovyet Rusya için yeni güçlükler yarattı.

Öte yandan, Almanya'daki devrim ve diğer Avrupa ülkelerinde başlayan devrimci hareket, Sovyet iktidarı için elverişli uluslararası şartlar yarattı ve Sovyet Cumhuriyetinin durumunu kolaylaştırdı.

Bolşevik Partisi, işçi ve köylüleri **anavatan uğruna** savaş için, yabancı istilacılara ve burjuva ve toprak ağası Beyaz Muhafızlara karşı savaş için harekete geçirdi. Sovyet Cumhuriyeti ve Kızıl Ordusu, İtilaf kuklalarını — Kolçak'ı, Yudeniç'i, Denikin'i, Krasnov'u ve Vrangel'i — birbiri ardısıra yendi, İtilafın diğer bir kuklasını, Pilsudski'yi, Ukrayna ve Beyaz Rusya'dan sürüp attı ve böylece dış müdahale güçlerini yenmiş, onları Sovyet ülkesinin dışına sürmüş oldu.

Böylece uluslararası sermayenin sosyalizm ülkesine ilk silahlı saldırısı tam bir fiyaskoyla son buldu.

Devrim tarafından ezilmiş olan partiler, Sosyalist - Devrimciler, **Menşevikler, Anarşistler** ve milliyetçiler, müdahale döneminde Beyaz Muhafız generallerini ve istilacıları desteklediler; Sovyet Cumhuriyetine karşı, karşı - devrimci komplolar tezgahladılar **ve** Sovyet yöneticilerine **karşı** teröre başvurdular. Ekim Devriminden önce işçi sınıfı içinde belli bir etkiye sahip olan bu partiler, İç Savaş sırasında kitlelerin gözünde tamamen karşı - devrimciler olarak açığa çıktılar.

İç Savaş **ve** müdahale dönemi, Sovyet Rusya'da bu partilerin siyasi çöküşüne ve Komünist Partisinin kesin zaferine tanık oldu.

DOKUZUNCU BÖLÜM

EKONOMİNİN BARIŞ İÇİNDE YENİDEN İNŞASINA GEÇİŞ DÖNEMİNDE BOLŞEVİK PARTİSİ

(1921 — 1925)

1. DIŞ MÜDAHALENİN BOZGUNA UĞRATILMASINDAN VE İÇ SAVAŞIN BİTMESİNDEN SONRA SOVYET CUMHURİYETİ. YENİDEN İNŞA DÖNEMİNİN GÜÇLÜKLERİ.

Sovyet Cumhuriyeti, savaşa son verdikten sonra, barış içinde iktisadî kalkınma çalışmalarına girişti. Savaşın açtığı yaralar sayılmalıydı. Ülkenin sarsılan iktisadî hayatı yeniden kurulmalı, sanayi, demiryolları ve tarım eski haline getirilmeliydi.

Ne var ki, barış içinde kalkınma çalışmalarının çok güç şartlar altında yürütülmesi gerekiyordu. İç Savaş'ta elde edilen zafer kolay olmamıştı. Dört yıl süren emperyalist savaş ve üç yıl süren dış müdahaleye karşı savaş, bütün ülkeyi bir harabe haline getirmişti.

1920 yılında tarım alanında elde edilen gayrisafi hasıla, savaştan önceki çarlık Rusyasının yoksul kır kesiminde elde edilen ürünün ancak yarısı kadardı. Daha da kötüsü, 1920 de birçok ilde iyi ürün elde edilemedi. Tarım çok kötü bir durumdaydı.

Tamamen bozulan sanayinin durumu çok daha kötüydü. Büyük sanayi kesiminin 1920 yılındaki üretimi, savaş öncesi üretiminin yedide birinin biraz üzerindeydi. Atelye ve fabrikaların çoğu çalışamaz durumdaydı; madenler ve kömür ocakları yıkılmış ve su baskınına uğramıştı. En içler acısı olan, demir ve

çelik sanayiinin durumuydu. 1921'de toplam pik demir üretimi sadece 116 300 ton, yani savaş öncesi üretiminin aşağı yukarı yüzde üçü kadardı. Akaryakıt sıkıntısı vardı. Ulaşım tamamen bozulmuştu. Ülkedeki metal ve dokuma stokları hemen hemen tükenmişti. Ekmek, yağ, et, ayakkabı, giyecek, kibrit, tuz, gaz ve sabun gibi temel ihtiyaç maddelerinde müthiş bir kıtlık vardı.

Halk, savaş sırasında yokluk ve kıtlığa dayanıyor, hattâ bütün bunları hiç düşünmediği zamanlar oluyordu. Ama savaş sona erdikten sonra halk birden bu yokluk ve kıtlığın dayanılmaz olduğunu hissetti ve bütün bunların bir an önce giderilmesini istemeye başladı.

Köylüler arasında hoşnutsuzluk başgösterdi. İç Savaşın ateşi, işçi sınıfı ile köylülük arasında askerî ve siyasî bir ittifakın kurulmasına ve çelikleşmesine yol açmıştı. Bu ittifak belli bir temele dayanıyordu: Sovyet iktidarı köylülere toprak veriyor ve onları toprak ağaları ve kulaklara karşı koruyordu; işçiler ise ürün fazlasına el konulması yoluyla köylülerden gıda maddeleri alıyorlardı.

Bu temel artık yeterli değildi.

Sovyet devleti köylülerden elde ettiği bütün ürün fazlasını millî savunma ihtiyaçlarına ayırmak zorunda kalmıştı. Ürün fazlasına elkonulması sistemi, Savaş Komünizmi siyaseti olmasaydı, İç Savaş'da zafer elde etmek imkânsız olurdu. Bu siyaset, savaş ve dış müdahalenin bir gereği olarak ortaya çıkmıştı. Köylüler, savaş boyunca bu sistemi kabullenmiş ve mal yetersizliğine aldırmamışlardı; ama savaş sona erdiği ve toprak ağalarına geri dönmesi diye bir tehlike kalmadığı zaman, köylüler, bütün ürün fazlalarını teslim etme zorunluluğundan, ürün fazlasına el konulması sisteminden yakınmaya ve yeterli miktarda mal talep etmeye başladılar.

Lenin'in belirttiği gibi, Savaş Komünizmi sistemi'nin tümü, köylülerin çıkarlarıyla çatışmaya başlamıştı.

Hoşnutsuzluk havası işçi sınıfını da etkiledi. Proletarya, İç Savaşın en büyük yükünü taşımış, Beyaz Muhafızlara ve yabancı ordulara karşı kahramanca ve fedakârca savaşmış, iktisadî bozukluğun ve kıtlığın felâketlerine göğüs germişti. En sağlam, en fedakâr ve disiplinli işçiler sosyalist coşkuyla esinlenmişler-

dl. Ama büyük Iktisadî bozukluk, İşçi sınıfı üzerinde de etkisini göstermişti. İşler durumda olan birkaç fabrika ve atelye bile sürekli olarak çalışamıyordu. İşçiler geçimlerini sağlamak için gelip geçici işlerle uğraşmak, çakmak yapmak ve yiyecek için köylerde küçük mübadelelere girişmek zorunda kalıyorlardı. («çanta ticareti»). Proletarya diktatörlüğünün sınıf temeli zayıflamaktaydı; işçiler dağılıyor, köylere gidiyor, işçi olmaktan çıkıyor, sınıflarından kopuyorlardı. Bazı işçilerde, açlık ve yorgunluk yüzünden, hoşnutsuzluk belirtileri görülmeye başlıyordu.

Parti, ülkenin iktisadî hayatını etkiliyen bütün meselelere ilişkin yeni bir siyaset, yeni durumun üstesinden gelecek bir çizgi tesbit etme gerekliliğiyle karşı karşıyaydı.

Parti, iktisadî kalkınma meselelerine ilişkin böyle bir siyasi çizgi tesbit etme çalışmalarına girişti.

Ama sınıf düşmanları uyumuyordu. Sınıf düşmanları, umut kırıcı iktisadî durumdan ve köylülerin hoşnutsuzluğundan, kendi amaçları için yaralanmak istediler. Sibirya'da, Ukrayna'da ve Tambov ilinde (Antonov'un isyanı), Beyaz Muhafızların ve Sosyalist Devrímcilerin yönettiği kulak isyanları başgösterdi. Bütün karşı - devrimci unsurlar —Menşevikler, Sosyalist Devrimciler, Anarşistler, Beyaz Muhafızlar, burjuva milliyetçileri— yeniden harekete geçtiler. Düşman, Sovyet iktidarına karşı yeni mücadele taktikleri benimsedi. Sovyetleri destekleme kılığına bürünerek, eski iflas etmiş, «Kahrolsun Sovyetler!» sloganını bir yana bıraktı ve yeni bir slogan kullanmaya başladı: «Komünistsiz Sovyetler için!»

Sınıf düşmanlarının yeni taktiklerinin en açık örneği, Kronstadt'daki karşı - devrimci ayaklanmaydı. Bu ayaklanma 1921 Martında, Onuncu Parti Kongresinden bir hafta önce başladı. Sosyalist Devrimcilerle, Menşeviklerle ve yabancı devletlerin temsilcileriyle işbirliği halinde olan Beyaz Muhafızlar ayaklanmaya önderlik ediyordu. İlk başta, asiler, kapitalistlerin ve toprak ağalarının iktidarını ve mülkiyetini yeniden kurma amaçlarını örtbas etmek için bir «Sovyet» yaftası kullandılar. «Komünistsiz Sovyetler!» diye haykırdılar. Karşı - devrimciler, sahte bir Sovyet sloganıyla küçük burjuva kitlelerinin hoşnutsuzluğundan yararlanarak Sovyetlerin iktidarını yıkmaya çalıştılar.

Kronstadt ayaklanmasının patlak vermesini kolaylaştıran iki neden vardı; gemilerin mürettebatının bileşimindeki bozukluk ve Kronstadt'daki Bolşevik örgütünün güçsüzlüğü. Ekim Devrimine katılan hemen bütün eski bahriyeliler, cephede, Kızıl Ordu saflarında kahramanca çarpışmaktaydı. Yerlerine gelen yeni bahriyeliler ise devrim içerisinde eğitimden geçmemişti. Bunlar, köylülerin ürün fazlasına el konulması sistemine karşı hoşnutsuzluğunu dile getiren tamamen bilinçsiz bir köylü kitlesiydiler, Kronstadt'daki Bolşevik örgütü ise, cepheye gidenler yüzünden bir hayli zayıflamıştı. Bütün bunlar, Sosyalist Devrimcilerin, Menşeviklerin ve Beyaz Muhafızların Kronstadt'a girebilmelerini ve oranın denetimini ele geçirebilmelerini mümkün kıldı.

Asiler çok önemli bir kaleyi, filoyu ve çok miktarda silah ve cephaneyi ele geçirdiler. Uluslararası karşı - devrimciler zafer kazandı. Ama sevinçleri kısa sürdü. Ayaklanma Sovyet birlikleri tarafından hızla bastırıldı. Parti, Kronstadt asilerine karşı en seçkin evlâtlarını, Voroşilov'un önderliğinde Onuncu Kongre delegelerini gönderdi. Kızıl Ordu erleri ince bir buz tabakası üzerinde Kronstadt'a yürüdüler; buz tabakası birçok yerde kırıldı ve birçok Kızıl Ordu eri boğularak öldü. Konstadt'ın güç zaptedilir kalelerinin cephaneden taarruzla alınması gerekiyordu, zaferi kazanan, devrime bağlılık, yiğitlik ve Sovyetler uğruna ölmeye kararlılık oldu. Kronstadt kalesi Kızıl birliklerin saldırısı karşısında düştü. Kronstadt ayaklanması bastırılmıştı.

2. PARTİDE SENDİKALAR ÜZERİNE TARTIŞMA. ONUNCU PARTİ KONGRESİ. MUHALEFETİN YENİLGİSİ. YENİ İKTİSADÎ POLİTİKANIN (NEP) KABUL EDİLMESİ.

Parti Merkez Komitesi, onun Leninist çoğunluğu, artık savaş sona erdiğine ve ülke barış içinde iktisadî kalkınmaya döndüğüne göre, savaşın ve ablukanın bir sonucu olan katı Savaş Komünizmi rejimini sürdürmek için bir neden kalmadığını açıkça gördü.

Merkez Komitesi, artık ürün fazlasına el konulması sistemi-

ne ihtiyaç kalmadığını, bu sistemin yerine köylülerin ürün fazlalarının daha büyük bir bölümünü istedikleri gibi kullanmalarını sağlayacak bir aynî vergi konulması zamanının geldiğini anladı. Merkez Komitesi, bu tedbirin tarımın canlandırılmasını mümkün kılacağını, tahıl üretiminin ve sanayinin gelişmesi için gerekli olan sanayi bitkileri üretiminin arttırılmasını, meta dolaşımının canlandırılmasını, şehirlere yiyecek ikmalinin düzenlenmesini ve işçi-köylü ittifakı için yeni bir temel, iktisadi bir temel yaratılmasını mümkün kılacağını anladı.

Merkez Komitesi, birinci görevin sanayiyi canlandırmak olduğunu da anladı; ama bunun, işçi sınıfı ve onun sendikalarının desteği kazanılmaksızın gerçekleştirilemiyeceğini düşünüyordu; gene Merkez Komitesi, işçilere, iktisadî bozukluğun, en azından geçmişteki dış müdahele ve abluka kadar halkın tehlikeli bir düşmanı olduğunu göstermekle, onların sanayiyi canlandırma çalışmasına kazanılabileceğini düşünüyordu. Parti ve sendikalar işçi sınıfı üzerindeki nüfuzlarını, cephede gerçekten gerekil olduğu gibi askeri emirler yoluyla değil, ikna metodu yoluyla kullandıkları takdirde, bunun sağlanabileceğini düşünüyordu.

Ama bütün Parti üyeleri Merkez Komitesi ile aynı fikirde değildi. Küçük muhalefet grupları —Troçkistler, «İşçi Muhalefeti», «Sol Komünistler», «Demokratik - Merkeziyetçiler» vb.— barış içinde iktisadî kuruluşa geçişe ilişkin güçlükler karşısında yalpalıyor ve kararsızlığa kapılıyorlardı. Parti içerisinde, Menşevik. Sosyalist - Devrimci, Bund ve Borotbist partilerinin bir yığın eski üyesi ve Rusya'nın sınır bölgelerinden gelen her türlü yarı - milliyetçi vardı. Bunların büyük çoğunluğu, şu ya da bu muhalefet grubuyla birleşti. Bu kimseler gerçek Marksist değildiler; iktisadî gelişme yasalarından habersizdiler ve Leninist bir Parti eğitiminden geçmemişlerdi; muhalefet gruplarının şaşkınlığını ve yalpalamalarını şiddetlendirmekten başka hiçbir şey yapmadılar. Bazıları katı Savaş Komünizmi rejimini gevşetmenin yanlış olacağını, tam tersine, «vidaların daha da sıkıştırılması» gerektiğini düşünüyordu. Bazılarıysa Parti ve devletin ekonominin yeniden inşasına karışmaması, bu işin tamamen sendikalara bırakılması gerektiği kanısındaydı.

Partide bazı gruplar arasında böyle bir kargaşalık devam ederken, anlaşmazlık çıkartmaktan hoşlananların, şu ya da bu muhalefetin «önderleri»nin Partiyi bir tartışmayı açmaya zorlamaya çalışmaları kaçınılmazdı.

Nitekim öyle oldu.

Sendikaların o sırada Parti politikasının esas meselesi olmamasına rağmen, tartışma sendikalarının rolünün ne olduğu üzerinde başladı.

Tartışmayı ve Lenin'e karşı, Merkez Komitesi'nin Leninist çoğunluğuna karşı mücadeleyi başlatan, Troçki oldu. Troçki, durumu daha da ağırlaştırmak amacıyla, 1920 Kasımının başlarında toplanan Beşinci Bütün - Rusya Sendikalar Konferansı Komünist delegeleri toplantısında, «vidaları sıkıştırma» ve «sendikaları sarsma» gibi şüphe uyandıran şiarlarla ortaya çıktı. Troçki, sendikaların bir an önce «hükümete bağımlı kılınmasını» öneriyordu. İşçi sınıfıyla ilişkilerde ikna yönteminin kullanılmasına karşıydı ve sendikalara askeri yöntemlerin getirilmesinden yanaydı. Troçki, sendikalarda demokrasinin yaygınlaştırılmasına ve sendika organlarının seçimle gelmesi ilkesine karşıydı.

Troçkistler, işçi sınıfı örgütlerinin faaliyetlerinin onsuz düşünülemiyeceği ikna yönteminin yerine, yalnızca zorlama ve emretme yöntemlerini öneriyorlardı. Sendikaların yönetici mevkilerini ellerinde bulundurdukları her yerde bu politikayı uygulayan Troçkistler, sendikalarda çatışmalara, bölünmelere ve maneviyat bozukluğuna yol açtılar. Troçkistlerin güttüğü politika, Partili olmayan işçi kitlesini Partinin karşısına çıkartıyor, işçi sınıfını bölüyordu.

Aslında bakılacak olursa, sendikalar üzerine girişilen tartışmanın kapsamı, sendika meselesinden çok daha genişti. Daha sonraları, Rus Komünist Partisi (Bolşevikler) Merkez Komitesi Genel Toplantısının 17 Ocak 1925'te aldığı kararda belirtildiği üzere, asıl mesele «Savaş Komünizmine karşı ayaklanan köylülere karşı izlenecek politika, Partili olmayan işçi kitlesine karşı izlenecek politika ve genel olarak, İç Savaşın sona ermek üzere olduğu bir dönemde Partinin kitlelere yak-

laşımının ne olacağıydı.» **(SBKP (B) Kararları,** Rus. bas., Birinci Bölüm, s. 651)

Troçki'nin hareketini, diğer Parti aleyhtarı grupların hareketi izledi: «İşçi Muhalefeti» (Şliapnikov, Medvedyev, Kollontay ve diğerleri), «Demokratik - Merkeziyetçiler» (Sapronov, Drobnis, Boguslavski, Ossinski, V. Smirnov ve diğerleri), «Sol Komünistler» (Buharin, Preobrajenski).

«İşçi Muhalefeti», bütün millî ekonominin yönetiminin bir «Bütün - Rusya Üreticiler Kongresi»ne bırakılmasını öneren bir şiar attı. Bunlar Partinin rolünü sıfıra indirmek istiyor ve iktisadî kalkınmada proletarya diktatörlüğünün önemini inkar ediyorlardı. «İşçi Muhalefeti», sendikaların çıkarlarının Sovyet devletinin ve Komünist Partisinin çıkarlarına zıt olduğunu ileri sürüyordu. İşçi sınıfı örgütlenmesinin en yüksek biçiminin, Parti değil sendikalar olduğunu iddia ediyordu «İşçi Muhalefeti», aslında, anarko - sendikalist bir Parti düşmanı gruptu.

«Demokratik - Merkeziyetçiler» (Desist'ler, hizipler ve gruplaşmalar konusunda tam bir özgürlük istiyorlardı. «Demokratik - Merkeziyetçiler» de, tıpkı Troçkistler gibi, Partinin Sovyetlerdeki ve sendikalardaki önderliğini ortadan kaldırmaya çalışıyorlardı. Lenin «Demokratik - Merkeziyetçiler»den, bir «bağırma şampiyonları» hizbi olarak sözediyor, programlarının ise Sosyalist Devrimci - Menşevik bir program olduğunu söylüyordu.

Troçki, Lenin'e ve Partiye karşı giriştiği mücadelede Buharin'in desteğini aldı. Buharin, Preobrajenski, Serebriakov ve Sokolnikov'la birlikte bir «tampon» grup kurdu. Bu grup, bütün hizipçilerin en bozguncusu olan Troçkistleri savunuyor ve onların önünde bir kalkan vazifesi görüyordu. Lenin, Buharin'in davranışının, «ideolojik çükütünün doruğu» olduğunu söylüyordu. Buharin'ciler kısa zamanda, Lenin'e karşı açıktan açığa Troçkistlere katıldılar.

Lenin ve Leninistler, saldırılarını, Parti düşmanı gruplaşmaların belkemiği olan Troçkistler üzerinde yoğunlaştırdılar. Troçkistleri, sendikalarla askerî kuruluşlar arasındaki farkı görmezden gelmekle suçladılar ve onları askeri yöntemlerin sendikalara uygulanamayacağı konusunda uyardılar. Lenin ve Le-

nlnistler, muhalefet gruplarının programlarına özünde taban tabana zıt bir program hazırladılar. Bu programda sendikalar birer yönetim okulu, birer komünizm okulu olarak tanımlanıyor: sendikaların bütün faaliyetlerini ikna yöntemlerine dayandırmaları gerektiği belirtiliyor; sendikaların bütün işçileri iktisadî bozukluğa karşı mücadeleye sokmalarının ve onları sosyalizmin inşası çalışmalarına kazanmalarının ancak böyle mümkün olabileceği söyleniyordu.

Parti örgütleri, muhalefet gruplarına karşı girişilen bu mücadelede Lenin'in çevresinde saf tuttular. Mücadele, Moskova'da özellikle keskin bir niteliğe büründü. Muhalefet, başkentin Parti örgütünü ele geçirmek amacıyla, esas güçlerini burada toplamıştı. Ne var ki, bu hizipçi tertipler, Moskova Bolşeviklerinin kararlı direnişi ile bozguna uğratıldı. Ukrayna Parti örgütlerinde de şiddetli bir mücadele patlak verdi. O sıralar Ukrayna Komünist Partisi Merkez Komitesi sekreteri olan Molotov yoldaşın önderliğindeki Ukraynalı Bolşevikler, Troçkistleri ve Şliapnikov'cuları yenilgiye uğrattılar. Ukrayna Komünist Partisi, Lenin'in Partisinin sadık bir desteği olarak kaldı. Bakû'de muhalefeti bozguna uğrayan ise, Orconikidze yoldaştı. Orta Asya'da Parti aleyhtarı gruplaşmalara karşı girişilen mücadeleye, L. Kaganoviç yoldaş önderlik ediyordu.

Partinin bütün önemli mahallî örgütleri, Lenin'in programını onayladı.

8 Mart 1921'de Onuncu Parti Kongresi toplandı. Kongreye, 732.521 Parti üyesini temsil eden oy hakkına sahip 694 delege ve yalnız söz hakkına sahip 296 delege katıldı.

Kongre, sendikalara ilişkin tartışmayı özetledi ve Lenin'in programını ezici bir çoğunlukla onayladı.

Lenin, Kongreyi açarken, bu tartışmanın affedilmez bir zaman kaybı olduğunu söyledi. Düşmanların Parti içersindeki çekişmeden ve Komünist Partisi saflarında bir bölünmeden yararlanmak istediklerini ileri sürdü.

Hizipçi grupların Bolşevik Partisi ve proletarya diktatörlüğü için ne kadar büyük bir tehlike olduğunu kavrayan Onuncu Kongre, **Parti birliğine** özel bir önem verdi. Bu meseleye ilişkin rapor Lenin tarafından sunuldu. Kongre, bütün muha-

lefet gruplarını suçlu buldu ve bütün bu grupların «aslında proletarya devriminin sınıf düşmanlarına yardım ettiğini» açıkladı

Kongre, bütün hizipçi grupların bir an önce dağıtılmasını emretti ve bütün Parti örgütlerine, herhangi bir hizipçiliğe karşı uyanık olmaları ve kongre kararına uymayanların Partiden kayıtsız şartsız ve hemen çıkarılması konusunda emir verdi. Kongre, Merkez Komitesine, bu kurul üyelerinin disiplini bozması ya da hizipçiliği yeniden canlandırması veya hoşgörmesi halinde onlara, Merkez Komitesinden ve Partiden çıkarma da dahil olmak üzere bütün Parti cezalarını uygulama yetkisini tanıdı.

Bütün bu kararlar, Lenin tarafından hazırlanan ve kongre tarafından onaylanan «Parti Birliği» üzerine özel bir kararda biraraya getirildi.

Kongre, bu kararda bütün Parti üyelerine, Onuncu Kongrenin toplandığı sırada çeşitli nedenlerin ülkenin küçük burjuva nüfusu arasındaki yalpalamayı artırdığı bir zamanda, Parti saflarında birlik ve dayanışmanın, proletaryanın öncüsünün irade birliğinin mutlaka gerekli olduğunu hatırlattı.

> «Bütün bunlara rağmen» deniliyordu kararda, «Parti içerisinde, belli ölçülerde ayrı durmaya ve kendi grup disiplinlerini yaratmaya çalışan, ayrı programlara sahip grupların oluşması gibi bazı hizipçilik belirtilerine, sendikalara ilişkin genel Parti tartışmasından önce bile rastlanıyordu. Bütün bilinçli işçiler, her türlü hizipçiliğin kötülüğünü ve önüne geçilmesi gerektiğini açıkça kavramalıdır, çünkü pratikte hizipçilik, kaçınılmaz olarak ekip çalışmasını zayıflatır; aynı zamanda, Partiye sırf yönetici parti olduğu için kaydolmuş bulunan Parti düşmanlarının, Parti içersindeki ihtilafı genişletmeyi ve bu ihtilafı karşı - devrimci amaçlar uğruna kullanmayı amaçlayan yoğun ve sürekli çabalarına yol açar.»

Kongre gene aynı kararda şunları söylüyordu :

> «Proletaryanın düşmanlarının, tutarlı Komünist çizgiden her sapmadan nasıl yararlanmaya kalkışacağı, Kronstadt ayaklanmasında açıkça görülmüştür; bu ayaklanma

sırasında, dünyanın bütün ülkelerindeki burjuva karşı - devrimcileri ve Beyaz Muhafızlar, Rusya'daki proletarya diktatörlüğünü yıkabilmek uğruna Sovyet sisteminin şiarlarını kabul etmeye bile hazır olduklarını gösterdiler; Sosyalist - Devrimciler ve genel olarak bütün burjuva karşı - devrimcileri, Kronstadt'da, Rusya'nın Sovyet Hükümetine karşı bir ayaklanma için görünüşte Sovyet iktidarını savunan şiarlara başvurdular. Bütün bu gerçekler, Beyaz Muhafızların, sırf Rusya'da proleter devriminin kalesini zayıflatmak ve yıkmak amacıyla, kolayca Komünist kılığına, hatta Komünistlerden «daha sol» kimseler kılığına bürünebileceğini kanıtlamıştır. Kronstadt ayaklanmasından önce Petrograd'ta dağıtılan Menşevik bildirileri de, aynı şekilde, Menşeviklerin bir yandan ayaklanmaya karşı olduklarını ve Sovyet iktidarını desteklediklerini söylerken, öte yandan Rus Komünist Partisi içersindeki anlaşmazlıklardan yararlanarak Kronstadt asilerini nasıl desteklediklerini göstermiştir.»

Karar, Partinin propaganda çalışmalarında, proletarya diktatörlüğünün başarısının temel şartı olan Parti birliği ve proletarya öncüsünün amaç birliği için hizipçiliğin arzettiği zarar ve tehlikeleri bütün ayrıntılarıyla açıklaması gerektiğini ile sürüyordu.

Öte yandan, kongre kararı, Partinin, propagandasında Sovyet iktidarının düşmanlarının yürüttüğü son taktik yöntemlerin **özelliğini** de açıklaması gerektiğini bildiriyordu.

«Bu düşmanlar,» deniliyordu kararda, Beyaz Muhafız bayrağını açıkça çekerek girişilecek bir karşı - devrimden umutlarını kestikten sonra, şimdi de Rus Komünist Partisi içersindeki anlaşmazlıklardan yararlanmak ve iktidarı, Sovyet iktidarını görünüşte en yakından onaylayan siyasî gruplaşmalara aktararak karşı - devrimi şu ya da bu şekilde geliştirmek için ellerinden geleni yapmaktadırlar.» (Lenin, **Seçme Eserler**, İng. bas., Moskova 1947, Cilt II, s. 680)

Kongre kararı, Partinin, propagandasında «karşı - devrimcilerin, devrimci diktatörlüğü zayıflatmak ve yıkmak, giderek

karşı - devrimin, kapitalistlerin ve toprak ağalarının nihaî zaferine giden yolu açmak için, en devrimci Partiye en yakın duran küçük burjuva gruplaşmalarını desteklemiş olduğu geçmisteki devrimlerden çıkan dersi de öğretmesi gerektiğini» ileri sürüyordu.

Gene Lenin tarafından hazırlanan ve kongre tarafından onaylanan «Partimizdeki Sendikalist ve Anarşist Sapma» üzerine karar da, özü bakımından «Parti Birliği» üzerindeki karara yakından bağlıydı. Onuncu Kongre bu kararda «İşçi Muhalefeti»ni suçluyordu. Kongre, anarko - sendikalist sapmanın fikirlerinin propagandasının Komünist Partisi üyeliğiyle bağdaşmadığını açıklıyor ve Partiyi bu sapmaya karşı şiddetli bir mücadeleye çağırıyordu.

Onuncu Kongre, ürün fazlasına el konulması sisteminin yerine bir aynî verginin konulması ve **Yeni İktisadi Politika'nın** (NEP) kabul edilmesi gibi çok önemli bir karar aldı.

Savaş Komünizminden NEP'e bu dönüş, Lenin'in politikasının akıllılığının ve ileri görüşlülüğünün en parlak bir örneğidir

Kongre kararı, ürün fazlasına el konulması sisteminin yerine bir aynî verginin konulmasını öngörüyordu. Aynî vergi, ürün fazlasına el konulması sisteminin getirdiği yükten daha az olacaktı. Vergi tutarı her yıl ilkbahar ekiminden önce açıklanacaktı. Vergi ödeme günleri kesin olarak tesbit edilecekti. Vergi tutarı çıktıktan sonra kalan bütün ürün fazlası tamamen köylülere bırakılacak, köylüler bu ürün fazlalarını diledikleri gibi satabileceklerdi. Lenin, yaptığı konuşmada, ticaret özgürlüğünün ilk başta ülkede kapitalizmin belli ölçüde canlanmasına yol açacağını söyledi. Özel ticareti serbest bırakmak ve özel imalatçıların küçük işletmeler açmalarına izin vermek gerekliydi. Ama bunda endişe edilecek bir şey yoktu. Lenin, belli bir ticaret özgürlüğünün köylüler için iktisadî bir müşevvik olacağını, onları daha fazla üretimde bulunmaya teşvik edeceğini ve tarımda daha hızlı bir gelişmeye yol açacağını düşünüyordu. Böylece, bu temel üzerinde devlet sanayii canlandırılacak,

özel sermaye sınırlanacak, gerekli güç ve zenginlikler biriktirildikten sonra sosyalizmin iktisadî temeli olarak güçlü bir sanayi yaratılabilecek ve ancak ondan sonra, ülkede kapitalizmin kalıntılarını ortadan kaldırmak üzere kararlı bir saldırıya geçilebilecekti.

Savaş Komünizmi, şehir ve kır kesimindeki kapitalist unsurların kalesini cepheden saldırıyla ele geçirme yolunda bir teşebbüstü. Parti, bu saldırıda gereğinden fazla ileri gitmiş ve üssüyle bağlarının kopması tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştı. Şimdi Lenin, biraz geri çekilmeyi, bir süre için üsse doğru geri çekilmeyi, kuvvet toplayabilmek ve yeniden saldırıya geçebilmek amacıyla kaleye cepheden saldırıyı, daha yavaş ilerleyen kuşatma yöntemine çevirmeyi öneriyordu.

Trockistler ve diğer muhalifler, NEP'in **ricattan başka bir şey olmadığını** iddia ediyorlardı. Bu yorum kendi amaçlarına da uygundu, çünkü onların çizgisi kapitalizmi geri getirme çizgisiydi. Bu, NEP'in en zararlı ve anti - Leninist yorumuydu. Aslına bakılacak olursa, NEP kabul edildikten topu topu bir yıl sonra Lenin, Onbirinci Parti Kongresinde **geri çekilmenin sona erdiğini** açıkladı ve **«Özel sermayeye karşı saldırıya hazırlanın,»** şiarını attı. (Lenin, **Toplu Eserler,** Rus bas. Cilt XXVII, s. 213)

Marksizm bilgisi kıt ve Bolşevik politikası meselelerinde tam bir kara cahil olan muhalifler, ne NEP'in ne anlama geldiğini, ne de NEP'in başlangıcında girişilen geri çekilmenin niteliğini anlayamıyorlardı. NEP'in ne anlama geldiğini yukarıda açıklamıştık. Geri çekilmenin niteliğine gelince, geri çekilmeden geri çekilmeye fark vardır. Bir partinin ya da bir ordunun, yenilgiye uğradığı için geri çekilmesi gereken zamanlar olabilir. Böyle durumlarda, o ordu ya da parti, kendi varlığını ve saflarını yeni savaşlar için korumak amacıyla geri çekilir. NEP kabul edildiği zaman Lenin'in önerdiği geri çekilme böyle bir geri çekilme değildi, çünkü Parti, yenilgiye ve bozguna uğramak şöyle dursun, tam tersine İç Savaş sırasında dış müdahalecileri ve Beyaz Muhafızları bozguna uğratmıştı. Ne var ki, muzaffer bir parti ya da ordunun, gerisinde yeterince güçlü

bir üs kurmadan çok ileri gittiği zamanlar da olabilir. Bu, ortaya ciddi bir tehlike çıkarır. Böyle durumlarda tecrübeli bir parti ya da ordu üssüyle bağını koparmamak için bütün ihtiyaçlarını sağlamak ve ondan sonra daha kararlı ve başarıdan emin bir şekilde saldırıya geçebilmek amacıyla biraz geri kalmayı, üssüne daha fazla yaklaşmayı ve üssüyle daha sağlam bağlar kurmayı gerekli bulur. Lenin'in Yeni İktisadî Politika ile gerçekleştirdiği geri çekilme, bu türden geçici bir geri çekilmeydi. Lenin NEP'i gerektiren nedenler hakkında Komünist Enternasyonalin Dördüncü Kongresine sunduğu raporda açıkça, «İktisadî saldırımızda çok ileri gittik, ardımızda yeterince güçlü bir üs bırakmadık,» diyordu; bu yüzden, arkayı sağlam tutmak için geçici bir geri çekilme gerekliydi.

Muhalefetin talihsizliği. NEP altındaki geri çekilişin bu özelliğini bilgisizlikleri yüzünden son günlerine kadar anlamamış olmasıydı.

Onuncu Kongre'nin Yeni İktisadî Politika üzerine kararı, sosyalizmin kurulması için işçi sınıfı ile köylüler arasında kalıcı bir iktisadî ittifakın kurulmasını sağladı.

Bu esas hedefe ulaşılmasında, kongrenin aldığı bir başka kararın, millî mesele üzerine kararın da yardımı oldu. Millî meseleye ilişkin rapor Stalin yoldaş tarafından hazırlanmıştı. Stalin, millî baskıyı ortadan kaldırdığımızı, ama bunun yeterli olmadığını söyledi. Önümüzdeki görev, geçmişin kötü mirasını, eskiden ezilen halkların iktisadî, siyasî ve kültürel geriliğini ortadan kaldırmaktı. Merkezî Rusya'ya yetişebilmeleri için bu halklara yardım etmek gerekiyordu.

Stalin yoldaş, daha sonra, millî mesele konusunda iki Parti aleyhtarı sapmaya değindi: Hakim millet (Büyük Rus) şovenizmi ve mahalli milliyetçilik. Kongre, bu iki sapmayı da Komünizme ve proleter enternasyonalizmine zararlı ve tehlikeli olmakla suçladı. Kongre, aynı zamanda esas darbesini, daha büyük tehlike olan hakim millet şovenizmine, yani Büyük Rus şovenlerinin çarlık yönetimi altında Rus olmayan halklara karşı takındığı türden bir tavrın kalıntılarına yöneltti.

3. NEP'İN İLK SONUÇLARI. ONBİRİNCİ PARTİ KONGRESİ. SOVYET SOSYALİST CUMHURİYETLER BİRLİĞİ'NİN KURULUŞU. LENİN'İN HASTALIĞI. LENİN'İN KOOPERATİF PLANI. ONİKİNCİ PARTİ KONGRESİ.

Parti içindeki istikrarsız unsurlar Yeni İktisadî Politika'ya karşı çıktılar. Direnme iki merkezden gelmekteydi. Birincisi, NEP'in Ekim Devrimi'nin kazançlarından vazgeçme, kapitalizme geri dönüş ve Sovyet iktidarının yıkılması anlamına geldiğini ispatlamak için sözümona «kanıtlar» ileri süren «Sol» yaygarcılar, Lominadze, Şatskin ve diğerleri gibi siyasî acubelerdi. Bu kimseler siyasî bilgisizliklerinden; iktisadî gelişme yasaları konusundaki cahilliklerinden dolayı, Partinin politikasını kavrayamıyor, korkuya kapılıyor ve umutsuzluk, hayalkırıklığı yayıyorlardı. İkincisi, Troçki, Radek, Zinoviev, Sokolnikov, Kamenev, Şliapnikov, Buharin, Rikov ve diğerleri gibi tam teslimiyetçilerdi. Bunlar ülkemizde sosyalist gelişmenin mümkün olduğuna inanmıyor, kapitalizmin «her şeye kadir gücü» önünde boyun eğiyor ve Sovyet ülkelerinde kapitalizmin durumunu kuvvetlendirmek için gerek yerli, gerekse yabancı özel sermayeye geniş imtiyazlar verilmesini, Sovyet iktidarının iktisadî alandaki birçok kilit noktasının, karma anonim şirketlerde ya imtiyaz sahibi ya da devletle ortak olacak olan özel kapitalistlere terkedilmesini istiyorlardı.

Her iki grup da Marksizme ve Leninizme yabancıydı.

Ödlekleri ve teslimiyetçileri şiddetle kınayan Parti, her iki grubu da açığa çıkardı ve tecrit etti.

Parti politikasına karşı girişilen bu direniş, Partinin istikrarsız unsurlardan temizlenmesi gerektiğini bir kez daha gösterdi. Bunun üzerine Merkez Komitesi 1921'de, Partinin bir hayli güçlenmesine yol açan bir tasfiye hareketine girişti. Tasfiye açık toplantılarda Partili olmayanların önünde ve onların da katılmasıyla yapılıyordu. Lenin, Partinin, «ikiyüzlülerden, bürokratlardan, dürüst olmayan veya yalpalayan komünistlerden ve dış görünüşlerini değiştiren, ama kalben Menşevik kalan Menşeviklerden» tamamen temizlenmesi gerektiğini öğütledi. (Lenin, **Seçme Eserler,** İng. bas., Moskova 1947, Cilt II, s. 746)

Bu tasfiye sonunda, yaklaşık olarak 170.000 kişi ya da üye toplamının yüzde yirmi beşi Partiden ihraç edildi.

Tasfiye, Partiyi büyük ölçüde kuvvetlendirdi, toplumsal bileşimini düzeltti, kitlelerin Partiye olan güvenini artırdı ve Partinin itibarını yükseltti. Parti çok daha kaynaşmış ve çok daha disiplinli bir hale geldi.

Yeni İktisadî Politikanın doğruluğu daha ilk yılında kanıtlandı. Yeni İktisadî Politikanın kabul edilmesi, işçi sınıfı ile köylüler arasındaki ittifakın yeni bir temel üzerinde güçlenmesine büyük ölçüde hizmet etti. Proletarya diktatörlüğü daha da güçlendi. Kulakların soygunculuğu hemen tamamen tasfiye edildi. Ürün fazlasına el konulması sistemi kaldırıldıktan sonra, orta köylüler kulaklara karşı mücadelede Sovyet Hükümetine yardımcı oldular, Sovyet Hükümeti iktisadî alandaki bütün kilit noktaları; ağır sanayiyi, ulaşım araçlarını, bankaları, toprağı, iç ve dış ticareti elinde tuttu. Parti, iktisadî cephede kesin bir iyileşme sağladı. Tarım hızla gelişmeye başladı. Sanayi ve demiryolları ilk başarılarını elde etmeye başladılar. İktisadî alanda, hâlâ çok yavaş, ama emin adımlarla ilerleyen bir canlanma görüldü. İşçiler ve köylüler Parti'nin doğru yolda olduğunu hissettiler ve anladılar.

Parti, 1922 Martında Onbirinci Kongresini topladı. Bu kongreye 532 000 Parti üyesini temsil eden oy hakkına sahip 522 delege katıldı. Bu sayı daha önceki kongredekinden azdı. Kongreye, yalnız söz hakkına sahip 165 delege de katıldı. Üye sayısındaki azalma, daha o sıralar başlamış olan tasfiye yüzündendi.

Parti, bu kongrede, Yeni İktisadî Politika'nın ilk yıl sonuçlarını gözden geçirdi. Bu sonuçlar Lenin'e kongrede şu açıklamayı yapma yetkisini verdi.

> «Bir yıldır geri çekilmekteyiz. Artık Parti adına bu geri çekilmeyi durdurmalıyız. Geri çekilmeden umulan amaç elde edilmiştir. Bu dönem artık sona ermek üzeredir ya da sona ermiştir. Şimdi amacımız farklıdır; amacımız, güçlerimizi yeniden biraraya getirmektir.» **(Aynı yerde,** s. 782 - 83)

Lenin, Yeni İktisadî Politika'nın kapitalizm ile sosyalizm

arasında bir ölüm kalım mücadelesi anlamına geldiğini söyledi. «Kim kazanacak?» — bütün mesele buydu. Bizim kazanabilmemiz için, işçi sınıfı ile köylüler arasındaki, sosyalist sanayi ile köylü tarımı arasındaki bağ, şehirlerle köyler arasındaki mal mübadelesinin sonuna kadar geliştirilmesi yoluyla sağlamlaştırılmalıydı. Bunu gerçekleştirmek için sanayiyi yönetebilme ve ticaret yapabilme sanatının öğrenilmesi gerekiyordu.

O dönemde, ticaret, Partinin önündeki meseleler zincirinin esas halkasıydı. Bu mesele çözümlenmedikçe, şehirlerle köyler arasındaki mal mübadelesini geliştirmek, işçilerle köylüler arasındaki iktisadî ittifakı güçlendirmek, tarımı geliştirmek ve sanayiyi içinde bulunduğu bozuk durumdan kurtarmak imkansızdı.

Sovyet ticareti o sıralarda hâlâ bir hayli geriydi. Ticaret mekanizması çok yetersizdi; Komünistler henüz ticaret sanatını öğrenmemişlerdi; düşmanı, yani **Nepman'ı** (*) incelememiş ya da ona karşı nasıl mücadele edeceklerini öğrenmemişlerdi. Özel tüccarlar ya da Nepman'lar, Sovyet ticaretinin gelişmemiş durumundan yararlanarak, dokuma ürünlerinin ve geniş ölçüde talep edilen diğer malların ticaretini ele geçirmişlerdi. Devlet ve kooperatif ticaretinin örgütlenmesi en önemli mesele haline geldi.

Onbirinci Kongreden sonra, iktisadi alandaki çalışma çok daha büyük bir çabayla devam ettirildi. Son hasadın kötü sonuçlarının etkileri başarıyla giderildi. Köylü tarımında hızlı bir düzelme görüldü. Demiryolları daha iyi çalışmaya başladı. Yeniden işletmeye açılan fabrika ve imalâthanelerin sayısı arttı.

Ekim 1922'de, Sovyet Cumhuriyeti büyük bir zaferi kutladı: istilacıların elinde kalan son Sovyet toprağı olan Vladivostok, Kızıl Ordu ve Uzak Doğulu partizanlar tarafından Japonların elinden alındı.

Sovyet Cumhuriyetinin bütün topraklarının dış müdahale-

(*) **Nepman**: Yeni İktisadi Politikanın (NEP'in) ilk başlarında ortaya çıkan özel sanayici, tüccar, ya da vurgunculara verilen ad. -ç.n.

cilerden temizlenmiş olması ve sosyalizmin inşası ile milli savunmanın ihtiyaçlarının, Sovyet halklarının birliğinin daha da pekiştirilmesini gerektirmesi, Sovyet cumhuriyetlerini tek bir federal devlet içersinde birleştirme zorunluluğunu ortaya çıkardı. Sosyalizmin insası çalışması için, halkın bütün güçlerinin birleştirilmesi zorunluydu. Ülke istila edilemez bir hale getirilmeliydi. Ülkemizdeki bütün milliyetlerin çok yönlü kalkınması için gerekli şartlar yaratılmalıydı. Bu da, bütün Sovyet milletlerinin daha da sıkı bir birlik içinde toplanmasını gerektiriyordu.

Aralık 1922'de Sovyetler Birinci Birlik Kongresi toplandı ve bu kongrede, Lenin ve Stalin'in önerisi üzerine, Sovyet milletlerinin gönüllü bir devlet birliği, yani Sovyet Sosyalist Cumhüriyetler Birliği (SSCB) kuruldu. SSCB, ilk başta Rus Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti (RSFSC), Kafkas Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti (KSFSC), Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti (USSC) ve Beyaz Rusya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ni (BSSC) kapsıyordu. Az sonra Orta Asya'da üç bağımsız Birlik Sovyet Cumhuriyeti —Özbet, Türkmen ve Tacik Cumhuriyetleri— kuruldu. Şimdi bütün bu cumhuriyetler gönüllülük ve eşitlik temelinde tek bir Sovyet devletleri birliğirde, SSCB'de birleşmişlerdir ve bütün cumhuriyetlerin Sovyet Birliği'nden serbestçe ayrılabilme hakları korunmuştur.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin kurulması, Sovyet iktidarının sağlamlaştırılması ve Bolşevik Partisinin millî mesele konusundaki Leninist - Stalinst politikasının büyük bir zafer kazanması demekti.

Lenin, Kasım 1922'de, Moskova Sovyetinin genel toplantısında yaptığı bir konuşmada, beş yıllık Sovyet yönetimini gözden geçirdi ve «NEP Rusya'sının Sosyalist Rusya olacağına» inancını belirtti. Bu, Lenin'in son konuşmasıydı. Aynı sonbaharda Parti büyük bir talihsizliğe uğradı: Lenin ciddi şekilde hastalandı. Lenin'in hastalığı bütün Parti ve bütün emekçi halk üzerinde derin ve kişisel bir üzüntü yarattı. Herkes sevgili Lenin'in hayatı için korkuya kapıldı. Ama Lenin, hastalığı sırasında bile çalışmalarından geri kalmadı. Hastalığı bir hayli ilerlediği bir zamanda bile çok önemli bazı makaleler yazdı.

Lenin, bu son yazılarında, o zamana kadar gerçekleştirilen çalışmaları gözden geçirdi ve köylülerin sosyalist inşa davasına kazanılması yoluyla ülkemizde sosyalizmin kurulması için hazırladığı bir tasarıyı özetledi. Bu tasarı, onun sosyalizmin kurulması çalışmasına köylülerin de katılmasını sağlamak için hazırladığı kooperatif planını içeriyordu.

Lenin, genel olarak kooperatif topluluklarını, özel olarak tarım kooperatifi topluluklarını, küçük, bireysel tarımdan geniş çapta üretim yapan birliklere ya da kollektif çiftliklere geçişte bir araç, milyonlarca köylünün erişebileceği ve kavrayabileceği bir araç olarak görüyordu. Lenin, ülkemizde tarımın gelişmesinde izlenmesi gereken çizginin, köylülerin kooperatif toplulukları yoluyla sosyalizmin inşası çalışmasına kazanılması ve tarıma kollektivizm ilkesinin, önce satışlarda, daha sonra da tarımsal ürünlerin yetiştirilmesinde olmak üzere yavaş yavaş sokulması olduğunu belirtti. Lenin, proletarya diktatörlüğü, işçi sınıfı ile köylülerin ittifakı, proletaryanın köylülere önderliğinin sağlamlaştırılması ve sosyalist bir sanayinin varlığı şartlarında milyonlarca köylüyü kucaklıyan bir örgütlü üretim kooperatifleri sisteminin, ülkemizde tam bir sosyalist toplumun kuruluşunun aracı olduğunu söylüyordu.

Parti, 1923 Nisanında, Onikinci Kongresini topladı. Bu kongre, Bolşeviklerin iktidarı ele geçirmesinden bu yana Lenin'in katılamadığı ilk kongreydi. Kongreye 386 000 Parti üyesini temsil eden oy hakkına sahip 408 delege katıldı. Bu sayı daha önceki kongredekinden daha azdı, çünkü aradaki zaman içinde Partideki tasfiye hareketi devam etmiş ve Parti üyelerinin hatırı sayılır bir yüzdesinin ihracıyla sonuçlanmıştı. Kongreye yalnız söz hakkına sahip 417 delege de katıldı.

Onikinci Parti Kongresinin kararları, Lenin'in son makale ve mektuplarında yaptığı tavsiyeleri kapsıyordu.

Kongre, Yeni İktisadî Politikayı sosyalizmden geri çekiliş ve kapitalizme teslim olma şeklinde anlayanları ve kapitalist köleliğe geri dönüşü savunanları şiddetle kınadı. Kongre sırasında bu türden öneriler Troçki'nin takipçileri Radek ve Krasin tarafından getirilmişti. Bu kimseler, Sovyet devleti açısından hayatî önem taşıyan sanayi kollarını kapitülasyonlarla ya-

bancı kapitalistlere terk ederek onların merhametine sığınmamızı ve onlara teslim olmamızı önerdiler. Çarlık hükümetinin Ekim Devrimi tarafından feshedilen borçlarını ödememizi teklif ettiler. Parti, bu teslimiyetçi önerileri ihanet olarak damgaladı. İmtiyaz tanıma politikasını bütünüyle reddetmedi, ama bu politikayı, sadece Sovyet devletinin yararına olduğu sanayi kollarında ve gene Sovyet devletinin yararına olduğu ölçüde destekledi.

Buharin ve Sokolnikov, kongre öncesinde de, dış ticaret üzerindeki devlet tekelinin kaldırılmasını önermişlerdi. Bu öneri de, Yeni İktisadî Politika'nın kapitalizme teslimiyet anlamına geldiği düşüncesine dayanıyordu. Lenin, Buharin'i, vurguncuların, Nepman'ların ve kulakların savunucusu olarak nitelemişti. Onikinci Kongre, dış ticaret üzerindeki devlet tekelini kaldırma çabalarına şiddetle karşı koydu.

Kongre, aynı zamanda, Troçki'nin çok kötü sonuçlara yol açabilecek bir köylü politikasını Parti'ye kabul ettirme teşebbüslerini püskürttü ve ülkede küçük köylü tarımının hakimiyetinin, unutulmaması gereken bir husus olduğunu belirtti. Kongre, ağır sanayi dahil olmak üzere sanayinin gelişmesinin, köylü kitlelerinin çıkarlarına aykırı düşmemesi, köylülerle sağlam bir bağa dayanması ve bütün çalışan nüfusun çıkarlarına uygun düşmesi gerektiğini açıkladı. Bütün bu kararlar, sanayimizi köylüleri sömürerek kurmamız gerektiğini öneren ve aslında proletarya ile köylülerin ittifakı politikasını kabul etmeyen Troçki'ye bir cevaptı.

Troçki, aynı zamanda, ülkenin savunması bakımından önem taşıyan Putilov, Briansk ve diğerleri gibi büyük fabrikaların, sözümona kâr sağlamadıkları gerekçesiyle kapatılmalarını önermişti. Kongre, Troçki'nin önerilerini şiddetle reddetti.

Onikinci Kongre, Lenin'in yazılı olarak gönderdiği öneri üzerine, Parti'nin Merkez Kontrol Komisyonu ile İşçi ve Köylü Teftiş Kurulunu birleştirdi. Bu birleşik kurula, Partimizin birliğini koruma, Parti ve toplum disiplinini güçlendirme ve Sovyet devlet cihazını her bakımdan mükemmelleştirme görevleri verildi.

Kongrenin gündemindeki önemli bir madde de, Stalin yol-

daşın millî mesele üzerine hazırladığı rapordu. Stalin yoldaş bu raporunda, millî meseleye ilişkin politikamızın uluslararası önemi üzerinde durdu. Sovyetler Birliği, millî meselenin çözümlenmesi ve millî baskının kaldırılması açısından, Doğu ve Batıdaki ezilen halklar için bir örnekti. Stalin, Sovyetler Birliği halkları arasındaki iktisadi ve kültürel eşitsizliğe son vermek için enerjik tedbirler alınması gerektiğine işaret etti. Parti'yi, millî meseledeki sapmalarına: Büyük - Rus şovenizmine ve mahallî burjuva milliyetçiliğine karşı kararlı bir mücadeleye çağırdı.

Milliyetçi sapmacılar ve onların millî azınlıklara karşı güttükleri hakim - ulus politikası, kongrede açığa çıkartıldı. O sıralarda, Gürcü milliyetçi - sapmacılar, Mdivani ve diğerleri, Parti'ye karşı çıkıyorlardı Kafkas Federasyonu'nun kurulmasına ve Kafkas halkları arasındaki dostluğun geliştirilmesine karşıydılar. Sapmacılar, Gürcistan'da yaşayan diğer milliyetlere karşı tam anlamıyla hakim - ulus şovenistleri gibi davranıyorlardı. Gürcü olmayanları, özellikle Ermenileri Tiflis'ten kitle halinde sürüyorlardı; Gürcü olmayanlarla evlenen Gürcü kadınlarının Gürcistan yurttaşlığından ihraç edileceğine dair bir kanun çıkarmışlardı. Gürcü milliyetçi - sapmacılar, Troçki Radek, Buharin, Skripnik ve Rakovski tarafından desteklenivordu.

Kongreden kısa bir süre sonra, millî meseleyi tartışmak üzere, millî cumhuriyetlerden gelen Parti görevlilerinin katıldığı özel bir konferans toplandı. Bu konferansta, bir Tatar burjuva milliyetçisi grubu —Sultan - Galiev ve diğerleri— ve bir Özbek milliyetçi sapmacı grubu —Feyzullah Hocayev ve diğerleri— açığa çıkarıldı.

Onikinci Parti Kongresi, Yeni İktisadî Politika'nın son iki yıl içinde elde ettiği sonuçları gözden geçirdi. Bunlar, çok ümit verici sonuçlardı ve nihaî zafere olan güveni arttırıyorlardı.

Stalin Yoldaş, kongrede, şunu açıkladı:

> «Partimiz sağlamlığını ve birliğini korumuştur, hayatî bir dönüm noktasındaki sınavı başarıyla vermiştir ve zaferle ilerlemektedir.»

4. EKONOMİNİN YENİDEN KURULUŞUNDA KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLERE KARŞI MÜCADELE. TROÇKİSTLER LENİN'İN HASTALIĞINDAN YARARLANARAK FAALİYETLERİNİ ARTTIRIYORLAR. YENİ PARTİ TARTIŞMASI. TROÇKİSTLERİN YENİLGİSİ. LENİN'İN ÖLÜMÜ. LENİN'İN ÖLÜMÜ ÜZERİNE PARTİYE ALINANLAR. ONÜÇÜNCÜ PARTİ KONGRESİ.

Millî ekonomiyi yeniden kurma mücadelesinin daha ilk yılında, çok verimli sonuçlar elde edildi. 1924 yılında bütün alanlarda bir ilerleme kaydedilmişti. Ekilen topraklar 1921'den bu yana bir hayli artmıştı ve köylü tarımı durmadan gelişiyordu. Sosyalist sanayi büyümekte ve genişlemekteydi. İşçi sınıfı sayıca bir hayli artmıştı. Ücretler artmıştı. İşçiler ve köylüler için hayat, 1920 ve 1921 yıllarına oranla kolaylaşmış ve düzelmişti.

Ne var ki, iktisadî bozukluğun etkileri hâlâ hissediliyordu. Sanayi hâlâ savaş öncesi seviyenin altındaydı ve sanayideki gelişme ülkenin talebini karşılamaktan çok uzaktı. 1923 yılı sonunda aşağı yukarı bir milyon işsiz vardı; millî ekonomi, işsizliği ortadan kaldıramayacak kadar yavaş ilerliyordu. Ticaretin gelişmesi, **Nepman**'ların ve ticaret örgütlerimizdeki **Nepman** unsurların ülkeye zorla kabul ettirdiği yüksek mamûl madde fiatları tarafından engelleniyordu. Bu yüzden, Sovyet rublesinin değeri şiddetle dalgalanmaya ve düşmeğe başladı. Bütün bu etkenler, işçi ve köylülerin durumunun düzelmesine engel oluyordu.

1923 sonbaharında, Sovyet fiyat politikasının sanayi ve ticaret örgütlerimiz tarafından Ihlal edilmesi yüzünden, iktisadî güçlükler daha da şiddetlendi. Mamûl maddelerin fiyatlarıyla tarım ürünlerinin fiyatları arasında büyük bir uçurum vardı. Tahıl fiyatları düşüktü, buna karşılık mamûl maddelerin fiyatları haddinden fazla yüksekti. Sanayi, malların fiyatlarının yükselmesine yol açan aşırı ölçüde yüksek sabit maliyetlerle çalışıyordu. Köylülerin tahıllarına karşılık elde ettikleri paranın değeri hızla düşüyordu. O sıralarda Millî İktisat Yüksek Konseyinde bulunan Troçkist Piatakov' un, sözümona sanayiyi ge-

liştirmek amacıyla, bütün müdür ve yöneticilere, mamûl maddelerin satışından mümkün olan en yüksek kârı elde etmeleri ve fiyatları azamiye yükseltmeleri yolunda caniyane talimatlar vermesi. işleri daha da kötüleştirdi. Aslında bu **Nepman** politikası, ancak sanayinin temelini daraltabilir ve sanayiyi kundaklıyabilirdi. Nitekim mamûl madde satın almak, köylüler için kârsız bir hale geldi ve köylüler mamûl madde satın almaktan vazgeçtiler. Bunun sonucunda, sanayinin zarar gördüğü bir satış buhranı doğdu. Ücretlerin ödenmesinde güçlükler ortaya çıktı. Bu da işçiler arasında hoşnutsuzluk yarattı. Bazı fabrikalarda geri bilinçli işçiler çalışmayı bıraktılar.

Parti Merkez Komitesi, bu güçlük ve düzensizlikleri ortadan kaldırmak için birtakım tedbirlere başvurdu. Satış buhranını önlemek için tedbirler alındı. Tüketim mallarının fiyatlarında indirim yapıldı. Parada reform yapılmasına ve sağlam, istikrarlı bir para biriminin, **çernovetz'in** kabul edilmesine karar verildi. Ücretler yeniden her zamanki gibi ödenmeye başladı. Ticaretin devlet ve kooperatifler vasıtasıyla geliştirilmesi ve özel tüccar ve vurguncuların ortadan kaldırılması için tedbirler tesbit edildi.

Artık gerekli olan şey, herkesin ortak çabaya katılması, kolları sıvaması ve gönülden çalışmaya başlamasıydı. Nitekim Partiye bağlı olan herkes böyle düşünüyor ve böyle davranıyordu. Ama Troçkistler hiç de böyle davranmadılar. Hastalığı yüzünden çalışamaz durumda olan Lenin'in yokluğundan yararlanarak, Partiye ve Parti önderliğine karşı yeni bir saldırı başlattılar. Bunun, Partiyi yıkmak ve Parti önderliğini devirmek için elverişli bir zaman olduğu kanısına vardılar. Mümkün olan herşeyi 1923 sonbaharında devrimin Almanya ve Bulgaristan'daki yenilgisini, yurt içindeki iktisadî güçlükleri, Lenin'in hastalığını, Parti'ye karşı bir silah olarak kullandılar. Troçki, Bolşevik Partisine karşı sadırısını, Partinin önderinin hastalandığı bir sırada, Sovyet devletinin bu güç anında başlattı. Parti içindeki bütün anti - Leninist unsurları biraraya getirdi ve Partiye. Parti önderliğine ve Parti politikasına karşı bir muhalefet programı düzenledi. Bu programa, Kırk Altı Muhalifin Bildirisi adı verildi. Bütün muhalif gruplar, Troçkistler, Demokratik -

Merkeziyetçiler ve «Sol Komünist» ve «İşçi Muhalefeti» gruplarının kalıntıları, Leninist Partiye karşı mücadele etmek üzere birleştiler. Bu gruplar, bildirilerinde, ciddî bir iktisadî buhranın doğacağı ve Sovyet iktidarının yıkılacağı kehanetinde bulundular ve tek çözüm yolu olarak da, hizip ve gruplara özgürlük tanınmasını öne sürdüler.

Bu, Onuncu Parti Kongresinin Lenin'in önerisi üzerine yasakladığı hizipçiliğin canlandırılması yolunda bir mücadeleydi.

Troçkistler, tarımın veya sanayinin geliştirilmesi, meta dolaşımının geliştirilmesi ya da emekçi halkın durumunun düzeltilmesi için tek bir somut öneride bulunmadılar. Bu, onları ilgilendirmiyordu bile. Onları ilgilendiren tek şey, Lenin'in yokluğundan yararlanarak Parti içindeki hizipleri yeniden canlandırmak, Partinin temellerini ve Merkez Komitesini kundaklamaktı.

Kırk Altıların Programını, Troçki'nin, Parti kadrolarını aşağılayan ve Partiye yeni iftiralarda bulunan bir mektubunun yayınlanması izledi. Bu mektubunda Troçki, Partinin daha önce ondan defalarca dinlediği eski Menşevik havalarını çalıyordu

Troçkistler, herşeyden önce Parti cihazına saldırıyorlardı. Partinin güçlü bir cihaza sahip olmadan yaşıyamıyacağını ve görevini yerine getiremiyeceğini biliyorlardı. Muhalefet, Parti cihazını kundaklamaya ve yıkmaya, Parti üyelerini Parti aleyhine genç üyeleri eski sağlam üyelerin aleyhine çevirmeye çalıştı. Troçki bu mektupta, öğrencileri, Partinin Troçkizme karşı verdiği mücadelenin geçmişini bilmeyen genç Parti üyelerini kazanmaya çalışıyordu. Troçki, öğrencilerin desteğini kazanmak için onları pohpohluyor, onlardan «Partinin en emin göstergesi» olarak söz ediyor ve yıllanmış Leninist savaşçıların yozlaştığını iddia ediyordu. İkinci Enternasyonal önderlerinin yozlaşmasına değinerek, eski Bolşevik savaşçıların da aynı yolda olduğunu iğrenç bir şekilde ima ediyordu. Troçki, Partinin yozlaşması hakkındaki bu yaygarasıyla, aslında kendi yozlaşmasını ve Parti düşmanı tertiplerini örtbas etmeye çalışıyordu.

Troçkistler muhalefetin her iki belgesini, yani Kırk Altıların Programını ve Troçki'nin mektubunu bölgelerde ve Parti

hücrelerinde elden ele dolaştırdılar ve bu konuda Parti üyeleri arasında tartışma açtılar.

Onlar Partiyi tartışmaya çağırdılar.

Böylece Troçkistler, tıpkı Onuncu Parti Kongresinden önce sendikalar konusundaki anlaşmazlık sırasında olduğu gibi, Partiyi genel bir tartışma açmaya zorladılar.

Parti, ülkenin iktisadî hayatına ilişkin çok daha önemli meselelerle meşgul bulunmasına rağmen, çağrıyı kabul etti ve tartışmayı açtı.

Tartışmaya bütün Parti katıldı. Mücadele son derece sert bir biçime büründü. En şiddetli mücadele Moskova'da verildi, çünkü Troçkistler herşeyden çok başkentteki Parti örgütünü ele geçirmeye çalışıyorlardı. Ne var ki tartışma, Troçkistlere hiç bir yarar sağlamadı. Sadece gözden düşmelerine yol açtı. Troçkistler gerek Moskova'da, gerekse Sovyetler Birliği'nin her yerinde tam bir bozguna uğratıldılar. Sadece üniversite ve devlet dairelerindeki hücrelerin küçük bir kısmı, Troçkistlerin lehinde oy kullandı.

Ocak 1924'de Onüçüncü Parti Konferansı toplandı. Konferansta, Stalin yoldaşın, tartışmanın sonuçlarını özetleyen bir raporu okundu. Konferans, Troçkist muhalefeti, Marksizmden **bir küçük burjuva sapması** olarak niteledi ve mahkum etti. Konferansın kararları daha sonra Onüçüncü Parti Kongresi ve Komünist Enternasyonalin Beşinci Kongresi tarafından onaylandı. Uluslararası Komünist proletarya, Bolşevik Partisini Troçkizme karşı mücadelesinde destekledi.

Ama Troçkistler yıkıcı faaliyetlerinden vazgeçmediler. 1924 sonbaharında Troçki, «Ekim Dersleri» adlı bir makale yayınladı. Bu makalede Leninizmin yerine Troçkizmi koymaya kalkıştı. Bu, Partimize ve onun önderi Lenin'e karşı açık bir iftiradan ibaretti. Komünizmin ve Sovyet iktidarının bütün düşmanları bu iftiranameye sarıldılar. Bolşevizmin kahramanlıklarla dolu tarihinin bu alçakça tahrifi, bütün Partiyi öfkelendirdi. Stalin yoldaş Troçki'nin Leninizmin yerine Troçkizmi koyma çabasını mahkum etti. «İdeolojik bir akım olarak Troçkizmi mezarına gömmenin, Partinin görevi olduğunu» belirtti.

Stalin yoldaşın, Troçkizmin ideolojik yenilgisine ve Leni-

nizmin savunulmasına güçlü bir katkı olan teorik eseri **Leninizmin İlkeleri,** 1924'de yayınlandı. Bu kitap, Leninizmin ustaca bir açıklanması ve güçlü bir teorik kanıtlanmasıdır. Bu eser, o zaman olduğu gibi bugün de, bütün dünyadaki Bolşeviklerin elinde Marksist - Leninist teorinin güçlü bir silahıdır.

Stalin yoldaş, Troçkizme karşı verilen mücadelelerde, Partiyi Merkez Komitesi etrafında topladı ve ülkemizde sosyalizmin zaferi için verilen savaşı yürütmek için seberber etti. Stalin yoldaş, sosyalizme doğru muzaffer bir şekilde ilerlemenin sağlanması için, Troçkizmin ideolojik bakımdan mutlaka ezilmesi gerektiğini kanıtladı.

Stalin yoldaş, Troçkizme karşı mücadelenin bu dönemini gözden geçirirken şöyle diyordu :

> «Troçkizm yenilgiye uğratılmadıkça, NEP şartları altında zafere ulaşmak, bugünün Rusya'sını sosyalist bir Rusya'ya dönüştürmek imkansızdır.»

Ne var ki, Partinin Leninist politikasının başarıları, Partinin ve işçi sınıfının üzerine çöken büyük bir felaketle gölgelendi. Önderimiz ve öğretmenimiz, Bolşevik Partisinin yaratıcısı Lenin, 21 Ocak 1924'de Moskova yakınlarında Gorki kasabasında öldü. Bütün dünyadaki işçi sınıfı, Lenin'in ölümünü en acı bir kayıp olarak karşıladı. Lenin'in cenaze töreninin yapıldığı gün, uluslararası proletarya beş dakikalık bir iş bırakımı ilan etti. Demiryolları, imalathaneler, fabrikalar tamamen durdu. Lenin toprağa verilirken, bütün dünyanın emekçi halkı, bir baba ve öğretmen, en iyi arkadaşları ve savunucuları için duydukları büyük üzüntü içersinde ona saygılarını sundular.

Lenin'in ölümü, Sovyetler Birliği işçi sınıfının Leninist Parti etrafında daha da sağlam bir şekilde toplanmasına yol açtı. O yaslı günlerde, her bilinçli işçi Lenin'in, vasiyetlerinin uygulayıcısı olan Komünist Partisine karşı bağlılığını dile getirdi. İşçilerden Parti Merkez Komitesine Partiye alınmaları için binlerce dilekçe geldi. Merkez Komitesi ileri işçilerden gelen bu hareketi benimsedi ve siyasî bakımdan ileri olan işçileri kitle halinde Parti saflarına kabul etti. Onbinlerce İşçi Partiye girdi; bunlar, Partinin davası, Lenin'in davası uğruna canlarını vermeye hazır kimselerdi. Kısa zamanda 240.000'i aşkın işçi Bolşevik Partisi

saflarına katıldı. Bu işçiler, işçi sınıfının en ileri, en bilinçli, en devrimci, en yiğit ve en disiplinli kesimiydi. Buna **Lenin Kaydolması** adı verildi.

Lenin'in ölümünün yarattığı etki, Partimizin kitlelerle olan bağlarının ne kadar sıkı olduğunu ve Leninist Partinin işçilerin yüreklerinde ne kadar yüce bir yer tuttuğunu gösterdi.

Stalin yoldaş Lenin için yas tutulan günlerde, SSCB Sovyetleri İkinci Kongresinde Parti adına şu andı içti:

«Biz Komünistler özel bir hamurdan yoğrulmuş insanlarız. Biz özel bir iplikten dokunmuşuz. Biz, büyük proleter stratejistin ordusunu, Lenin yoldaşın ordusunu oluşturanlarız. Bu ordunun bir ferdi olmanın onurundan daha büyük bir şey yoktur. Kurucusu ve önderi Lenin yoldaş olan Partiye üye olmaktan daha yüksek bir şey yoktur...

«Lenin yoldaş bizden ayrılırken, Parti üyeliği yüce sıfatını yüksekte tutmamızı ve saflığını korumamızı öğütledi. Lenin yoldaş, emrini şerefle yerine getireceğimize söz veririz!...

«Lenin yoldaş bizden ayrılırken, Partimizin birliğini gözümüzün bebeği gibi korumamızı öğütledi. Lenin yoldaş, bu emri de şerefle yerine getireceğimize söz veririz!...

«Lenin yoldaş bizden ayrılırken, proletarya diktatörlüğünü korumamızı ve güçlendirmemizi öğütledi. Lenin yoldaş, bu emri de şerefle yerine getirmek için hiçbir çabayı esirgemeyeceğimize söz veririz!...

«Lenin yoldaş bizden ayrılırken, işçi - köylü ittifakını vargücümüzle kuvvetlendirmemizi öğütledi. Lenin yoldaş, bu emri de şerefle yerine getireceğimize söz veririz!...

«Lenin yoldaş bize, ülkemiz milletlerinin gönüllü birliğini koruma zorunluluğunu, Cumhuriyetler Birliği çerçevesi içinde onlar arasında kardeşçe bir işbirliği sağlamanın zorunluluğunu bıkmadan, usanmadan defalarca belirtmişti. Lenin yoldaş bizden ayrılırken, Cumhuriyetler Birliğini sağlamlaştırmamızı ve geliştirmemizi öğütledi. Le-

nin yoldaş, bu emri de şerefle yerine getireceğimize söz veririz!...

«Lenin, Kızıl Ordu'yu güçlendirme ve geliştirmenin Partimizin en önemli görevlerinden biri olduğunu bize defalarca belirtmişti... Öyleyse yoldaşlar, Kızıl Ordu ve Kızıl Donanmamızı güçlendirmek için hiçbir çabayı esirgemeyeceğimize söz verelim...

«Lenin yoldaş bizden ayrılırken, Komünist Enternasyonal'in ilkelerine bağlı kalmamızı öğütlemişti. Lenin yoldaş, bütün dünya emekçilerinin birliğini, Komünist Enternasyonali güçlendireceğimize, bu uğurda canımızı esirgemiyeceğimize söz veririz...»

Bu, Bolşevik Partisinin, anısı çağlar boyu yaşayacak olan önderi Lenin önünde verdiği sözdü.

Parti, Mayıs 1924'de Onüçüncü Kongresini topladı. Bu kongreye, 735 881 Parti üyesini temsil eden oy hakkına sahip 748 delege katıldı. Üye sayısındaki gözle görülür artışın nedeni, Lenin Kaydolması sırasında yaklaşık olarak 250 000 yeni üyenin Partiye kabul edilmiş olmasıydı. Kongreye, yalnızca söz hakkına sahip 416 delege de katıldı.

Kongre, Troçkist muhalefetin programını, Marksizmden bir küçük burjuva sapması, Leninizmin bir revizyonu olarak oybirliğiyle mahkum etti ve Onüçüncü Parti Konferansının «Parti Meseleleri» ve «Tartışmanın Sonuçları» üzerine kararlarını onayladı.

Kongre, şehirlerle köyler arasındaki bağı güçlendirmek amacıyla, sanayinin özellikle hafif sanayinin daha da genişletilmesi ve demir ve çelik sanayisinin hızla geliştirilmesine büyük önem verilmesi için talimatlar verdi.

Kongre, İç Ticaret Halk Komiserliğinin kurulmasını kabul etti ve ticaret kuruluşlarına, pazarı denetimleri altına alma ve ticaret alanından özel sermayeyi kovma görevlerini verdi.

Kongre, tefecileri ortadan kaldırmak için, köylülere verilen ucuz devlet kredisinin artırılması yolunda talimat verdi.

Kongre, kır kesiminde başta gelen görev olarak, köylüler arasındaki kooperatifleşme hareketinin azami ölçüde gelişmesinin sağlanması yolunda çağrıda bulundu.

Son olarak kongre, Lenin Kaydolmasının derin önemi üzerinde durdu ve genç Parti üyelerinin, özellikle Lenin Kaydolması sırasında Partiye girenlerin. Leninizmin ilkelerine uygun olarak eğitilmesi yolunda daha fazla çaba harcanmasının zorunluluğu konusunda Partinin dikkatini çekti.

5. YENİDEN İNŞA DÖNEMİNİN SONUNA DOĞRU SOVYETLER BİRLİĞİ. SOSYALİST İNŞA MESELESİ VE ÜLKEMİZDE SOSYALİZMİN ZAFERİ. ZİNOVİEV - KAMENEV «YENİ MUHALEFET»'i. ONDÖRDÜNCÜ PARTİ KONGRESİ. ÜLKENİN SOSYALİST SANAYİLEŞME POLİTİKASI.

Bolşevik Partisi ve işçi sınıfı, dört yılı aşkın bir zamandır Yeni İktisadî Politika çizgisinde büyük bir gayretle çalışmaktaydı. Ekonominin yeniden inşası yolundaki kahramanca çalışma tamamlanmak üzereydi. Sovyet Birliğinin iktisadî ve siyasi gücü sürekli olarak artıyordu.

Bu arada uluslararası durumda bir değişiklik olmuştu. Kapitalizm, kitlelerin, emperyalist savaştan sonraki ilk devrimci atılımlarına karşı koymuştu. Almanya, İtalya, Bulgaristan, Polonya ve daha birçok ülkedeki devrim hareketi bastırılmıştı. Bu hareketlerde burjuvazi, uzlaşıcı Sosyal - Demokrat partilerin önderlerinden yardım görmüştü. Devrim dalgasında geçici bir gerileme meydana gelmişti. Kapitalizm Batı Avrupa'da geçici, kısmî bir istikrara kavuşmuş, kapitalizmin durumunda kısmî bir sağlamlaşma görülmüştü. Ama kapitalizmin istikrarı, kapitalist toplumu yiyip bitiren temel çelişmeleri ortadan kaldırmadı. Tam tersine, kapitalizmin kısmî istikrarı, işçilerle kapitalistler, emperyalizm ile sömürge milletler arasındakl ve çeşitli ülkelerin emperyalist grupları arasındaki çelişmeleri daha da şiddetlendirdi. Kapitalizmin istikrara kavuşması, kapitalist ülkelerdeki çelişmelerde yeni bir patlamayı, yeni buhranları hazırlıyordu.

Kapitalizmin istikrarına paralel olarak, Sovyetler Birliği de istikrara kavuştu. Ama bu iki istikrara kavuşma süreci, nitelik bakımından temelden farklıydı. Kapitalist istikrar, kapitalizmin

yeni bir buhranının habercisiydi. Sovyetler Birliği'ndeki istikrar ise sosyalist ülkenin iktisadî ve siyasî gücünün daha da artması anlamını taşımaktaydı.

Devrimin Batıdaki yenilgisine rağmen, Sovyetler Birliği'nin uluslararası alandaki durumu, daha yavaş bir oranda da olsa, güçlenmeye devam ediyordu.

Sovyetler Birliği, 1922'de İtalya'nın Cenova şehrinde toplanan bir uluslararası iktisadî konferansa davet edilmişti. Kapitalist ülkelerdeki devrimin yenilgisinden cesaret olan emperyalist hükümetler, Cenova Konferansında Sovyet Cumhuriyetine, bu kez diplomatik yoldan yeni bir baskı yapmak istediler. Emperyalistler, Sovyet Cumhuriyetinden küstahça isteklerde bulundular. Ekim Devrimi tarafından millileştirilen fabrika ve atelyelerin yabancı kapitalistlere geri verilmesini, çarlık hükümetinin borçlarının ödenmesini istediler. Bunun karşılığında emperyalist devletler, Sovyet devletine bazı önemsiz borçlar vermeyi vadediyorlardı.

Sovyetler Birliği bu istekleri reddetti.

Cenova Konferansı hiçbir sonuç vermedi.

İngiltere Dışişleri Bakanı Lond Curzon'un, yeni bir müdahale tehdidi taşıyan 1923'teki ültimatomu da hakettiği cevabı aldı.

Sovyet Hükümetinin gücünü deneyip de sağlamlığına kanaat getiren kapitalist devletler, ülkemizle birbiri ardına diplomatik ilişkiler kurmaya başladılar. 1924'de İngiltere, Fransa, Japonya ve İtalya ile diplomatik ilişkiler yeniden kuruldu.

Sovyetler Birliği'nin uzun bir soluk alma süresi, bir barış dönemi elde etmeyi başardığı açıktı.

Ülkenin iç durumu da değişmişti. Bolşevik Partisinin önderliğindeki işçi ve köylülerin fedakarca çabaları, meyvasını vermişti. Millî ekonomide hızlı bir gelişme açıkça kendini göstermişti. 1924 - 1925 malî yılında tarımsal üretim, savaş öncesi seviyeye hemen hemen yaklaşmış, savaş öncesi elde edilen ürünün yüzde 87'sine ulaşmıştı. 1925'te SSCB'nin büyük sanayilerinin üretimi, savaş öncesi üretimin **dörtte üçüne** ulaşmıştı. 1924 - 1925 malî yılında Sovyetler Birliği, sermaye malları üretimi çalışmalarına 385 000 000 ruble yatırabiliyordu. Ülkenin

elektriğe kavuşturulması planı başarıyla ilerliyordu. Sosyalizm, millî ekonomide elinde bulundurduğu kilit mevkileri sağlamlaştırıyordu. Sanayi ve ticaret alanlarında özel sermayeye karşı verilen mücadelede önemli başarılar kazanılmıştı.

İktisadî ilerlemeyle birlikte, işçi ve köylülerin durumu daha da düzeliyordu. İşçi sınıfı hızla büyüyordu. Ücretler de, emeğin üretkenliği de artmıştı. Köylülerin yaşama düzeyi bir hayli gelişmişti. 1924 - 1925'de, İşçi ve Köylü Devleti, küçük köylülere yardım için yaklaşık olarak 290 000 000 ruble ayırmayı başarmıştı. İşçilerin ve köylülerin durumundaki düzelme, kitlelerin siyasî faaliyetinin daha da artmasına yol açtı. Proletarya diktatörlüğü artık daha sağlam bir şekilde yerleşmişti. Bolşevik Partisinin itibarı ve nüfuzu artmıştı.

Millî ekonominin yeniden inşası tamamlanmak üzereydi. Ne varki, sadece ekonominin yeniden inşası, sadece savaş öncesi seviyeye ulaşılması, sosyalizmin kurulmakta olduğu ülke olan Sovyetler Birliği için yeterli değildi. Savaş öncesi seviyesi, geri kalmış bir ülkenin seviyesiydi. İlerleme, bu seviyenın çok daha ötesine geçmeliydi. Sovyet devletinin elde ettiği uzun soluk alma süresi, bu gelişme imkanını güven altına alıyordu.

Ama bu, şu meseleyi bütün acilliğiyle ortaya çıkardı: Gelişmemizin ve kuruluşumuzun ilerleme yolu ve niteliği, Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin kaderi ne olacaktı? Sovyetler Birliği'nde iktisadî gelişme, sosyalizm yönünde mi sürdürülecekti, yoksa başka bir yönde mi? Sosyalist bir iktisadî sistem kurmalı mıydık ya da kurabilir miydik; yoksa başka bir iktisadî sistemin, kapitalist iktisadî sistemin doğması için şartları hazırlamaya mahkum müyduk? SSCB'nde sosyalist bir iktisadî sistem kurmak genel olarak mümkün müydü; eğer mümkünse, kapitalist ülkelerdeki devrimin gecikmesine rağmen, kapitalizmin ulaştığı istikrara rağmen kurulabilir miydi? Ülkede sosyalizmin güçlerini her bakımdan güçlendirmesine ve artırmasına rağmen, gene de kapitalizmi de belli bir ölçüde geliştiren Yeni İktisadî Politika yoluyla, sosyalist bir iktisadî sistem kurulabilir miydı? Sosyalist bir iktisadî sistem nasıl kurulacaktı, kuruluşu nereden başlayacaktı?

Bu meseleler, yeniden inşa döneminin sonuna doğru, artık

teorik meseleler olarak değil, pratik meseleler, günlük iktisadî politikanın meseleleri olarak Partinin karşısına çıktı.

Sanayi ve tarımın gelişmesiyle uğraşan Parti üyelerimizin yanısıra bütün halkın da sosyalizm yönünde mi, yoksa kapitalizm yönünde mi çalışacaklarını anlayabilmeleri için, bütün bu meselelere doğru ve açık cevaplar verilmesi gerekiyordu.

Bu meselelere açık cevap verilmedikçe bütün pratik kuruluş çalışmalarımız, yönü belirsiz ve karanlık bir çalışma olacak, harcanan emek boşa gidecekti.

Parti, bütün bu meselelelere açık ve kesin cevaplar verdi.

Evet, diye cevap verdi Parti, sosyalist bir iktisadî sistem kurulabilir ve kurulmalıdır, çünkü sosyalist bir iktisadî sistemin, tam bir sosyalist toplumun kurulması için her şeye sahibiz. İşçi sınıfı Ekim 1917'de kendi siyasî diktatörlüğünü kurarak kapitalizmi **siyasî bakımdan** ortadan kaldırmıştı. O zamandan bu yana Sovyet Hükümeti, kapitalizmin iktisadî gücünü çökertmek ve sosyalist bir iktisadî sistemin kurulması için gerekli şartları yaratmak için bütün tedbirleri almaktaydı. Bu tedbirler şunlardı: Kapitalistlerin ve toprak ağalarının mülklerine el konulması; toprağın, fabrikaların, imalathanelerin, demiryollarının ve bankaların kamu mülkü haline getirilmesi; Yeni İktisadî Politikanın kabul edilmesi; devlet mülkiyetindeki bir sosyalist sanayinin kurulması; Lenin'in kooperatif planının uygulanması. Şimdi önümüzdeki başlıca görev, bütün ülkede yeni, sosyalist bir iktisadî sistemin kurulması yolunda ilerlemek ve böylece kapitalizmi **iktisadi bakımdan** da çökertmekti. Bütün pratik çalışmalarımız, bütün eylemlerimiz bu esas amaca hizmet etmeliydi. İşçi sınıfı bunun üstesinden gelebilirdi ve gelmeliydi. Bu büyük görevin gerçekleştirilmesi ülkenin sanayileştirilmesiyle başlamalıydı. Ülkede sosyalist sanayinin kurulması, zincirin esas halkasıydı. Sosyalist bir iktisadî sistemin kurulmasına bu halkayla başlanmalıydı. Ne, Batıda devrimin gecikmesi ve ne de diğer ülkelerde kapitalizmin kısmî istikrarı, sosyalizme doğru ilerleyişimizi durduramazdı. Yeni İktisadî Politika bu görevi ancak kolaylaştırabilirdi çünkü bunun Parti tarafından ileri sürülmesinin tek amacı, iktisadî sistemimize sosyalist bir temel kazandırmayı kolaylaştırmaktı.

Partinin, ülkemizde sosyalizmin kurulmasının zafere ulaşması mümkün müdür sorusuna verdiği cevap buydu.

Ama Parti, bir ülkede sosyalizmin zaferi meselesinin burada bitmediğini biliyordu. Sovyet Birliği'nde sosyalizmin kurulması, insanlık tarihinde hayatî bir dönüm noktası, SSCB işçi sınıfı ve köylülerinin bir zaferi olacak ve dünya tarihinde yeni bir çığır açacaktı. Ama gene de bu, SSCB'nin bir iç meselesiydi ve sosyalizmin zaferi meselesinin sadece bir kısmıydı. Meselenin öbür kısmı, uluslararası yanıydı. Stalin yoldaş, sosyalizmin tek bir ülkede de zafere ulaşabileceği tezini kanıtlarken, meselenin iki yönden, iç ve uluslararası yönleri açısından ele alınması gerektiğini tekrar tekrar belirtmişti. Meselenin iç yönüne, yani ülke içindeki sınıf ilişkilerine bakıldığında, SSCB'nin işçi sınıfı ve köylüleri, kendi burjuvazilerini **iktisadi bakımdan** yenilgiye uğratmaya ve tam bir sosyalist toplum kurmaya tamamen yeterli güçteydiler. Ama meselenin bir de uluslararası yönü, yani dış ilişkiler alanı; Sovyetler Birliği ile kapitalist ülkeler arasındaki, Sovyet sisteminden nefret eden ve Sovyetler Birliği'ne yeniden silahlı müdahalede bulunmak, SSCB'nde kapitalizmi yeniden kurma çabalarına girişmek için fırsat kollayan uluslararası burjuvazi ile Sovyetler Birliği arasındaki ilişkiler alanı vardı. SSCB henüz tek sosyalist ülke olduğu ve geri kalan ülkeler kapitalist olduğu için, SSCB kapitalist bir dünya tarafından kuşatılıyor ve kapitalist müdahale tehlikesi devam ediyordu. Bu kapitalist kuşatma varolduğu sürece kapitalist müdahale tehlikesinin ortadan kalkmıyacağı açıktı. Sovyet halkı bu dış tehlikeyi, SSCB'ne kapitalist müdahale tehlikesini kendi çabalarıyla ortadan kaldırabilir miydi? **Hayır**, kaldıramazdı; çünkü kapitalist müdahale tehlikesini ortadan kaldırabilmek için, kapitalist kuşatmayı ortadan kaldırmak gerekirdi; ve kapitolist kuşatma da, ancak proleter devrimin en az birkaç ülkede zafere ulaşmasıyla ortadan kaldırılabilirdi. Bundan çıkan sonuç şuydu: Kapitalist iktisadî sistemin yıkılması ve sosyalist bir iktisadî sistemin kurulması anlamında SSCB'de sosyalizmin zaferi, yabancı silahlı müdahale ve kapitalizmi geri getirme teşebbüsleri tehlikesi ortadan kaldırılmadıkça ve sosyalist ülke bu tehlikeye karşı bir garantiye sahip olmadıkça, **nihai** bir za-

fer olarak görülemezdi. Yabancı kapitalist müdahale tehlikesinin ortadan kaldırılması için, kapitalist kuşatma ortadan kaldırılmalıydı.

Hiç şüphe yok ki, Sovyet Hükümeti doğru bir politika izlediği sürece, Sovyet halkı ve onun Kızıl Ordusu, 1918 - 1920'deki kapitalist müdahaleyi nasıl geri püskürttüyse, yeni bir yabancı kapitalist müdahaleyi de öyle geri püskürtebilecekti. Ama bu, yeni bir kapitalist müdahale tehlikesinin ortadan kalkması demek değildi. İlk müdahalenin yenilgisi yeni bir müdahale tehlikesini ortadan kaldırmıyordu, çünkü müdahale tehlikesinin kaynağı olan kapitalist kuşatma varlığını koruyordu. Aynı şekilde, yeni bir müdahale de yenilgiye uğratılsa, eğer kapitalist kuşatma devam ediyorsa, müdahale tehlikesi gene ortadan kalkmıyacaktı.

Bu yüzden, proleter devriminin kapitalist ülkelerdeki zaferi, SSCB'nin emekçi halkını çok yakından ilgilendiren hayatî bir meseleydi.

Sosyalizmin ülkemizde zafere ulaşması meselesinde Partinin çizgisi buydu.

Merkez Komitesi, bu çizginin yaklaşan Ondördüncü Parti Konferansında tartışılmasını ve Partinin çizgisi olarak, bir Parti kanunu olarak bütün üyeleri **bağlayacak** bir şekilde onaylanmasını ve kabul edilmesini istedi.

Partinin bu çizgisi muhalifleri bir yıldırım gibi çarptı, çünkü herşeyden önce, Parti bu çizgiye belirli ve pratik bir nitelik kazandırıyor; onu ülkenin sosyalist sanayileşmesi için pratik bir planla birleştiriyor ve onun bir Parti kanunu olarak, Ondördüncü Parti Kongresinin bir kararı olarak şekillendirilip bütün Parti üyeleri için bağlayıcı olmasını istiyordu.

Troçkistler bu Parti çizgisine karşı çıktılar ve bu çizgiye karşı Menşevik «sürekli devrim teorisi»ni öne sürdüler. SSCB'nde sosyalizmin inşasının zafere ulaşabileceğini reddeden bu «teori»yi **Marksist** bir teori olarak **görmek, Marksizme hakaret** olurdu.

Buharin'ciler Parti çizgisine açıkça karşı çıkmaya cesaret edemediler. Ama Parti çizgisine karşı sinsice kendi «teori»lerini, burjuvazinin sosyalizme doğru barış içinde ilerlemesi teorisi-

ni önce sürdüler ve bu «teori»yi «yeni» bir şiarla, «Zenginleşin!» şiarıyla geliştirdiler. Buharin'cilere göre, sosyalizmin zaferi burjuvazinin yokedilmesi değil, burjuvazinin beslenmesi ve zenginleştirilmesiydi.

Zinoviev ve Kamenev, ülkenin teknik ve iktisadî bakımdan geri olduğu, bu yüzden de SSCB'de sosyalizmin zaferinin imkansız olduğu iddiasıyla ortaya çıktılar, ama az sonra gizlenmeyi daha ihtiyatlı buldular.

Ondördüncü Parti Konferansı (Nisan 1925), açık ve gizli muhaliflerin bütün bu teslimiyetçi «teorileri»ni mahkum etti ve bir karar çıkartarak, SSCB'nde sosyalizmin zaferi için çalışmak şeklindeki Parti çizgisini kabul etti.

Köşeye kıstırılan Zinoviev ve Kamenev, bu kararın lehinde oy kullanmayı tercih ettiler. Ama Parti, onların mücadeleyi sadece ertelediğini ve Ondördüncü Parti Kongresinde «Partiye karşı savaşmaya» karar verdiklerini biliyordu. Leningrad'da taraftar topluyor ve sözde «Yeni Muhalefet»i kuruyorlardı.

Ondördüncü Parti Kongresi, Aralık 1925'de toplandı.

Parti içerisindeki durum gergindi. Leningrad gibi önemli bir Parti merkezinden gelen bütün delegeler, Merkez Komitesine muhalefet etmeye hazırlanmıştı; bu, Parti tarihinde ilk defa olan bir şeydi.

Kongreye, bir önceki kongreye göre biraz azalmış olan, 634 000 Parti üyesini ve 445 000 aday üyeyi temsilen, oy hakkına sahip 665 delege ve yalnız söz hakkına sahip 641 delege katıldı. Bu azalmanın nedeni, Parti aleyhtarı unsurların sızdığı üniversite ve devlet dairelerindeki Parti örgütlerinde yapılan kısmî bir temizlikti.

Merkez Komitesinin siyasî raporu, Stalin yoldaş tarafından okundu. Stalin yoldaş bu raporunda, Sovyetler Birliği'nin siyasî ve iktisadî gücünün gelişmesini canlı bir şekilde gözler önüne serdi. Gerek sanayi, gerekse tarım, Sovyet iktisadî sisteminin üstünlüğü sayesinde, oldukça kısa bir sürede yeniden kurulmuştu ve savaş öncesi seviyeye yaklaşmaktaydılar. Bu sonuçlar gerçi iyiydi, ama Stalin yoldaş burada durmamamız gerektiğini belirtti, çünkü bütün bu iyi sonuçlar, ülkemizin hâlâ geri bir tarım ülkesi olduğu gerçeğini ortadan kaldırmıyordu.

Ülkenin toplam üretiminin üçte ikisi tarımdan ve sadece üçte biri sanayiden sağlanıyordu. Stalin yoldaş, artık Partinin, ülkemiz kapitalist ülkelerden iktisadî bakımdan bağımsız bir sanayi ülkesine dönüştürme meselesiyle karşı karşıya olduğunu söyledi. Bu gerçekleştirilebilirdi ve gerçekleştirilmeliydi. Artık Partinin başlıca görevi, ülkenin sosyalist sanayileşmesi, sosyalizmin zaferi için mücadele etmekti. Stalin yoldaş şöyle dedi:

«Ülkemizin bir tarım ülkesinden, ihtiyaç duyduğu makinaları kendi çabalarıyla üretebilecek bir sanayi ülkesine dönüştürülmesi - genel çizgimizin özü ve temeli budur.»

Ülkenin sanayileşmesi, ülkenin iktisadî bağımsızlığını güven altında alacak, savunma gücünü artıracak ve SSCB'nde sosyalizmin zaferi için gerekli şartları yaratacaktı.

Zinovievciler Partinin genel çizgisine karşı çıktılar. Zinoviev'ci Sokolnikov, Stalin'in sosyalist sanayileşme planına karşı, o sırada emperyalist canavarlar arasında rağbet gören bir burjuva planını öne sürdü. Bu plana göre SSCB esas olarak hammadde ve gıda maddesi üreten ve ihraç eden, makina üretmeyen ve üretmemesi gereken, makina ithal eden bir tarım ülkesi olarak kalmalıydı. 1925'deki şartlarda bu, SSCB'nin sanayice gelişmiş yabancı ülkeler tarafından iktisaden köleleştirilmesi için, kapitalist ülkelerin emperyalist canavarları yararına SSCB'nin sınaî geriliğinin sürdürülmesi için bir plandan başka bir şey değildi.

Bu planın kabul edilmesi, ülkemizi güçsüz bir tarım ülkesine, kapitalist dünyanın tarımsal bir uzantısına çevirecekti; bizi kuşatan kapitalist dünya karşısında ülkemizi zayıf ve savunmasız bırakacak ve sonunda SSCB'nde sosyalizm davasının yıkılmasına yol açacaktı.

Kongre, Zinovievcilerin iktisadî «plan»ını, SSCB'ni köleleştirme planı olarak mahkum etti.

«Yeni Muhalefet»in diğer çıkışları, örneğin devlet sanayimizin sosyalist sanayi olmadığı iddiası (Lenin'i inkâr eden bir iddia); ya da sosyalizmin inşasında orta köylülerin işçi sınıfının müttefiki olamıyacağı iddiası (gene Lenin'i inkâr eden bir iddia), aynı biçimde başarısızlığa uğradı.

Kongre, «Yeni Muhalefet»in bu çıkışlarını anti - Leninist olarak mahkum etti.

Stalin yoldaş, «Yeni Muhalefet»in Troçkist - Menşevik özünü açığa çıkardı. Zinoviev ve Kamenev'in, Lenin'in amansızca mücadele ettiği Parti düşmanlarıyla aynı eski havayı çaldıklarını gösterdi.

Zinovievcilerin, kötü bir şekilde kılık değiştirmiş Troçkistlerden başka hiçbir şey olmadıkları meydana çıktı.

Stalin yoldaş, sosyalizmin kurulması çalışmalarında işçi sınıfı ile orta köylüler arasındaki sağlam ittifakın sürdürülmesinin Partimizin başlıca görevi olduğunu önemle belirtti. O sıralarda, köylü meselesi konusunda Partide mevcut olan ve her ikisi de bu ittifakı tehdit eden, iki sapmaya işaret etti. Birinci sapma, kulak tehlikesini olduğundan az görmekte ve küçümsemekte, ikincisi ise kulak korkusundan paniğe kapılmakta ve orta köylülerin rolünü küçümsemekteydi. Hangi sapmanın daha kötü olduğu sorusuna karşılık, Stalin yoldaş şu cevabı verdi: «Her biri diğeri kadar kötüdür. Eğer bu sapmaların gelişmesine izin verilirse, bunlar Partiyi dağıtabilir ve yokedebilir. Ne mutlu ki, Partimiz içersinde her iki sapmayı da yokedebilecek güçler vardır.»

Gerçekten de Parti, hem «sol», hem sağ sapmayı bozguna uğrattı ve kendini bunlardan arındırdı.

İktisadî gelişme meselesi üzerindeki tartışmaları özetleyen Ondördüncü Parti Kongresi, muhaliflerin teslimiyet planlarını oybirliği ile reddederek şu ünlü kararı aldı:

> «Kongre, iktisadî gelişme alanında, proletarya diktatörlüğünün ülkesi olan ülkemizde 'tam bir sosyalist toplumun kurulması için bütün önşartarın' (Lenin) bulunduğu görüşündedir. Kongre, SSCB'nde sosyalist inşanın zaferi için mücadelenin, Partimizin başlıca görevi olduğunu kabul eder.»

Ondördüncü Parti Kongresi, yeni Parti Tüzüğünü kabul etti.

Ondördüncü Kongreden bu yana Partimiz, Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevik) [SBKP (B)] adıyla anılmıştır.

Zinovievciler, Kongrede yenilmelerine rağmen Partiye boyun eğmediler. Ondördüncü Kongrenin kararlarına karşı mücadeleye giriştiler. Zinoviev, Kongreden hemen sonra, yönetici grubu Zinoviev, Zalutski, Bakayev, Yevdokimov, Kuklin, Safarov ve diğer iki yüzlüler tarafından Partinin Leninist Merkez Komitesine karşı nefret ruhu içinde yetiştirilmiş bulunan Genç Komünistler Birliği Leningrad İl Komitesini topladı. Bu toplantıda Leningrad İl Komitesi, Genç Komünistler Birliği'nin tarihinde görülmemiş bir karar aldı: Ondördüncü Parti Kongresinin kararlarına uymayı reddetti.

Ama Leningrad Genç Komünistler Birliği'nin Zinovievci önderleri, Leningrad Genç Komünistler Birliği kitlesinin düşüncelerini hiçbir şekilde yansıtmıyorlardı. Bu yüzden kolayca yenilgiye uğratıldılar ve Leningrad örgütü, Genç Komünistler Birliği'ndeki eski yerini elde etti.

Ondördüncü Kongrenin kapanışına doğru, Kongre delegelerinden bir grup —Molotov, Kirov, Voroşilov, Kalinin, Andreyev ve diğer yoldaşlar— Leningrad Parti örgütü üyelerine sahte davranışlarla onlardan yetki olan Leningrad delegasyonunun kongredeki tutumunun Bolşevik aleyhtarı, canice niteliğini açıklamak üzere Leningrad'a gönderildi. Kongre üzerine raporların sunulduğu toplantılar bir hayli fırtınalı geçti. Leningrad Parti üyelerinin büyük bir çoğunluğu (yüzde doksan yediden fazlası) Ondördüncü Parti Kongresinin kararlarını tamamen onayladı ve Parti aleyhtarı Zinovievci «Yeni Muhalefet»i mahkum etti. Zinovievciler daha o sıralarda artık ordusuz generallere benziyorlardı.

Leningrad Bolşevikleri, Lenin ve Stalin'in Partisinin ön saflarında kaldılar.

Stalin yoldaş, Ondördüncü Parti Kongresinin sonuçlarını özetlerken şöyle yazıyordu:

> «SBKP Ondörduncü Kongresinin tarihi önemi, Yeni Muhalefetin hatalarını köklü bir şekilde açığa çıkarması. Yeni Muhalefetin şüphecilığını ve sulu gözlülüğünü bastırması, sosyalizm için mücadelenin sürdürülmesi yolunu açık seçik bir şekilde belirtmesi, Partiye zafere giden yolu

açması ve böylece proletaryayı sosyalizmin inşasının zaferine yıkılmaz bir inançla silahlandırmasında yatar.» (Stalin, **Leninizmin Meseleleri**, İng. bas., Moskova 1947 s. 177)

KISA ÖZET

Ekonominin barış içinde yeniden inşası çalışmalarına geçiş yılları, Bolşevik Partisi tarihindeki en çetin dönemlerden biri oldu. Parti, gergin bir durumda, Savaş Komünizmi politikasından Yeni İktisadî Politikaya çok güç olan geçişin başarıyla üstesinden geldi. Parti, işçi - köylü ittifakını yeni bir iktisadî temel üzerinde daha da kuvvetlendirdi. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği kuruldu.

Yeni İktisadî Politika yoluyla, ülkenin iktisadi hayatının yeniden inşasında tayin edici sonuçlar elde edildi. Sovyetler Birliği, ekonominin yeniden inşası döneminden başarıyla çıktı ve yeni bir döneme, ülkenin sanayileştirilmesi dönemine girdi.

İç Savaştan sosyalizmin barış içinde inşasına geçiş, özellikle ilk başlarda büyük güçlükler getirdi. SBKP (B) saflarındaki Bolşevizm düşmanları ve Parti aleyhtarı unsurlar, bütün bu dönem boyunca Leninist Partiye karşı umutsuz bir mücadeleye giriştiler. Bu Parti aleyhtarı unsurların başında Troçki vardı. Bu mücadelede Troçki'nin yardakçıları, Kamenev, Zinoviev ve Buharin'di. Lenin'in ölümünden sonra muhalifler, Bolşevik Partisi saflarının maneviyatını kırmayı, Partiyi bölmeyi, Partiye SSCB'nde sosyalizmin zafere erişmeyeceği inancını yaymayı hesapladılar. Aslında bakılacak olursa, Troçkistler SSCB'nde başka bir partiyi, yeni burjuvazinin siyasî örgütünü, bir kapitalizme geri dönüş partisini kurmaya çalışıyorlardı.

Parti, Lenin'in bayrağı altında, Leninist Merkez Komitesinin ve Stalin yoldaşın etrafında toplandı ve hem Troçkistleri, hem de onların Leningrad'daki yeni arkadaşları Zinoviev - Kamenev Yeni Muhalefetini bozguna uğrattı.

Güçlenen Bolşevik Partisi, ülkeyi tarihinde yeni bir aşamaya, sosyalist sanayileşme aşamasına getirdi.

ONUNCU BÖLUM

ÜLKENİN SOSYALİST SANAYİLEŞMESİ MÜCADELESİNDE BOLŞEVİK PARTİSİ

(1926 — 1929)

1. SOSYALİST SANAYİLEŞME DÖNEMİNİN GÜÇLÜKLERİ VE BU GÜÇLÜKLERİ ALTETMEK İÇİN VERİLEN MÜCADELE. TROÇKİSTLER VE ZİNOVİEVCİLER PARTİ ALEYHTARI BLOKUNUN KURULUŞU. BLOKUN PARTİ ALEYHTARI FAALİYETLERİ. BLOKUN YENİLGİYE UĞRATILMASI.

Ondördüncü Kongreden sonra Parti, Sovyet Hükümetinin genel çizgisinin gerçekleştirilmesi, ülkenin **Sosyalist sanayileşmesi** için şiddetli bir mücadeleyi başlattı.

Yeniden inşa döneminde görev, hammadde ve gıda maddesi elde etmek; sanayileri, varolan imalathane ve fabrikaları yeniden kurmak ve işletmek için her şeyden önce tarımı canlandırmak olmuştu.

Sovyet Hükümeti bu görevi oldukça kolaylıkla başardı. Ama yeniden inşa döneminde başlıca üç eksiklik vardı:

Birincisi, imalathane ve fabrikalar eskisiydi ve eskimiş, aşınmış makinalarla donatılmıştı; kısa bir süre sonra işe yaramaz bir duruma gelebilirlerdi. Şimdi görev, bu imalathane ve fabrikaları günün şartlarına uygun olarak donatmaktı.

İkincisi, yeniden inşa döneminde sanayi çok dar bir temele dayanıyordu; ülke için mutlaka gerekli olan makina yapım fabrikalarından yoksundu. Bu fabrikalardan yüzlercesi kurulmalıydı, çünkü onlar olmadan, hiçbir ülkenin gerçekten sanayileş-

tiği söylenemezdi. Şimdi görev, bu fabrikaları kurmak ve günün şartlarına uygun olarak donatmaktı.

Üçüncüsü, bu dönemde sanayi çoğunlukla hafif sanayiden meydana geliyordu. Bunlar geliştirilmiş ve işler hale getirilmişti. Ama bir noktadan sonra, ağır sanayinin güçsüz olması yüzünden, hafif sanayinin daha fazla gelişmesi de engelleniyordu; bunun dışında, ülkenin, ancak gelişmiş bir ağır sanayinin karşılayabileceği başka birtakım ihtiyaçları da vardı. Şimdi görev, terazinin ağır sanayi kefesine ağırlık vermekti.

Bütün bu yeni görevler, sosyalist sanayileşme politikasıyla gerçekleştirilecekti.

Çok sayıda **yeni** sanayi kurmak, makina, takım tezgahları, otomobil, kimya ve demir - çelik fabrikalarını kurmak, makine ve enerji malzemesi üretimini örgütlemek, maden cevheri ve kömür madenciliğini artırmak gerekiyordu. Bu, SSCB'nde sosyalizmin zaferi için zorunluydu.

Yeni bir mühimmat sanayisi yaratmak, top, mermi, uçak, tank ve makinalı tüfek üretimi yapan fabrikalar açmak gerekliydi. Bu, kapitalist dünya tarafından kuşatılmış bulunan SSCB'nin savunması için zorunluydu.

Milyonlarca küçük, bireysel köylü çiftliklerinin geniş çapta kollektif çiftliklere dönüşmesini sağlamak için, traktör fabrikaları ve modern tarım araçları atelyeleri kurmak, tarımı bu araçlarla donatmak gerekiyordu. Bu, sosyalizmin kırlık alanlarda zafere ulaşması için zorunluydu.

Bütün bunlar, sanayileşme politikasıyla gerçekleştirilecekti, çünkü ülkenin sosyalist sanayileşmesinin anlamı buydu.

Böyiesine geniş çapta bir inşa çalışmasının milyarlarca rublelik bir yatırımı gerektireceği açıktı. Dış borçlara bel bağlamak sözkonusu değildi, çünkü kapitalist ülkeler borç vermeyi reddediyordu. Dışardan yardım görmeksizin, kendi kaynaklarımıza dayanarak çalışmak zorundaydık. Ama o sıralar yoksul bir ülkeydik.

Başlıca güçlüklerden biri buydu.

Kapitalist ülkeler kural olarak kendi ağır sanayilerini, ya sömürgeleri yağma ederek, ya yenik uluslardan zorla tazminat koparark ya da başka ülkelerden borç alarak dışardan elde

ettikleri sermayelerle kuruyorlardı. Sovyetler Birliği, ilke olarak, sömürgeleri ya da yenik ulusları yağma etmek gibi alçakça yollara baş vurarak sermaye elde edemezdi. Dışardan borç almaya gelince, kapitalist ülkeler borç olarak her hangi bir şeyi vermeyi reddettiklerinden, bu yol da SSCB'ne kapalıydı. Sermaye, ülkenin içersinden bulunmalıydı.

Ve bu sermaye bulundu. SSCB'nde her hangi bir kapitalist ülkede bulunamıyacak türden malî kaynaklar ortaya çıkarıldı. Sovyet devleti, Ekim Sosyalist Devriminin kapitalistlerden ve toprak ağalarından zaptettiği bütün fabrikaları ve toprakları, bütün ulaşım araçlarını, bankaları, iç ve dış ticareti devralmıştı. Devlet imalahane ve fabrikalarından, ulaşım araçlarından, ticaretten ve bankalardan elde edilen kârlar, artık asalak bir kapitalist sınıfın cebine gitmiyor, sanayinin daha da geliştirilmesine yatırılıyordu.

Sovyet Hükümeti, halkı her yıl sadece faiz olarak milyarlarca altın ruble ödemek zorunda bırakan çarlık borçlarını feshetmişti. Sovyet Hükümeti toprak ağalarının toprak üzerindeki hakkını ortadan kaldırmakla, köylüleri her yıl kira olarak aşağı yukarı 500 000 000 altın ruble ödemekten kurtarmıştı. Bu ağır yükten kurtulan köylüler, devletin yeni ve güçlü bir sanayi kurmasına yardım edecek bir duruma gelmişlerdi. Köylülerin hayati çıkarları, traktör ve diğer tarım araçlarını elde etmelerini gerektiriyordu.

Bütün bu gelir kaynakları Sovyet devletinin elindeydi. Bu kaynaklardan ağır sanayinin kurulması için milyarlarca ruble elde edilebilirdi. Gerekli olan, pratik bir yaklaşım, malî fonların tam bir tutumluluk içinde harcanması, sanayinin rasyonalizasyonu, üretim masraflarının kısılması, verimsiz harcamalara son verilmesi, vb. idi.

Sovyet Hükümeti tarafından benimsenen yol buydu.

Son derece tutumlu bir rejim sayesinde, sermaye birikimi için elde edilen fonlar her geçen yıl arttı. Bu da, Dinyeper Hidroelektrik Santralı, Türkistan - Sibirya Demiryolu, Stalingrad Traktör Fabrikası, birkaç takım tezgahı fabrikası, AMO (ZIS) Otomobil Fabrikası gibi dev tesislerin inşaatına başlanmasını mümkün kıldı.

1926 - 1927'de sanayiye bir milyar ruble yatırılmışken, üç yıl sonra beş milyar ruble yatırmak mümkün oldu.

Sanayileşme hızla ilerliyordu.

Kapitalist ülkeler, SSCB'nde sosyalist iktisadi sistemin gittikçe artan gücünü, kapitalist sistemin varlığı için bir tehlike olarak görüyorlardı. Bu yüzden emperyalist hükûmetler, ülkede bir belirsizlik ve tedirginlik duygusu uyandırmak, SSCB'nin sanayileşmesini bozmak, hiç değilse engellemek için SSCB'ne ellerinden gelen her türlü baskıyı yaptılar.

Mayıs 1972'de, o sırada iktidarda olan iflah olmaz Muhafazakârları, İngiltere'deki Sovyet ticarî kuruluşu Arcos'a karşı provokasyon niteliğinde bir saldırı düzenlediler. İngiliz Muhafazakâr Hükûmeti, 26 Mayıs 1927'de SSCB'yle olan diplomatik ve ticarî ilişkilerini kesti.

Sovyetler Birliği Varşova Elçisi Voykov yoldaş, 7 Haziran 1927'de, Polonya uyruğuna geçmiş bir Rus Beyaz Muhafızı tarafından öldürüldü.

Tam bu sıralarda, SSCB'nde de, İngiliz casusları ve ajanları Leningrad'da bir Parti kulübündeki bir toplantıya bomba attılar ve bazıları ağır olmak üzere otuz kadar insanın yaralanmasına yol açtılar.

1927 yazında, Berlin, Pekin, Şanghay ve Tientsin'deki Sovyet Elçiliklerine ve Ticaret Temsilciliklerine hemen hemen aynı zamanda saldırılar yapıldı.

Bütün bunlar, Sovyet Hükümeti'nin karşılaştığı güçlükleri daha da artırdı.

Ama SSCB yıldırılamayacağını gösterdi ve emperyalistlerle onların ajanlarının provokasyonlarını kolayca geri püskürttü.

Troçkistlerin ve diğer muhaliflerin yıkıcı faaliyetlerinin Partinin ve Sovyet devletinin karşısına çıkardığı güçlükler de az değildi. Stalin yoldaş, Sovyet Hükûmeti'ne karşı «Chamberlain'den Troçki'ye kadar uzanan birleşik cephe gibi bir şey kurulmaktadır» demekte haklıydı. Ondördüncü Parti Kongresi'nin kararlarına ve muhaliflerin sadakat beyanlarına rağmen, muhalifler silahlarını bırakmış değillerdi. Tam tersine, Parti'yi kurdaklama ve bölme çabalarını yoğunlaştırdılar.

1926 yazında, Troçkistler ve Zinovlevciler Parti aleyhtarı

bir blok kurmak üzere birleştiler! bütün yenik muhalefet gruplarının kalıntılarını bu blokta biraraya getirdiler; gizli anti - Leninist partilerinin temelini kurdular ve böylece, hizip kurulmasını yasaklayan Parti Tüzüğü'nü ve Parti kongrelerinin kararlarını kabaca ihlâl ettiler. Parti Merkez Komitesi, kötü şöhretli Menşevik Ağustos Bloku'na benzeyen bu Parti aleyhtarı bloka, dağılmadıkları takdirde sonlarının kötü olacağını ihtar etti. Ama blok taraftarları dağılmaya yanaşmadılar.

O yılın sonbaharında, Onbeşinci Parti Konferansı öncesinde, Moskova, Leningrad ve diğer şehirlerin fabrikalarındaki Parti toplantılarında, Parti'yi yeni bir tartışma açmaya zorlamak için bir çıkış yaptılar. Parti üyelerinin tartışmasını sağlamaya çalıştıkları program, her zamanki Troçkist - Menşevik anti - Leninist programın bir tekrarından başka bir şey değildi. Parti üyeleri muhaliflere sert bir karşılık verdiler, hatta bazı yerlerde onları toplantılardan attılar. Merkez Komitesi, Parti'nin, yıkıcı faaliyetlerini artık hoşgöremeyeceğini belirterek, blok taraflarını yeniden uyardı.

Bunun üzerine muhalefet, Merkez Komitesi'ne bir bildiri sundu; Troçki, Zinoviev, Kamenev ve Sokolnikov tarafından imzalanan bu bildiride, muhalefet kendi hizipçiliğini mahkûm ediyor ve bundan sonra Parti'ye sadık kalacağına söz veriyordu Gene de, blok varlığını sürdürdü ve bloka bağlı olanlar Parti'ye karşı gizli çalışmalarına devam ettiler. Anti - Leninist partilerini bütünleştirmeye devam ettiler; illegal yayınlara başladılar; kendilerini destekleyenlerden üyelik aidatı topladılar ve programlarını elden ele dolaştırdılar.

Troçkistlerin ve Zinovievcilerin davranışı karşısında, Onbeşinci Parti Konferansı (Kasım 1926) ve Komünist Enternasyonali Yürütme Kurulunun Genişletilmiş Genel Toplantısı (Aralık 1926) Troçkistler ve Zinovievciler bloku meselesini tartıştı ve bu bloka bağlı olanları, programları doğrudan doğruya Menşevizm olan bölücüler olarak damgalayan kararlar aldı.

Ama onları bu bile yola getirmedi. 1927'de, tam İngiliz Muhafazakârlarının SSCB ile diplomatik ve ticari ilişkileri kestikleri sırada, blok Parti'ye karşı daha şiddetli bir saldırıya geçti. «Seksen Üçlerin Programı» adlı altında yeni bir anti - Leninist

program düzenledi; bu programı Parti üyeleri arasında yaymaya başladı ve aynı zamanda Merkez Komitesi'nin yeni bir genel Parti tartışması açmasını istedi.

Bu program, bütün muhalefet programlarının belki de en yalancı ve en ikiyüzlü olanıydı.

Troçkistler ve Zinovievciler, programlarında, Partl kararlarının yerine getirilmesine hiçbir itirazı olmadığını ve tamamen Parti'ye bağlılıktan yana olduklarını açıklıyorlardı, ama gerçekte Parti kararlarını şiddetle ihlâl ediyor ve Parti'ye ve onun Merkez Komitesi'ne bağlılık fikriyle alay ediyorlardı.

Programlarında, Parti birliğine bir itirazları olmadığını ve bölünmelere karşı olduklarını açıklıyorlardı, ama gerçekte Parti birliğini şiddetle ihlâl ediyor, bölünme yaratmak için çalışıyor ve daha o günlerde Sovyet aleyhtarı karşı - devrimci bir partinin bütün özelliklerini taşıyan, kendi illegal, anti - Leninist partilerini kurmuş bulunuyorlardı.

Programlarında, tamamen sanayileşme politikasından yana olduklarını açıklıyor, hatta Merkez Komitesini sanayileşmeyi yeterince hızlı yürütmemekle suçluyorlardı, ama gerçekte Partinin SSCB'de sosyalizmin zaferine dair kararını çekiştirmekten başka bir şey yapmıyor, sosyalist sanayileşme politikasıyla alay ediyor, bir takım imalathane ve fabrikaların kapitülasyonlar şeklinde yabancılara teslim edilmesini istiyor ve bütün umutlarını, SSCB'deki bu yabancı kapitalist imtiyazlara bağlıyorlardı.

Programlarında, tamamen kollektif çiftlikler hareketinden yana olduklarını açıklıyor, hattâ Merkez Komitesi'ni kollektifleştirmeyi yeterince hızlı yürütmemekle suçluyorlardı, ama gerçekte köylüleri sosyalizmin inşası çalışmasına kazanma politikasıyla alay ediyor ,işçi sınıfı ile köylüler arasında «çözümü lmkânsız çatışmalar»ın kaçınılmaz olduğu düşüncesini göklere çıkarıyor, bütün umutlarını kırlık alanlardaki «kültürlü kiracılar»a, bir başka deyişle, kulaklara bağlıyorlardı.

Bu, bütün muhalefet programlarının en ikiyüzlüsüydü.

Parti'yi aldatma amacını güdüyordu.

Merkez Komitesi hemen bir genel tartışma açmayı reddetti. Muhalefete, bir genel tartışmanın ancak Parti Tüzüğü'ne u-

gun olarak, yani Parti kongresinden iki ay önce açılabileceğini bildirdi.

Ekim 1927'de, yani Onbeşinci Kongreden iki ay önce, Parti Merkez Komitesi genel bir Parti tartışması açtı ve mücadele başladı. Tartışmanın sonucu Troçkistler ve Zinovievciler bloku için gerçekten üzücü oldu: 724000 Parti üyesi, Merkez Komitesi'nin politikası lehinde; 4000 ya da yüzde birden daha az Parti üyesi de Troçkistler ve Zinovlevciler bloku lehinde oy kullandı. Parti aleyhtarı blok tam olarak bozguna uğratıldı. Parti üyelerinin ezici çoğunluğu, blokun programını oy birliğiyle reddetti.

Yargısına, muhaliflerin kendilerinin başvurduğu Parti'nin açıkça ifade edilen iradesi buydu.

Ama bloku destekleyenler buradan da gereken dersi almadılar. Parti'nin iradesine boyun eğecekleri yerde, ona engel olmaya karar verdiler. Daha tartışma sona ermeden, kendilerini yüz kızartıcı bir yenilginin beklediğini sezerek Parti'ye ve Sovyet Hükûmetine karşı daha keskin mücadele biçimlerine başvurmaya ve Moskova ve Leningrad'da açık bir protesto gösterisi yapmaya karar verdiler. Gösterileri için seçtikleri 7 Kasım günü, her yıl SSCB'nin emekçi halkının bütün ülkede devrimci gösteri yürüyüşleri yaptıkları Ekim Devriminin yıldönümüydü. Bu yüzden Troçkistler ve Zinovievciler bunlara paralel bir gösteri yapmayı tasarladılar. Beklenildiği üzere, blok taraftarları sokağa bir avuç uşakları dışında kimseyi çıkaramadılar. Bu uşaklar ve efendileri de genel gösteriler karşısında ezildiler, sokaklardan süpürülüp atıldılar.

Artık Troçkistlerin ve Zinovievcilerin kesinlikle Sovyet aleyhtarı olduklarında hiç şüphe kalmamıştı. Genel Parti tartışması sırasında Merkez Komitesi'ne karşı Parti'ye başvurmuşlardı; şimdi ise, düzenledikleri cılız gösteriyle, Parti'ye ve Sovyet devletine karşı düşman sınıflara başvurma yolunu tutmuşlardı. Bolşevik Partisi'ni kundaklama amacını benimsediklerine göre, işi ister istemez Sovyet devletini kundaklamaya kadar vardırmak zorundaydılar, çünkü Sovyetler Birliği'nde Bolşevik Partisi ile devlet birbirinden ayrılmaz. Bu durumda, Troçkistlerle Zinovlevciler blokunun elebaşları, kendilerini Parti içinde

kanun dışı kişiler durumuna getirmiş oluyorlardı, çünkü Sovyet aleyhtarı faaliyet batağına saplananlar, Bolşevik Partisi saflarında artık hoşgörülemezlerdi.

14 Kasım 1927'de, Merkez Komitesi ile Merkez Denetim Komisyonu'nun ortak toplantısında, Troçkl ve Zinoviev Parti'den ihraç edildiler.

2. SOSYALİST SANAYİLEŞMENİN İLERLEMESİ. TARIM GERİ KALIYOR. ONBEŞİNCİ PARTİ KONGRESİ. TARIMDA KOLLEKTİFLEŞTİRME POLİTİKASI. TROÇKİSTLER VE ZİNOVİEVCİLER BLOKUNUN BOZGUNU. SİYASÎ İKİYÜZLÜLÜK.

1927 yılı sonlarında, sosyalist sanayileşme politikasının kesin başarısı artık gözle görülüyordu. Yeni İktisadî Politika yoluyla, sanayileşmede kısa zamanda büyük ilerleme kaydedilmişti. Sanayi ve tarımdaki (kereste sanayisi ve balıkçılık dahil) gayri safi toplam üretim savaş öncesi seviyeye erişmiş, hattâ aşmıştı. Sanayi üretimi ülkenin toplam üretiminin yüzde 42'sine yükselmişti. Bu, savaş öncesi orana eşitti.

Sosyalist sanayi sektörü, özel sektör aleyhine hızla gelişiyordu; sosyalist sektörün üretimi, 1924 - 1925'de toplam üretimin yüzde 81'i iken, 1926 - 1927'de toplam üretimin yüzde 86'sına yükselmişti; özel sektörün üretimi ise, aynı dönem içinde, yüzde 19'dan yüzde 14'e düşmüştü.

Bütün bunlar, SSCB'nde sanayileşmenin belirgin bir sosyalist nitelik taşıdığını; sanayinin sosyalist üretim sisteminin zaferine doğru ilerlediğini ve sanayi alanında «Kim kazanacak?» sorusunun sosyalizmin lehine cevaplandığını göstermekteydi.

Ticaret alanından özel tüccarların çıkarılması da aynı hızla gelişiyordu; özel tüccarın perakende piyasasındaki payı 1924 - 1925'de yüzde 42'den, 1926 - 1927'de yüzde 32'ye; toptan piyasasındaki payı ise aynı dönem içinde yüzde 9'dan yüzde 5'e düşmüştü.

Büyük - çapta Sosyalist sanayinin gelişme oranı daha da

hızlıydı; yeniden inşa döneminde **sonraki** ilk yıl olan 1927'de büyük - çapta sosyalist sanayinin üretimi bir önceki yıla oranla **yüzde 18 artmıştı.** Bu, en ileri kapitalist ülkelerin büyük - çapta sanayisinin bile erişemediği, rekor bir artıştı.

Ama tarımda, özellikle tahıl üretiminde, durum farklıydı. Gerçi tarım bir bütün olarak savaş öncesi seviyeyi aşmıştı; ama en önemli dalının, tahıl üretiminin toplam üretimi savaş öncesinin ancak yüzde 91'iydi; öte yandan mahsulün pazarlanabilen kısmı, yani şehirlerin ihtiyacını karşılamak üzere satılan tahıl miktarı, savaş öncesi miktarın yüzde 37'sine bile erişemiyordu. Üstelik bütün belirtiler, pazarlanabilir tahıl miktarının daha da düşmesi tehlikesine işaret ediyordu.

Bütün bunlar, pazar için üretim yapan büyük çiftliklerin küçük çiftliklere, küçük çiftliklerin de cüce - çiftliklere bölünmesi sürecinin 1918'den bu yana hâlâ devam ettiğini; bu küçük ve cüce köylü çiftliklerinin pratikte doğal ekonomi biçimine geri döndüğünü ve dolayısıyla pazar için çok az miktarda tahıl sağlayabildiğini; ve 1927 döneminde tahıl mahsulü savaş öncesi dönemin biraz altındayken, şehirlerin ihtiyacını karşılamak üzere ayrılan mahsul fazlasının savaş öncesindeki pazarlanabilir mahsul fazlasının üçte birinden ancak biraz fazla olduğunu gösteriyordu.

Hiç şüphe yok ki, tahıl üretiminin bu durumu devam ederse ordu ve şehir nüfusu sürekli açlıkla karşılaşacaktı.

Tahıl üretimindeki bu buhranı, ister istemez, çiftlik hayvancılığındaki bir buhran izleyecekti.

Bu durumdan kurtulmanın tek yolu, traktör ve tarım makinalarının kullanılmasını sağlayacak ve pazarlanabilir tahıl fazlasında birkaç misli bir artışa yol açacak olan büyük - çapta çiftçiliğe geçmekti. Ülkenin önünde iki yol vardı: ya büyük - çapta **kapitalist** çiftçiliği benimsemek; ki bu, köylü kitlelerinin felaketi, işçi sınıfı ile köylüler arasındaki ittifakın yıkımı, kulakların güçlendirilmesi demek olacak ve sosyalizmin kırlık alanlarda çökmesine yol açacaktı; ya da küçük köylü topraklarının büyük **sosyalist** çiftliklerde, kollektif çiftliklerde birleştirilmesi yolunu seçmek; ki bu, tahıl üretiminin hızla ilerlemesi ve pazarlanabilir tahıl fazlasının hızla artması için traktörlerin ve

diğer modern makinaların kullanılmasını mümkün kılacaktı

Açıktır ki, Bolşevik Partisi ve Sovyet devleti, ancak ikinci yolu, yani kollektif çiftçilik yoluyla tarımı geliştirmeyi seçebilirdi.

Bu konuda, Lenin'in küçük köylü tarımından büyük - çapta, kooperatifleşmiş, kollektif tarıma geçmenin gerekliliğini belirten şu uyarıları, Parti'ye rehberlik ediyordu :

a) «Küçük çiftlikler için yoksulluktan kurtuluş yoktur.» (Lenin, **Toplu Eserler,** Rus. bas., Cilt XXIV, s. 540)

b) «Eskisi gibi küçük çiftliklerimizde, hatta özgür topraklar üzerinde özgür yurttaşlar olarak dahi yaşamaya devam edersek, gene de kaçınılmaz yıkımla karşılaşacağız.» (Lenin, **Toplu Eserler,** Rus. bas., Cilt XX, s. 417)

c) «Köylü tarımı daha da gelişecekse, onun bir sonraki aşamaya geçmesini sağlamamız da gerekir. Bu aşama da, en kârsız ve en geri, küçük, dağınık köylü çiftliklerinin, tedrici bir birleşme süreci ile büyük - çapta kollektif çiftlikler meydana getirmesi olacaktır.» (Lenin **Toplu Eserler,** Rus. bas., Cilt XXVI, s. 299)

d) «Ancak köylülere toprağın ortaklaşa, kollektif biçimde kooperatifleşerek, arteller yoluyla işlenişinin yararlarını pratikte ispatlayabilirsek, ancak kooperatif ya da **artel** tarımı yoluyla köylülere yardım edebilirsek, devlet iktidarını elinde tutan işçi sınıfı, köylüleri kendi politikasının doğruluğuna gerçekten inandırabilir ve milyonlarca köylünün gerçek ve sağlam desteğini kazanabilir.» (Lenin, **Seçme Eserler,** İng. bas., Moskova 1947, Cilt II, s. 539)

Onbeşinci Parti Kongresinden önce durum buydu.

Onbeşinci Parti Kongresi, 2 Aralık 1927'de toplandı. Kongreye 887 233 Parti üyesini ve 348 957 aday üyeyi temsil eden, oy hakkına sahip 898 delege ile yalnız söz hakkına sahip 771 delege katıldı.

Stalin yoldaş, Merkez Komitesi adına sunduğu raporunda, sanayileşmenin iyi sonuçlarına ve sosyalist sanayinin hızla genişlemesine değindi ve Parti'nin önüne şu görevi koydu :

«Şehir ve köy ekonomisinin bütün kollarında sos-

yalist kilit mevkileri yaymak ve sağlamlaştırmak ve millî ekonomideki kapitalist unsurları ortadan kaldıran bir yol izlemek.»

Tarım ile sanayiyi karşılaştıran, modern makinaların kullanılmasını engelleyen dağınık durumu yüzünden tarımın, özellikle tahıl üretiminin geriliğine işaret eden Stalin yoldaş, tarımın bu kötü durumunun bütün milli ekonomiyi tehdit etmesi üzerinde önemle durdu.

«Çıkar yol nedir?» diye sordu Stalin yoldaş.

«Çıkar yol», dedi, «küçük ve dağınık köylü çiftliklerini, toprağın ortaklaşa işlenmesi esasına dayanan geniş birleşik çiftliklere dönüştürmek; toprağın yeni ve daha ileri bir teknikle kollektif bir şekilde işlenmesini sağlamaktır Çıkar yol, küçük ve cüce köylü çiftliklerini ağır ağır, ama emin bir şekilde; zorla değil, örnek vererek ve ikna yoluyla, toprağın ortaklaşa, kooperatifleşerek ve kollektif bir şekilde; tarım araçlarından, traktörlerden ve bilimsel entansif tarım metodlarından yararlanarak işleyen geniş çiftlikler içinde birleştirmektir. Başka çıkar yol yoktur.»

Onbeşinci Kongre, tarıma **kollektifleştirmenin** azami ölçüde gelişmesi için çağrıda bulunan bir karar aldı. Kongre, kollektif çiftliklerin ve devlet çiftliklerinin yaygınlaştırılması ve sağlamlaştırılması için bir plan benimsedi; tarımda kollektifleştirme mücadelesinde kullanılması gereken yöntemlere ilişkin açık talimatlar tesbit etti.

Gene kongre, şu talimatları verdi:

«Kulaklara karşı taarruzu daha da geliştirmek ve kapitalizmin kırlık alanlarda gelişmesini engelleyecek, köylü tarımını sosyalizme götürecek bir dizi yeni tedbirler almak.» **SBKP (B)'nin Kararları,** Rus. Bas., Bölüm il, s. 260).

Son olarak kongre, iktisadî plânlamanın iyice yerleştiği gerçeğine dayanarak ve sosyalizmin bütün iktisadî cephede kapitalist unsurlara karşı bir saldırısını düzenlemek amacıyla, millî ekonomlnin geliştirilmesi için **Birincl Beş - Yıllık Plan'ın** hazırlanması yolunda ilgili kuruluşlara talimat verdi.

Kongre, sosyalizmin inşası meselelerine ilişkin kararlar

aldıktan sonra, Troçkistler ve Zinovievciler blokunun tasfiyesi meselesinin tartışılmasına geçti.

Kongre, «muhalefetin Leninizmden ideolojik olarak koptuğunu, yozlaşarak Menşevik bir grup niteliğini aldığını, uluslararası ve yerli burjuvazinin güçlerine teslimiyet yolunu seçtiğini, objektif olarak proletarya diktatörlüğü rejimine karşı, karşı - devrimin bir aleti halinde geldiğini» kabul etti. **(Aynı yerde,** s. 232).

Kongre. Parti ile muhalefet arasındaki ayrılıkların program ayrılıkları haline geldiğini ve Troçki muhalefetinin Sovyet iktidarına karşı mücadele yolunu seçtiğini tesbit etti. Kongre bu yüzden, Troçki muhalefetine bağlılığın ve onun görüşlerini yaymanın Bolşevik Partisi üyeliğiyle bağdaşmayacağını açıkladı.

Kongre, Merkez Komitesi ile Merkez Denetim Komisyonu'nun Troçki ve Zinoviev'i Parti'den ihraç kararını onayladı ve Troçkistlerle Zinovievciler blokunun Radek, Preobrajenski, Rakovski, Piatakov, Serebriakov, İ. Smirnov, Kamenev, Sarkis, Safarov, Lifşitz, Mdivani, Smilga gibi bütün aktif üyelerini ve bütün «Demokratik - Merkeziyetçiler» grubunu (Sapronov, V. Smirnov, Boguslavski, Drobnis ve diğerlerini) Parti'den ihraç etmeye karar verdi.

Troçkistler ve Zinovievciler blokunun ideolojik olarak yenik düşen, örgütsel olarak bozguna uğrayan taraftarları, halk üzerindeki etkilerinin son kırıntılarını da kaybettiler.

Onbeşinci Parti Kongresinden hemen sonra, Parti'den ihraç edilen anti - Leninistler, Troçkizmden vazgeçtiklerini ve Parti'ye geri alınmalarını isteyen dilekçeler sunmaya başladılar. Hiç şüphesiz Parti daha o sıralarda, Troçki, Rakovski, Radek Krestinski, Sokolnikov ve diğerlerinin, uzun zamandan beri yabancı casusluk servisleri tarafından çalıştırılan casuslar ve halk düşmanları olduğunu ve Kamenev, Zinoviev, Piatakov ve diğerlerinin, SSCB'nin kapitalist ülkelerdeki düşmanlarıyla Sovyet halkına karşı «işbirliği» yapmak üzere bağlar kurduklarını bilemezdi. Ama edindiği tecrübeler Parti'ye, en güç anlarda Lenin'e ve Leninist Parti'ye sık sık saldırmış olan bu insanlardan her türlü hilekârlığın beklenebileceğini öğretmişti.

Bu yüzden, Parti, yeniden alınmaları için verdikleri dilekçelerdeki beyanlarına güvenmiyordu. Parti, onların içtenliklerini sınamak amacıyla, Parti'ye yeniden alınmaları için şu şartları ileri sürdü :

a) Troçkizmin Bolşevik aleyhtarı ve Sovyet aleyhtarı bir ideoloji olduğunu açıkça ilân etmeleri;

b) Parti politikasının tek doğru politika olduğunu açıkça ilân etmeleri;

c) Parti'nin ve onun kurullarının kararlarına kayıtsız şartsız boyun eğmeleri;

d) Parti'nin onları sınayacağı bir deneme süresinden geçmeleri; bu sürenin sonunda Parti, sınavın sonuçlarına bakarak, ayrı ayrı her birinin Parti'ye geri alınması konusunda karar verecekti.

Parti, ihraç edilenlerin bu noktaları herkesin önünde kabul etmelerinin her hal ve şart altında Parti'nin yararına olacağını düşündü, çünkü bu, Troçkist - Zinovievci safların birliğini dağıtacak, onların maneviyatını kıracak, Parti'nin doğruluğunu ve gücünü bir kere daha ortaya koyacak ve Parti'ye, geri alınmak isteyenler samimi iseler, eski üyelerini yeniden saflarına kazanma imkânını; eğer samimi değillerse, onları halkın gözünde artık yanlış yola saptırılmış kimseler olarak değil, ahlâksız mevki düşkünleri, işçi sınıfının aldatıcıları ve iflâh olmaz ikiyüzlüler olarak teşhir etme imkânını sağlayacaktı.

İhraç edilenlerin çoğu geri alınma şartlarını kabul ettiler ve bunu basında açıkladılar.

Onlara merhametli davranmak isteyen ve tekrar Parti'nin ve işçi sınıfının neferleri olma imkânından yoksun kılmak istemeyen Parti, onları tekrar saflarına aldı.

Ancak zaman, Troçkistler ve Zinovievciler blokunun «başı çeken yıldızları»nın özeleştiri yapmalarının, birkaç istisna dışında, baştan sona sahte ve ikiyüzlü olduğunu gösterdi.

Bu bayların dilekçelerini vermeden önce bile, kendi görüşlerini halkın önünde savunmaya hazır bir siyasî akımı temsil etmekten çıktığı; Parti ve işçi sınıfı saflarında kalabildikleri ve işçi sınıfına ve onun Parti'sine zarar verme fırsatına sahiboldukları sürece, kamuoyu karşısında kendi görüşlerinin son ka-

lıntılarını ayaklar altına almaya, Parti'nin kendilerine yabancı olan görüşlerini övmeye ve bukalemun gibi her renge girmeye hazır bir ahlâksız mevki düşkünleri çetesi olduğu sonradan anlaşıldı.

Troçkistler ve Zinovievciler blokunun «başı çeken yıldızları»nın birer siyasî sahtekar ve ikiyüzlü olduğu ortaya çıktı.

Siyasi sahtekarlar, genellikle yalan dolanla işe başlar ve halkı, işçi sınıfını ve işçi sınıfının partisini aldatarak, kendi alçakça faaliyetlerini sürdürürler. Ama siyasi sahtekarlar sadece birer hilekar olarak görülmemelidir. Siyasi sahtekarlar, halkın güvenini çoktan kaybetmiş oldukları için, aldatmayla, bukalemun gibi renk değiştirmeyle, hileyle, her vasıtayla bir kez daha halkın güvenini elde etmeye çalışarak, siyasi mevkilerini yeniden kazanmak peşinde koşan ahlaksız bir mevki düşkünleri çetesidirler. Siyasi sahtekarlar, her yerde, hatta caniler, toplumun tortusu, halkın can düşmanları arasında bile destek aramaya hazır olan bir ahlaksız mevki düşkünleri çetesidirler; yeter ki, «uygun» bir zamanda yeniden siyaset sahnesinde görünebilsinler ve onların «yöneticileri»l olarak halkın tepesine çıkabilsinler.

Troçkistler ve Zinovievciler blokunun «başı çeken yıldızları» bu tanıma tıpatıp uyan siyasî sahtekarlardı.

3. KULAKLARA KARŞI SALDIRI. PARTİ ALEYHTARI BUHARİN - RİKOV GRUBU. BİRİNCİ BEŞ YILLIK PLANIN KABUL EDİLMESİ. SOSYALİST YARIŞMA. KOLLEKTİF TARIMA YÖNELMİŞ KİTLE HAREKETİNİN BAŞLAMASI

Parti politikasına, sosyalizmin kurulmasına ve kollektifleştirmeye karşı gerek Troçkistler ve Zinovievciler bloku tarafından yürütülen ajitasyon, ve gerekse, kollektif çiftliklerin hiçbir fayda sağlamayacağını; kendi kendilerine sosyalizme «geçecekleri» için kulakların serbest bırakılması gerektiğini; burjuvazinin zenginleşmesinin sosyalizm için bir tehlike teşkil etmediğini ileri süren Buharinciler tarafından yürütülen ajitasyon, ülkedeki kapitalist unsurlardan, özellikle kulaklardan büyük bir yakınlık gördü. Artık kulaklar, basında çıkan demeçlerden,

yalnız olmadıklarını, Troçki, Zinoviev, Kamenev, Buharin, Rikov ve diğerlerinin kendilerini savunduğunu ve himaye ettiğini biliyorlardı. Hiç şüphesiz bu, kulakların Sovyet Hükümetinin politikasına karşı direnme azmini kuvvetlendirecekti. Ve gerçekten de, kulakların direnmesi her geçen gün şiddetlendi. Büyük miktarda biriktirdikleri tahıl fazlalarını Sovyet devletine satmayı hep birlikte reddettiler. Kırlık alanlarda kollektif çiftçilere, Parti görevlilerine ve hükümet memurlarına karşı teröre başvurdular ve kollektif çiftliklerle devlet zahire ambarlarını yaktılar.

Parti, kulakların direnmesi kırılmadığı sürece, kulaklar köylülerin gözü önünde açık mücadeleyle bozguna uğratılmadığı sürece, işçi sınıfının ve Kızıl Ordunun gıda sıkıntısı çekeceğini ve köylüler arasındaki kollektifleştirme hareketinin bir kitle hareketi niteliği kazanamıyacağını gördü.

Onbeşinci Parti Kongresinin talimatlarını izleyen Parti, «sağlam bir şekilde yoksul köylüye dayanın, orta köylü ile ittifakı kuvvetlendirin ve kulaklara karşı şiddetli bir mücadele yürütün» şiarını uygulayarak, kulaklara karşı kararlı bir saldırıya geçti. Kulakların tahıl fazlalarını devlete sabit fiatlardan satmayı reddetmesi karşısında, Parti ve Hükûmet kulaklara karşı bazı acil tedbirler aldılar; Ceza Kanununun 107. Maddesini uygulayarak mahkemelere, sabit fiatlardan devlete satmayı reddettikleri takdirde kulakların ve vurguncuların tahıl fazlasına el koymaları için yetki verdiler; yoksul köylülere de bazı imtiyazlar tanıdılar; bu imtiyazlara göre, kulakların el konulan tahılının yüzde yirmibeşi yoksul köylülere veriliyordu.

Bu acil tedbirler etkisini gösterdi: Yoksul ve orta köylüler kulaklara karşı verilen şiddetli mücadeleye katıldılar; kulaklar tecrit edildiler; kulakların ve vurguncuların direnmesi kırıldı. 1928 yılı sonlarında, Sovyet devleti, artık yeterli tahıl stoklarına sahipti, kollektif çiftlik hareketi de daha emin adımlarla ilerlemeye başlamıştı.

Aynı yıl, Doneç Kömür Havzasının Şahti yöresinde, burjuva uzmanlardan meydana gelen geniş bir sabotaj örgütü ortaya çıkarıldı. Şahti'deki sabotörlerin, madenin eski sahipleri olan Rus ve yabancı kapitalistler ile ve yabancı bir askeri casusluk

teşkilatıyla yakın ilişkileri vardı. Amaçları, sosyalist sanayinin gelişmesini engellemek ve SSCB'nde kapitalizmin yeniden kurulmasını kolaylaştırmaktı. Sabotörler, kömür üretimini düşürmek için madenleri kasten kötü yönetmişler, makinaları ve havalandırma cihazlarını bozmuşlar, tavanların çökmesine ve patlamalara yol açmışlar ve kuyuları, fabrikaları ve enerji santrallerini ateşe vermişlerdi. Sabotörler, işçilerin durumunun düzelmesini kasten kösteklemişler ve emeğin korunmasına ilişkin Sovyet yasalarını ihlal etmişlerdi.

Sabotörler mahkemeye verildiler ve cezalarını buldular.

Parti Merkez Komitesi, bütün Parti örgütlerinden, Şahti olayından gerekli sonuçları çıkarmalarını istedi. Stalin yoldaş; Bolşevik idarecilerin eski burjuva uzmanlar arasındaki sabotörler tarafından aldatılmamaları için, artık üretim tekniğinde kendilerinin uzmanlaşması gerektiğini, işçi sınıfı saflarından gelen yeni teknik personelin eğitiminin hızlandırılması gerektiğini bildirdi.

Merkez Komitesinin bir kararına uyularak, teknik okullardaki genç uzmanların eğitimi geliştirildi. Binlerce Parti üyesi, Genç Komünistler Birliği üyesi ve işçi sınıfı davasına kendini adamış Partili olmayan halk, öğrenim görmek üzere harekete geçirildi.

Parti, kulaklara karşı saldırıya geçmeden önce ve Troçkistlerle Zinovievciler blokunun tasfiyesiyle uğraştığı sıralarda, Buharin - Rikov grubu pek ortada görünmüyor, Parti aleyhtarı güçlerin yedek kuvveti olarak bekliyor, Troçkistleri açıktan açığa desteklemiyor, hatta bazan Troçkistlere karşı Partiyle birlikte hareket ediyordu. Ama Parti kulaklara karşı saldırıyı başlatıp onlara karşı acil tedbirler alınca, Buharin - Rikov grubu maskesini çıkardı ve Parti politikasına açıkça saldırmaya başladı. Buharin - Rikov grubu kulak ruhunu daha fazla gemleyemeyip, kulakları açıktan açığa savunmaya koyuldu. Tarımın «çökmeye» başlayacağını, hatta bu sürecin başlamış olduğunu iddia edip safdilleri korkutarak, acil tedbirlerin kaldırılmasını istediler. Tarımsal örgütlenmenin üstün biçimleri olan kollektif çiftliklerin ve devlet çiftliklerinin gelişmesini göremeyen, kulak tarımının ise gerilediğini farkeden Buharin - Rikov grubu, ku-

lak tarımının gerilemesini tarımın gerilemesi olarak sundu. Kendilerine teorik bir dayanak sağlamak için, «sınıf mücadelesinin yatışması teorisi» gibi bir saçmalık ortaya attılar. Bu teoriye dayanarak, sosyalizmin kapitalist unsurlara karşı elde ettiği her zaferle sınıf mücadelesinin gittikçe yatışacağını, sınıf mücadelesinin yakında tamamen ortadan kaikacağını ve sınıf düşmanının bütün mevzilerini savaşmadan teslim edeceğini, dolayısıyla kulaklara karşı bir saldırının gerekli olmadığını ileri sürdüler. Böylece, kulakların sosyalizme barış içinde geçeceğini öne süren eski burjuva teorilerini tazelemeye çalıştılar ve Lenin'in, sosyalizmin gelişmesi sınıf düşmanının ayaklarını yerden kestikçe sınıf düşmanının direnmesinin daha keskin biçimlere bürüneceği ve sınıf mücadelesinin, ancak sınıf düşmanı ortadan kaldırıldıktan sonra «yatışacağı» yolundaki ünlü tezini çiğnediler.

Buharin - Rikov grubu, Troçkistler ve Zinovievciler blokundan sadece biçimde ayrılan sağ oportünist bir gruptu. Troçkist ve Zinovievci teslimiyetçiler, gerçek niteliklerini, «sürekli devrim»e ilişkin «Sol» devrimci çığlıklar atarak bir ölçüde maskeleyebilmişlerdi. Oysa kulaklara karşı saldırıya geçtiği için Parti'ye karşı çıkan Buharin - Rikov grubu, teslimiyetçi niteliğini hiçbir şekilde örtbas edemezdi ve ülkemizdeki gerici güçleri, özellikle kulakları açıktan açığa, başka bir kılığa veya maskeye bürünmeksizin savunmak zorundaydı.

Parti, Buharin - Rikov grubunun Parti'ye karşı ortak eylem için ergeç Troçkistler ve Zinovievciler blokunun kalıntılarıyla birleşeceğini anladı.

Buharin - Rikov grubu, siyasî demeçlerinin yanısıra, taraftarlarını biraraya getirmeye ve örgütlemeye «çalıştı». Buharin vasıtasıyla, Slepkov, Maretski, Eichenwald, Goldenberg gibi genç burjuva unsurları; Tomski vasıtasıyla, Melniçanskl, Doçadov ve diğerleri gibi yüksek kademedeki sendika bürokratlarını; Rikov vasıtasıyla, A. Smirnov, Eismont, V. Schmidt ve diğerleri gibi maneviyatı kırılmış olan yüksek Sovyet memurlarını biraraya getirdiler. Buharin - Rikov grubu, siyasî bakımdan yozlaşmış ve teslimiyetçi duygularını hiç gizlemeyen kimselere çok çekici geldi.

Buharin - Rikov grubu, bu sıralarda Moskova Parti örgütündeki Uglanov, Kotov, Uhanov, Ryutin, Yagoda, Polonski ve diğerleri gibi yüksek görevlilerin desteğini kazandı. Sağcıların bir kesimi Parti çizgisine açık saldırıdan kaçınarak kendilerini gizlediler. Moskova Parti basınında ve Parti toplantılarında, kulaklara birtakım tavizler verilmesi gerektiği, kulaklardan alınan ağır vergilerin doğru olmadığı, sanayileşmenin halkın belini büktüğü ve ağır sanayinin gelişmesinin zamansız olduğu savunuldu. Uglanov, Dinyeper Hidroelektrik projesine karşı çıktı ve malî kaynakların, ağır sanayiden hafif sanayiye yöneltilmesini istedi. Uglanov ve diğer sağ teslimiyetçiler, Moskova'nın bir dokumacılık şehri olduğunu ve öyle kalacağını, Moskova'da makina tesisleri kurmanın bir gereği olmadığını iddia ettiler.

Moskova Parti örgütü, Uglanov ve taraftarlarının maskesini düşürdü, onlara son bir ihtarda bulundu ve Parti Merkez Komitesi etrafında her zamankinden daha sağlam bir şekilde saf tuttu. SBKP (B) Moskova Komitesi'nin 1928'de yapılan genel toplantısında, Stalin yoldaş, savaşın iki cephede verilmesi ve ateşin sağ sapma üzerine teksif edilmesi gerektiğini söyledi. Sağcıların Parti içindeki kulak ajanları olduğunu belirtti.

> «Partimiz içersindeki sağ sapmanın zaferi, kapitalizmin güçlerini serbest bırakacak, proletaryanın devrimci mevzilerini zayıflatacak ve ülkemizde kapitalizmin yeniden kurulması imkânlarını artıracaktı.» (Stalin, **Leninizmin Meseleleri,** İng. bas., Moskova 1947, s. 233)

1929 yılı başlarında, Sağ teslimiyetçiler grubundan yetki alan Buharin'in, Kamenev vasıtasıyla Troçkistlerle ilişki kurduğu ve Parti'ye karşı ortak mücadele için anlaşmak üzere onlarla görüşmeler yaptığı keşfedildi. Merkez Komitesi, Sağ teslimiyetçilerin bu caniyane faaliyetini açığa çıkardı ve bu meselenin Buharin, Rikov, Tomski ve diğerleri için acı bir şekilde sonuçlanacağını söyleyerek onları uyardı. Ama Sağ teslimiyetçiler bu uyarıya kulak asmadılar. Merkez Komitesi'nin bir toplantısında, yeni bir Parti aleyhtarı programı, bir bildiri şeklinde öne sürdüler. Merkez Komitesi bu programı mahkûm etti. Merkez Komitesi, Troçkistler ve Zinovievciler blokunun başına gelenleri hatırlatarak, onları bir kere daha uyardı

Bütün bunlara rağmen, Buharin - Rikov grubu, Parti aleyhtarı faaliyetlerine son vermedi. Rikov, Tomski ve Buharin, bu yolla Parti'yi yıldıracaklarını umarak Merkez Komitesi'ne istifalarını verdiler. Merkez Komitesi bu sabotajcı istifa politikasını mahkûm etti. En sonunda, Kasım 1929'da yapılan bir Merkez Komitesi genel toplantısında, Sağ oportünistlerin görüşlerinin propagandasının Parti üyeliğiyle bağdaşmadığı açıklandı; Sağ teslimiyetçilerin tahrikçisi ve önderi Buharin'in Merkez Komitesi Siyasî Bürosundan çıkarılması kararı alındı ve Rikov'a, Tomski'ye ve Sağ muhalefetin diğer üyelerine ağır bir ihtar verildi.

İşlerin kötüye vardığını farkeden Sağ teslimiyetçilerin elebaşıları, kendi hatalarını ve Parti'nin siyasî çizgisinin doğruluğunu açıklayan bir bildiri yayınladılar.

Sağ teslimiyetçiler, saflarının çökmesini önlemek için, geçici olarak geri çekilmeye karar verdiler.

Böylece Parti'nin Sağ teslimiyetçilere karşı mücadelesinin birinci aşaması sona erdi.

Parti içersindeki yeni ayrılıklar, Sovyetler Birliği'nin dış düşmanlarının gözünden kaçmadı. Parti içersindeki «yeni anlaşmazlıklar»ın Parti'nin güçsüzlüğünün bir belirtisi olduğu düşüncesiyle, SSCB'ni savaşa sokmak ve sanayileşme çalışmalarını daha rayına oturmadan kösteklemek için yeni bir çabaya giriştiler. 1929 yazında emperyalistler, Çin ile Sovyetler Birliği arasında bir çatışma çıkarttılar ve SSCB'ne ait olan Çin Doğu Demiryolu'nu ele geçirmeleri için Çinli militaristleri ve Uzak Doğu sınırlarımıza saldırmaları için de Çinli Beyaz Muhafız birliklerini tahrik ettiler. Ama Çinli militaristlerin bu saldırısı hemen önlendi ve Kızıl Ordu tarafından bozguna uğratılan militaristler geri çekildiler; Mançurya makamlarıyla bir barış antlaşması imzalanarak çatışmaya son verildi.

Dış düşmanların tertiplerine ve Parti içersindeki «anlaşmazlıklar»a rağmen, SSCB'nin barış politikası bütün engellere karşı bir kere daha zafer kazandı.

Bundan hemen sonra, SSCB ile İngiltere arasında, İngiliz Muhafazakârları tarafından kesilmiş olan diplomatik ve ticarî ilişkiler yeniden kuruldu.

Parti, bir yandan iç ve dış düşmanların saldırılarını başarıyla geri püskürtürken, öte yandan da ağır sanayiyi geliştirmek, sosyalist yarışmayı düzenlemek, devlet çiftliklerini ve kollektif çiftlikleri kurmak ve nihayet, millî ekonominin gelişmesi için Birinci Beş Yıllık Planın kabul edilmesine ve gerçekleştirilmesine zemin hazırlamak yolunda vargücüyle çalışıyordu.

Nisan 1929'da Onaltıncı Parti Konferansı toplandı; gündemin esas maddesi, Birinci Beş Yıllık Plan'dı. Konferans, Beş Yıllık Plan'ın, sağ teslimiyetçilerin savunduğu «dar» biçimini reddetti ve bütün şartlarda bağlayıcı olmak üzere «geniş» biçimi kabul etti.

Böylece Parti, sosyalizmin kurulması için ünlü Birinci Beş Yıllık Plan'ı kabul etmiş oldu.

Beş Yıllık Plan, 1928 - 1933 dönemi içerisinde, millî ekonomiye yapılacak sermaye yatırımı hacmini 64 milyar 600 milyon ruble olarak tesbit etti. Bu miktarın 19 milyar 500 milyon rublesi sanayi ve elektrik enerjisinin geliştirilmesine; 10 milyar rublesi ulaştırmanın geliştirilmesine ve 23 milyar 200 milyon rublesi de **tarım** alanına yatırılacaktı.

Bu, SSCB'nde sanayi ve tarımın modern teknikle donatılması yolunda dev bir plandı.

> «Beş Yıllık Plan'ın başlıca görevi,» diyordu Stalin yoldaş, «ülkemizde sadece sanayiyi değil, ulaştırma ve tarımı da sosyalizm temeli üzerinde yeniden donatabilecek ve yeniden örgütleyebilecek bir sanayi yaratmaktır.» (Stalin, **Leninizm'in Meseleleri,** İng. bas., Moskova 1947, s. 397)

Bu plan, bütün muazzamlığına rağmen, Bolşevikleri şaşkınlığa düşürmedi. Bu plana giden yolu, sanayileşmenin ve kollektifleşmenin gelişmesi hazırlamıştı ve plan, işçileri ve köylüleri saran ve ifadesini **sosyalist yarışma**'da bulan bir çalışma coşkunluğu dalgasını izliyordu.

Onaltıncı Parti Konferansı, bütün çalışan halkı sosyalist yarışmanın daha da geliştirilmesine davet eden bir çağrıyı kabul etti.

Sosyalist yarışma, birçok örnek çalışma ve yeni bir çalışma tavrı yaratmıştı. Birçok fabrikada, kollektif çiftlikte ve dev

let çiftliğinde, işçiler ve kollektif çiftçiler devlet planlarının tesbit ettiği üretim hedefinden daha fazlasını elde etmek üzere **karşı - planlar** hazırladılar. Çalışmada kahramanlık gösterdiler. Parti ve Hükûmet tarafından hazırlanan sosyalist kalkınma planlarını sadece gerçekleştirmekle kalmadılar; plan hedeflerini aştılar. Çalışmaya karşı tavır değişmişti. Kapitalizmde isteksizce yapılan ve kalebentlik gibi görülen çalışma, artık «bir şeref, zafer, yiğitlik, kahramanlık meselesi» halini alıyordu. (Stalin).

Dev çapta yeni sanayi tesislerinin yapımı, ülkenin her yerinde gelişiyordu. Dinyeper Hidroelektrik projesi bütün hızıyla ilerliyordu. Kramatorsk ve Gorlovka Demir - Çelik Fabrikalarının yapım çalışmaları ve Doneç Havzası'nda Lugansk Lokomotif Fabrikasının yeniden yapım çalışmaları başlamıştı. Yeni kömür madenleri ve yüksek fırınlar açılıyordu. Urallarda, Urallar Makina Yapım Fabrikası, Berezniki ve Solikamsk Kimya Fabrikaları kurulmaktaydı. Magnitogorsk'da demir ve çelik fabrikalarının yapım çalışmalarına başlanmıştı. Moskova ve Gorki'de büyük otomobil fabrikalarının, Don Rostov'unda da dev traktör fabrikalarının, biçerdöver fabrikalarının ve dev bir tarım araçları fabrikasının yapımı ilerlemekteydi. Sovyetler Birliğinin ikinci kömür üssü olan Kuznetsk kömür madenleri genişletiliyordu. Stalingrad yakınlarındaki bozkırda, onbir ay içinde büyük bir traktör fabrikası yükselmişti. Dinyeper Hidroelektrik Santrali ve Stalingrad Traktör Fabrikası'nın kurulması sırasında, işçiler emek üretkenliğinde dünya rekorları kırdılar.

Tarih, sanayinin böylesine dev bir ölçüde kurulduğunu, gelişme için böylesine bir coşkuyu ve milyonlarca işçinin çalışmada böylesine kahramanlık gösterdiğini hiçbir zaman görmemişti.

Bu, sosyalist yarışma tarafından yaratılan ve teşvik edilen gerçek bir çalışma coşkunluğuydu.

Bu defa köylüler işçilerin gerisinde kalmadılar. Bu çalışma coşkusu kırlık alanlarda da, kendi kollektif çiftliklerini örgütleyen köylü kitleleri arasında da yayılmaya başladı. Köylüler kesin olarak kollektif çiftçiliğe yönelmeye başladılar. Bunda, devlet çiftliklerinin ve makina ve traktör istasyonlarının bü-

yük payı vardı. Köylüler büyük kalabalıklar halinde devlet çiftliklerine ve makina ve traktör istasyonlarına, traktör ve diğer tarım araçlarının işleyişini seyretmeye geliyor, onların işleyişine hayranlık duyuyor ve «Kollektif çiftliğe katılalım» kararına varıyorlardı. Her biri kendi başına işlettiği küçük, cüce çiftliğinde, bölünmüş ve dağılmış, işe yarar herhangi bir aletten ve çekme gücünden yoksun, işlenmemiş geniş toprak parçalarını sürme imkânı olmayan, çiftliklerinde hiçbir gelişme umudu görülmeyen, yoksulluk altında ezilen, tecrit edilmiş ve kendi hallerine bırakılmış olan köylüler, nihayet kurtuluş yolunu, daha iyi bir hayata giden yolu, kendi küçük çiftliklerini kooperatif işletmeler, kollektif çiftlikler halinde birleştirmede; herhangi bir «sert toprağı», işlenmemiş toprağı sürebilen traktörlerde; devlet tarafından araç, para, insan ve tavsiyeler şeklinde sağlanan yardımlarda; Sovyet Hükûmetinin kulaklara karşı kısa bir süre önce kazandığı, milyonlarca köylüyü sevince boğan zafer sayesinde kulaklara kölelikten kurtulma fırsatında buldular.

Sonradan, özellikle 1929'un sonlarına doğru hızla gelişen ve görülmemiş bir hızla, sosyalist sanayimizde bile rastlanmamış bir hızla ilerleyen, kollektif tarıma yönelmiş kitle hareketi, bu temele dayanarak başladı.

Kollektif çiftliklerin toplam ekim alanı 1928'de 1 milyon 390 bin hektar, 1929'da 4 milyon 262 bin hektardı, 1930'da ise kollektif çiftliklerin işlediği alan 15 milyon hektardı.

> Stalin yoldaş, «Büyük Değişmeler Yılı» (1929) adlı makalesinde, kollektif çiftliklere ilişkin olarak, «Kabul edilmelidir ki, böylesine müthiş bir kalkınma hızı, genel olarak olağanüstü kalkınma hızıyla ün salan sosyalleştirilmiş büyük çaplı sanayimizde bile görülmemiştir,» dedi.

Bu, kollektif çiftlik hareketinin gelişmesinde bir dönüm noktasıydı.

Bu, kollektif tarıma yönelmiş kitle hareketinin başlangıcıydı.

> Stalin yoldaş, «Büyük Değişmeler Yılı» adlı makalesinde, «Bugünkü kollektif çiftlik hareketinin **yeni** niteliği nedir?» diye soruyor ve şöyle karşılık veriyordu:

«Bugünkü kollektif çiftlik hareketinin yeni ve tayin edici niteliği, köylülerin eskiden olduğu gibi kollektif çiftliklere ayrı gruplar halinde değil, bütün köyler, bütün **Volost**'lar (kırsal ilçeler), bütün yöreler ve hatta bütün bölgeler halinde katılmakta olmasıdır. Bu ne anlama gelir? Bu, **orta köylünün kollektif çiftlik hareketine katıldığı** anlamına gelir. Ve bu da, Sovyet iktidarının en önemli başarısını meydana getiren, tarımın gelişmesindeki köklü değişmenin temelidir...»

Bu, köklü kollektifleştirme temeli üzerinde, kulakların bir sınıf olarak ortadan kaldırılması için zamanın olgunlaşmakta olduğu, ya da olgunlaştığı anlamına geliyordu.

KISA ÖZET

Parti, 1926 - 1929 dönemi boyunca, ülkenin sosyalist sanayileşme mücadelesinde gerek iç, gerekse dış cephelerde büyük güçlüklerle uğraştı ve bu güçlükleri altetmeyi başardı. Parti'nin ve işçi sınıfının çabaları, sosyalist sanayileşme politikasının zaferiyle sonuçlandı.

Sanayileşmenin en güç meselelerinden biri, yani ağır sanayiin kurulması için sermaye birikimi meselesi esas olarak çözülmüştü. Bütün millî ekonomiyi yeniden donatabilecek güçte bir ağır sanayinin temelleri atılmıştı.

Sosyalist inşanın Birinci Beş Yıllık Plan'ı kabul edildi. Yeni fabrikaların, devlet çiftliklerinin ve kollektif çiftliklerin kurulması geniş ölçüde geliştirildi.

Sosyalizme doğru bu ilerleyişe bağlı olarak, ülkedeki sınıf mücadelesi ve Parti içindeki mücadele keskinleşti. Bu mücadele sonucunda, kulakların direnmesi yerle bir edildi, Troçkist ve Zinovievci teslimiyetçiler bloku, Sovyet aleyhtarı bir blok olarak; Sağ teslimiyetçiler ise kulakların ajanları olarak açığa çıkarıldı. Troçkistler Parti'den ihraç edildi; Troçkistlerin ve sağ oportünistlerin görüşlerinin SBKP (B) üyeliğiyle bağdaşmadığı açıklandı.

Bolşevik Partisi tarafından ideolojik bakımdan yenilgiye uğratılan ve işçi sınıfı arasındaki bütün desteğini kaybeden

Troçkistler, siyasî bir akım olmaktan çıkarak, ilkesiz, mevki düşkünü bir siyasî sahtekarlar kliği, bir siyasî hilekarlar çetesi haline geldiler.

Parti, ağır sanayinin temellerini attıktan sonra, SSCB'nde sosyalizmin inşası için Birinci Beş Yıllık Plan'ı gerçekleştirmek üzere işçi sınıfını ve köylüleri seferber etti. Sosyalist yarışma, bütün ülkede milyonlarca emekçi halk arasında gelişti, dev bir çalışma coşkunluğu dalgası yarattı ve yeni bir çalışma disiplinine yol açtı.

Bu dönem, sosyalizmin sanayideki zaferleri, tarımdaki ilk önemli başarılar, orta köylülerin kollektif çiftliklere akın etmesi ve kollektif tarıma yönelen kitle hareketinin başlamasıyla belirlenen bir büyük değişmeler yılıyla sona erdi.

ON BİRİNCİ BÖLÜM

TARIMIN KOLLEKTİFLEŞTİRİLMESİ MÜCADELESİNDE BOLŞEVİK PARTİSİ

(1930 - 1934)

1. 1930 - 1934 ARASINDA ULUSLARARASI DURUM. KAPİTALİST ÜLKELERDE İKTİSADİ BUHRAN. JAPONYA'NIN MANÇURYA'YI İLHAKI. ALMANYA'DA FAŞİZMİN İKTİDARA GELMESİ. İKİ SAVAŞ MİHRAKI.

SSCB'de sosyalist sanayileşmenin önemli ilerlemeler kaydetmesi ve sanayinin hızla gelişmesine karşılık, 1929 sonunda kapitalist ülkelerde eşi görülmemiş büyüklükte bir yıkıcı iktisadî buhran başgöstermiş ve bunu izleyen üç yıl içinde durum gittikçe kötüleşmişti. Sanayi buhranının bir tarım buhranıyla birleşmesi, durumu kapitalist ülkeler için daha da kötüleştirmişti.

Üç yıllık (1930 - 1933) iktisadî buhran içinde, sanayi üretimi, ABD'de, 1929'dakinin yüzde 65'ine, İngiltere'de yüzde 86'sına, Almanya'da yüzde 66'sına ve Fransa'da yüzde 77'sine düşmüştü. Oysa bu dönemde SSCB'nde üretim iki mislinden fazla artmıştı: 1933'de üretim, 1929'dakinin yüzde 201'iydi.

Bu, sosyalist iktisadî sistemin kapitalist iktisadî sisteme üstün olduğunu ispatlayan başka bir delildi. Yeryüzünde iktisadî buhranın etkilemediği tek ülkenin, sosyalist ülke olduğunu gösteriyordu.

Dünya iktisadî buhranı, 24 milyon işsizi açlığa, yoksulluğa,

sefalete mahkûm etti. Tarım buhranı on milyonlarca köylüyü ızdıraba sürükledi.

Dünya iktisadî buhranı, emperyalist devletler arasındaki çelişmeleri, muzaffer ülkelerle yenilmiş ülkeler, emperyalist devletlerle sömürge ve bağımlı ülkeler, işçilerle kapitalistler, köylülerle toprak ağaları arasındaki çelişmeleri daha da şiddetlendirdi.

Onaltıncı Parti Kongresine Merkez Komitesi adına bir rapor sunan Stalin yoldaş, burjuvazinin iktisadî buhrandan bir kurtuluş yolu bulmak için bir yandan faşist diktatörlüğü, yani en gerici, en şoven, en emperyalist kapitalist unsurların diktatörlüğünü kurarak işçi sınıfını ezerken, öte yandan da, savunması zayıf olan ülkelerin sırtından sömürgelerin ve nüfuz bölgelerinin yeniden bölüşülmesi için savaş kışkırtıcılığı yapacağını belirtti.

Olaylar da tam böyle gelişti.

1932'de Japonya savaş tehdidini arttırdı. İktisadî buhran yüzünden Avrupa devletlerinin ve ABD'nin tamamen iç sorunlarla uğraştığını gören Japonya emperyalistleri, fırsattan yararlanarak savunması zayıf olan Çin'e baskı yapmaya, Çin'i boyunduruk altına almaya ve onu ezmeğe karar verdiler. Kendi kışkırttıkları «mahallî olayları» hayasızca istismar eden Japon emperyalistleri, Çin'e savaş ilân etmeden, haydutlar gibi birliklerini Mançurya'ya soktular. Japon askerleri bütün Mançurya'yı ele geçirerek, Kuzey Çin'i fethetmek ve SSCB'ne saldırmak için uygun bir askerî karakol elde ettiler. Japonya, serbest kalabilmek için Milletler Cemiyetinden çekildi ve müthiş bir hızla silahlanmaya başladı.

Bu, ABD, İngiltere ve Fransa'yı Uzak Doğudaki donanmalarını güçlendirmeye itti. Japonya'nın Çin'i boyunduruk altına almak, Avrupa ve Amerika'nın emperyalist güçlerini Çin'den atmak istediği açıktı. Bu ülkeler de buna, silâhlanmayı arttırarak, cevap verdiler.

Fakat Japonya'nın başka bir amacı daha vardı, bu da Sovyet Uzak Doğusunu ele geçirmekti. Elbette ki SSCB bu tehlikeye göz yumamazdı; bunun için Uzak Doğu topraklarındaki savunmasını yoğun bir şekilde güçlendirmeye başladı.

Böylece faşist Japon emperyalizminin sayesinde Uzak Doğuda ilk savaş mihrakı ortaya çıktı.

Fakat iktisadî buhranın kapitalizmin çelişmelerini şiddetlendirmesi sadece Uzak Doğuda olmadı. Bu çelişmeler Avrupa'da da şiddetlendi. Sanayi ve tarımda uzayan buhran, büyük çapta işsizlik ve yoksul sınıfların artan güvensizliği, işçi ve köylülerin hoşnutsuzluğunu körükledi. İşçi ve köylülerin hoşnutsuzluğu büyüyerek devrimci muhalefete dönüştü. Bu, özellikle savaşın, İngiliz ve Fransızlara verilen savaş tazminatının ve iktisadî buhranın ekonomisini çökerttiği ve işçilerinin yerli ve yabancı (Fransız ve İngiliz) burjuvazinin çifte boyunduruğu altında ezildiği Almanya'da görülüyordu. Faşistlerin iktidara geçmesinden önceki son Reichstag seçimlerinde Alman Komünist Partisine altı milyon oy verilmesi de bu hoşnutsuzluğun ne kadar büyük olduğunu açıkça gösteriyordu. Alman burjuvazisi, Almanya'da burjuva demokratik özgürlükler devam ettirilirse kendilerine kötü bir oyun oynanacağını, işçi sınıfının bu özgürlükleri devrimci hareketi yaymak için kullanacağını gördü. Bundan dolayı, Almanya'da burjuvazinin iktidarını sürdürebilmesi için tek yolun burjuva özgürlüklerinin kaldırılması, Reichstag'ın göstermelik bir meclis haline getirilmesi, işçi sınıfını sindirebilecek ve Almanya'nın savaştaki yenilgisinin intikamını almak isteyen küçük burjuva kitlelerine dayanabilecek terörist bir burjuva milliyetçi diktatörlüğün kurulması olduğuna karar verdi. Ve böylece, halkı aldatmak için kendisine Milliyetçi - Sosyalist Parti adını veren faşist partiyi iktidara çağırdılar Bunu yaparken, faşist partinin, ilk olarak emperyalist burjuvazinin en gerici, işçi sınıfına en düşman kesimini temsil ettiğini, ikinci olarak da, milliyetçi düşüncelere saplanmış milyonlarca küçük burjuvayı aldatma yeteneklerine sahip en belirgin intikam partisi olduğunu biliyorlardı. İşçi sınıfına ihanet eden, uzlaşmacı politikalarıyla faşizme yol açan Alman Sosyal - Demokrat Partisi liderleri, Alman burjuvazisine bu konuda yardım ettiler.

1933 yılında Alman faşistlerinin iktidara geçmesini hazırlayan şartlar bunlardı.

Onyedinci Parti Kongresine sunduğu raporda Almanya'-

dak. olayları tahlil eden Stalin yoldaş şöyle dedi:

«Almanya'da faşizmin zaferi, sadece işçi sınıfının zayıflığının bir belirtisi ve faşizme yol açan Sosyal - Demokrat Partinin işçi sınıfına ihanetinin sonucu olarak görülmemelidir; bu, aynı zamanda burjuvazinin zayıflığının bir belirtisi, burjuvazinin iktidarını parlamenterizm ve burjuva demokrasisi gibi eski yöntemlerle sürdüremediğinin, dolayısıyla iç politikasında terörist yönetim yöntemlerine başvurmak zorunda kaldığının belirtisidir...» (J. Stalin, **Leninizmin Meseleleri,** İng. bas., Moskova 1947, s. 461)

Alman faşistleri iç politikalarına, Reichstag'ı yakarak, işçi sınıfını gaddarca ezerek, işçi sınıfı örgütlerini yıkarak ve burjuva - demokratik özgürlükleri kaldırarak başladılar. Dış politikalarına da, Milletler Cemiyetinden çekilerek, Avrupa devletlerinin sınırlarının Almanya'nın lehine **zorla** değiştirilmesi için açıkça savaş hazırlığı yaparak başladılar.

Böylece Alman faşistleri sayesinde Avrupa'nın ortasında ikinci bir savaş mihrakı ortaya çıktı.

Elbette ki SSCB, bu kadar ciddi bir olguya göz yumamazdı ve Batıdaki olayların gelişmesini dikkatle izlemeye, Batı sınırındaki savunmasını güçlendirmeye başladı.

2. KULAKLARI SINIRLAMA POLİTİKASINDAN, KULAKLARI SINIF OLARAK ORTADAN KALDIRMA POLİTİKASINA GEÇİŞ. KOLLEKTİF ÇİFTLİK HAREKETİ KONUSUNDAKİ PARTİ POLİTİKASININ SAPTIRILMASINA KARŞI MÜCADELE. KAPİTALİST UNSURLARA KARŞI CEPHE BOYUNCA TAARRUZ. ONALTINCI PARTİ KONGRESİ

1929 ve 1930 yıllarında köylülerin kitleler halinde kollektif çiftliklere katılması, Parti ve Hükümetin bundan önceki bütün çalışmalarının sonucuydu. Kitle halinde traktör ve tarım makineleri üretmeye başlayan sosyalist sanayinin gelişmesi, 1928 ve 1929 yıllarındaki tahıl satın alma kampanyası sırasında kulaklara karşı şiddetli tedbirlerin alınması, köylüleri kollektif çiftçiliğe alıştıran kooperatif tarım derneklerinin yayılması, ilk kollektif çiftliklerde ve devlet çiftliklerinde başarılı sonuçlar el-

de edilmesi - işte bütün bunlar, köylülerin, bütün köyler, yöreler ve bölgeler halinde kollektif çiftliklere katılmalarıyla gerçekleşen tam kollektifleşme yolunu açtı.

Tam kollektifleşme, sadece köylülerin büyük çoğunluğunun kollektif çiftliklere katılmalarıyla meydana gelen barışçı bir süreç değil, köylü kitlelerinin kulaklara karşı mücadelesiydi. Tam kollektifleşme, kollektif çiftlik kurulacak bir köy alanındaki bütün toprakların kollektif çiftliğin eline geçmesi demekti. Fakat bu toprakların büyük bir kısmı kulakların elindeydi. Onun için köylülerin bu toprakları zaptetmesi, kulakları kovması, ellerinden hayvanlarını ve makinelerini alması ve bölgedeki Sovyet makamlarından, kulakların tutuklanmasını ve sürülmesini istemesi gerekliydi

Bundan dolayı tam kollektifleşme, kulakların ortadan kalkması demekti.

Bu da, tam kollektifleşme temeli üzerinde kulakların sınıf olarak ortadan kaldırılması politikasıydı.

Kulakları yok etmek, direnişlerini kırmak, onları sınıf olarak ortadan kaldırmak, kulak çiftçiliğinin yerine kollektif çiftçiliği ve devlet çiftçiliğini getirmek için gerekli maddi temel, artık SSCB'nde mevcuttu.

1927'de kulaklar hâlâ 600 milyon **pud**'dan fazla tahıl yetiştiriyorlardı. Bunun aşağı yukarı 130 milyon pud kadarı satılıktı. O yıl kollektif çiftlikler ve devlet çiftlikleri ise sadece 35 milyon **pud** tahıl satışa çıkarabilmişlerdi. 1929 yılında, Bolşevik Partisi'nin devlet çiftliklerini ve kollektif çiftlikleri geliştirme konusundaki kararlı politikası ve sosyalist sanayinin kırsal bölgelere traktör ve tarım makineleri sağlamada ilerlemesi sayesinde, kollektif çiftlikler ve devlet çiftlikleri önemli bir faktör haline geldi. 1929 yılında kollektif çiftlikler ve devlet çiftlikleri 400 milyon **pud** tahıl yetiştirdiler ve bunun 130 milyon **pud**'u pazarlandı. Bu, kulakların 1927'de pazarladığı miktardan fazlaydı. Ve 1930'da, kollektif çiftliklerin ve devlet çiftliklerinin pazar için 400 milyon **pud** tahıl üretmeleri planlandı ve bu miktar üretildi. Bu miktar,. 1927'de kulakların pazarladığından çok daha fazlaydı.

Böylece, ülkenin iktisadî hayatındaki sınıf güçleri dengesi-

nin değişmesi ve tahılın, kulaklar yerine, kollektif çiftlikler ve devlet çiftlikleri tarafından yetiştirilmesi için gerekli maddi temelin varlığı sayesinde, Bolşevik Partisi, kulakları **kısıtlama** politikasından yeni bir politikaya, tam kollektifleşmeye dayanarak kulakları **sınıf olarak ortadan kaldırma** politikasına geçebildi.

Sovyet iktidarı 1929'dan önce kulakları kısıtlama politikasını izlemişti. Kulaklara yüksek vergiler koymuş, tahıllarını devlete sabit fiyatla satmaya mecbur etmişti; toprak kiralama kanunuyla, kulakların kullanabileceği toprağı bir ölçüde kısıtlayabilmişti; özel çiftliklerde ücret karşılığında işçi çalıştırılmasına ilişkin kanunla, kulakların çiftliklerinin büyüklüğünü sınırlandırmıştı. Fakat toprak kiralama ve işçi çalıştırma konusundaki kanunlar, kulakların varlığına izin verdiğinden ve ellerindeki malların zaptı yasak olduğundan, kulaklar bir çeşit güvenlik altında bulundukları için, Sovyet iktidarı kulakları ortadan kaldırma politikasını daha uygulamamıştı. Uyguladığı politika kulak sınıfının büyümesini durduruyor, bu kısıtlamaların baskısına dayanamayan bazı kulak kesimlerinin işten çekilmesine, mahvına sebep oluyordu. Fakat bu politika, kulakların sınıf olarak dayandığı iktisadî temelleri yıkmıyor, onları ortadan kaldırmıyordu. Bu, kulakları ortadan kaldırma politikası değil, onları kısıtlama politikasıydı. Bu politika, kollektif çiftlikler ve devlet çiftlikleri zayıf olduğu ve kulakların yetiştirdiği tahılı yetiştiremediği sürece gerekliydi.

1929 yılının sonunda, kollektif çiftliklerin ve devlet çiftliklerinin gelişmesiyle, Sovyet iktidarı birdenbire bu politikadan, kulakları ortadan kaldırma, onları sınıf olarak yok etme politikasına geçti. Toprak ve işçi kiralama kanunlarını kaldırarak, kulakları hem topraklarından, hem de işçilerinden yoksun bıraktı. Kulakların mallarına el konulması yasağını kaldırdı. Köylülerin kulakların hayvanlarını, makinelerini ve diğer çiftlik mallarını kollektif çiftlikler yararına zaptetmelerine izin verdi. Kulaklar tıpkı 1918 yılında sanayi alanındaki kapitalistlerin mülksüzleştirilmesi gibi mülksüzleştirildiler. Aradaki tek fark, kulakların üretim araçlarının devlete değil, kollektif çiftliklerde toplanmış köylülere geçmesiydi.

Bu, köklü bir devrimdi, toplumun eski bir niteliksel durum-

dan yeni bir niteliksel duruma sıçrayışıydı; sonuçları bakımından Ekim 1917 devrimine eşitti.

Bu devrimin ayırdedici özelliği şudur: **Tepeden,** devletin inisyatifi ile yapılmış ve **tabandan,** kulaklara kölelikten kurtulma ve kollektif çiftliklerde özgürlük içinde yaşama mücadelesi veren milyonlarca köylü tarafından doğrudan doğruya desteklenmiştir.

Bu devrim, bir darbede sosyalist inşanın üç temel meselesini çözdü:

a) Ülkemizdeki sömürücü sınıfların en kalabalığı olan kulak sınıfı, kapitalizmin yeniden kurulmasının başlıca dayanağını ortadan kaldırdı.

b) Ülkemizdeki en kalabalık emekçi sınıfı olan köylü sınıfını, sonunda kapitalizmi doğuran bireysel tarım yolundan çıkardı, kooperatiflere dayanan kollektif sosyalist tarım yoluna soktu.

c) Millî ekonominin en yaygın ve hayatî önemde, buna rağmen en az gelişmiş kolu olan tarımda Sovyet rejimine sosyalist bir temel sağladı.

Böylece, ülkede kapitalizmin geri gelmesine yolaçabilecek son dayanaklar da yıkıldı, aynı zamanda sosyalist bir iktisadî sistemin kurulması **için** yeni ve tayin edici şartlar yaratıldı.

Kulakları sınıf olarak ortadan kaldırma politikasının nedenlerini ve köylülerin tam kollektifleşmeye yönelen kitle hareketlerinin sonuçlarını açıklayan Stalin yoldaş, 1929'da şöyle yazıyordu:

> «SSCB'nde kapitalizmi, 'kutsal özel mülkiyet ilkesini' geri getirme düşüne kapılmış olan bütün ülkelerin kapitalistlerinin son umudu da yıkılmakta ve yok olmaktadır. Kapitalizmin gelişmesi için gerekli toprak olarak gördükleri köylüler, çok övülen 'özel mülkiyet' bayrağını kitleler halinde terk ediyor, kollektivizm yolunu, sosyalizm yolunu seçiyorlar. Kapitalizmi geri getirmek için son umut da yıkılmaktadır.» (Stalin, **Leninizmin Meseleleri,** İng. bas., Moskova 1947, s. 298.)

Kulakları sınıf olarak ortadan kaldırma politikası, SBKP Merkez Komitesinin «Kollektifleşme Hızı ve Kollektif Çiftliz-

lerin Gelişmesine Yardımcı Olmak İçin Devletin Alacağı Tedbirler» konusunda 5 Ocak 1930'da aldığı tarihî kararda ifadesini buluyordu. Bu kararda, SSCB'deki çeşitli bölgelerde şartların değişik olduğu ve bölgelerin değişik derecelerde kollektifleşmeye hazır olduğu tam olarak göz önünde tutulmuştu.

SBKP (B) Merkez Komitesi, SSCB bölgelerini üç gruba ayırdı ve her grup için ayrı bir kollektifleştirme hızı tesbit etti.

İlk grupta, tahıl yetiştiren başlıca bölgeler vardı: Kuzey Kafkasya (Kuban, Don, Terek), Orta Volga ve Aşağı Volga bölgeleri. Bunlar kollektifleştirmeye en hazır bölgelerdi, çünkü en çok bu bölgelerde traktör ve devlet çiftlikleri vardı, tahıl satış kampanyalarında köylüler kulaklarla mücadele ederek en çok tecrübe kazanmışlardı. Merkez Komitesi, tahıl yetiştiren bu bölgelerde kollektifleştirmenin, 1931 ilkbaharına kadar esas olarak tamamlanmasını önerdi.

Tahıl yetiştiren bölgelerin meydana getirdiği ikinci grup, Ukrayna, Merkezî Kara - Toprak Bölgesi, Sibirya, Urallar, Kazakistan ve diğerleri, kollektifleştirmeyi 1932 ilkbaharına kadar esas olarak tamamlayacaklardı.

Diğer bölge, alan ve cumhuriyetler (Moskova Bölgesi, Kafkasya, Orta Asya Cumhuriyetleri, vb.) kollektifleştirmeyi Beş Yıllık Planın sonuna, yani 1933'e kadar uzatabileceklerdi.

Parti Merkez Komitesi, kollektifleştirmenin hızlandığını göz önünde tutarak, traktör, biçer döver, traktörle çekilen makinalar, vb. üreten fabrikaların inşasının da hızlanmasını gerekli buluyordu. Aynı zamanda Merkez Komitesi şöyle bir çağrıda bulunuyordu: «Kollektif çiftlik hareketinin bugünkü aşamasında, atın çekme gücünü önemsememe eğilimi vardır. Bu eğilimden dolayı atlar düşüncesizce elden çıkarılmakta ve satılmaktadır. Bu eğilimin kesin olarak önüne geçilmelidir.»

1929 - 1930 yılı içinde devletin kollektif çiftliklere verdiği borçlar, ilk başta planlanan miktarın iki katına (500 milyon rubleye) çıkarıldı.

Kollektif çiftliklere ait toprakların ölçülmesi ve sınırlarının çizilmesi için gerekli masraflar devlet tarafından yapıldı.

Kararda, şu çok önemli talimat da yeralıyordu: Bugünkü aşamada kollektif çiftlik hareketinin **başlıca biçimi,** sadece

temel üretim araçlarının kollektifleştirildiği tarımsal artel olacaktı.

Merkez Komitesi, Parti örgütlerine şu ciddî uyarıyı yaptı: «Kollektif çiftlik hareketini tepeden, 'emirnameler'le zorlamak için hiçbir çaba gösterilmemelidir; bu çabalar, kollektif çiftliklerin örgütlenmesinde gerçek sosyalist yarışmanın yerine sahte kollektifleştirmenin geçmesi tehlikesini taşır.» (**SBKP (B) Kararları**. Rus. bas., 2. kısım, s. 662).

Merkez Komitesi, bu kararla, Partinin yeni politikasının kırsal bölgelerde nasıl uygulanacağını açıklığa kavuşturdu.

Kulakları sınıf olarak ortadan kaldırma, tam kollektifleşme politikası, güçlü bir kollektif tarım hareketine yol açtı. Birçok bölge ve köylerde köylülerin tümü, kulakları temizleyip kendilerini kulak köleliğinden kurtararak kollektif çiftliklere katıldılar.

Ancak, kollektifleşmenin eşi görülmedik biçimde ilerlemesine rağmen, kısa sürede Parti görevlilerinin bazı hataları, kollektif çiftliklerin gelişmesi konusundaki Parti politikasında yapılan bazı tahrifler ortaya çıktı. Merkez Komitesi, Parti görevlilerine kollektifleştirmenin başarısıyla sarhoş olup doğru yoldan çıkmalarına karşı uyarıda bulunduysa da, birçok görevli, yer ve zaman şartlarını, köylülerin kollektif çiftliklere katılmaya hazırlıklı oluş derecelerini göz önünde tutmadan kollektifleştirme hızını suni olarak zorlamaya başladılar.

Kollektif çiftliklerinin kuruluşundaki **gönüllülük** ilkesinin bozulduğu, bazı bölgelerdeki köylülerin, mal ve mülklerinin zaptedileceği, haklarının elinden alınacağı yolunda tehditlerle kollektif çiftliklere katılmaya **zorlandığı** ortaya çıktı.

Bazı bölgelerde, hazırlık çalışmalarının ve Parti politikasının kollektifleştirme konusundaki temel ilkelerinin sabırla açıklanmasının yerine, bürokratça tepeden inme emirler; kollektif çiftliklerin kuruluşu hakkında abartılmış, doğru olmayan rakamlar; kollektifleştirme yüzdesinin suni olarak şişirilmesi geçirilmeye başlanmıştı.

Merkez Komitesinin, kollektif çiftlik hareketinin başlıca biçiminin, sadece **temel** üretim aletlerinin kollektifleştirildiği tarımsal artel olması gerektiğini belirtmesine rağmen, bazı yerlerde, artel biçimini atlayıp derhal komün biçimine geçmek

için burnunun dikine giden çabalar gösterilmekteydi; konutlar, sağmal inekler, küçük baş hayvanlar, kümes hayvanları, v.s. gibi pazar için üretimde kullanılması söz konusu olmayan şeyler de kollektifleştirilmişti.

Bazı bölgelerdeki yetkili kişiler, kollektifleşmenin ilk başarılarından sarhoşluğa kapılarak Merkez Komitesinin kollektifleştirme için yer ve zaman sınırları konusundaki açık direktiflerine karşı çıktılar. Şişirilmiş rakamlara aşırı heves gösteren Moskova Bölgesi yöneticileri, astlarına 1930 ilkbaharına kadar kollektifleştirmenin tamamlanmasını söylediler, oysa bunun için (1932 sonuna kadar) en aşağı üç yılları vardı. Kafkasya'da ve Orta Asya'da Merkez Komitesinin direktiflerine karşı çıkma, daha da büyük ölçüde oldu.

Parti politikasının bu şekilde ihlal edilmesinden, kendi kışkırtıcı amaçları için yararlanan kulaklar ve dalkavukları, tarımsal arteller yerine komünler kurulmasını, konutların, küçük çiftlik hayvanlarının ve kümes hayvanlarının derhal kollektifleştirilmesini savunmaya başladılar. Üstelik kulaklar, «hayvanların nasılsa ellerinden alınacağını» ileri sürerek, köylüleri kollektif çiftliklere girmeden önce hayvanlarını kesmeye kışkırtıyorlardı. Sınıf düşmanının hesabına göre, kollektifleştirme sürecinde mahalli örgütlerin yaptığı yanlışlar ve Parti politikasının sonucu köylüler öfkelenecek, Sovyet iktidarına karşı başkaldıracaktı.

Parti örgütlerinin yanlışları ve sınıf düşmanının açık provokasyonları sonucu, 1930 Şubatının sonunda, kollektifleştirme temelde şüphe götüremez bir biçimde başarılı olduğu halde, bazı bölgelerdeki köylülerde ciddi bir hoşnutsuzluğun tehlikeli belirtileri görülmeye başlandı. Bazı yerlerde kulaklar ve ajanları, köylüleri açıkça anti - Sovyet eylemlere kışkırtmayı bile başardılar.

Parti çizgisinin kollektifleştirmeyi tehlikeye sokacak şekilde ihlal edildiğine dair korkutucu belirtileri gören Merkez Komitesi, durumu derhal düzeltmeye, Parti görevlilerine yanlışları mümkün olduğu kadar çabuk düzeltme görevini vermeye girişti. 2 Mart 1930'da, Merkez Komitesinin kararıyla, Stalin yoldaşın «Başarıdan Sarhoş» adlı yazısı yayınlandı. Bu yazı, kol-

lektifleştirmenin başarısına kapılıp büyük hatalar yapan, Parti çizgisinden ayrılan, köylüleri zorla kollektif çiftliklere sokmaya çalışan herkese bir ihtardı. Yazı, kollektif çiftliklerinin kuruluşunun gönüllülüğe dayanması ilkesi, kollektifleştirmenin hız ve yöntemlerinin belirlenmesinde SSCB'ndeki değişik bölgelerdeki değişik şartların göz önünde tutulması gibi konular üzerinde ısrarla duruyordu. Stalin yoldaş, kollektif çiftlik hareketinin başlıca biçiminin, sadece temel üretim araçlarının (çoğunlukla tahıl üretiminde kullanılan araçların) kollektifleştirildiği üstünde yaşanan toprakların, konutların, süt veren ineklerin bir kısmının, küçük çiftlik hayvanlarının, kümes hayvanlarının, vb. kollektifleştirilmediği tarımsal artel olduğunu tekrar belirtiyordu.

Stalin yoldaşın yazısı, siyasî bakımdan çok önemliydi. Parti örgütlerine hatalarını düzeltmelerinde yardımcı oldu ve Parti politikasının ihlalinden, köylüleri Sovyet iktidarına karşı çıkarmak için yararlanmayı ümideden Sovyet iktidarı düşmanlarına ağır bir darbe indirdi. Geniş köylü yığınları, Bolşevik Partisinin izlediği çizginin, mahallî makamların bu çizgiyi ihlâl eden inatçı «Sol» davranışlarıyla hiçbir ortak yanı olmadığını gördüler. Bu yazı, köylülerin içini rahatlattı.

İhlalleri ve yanlışları düzeltme yolunda Stalin yoldaşın yazısıyla başlayan çalışmayı tamamlamak için, SBKP (B) Merkez Komitesi bu ihlal ve yanlışlara bir darbe daha indirmeye karar verdi ve 15 Mart 1930'da, «Kollektif Çiftlik Hareketi Konusundaki Parti Çizgisinin İhlal Edilmesine Karşı Mücadele Tedbirleri» üzerine kararını yayınladı.

Bu karar, işlenen hataların ayrıntılı bir tahlilini yapıyor; hataların, Partinin Leninist - Stalinist çizgisinden sapma ve Parti direktiflerini açıkça ihlal etme sonucu ortaya çıktığını gösteriyordu.

Merkez Komitesi, bu «Sol» ihlallerin doğrudan doğruya sınıf düşmanına hizmet ettiğini gösterdi.

Merkez Komitesi, «Parti çizgisinin ihlalleriyle savaşmayan veya savaşmak istemeyenlerin görevlerinden **alınması** ve **yerlerine başkalarının getirilmesi»** için direktif verdi. **(SBKP (B) Kararları,** 2. Kısım, s. 663)

Merkez Komitesi, bazı bölge ve alanlardaki (Moskova Bölgesi, Kafkasya) Parti örgütlerinin politik hatalar yapmış ve hatalarını düzeltemeyeceği anlaşılmış yöneticilerini değiştirdi.

3 Nisan 1930'da, Stalin yoldaşın «Kollektif Çiftlik Üyesi Yoldaşlara Cevap» adlı yazısı yayınlandı. Bu yazıda Stalin yoldaş, köylü meselesinde ve kollektif tarım hareketinde yapılan başlıca hataların, yani orta köylüye karşı yanlış tutumun, kollektif çiftliklerin kurulmasının gönüllü olmasına dair Leninist ilkenin ihlalinin, SSCB'nin değişik bölgelerdeki değişik şartları göz önünde tutulmasına dair Leninist ilkenin ihlalinin, artel biçimini atlayıp derhal komüne geçme çabalarının **kökenini** açıklıyordu.

Bu tedbirler sonucu Parti, bazı bölgelerdeki mahalli Parti görevlilerinin Parti politikasında yol açtıkları tahriflerin düzeltilmesini sağladı.

Başarıdan sarhoşluğa kapılıp Parti çizgisinden hızla ayrılan çok sayıdaki Parti üyesinin tutumlarını düzeltebilmesi için, Merkez Komitesinin çok sıkı davranması ve **cereyana göğüs gerebilmesi** gerekti.

Parti, kollektif çiftlik hareketi konusunda Parti çizgisinin ihlallerini düzeltmeyi başardı.

Bu da, kollektif çiftlik hareketinin başarısının sağlamlaştırılmasını mümkün kıldı.

Aynı zamanda, kollektif çiftlik hareketinde yeni ve güçlü bir ilerlemeye çol açtı.

Partinin kulakları sınıf olarak ortadan kaldırma politikasını kabul etmesinden önce, kapitalist unsurları yoketmek için sadece şehirlerde, sanayi cephesinde bu unsurlara karşı güçlü hücumlarda bulunuluyordu. Şimdiye kadar kırsal alanlar ve tarım şehirlerin ve sanayinin gerisinde kalmıştı. Bunun için de kapitalist unsurlara yapılan hücumlar kapsamlı, tam ve genel nitelikte olmamıştı. Ancak şimdi, kırsal alanların geriliği geçmişe karışmıştı; köylülerin kulak sınıfını yok etmek için verdikleri savaş açık bir biçime bürünmüştü; Parti, kulak sınıfını ortadan kaldırma politikasını kabul etmişti. Bu şartlarda kapitalist unsurlara karşı taarruz genel bir nitelik kazandı; kısmî taarruz, bütün cepheyi kapsayan bir taarruz haline dönüştü. On-

altıncı Parti Kongresi toplandığında, kapitalist unsurlara karşı genel taarruz bütün cephede ilerliyordu.

Onaltıncı Parti Kongresi 26 Haziran 1930'da toplandı. Kongreye, 1 260 874 Parti üyesini ve 711 609 aday üyeyi temsil eden oy hakkına sahip 1 268 delege ve yalnız söz hakkına sahip 891 delege katıldı.

Onaltıncı Parti Kongresi, Parti tarihinde, «Sosyalizmin **bütün cephede** geniş taarruzu; kulakların sınıf olarak ortadan kaldırılması ve tam kollektifleştirmenin gerçekleştirilmesi kongresi» **(Stalin)** olarak bilinir.

Merkez Komitesinin siyasî raporunu sunan Stalin yoldaş, sosyalist taarruzu geliştirmede Bolşevik Partisinin hangi büyük zaferleri kazandığını gösterdi.

Sosyalist sanayileşme o kadar ilerlemişti ki ülkenin toplam üretimine sanayinin katkısı, tarımınkinden fazlaydı. 1923 - 1930 malî yılında, ülkenin toplam üretiminde tarımın payı yüzde 47 iken, sanayinin payı yüzde 53 olmuştu.

Onbeşinci Parti Kongresinin toplandığı 1926 - 1927 malî yılında, sanayinin **toplam** üretimi savaş öncesi üretimin sadece yüzde 102'5'iydi, Onaltıncı Kongre sırasında, 1929 - 1930 yılında, bu oran yüzde 180'e ulaşmıştı.

Ağır sanayi (üretim araçlarının üretimi, makina yapımı) gittikçe güçleniyordu.

> Kongrede Stalin yoldaşın şu sözleri, yürekten alkışlarla karşılandı: «Ülkemiz **tarımsal** bir ülke olmaktan bir **sanayi** ülkesi haline dönüşmenin arifesindedir.»

Stalin yoldaş, sanayinin yüksek gelişme **hızını,** sanayinin gelişme **düzeyi** ile karıştırmamak gerektiğini de anlattı. Sosyalist sanayinin görülmemiş bir hızla gelişmesine rağmen, gelişme **düzeyi** bakımından ileri kapitalist ülkelerden **çok geriydik.** SSCB'ni elektriğe kavuşturmada görülmemiş ilerlemeler olmasına rağmen, elektrik enerjisi konusunda durum buydu. Maddeler konusunda da durum böyleydi. 1929 - 1930 yılında SSCB'nde 5 milyon 500 bin ton pik demir üretilmesi planlanmıştı; oysa 1929'da Almanya'nın pik demir üretimi 13 milyon 400 bin ton, Fransa'nınki 10 milyon 450 bin tondu. Teknik ve ekonomik alanlardaki geriliğimizi mümkün olduğu kadar çabuk yen-

mek için, sanayimizin gelişme hızını daha da arttırmak ve sosyalist sanayinin gelişme hızını düşürmeye çalışan oportünistlere karşı kesin olarak savaşmak gerekiyordu.

> «Sanayimizin gelişme hızını **düşünmenin** gerekliliğinden söz edenler, sosyalizm düşmanları, sınıf düşmanlarımızın ajanlarıdır» diyordu Stalin yoldaş. (Stalin, **Leninizmin Meseleleri,** Rus. bas., s. 369)

Birinci Beş Yıllık Planın ilk yıl programı başarıyla tamamlanıp planın ötesine de geçilince, kitleler arasında şu şiar ortaya çıktı: **«Beş Yıllık Planı Dört Yılda Tamamla!»** Bazı sanayi kolları (petrol, yer kömürü (turba), genel makina yapımı, tarım makinaları, elektrik malzemesi), planlarını uygulamada öylesine başarılıydılar ki, bu alanlarda Beş Yıllık Plan iki buçuk ya da üç yılda tamamlanabilirdi. Böylece «Beş Yıllık Planı Dört Yılda Tamamla» şiarının oldukça makul olduğu ispatlandı ve bundan şüphe edenlerin **oportünizmi açığa çıktı.**

Onaltıncı Kongre, «Sosyalist inşada **canlı Bolşevik temposunun** devamını ve **Beş Yıllık Planın dört yılda tamamlanmasını** sağlaması için» Parti Merkez Komitesine talimat verdi.

Onaltıncı Parti Kongresi toplandığında, SSCB tarımının gelişmesinde çok büyük bir değişiklik olmuştu. Geniş köylü kitleleri sosyalizme yönelmişti. 1 Mayıs 1930'da, başlıca tahıl yetiştiren bölgelerde kolektifleştirme, köylü ailelerinin yüzde 40 - 50 sini kapsıyordu. (Oysa 1928 ilkbaharında bu oran yüzde 2 - 3 idi.) Kollektif çiftliklerin ekim alanı 36 milyon hektara ulaşmıştı.

Böylece 5 Ocak 1930'da Merkez Komitesinin kararlaştırdığı genişletilmiş program (30 milyon hektar) tamamlanmış, hatta aşılmış oluyordu. Kollektif çiftliklerin beş yıllık gelişme programı, öngörülenin bir buçuk katı bir hızla iki yıl içinde gerçekleştirilmişti.

Kollektif çiftliklerin pazarladığı ürün miktarı, üç yılda kırk misline çıkmıştı. Daha 1930'da, bütün ülkede pazarlanan tahılın yarısından fazlası, devlet çiftliklerinin dışındaki kollektif çiftliklerden geliyordu.

Bu, tarımın kaderini artık tek tek köylü çiftliklerinin değil, kollektif çiftliklerin ve devlet çiftliklerinin tayin edeceği anlamına geliyordu.

Köylülerin kitleler halinde kollektif çiftliklere katılmalarına kadar, Sovyet iktidarı esas olarak sosyalist sanayiye dayanıyordu. Şimdi ise, tarımın hızla genişleyen sosyalist kesimine, yani kollektif çiftliklere ve devlet çiftliklerine de dayanmaya başladı.

Onaltıncı Parti Kongresinin kararlarından birindeki deyimle, kollektif çiftlik köylüsü «Sovyet iktidarının gerçek ve sağlam bir dayanağı olmuştu.

3. MİLLİ EKONOMİNİN BÜTÜN KOLLARININ YENİDEN İNŞASI POLİTİKASI. TEKNİĞİN ÖNEMİ. KOLLEKTİF ÇİFTLİK HAREKETİNİN DAHA DA YAYILMASI. MAKİNA VE TRAKTÖR İSTASYONLARININ SİYASİ ŞUBELERİ. BEŞ YILLIK PLANIN DÖRT YILDA TAMAMLANMASININ SONUÇLARI. SOSYALİZMİN BÜTÜN CEPHEDE ZAFERİ. ONYEDİNCİ PARTİ KONGRESİ.

Ağır sanayinin, özel makina yapım sanayiinin kurulmasından ve sağlamlaştırılmasından ve bu sanayinin hızla geliştiğinin görülmesinden sonra, Partinin görevi millî ekonominin bütün kollarını modern bir biçimde yeniden kurmaktı. Yakıt sanayisine, metalurji sanayisine, hafif sanayiye, gıda sanayisine, kereste sanayisine, silah sanayisine, ulaştırma şebekesine ve tarıma, modern teknik ve modern makinalar sağlamak gerekliydi. Tarım ürünlerine ve mamul maddelere duyulan talep çok büyük ölçüde arttığından, üretimin bütün kollarında üretimi iki yada üç misline çıkarmak gerekiyordu. Fakat artan talep eski aletlerle karşılanamayacağından, fabrikalara, devlet çiftliklerine ve kollektif çiftliklere yeterli miktarda modern teçhizat sağlamak zorunluydu.

Milli ekonominin başlıca kollarını yeniden inşa etmeden, ülkenin ve iktisadî sistemin yeni ve gittikçe artan taleplerini karşılamak imkansızdı.

Bu sanayi kollarını yenlden inşa etmeden, sosyalizmin bütün cephedeki taarruzunu tamamlamak imkansızdı, çünkü şehir ve köylerdeki kapitalist unsurlarla savaşmak ve onları yenmek, sadece emek ve mülkiyetin yeni bir biçimde örgütlen-

mesine değil, aynı zamanda yeni bir tekniğe, teknik üstünlüğe de bağlıydı.

Sanayi yeniden inşa edilmeden, teknik ve iktisadî bakımdan ileri kapitalist ülkelere yetişmek ve onları geçmek imkansızdı, çünkü SSCB, sanayinin gelişme hızı bakımından kapitalist ülkeleri geride bıraktığı halde, sanayinin gelişme düzeyi ve üretilen miktar bakımından bu ülkelerden çok geriydi.

Bu ülkelere yetişebilmemiz için, üretimin bütün dallarının yeni teknikle donatılması, en modern bir biçimde yeniden inşası gerekiyordu.

Bu yüzden teknoloji meselesi kesin önem kazanmıştı.

Makina yapım sanayimiz modern teçhizat üretebilecek durumda olduğundan, başlıca engel modern makinaların ve takım tezgahlarının yetersizliği değil, idarecilerin tekniğe karşı yanlış tutumları, yeniden inşa döneminde tekniğin önemini azımsamaları, küçümsemeleriydi. İdarecilere göre, teknik sorunlar «uzmanların» işiydi, ikinci derecede önemliydi, «burjuva uzmanlar»ın idaresine bırakılmalıydı; Komünist idareciler üretimin teknik yanına karışmamalı, daha önemli şeylerle, yani sanayinin «genel» idaresiyle meşgul olmalıydılar.

Böylece Komünist idareciler kendilerini «genel» idare görevine, kağıtlar imzalamaya hasrederken burjuva «uzmanlar»a üretimde istedikleri gibi çalışma olanakları verildi.

Böyle bir tutumla, «genel» idarenin yozlaşarak idarecilik oyununa, kısır bir kağıt imzalamaya, boş yere kağıtlarla uğraşmaya dönüşmesi kaçınılmazdı.

Eğer Komünist idareciler teknik sorunları hor görme tutumlarında diretselerdi, ileri kapitalist ülkeleri geçmemiz bir yana, bu ülkelere yetişmemizin bile imkansız olacağı açıktır. Bu tutum, özellikle sanayiyi yeniden inşa döneminde ülkemizi geriliğe mahkum edecek, gelişme hızımızı azaltacaktı. Aslında teknik meseleler karşısındaki bu tavır, Komünist idarecilerin bir kesiminin, üretim sorumluluğunu «uzmanlar»a terkederek «rahat etmek» amacıyla sanayinin gelişme hızını geriletmek, düşürmek yönündeki gizli istekleri için bir örtü, bir maske idi.

Komünist idarecilerin dikkatlerini teknik sorunlara çevirmelerini, tekniğe eğilmelerini sağlamak gerekiyordu; bu idare-

cilere, Bolşevik idarecilerin modern tekniği iyice öğrenmelerinin hayatî önem taşıdığını, aksi halde ülkemizin geriliğe ve durgunluğa mahkum olması tehlikesinin doğacağını göstermek zorunluydu.

Bu mesele çözülmeden daha fazla ilerlemek imkansızdı.

Şubat 1931'deki Sanayi İdarecileri Birinci Konferansında Stalin yoldaşın yaptığı konuşma, bu açıdan büyük önem taşıyordu.

«Bazen, tempoyu biraz olsun yavaşlatmak, hareketi biraz frenlemek mümkün değil midir? diye soruluyor. Hayır yoldaşlar, mümkün değildir! Tempo yavaşlatılmamalıdır!... Tempoyu gevşetmek geri kalmak demektir. Ve geride kalanlar yenilirler. Ama biz yenilmek istemiyoruz. Hayır, biz yenilmeyi reddediyoruz!

«Eski Rusya'nın tarihi, geri **kalmanın, gerilliğin** sebep olduğu eşi görülmemiş yenilgilerin tarihidir. Moğol hanlarına yenildi. Türk beylerine yenildi. İsveç'in feodal ağalarına yenildi. Polonya ve Litvanya soylularına yenildi. İngiliz ve Fransız kapitalistlerine yenildi. Japon feodal beylerine yenildi. Herkese yenildi - çünkü geriydi. .

«İleri ülkelerden elli ya da yüz yıl gerideyiz. Bu mesafeyi on yılda kapamalıyız. Ya bunu yaparız, ya da bizi ezerler...

«İleri kapitalist ülkelerle aramızdaki mesafeyi en fazla on yılda kapamalıyız. Bunun için gerekli bütün 'objektif' imkanlara sahibiz. Tek eksiğimiz, bu imkanları değerlendirme yeteneğidir. Bu da bize bağlıdır. **Sadece bize!** Bu imkanlardan yararlanmayı öğrenmenin zamanı gelmiştir. Üretimle ilgilenmeme gibi berbat bir politikaya son vermenin zamanı gelmiştir. Zamana uygun yeni bir politikayı, herşeyle ilgilenme politikasını benimsemenin zamanı gelmiştir. Eğer bir fabrika idarecisiyseniz, fabrikanın bütün işlerine karışın, herşeyiyle ilgilenin, hiçbir şeyi gözden kaçırmayın, öğrenin, tekrar öğrenin. Bolşevikler tekniği iyice öğrenmelidir. Bolşeviklerin kendilerinin birer uzman olma zamanı gelmiştir. **Sanayiyi yeniden inşa döneminde herşeyi teknik belirler.»** (Stalin, **Leniniz-**

mln meseleleri, İng, bas., Moskova 1947, s. 355-358)

Stalin yoldaşın konuşmasının tarihî önemi şuradaydı: Komünist idarecilerinin tekniği hor gören tutumlarına son verdi, teknik sorunlara eğilmelerini sağladı, Bolşeviklerin tekniği iyice öğrenme mücadelelerinde yeni bir çığır açtı, böylece ekonomiyi yeniden inşa çalışmalarının ilerlemesine yardımcı oldu.

Bundan böyle, teknik bilgi burjuva «uzmanlar»ın tekelinde olmaktan çıktı ve Bolşevik idareciler için hayati önemi olan bir mesele haline geldi; «uzman» kelimesi itibar zedeleyici bir sıfat olmaktan çıktı ve tekniği öğrenen Bolşevikler için şerefli bir ünvan oldu.

Bundan böyle, tekniği kullanmada ustalık kazanmış ve sanayiyi yönetme yeteneğine sahip binlerce Kızıl uzmanın ortaya çıkması kaçınılmazdı ve gerçekten de böyle oldu.

Yeni bir Sovyet teknik aydınlar zümresi doğdu. Bu aydınlar işçi sınıfından ve köylülerden geliyordu ve şimdi sanayinin idaresinde başlıca gücü bunlar oluşturmaktadır.

Bütün bunların ekonomiyi yeniden inşa çalışmasını gelişstirmeleri kaçınılmazdı ve gerçekten de böyle oldu.

Yeniden inşa çalışması, sanayi ve ulaştırma ile sınırlı kalmadı. Tarımda daha da hızla ilerledi. Bunun nedenini uzaklarda aramamak gerekir: Tarım, ekonominin diğer dallarından daha az makineleşmişti ve bu alanda modern makine ihtiyacı diğerlerinden daha fazla duyuluyordu. Kollektif çiftliklerin sayısı aydan aya, haftadan haftaya arttığı, dolayısıyla binlerce traktör ve diğer tarım makinleri talebi de devamlı arttığı için, modern tarım makinelerinin üretiminin arttırılması acil bir zorunluluktu.

1931 yılı kollektif çiftlik hareketinin daha da ilerlemesine tanık oldu. Tahıl yetiştiren başlıca bölgelerde, köylü çiftliklerinin yüzde 80'inden fazlası birleşerek kollektif çiftlikler haline gelmişti. Bu bölgelerde tam kollektifleşme esas olarak başarılmıştı. İkinci derecede önemli tahıl bölgelerinde ve sanayi bitkileri yetiştirilen bölgelerde, köylü çiftliklerinin yüzde 50'sinden fazlası koollektif çiftliklere katılmıştı. Böylece koollektif çiftliklerin sayısı 200 000'i, devlet çiftliklerinin sayısı 4 000'i bulmuştu ve ülkenin toplam ekim alanının üçte ikisini bunlar işli-

yorlar, kendi başlarına çalışan köylüler ise toprağın ancak üçte birini işliyordu.

Bu, kırsal alanlarda sosyalizm için büyük bir zaferdi.

Fakat şimdiye kadar kollektif çiftlik hareketinin ilerlemesi derinlemesine değil, genişlemesine idi: Kollektif çiftlikler sayıca artıyor ve bütün bölgelere yayılıyorlardı; ancak, kollektif çiftliklerin çalışmasında ya da burada çalışanların yeteneklerinde bu gelişmeye uygun bir ilerleme görülmüyordu. Buna sebep de kollektif çiftliklerdeki yönetici kadroların ve eğitilmiş personelin artışının, bu çiftliklerin sayısal artışına ayak uyduramamasıydı. Sonuç olarak, kollektif çiftlikler zayıf kalıyor, yeni kollektif çiftliklerin çalışması her zaman tatmin edici olmuyordu. Bu çiftlikler için vazgeçilmez olan okumuş kimselerin (muhasebecilerin, mağaza idarecilerinin, sekreterlerin, vb.) yokluğu ve büyük çaptaki kollektif işletmeleri idarede köylülerin tecrübesiz oluşu da kollektif çiftliklerin gelişmesini engelliyordu. Kollektif çiftçiler, dünün kendi başlarına çalışan köylüleriydi; küçük toprakları işlemede tecrübeleri vardı, fakat büyük, kollektif çiftlikleri idare etmede hiç tecrübeleri yoktu. Bu tecrübe bir günde edinilemezdi.

Bundan dolayı kollektif çiftlik çalışmalarının ilk aşamalarında önemli kusurlar görülüyordu. Kollektif çiftliklerde çalışma hâlâ kötü örgütlenmiş bir durumdaydı; çalışma disiplini gevşekti. Birçok kollektif çiftlikte gelirin dağılımı, iş günü sayısına göre değil, ailede beslenmesi gerekenlerin sayısına göre oluyordu. Çoğu zaman, gevşek çalışanların çok çalışan bilinçli kollektif çiftçilerden daha büyük pay aldıkları görülüyordu. Kollektif çiftliklerin idaresindeki bu kusurlar, üyelerin çalışma şevkini kırıyordu. İşin en yoğun olduğu sırada çiftçilerin çalışmaya gelmediği, mahsulün bir kısmının biçilmesinin kış karlarına kaldığı, ekinin dikkatsizce biçilerek çok miktarda tahılın ziyan edildiği sık sık görülüyordu. Makine ve atlar için, genel olarak da bütün çalışma için kişisel sorumluluğun yokluğu, kollektif çiftlikleri zayıflatıyor gelirlerini azaltıyordu.

Eski kulakların ve dalkavukların kollektif çiftliklere sızmayı başardıkları ve önemli görevler elde ettikleri yerlerde, durum özellikle kötüydü. Eski kulakların, tanınmadıkları bölge-

lere giderek, kasıtlı olarak çalışmaları kundaklamak ve zarar vermek amacıyla kollektif çiftliklere girdikleri, sık sık görülüyordu. Parti görevlilerinin ve Sovyet memurlarının uyanık olmayışından faydalanan kulakların, bazan kendi bölgelerindeki kollektif çiftliklere bile girdikleri görülüyordu. Eski kulakların kollektif çiftliklere kolayca sızabilmelerinin sebebi, taktiklerini köyten değiştirmiş olmalarıydı. Önceleri kulaklar, kollektif çiftliklere karşı açık mücadele yürütüyor, çiftliklerin öncü kadrolarına ve önde gelen çiftçilere zulmediyor, onları alçakça öldürüyor, evlerini ve ambarlarını yakıyorlardı. Bu yöntemlerle köylüleri sindireceklerini, onların kollektif çiftliklere katılmalarına engel olacaklarını sanıyorlardı. Kollektif çiftliklere karşı açık mücadelenin başarılı olmadığını görünce, taktiklerini değiştirdiler. Kısa namlulu çiftelerini bir yana bıraktılar; bir sineği bile incitmeyen masum, zararsız insanlar rolüne büründüler. Sadık Sovyet taraftarları gibi görünmeye başladılar. Bir kere kollektif çiftliklere girdikten sonra da kundaklama faaliyetlerini gizlice sürdürdüler. Kolektif çiftiklerin düzenini içerden bozmaya, çalışma disiplinini kundaklamaya, hasat hesaplarında ve yapılan işlerin kayıtlarında karışıklık yaratmaya çalıştılar. Kollektif çiftliklerin atlarını öldürmek için atlara kasıtlı olarak sakağı, uyuz ve diğer hastalıkları aşılamak, ihmalkârlık yoluyla ve başka yöntemlerle atları sakatlamak da aşağılık planlarına dahildi ve bunda başarılı da oluyorlardı. Traktör ve çiftlik makinelerine de zarar veriyorlardı.

Kulaklar sık sık kollektif çiftçileri aldatabiliyor ve hiç bir cezo görmeden kundaklama faaliyetlerinde bulunabiliyorlardı, çünkü kollektif çiftlikler hâlâ zayıftı ve çiftliklerde çalışanlar tecrübesizdi.

Kulakların sabotaj faaliyetlerine son vermek ve kollektif çiftliklerin güçlendirilmesi çalışmalarını kolaylaştırmak için, kollektif çiftliklere personel, tavsiye ve önderlik konularında derhal etkili yardımlarda bulunmak gerekiyordu.

Bolşevik Partisi bu yardıma hazırdı.

Ocak 1933'de Parti Merkez Komitesi, kollektif çiftliklere makine ve traktör sağlayan istasyonlarda siyasî şubeler kurulması kararını aldı. 17 000 kadar Parti üyesi, bu siyasî şubeler-

de çalışmak ve kollektif çiftliklere yardım etmek için kırsal alanlara yollandı.

Bu yardım çok etkili oldu.

Makine ve traktör İstasyonları siyasî şubeleri, iki yıl içinde (1933 ve 1934) aktif bir kollektif çiftçiler kitlesi yaratmak, kollektif çiftliklerin çalışmasındaki kusurları düzeltmek, kollektif çiftlikleri sağlamlaştırmak ve bunları, düşman kulaklardan ve yıkıcılardan temizlemek için çok şey yaptılar.

Siyasi şubeler görevlerini başarıyla yerine getirdiler. Kollektif çiftlikleri örgütlenme ve etkinlik bakımından güçlendirdiler, usta personel yetiştirdiler, idareyi düzelttiler ve kollektif çiftlik üyelerinin politik bilinç düzeyini yükselttiler.

Kollektif Çiftliklerin Öncü İşçileri Birinci Kongresi (Şubat 1933) ve Stalin yoldaşın bu kongrede yaptığı konuşma, kollektif çiftçileri kollektif çiftlikleri güçlendirme çalışmalarına teşvik etmede çok etkili oldu.

Kırsal alanlardaki eski, kollektifleşme öncesi sistemle, yeni kollektif çiftlik sistemini karşılaştıran Stalin yoldaş, şöyle dedi :

> «Eski sistemde köylüler dağınık bir biçimde, dedelerinden kalma eski yöntemlerle çalışıyor, modası geçmiş aletler kullanıyorlardı; toprak ağaları ve kapitalistler, kulaklar ve vurguncular için çalışıyorlardı; yoksulluk içinde yaşayıp başkalarını zenginleştiriyorlardı. Yeni kollektif tarım sisteminde ise köylüler birbirlerine yardım ederek, traktör ve tarım makineleri gibi modern aletler kullanarak, ortaklaşa, kendileri için ve kendi kollektif çiftlikleri için çalışıyorlar; kapitalistler ve toprak ağaları, kulaklar ve vurguncular olmadan yaşıyorlar; refah ve kültür düzeylerini günden güne yükseltmek amacıyla çalışıyorlar.» (Stalin, **Leninizmin Meseleleri**, İng. bas., Moskova 1947, s. 433)

Stalin yoldaş bu konuşmasında, kollektif çiftlik yolunu seçmekle köylülerin neler kazandıklarını anlattı. Bolşevik Partisi milyonlarca yoksul köylüye, kollektif çiftliklere katılmaları ve kulaklara kölelikten kurtulmaları için yardım etmişti. Milyonlarca yoksul köylü, kollektif çiftliklere katılarak ve en iyi top-

raklarda en iyi üretim aletlerine kavuşarak yoksulluktan kurtulmuş, kollektif çiftçiler olarak orta köylüler düzeyine ulaşmış, maddi bakımdan güvenliğe kavuşmuşlardı.

Bu, kollektif çiftliklerin gelişmesinde ilk adım, ilk başarıydı.

Stalin yoldaş, bundan sonraki adımın kollektif çiftçilerin (hem eski yoksul köylülerin, hem de eski orta köylülerin) düzeyini daha da yükseltmek, bütün kollektif çiftçileri refaha kavuşturmak ve bütün kollektif çiftlikleri Bolşevikleştirmek olduğunu söyledi.

> «Kollektif çiftçilerin refaha kavuşması için şimdi bir tek şey gereklidir, o da kollektif çiftliklerde bilinçli bir biçimde çalışmak, traktörlerle makinelerden ve koşum hayvanlarından verimli bir şekilde yararlanmak, toprağı verimli bir şekilde işlemek ve kollektif çiftlik mallarına iyi bakmaktır.» (Aynı yerde, s. 448)

Stalin yoldaşın konuşması milyonlarca kollektif çiftçi üzerinde derin bir etki yaptı ve kollektif çiftlikler için pratik bir eylem programı oldu.

1934 yılının sonunda kollektif çiftlikler sağlam ve yenilmez bir güç olmuşlardı. Sovyetler Birliğindeki bütün köylü ailelerinin dörtte üçünü, bütün ekim alanının da yüzde 90'ını kapsıyorlardı.

1934 yılında Sovyet kırsal alanlarında 281 000 traktör ve 32 000 biçer - döver kullanılıyordu. Aynı yılın ilkbahar hasadı, 1933 yılındakinden 15 - 20 gün, 1932 yılındakinden 30 - 40 gün daha önce tamamlanmış, devlete tahıl teslim etme planı ise 1932'dekinden üç ay daha önce yerine getirilmişti.

Bu da, Partinin ve işçi - köylü devletinin büyük yardımları sayesinde kollektif çiftliklerin iki yıl içinde nasıl sağlam bir şekilde yerleştiğini gösteriyordu.

Kollektif çiftlik sisteminin bu kesin zaferi ve bununla birlikte gelişen tarım sayesinde, Sovyet Hükümeti, ekmek ve bütün diğer ürünlerin vesikayla satışını kaldırdı ve gıda maddelerinin serbestçe satışına izin verdi.

Makine ve traktör istasyonları siyasî şubelerinin geçici amaçlarını gerçekleştirmiş olmalarından dolayı, Merkez Komitesi bunları bulundukları yerin bölgesel Parti Komiteleriyle bir-

leştirerek olağan Parti organları haline çevirmeye karar verdi.

Hem tarım, hem de sanayi alanındaki bütün bu zaferler, Beş Yıllık Planın başarılı bir şekilde tamamlanmasıyla mümkün oldu.

Daha 1933 yılının başında, Beş Yıllık Planın vaktinden önce, dört yıl üç ayda gerçekleştirildiği ortaya çıkmıştı.

Bu, SSCB işçi sınıfı ve köylülerinin yeni bir çığır açan dev zaferiydi.

Ocak 1933'de Parti Merkez Komitesinin ve Merkez Denetim Komisyonunun ortak genel toplantısına rapor veren Stalin yoldaş, Birinci Beş Yıllık Planın sonuçlarını gözden geçirdi. Rapor, Birinci Beş Yıllık Planın gerçekleştirildiği dönemde Partinin ve Sovyet Hükümetinin, aşağıdaki belli başlı sonuçları elde ettiğini ortaya koyuyordu:

a) SSCB bir tarım ülkesi olmaktan çıkmış bir sanayi ülkesi olmuştu, çünkü sanayi üretiminin ülkenin tüm üretimine oranı yüzde 70'e çıkmıştı.

b) Sosyalist iktisadî sistem sanayi alanında kapitalist unsurları tasfiye etmiş, sanayide tek iktisadî sistem haline gelmişti.

c) Sosyalist iktisadî sistem, tarım alanında kulakları sınıf olarak tarımda hakim güç olmuştu.

d) Kollektif çiftlik sistemi kırsal alanlarda yoksulluğa ve kıtlığa son vermiş, on milyonlarca yoksul köylü maddî güvenliğe kavuşmuştu.

e) Sanayide sosyalist sistem işsizliği yok etmiş, bazı kollarda sekiz saatlik iş gününü devam ettirmiş, işletmelerin büyük çoğunluğuna yedi saatlik iş gününü, sağlığa zararlı iş yerlerine de altı saatlik iş gününü getirmişti.

f) Sosyalizmin millî ekonominin bütün kollarındaki zaferi, insanın insan tarafından sömürülmesine son vermişti.

Birinci Beş Yıllık Planın başarılarının toplamı ve özü şuydu: İşçi ve köylüler sömürüden tamamen kurtulmuş, SSCB'deki **BÜTÜN** emekçilere rahat ve kültürlü bir hayat yolu açılmıştı.

Ocak 1934'te Partinin Onyedinci Kongresi toplandı. Kongreye, 1 874 488 Parti üyesini ve 935 298 aday üyeyi temsil eden

oy hakkına sahip 1225 delege ve yalnız söz hakkına sahip 736 delege katıldı.

Kongrede, Partinin son kongreden bu yana yaptığı çalışmalar gözden geçirildi. Sosyalizmin, ekonomi ve kültür hayatının bütün dallarında elde ettiği kesin sonuçlar belirtildi ve Partinin genel çizgisinin **bütün cephelerde zafere ulaştığı** kaydedildi.

Onyedinci Parti Kongresi, tarihte «Zafer Kongresi» olarak bilinir.

Merkez Komitesinin çalışmaları konusunda rapor veren Stalin yoldaş, gözden geçirilen dönemde SSCB'nde meydana gelen temel değişiklikleri açıkladı.

> «Bu dönemde SSCB köklü bir şeklide değişmiş, gerilik ve ortaçağ kabuğunu üstünden atmıştır. SSCB bir tarım ülkesi olmaktan çıkmış, bir sanayi ülkesi haline gelmiştir. Bir küçük bireysel tarım ülkesi olmaktan çıkmış, büyük çapta, kollektif, makinalaşmış tarım ülkesi haline gelmiştir. Cahil, okur - yazarlığı olmayan ve kültürsüz bir ülke olmaktan çıkmış, bütün milliyetlerin kendi dillerinde eğitildiği, geniş bir yüksek, orta ve ilk okullar ağının kapladığı, okur - yazarlığı olan ve kültürlü bir ülke haline gelmiştir ya da gelmektedir.» (Stalin, **Leninizmin Meseleleri**, İng. bas., Moskova 1947, s. 470)

Ülkede sanayinin yüzde 99'u artık sosyalist sanayi haline gelmişti. Sosyalist tarım (kollektif çiftlikler ve devlet çiftlikleri), toplam ekim alanının yüzde 90'ını kapsıyordu. Ticaret alanında kapitalist unsurlar tamamen yok edilmişti.

Yeni İktisadî Politikanın kabul edildiği sırada Lenin, ülkemizde beş sosyo - ekonomik kuruluşun unsurlarının bulunduğunu söylemişti. Bunlardan ilki, geniş çapta bir doğal ekonomi biçimi olan, yani ticaretin hemen hemen hiç girmediği ataerkil ekonomiydi. İkinci kuruluş, köylü çiftliklerinin çoğunluğunun, yani tarım ürünleri satan köylü çiftliklerinin ve sanatkârların temsil ettiği küçük meta üretimiydi. NEP'in ilk yıllarında bu kuruluş, nüfusun çoğunluğunu kapsıyordu. Üçüncü kuruluş, NEP'in ilk döneminde canlanmaya başlayan, özel kapitalizmdi. Dördüncüsü, esas olarak imtiyazlar biçiminde görü-

len, devlet kapitalizmiydi. Devlet kapitalizmi fazla gelişmiş değildi. Beşinci kuruluş da sosyalizmdi. Bu kuruluşa, hâlâ güçsüz olan sosyalist sanayi, NEP'in başlangıcında iktisadî bakımdan fazla önem taşımayan devlet çiftlikleri ve kollektif çiftlikler, gene o sırada güçsüz olan devlet ve kooperatif ticareti duhildi.

Lenin, bütün bu kuruluşlar içinde sosyalist kuruluşun üstünlük sağlaması gerektiğini söyledi.

Yeni İktisadi Politika, sosyalist ekonomi biçimlerinin tam zaferini sağlamak amacıyla tasarlanmıştı.

Onyedinci Parti Kongresi toplandığında artık bu amaca erişilmişti.

> «Birinci, üçüncü ve dördüncü sosyo - ekonomik kuruluşların artık mevcut olmadıklarını söyleyebiliriz» dedi Stalin yoldaş; «ikinci sosyo - ekonomik kuruluş ise, ikincil bir duruma düşürülmüştür. Beşinci sosyo - ekonomik kuruluş, yani sosyalist kuruluş, bugün rakipsiz bir hakimiyet kazanmıştır; bütün millî ekonomiye kumanda eden tek güç haline gelmiştir.» **(Aynı yerde,** s. 472)

Stalin yoldaşın raporunda, ideolojik ve siyasî önderlik sorununa önemli bir yer verilmişti. Stalin yoldaş Partiyi, düşmanlarının, her çeşit oportünistlerin ve milliyetçi sapmacıların yenilgiye uğratılmış olmasına rağmen, bazı Parti üyelerinde bunların ideolojilerinin kalıntılarının hâlâ görüldüğü ve sık sık su yüzüne çıktığı konusunda uyardı. Kapitalizmin iktisadî hayatta ve özellikle insanların zihinlerindeki kalıntıları, yenilgiye uğratılan anti - Leninist grupların ideolojilerinin canlanması için elverişli bir ortam meydana getiriyordu. İnsanların düşünceleri, içinde yaşadıkları iktisadî şartlara nazaran daha yavaş değişir. Bundan dolayı, kapitalizmin iktisadî alanda yokedilmesine rağmen, burjuva düşüncelerin kalıntıları insanların zihinlerinde yaşamaya devam ediyordu ve edecekti. Aynı zamanda şu da akılda tutulmalıydı. Ona karşı daima tetikte olmamız gereken çevremizdeki kapitalist dünya, kapitalizmin kalıntılarını canlandırmak ve beslemek için çalışıyordu.

Stalin yoldaş, millî meselede, insanların zihinlerindeki kapitalizm kalıntılarının özellikle direndiği üzerinde durdu. Bolşe-

vik Partisi, hem Büyük - Rus şovenizmi sapmasına, hem de mahallî milliyetçilik sapmalarına karşı, iki cephede savaşıyordu. Bazı cumhuriyetlerde (Ukrayna, Beyaz Rusya v.s.) Parti örgütleri mahallî milliyetçiliğe karşı mücadeleyi gevşetmişler ve bunun düşman kuvvetlerle, dış müdahale kuvvetleriyle birleşip devlet için bir tehlike halini alacak ölçüde gelişmesine izin vermişlerdi. Millî meselede hangi sapmanın başlıca tehlike olduğu sorusuna Stalin yoldaş şöyle cevap verdi:

> «Başlıca tehlike, kendisine savaşmayı bıraktığımız ve böylelikle büyüyerek devlet için bir tehlike haline gelmesine izin verdiğimiz sapmadır.» **(Aynı yerde,** s. 507)

Stalin yoldaş, ideolojik ve siyasî çalışmada daha aktif olmak, düşman sınıfların ve Leninizme düşman akımların ideolojileri ile ideolojik kalıntılarını sistemli bir şekilde açığa çıkartmak için Partiye çağrıda bulundu.

Stalin yoldaş raporunda, sadece doğru kararlar almanın, tedbirlerin başarısını sağlamıyacağını belirtti. Başarı sağlamak için **doğru insanları doğru yerlere yerleştirmek** gerekliydi; bu insanlar, yönetici organların kararlarını uygulayabilecek, kararların **yerine getirilmesini denetliyebilecek** nitelikte olmalıydı. Bu örgütsel tedbirler alınmazsa, kararların kağıt üstünde kalması, pratik hayattan kopuk kalması tehlikesi vardı. Stalin yoldaş bu fikri desteklemek için Lenin'in şu prensibine değindi: Örgütsel çalışmalarda en önemli nokta **kişilerin seçimi ve kararların yerine getirilmesinin denetlenmesidir.** Stalin yoldaşa göre pratik **çalışmamızdaki en büyük** kusur, **alınan kararlar ile** örgütlerin bu kararları uygulama ve yerine getirilmelerini denetleme çalışmaları arasındaki uyumsuzluktu.

Onyedinci Parti Kongresi, Parti ve Hükümet kararlarının yerine getirilmesini daha iyi denetlemek amacıyla, SBKP (B) Merkez Komitesine bağlı bir Parti Denetleme Komisyonu ve SSCB Halk Komiserleri Konseyine bağlı bir Sovyet Denetleme Komisyonu kurdu. Bu komisyonlar, Onikinci Parti Kongresi tarafından kurulan ve görevlerini tamamlamış bulunan Merkez Denetim Komisyonu ile İşçi ve Köylü Teftiş Kurulunun yerini aldılar.

Stalin yoldaş bu yeni aşamada Partinin örgütsel görevle-

rini şöyle tesbit etti:

1) Örgütsel çalışmamız Partinin siyasî çizgisinin ihtiyaçlarına uygun olmalıdır.

2) Örgütsel önderlik, siyasî önderlik düzeyine yükseltilmelidir.

3) Örgütsel önderlik, Partinin siyasî şiarlarını ve kararlarını gerçekleştirme görevini tam olarak yerine getirecek güçte olmalıdır.

Sonuç olarak, Stalin yoldaş, partiye şu uyarıda bulundu: Sosyalizm, haklı olarak övünebileceğimiz büyük başarılar kazanmıştır, fakat bunların başımızı döndürmesine, bizi sarhoş etmesine, uyuşturmasına izin vermemeliyiz

> «Partiyi uyuşukluğa kaptırmamalı, aksine uyanıklığını artırmalıyız; ninniyle uyutmamalı, eyleme hazır tutmalıyız; silahsızlandırmamalı, aksine silahlandırmalıyız; seferberliğini kaldırmamalı, aksine İkinci Beş Yıllık Planın gerçekleştirilmesi için daima seferber halde tutmalıyız.» (Stalin, **Aynı yerde,** s. 517)

Onyedinci Parti Kongresi millî ekonominin gelişmesi için İkinci Beş Yıllık Plan konusunda Molotof ve Kuybişef yoldaşlar tarafından sunulan raporları dinledi. İkinci Beş Yıllık Planın programı, Birinci Beş Yıllık Planın programından daha da genişti. İkinci Beş Yıllık Plan döneminin sonunda, 1937 yılında, sanayi üretimi savaş öncesinin hemen hemen sekiz katına çıkarılacaktı. Sanayinin bütün **kollarındaki** sermaye geliştirme yatırımları, Birinci Beş Yıllık Plandaki 64 milyar rubleye karşılık, İkinci Beş Yıllık Planda 133 milyar ruble olacaktı.

Bu dev kapsamlı sermaye biriklmi çalışması, milli ekonominin bütün kollarında tekniğin tamamen yenilenmesini sağlayacaktı.

İkinci Beş Yıllık Plan, tarımın makineleşmesini esas olarak tamamlayacaktı. Traktör gücünün tümü, 1932'deki 2 milyon 250 bin beygir gücünden, 1937'de 8 milyon beygir gücüne çıkarılacaktı. Plan, bilimsel tarım yöntemlerinin (ekinlerin doğru sırayla ekilmesi, seçilmiş tohumların kullanılması, toprağın sonbaharda sürülmesi, vb.) geniş çapta uygulanmasını öngörüyordu.

Ulaştırma ve haberleşme araçlarının yeni teknikle baştan inşası için dev bir plan hazırlanmıştı.

İkinci Beş Yıllık Plan, işçi ve köylülerin maddî ve kültürel seviyelerini daha da yükseltecek geniş çapta bir programı da kapsıyordu.

Onyedinci Kongre örgütlenme meselelerine büyük önem verdi ve Kaganoviç yoldaşın raporuna dayanarak, Parti ve Sovyetlerin çalışmaları hakkında kararlar aldı. Parti politikası milyonlarca işçi ve köylünün tecrübeleriyle sınanıp Partinin genel çizgisi zafere ulaştığından, örgütlenme sorunu şimdi daha da büyük bir önem kazanmıştı. İkinci Beş Yıllık Planın yeni ve karmaşık görevlerinin gerçekleştirilmesi, bütün alanlarda daha da yüksek kalitede bir çalışmayı gerektiriyordu.

> Örgütsel meseleler hakkında kongrenin aldığı kararlarda şöyle deniyordu : «İkinci Beş Yıllık Planın, kapitalist unsurları tamamen ortadan kaldırmak, iktisadî hayattaki ve insanların zihinlerindeki kapitalizm kalıntılarını yok etmek, bütün milli ekonomiyi modern teknikle yeniden inşa çalışmasını tamamlamak, yeni işletmeleri ve yeni teknik donatımı kullanmayı öğrenmek, tarımı makineleştirmek ve verimini arttırmak gibi başlıca görevleri, bizi, **bütün alanlarda ve herşeyden önce pratik örgütsel önderlik alanındaki çalışmanın iyileştirilmesi** meselesiyle önemle ve âcil olarak karşı karşıya bırakmaktadır.» (**SBKP (B) Kararları,** Rus. bas. II. Kısım, s. 591).

Onyedinci Kongre yeni Parti Tüzüğünü kabul etti. Yeni tüzüğün eski tüzükten ayrıldığı ilk nokta, bir önsözün eklenmiş olmasıydı. Bu önsözde Komünist Partisinin kısa bir tanımlanması yapılıyor, proletarya mücadelesindeki rolü ve proletarya diktatörlüğün cihazı içindeki yeri açıklanıyordu. Yeni tüzük Parti üyelerinin görevlerini ayrıntılarıyla sıralıyordu. Yeni üyelerin kabulü için daha sıkı kurallar ve sempatizan gruplarıyla ilgili bir madde kabul edilmişti. Yeni tüzük Partinin örgütsel yapısını daha ayrıntılı bir şekilde açıklıyor; Onyedinci Parti Kongresinden bu yana temel örgütler olarak anılan, Parti hücrelerine ilişkin maddeleri yeniden ifadelendiriyordu. Parti - içi demokrasi ve Parti disiplini konusundaki maddeler de yenileniyordu.

4. BUHARİNCİLERİN YOZLAŞARAK SİYASİ SAHTEKARLAR HALİNE GELMELERİ. TROÇKİST SAHTEKARLARIN YOZLAŞARAK KATİLLER VE CASUSLARDAN MEYDANA GELEN BİR BEYAZ MUHAFIZ ÇETESİ HALİNİ ALMALARI. S.M. KİROV'UN ALÇAKÇA ÖLDÜRÜLMESİ. BOLŞEVİK UYANIKLIĞININ ARTTIRILMASI İÇİN PARTİNİN ALDIĞI TEDBİRLER.

Sosyalizmin ülkemizdeki başarıları sadece Partinin, işçilerin ve kollektif çiftçilerin değil, aynı zamanda Sovyet aydınlarının ve Sovyetler Birliğinin bütün dürüst vatandaşlarının da bir sevinç kaynağıydı.

Fakat bu başarılar, yenilgiye uğramış sömürücü sınıfların kalıntılarını sevindirmedi, aksine, zaman geçtikçe onları daha da öfkelendirdi.

Bu başarılar yenilgiye uğramış sınıfların çanak yalayıcılarını, yani Buharin ve Troçki taraftarlarının cılız kalıntılarını da öfkelendiriyordu.

Bu beyler, işçilerin ve kollektif çiftçilerin başarılarını değerlendirirken, bütün bu başarıları gönülden alkışlayan halkın çıkarlarına değil, hayatın gerçekleriyle bütün bağlarını koparmış kendi alçak ve çürük hiziplerinin çıkarlarına dayanıyorlardı. Sosyalizmin ülkemizdeki başarıları, Parti politikasının zaferi ve kendi politikalarının iflâsı demek olduğundan, bu beyler, açık gerçekleri itiraf edip ortak davaya katılacaklarına, kendi başarısızlık ve iflâslarının intikamını Partiden ve halktan almaya başladılar. İşçilerin ve kollektif çiftçilerin davasını kundaklamaya, kirli işler çevirmeye, kömür ocaklarını uçurmaya, fabrikalarda yangın çıkarmaya, kollektif çiftliklerde ve devlet çiftliklerinde tahribat yapmaya başladılar. Bütün bunların amacı, işçilerin ve kollektif çiftçilerin başarılarını yoketmek ve halkta Sovyet Hükümetine karşı hoşnutsuzluk yaratmaktı. Gerçekte bütün bu faaliyetlerini sürdürürken, bu faaliyetleri gizleyerek kendi küçük gruplarını açığa çıkmaktan ve yıkılmaktan korumak amacıyla, Partiye bağlıymış gibi görünüyorlar, Partiyi devamlı övüyorlar ve Partiye gitgide daha fazla yaltaklanıyorlardı.

Onyedinci Parti Kongresinde Buharin, Rikov ve Tomski pişmanlıklarını ifade eden konuşmalar yaparak Partiyi övdüler, Partinin başarılarını göklere çıkardılar. Fakat Kongre bu konuşmalarda bir içtensizlik ve ikiyüzlülük sezdi; çünkü Parti'nin üyelerinden beklediği, başarıları hakkında övgüler ve heyecanlı konuşmalar değil, sosyalist cephede sorumlu bir şekilde çalışmaktır. Ve uzun zamandır Buharinciler böyle bir çalışmanın hiç bir belirtisini göstermemişlerdi. Parti, bu beylerin boş laflarının, aslında kongre dışındaki taraftarlarına ikiyüzlülük konusunda ders vermek ve silahlarını bırakmamaları için çağrıda bulunmak amacıyla söylenmiş olduğunu anladı.

Onyedinci Kongrede Troçkist Zinoviev ve Kamenev de konuşarak kusurlarından dolayı kendilerini alabildiğine suçladılar, Partiyi gene aynı derece büyük laflarla övdüler. Fakat kongre, onların hem kendilerini iğrenç şekilde yermelerinde, hem de Partiyi mide bulandırıcı şekilde övmelerinde, rahatsız ve kirli vicdanlarını saklama çabalarını gördü. Bununla Parti, bu beylerin kongrede bıktırıcı konuşmalar yaptıkları sırada S. M. Kirov'u alçakça öldürmeyi tertiplediklerini henüz bilmiyor, bundan şüphe etmiyordu.

1 Aralık 1934'de S. M. Kirov Leningrad'da Smolni'de tabancayla alçakça öldürüldü.

Katil suç üstü yakalandı ve Leningrad'daki Sovyet aleyhtarı Zinovievcilerden meydana gelen gizli bir karşı - devrimciler grubunun üyesi olduğu ortaya çıktı.

S. M. Kirov, Parti ve işçi sınıfı tarafından seviliyordu ve öldürülmesi halkı çok etkiledi; ülkede derin bir üzüntü ve öfke yarattı.

Soruşturma sonucu, Leningrad'da 1933 ve 1934 yıllarında gizli bir karşı - devrimci terörist grubun kurulduğu, bu gruba katılanların Zinoviev muhalefetinin eski üyeleri olduğu, başlarında da sözümona «Leningrad Merkezi» diye bir şeyin bulunduğu öğrenildi. Bu grubun amacı Komünist Partisi liderlerini öldürmekti. S. M. Kirov ilk kurban olarak seçilmişti. Bu karşı-devrim grubu üyelerinin ifadelerinden, yabancı kapitalist ülkelerin temsilcileriyle bağları olduğu, onlardan para aldıkları ortaya çıktı.

Bu örgütün açığa çıkan üyeleri, SSCB Yüksek Mahkemesi Askeri Heyeti tarafından en ağır cezaya, kurşuna dizilmeye mahkûm edildiler.

Bundan biraz sonra, «Moskova Merkezi» adındaki bir gizli karşı - devrim örgütünün varlığı ortaya çıktı. İlk soruşturmada ve duruşmada, Zinoviev'in, Kamenev'in, Yevdokimov'un ve **bu** örgütün diğer liderlerinin, taraftarlarına terörist düşünceyi aşılamada ve Parti Merkez Komitesi ile Sovyet Hükümeti üyelerinin öldürülmesi için tertipler hazırlanmasında oynadıkları alçakça rol açığa çıktı.

Bu insanlar öylesine bir ikiyüzlülüğe ve alçaklığa saplanmışlardı ki, S. M. Kirov'un katlini örgütleyen ve kışkırtanlardan biri olan ve katili elini çabuk tutmaya zorlayan Zinoviev, Kirov'un ölümünden sonra ondan övgü ile bahseden bir ağıt yazmış bunun yayınlanması için ısrar etmişti.

Zinovievciler mahkemede vicdan azabı çekiyormuş gibi yaptılar, ama iki yüzlülüklerinden vazgeçmediler. Troçki ile bağlarını gizlediler. Kendilerini Troçkistlerle beraber faşist casusluk teşkilâtlarına sattıklarını gizlediler. Casusluklarını ve yıkıcı faaliyetlerini gizlediler. Buharincilerle bağlarını ve faşist kiralık adamlardan kurulu bir birleşik Troçki - Buharin çetesinin varlığını gizlediler.

Sonradan anlaşıldığına göre, Kirov yoldaşın katli bu birleşik Troçki - Buharin çetesinin işiydi.

Daha o zaman, yani 1935'de, Zinoviev grubunun gizli bir Beyaz Muhafız devrimciler örgütü olduğu ve üyelerinin Beyaz Muhafızlar gibi muamele görmeleri gerektiği anlaşılmıştı.

Bir yıl **sonra, Kirov'un** ölümünü fiilen, gerçekten ve doğrudan doğruya hazırlayanların Troçki, Zinoviev, Kamenev ve suç ortakları olduğu öğrenildi. Bu kişiler, Merkez Komitesinin diğer üyelerinin de öldürülmesi için hazırlık yapmışlardı. Zinoviev, Kamenev, Bakayev, Yevdokimov, Pikel, İ. N. Smirnov, Mraçkovski, Ter - Vaganyan, Reingold ve diğerleri mahkemeye sevkedildiler. Bunlar açık delillerle karşı karşıya bırakılınca, sadece Kirov'u değil, bütün diğer Parti ve Hükümet yöneticilerini de öldürmek için hazırlık yaptıklarını açık duruşmada herkesin önünde itirafa mecbur kaldılar. Daha sonraki soruştur-

malarda bu alçakların casusluk faaliyetlerinde bulundukları ve saptırma faaliyetleri örgütledikleri tesbit edildi. Bu adamların Partiye sadakatlarını ifade ederek büyük bir ikiyüzlülükle gizledikleri korkunç ahlak düşkünlükleri, siyasî alçaklıkları, iğrenç ihanetleri 1936'da Moskova'da yapılan bir mahkemede ortaya çıktı.

Bu katil ve casus çetesinin elebaşısı ve tahrikçisi, hain Troçki idi. Troçki'nin karşı - devrimci talimatlarını yürütmekle görevli yardımcıları ve ajanları, Zinoviev, Kamenev ve onların Troçkist adamlarıydı. Bu adamlar, emperyalist ülkelerin saldırısı hâlinde SSCB'nin yenilgisini sağlamak için çalışıyorlardı; işçi ve köylü devletine karşı bozguncu faaliyette bulunuyorlardı; Alman ve Japon faşistlerinin aşağılık aletleri ve ajanları haline gelmişlerdi.

S.M. Kirov'un alçakça katline karışanların yargılanmasından Parti örgütlerinin çıkaracağı başlıca ders, kendi siyasî körlüklerine ve siyasî vurdumduymazlıklarına son vermenin, uyanıklıklarını ve bütün Parti üyelerinin uyanıklığını artırmalarının zorunlu olduğuydu.

Parti Merkez Komitesinin, S. M. Kirov'un alçakça katli konusunda Parti örgütlerine yolladığı mektup şöyle diyordu :

«a) Biz güçlendikçe düşmanımızın ehlileşeceği ve zararsızlaşacağı gibi yanlış bir düşünceden çıkan oportünist rahatlığa son vermeliyiz. Bu düşünce tam bir safsatadır. Düşmanlarımızın yavaş yavaş sosyalizme yaklaşacağı ve sonunda gerçek sosyalistler haline geleceği yolunda herkese garanti veren Sağ sapmanın yeniden ortaya çıkmasıdır. Bolşevikler kazandıkları başarılarla yetinemezler, nöbette uyumamalıdırlar. Bizim rahatlığa değil, uyanıklığa, gerçek devrimci Bolşevik uyanıklığına ihtiyacımız vardır. Düşmanlarımızın, durumları umutsuzlaştığı ölçüde, Sovyet iktidarıyla mücadelede yenilgiye mahkum olanların son çare olarak başvurdukları 'aşırı tedbirler'e o kadar sıkı sarılacaklarını hatırlayalım. Bunu hatırlayalım ve uyanık olalım.

«b) Parti tarihinin Parti üyelerine öğretilmesini, Partimiz tarihindeki bütün Parti aleyhtarı grupların, bu grup-

ların Parti çizgisiyle mücadele yöntemlerinin, taktiklerinin ve daha da önemlisi, Partimizin bu Parti aleyhtarı gruplarla mücadelede kullandığı ve bu grupların yenilmesini, yok edilmesini sağlayan, taktik ve yöntemlerin incelenmesini gerektiği şekilde başarmalıyız. Parti üyeleri, Partinin sadece Anayasacı Demokratlarla, Sosyalist - Devrimcilerle, Menşeviklerle ve Anarşistlerle değil, aynı zamanda Troçkistlerle, 'Demokratik Merkeziyetçiler'le, 'İşçi Muhalefeti'yle, Zinovievcilerle, Sağ sapmacılarla, Sağcı - Solcu ucubelerle ve benzerleriyle nasıl savaştığını, onları nasıl yendiğini bilmelidirler. Parti üyelerinin devrimci uyanıklığını tam olarak sağlamanın en önemli ve vazgeçilmez bir yolunun, Parti tarihinin bilinmesi ve anlaşılması olduğu, asla unutulmamalıdır.»

Bu dönemin çok önemli olaylardan biri de, 1933'ten itibaren Parti saflarının tesadüfî ve yabancı unsurlardan temizlenmesi, özellikle S. M. Kirov'un alçakça katlinden sonra Parti üye kayıtlarının dikkatle tahkiki ve eski Parti kartlarının yenileriyle değiştirilmesiydi.

Parti üye kayıtlarının tahkikine başlanmadan önce, birçok Parti örgütünde Parti kartları konusunda sorumsuzluk ve ihmalkarlık hüküm sürüyordu. Bazı örgütlerde, **Komünistlerin kaydedilmesinde kargaşa** ortaya çıkmıştı. Bu tahammül edilmez durumdan, düşmanlar kendi kötü emelleri için faydalanıyorlar, ellerindeki Parti kartını casusluk, yıkıcılık, vb. için bir maske olarak kullanıyorlardı. Parti örgütlerindeki birçok yönetici, yeni üye kaydı ve Parti kartlarının verilmesi gibi işlemleri önemsiz mevkilerdeki kişilere, çoğu zaman da güvene lâyık olup olmadıkları denenmiş Parti üyelerine bırakmıştı.

Parti kartlarının kaydı, korunması ve verilmesi hakkında 13 Mayıs 1935'te bütün örgütlere yollanan genelgede, Merkez Komitesi, Parti üye kayıtlarının dikkatle tahkiki ve «kendi evimiz olan Parti'de Bolşevik düzeninin yerleştirilmesi» için bütün örgütlere talimat verdi.

Parti üye kayıtlarının tahkiki, siyasi bakımdan büyük önem taşıyordu. 25 Aralık 1935'de yapılan Parti Merkez Komitesi genel toplantısı, Parti üye kayıtlarının tahkikinden elde edilen

sonuçlar hakkında şu kararı aldı: Bu tahkikat, SBKP (B) saflarını sağlamlaştırmada çok önemli bir örgütsel ve siyasi tedbir olmuştu.

Parti üye kayıtlarının tahkiki ve Parti kartlarının değiştirilmesi tamamlandıktan sonra, Partiye tekrar yeni üye alınmasına başlandı. Bu konuya ilişkin olarak SBKP (B) Merkez Komitesi, yeni üyelerin Partiye toptan alınmamasını, «Sosyalizm mücadelesinin çeşitli cephelerinde sınavdan geçmiş, özellikle işçiler ve ayrıca köylüler ve aktif aydınlar içinden seçilmiş gerçekten ileri ve işçi sınıfının davasına gerçekten bağlı insanların, ülkemizin en seçkin insanlarının» mutlaka tek tek Partiye alınmalarını istedi.

Partiye üye kaydı yeniden başlarken, Merkez Komitesi Parti örgütlerine, düşman unsurların SBKP (B) saflarına sızma çabalarında ısrar edeceklerini akıldan çıkarmamaları talimatını verdi:

> «Bolşevik uyanıklığını en yüksek derecesine çıkarmak, Leninist Partinin bayrağını yüksekte tutmak ve Parti saflarını yabancı, düşman ve tesadüfî unsurların sızmasına karşı korumak, her Parti örgütünün görevidir.» (SBKP (B) Merkez Komitesinin kararı, 29 Eylül 1936, **Pravda,** No. 270, 1936).

Bolşevik Partisi, saflarını temizleyip sağlamlaştırmak, Parti düşmanlarını yok ederek ve Parti çizgisinden sapmalarla yılmadan savaşarak, her zamankinden sıkı bir şekilde Merkez Komitesinin etrafında toplandı. Parti ve Sovyet ülkesi, Merkez Komitesinin önderliğinde, şimdi yeni bir aşamaya, sınıfsız, sosyalist bir toplumun inşasının tamamlanması aşamasına giriyordu.

KISA ÖZET

1930 - 1934 döneminde Bolşevik Partisi, iktidarı kazanma mücadelesinden sonra proletarya devriminin en zor tarihî meselesini, yani milyonlarca küçük mülk sahibi köylüye kolektif çiftçilik yolunu, sosyalizmin yolunu benimsetme meselesini çözdü.

Sömürücü sınıfların en kalabalığı olan kulakların ortadan kalkmasıyla ve köylülerin çoğunluğunun kollektif tarımı benimsemesiyle, kapitalizmin ülkedeki son kökleri de yok edildi; sosyalizm tarımda tam zafer kazandı; kırsal alanlarda Sovyet iktidarı tamamen sağlamlaştırıldı.

Örgütsel nitelikte bazı zorluklar alt edildikten sonra, kollektif çiftlikler iyice yerleşti ve refah yoluna girdi.

Birinci Beş Yıllık Plan şunları sağladı: Ülkemizde. birinci sınıf bir sosyalist ağır sanayi ve makineleşmiş kollektif tarım biçiminde, sosyalist bir iktisadî sistemin sarsılmaz temelleri atıldı; işsizliğe son verildi; insanın insan tarafından sömürülmesi kaldırıldı; ve emekçi halkımızın maddî ve kültürel seviyesinin devamlı gelişmesi için şartlar yaratıldı.

Bu muazzam başarılar, işçi sınıfı, kollektif çiftçiler ve genel olarak ülkemizin çalışan halkı tarafından, Partinin ve Hükümetin cesur, devrimci ve akıllı politikası sayesinde gerçekleştirildi.

SSCB'nin gücünü kundaklamak ve kırmak için uğraşan çevremizdeki kapitalist dünya, SSCB içinde katil, yıkıcı ve casus çeteleri örgütlemek için iki misli enerjiyle çalıştı. Kapitalist kuşatmanın bu düşmanca faaliyetleri, Almanya'da ve Japonya'da faşizmin iktidara gelmesiyle daha da yoğunlaştı. Faşizm, Troçkistlerin ve Zinovievcllerin şahıslarında, casusluk, sabotaj, terör ve saptırma hareketleri yapmaya ve kapitalizmi geri getirmek için SSCB'nin yenilgisi için çalışmaya hazır sadık hizmetkarlar buldu.

Sovyet Hükümeti bu halk düşmanlarına ve vatan hainlerine karşı amansız davrandı ve bu soysuzları demirden bir yumrukla cezalandırdı.

ON İKİNCİ BÖLÜM

SOSYALİST TOPLUMUN İNŞASININ TAMAMLANMASI MÜCADELESİNDE BOLŞEVİK PARTİSİ. YENİ ANAYASANIN KABULÜ.

(1935 - 1937)

1. 1935 - 1937 YILLARINDA ULUSLARARASI DURUM. İKTİSADÎ BUHRANIN GEÇİCİ OLARAK HAFİFLEMESİ. YENİ BİR İKTİSADÎ BUHRANIN BAŞLAMASI. İTALYA'NIN HABEŞİSTAN'I ELE GEÇİRMESİ. İSPANYA'YA ALMAN VE İTALYAN MÜDAHALESİ. MERKEZİ ÇİN'İN JAPONYA TARAFINDAN İSTİLA EDİLMESİ. İKİNCİ EMPERYALİST SAVAŞIN BAŞLAMASI.

Kapitalist ülkelerde 1929 yılının ikinci yarısında patlak veren iktisadî buhran, 1933 yılının sonuna kadar devam etti. Daha sonra üretimdeki düşüş durdu. Buhranı bir durgunluk dönemi ve arkasından belirli bir canlanma, belirli bir yükseliş izledi. Ancak bu yükseliş, yeni ve daha yüksek düzeyde bir sınaî gelişme getirir nitelikte değildi. Dünya kapitalist sanayisi 1929 düzeyine bile ulaşamadı, 1937 ortalarında, 1929 düzeyinin ancak yüzde 95 - 96'sına erişebildi. Ve daha 1937'nin ikinci yarısında, ilk olarak Birleşik Amerika'yı etkileyen yeni bir iktisadî buhran başladı. 1937'nin sonunda ABD'nde işsizlerin sayısı tekrar on milyonu bulmuştu. İngiltere'de de işsizlik hızla artmaktaydı.

Böylelikle kapitalist ülkeler, henüz bir öncekinin yaralarını sarmadan yeni bir iktisadî buhranla karşılaştılar.

Sonuç, emperyalist ülkeler arasındaki çelişmelerin ve aynı zamanda proletarya ile burjuvazi arasındaki çelişmenin daha da keskinleşmesi oldu. Dolayısıyla, saldırgan devletler, içeride karşılaştıkları iktisadî buhranın doğurduğu kayıpları, savunması zayıf başka ülkelerin sırtından karşılamak çabalarını bir kat daha artırdılar. Önde gelen iki saldırgan devlet olan Almanya ve Japonya'ya, bu defa bir üçüncüsü, İtalya da katıldı.

1935'te faşist İtalya Habeşistan'a saldırdı ve onu boyunduruğu altına aldı. İtalya bunu herhangi bir sebep ya da «devletler hukuku»na uygun bir gerekçe göstermeksizin yaptı. Habeşistan'a savaş ilan etmeden, faşist modaya uygun olarak bir haydut gibi saldırdı. Bu saldırı, sadece Habeşistan'a değil, aynı zamanda İngiltere'ye, onun Avrupa'dan Hindistan'a ve genel olarak Asya'ya uzanan deniz yollarına da indirilmiş bir darbeydi. İngiltere, İtalya'nın Habeşistan'a yerleşmesini önlemek için boşuna çaba harcadı. Daha sonra İtalya, serbestçe hareket edebilmek amacıyla Milletler Cemiyeti'nden çekildi ve yoğun bir silahlanmaya girişti.

Böylelikle, Avrupa ile Asya arasındaki en kısa deniz yolları üzerinde yeni bir savaş düğümü atılmış oldu.

Faşist Almanya, Versay Barış Antlaşmasını tek yanlı bir tasarrufla yırttı ve Avrupa haritasının zorla değiştirilmesi için bir plan hazırladı. Alman faşistleri komşu devletleri boyunduruk altına almayı ya da en azından bu devletlerin Almanlarla meskûn bölgelerini ele geçirmeyi amaçladıklarını gizlemediler. Buna uygun olarak, önce Avusturya'yı ele geçirmeyi, sonra Çekoslovakya'ya ve belki de daha sonra - Almanya'ya komşu ve Almanlarla meskun bir bölgeye sahip olan - Polonya'ya saldırmayı planladılar. Ve bundan sonra da... eh bakalım, «göreceğiz».

1936 yazında Almanya ve İtalya, İspanya Cumhuriyetine karşı bir askerî müdahale başlattılar. İspanyol faşistlerini desteklemek bahanesiyle, İspanyol topraklarına, yani Fransa'nın gerisine üstü kapalı biçimde asker çıkarma ve donanmalarını İspanyol sularına - güneyde Balear adalarına ve Cebelitarık çevresine, batıda Atlantik Okyanusuna, kuzeyde de Biskay kör-

fezine - sokma imkanını buldular. 1938 yılı başında, Alman faşistleri Avusturya'yı ele geçirdiler; böylelikle orta Tuna boylarına yerleştiler ve Avrupa'nın güneyinde, Adriyatik denizine doğru yayıldılar.

Alman ve İtalyan faşistleri İspanya'ya müdahalelerini genişlettiler ve aynı zamanda dünyaya İspanyol «kızılları» ile savaştıklarını ve başka bir niyetleri olmadığını ilan ettiler. Ama bu, saf kimseleri kandırmak için hazırlanmış kaba ve sığ bir tertipti. Aslında onlar, İngiltere ve Fransa'nın Asya ve Afrika'daki geniş sömürgeleri ile deniz ulaşımlarını keserek, bu ülkelere darbeler indirmekteydiler.

Avusturya'nın ele geçirilmesine gelince, hiç olmazsa bu olay, Almanya'nın birinci Emperyalist Savaşta kaybettiği toprakları geri almak suretiyle «millî» çıkarlarını koruma çabasının bir parçası, Versay antlaşmasına karşı giriştiği bir mücadele olarak gösterilemezdi. Avusturya ne savaştan önce, ne de savaştan sonra Almanya'nın bir parçası olmamıştı. Avusturya'nın **zorla** ilhakı, emperyalist toprak işgalinin çarpıcı bir örneğiydi. Bu olay, faşist Almanya'nın Avrupa kıtasının batısı üzerinde hakim duruma gelme planları konusunda hiç şüpheye yer bırakmıyordu.

Bu, herşeyden önce Fransa'nın ve İngiltere'nin çıkarlarına indirilmiş bir darbeydi.

Böylelikle, Avrupa'nın güneyinde, Avusturya ve Adriyatik bölgesinde ve Avrupa'nın en batısında, İspanya ve kıyı suları bölgesinde yeni savaş düğümleri atılmış oluyordu.

1937'de Japon faşist militaristleri Peyping'i (Pekin'i) ele geçirdiler, merkezî Çin'e girdiler ve Şanghay'ı işgal ettiler. Bir kaç yıl önce Mançurya'nın Japonya tarafından istila edilmesi gibi, merkezî Çin'in istilası da, alışılmış Japon yöntemiyle, haydutluk usulleriyle, bizzat Japonların tezgahladıkları çeşitli «mahallî olaylar»ın alçakça istismar edilmesiyle ve bütün «uluslararası kurallar»ın, antlaşmaların, sözleşmelerin, vb. çiğnenmesiyle gerçekleştirildi. Tientsin'in ve Şanghay'ın ele geçirilmesi dev Çin pazarının anahtarlarını Japonya'nın eline verdi. Japonya Şanghay'a ve Tientsin'e sahip olduğu sürece, merkezî

Çin'de büyük yatırımları bulunan İngiltere'yi ve ABD'ni, istediği an buradan atabilir.

Elbette ki, Çin halkının ve ordusunun Japon istilacılarına karşı kahramanca mücadelesi, Çin'deki büyük millî canlanış, Çin'in dev insan gücü kaynakları ve geniş toprakları, nihayet Çin Millî Hükümetinin kurtuluş mücadelesini sonuna kadar, istilacılar Çin topraklarından tam olarak sökülüp atılıncaya kadar sürdürme azmi, bütün bunlar, Japon emperyalistleri için Çin'de bir umut olmadığını ve hiç bir zaman da olamayacağını hiç bir şüpheye yer bırakmıyacak şekilde gösterir.

Ancak, bugün için Japonya'nın, Çin ticaretinin anahtarlarını elinde tuttuğu ve Çin'de yürüttüğü savaşın, İngiltere ve ABD'nin çıkarlarına indirilmiş çok ağır bir darbe olduğu bir gerçektir.

Böylece, Pasifik'te, Çin bölgesinde bir savaş düğümü daha atılmıştır.

Bütün bu olgular, gerçekten ikinci bir emperyalist savaşın başlamış olduğunu gösterir. Bu savaş her hangi bir savaş ilanı olmaksızın sinsice başlamıştır. Devletler ve milletler, hemen hiç farkedilmeksizin ikinci bir emperyalist savaşın yörüngesine girmişlerdir. Dünyanın çeşitli yerlerinde savaşı başlatanlar, üç saldırgan devletin, Almanya, İtalya ve Japonya'nın faşist hakim çevreleridir. Bu savaş Cebelitarık'tan Şanghay'a kadar uzanan çok geniş bir alan üzerinde cereyan etmektedir. Savaş daha şimdiden, beşyüz milyondan fazla insanı yörüngesine sokmuştur. Son tahlilde, bu savaş İngiltere, Fransa ve ABD'nin kapitalist çıkarlarına karşı yürütülmektedir, çünkü amacı, saldırgan ülkeler lehine ve demokratik diye adlandırılan ülkeler aleyhine olarak, dünyanın ve nüfuz bölgelerinin yeniden paylaşımıdır.

İkinci emperyalist savaşın bir diğer ayırdedici niteliği, savaşın şu ana kadar saldırgan devletler tarafından yürütülmesi ve yaygınlaştırılması karşısında, savaşın aslında hedef aldığı diğer devletlerin, «demokratik» devletlerin, savaş kendilerini ilgilendirmezmiş gibi davranmaları, savaşa ellerini bulaştırmak istememeleri, geri durmaları, barışseverlikleriyle böbürlenmeleri, faşist saldırganları azarlamaları ve... bir yandan direnmeye

hazırlandıklarını ileriye sürerken, mevzilerini adım adım saldırganlara teslim etmeleridir.

Görüldüğü gibi bu savaş, tek yanlı ve oldukça garip bir savaştır. Ama bu durum, bu savaşın, savunması zayıf Habeşistan, İspanya ve Çin halkları aleyhine yürütülen zalimane bir saldırı savaşı olmasını önlememektedir.

Savaşın bu tek yanlı niteliğini «demokratik» devletlerin askerî ya da iktisadi zaafına bağlamak yanlış olur. «Demokratik» devletler, elbette ki, faşist devletlerden daha güçlüdürler. Gelişen dünya savaşının tek yanlı niteliği, «demokratik» devletlerin faşist devletlere karşı bir birleşik cephesinin bulunmamasından ileri gelmektedir. Elbette, bu demokratik diye adlandırılan devletler, faşist devletlerin «aşırılıkları»nı tasvib etmemekte ve bu devletlerin güçlenmesinden korkmaktadırlar. Ama Avrupa'daki işçi sınıfı hareketinden ve Asya'daki milli kurtuluş hareketinden daha da çok korkmakta ve faşizmi bu «tehlikeli» hareketlere karşı «fevkalade bir panzehir» saymaktadırlar. Bunun için «demokratik» devletlerin hakim çevreleri, özellikle İngiltere'nin hakim Muhafazakar çevreleri, kendini beğenmiş faşist yöneticilere «aşırılığa kaçmamalarını» yalvarma politikasıyla ve aynı zamanda, onların işçi sınıfı hareketine ve ulusal kurtuluş hareketlerine karşı izledikleri gerici baskı politikasını «tam olarak anladıklarını» ve esas olarak desteklediklerini ihsas etme politikasıyla yetiniyorlar. Bu açıdan İngiltere'nin hakim çevreleri, Çarlık yönetimi sırasında Çarlık politikasının «aşırılıklarından» korkmakla birlikte, halktan daha da çok korkan ve bu yüzden Çara yalvarma ve dolayısıyla Çarla birlikte halka karşı düzen kurma politikasına başvuran Rus liberal - monarşist burjuvazisiyle aşağı yukarı aynı politikayı izlemektedirler. Bilindiği gibi, bu ikili politika, Rus liberal - monarşist burjuvazisine pahalıya malolmuştur. Tarihin, İngiltere'nin hakim çevrelerini ve onların Fransa ve ABD'ndeki dostlarını da cezalandıracağı söylenebilir.

Açıktır ki, SSCB. uluslararası durumdaki bu dönüşe gözlerini kapayıp, meşûm olaylara seyirci kalamazdı. Saldırganlar tarafından başlatılan herhangi bir savaş, ne kadar küçük olursa olsun, barışsever ülkelere bir tehdit teşkil eder. «Hissettir-

meden» ulusları ve beş yüz milyondan fazla insanı sarmış olan ikinci emperyalist savaşın, bütün uluslar ve öncelikle SSCB için en ciddî bir tehlike teşkil etmesi kaçınılmazdır. Bu durum, Almanya, İtalya ve Japonya tarafından «Anti - Komünist Blok»un kurulmasıyla açık bir biçimde ortaya konmuştur. Bu yüzden ülkemiz, bir yandan barış politikasını izlerken, bir yandan da sınırlarının savunulmasını güçlendirmeye ve Kızıl Ordunun ve Donanmanın savaş gücünü artırmak üzere çalışmaya girdi. 1934 sonlarına doğru SSCB Milletler Cemiyeti'ne katıldı. Bunu yaparken, Cemiyet'in, bütün zaaflarına rağmen gene de saldırganların teşhir edilebileceği bir yer olabileceğinin ve ne kadar güçsüz olursa olsun, belli bir barış aracı olarak, savaşın patlak vermesini önleyebileceğinin bilincindeydi. Sovyetler Birliği, böyle zamanlarda, Milletler Cemiyeti kadar güçsüz bir uluslararası örgütün bile ihmal edilmemesi gerektiğini düşünüyordu. 1935 Mayısında, Fransa ile SSCB arasında, saldırganların muhtemel bir taarruzuna karşı bir yardımlaşma antlaşması imzalandı. Aynı sıralarda, benzer bir antlaşma da, Sovyetler Birliği ile Çekoslovakya arasında yapıldı. 1936 Martında SSCB, Moğolistan Halk Cumhuriyeti ile bir yardımlaşma antlaşması ve 1937 Ağustosunda Çin Cumhuriyeti ile bir saldırmazlık paktı imzalandı.

2. SSCB'NDE SANAYİNİN VE TARIMIN DAHA DA GELİŞMESİ. İKİNCİ BEŞ YILLIK PLANIN ZAMANINDAN ÖNCE GERÇEKLEŞTİRİLMESİ. TARIMIN YENİDEN İNŞASI VE KOLLEKTİFLEŞTİRMENİN TAMAMLANMASI. KADROLARIN ÖNEMİ. STAHANOV HAREKETİ. YÜKSELEN REFAH DÜZEYİ. YÜKSELEN KÜLTÜR DÜZEYİ. SOVYET DEVRİMİNİN GÜCÜ.

1930 - 1933 iktisadî buhranından henüz üç yıl sonra kapitalist ülkelerde yeni bir iktisadî buhran başlarken, SSCB'nde bütün bu dönem boyunca sanayi sürekli bir gelişme gösterdi. 1937'nin ortalarında, bir bütün olarak dünya kapitalist üretimi 1929 yılı üretim düzeyinin yüzde 95 - 96'sına ancak ulaşabilmiş ve 1937'nin ikinci yarısında yeni bir buhranın sancılarına ya-

kalanmışken, SSCB sanayisi bütün alanlarda gelişmesini sürdürerek 1937 yılının sonunda 1929 yılı üretiminin yüzde 428'ine ya da savaş öncesi üretimin yüzde 700'üne ulaştı.

Bu başarılar, doğrudan doğruya, Partinin ve Hükümetin ısrarla izlediği yeniden inşa politikasının bir sonucuydu.

Bu başarıların sonucu olarak, sanayide, İkinci Beş Yıllık Plan zamanından önce gerçekleştirildi. Plan, 1 Nisan 1937'de, yani dört yıl üç aylık bir süre sonunda gerçekleştirildi.

Bu, sosyalizm için çok önemli bir zaferdi.

Tarım alanındaki gelişme de aşağı yukarı aynı oldu. Ekilen toplam alan 1913'te (savaş öncesinde) 150 milyon hektar iken 1937'de 135 milyon hektara yükseldi. Tahıl üretimi 1913'de 4 milyar 800 milyon **pud**'ken, 1937'de 6 milyar 800 milyon **pud**'a; işlenmemiş pamuk üretimi 44 milyon **pud**'ken 154 milyon **pud**'a; keten elyafı üretimi 19 milyon **pud**'ken 31 milyon **pud**'a; şeker pancarı üretimi 654 milyon **pud**'ken 1 milyar 311 milyon **pud**'a ve yağlı tohum üretimi 129 milyon **pud**'ken 306 milyon **pud**'a yükseldi.

Belirtilmesi gerekir ki, 1937 yılında (devlet çiftlikleri hariç) yalnız kollektif çiftlikler, pazara 1 milyar 700 milyon **pud**'u aşkın tahıl fazlası arzettiler. Bu toplam, 1913 yılında büyük toprak sahiplerinin, kulakların ve köylülerin pazara arzettikleri toplamdan en az 400 milyon pud daha fazlaydı.

Sadece bir tek tarım dalı, hayvancılık, savaş öncesi üretim düzeyinin gerisinde kaldı ve daha yavaş bir gelişme gösterdi.

Tarımda kollektifleştirmenin tamamlanmış olduğu söylenebilir. 1937'ye kadar kollektif çiftliklere katılan köylü ailelerinin sayısı 18 milyon 500 bine ya da toplam köylü aileleri sayısının yüzde 93'üne ulaştı. Kollektif çiftliklerin tahıl üretimi yapılan toprakları, köylülerin tahıl üretimi yaptıkları topraklar toplamının yüzde 99'una yükseldi.

Tarımın yeniden inşasının ve tarım alanında geniş ölçüde traktör ve makina kullanılmasının meyveleri şimdi alınıyordu.

Sanayinin ve tarımın yeniden inşasının tamamlanmasının bir sonucu olarak, millî ekonomi şimdi bol miktarda birinci sınıf tekniğe kavuşmuştu. Sanayi, tarım, ulaştırma şebekesi ve ordu, büyük miktarlarda modern tekniğin ürünlerine, makinalara

ve takım tezgahlarına, traktörlere ve tarım makinalarına, lokomotiflere ve buharlı gemilere, tanklara ve toplara, uçaklara ve savaş gemilerine kavuşmuştu. Bütün bu teknik malzemeyi kullanmak ve bunlardan mümkün olan en büyük yararı sağlamak için, yüzbinlerce eğitilmiş elemana ihtiyaç vardı. Bunlar olmaksızın, teknik alanda ustalaşmış yeterli sayıda insan olmaksızın, teknik malzemenin ölü ve işe yaramaz bir demir yığını haline gelmesi tehlikesi vardı. Bu, ciddî bir tehlikeydi. Çünkü teknikten yararlanabilecek, tekniği tam olarak kullanabilecek kadroların sayısındaki artış, tekniğin ilerlemesine **ayak uyduramıyordu** ve hatta **çok gerisinde kalıyordu.** Sanayi idarecilerimizin önemli bir kısmının bu tehlikeyi görememeleri ve tekniğin «işi kendi kendine» göreceğine inanmaları, meseleyi daha da karmaşık bir hale getiriyordu. Daha önce tekniğin önemini azımsayan ve küçümseyen aynı kimseler, şimdi ona aşırı önem vermeye ve onu bir fetiş olarak görmeye başladılar. Bunlar, tekniği kullanmasını bilen insanlar olmadan, tekniğin ölü bir şey olduğunu göremiyorlardı. Tekniği yüksek ölçüde üreten kılmak için, tekniği kullanmasını bilen insanlara ihtiyaç olduğunu göremiyorlardı.

Böylece, tekniği kullanmasını bilen kadrolar meselesi, en önemli mesele haline geldi.

Tekniğe aşırı bir ilgi duyan ve dolayısıyla eğitilmiş insanların, kadroların önemini azımsayan idarecilerin dikkatlerinin, tekniğin öğrenilmesine ve teknikte ustalaşmaya, teknikten en mükemmel bir şekilde yararlanmasını bilen çok sayıda kadroların yetiştirilmesi için mümkün olan herşeyin yapılması zorunluğuna yöneltilmesi gerekiyordu.

Daha önceleri, yeniden inşa döneminin başlarında, ülkemiz teknik imkanların kıtlığının sıkıntısı içindeyken, Parti, «yeniden **inşa döneminde teknik herşeyi belirler»** şlarını ortaya atmıştı; şimdi, teknik imkanların bol olduğu, yeniden inşanın esas olarak tamamlandığı ve ülkenin büyük bir kadro sıkıntısı çektiği sırada, Partinin yeni bir şiar, dikkatleri teknikten çok insanlara, **tekniği tam olarak kullanabilecek** kadrolara çekecek bir şiar ortaya atması zorunlu hale geldi.

Stalin yoldaşın 1935 Mayısında Kızıl Ordu Akademileri me-

zunlarına hitaben yaptığı konuşma, bu bakımdan büyük önem taşıyordu :

«Daha önceleri 'herşeyi tekniğin belirlediğini' söylüyorduk,» diyordu Stalin yoldaş. «Bu şiar, teknik imkan kıtlığına son vermemize ve halkımızın birinci sınıf teknik imkanlarla donanması için bütün faaliyet alanlarında geniş bir teknik temel yaratmamıza yardımcı oldu. Bu çok iyi bir şeydir. Ama yeterli değildir, hiç yeterli değildir. Tekniği harekete geçirmek ve ondan tam olarak yararlanmak için, tekniği kullanmasını bilen kimselere, bu teknikten sanatın bütün kurallarına uygun olarak yararlanmasını bilen kadrolara ihtiyacımız vardır. Tekniği kullanmasını bilen insanlar yoksa, teknik ölüdür. Tekniği kullanmasını bilen insanların emrinde, teknik, mucizeler yaratabilir ve yaratmalıdır. Birinci sınıf fabrikalarımızda ve atelyelerimizde, devlet çiftliklerimizde ve kollektif çiftliklerimizde ve Kızıl Ordumuzda bu tekniğe hakim yeterince kadromuz olsaydı, ülkemiz bugünkünden üç kat, dört kat daha iyi sonuçlar elde ederdi. Şimdi, insanlara, kadrolara, tekniği kullanmasını bilen işçilere ağırlık verilmesi, bu nedenle zorunludur. Geride kalmış bir dönemin, teknik imkan yokluğunun sıkıntısını çektiğimiz bir dönemin yansıması olan 'herşeyi teknik belirler' şiarının yerine, şimdi yeni bir şiarın, **'herşeyi kadrolar belirler'** şiarının konulması, bunun için zorunludur. Şimdi, asıl mesele budur...

«Dünyanın sahip olduğu bütün zenginlikler içinde en değerli ve en belirleyici olanın insanlar, kadrolar olduğunu anlamanın zamanı gelmiştir. Anlaşılmalıdır ki, bugürkü şartlarda **'herşeyi kadrolar belirler'.** Eğer sanayide, tarımda ulaştırmada ve orduda iyi nitelikte ve çok sayıda kadrolara sahip olursak, ülkemiz yenilmez olacaktır. Eğer böyle kadrolara sahip değilsek, ayakta duramayız.»

Artık önde gelen görev, emek ürenkenliğinde sürekli bir artış sağlamak amacıyla teknik kadroların eğitimini hızlandırmak ve yeni tekniğin kullanılmasında hızla ustalaşmak oluyordu.

Bu kadroların çoğalmasının, halkımızın yeni tekniklerin kullanılmasında ustalaşmasının ve emek üretkenliğindeki sürek-

li artışın en parlak örneği, Stahanov hareketi idi. Bu hareket, Doneç havzasında kömür sanayiinde başladı, gelişti ve sanayinin diğer dallarına, demiryollarına ve daha sonra da tarım alanına yayıldı. Bu harekete, Doneç havzasında Merkezî İrmino Ocağında çalışan kömür işçisi Aleksey Stahanov'un adına izafeten, Stahanov hareketi denildi. Stahanov, kömür çıkarımında bütün önceki rekorları kırmış olan Nikita İzotov'u işlemişti. 31 Ağustos 1935'te Stahanov, bir tek vardiyada 102 ton kömür çıkararak standart üretimin ondört katını elde etti. Bu, emek üretkenliğinde yeni bir ilerleyiş sağlamak için, üretim standartlarını yükseltmek yolunda işçilerin ve kollektif çiftçilerin bir kitle hareketine girişmelerine yol açtı. Otomobil sanayisinde Busigin, ayakkabı sanayisinde Smetanin, demiryollarında Krivonos, orman sanayisinde Musinski, dokuma sanayisinde Yevdokya Vinogradova ve Maria Vinogradova, tarımda Maria Demçenko, Maria Gnatenko P. Angeline, Polagutin, Kolesov, Börin ve Kovardak, Stahanov hareketinin ilk öncüleriydi.

Bu kişileri, daha önceki öncülerin emek üretkenliğini aşarı bütün bir öncüler ordusu izledi.

1935 Kasımında Kremlin'de yapılan Sovyetler Birliği Birinci Stahanovcular Konferansı ve Stalin yoldaş'ın burada yaptığı konuşma, Stahanov hareketine büyük bir hız kazandırdı.

Stalin yoldaş bu konuşmasında şöyle diyordu :

> «Stahanov hareketi, sosyalist yarışmada yeni bir dalganın, sosyalist yarışmanın yeni ve daha yüksek bir aşamasının ifadesidir... Geçmişte, üç yıl kadar önce, sosyalist yarışmanın ilk döneminde, sosyalist yarışma ile modern teknik arasında zorunlu bir bağlantı yoktu. Gerçekte, o zamanlar, hemen hiç modern tekniğimiz yoktu. Öte yandan, sosyalist yarışmanın bugünkü aşaması, Stahanov haraketi, zorunlu olarak modern teknikle bağlantılıdır. Yeni ve daha yüksek bir teknik olmadan, Stahanov hareketi düşünülemezdi. Stahanov, Busigin, Smetanin, Krivonos, Vinogradova yoldaşlar ve daha bir çokları gibi, işlerinin gerektirdiği teknikte tamamen ustalaşmış, bu tekniğe tamamen hakim olmuş ve onu ilerletmiş olan yeni insanlarla, kadın ve erkek emekçilerle karşı karşıyayız.

Üç yıl kadar önce, böyle insanlarımız hiç yoktu ya da yok denecek kadar azdı... Stahanov hareketinin önemi, eski teknik standardları yetersiz oldukları için yıkan, birçok durumda önde gelen kapitalist ülkelerin emek üretkenliğini aşan ve böylelikle, ülkemizde sosyalizmin daha da sağlamlaşmasının pratik temelini, ülkemizi bütün ülkeler içinde en müreffeh olanı haline getirme imkânını yaratan bir hareket olmasında yatar.»

Stalin yoldaş, Stahanovcuların çalışma metodlarını anlatarak ve Stahanov hareketinin ülkenin geleceği bakımından büyük önemini belirterek, sözlerine şöyle devam etti:

«Stahanovcu yoldaşlarımıza yakından bir bakın. Stahanovcular ne çeşit insanlardır? Onlar çoğunlukla genç ya da orta yaşlı, kültürlü ve teknik bilgiye sahip, çalışmada dikkat ve özen örnekleri veren, çalışmada zaman unsurunun değerini bilen ve sadece dakikaları değil, saniyeleri de saymasını öğrenmiş olan erkek ve kadın emekçilerdir. Çoğu teknik alanda asgarî eğitim görmüştür ve teknik eğitimlerini devam ettirmektedir. Bunlar, bazı mühendislerde, teknisyenlerde ve idarecilerde görülen tutuculuk ve ataletten kurtulmuşlardır; eskimiş teknik standartları yıkıp yeni ve daha yüksek standartlar yaratarak cesaretle ilerliyorlar; sanayimizin yöneticileri tarafından hazırlanan projelerde ve iktisadî planlarda verimli değişiklikler yapıyorlar; mühendislerin ve teknisyenlerin söylediklerini sık sık tamamlıyor ya da düzeltiyorlar, onlara öğretiyor ve onları ileriye itiyorlar, çünkü bunlar, yaptıkları işin tekniğinde tam olarak ustalık kazanmış ve teknikten azamî faydayı sağlayabilen insanlardır. Bugün Stahanovcular sayıca azdır, ama yarın sayılarının bunun on katına çıkacağından kimse şüphe edebilir mi? Stahanovcuların sanayimize yenilik getirenler olduğu, Stahanov hareketinin sanayimizin geleceğini temsil ettiği, bu hareketin işçi sınıfının kültür ve teknik düzeyinin yükselişinin tohumunu taşıdığı, bu hareketin bize sosyalizmden komünizme geçiş ve kafa ve kol emeği arasındaki ayırımın ortadan kaldırılması için zorunlu olan yüksek emek

üretkenliğini sağlayacak tek yolu açtığı aşikâr değil midir?»

Stahanov hareketinin yaygınlaşması ve İkinci Beş Yıllık Planın zamanından önce tamamlanması, çalışan halkın refah ve kültür düzeyinde yeni bir yükselişin şartlarını yarattı.

İkinci Beş Yıllık Plan döneminde, işçilerin ve devlet memurlarının gerçek ücretleri iki mislinden fazla arttı. Ödenen ücretler toplamı, 1933'te 34 milyar rubleden, 1937'de 81 milyar rubleye çıktı. Aynı dönemde, devlet sosyal sigorta fonu, 4,6 milyar rubleden, 5,6 milyar rubleye yükseldi. Yalnız 1937'de, işçilerin ve ücretlilerin devlet sigortasına, yaşama şartlarının düzeltilmesine ve kültürel ihtiyaçların karşılanmasına, sanatoryumlara, sağlık evlerine, dinlenme evlerine ve sağlık hizmetlerine yaklaşık olarak 10 milyar ruble harcandı.

Kırlık alanlarda, kollektif çiftlik sistemi artık kesin olarak sağlamlaştırılmıştı. Kollektif Çiftlik Örnek İşçileri İkinci Kongresi'nin 1935 Şubatında kabul ettiği **Tarımsal Arteller Yönetmeliği**'nin ve kollektif çiftliklere işledikleri topraklarını süresiz **zilyedliği**'nin verilmesinin, bu gelişmeye büyük katkısı oldu. Kollektif çiftlik sisteminin sağlamlaştırılması, kırlık nüfus içinde yoksulluğa ve güvensizliğe son verdi. Önceleri, üç yıl kadar önce, kollektif çiftçiler işgünü birimi başına bir veya iki kilogram tahıl alırken, şimdi tahıl yetiştiren bölgelerde kollektif çiftliklerin çoğunluğu, diğer bazı ürünlerin ve para gelirinin yanı sıra, 5 ilâ 12 kilogram ve bir çoğu da işgünü birimi başına 20 kilogram alıyorlardı. Şimdi, tahıl yetiştiren bölgelerde, yıllık gelir olarak 500 ilâ 1500 **pud** tahıl; pamuk, şeker pancarı, keten, büyük baş hayvan, üzüm, turunçgiller ve meyve ve sebze yetiştiren bölgelerde ise yıllık gelir olarak onbinlerce ruble elde eden milyonlarca kollektif çiftçi ailesi vardı. Kollektif çiftlikler refaha kavuşmuşlardı. Küçük yıllık mahsuller için yapılmış eski depolama yerleri artık ev halkının ihtiyaçlarının onda birini bile karşılamaz olduğundan, bir kollektif çiftçi ailesinin en önemli meselesi, şimdi yeni silolar ve depolar inşa etmek olmuştu.

Halkın refah düzeyinin yükselmesi karşısında hükümet, çocuk düşürmeyi yasaklayan bir kanun kabul etti ve aynı za-

manda, bebek bakımevlerinin, çocuk yuvalarının, süt merkezlerinin ve ana okullarının inşası için geniş bir program kabul etti. 1935'te bu tedbirler için 875 milyon ayrılmışken, 1936'da bu miktar 2 milyar 174 milyon ruble oldu. Kalabalık ailelere önemli miktarda karşılıksız yardım verilmesini sağlayan bir kanun çıkarıldı. Yalnız 1937'de bu kanunla 1 milyar rublenin üzerinde karşılıksız yardım yapıldı.

Genel zorunlu öğrenimin kabul edilmesi ve yeni okulların inşası, halkın hızlı bir kültürel ilerleme kaydetmesine yol açtı. Bütün ülkede çok sayıda okul yapıldı. İlk ve orta okullardaki öğrencilerin sayısı 1914'de 8 milyondan 1936 - 1937 öğrenim yılında 28 milyona yükseldi. Üniversite öğrencilerinin sayısı aynı dönemde 112 000'den, 542 000'e yükseldi.

Bu gerçek bir kültür devrimiydi.

Kitlelerin refah ve kültür düzeyinin yükselmesi, Sovyet devrimimizin kuvvetinin ve yenilmezliğinin bir yansımasıydı. Geçmişteki devrimler yenilgiye uğradılar, çünkü halka özgürlük verirken, halkın maddî ve kültürel durumunda ciddî bir düzelme sağlayamadılar. Bu devrimlerin başlıca zaafı buradaydı. Bizim devrimimiz, bütün öteki devrimlerden, halkı yalnız çarlıktan ve kapitalizmden kurtarmakla kalmayıp, onun refah ve kültür düzeyinde de köklü bir ilerleme sağlamış olmasıyla ayrılır. Devrimimizin gücü ve yenilmezliği burada yatar.

> Sovyetler Birliği Birinci Stahanovcular Konferansında Stalin yoldaş şöyle dedi : «Proleter devrimimiz, halka sadece siyasî kazançlar değil, aynı zamanda maddî kazançlar da sağlayabilmiş olan dünyadaki tek devrimdir. Bütün işçi devrimleri içinde, iktidarı ele geçirmeyi başaran yalnız bir tane tanıyoruz. Bu, Paris Komünüdür. Ama bu iktidar uzun sürmedi. Evet, bu devrim kapitalizmin zincirlerini kırmaya girişti, ama bu zincirleri kıracak zamanı bulamadı; devrimin maddî kazançlarını halka gösterecek zamanı hiç bulamadı. Bizim devrimimiz, kapitalizmin zincirlerini kırmakla ve halka özgürlük getirmekle kalmayıp, aynı zamanda halk için müreffeh bir hayatın maddî şartlarını da yaratan tek devrimdir. Devrimimizin gücü ve yenilmezliği işte burada yatar.»

3. SOVYETLERİN SEKİZİNCİ KONGRESİ. YENİ SSCB ANAYASASININ KABULÜ.

1935 Şubatında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Sovyetlerinin Yedinci Kongresi, 1924'de kabul edilmiş olan SSCB Anayasasını değiştirme kararını aldı. 1924'de kabul edilmiş olan ilk Sovyet Anayasasından bu yana SSCB'nin hayatında meydana gelen büyük değişmeler, bir Anayasa değişikliğini zorunlu kılıyordu. Bu dönemde ülkede sınıf güçleri arasındaki ilişki tamamen değişmişti! yeni bir sosyalist sanayi yaratılmış, kulaklar ezilmiş, kollektif çiftlik sistemi zafer kazanmış ve Sovyet toplumunun temeli olarak, millî ekonominin her alanında üretim araçları üzerinde sosyalist mülkiyet kurulmuştu. Sosyalizmin zaferi, seçim sisteminin daha da demokratlaştırılması ve genel, eşit ve gizli oya dayanan doğrudan seçim sisteminin kabul edilmesini mümkün kıldı.

Yeni SSCB Anayasası, Stalin yoldaşın başkanlığında, bu amaçla kurulmuş bir Anayasa Komisyonu tarafından kaleme alındı. Tasarı beş buçuk ay süreyle bütün ülkede tartışıldı. Bundan sonra da Sovyetlerin Olağanüstü Sekizinci Kongresine sunuldu.

Yeni SSCB Anayasa tasarısını onaylamak ya da reddetmek üzere özel olarak toplantıya çağırılmış olan Sovyetlerin Sekizinci Kongresi, 1936 Kasımında toplandı.

Kongreye yeni Anayasa tasarısı üzerinde bir rapor sunan Stalin yoldaş, SSCB'de 1924 Anayasasından bu yana meydana gelen başlıca değişmeleri saydı.

1924 Anayasası NEP'in ilk döneminde hazırlanmıştı.. O sıralarda Sovyet Hükümeti henüz sosyalizmin yanı sıra kapitalizmin de gelişmesine izin vermekteydi. Sovyet Hükümeti, iki sistem, kapitalist sistemle sosyalist sistem arasındaki yarışma süresince, sosyalizmin iktisadî alanda kapitalizm üzerindeki zaferini örgütlemeyi ve sağlamayı planlıyordu. «Hangisi kazanacak?» sorusu henüz çözümlenmiş değildi. Eski ve yetersiz teknik donatımı ile sanayi, savaş öncesi üretim düzeyine bile ulaşamamıştı. Tarımın durumu daha da kötüydü. Uçsuz bucaksız uzanan küçük köylü çiftlikleri okyanusunda, devlet çift-

ilkleri ve kollektif çiftlikler küçük adalar gibiydiler. O zamanlar mesele, kulakların tasfiyesi değil, yalnızca kısıtlanmasıydı. Sosyalist sektör, ticaretin ancak yüzde ellisini kapsıyordu.

SSCB'nin 1936'daki görünümü ise tamamen değişikti. Ülkenin iktisadî hayatı tam bir değişme geçirmişti. Kapitalist unsurlar bütünüyle tasfiyeye uğramış ve sosyalist sistem iktisadî hayatın bütün alanlarında zafer kazanmıştı. Şimdi, üretimi savaş öncesi düzeyinin yedi katına çıkarmış ve özel sanayiyi tamamıyla silip atmış olan güçlü bir sosyalist sanayi vardı. Modern makinalarla donatılmış ve dünyada en büyük çapta tarım üretiminin yapıldığı kollektif çiftlikler ve devlet çiftlikleri biçimindeki makinalaşmış sosyalist çiftlik, tarımda zafer kazanmıştı. 1936 yılına gelindiğinde, bir sınıf olarak kulaklar tamamen tasfiye edilmişti ve küçük köylüler artık ülkenin iktisadî hayatında önemli bir rol oynamıyordu. Ticaret tamamen devletin ve kooperatiflerin elinde toplanmıştı. İnsanın insan tarafından sömürülmesine ebediyen son verilmişti. Üretim araçları üzerinde sosyalist kamu mülkiyeti, yeni sosyalist sistemin sarsılmaz temeli olarak iktisadî hayatın bütün dallarında sağlam bir şekilde yerleştirilmişti. Yeni sosyalist toplumda iktisadî buhranlar, yoksulluk, işsizlik ve kıtlık ebediyen ortadan kalkmıştı. Sovyet toplumunun bütün üyeleri için müreffeh ve kültürlü bir hayatın şartları yaratılmıştı.

Stalin yoldaş, raporunda, bu duruma uygun olarak, Sovyetler Birliği nüfusunun sınıf bileşiminin değişmiş olduğunu belirtti. Toprak ağaları sınıfı ve eski büyük emperyalist burjuvazi, daha İç Savaş döneminde tasfiye edilmişti. Sosyalizmin inşası dönemi süresince bütün sömürücü unsurlar, kapitalistler, tüccarlar, kulaklar ve vurguncular ortadan kaldırılmıştı. Sadece, tasfiye edilen sömürücü sınıfların önemsiz kalıntıları vardı ve bunların tam olarak ortadan kaldırılması da çok yakın bir gelecekte gerçekleşecekti.

SSCB'nin emekçi halkı, işçiler, köylüler ve aydınlar, Sosyalizmin inşası döneminde derin bir değişme geçirmişlerdi.

İşçi sınıfı, artık kapitalizmde olduğu gibi üretim araçlarından yoksun ve sömürülen bir sınıf değildi. İşçi sınıfı kapitalizme son vermiş, üretim araçlarını kapitalistlerin elinden almış

ve bunları kamu mülkü haline getirmişti. İşçi sınıfı, artık eski dar anlamıyla proletarya olmaktan çıkmıştı. Devlet iktidarına sahip olan SSCB proletaryası tamamen yeni bir sınıf haline gelmişti. Sömürüden kurtulmuş, kapitalist iktisadî sistemi yıkmış ve üretim araçları üzerinde sosyalist mülkiyeti kurmuş olan bir işçi sınıfı haline gelmişti. Bu yüzden, insanlık tarihinin daha önce benzerini görmediği **bir işçi sınıfıydı.**

SSCB köylüsünün durumundaki değişme daha az değildi. Geçmiş günlerde, ilkel teknik malzeme kullanan ve kendi küçük toprakları üzerinde tecrit edilmiş ve dağınık bir şekilde çalışan yirmi milyon küçük ve orta köylü ailesi vardı. Bunlar, toprak ağaları, kulaklar, tüccarlar, vurguncular, tefeciler, vb. tarafından sömürülüyorlardı. Şimdi SSCB'de tamamen yeni bir köylülük ortaya çıkmıştı. Artık köylüleri sömüren toprak ağaları, kulaklar, tüccarlar ve tefeciler kalmamıştı. Köylü ailelerinin **büyük çoğunluğu, özel mülkiyet esasına değil,** kollektif çalışmadan doğan üretim araçları üzerinde kollektif mülkiyet esasına dayanan **kollektif çiftliklere** katılmıştı. Bu, yeni tip bir köylülük, her türlü sömürüden kurtulmuş bir köylülüktü. Bu, insanlık tarihinin daha önce benzerini görmediği bir köylülüktü.

SSCB'de aydınlar da bir değişmeye uğramıştı. Genel olarak tamamen yeni bir aydınlar zümresi haline gelmişti. Aydınların çoğunluğu, işçi ve köylülerin saflarından geliyordu. Bunlar, eski aydınlar zümresi gibi kapitalizme değil, sosyalizme hizmet ediyorlardı. Aydınlar, sosyalist toplumun eşit bir üyesi haline gelmişlerdi. Aydınlar, işçilerle ve köylülerle birlikte yeni, sosyalist bir toplum kuruyorlardı. Bu, halkın hizmetinde olan ve her türlü sömürüden kurtulmuş olan yeni tip bir aydınlar zümresiydi. Bu, insanlık tarihinin daha önce benzerini görmediği bir aydınlar zümresiydi.

Böylelikle, SSCB'nin emekçi halkını birbirinden ayıran eski sınıf farkları silinmekteydi, eski sınıf ayrımları ortadan kalkıyordu. İşçiler, köylüler ve aydınlar arasındaki iktisadî ve siyasî çelişmeler **gitgide azalıyor ve ortadan** siliniyordu. Toplumun manevî ve siyasî birliğinin temeli yaratılmıştı.

SSCB'nin hayatındaki bu derin değişmeler, SSCB'de sosyalizmin bu kesin zaferleri, yeni Anayasa'da yansıdı.

Yeni Anayasaya göre Sovyet toplumu, iki dost sınıftan, işçilerden ve köylülerden meydana gelmiştir; bu ikisi arasındaki sınıf ayırımı devam etmektedir. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği, işçilerin ve köylülerin sosyalist devletidir.

SSCB'nin siyasî temelini, toprak ağalarının ve kapitalistlerin iktidarının devrilmesi ve proletarya diktatörlüğünün kurulmasının bir sonucu olarak gelişmiş ve güçlenmiş olan Emekçi Halkın Delegeleri Sovyetleri meydana getirir.

SSCB'de bütün iktidar, Emekçi Halkın Delegeleri Sovyetleri tarafından temsil edilen şehir ve köy emekçi halkına aittir.

SSCB'de en yüksek devlet iktidarı organı, SSCB Yüce Sovyeti'dir.

Eşit haklara sahip iki Meclisten, Birlik Sovyeti ile Milliyetler Sovyetinden meydana gelen SSCB Yüce Sovyeti, SSCB vatandaşları tarafından dört yıl için genel, eşit, doğrudan ve gizli oya dayanan seçimle seçilir.

Bütün Emekçi Halkın Delegeleri Sovyetleri için yapılan seçimler gibi, SSCB Yüce Sovyeti için yapılan seçim de **geneldir.** Bu, ırk ya da milliyet, din, öğrenim düzeyi, doğum yeri, toplumsal köken, mülkiyet durumu ya da geçmişteki eylemler dikkata alınmaksızın, akıl hastaları ve mahkemece kamu haklarından yoksun bırakılma cezasına çarptırılmış kimseler dışında, onsekiz yaşını doldurmuş bütün SSCB yurttaşlarının, delegelerin seçiminde oy kullanmaya ve seçimlerde aday olmaya hakları olduğu anlamına gelir.

Delege seçimleri **eşittir.** Bu, her yurttaşın tek bir oyu olması ve bütün yurttaşların seçimlere eşit haklarla katılması demektir.

Delegelerin seçimi **doğrudandır.** Bu, şehir ve köy Emekçi Halk Delegeleri Sovyetlerinden SSCB Yüce Sovyetine kadar bütün Emekçi Halk Delegeleri Sovyetlerinin yurttaşlar tarafından tek dereceli oyla seçilmesi demektir.

SSCB Yüce Sovyeti, iki Meclisin birleşik toplantısında Yüce Sovyet Prezidyumunu (Başkanlık Divanını) ve SSCB Halk Komiserleri Konseyini seçer

SSCB'nin dayandığı iktisadî temel, sosyalist ekonomi sistemi ve üretim araçları üzerinde sosyalist mülkiyettir. SSCB'de sosyalizmin «Herkesten yeteneğine göre, herkese çalışmasına göre» ilkesi gerçekleştirilmiştir.

Bütün Sovyet vatandaşlarına çalışma hakkı, dinlenme ve tatil hakkı, eğitim görme hakkı, yaşlılık, hastalık ve sakatlık durumunda bakım hakkı sağlanmıştır.

Kadınlar hayatın bütün alanlarında erkeklerle eşit haklara sahiptirler.

Milliyeti ya da ırkı ne olursa olsun Sovyet yurttaşlarının eşitliği, değiştirilmesi mümkün olmayan bir kanundur. Bütün vatandaşlara vicdan özgürlüğü ve dine karşı propaganda özgürlüğü tanınmıştır. Sosyalist toplumu güçlendirmek için, Anayasa, fikir, basın, toplantı ve gösteri özgürlüklerini, dernek kurma, kişi dokunulmazlığı, konut dokunulmazlığı ve haberleşmenin gizliliği, emekçi halkın çıkarlarını savundukları için veya bilimsel faaliyetlerinden ötürü veya ulusal kurtuluş mücadelelerinden dolayı baskıya uğrayan yabancı devlet yurttaşlarının SSCB'ye sığınma haklarını garanti altına alır.

Yeni Anayasa bütün Sovyet vatandaşlarına ciddi ödevler de yükler: Kanunlara uyma, çalışma disiplinini koruma, kamu görevlerini dürüstlükle yerine getirme, sosyalist toplumun kurallarına saygı gösterme, sosyalist kamu mülkiyetini koruma ve güçlendirme ve sosyalist anavatanı savunma ödevleri.

> «Anavatanı savunmak bütün SSCB vatandaşlarının kutsal görevidir.»

Vatandaşların çeşitli dernekler kurma hakkına ilişkin olarak, Anayasa şunları belirtmektedir:

> «İşçi sınıfının ve emekçi halkın diğer kesimlerinin saflarındaki en aktif ve en yüksek siyasî bilince sahip yurttaşlar, sosyalist sistemi güçlendirme ve geliştirme mücadelesinde emekçi halkın öncüsü olan ve emekçi halkın bütün örgütlerinin, hem kamu ve hem de devlet örgütlerinin yönetici çekirdeğini temsil eden Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevik)'de toplanırlar.»

Sovyetlerin Sekizinci Kongresi yeni SSCB Anayasa tasarısını oybirliği ile onayladı ve kabul etti.

Böylelikle Sovyet ülkesi yeni bir Anayasa, sosyalizmin ve işçilerle köylülerin demokrasisinin zaferini somutlaştıran bir Anayasa kazanmış oldu.

Anayasa bu yolla, SSCB'nin yeni bir gelişme aşamasına. sosyalist toplumun inşasının tamamlanması ve toplum hayatının yol gösterici ilkesinin «Herkesten yeteneğine, herkese ihtiyacına göre» şeklindeki komünist ilke olacağı komünist topluma tedrici geçiş aşamasına girmiş olduğunu belirtiyor ve yeni bir çağ açan bu olguya yasal bir nitelik kazandırıyordu.

4. BUHARİN - TROÇKİ CASUSLAR, YIKICILAR VE VATAN HAİNLERİ ŞEBEKESİNİN KALINTILARININ TASFİYESİ. SSCB YÜCE SOVYET SEÇİMİ İÇİN HAZIRLIKLAR. PARTİNİN İZLEYECEĞİ YOL OLARAK, GENİŞ PARTİ - İÇİ DEMOKRASİ. SSCB YÜCE SOVYETİNİN SEÇİLMESİ.

1937 yılında, Buharin - Troçki çetesinin işlediği canice suçlarla ilgili yeni gerçekler gün ışığına çıktı. Piatakov, Rasek ve diğerlerinin mahkemesi; Tuhaçevski, Yakir ve diğerlerinin mahkemesi ve nihayet Buharin, Rikov, Krestinski, Rozengoltz ve diğerlerinin mahkemesi, Buharincilerin ve Troçkistlerin, uzun süreden beri bir «Sağcılar ve Troçkistler Bloku» şeklinde çalışan bir halk düşmanları çetesi halinde birleşmiş olduklarını gösterdi.

Duruşmalar, bu insan süprüntülerinin, Troçki, Zinoviev ve Kamenev gibi halk düşmanlarıyla birlikte, Ekim Sosyalist Devriminin ilk günlerinden beri Lenin'e, Partiye ve Sovyet Devletine karşı gizli faaliyetler yürüttüklerini ortaya koydu. 1918 başlarında Brest - Litovsk Barışını baltalamaya yönelen sinsi çabalar, Lenin'e karşı girişilen komplo ve 1918 ilkbaharında Lenin, Stalin ve Sverdlov'un tutuklanmaları ve öldürülmeleri için «Sol» Sosyalist - Devrimcilerle yapılan gizli ittifak, 1918 yazında Lenin'i yaralayan hain kurşun, 1918 yazında «Sol» Sosyalist - Devrimcilerin isyanı, 1921'de Lenin'in önderliğini kundaklamak ve yıkmak amacıyla Parti içindeki ayrılıkların kasıtlı olarak derinleştirilmesi, Lenin'in hastalığı sırasında ve ölümünden sonra Parti önderliğini devirme girişimleri, devlet

sırlarının düşmanlara verilmesi ve yabancı casusluk örgütlerine bilgi sağlanması, Kirov'un alçakça öldürülmesi, yıkıcılık ve saptırma faaliyetleri ve sabotajlar, Menzinski, Kuybişev ve Gorki'nin hainice öldürülmeleri - yirmi yıllık bir dönem içersinde yapılan bütün bunların ve benzer hainliklerin, burjuva devletlerinin casusluk örgütlerinin emirleriyle, Troçki, Zinoviev, Kamenev, Buharin, Rikov ve uşaklarının katılması ya da doğrudan yönetimi ile işlendiği meydana çıktı.

Duruşmalar, Troçki - Buharin canilerinin, efendilerinin, yani yabancı devletlerin casusluk örgütlerinin arzularına uygun olarak, Partiyi ve Sovyet devletini yıkmaya, ülkenin savunma gücünü kundaklamaya, yabancı askerî müdahaleye yardımcı olmaya, Kızıl Ordu'nun yenilgisini hazırlamaya, SSCB'nin parçalanmasını sağlamaya, Sovyet Kıyı Bölgesini Japonya'ya, Sovyet Beyaz Rusya'sını Polonya'ya, Sovyet Ukraynası'nı Almanya'ya vermeye, işçilerin ve kollektif çiftliklerin kazançlarını yıkmaya ve SSCB'de kapitalist köleliği geri getirmeye çalıştıklarını gün ışığına çıkardı.

Aslında bir sinek kadar bile güçlü olmayan bu Beyaz Muhafız cüceler, gallba ülkenin efendileri oldukları ve gerçekten Ukrayna'yı, Beyaz Rusya'yı ve Kıyı Bölgesini satabilecek ya da verebilecek güçte oldukları hayaliyle kendilerini pohpohluyorlardı.

Bu Beyaz Muhafız haşerat, Sovyet ülkesinin gerçek efendisinin Sovyet halkı olduğunu ve Rikovların, Buharinlerin, Zinovievlerin ve Kamenevlerin hepsinin, Sovyet devletinin geçici görevlilerinden olduklarını ve devletin istediği anda onları bir süprüntü gibi görevlerinden atabilecek güçte olduğunu unuttular.

Bu aşağılık faşist uşakları, Sovyet halkının parmağını şöyle bir kımıldatarak bunların hepsini silip süpürebileceğini unuttular.

Sovyet mahkemesi, Buharin - Troçkl canilerini kurşuna dizilmeğe mahkum etti.

İçişleri Halk Komiserliği hükümleri infaz etti.

Sovyet halkı, Buharin - Troçkl çetesinin imhasını onayladı ve bir sonraki işe geçti.

Bir sonraki iş, SSCB Yüce Sovyet seçimlerine hazırlanmak ve bu seçimleri örgütlü bir şekilde yapmaktı.

Parti, bütün gücünü seçim hazırlıklarına verdi. Partiye göre, yeni SSCB Anayasasının yürürlüğe girmesi, ülkenin siyasî hayatında bir dönüm noktasıydı. Bu dönüm noktası, seçim sisteminin tam olarak demokratlaştırılması, sınırlı oy hakkı yerine genel oy hakkının, tam eşit olmayan oy hakkı yerine eşit oy hakkının, iki dereceli seçimler yerine tek dereceli seçimlerin ve açık oy yerine gizli oy esasının konması anlamına geliyordu.

Yeni Anayasanın kabulünden önce, din adamlarının, eski Beyaz Muhafızların, eski kulakların ve toplumsal bakımdan yararlı bir çalışma içinde olmayanların oy hakları kısıtlanmıştı. Yeni Anayasa, delege seçimlerini genelleştirerek, bu kategorilere giren yurttaşların oy hakkı üzerindeki kısıtlamaları kaldırdı.

Daha önce, şehirli ve köylü nüfusun temsil esaslarındaki farklılıklardan ötürü, delege seçimleri eşit olmuyordu. Oysa şimdi, seçimlerin eşitliğinin sınırlandırılması zorunluluğu ortadan kalkmış ve bütün yurttaşlara eşitlik esası üzerinde seçimlere katılma hakkı tanınmıştı.

Daha önce, Sovyet iktidarının orta ve yüksek dereceli organlarının seçimleri iki dereceli idi. Oysa şimdi, yeni Anayasa'da şehir ve köy Sovyetlerinden Yüce Sovyete kadar bütün Sovyetler için yapılacak seçimlerin tek dereceli olması esası kabul ediliyordu.

Daha önce, Sovyet delegeleri seçimleri açık oyla yapılıyordu ve adaylara değil, aday listelerine oy veriliyordu. Oysa şimdi, delegelerin seçimi gizli oyla yapılacaktı ve her seçim bölgesinde aday listelerine değil adaylara oy verilecekti.

Bu, ülkenin siyasî hayatında kesin bir dönüm noktasıydı.

Yeni seçim sisteminin, halkın siyasî faaliyetinin artmasına, yığınların Sovyet iktidarı organları üzerindeki denetiminin artmasına ve Sovyet iktidarı organlarının halka karşı sorumluluklarının çoğalmasına yol açması kaçınılmazdı ve nitekim böyle oldu.

Ülkenin siyasî hayatındaki bu dönüm noktasına tam olarak hazırlıklı olabilmek için, itici gücün Parti olması ve yapı-

lacak seçimlerde Partinin önder rolünün tam olarak sağlanması gerekiyordu. Fakat, bunun gerçekleştirilmesi, ancak bizzat Parti örgütlerinin günlük çalışmalarında tam olarak demokratlaşmalarıyla; Parti Tüzüğünün emrettiği gibi, Parti içi hayatta demokratik merkeziyetçilik ilkelerine tam olarak uymalarıyla; Partinin bütün organlarının seçim yoluyla işbaşına gelmesiyle; Partide eleştiri ve özeleştirinin tam olarak geliştirilmesiyle; Parti organlarının Parti üyelerine karşı sorumluluğunun tam olmasıyla ve bizzat Parti üyelerinin tam aktif hale gelmeleriyle mümkün olabilirdi.

1937 Şubatının sonlarında yapılan Merkez Komitesi genel toplantısında Jdanov yoldaşın, Parti örgütlerini SSCB Yüce Sovyeti seçimlerine hazırlamak konusunda verdiği rapor, bazı Parti örgütlerinin, seçimler yerine tayin usulünü uygulayarak, adaylar yerine aday listelerine oy vererek, gizli oy yerine açık oy esasını getirerek günlük çalışmalarında Parti Tüzüğünü ve demokratik merkeziyetçilik ilkelerini sistemli olarak çiğnediklerini ortaya koydu. Böyle uygulamaların hakim olduğu örgütlerin, Yüce Sovyet seçimlerinde görevlerini tam olarak yerine getiremeyecekleri açıktı. Herşeyden önce, Parti örgütlerinde bu çeşit anti - demokratik uygulamalara son vermek ve Parti çalışmasını geniş demokratik esaslar üzerinde yeniden örgütlemek zorunluydu.

Bunun için, Jdanov yoldaşın raporunu dinledikten sonra, Merkez Komitesi genel toplantısı:

a) Parti çalışmasının, Parti Tüzüğünün öngördüğü Parti - içi demokrasi ilkelerinin tam ve kesin olarak uygulanması temeli üzerinde yeniden örgütlendirilmesine;

«b) Parti Tüzüğünün öngördüğü gibi, Parti Komiteleri için tayin uygulamasına son verilmesine ve Parti örgütlerinin yönetici organlarının seçim yoluyla işbaşına gelmeleri ilkelerinin yeniden hakim kılınmasına;

«c) Parti organları için yapılan seçimlerde aday listelerine oy verilmesinin yasaklanmasına; seçimlerde adaylara oy verilmesine ve bütün Parti üyelerinin, adayları eleştirmek ve onlara her konuda sualler sormak haklarının sınırsız olmasına;

«d) Parti organları için yapılan seçimlerde gizli oy esasının kabul edilmesine;

«e) En alt seviyedeki Parti örgütlerinin Parti Komitelerinden, eyalet ve bölge komitelerine ve millî bölgelerdeki Komünist Partilerinin Merkez Komitelerine kadar bütün Parti örgütlerinin, Parti organlarının seçilmesine; bütün seçimlerin en geç 20 Mayıs tarihine kadar tamamlanmasına;

«f) Bütün Parti örgütlerinin, Parti organlarının hizmet süreleri bakımından Parti Tüzüğünün öngördüğü kurallara sıkı sıkıya uymalarına; yani: En alt seviyedeki Parti örgütlerinde yılda bir; mıntıka ve şehir örgütlerinde gene yılda bir; bölge, eyalet ve cumhuriyet örgütlerinde onsekiz ayda bir seçim yapılmasına;

«g) Temel Parti örgütlerinin, Parti Komitelerini genel fabrika toplantılarında seçmeleri sistemine sıkı sıkıya bağlamalarının sağlanmasına ve genel fabrika toplantılarının yerine delege toplantılarının konulmasına izin verilmemesine;

«h) Bazı Parti örgütlerinde görülen, genel toplantıları kaldırma ve onun yerine atelye toplantıları ve delege toplantıları düzenleme uygulamasına son verilmesine, karar verdi.»

Böylelikle, Parti yaklaşan seçimler için hazırlıklarına başladı.

Merkez Komitesinin bu kararı çok büyük siyasî önem taşıyordu. Bu kararın önemi, SSCB Yüce Sovyeti seçimleri için Partinin açtığı kampanyayı başlatmasından ibaret değildi; bu karar, aynı zamanda ve öncelikle, Parti örgütlerinin çalışmalarını yeniden örgütlemelerine, Parti - içi demokrasi ilkelerini uygulamalarına ve Yüce Sovyet seçimlerine tam olarak hazırlanmalarına yardımcı oluyordu.

Parti, seçim kampanyasını geliştirmedeki politikasına, Komünistler ve Partili olmayan yığınlar arasında bir seçim cephesinin kurulması fikrini esas almaya karar verdi. Parti, seçim bölgelerinde Partili olmayan yığınlarla ortak adaylar göstermeye karar vererek, Partili olmayan yığınlarla ittifak halinde, blok halinde seçimlere girdi. Bu, burjuva ülkelerinde yapılan seçim-

lerde görülmemiş ve tamamen imkansız olan bir şeydi. Ama, birbirine düşman sınıfların artık mevcut olmadığı ve nüfusun bütün kesimlerinin manevî ve siyasî birliğinin tartışılmaz ve gerçek olduğu ülkemizde, Komünistlerle Partili olmayan yığınların bir seçim bloku kurmaları doğaldı.

7 Aralık 1937'de Parti Merkez Komitesi, seçmenlere hitaben bir bildiri yayınladı. Bildiride şöyle deniyordu:

«12 Aralık 1937'de, sosyalist Anayasamız gereğince, Sovyetler Birliğinin emekçi halkı, SSCB Yüce Sovyetine delegelerini seçecektir. Bolşevik Partisi seçimlere, Partili olmayan işçilerle, köylülerle, memurlarla ve aydınlarla blok **halinde,** ittifak halinde girmektedir... Bolşevik Partisi kendisini Partili olmayan halktan ayrı tutmamakta, aksine seçimlere Partili olmayan yığınlarla blok halinde, ittifak halinde, işçi ve memur sendikalarıyla, Genç Komünistler Birliği ve diğer Partili olmayan örgüt ve kuruluşlarla blok halinde girmektedir. Dolayısıyla, adaylar, Komünistlerin ve Partili olmayan yığınların ortak adayları olacaktır; nasıl her Komünist delege Partili olmayan yığınların da delegesi olacaksa, her Partili olmayan delege de aynı zamanda Komünistlerin delegesi olacaktır.»

Merkez Komitesinin Bildirisi seçmenlere yapılan şu çağrı ile sona eriyordu:

«Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevik) Merkez Komitesi, bütün Komünistleri ve sempatizanlarını, Partili olmayan adaylara, tıpkı Komünist adaylara oy veriyormuşçasına oy vermeğe çağırır.

«Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevik) Merkez Komitesi, Partili olmayan seçmenleri, Komünist adaylara, tıpkı Partili olmayan adaylara oy veriyormuşçasına oy vermeye çağırır.

«Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevik) Merkez Komitesi, bütün seçmenleri, Birlik Sovyetine ve Milliyetler Sovyetine girecek delegeleri seçmek üzere 12 Aralık 1937'de yekvücut olarak sandık başına gitmeye çağırır.

«Sovyet devletinin yüce organına delege seçme şere-

fini ve hakkını kullanmayan tek bir seçmen olmamalıdır.

«Yüce Sovyet seçimlerine istisnasız bütün seçmenlerin katılmasını sağlamayı yurttaşlık görevi saymayan tek bir faal vatandaş olmamalıdır.

«12 Aralık 1937, SSCB'nin bütün milliyetlerden emekçi halkının, Lenin'in ve Stalin'in muzaffer bayrağı etrafında birliğini kutlayan büyük bir bayram olmalıdır.»

11 Aralık 1937'de, seçimlerin arifesinde, Stalin yoldaş aday gösterildiği bölgenin seçmenlerine hitap etti ve SSCB Yüce Sovyetine seçilecek delegelerin, halkın seçtiği kimselerin nasıl olmaları gerektiğini anlattı. Stalin yoldaş şöyle dedi:

«Seçmenler, halk delegelerinin kendilerine verilen görevi yerine getirecek yetenekte olmalarını; çalışmalarında siyasî dar görüşlülüğe düşmemelerini; siyasî görevlerinde Lenin'i örnek almalarını; kamu görevlerinde Lenin gibi açık ve kesin olmalarını; mücadelede Lenin gibi korkusuz ve halk düşmanlarına karşı Lenin gibi merhametsiz olmalarını; ortalık karışmaya başladığında ve şu ya da bu çeşit bir tehlike ufukta göründüğünde, Lenin gibi her türlü panikten ve panik belirtisinden uzak olmalarını, lehteki ve aleyhteki bütün unsurların kapsamlı bir şekilde tespit edilip tartılmasını gerektiren karmaşık sorunlar üzerinde karar almada, Lenin gibi akıllı ve kesin davranmalarını; Lenin gibi namuslu ve dürüst olmalarını; halklarını Lenin gibi sevmelerini istemelidirler.»

SSCB Yüce Sovyeti seçimleri 12 Aralık günü büyük coşkunluk içinde geçti. Bu olay, seçimin ötesinde bir şeydi. O gün Sovyet halkının zaferini kutlayan büyük bir bayram, SSCB halklarının büyük dostluğunu ortaya koyan bir olaydı.

94 milyon seçmenden 91 milyonu ya da yüzde 96.8'i oy kullandı. Seçime katılanların 84 844 000'i yada yüzde 98.6'sı, Komünistler ve Partili olmayan yığınlar blokunun adaylarına oy verdiler. Sadece 632 000 kişi, ya da seçmenlerin yüzde birinden daha azı, Komünistler ve Partili olmayan yığınlar blokunun adaylarına karşı oy verdi. Komünistler ve Partili olmayan yığınlar blokunun bütün adayları istisnasız seçildiler.

Böylelikle 90 milyon kişi oy birliği ile SSCB'de sosyaliz-

min zaferini onayladı.

Bu, Komünistler ve Partili olmayan yığınlar blokunun önemli bir zaferiydi.

Bu, Bolşevik Partisinin bir zaferiydi.

Bu, Molotof Yoldaşın, Ekim Devriminin 20. Yıldönümünde yaptığı tarihî konuşmada sözünü ettiği, Sovyet halkının manevî ve siyasî birliğinin parlak bir kanıtıydı.

SONUÇ

Bolşevik Partisinin katettiği tarihî yoldan çıkarılacak başlıca sonuçlar nelerdir?

SBKP (B) bize ne öğretiyor?

1) Parti tarihi bize her şeyden önce, proletaryanın devrimci bir partisi, oportünizmden arınmış, uzlaşmacılara ve teslimiyetçilere karşı tavizsiz, burjuvaziye ve onun devlet iktidarına karşı tutumunda devrimci bir parti olmaksızın, proletarya devriminin ve proletarya diktatörlüğünün zaferinin imkansız olduğunu öğretiyor.

Parti tarihi bize, proletaryayı böyle bir partiden yoksun bırakmanın, onu devrimci önderlikten yoksun bırakmak demek olduğunu; onu devrimci önderlikten yoksun bırakmanınsa proletarya devrimi davasını yıkmak anlamına geldiğini öğretiyor.

Parti tarihi bize, iç barış şartlarında geliştirilmiş, oportünistlerin dümen suyundan giden, «sosyal reformlar» hayaliyle yaşayan ve sosyal devrimden ödü kopan Batı Avrupa tipi Sosyal - Demokrat partilerin, böyle bir parti olamayacağını öğretiyor.

Parti tarihi bize, sadece yeni tip bir partinin, Marksist - Leninist bir partinin, bir sosyal devrim partisinin, proletaryayı burjuvaziye karşı kesin savaşlara hazırlıyabilecek ve proletarya devriminin zaferini örgütleyebilecek bir partinin, böyle bir parti olabileceğini öğretiyor.

SSCB'deki Bolşevik Partisi, böyle bir partidir.

> «Devrim öncesi döneminde,» diyor Stalin yoldaş, «az çok barışçı gelişmenin olduğu dönemde, İkinci Enternasyonal partilerinin işçi sınıfı hareketinde hakim güç oldu-

ğu, parlamenter mücadele biçiminin de başlıca mücadele biçimi olarak görüldüğü dönemde, Parti, daha sonraları açık devrimci savaş şartlarında kazandığı büyük ve belirleyici öneme sahip değildi ve olamazdı da. Yapılan hücumlara karşı İkinci Enternasyonali savunan Kautski, İkinci Enternasyonal partilerinin savaş değil, barış araçları olduğunu ve tam bu nedenle de, savaş döneminde, proletaryanın devrimci eyleme geçtiği dönemde, bu partilerin her hangi bir önemli adımı atacak güçten yoksun olduklarını söyler. Bu çok doğrudur. Ama bu, ne anlama gelir? Bu, İkinci Enternasyonal partilerinin, proletaryanın devrimci mücadelesine uygun olmadıkları, işçileri iktidara götüren militan proletarya partileri olmadıkları, sadece parlamenter seçimlere ve parlamenter mücadeleye uygun seçim makinaları oldukları anlamına gelir. Bu da, İkinci Enternasyonal oportünistlerinin hakim oldukları günlerde, proletaryanın başlıca siyasî örgütünün neden Parti değil de parlamento grubu olduğunu açıklar. Gayet iyi bilindiği gibi, o tarihlerde Parti, gerçekte parlamento grubunun bir uzantısı ve yardımcısıydı. Bu şartlar altında ve böyle bir Partinin yönetiminde, proletaryayı devrime hazırlamak diye bir mesele olamıyacağını söylemeye gerek yoktur.

«Ama yeni dönemin başlangıcıyla birlikte işler kökten değişmiştir. Yeni dönem, açık sınıf çatışmaları, proletaryanın devrimci eylemi ve proletarya devrimi dönemidir; emperyalizmin yıkılması ve proletaryanın iktidarı ele geçirmesi için doğrudan doğruya kuvvet toplandığı bir dönemdir. Bu dönemde proletaryayı yeni görevler, bütün Parti çalışmasını yeni, devrimci bir çizgide yeniden ürgütlemek; işçileri devrimci iktidar mücadelesi ruhu içinde eğitmek; ihtiyatları hazırlamak ve ileri sürmek; komşu ülkelerin proletaryalarıyla ittifak kurmak; sömürgelerdeki ve bağımlı ülkelerdeki kurtuluş hareketleriyle sağlam bağlar kurmak, vb. görevleri beklemektedir. Bu yeni görevlerin, parlamentarizmin barışçı şartlarında gelişmiş olan eski Sosyal Demokrat partiler tarafından yerine getirebileceğini sanmak, kendini umutsuz bir karamsarlığa

ve kaçınılmaz bir yenilgiye mahkum etmektir. Eğer proletarya, yüklenecek böyle görevleri olduğu halde eski partilerin önderliği altında kalmağa devam etseydi, tamamen silahsız ve savunmasız kalırdı. Proletaryanın böyle bir duruma razı olmayacağını söylemeğe bile gerek yoktur.

«İşte, yeni bir partiye; militan, devrimci bir partiye; iktidar mücadelesinde proletaryaya önderlik edecek kadar cüretli, devrimci bir durumun karışık şartlarında yönünü bulması için yeterince tecrübeye ve hedefine giden yolda, suyun altında kalan kayalardan sakınabilmesi için yeterince esnekliğe sahip bir partiye, bu yüzden ihtiyaç vardır.

«Böyle bir parti olmadan, emperyalizmi devirmeyi ve proletarya diktatörlüğünü gerçekleştirmeyi düşünmek bile gereksizdir.

«Bu yeni parti Leninizmin partisidir.» (J. Stalin, **Leninizmin Meseleleri,** İng. bas., Moskova 1947, s. 80-81)

2) Parti tarihi bize ayrıca, işçi sınıfı partisinin, işçi sınıfı hareketinin ileri teorisine, Marksist - Leninist teoriye iyice hakim olmadıkça, sınıfının önderi rolünü, proletarya devriminin örgütleyicisi ve önderi rolünü oynayamıyacağını öğretiyor.

Marksist - Leninist teorinin gücü, bu teorinin Partinin her durumda doğru yönü bulmasını, olayların iç bağlantısını anlamasını, bunların akış yönünü önceden görmesini ve sadece bugün nasıl ve hangi yönde geliştiklerini değil, gelecekte nasıl ve hangi yönde gelişeceklerini de görmesini sağlamasında yatar.

Ancak Marksist - Leninist teoriye iyice hakim olmuş bir parti güvenle ilerliyebilir ve işçi sınıfını ileriye götürebilir.

Marksist - Leninist teoriye iyice hakim olmamış bir parti ise elyordamıyla ilerlemek zorunda kalır, eylemlerinde güvensiz hale gelir ve işçi sınıfını ileriye götüremez.

Marksist - Leninist teoriye iyice hakim olmak için Marks'ın, Engels'in ve Lenin'in eserlerinden soyutlanmış netice ve önermeleri dikkatle ezberlemenin, uygun düştüğünde bunları naklet-meyi öğrenmenin ve böylece ezberlenmiş olan netice ve önermelerin her yerde geçerli olacağını umarak bununla yetinmenin yeterli olacağı sanılabilir. Ama Marksist-Leninist teoriye böyle

bir yaklaşım tamamiyle yanlıştır. Marksist - Leninist teoriyi bir doğmalar yığını, bir fetvalar listesi, bir inanç simgesi olarak, Marksistleri de basmakalıp bilgiçler, dogmacılar olarak görmemek gerekir. Marksist - Leninist teori, sosyal gelişmenin, işçi sınıfı hareketinin, proletarya devriminin, Komünist toplumun inşasının bilimidir. Ve bir bilim olarak, hareketsiz durmaz ve duramaz; gelişir ve kendini mükemmelleştirir. Açıktır ki, gelişmesi içinde yeni tecrübelerle ve yeni bilgilerle mutlaka zenginleşir; bazı önermeleri ve neticeleri de, zamanın akışı içinde mutlaka değişir; yeni tarihi şartlara tekabül eden yeni önermeler ve neticeler mutlaka bunların yerini alır.

Marksist - Leninist teoriye hakim olmak, hiç bir şekilde, onun bütün formüllerini ve önermelerini ezberlemek ve her kelimesine bağlanıp kalmak anlamına gelmez. Marksist - Leninist teoriye hakim olmak için, her şeyden önce, onun lafzıyla özünü birbirinden ayırmayı öğrenmeliyiz.

Marksist - Leninist teoriye hakim olmak demek, bu teoriyi **özümlemek** ve onu, proletaryanın sınıf mücadelesinin değişen şartlarında devrimci hareketin pratik meselelerinin çözümünde kullanmayı öğrenmek demektir.

Marksist - Leninist teoriye hakim olmak, bu teoriyi devrimci hareketin yeni tecrübeleriyle, yeni önerme ve neticeleriyle zenginleştirmek demektir; eskimiş önermelerini ve neticelerini, yeni tarihî şartlara tekabül eden yenileriyle, teorinin özüne uygun olarak değiştirmekte tereddüt etmeksizin onu **geliştirebilmek ve ilerletebilmek** demektir.

Marksist - Leninist teori bir dogma değil, bir eylem kılavuzudur.

İkinci Rus Devriminden (Şubat 1917) önce, bütün ülkelerin Marksistleri, parlamenter demokrasiye dayanan cumhuriyetin, kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminde toplum için en elverişli siyasî örgütlenme olduğunu düşünüyorlardı. Marks'ın 1870'lerde, proletarya diktatörlüğü için en elverişli biçimin parlamenter cumhuriyet değil, Paris Komünü örneğinde bir siyasi örgütlenme olduğunu belirttiği bir gerçekti. Ama, ne yazık ki, Marks, yazılarında bu önermeyi fazla geliştirmemişti ve bu öneme unutulmuştu. Üstelik, Engels'in 1891'de Erfurt Programı tas-

lağını eleştirirken ileri sürdüğü, «demokratik cumhuriyet... proletarya diktatörlüğünün özgül biçimidir» şeklindeki kesin beyanı, Marksistlerin demokratik cumhuriyeti proletarya diktatörlüğünün siyasî biçimi olarak görmeye devam ettikleri konusunda hiç bir şüpheye yer bırakmıyordu. Engels'in önermesi daha sonra, Lenin dahil bütün Marksistlerin rehber ilkesi haline geldi. Ancak 1905 Rus Devrimi ve özellikle Şubat 1917 Devrimi, toplumun siyasî örgütlenmesinin yeni bir biçimini, İşçi ve Köylü Delegeleri Soyyetlerini ortaya çıkardı. İki Rus devrimi tecrübesinin incelenmesinin bir sonucu olarak Lenin, Marksist teoriyi esas alarak, proletarya diktatörlüğü için en elverişli siyasî biçimin, parlamenter demokrasiye dayanan cumhuriyet değil, bir Sovyetler Cumhuriyeti olduğu neticesine vardı. Buradan hareketle, Lenin, Nisan 1917'de, burjuva devriminden sosyalist devrime geçiş dönemi sırasında, proletarya diktatörlüğü için en elverişli biçim olarak bir Sovyet Cumhuriyeti şiarını ortaya attı. Bütün ülkelerin oportünistleri parlamenter cumhuriyete sarıldılar ve Lenin'i Marksizm'den ayrılmak ve demokrasiyi yıkmakla suçladılar. Ama, elbette ki, Marksist teoriyi derinliğine kavramış olan gerçek Marksist, oportünistler değil, Lenin'di. Çünkü Lenin, Marksist teoriyi yeni tecrübelerle zenginleştirerek ilerletiyordu. Oysa oportünistler Marksizmi geriye itiyorlardı ve önermelerinden birini bir dogma haline getiriyorlardı.

Eğer Lenin Marksizmin lafzı altında ezilip kalsaydı ve Marksizmin eski önermelerinden Engels tarafından ifade edilen birini, yeni tarihî şartlara uygun bir önermeyle, Sovyetler Cumhuriyetine ilişkin yeni önermeyle, değiştirmek cesaretini göstermeseydi, Partimize, devrimimize ve Marksizme ne olurdu? Parti karanlıkta el yordamıyla yürümek zorunda kalır, Sovyetler dağılırdı; bir Sovyet iktidarına sahip olmazdık ve Marksist teori büyük bir başarısızlıkla karşılaşırdı. Proletarya kaybeder, proletaryanın düşmanları kazanırdı.

Emperyalizm - öncesi kapitalizmin incelenmesi sonunda Engels ve Marks, sosyalist devrimin tek bir ülkede zafere ulaşamıyacağını, uygar ülkelerin tümünde ya da çoğunda aynı zamanda indirilecek bir darbeyle zafere ulaşabileceği neticesine varmışlardı. Bu, on dokuzuncu yüzyılın ortalarında olu-

yordu. Bu netice, daha sonra bütün Marksistlerin rehber ilkesi haline geldi. Ancak, yirminci yüzyılın başında, emperyalizm - öncesi kapitalizm, emperyalist kapitalizm haline; ilerleyen kapitalizm, çürüyen kapitalizm haline gelmişti. Emperyalist kapitalizmin incelenmesi sonunda, Lenin, Marksist teoriye dayanarak, Engels ve Marks'ın eski formülünün artık yeni tarihî şartlara uymadığını ve sosyalist devrimin tek bir ülkede zafere ulaşmasının mümkün olduğu neticesine vardı. Bütün ülkelerin oportünistleri Engels ve Marks'ın eski formülüne sarıldılar ve Lenin'i Marksizmden ayrılmakla suçladılar. Ama elbette ki, Marksist teoriyi derinlemesine kavramış olan gerçek Marksist, oportünistler değil, Lenin'di. Çünkü Lenin, Marksist teoriyi yeni tecrübelerle zenginleştirerek ilerletiyordu, oysa, oportünistler onu geri itiyorlar ve onu mumyalaştırıyorlardı.

Eğer Lenin Marksizmin lafzı altında ezilip kalsaydı ve Marksizmin eskiden varmış olduğu sonuçlardan birini terkedip, yerine, sosyalizmin tek ülkede zafere ulaşmasının mümkün olduğunu gösteren yeni bir sonucu, yeni tarihî şartlara uygun bir sonucu koymak için gerekli teorik inanç cesaretini göstermeseydi, Parti'mlze, devrimimize ve Marksizme ne olurdu? Parti karanlıkta el yordamıyla yürümek zorunda kalır, proletarya devrimi önderlikten yoksun bırakılır ve Marksist teori çürümeğe başladı. Proletarya kaybeder, proletaryanın düşmanları kazanırdı.

Oportünizm her zaman, Marksist teorinin veya onun önermelerinden ve varmış olduğu sonuçlardan her hangi birinin doğrudan doğruya inkârı demek değildir. Oportünizm, bazan, Marksizmin ilerlemesini önleyecek eskimiş önermelerine sıkı sıkıya sarılmak ve onları birer dogma haline getirme teşebbüsü şeklinde ifadesini bulur.

Abartmış olmaktan korkmaksızın denilebilir ki, Engels'in ölümünden bu yana, Marksist teoriyi ilerleten ve onu proletaryanın sınıf mücadelesinin yeni şartlarında yeni tecrübelerle zenginleştiren Marksistler, sadece usta teorisyen Lenin ve Lenin'den sonra, Stalin ve Lenin'in diğer takipçileri olmuşlardır.

Ve Lenin ve Leninistler Marksist teoriyi ilerletmiş oldukları için, işte tam bu sebepten dolayı, Leninizm Marksizmin iler-

lemesidir; Leninizm, proletaryanın sınıf mücadelesinin yeni şartlarının Marksizmi, emperyalizm ve proletarya devrimleri çağının Marksizmi, sosyalizmin yeryüzünün altıda birinde zafere ulaştığı çağın Marksizmidir.

Önde gelen kişileri Marksist teoriyi kavramış olmasaydı, bu teoriyi bir eylem kılavuzu olarak almasaydı, Marksist teoriyi proletaryanın sınıf mücadelesinin yeni tecrübesiyle zenginleştirerek onu ilerletmeyi öğrenmeseydi, Bolşevik Partisi Ekim 1917'de zafer kazanamazdı.

Amerikan işçi sınıfı hareketini yönetme işini yüklenen Amerika'daki Alman Marksistlerini eleştirirken, Engels şöyle yazıyordu:

> «Almanlar, ellerindeki teoriyi Amerikan yığınlarını harekete geçirebilecek bir kaldıraç olarak kullanmayı bilmiyorlar; çoğu hallerde teoriyi anlamıyorlar ve anlasalar bile onu doktriner ve dogmatik bir biçimde, ezberlenmesi gereken ve bu takdirde her ihtiyaca cevap verecek bir şey olarak ele alıyorlar. Onlar için teori, bir eylem kılavuzu değil, bir dogmadır.» (Sorge'ye Mektup, 29 Kasım 1886)

Nisan 1917'de, devrimci hareketin ilerlediği ve sosyalist devrime geçişi zorladığı bir sırada, proletaryanın ve köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğü şeklindeki eski formüle hâlâ sıkı sıkıya sarılan Kamenev'i ve bazı eski Bolşevikleri eleştirirken, Lenin şöyle yazıyordu:

> «Marks ve Engels her zaman, bizim doktrinimiz bir dogma değil bir eylem kılavuzudur derler ve, tarihi sürecin her bir **aşamasının somut** iktisadî ve siyasî şartları tarafından zorunlu olarak değişikliğe uğratılan **genel** görevlerin tesbitinden ibaret kalan «formüllerin» ezberlenmesi ve anlamadan tekrarlanmasıyla haklı olarak alay ederlerdi... Bir Marksistin, gerçek hayatı, somut **gerçekleri** gözönüne alması ve düne ait bir teoriye sarılmaya devam etmemesi gerektiği yolundaki tartışılmaz doğruyu kavramak önemlidir... (Lenin, **Toplu Eserler,** Rus. Bas., C. XX, s. 100 - 101.)

3) Parti tarihi bunlardan başka bize, İşçi sınıfı saflarında

faaliyet gösteren ve işçi sınıfının geri kesimlerini burjuvazinin kollarına iterek işçi sınıfının birliğini bazan küçük burjuva partileri ezilmediği takdirde, proletarya devriminin zafere ulaşmasının imkânsız olduğunu öğretir.

Partimizin tarihi, küçük burjuva partilerine, Sosyalist - Devrimcilere, Menşeviklere, Anarşistlere ve milliyetçilere karşı mücadele ve bu partilerin kesin olarak yenilgiye uğratılması tarihidir. Eğer bu partiler yenilgiye uğratılmamış ve işçi sınıfı saflarından sürülüp atılmamış olsalardı, işçi sınıfının birliği sağlanamazdı. Ve eğer işçi sınıfının birliği sağlanmasaydı, proletarya devriminin zaferini sağlamak imkânsız olurdu.

Önce kapitalizmin muhafazasını ve Ekim Devrimi'nden sonra ise kapitalizmin yeniden kurulmasını temsil eden bu partiler tam olarak yenilgiye uğratılmamış olsaydı, proletarya diktatörlüğünü korumak, silâhlı yabancı müdahaleyi altetmek ve sosyalizmi kurmak mümkün olmazdı.

Halkı aldatmak için hepsi de kendilerine «devrimci» ve «sosyalist» süsü veren küçük burjuva partilerinin, Sosyalist - Devrimcilerin, Menşeviklerin, Anarşistlerin ve milliyetçilerin, Ekim Sosyalist Devriminden önce bile karşı - devrimci partiler haline gelmeleri ve daha sonra yabancı burjuva casusluk teşkilâtlarının ajanları; casuslardan, yıkıcılardan, saptırmacılardan, katillerden ve vatan hainlerinden meydana gelen bir çete halini almaları bir raslantı sayılamaz.

> «Sosyal devrim çağında proletaryanın birliği», der Lenin, «ancak Marksizmin tam devrimci partisiyle ve ancak bütün diğer partilere karşı verilen amansız bir mücadeleyle sağlanabilir.» (Lenin, **Toplu Eserler**, Rus. bas., Cilt XXVI, s. 50.)

4) Parti tarihi bunlardan başka bize, işçi sınıfı partisinin, kendi saflarındaki oportünistlere karşı tavizsiz bir mücadele vermezse, kendi içindeki teslimiyetçileri ezmezse, saflarında birliği ve disiplini koruyamayacağını; ne proletarya devriminin örgütleyicisi ve önderi rolünü, ne de yeni sosyalist toplumun kurucusu rolünü oynayamayacağını öğretiyor.

Partimizin iç hayatının gelişme tarihi, Parti içindeki oportünist gruplara, «Ekonomistlere», Menşeviklere, Troçkistlere,

Buharincilere ve milliyetçi sapmacılara karşı mücadele ve bu grupların tam bir yenilgiye uğratılması tarihidir.

Parti tarihi bize, bütün bu teslimiyetçi grupların aslında, Partimiz içinde Menşevizmin ajanları, Menşevizmin hâmileri ve tortusu, Menşevizmi devam ettirenler olduklarını öğretir. Bunlar, tıpkı Menşevikler gibi, Partide ve işçi sınıfı saflarında burjuva nüfuzunun araçlarıydı. Bunun için, Partideki bu grupların tasfiyesi mücadelesi, Menşevizmin tasfiyesi mücadelesinin bir devamıydı.

Eğer «Ekonomistleri» ve Menşevikleri altetmeseydik, Parti'yi inşa edemez ve işçi sınıfını proletarya devrimine götüremezdik.

Eğer Troçkistleri ve Buharinclleri altetmeseydik, sosyalizmin kuruluşu için gerekli şartları yerine getiremezdik.

Her türden ve renkten milliyetçi sapmacıları altetmeseydik, halkı enternasyonalizm ruhuyla eğitemez, SSCB milliyetleri arasındaki büyük dostluk bayrağını koruyamaz ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'ni kuramazdık.

Bazı kimseler, Bolşeviklerin, Parti içindeki oportünist unsurlara karşı verilen bu mücadeleye çok fazla zaman harcadıklarını, bunların önemini abarttıklarını düşünebilirler. Ama bu düşünce tamamen yanlıştır. Saflarımızdaki oportünizm, sağlıklı bir organizmadaki ülser gibidir ve asla hoşgörüyle karşılanmamalıdır, Parti, işçi sınıfının öncü müfrezesi, ileri kalesi ve genel kurmayıdır. İşçi sınıfının yönetici kurmayında, şüphecilere, oportünistlere, teslimiyetçilere ve hainlere yer yoktur. Eğer burjuvaziye karşı bir ölüm - kalım savaşı verildiği sırada, kendi kurmayında, kendi kalesi içinde teslimiyetçiler ve hainler varsa, işçi sınıfı cepheden ve geriden iki ateş arasında kalacaktır. Böyle bir mücadelenin ancak yenilgiyle sonuçlanacağı açıktır. Bir kaleyi zaptetmenin en kolay yolu, onu içeriden teslim almaktır. Zafer kazanmak için, işçi sınıfının partisi, işçi sınıfının yönetici kurmayı, ileri kalesi, önce teslimiyetçilerden, kaçaklardan, grev kırıcılardan ve hainlerden temizlenmelidir.

Lenin'e ve Parti'ye karşı mücadele eden Troçkistlerin, Buharincilerin ve milliyetçi sapmacıların, tıpkı Menşevik ve Sosyalist-Devrimci partiler gibi, sonunda faşist casusluk teşkilâtları-

nın ajanları, casuslar, yıkıcılar, katiller, saptırıcılar ve vatan hainleri haline gelmeleri bir rastlantı sayılamaz.

«Saflarımızda reformcular, Menşevikler olduğu sürece,» diyordu Lenin, «proletarya devriminde zafer kazanmak, bu zaferi muhafaza etmek **imkânsızdır.** Bu, ilke olarak son derece açıktır ve hem Rusya'nın, hem de Macaristan'ın tecrübeleriyle kesin bir şekilde doğrulanmıştır... Rusya'da, **bir çok kere** ortaya çıkan zor durumlar, eğer Menşevikler, reformcular ve küçük burjuva demokratları Partimizde kalmış olsalardı, **mutlaka** Sovyet rejiminin devrilmesiyle sonuçlanırdı...» (Lenin, **Toplu Eserler,** Rus. Bas , Cilt XXV, s. 462 - 463.)

«Partimizin,» der Stalin yoldaş, «saflarında iç birlik ve eşi görülmemiş bir dayanışma yaratabilmiş olmasının nedeni, her şeyden önce kendini tam zamanında oportünist pislikten temizlemeyi, Tasfiyecileri, Menşevikleri saflarından atmayı başarmış olmasındandır. Proletarya partileri, kendilerinin oportünistlerden ve reformculardan, sosyal - emperyalistlerden ve sosyal - şovenlerden, sosyal - yurtseverlerden ve sosyal - pasifistlerden arındırarak gelişir ve güçlenirler. Parti kendini oportünist unsurlardan arındırarak güçlenir.» (Jozef Stalin, **Leninizmin Meseleleri,** İng. bas., Moskova 1947, s. 91.)

5) Parti tarihi bundan başka bize, başarılarından başı dönen, kendini büyük gören, çalışmasındaki kusurları görmezlikten gelmeye başlayan ve hatalarını kabullenmekten ve onları zamanında içtenlikle ve dürüstlükle düzeltmekten korkan bir partinin, işçi sınıfına önderlik rolünü oynayamıyacağını öğretiyor.

Bir Parti, eleştiri ve özeleştiriden korkmazsa, çalışmasındaki hata ve kusurları örtbas etmezse, Parti çalışmasındaki hatalardan dersler çıkararak kadrolarını eğitirse ve hatalarını zamanında düzeltmeyi bilirse, yenilmez bir parti haline gelir.

Bir Parti, hatalarını gizlerse, sancılı meseleleri örtbas ederse, herşey yolundaymış gibi davranarak eksiklerinin üstünü örterse, eleştiri ve özeleştiriye tahammül göstermezse, ken-

dini beğenmişliğe ve gurura kapılırsa ve ilk başarılarıyla yetinirse, mahvolur.

> «Bir siyasî partinin işlediği hatalara karşı takındığı tavır,» der Lenin, «bu partinin ne kadar ciddi olduğunu ve **pratikte, sınıfına** ve emekçi **yığınlara** karşı yükümlülüklerini nasıl yerine getirdiğini yargılamanın en önemli ve güvenilir yollarından biridir. Bir hatayı içtenlikle kabul etmek, onun nedenlerini tesbit etmek, ona yol açan şartları tahlil etmek ve onu düzeltmenin yollarını bütünüyle tartışmak: ciddi bir partinin özellikleri bunlardır; ödevlerini yerine getirmenin yolu budur, **sınıfı** ve sonra **yığınları** eğitmenin yolu budur.» (Lenin, **Seçme Eserler,** İng. bas, Moskova 1947. Cilt II, s. 599.)

Ve devamla:

> «Bugüne kadar bütün devrimci partiler, **gurura kapıldıkları,** güçlerinin nerede yattığını göremedikleri ve **zaaflarını ortaya koymaktan korktukları** için mahvoldular. Ama biz yıkılmayacağız, çünkü biz zaaflarımızı ortaya koymaktan korkmuyoruz ve onları altetmesini öğreneceğiz.» (Lenin, **Toplu Eserler,** Rus. bas., Cilt XXVII, s. 260 - 261.)

6) Nihayet, Parti tarihi bize, bir işçi sınıfı partisinin, yığınlarla geniş bağları yoksa, bu bağları sürekli olarak güçlendirmezse, yığınların sesine kulak vermeyi ve onların acil ihtiyaçlarını kavramayı bilmezse, sadece yığınları eğitmeye değil, yığınlardan öğrenmeye de hazırlıklı değilse, milyonlarca işçiye ve bütün emekçi halka önderlik etme yeteneğine sahip gerçek bir yığın partisi olamıyacağını da öğretiyor.

Lenin'in dediği gibi, bir parti, ancak «en geniş emekçi yığınlarıyla, özellikle proletarya ile ama aynı zamanda proleter olmayan emekçi yığınlarla da bağlar kurmayı, yakın temas halinde olmayı ve onlarla bir ölçüde kaynaşmayı» (Lenin, **Seçme Eserler,** İng. bas., Moskova 1947, Cilt. II, s. 574.) başarırsa, yenilmez hale gelir.

Bir parti, kendini dar parti kabuğuna hapsederse, yığınlardan koparsa ve bürokratik pasla örtülmesine izin verirse mahvolur.

«Geniş halk yığınlarıyla bağlarını devam ettirdikleri sürece Bolşevikleri hiç bir gücün altedemiyeceğini bir kural olarak kabul edebiliriz,» diyor Stalin yoldaş. «Ve tersine, Bolşevikler yığınlardan koptukları ve yığınlarla bağlarını yitirdikleri an, bürokratik pasla örtüldükleri an, bütün kuvvetlerini kaybedecek ve sıfıra ineceklerdir.

«Eski Yunan mitolojisinde Anteus adlı ünlü bir kahraman vardır. Efsaneye göre, Anteus, denizler tanrısı Poseiden ve yeryüzü tanrıçası Gea'nın oğluydu. Kendisini doğuran, emziren ve yetiştiren anasına çok bağlıydı. Anteus'un altedemediği tek kahraman yoktu. Herkes onu yenilmez olarak kabul ediyordu. Anteus'un gücünün kaynağı nerede yatıyordu? Gücünün kaynağı, bir döğüşte ne zaman hasmı tarafından sıkıştırılsa, yere, onu doğuran ve besleyen anaya dokunmasında ve bunun ona yeni güç katmasında yatıyordu. Ama Anteus'un bir zayıf yanı vardı: şu veya bu şeklide yerle bağının koparılması tehlikesi. Düşmanları bu zaafını biliyorlar ve fırsat kolluyorlardı. Bir gün bir düşman çıktı ve bu zaafından yararlanarak Anteus'u altetti. Bu, Herkül'dü. Herkül, Anteus'u nasıl altetti? Onu kaldırdı, havada tuttu, yere dokunmasını önledi ve sonunda onu boğdu.

«Kanımca Bolşevikler bize, Yunan mitolojisinin kahramanı Anteus'u hatırlatıyorlar. Onlar da, Anteus gibi, kendilerini doğuran, emziren ve yetiştiren anayla, yani yığınlarla bağlarını sürdürdükleri için güçlüdürler. Ve onalarıyla, halkla bağlarını sürdürdükleri sürece, **altedilmez** olarak kalmak için her imkâna sahiptirler.

«Bolşevik önderliğin altedilmezliğinin anahtarı budur.» (J. Stalin, **Parti Çalışmasındaki Hatalar.**)

Bolşevik Partisi'nin katetmiş olduğu tarihî yoldan çıkarılacak başlıca dersler, işte bunlardır.

... Ayrıca, Marksizm - Leninizmi incelerken, esas malzeme olarak **Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler) Tarihi, Kısa Ders** kullanılmalıdır. Bu kitap, son yüz yıllık komünist hareketin en iyi sentezi ve özeti, teori ile pratiği birleştirmenin en iyi örneği, bugüne kadar yazılmış tek geniş kapsamlı örnektir.

MAO ZEDUNG

[İnceleme Tarzımızı Yeniden düzenleyelim, Mayıs 1941]

